

نام کتاب: کتاب شناسی امام سجاد «علیه السلام»، صحیفه سجادیه و رساله حقوق

پدیدآور: حبیبی، سلمان

نویسنده: شمس الدینی مطلق، مختار

موضوع: کتابشناسی

زبان: فارسی

تعداد جلد: ۱

ناشر: مجمع جهانی اهل بیت (علیهم السلام)

مکان چاپ: تهران - ایران

سال چاپ: ۱۳۹۴ ه. ش

نوبت چاپ: ۱

ص: ۷

فهرست مطالب

سخن مجمع ۹

درآمد ۱۳

بخش اول: کتاب شناسی حضرت امام سجاد (ع)

فصل اول: منابع فارسی و عربی ۱۹

فصل دوم: منابع به زبان‌های دیگر در مورد امام سجاد (ع) ۱۵۳

بخش دوم: کتابشناسی صحیفه سجادیه

فصل اول: شروح و تعلیقات صحیفه سجادیه ۱۵۹

فصل دوم: ترجمه‌های فارسی صحیفه سجادیه ۲۷۳

فصل سوم: ترجمه‌های غیرفارسی ۲۸۵

بخش سوم: کتابشناسی رساله حقوق امام سجاد (ع)

فصل اول: شرح‌های رساله حقوق ۲۹۷

فصل دوم: ترجمه‌های فارسی رساله حقوق ۳۲۱

فصل سوم: رساله حقوق (ترجمه‌های غیرفارسی) ۳۲۹

بخش چهارم: نسخه‌های خطی

نسخه‌های خطی (گزیده) ۳۳۵

ص: ۸

بخش پنجم: پایان نامه‌ها

فصل اول: امام سجاد (ع) ۳۴۷

فصل دوم: صحیفه سجادیه ۳۵۳

فصل سوم: رساله حقوق ۳۶۹

نمایه پدیدآورندگان ۳۷۱

نمایه عناوین (فارسی - عربی) ۳۹۱

نمایه عناوین پایان نامه‌ها ۴۱۵

ص: ۹

سخن مجمع

«کار اساسی شما [مجمع جهانی اهل بیت (علیهم السلام)] ... معرفی مکتب اهل بیت (علیهم السلام) است به دنیای اسلام. بلکه به سراسر عالم. چون امروز همه دنیا تشنه معنویت‌اند و این معنویت در اسلام هست و در اسلامی که در مکتب اهل بیت (علیهم السلام) معرفی می‌کند به نحو جامع و کاملی وجود دارد.»

(از بیانات مقام معظم رهبری، «مُد ظَلَّه العالی»، ۲۸ / ۵ / ۱۳۸۶)

مکتب اهل بیت (علیهم السلام) که تبلور اسلام ناب محمدی (ص) و متکی بر منبع وحیانی است، معارف ژرف و عمیقی دارد که از اتقان، استدلال و منطق قوی برخوردار می باشد و مطابق با فطرت سلیم انسان هاست؛ بر همین اساس است که حضرت امام رضا (ع)، فرمودند:

«فإن الناس لو علموا محاسن كلامنا لاتبعونا»

[شیخ صدوق (ره)، عیون اخبار ارضا ج ۲۷۵: ۲]. این مکتب غنی و نورانی در پرتو عنایات الهی و هدایت ائمه اطهار (علیهم السلام) و نیز مجاهدت هزاران عالم و فقیه، در طی قرون گذشته، بسط و گسترش یافته است.

پیرزی انقلاب شکوهمند اسلامی به رهبری حضرت امام خمینی (قدس سره) و تأسیس نظام اسلامی با تکیه بر قوانین اسلامی و با محوریت ولایت فقیه، افق های سیاسی، اجتماعی و فرهنگی جدیدی را برای انسان های آزاده به ویژه مسلمانان و پیروان و محبان اهل بیت (علیهم السلام) گشود و توجه بسیاری از نخبگان و مستضعفان جهان را به خود معطوف کرد.

مجمع جهانی اهل بیت (علیهم السلام)، مولود این دگرگونی مبارک است که به ابتکار مقام معظم رهبری حضرت آیت الله العظمی خامنه ای «مدّ ظله العالی» در سال ۱۳۶۹ شمسی / ۱۹۹۰ میلادی تأسیس شد و تاکنون خدمات شایانی را در تبلیغ معارف

ص: ۱۰

قرآن و اهل بیت (علیهم السلام) و حمایت از پیروان اهل بیت (علیهم السلام) در سراسر جهان انجام داده است.

معاونت امور فرهنگی مجمع جهانی اهل بیت (علیهم السلام) در راستای رسالت خود جهت ارتقای شناخت و آگاهی پیروان اهل بیت (علیهم السلام) در موضوعات، سطوح، مخاطبان و عرصه های مختلف، در حوزه های تولید کتاب و مجلات به زبان های متعدد و سائر محصولات فرهنگی به فعالیت پرداخته است.

این اثر به مناسبت برگزاری همایش بین المللی حضرت امام سجاد (ع) که با همت مجمع جهانی اهل بیت (علیهم السلام) و همکاری و مشارکت برخی از مؤسسات فرهنگی و حاصل تلاش علمی و پژوهشی نویسندگان ارجمندی می باشد که پیرو فراخوان مقاله از داخل و خارج کشور به دبیرخانه علمی همایش ارسال شده و دارای ارزش علمی قابل قبول بوده اند.

برخود لازم می دانم از دبیرکل محترم مجمع جهانی اهل بیت (علیهم السلام) حجت الاسلام و المسلمین حاج آقای اختری (دام عزه)، آیت الله دری نجف آبادی، نائب رئیس محترم شورای عالی و رئیس کمیته علمی، معاون محترم امور بین الملل، حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای محمد سالار، معاون محترم امور اجرایی جناب آقای مهندس مجد حکمت، ستاد برگزاری همایش به ویژه، اعضای محترم کمیته علمی، حضرات آیات و حجج الاسلام والمسلمین آقایان: سید محمدرضا حسینی جلالی، سید محسن حسینی امینی، محمدهادی یوسفی غروی، سید منذر حکیم، حمیدرضا مطهری، رمضان محمدی، سید محمدرضا آل ایوب، و دبیر علمی همایش عباس جعفری فراهانی تشکر نمایم. همچنین از نویسندگان و همکاران عزیزی که در پی گیری امور همایش، نگارش، ویرایش، تایپ، مقابله، تصحیح، آماده سازی، نشر و چاپ مجموعه آثار همایش تلاش کرده اند، تشکر می کنم و توفیق همگان را از خداوند متعال مسئلت می کنم.

همچنین از برادران گرامی آقایان: عبدالکریم کرمانی، محمدجواد خرسندی، هادی خوش آمدی، پرویز کاظمی، حسین صالحی، قاسم بغدادی (ابو زهراء)، مختار شمس الدینی مطلق، مرتضی قدیری، حسین صمدی، حسین مهدوی منش، جواد جعفری و سایر همکارانی که در برپایی هرچه با شکوه‌تر این همایش نقش داشته‌اند، تشکر و قدردانی می‌نمایم. معاونت امور فرهنگی مجمع در راستای تعمیق و پویایی آثار منتشره در حوزه‌ی معارف اهل بیت (علیهم السلام) در سراسر جهان، از دیدگاه‌ها و پیشنهادهای اساتید، فرهیختگان، صاحب‌نظران و پژوهش‌گران ارجمند استقبال می‌کند تا زمینه‌های بسط و گسترش هرچه بیشتر معارف اهل بیت (علیهم السلام) فراهم گردد.

به امید تعجیل در ظهور و فرج منجی عالم بشریت حضرت مهدی «عجل الله فرجه الشریف».

نجف لک‌زایی

معاون امور فرهنگی

درآمد

میزان توجه دانشمندان و پژوهش‌گران به دانش اطلاع‌رسانی یکی از معیارهای توسعه فرهنگی در هر جامعه‌ای به شمار می‌رود. در جوامع پیشرفته، هر پژوهش‌گری پس از اشراف یافتن بر پژوهش‌هایی که پیش از او انجام گرفته است، می‌کوشد بر میراث علمی پیشینیان بیفزاید. در این راستا رجوع به کتاب‌شناسی‌های موضوعی، مشخص می‌کند که در چه زمینه‌هایی پژوهش لازم انجام گرفته یا در چه عرصه‌ای، پژوهش‌ها به تکرار و یکنواختی دچار شده و در چه موضوع‌هایی، پژوهش بایسته‌ای صورت نگرفته است. با در دسترس بودن مأخذ‌شناسی‌های تخصصی، از هدر رفتن زمان پیش‌گیری می‌شود و در کم‌ترین زمان، می‌توان به همه مأخذهای مرتبط با موضوع دست یافت. با فراهم بودن مأخذشناسی‌های جامع، مراکز آموزشی و پژوهشی فرصت می‌یابند، نارسایی‌های پژوهشی را به دقت شناسایی و برای جبران آن برنامه‌ریزی کنند. به طور کلی، ژرفایی و علمی بودن مایه‌ی پژوهش‌ها و پیشرفت‌آورده‌ها و دست‌آوردهای علمی و فرهنگی هر عصر، به ویژه در عصر انفجار و انباشت اطلاعات، به پیشرفت دانش اطلاع‌رسانی و مأخذ‌شناسی بستگی دارد.

پیامبر عظیم الشان اسلام (ص) بارها و بارها امت خویش را توصیه فرمود: که من اجر و پاداشی برای رسالت خود نمی‌خواهم، بلکه فقط خواهان محبت و دوستی نسبت به اهل بیت (علیهم السلام) و خویشانم هستم و نیز مکرر می‌فرمود:

هرکس آنان را خوشنود سازد مرا خوشنود ساخته و هرکس آنان را برنجانند مرا رنجانیده و هرکس به آنان محبت نماید به من محبت کرده و هرکس با آنان دشمنی ورزد با من دشمنی ورزیده است. لیکن به علت رخدادهایی که در صدر اسلام پدید آمد و حوادثی که پس از رحلت

ص: ۱۴

وجود مبارک نبی اکرم (ص) اتفاق افتاد با کمال تأسف توصیه‌های رهبری بزرگ اسلام در حق اهل بیت (علیهم السلام) خویش عملی نگرديد و خاندان عصمت و طهارت (علیهم السلام) مورد ظلم ها و حرمت شکنی ها و آزارها قرار گرفتند. اما در این بین بودند کسانی که سفارش‌های پیامبر عالی مقام خویش را به جان پذیرفتند خاندان و اهل بیت (علیهم السلام) او را به خوبی شناختند و آن گوهرهای تابناک را از جان خویش و فرزندان و همه هستی خود عزیزتر داشتند و برخی از اینان با عشق و علاقه وافری که نسبت به اهل بیت پیامبر (ص) ابراز می‌ورزیدند با تلاش علمی و معنوی خود در نشر و توسعه فرهنگ غنی اهل بیت (علیهم السلام) همت گماردند. دانشمندان شیعی و پیرو اهل بیت (علیهم السلام) در بلندای تاریخ اسلام همچون مشعلی فروزان عرصه‌های تاریخ زندگانی را برای جامعه انسانی روشن نموده و با هدایتگری خود نگهبانانی هوشیار برای مرزهای عقیده و ایمان بوده‌اند. آنان با الهام از تعالیم مکتب فقهی - کلامی - تفسیری و روایی اهل بیت (علیهم السلام) و زانو زدن در محضر آن امامان معصوم (علیهم السلام)، به خوبی توانستند اندیشه معارف و علوم خاندان پیامبر را توسعه بخشند. اکنون کتاب‌ها و آثار گوناگونی که از صدر اسلام تاکنون در اختیار ماست، میراث غنی فکری - فرهنگی مکتب شیعه را ترسیم و تدوین نموده است. که هریک به زوایایی از اقیانوس بی‌کران اندیشه و معارف اهل بیت عصمت و طهارت (علیهم السلام) پرداخته و برخی با نگاه و قلمی نو تاریخ، فقه، تفسیر، کلام، شعر و ادبیات مذهب شیعه را در نگارشی نوین تدوین ساخته و در اختیار نسل کنونی فکر و فرهنگ و تمدن و ... قرار داده‌اند.

این نوشتار با هدف آشنایی هر چه بیشتر اندیشمندان و محققان گرامی با زندگی و سیره و تعالیم اخلاقی، تربیتی، عرفانی، سیاسی، اجتماعی حضرت امام سجاد (ع)، این بزرگ مرد اسوه عبودیت و بندگی خدا در تاریخ بشریت، به توصیف اجمالی برگزیده‌ای از کتب و پایان نامه‌های مرتبط با آن حضرت، صحیفه سجاده و رساله حقوق نگاشته شده است.

ص: ۱۵

پیش از وارد شدن به مبحث اصلی کتاب، ذکر توضیحاتی پیرامون این مجموعه ضروری می‌نماید:

۱. معرفی کتاب در این کتابشناسی به مفهوم تأیید نویسنده و محتوای آن نیست، و مسئولیت مطالب هر کتاب با نویسنده آن است.

۲. کتاب‌هایی که فصل یا بخشی از آنها به موضوع حاضر مرتبط‌اند، در صورت اهمیت و پرداختن صفحه‌هایی قابل توجهی به آن، در اینجا توصیف شده‌اند.

۳. در این مجموعه توصیف بیشتر یک کتاب، به الزاماً نشان دهنده اهمیت بیشتر آن کتاب نمی‌باشد، چرا که ممکن است کتابی در پنج سطر معرفی گردد، ولی معرف کتاب دیگر با همان حجم و اهمیت، در ده سطر نیز ممکن نباشد.

۴. زبان، محیط و مبدا زمانی خاص و محدودی برای این کتابشناسی در نظر گرفته نشده است، ولی منتهای زمانی آن سال ۱۳۹۴ می‌باشد.

۵. در این کتابشناسی کوشیده‌ایم تا حد امکان اثری جامع را به خوانندگان ارائه دهیم برای تحقق این هدف به پایگاه‌های اطلاعاتی کتابخانه ملی، خانه کتاب ایران، کتابخانه آستان قدس رضوی، پایگاه کتابخانه‌های ایران، کتابخانه مجمع جهانی اهل بیت (علیهم السلام)، پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات، مرکز سامان‌دهی ترجمه و نشر معارف اسلامی و علوم انسانی ... و کتاب‌هایی همچون الذریعة، تألیفات شیعه در شبه‌قاره هند، کتابشناخت صحیفه سجادیه تهیه شده توسط دارالقرآن امام حسین (ع)، بلیوگرافیا الإمام زین العابدین (ع) تألیف علی فرحان العلی و ... مراجعه شد. در عین حال شاید هنوز منابع سودمند دیگری وجود داشته باشد که به دست ما نرسیده است و امیدواریم در آینده با عنایات خداوند و کمک علاقه‌مندان و پژوهشگران به غنای منابع این مجموعه بیفزاییم.

۶. اصل مهم در تهیه این کتابشناسی، معرفی و توصیف همه کتاب‌های موجود بوده است اما به علت عدم دسترسی به برخی از منابع امکان معرفی و توصیف آنها میسر نگردید و تنها به ارائه اطلاعات کتابشناختی این آثار اکتفا شده است.

ص: ۱۶

۷. این کتابشناسی به لحظ تنظیم، الفبایی است و کتاب‌ها بر اساس عنوان به ترتیب حروف الفبا معرفی شده‌اند.

این اثر بیش از ۱۰۰۰ منبع اطلاعاتی را در ۳۶ زبان در قالب ۵ بخش گردآوری نموده است. بخش نخست به کتابشناسی امام سجاد (ع) اختصاص داشته و برخی از مهم‌ترین کتاب‌ها درباره سیره و زندگانی آن امام همام به زبان‌های مختلف توصیف گردیده است. بخش دوم شامل کتابشناسی صحیفه سجادیه است که در سه فصل مجزا فراهم آمده است، در فصل اول آثار مرتبط با شروح و تعلیقات صحیفه سجادیه ذکر شده است. فصل دوم و سوم این بخش به ترتیب به ترجمه‌های فارسی و غیرفارسی صحیفه سجادیه پرداخته است. کتابشناسی شرح‌های رساله حقوق و ترجمه‌های فارسی و غیرفارسی رساله حقوق، موضوعات اصلی بخش سوم این اثر را تشکیل می‌دهند. همچنین بخش‌های چهارم و پنجم این اثر به ترتیب به معرفی نسخه‌های خطی و پایان‌نامه‌های مرتبط با امام سجاد (ع)، صحیفه سجادیه و رساله حقوق می‌پردازد. در پایان کتاب نمایه پدیدآورندگان، نمایه عناوین کتب به زبان‌های مختلف و نمایه پایان‌نامه‌ها آورده شده است.

بدیهی است در به ثمر رسیدن هر اثری افرادی تاثیرگذار باشند که تقدیر و تشکر از آنان به حکم وظیفه و اخلاق بر صاحبان اثر لازم خواهد بود. از راهنمایی‌های حجت‌الاسلام عباس جعفری فراهانی دبیر محترم شورای کتاب مجمع جهانی اهل بیت (علیهم السلام) و دبیر کمیته علمی همایش بین‌المللی امام سجاد (ع) سپاسگزاری می‌شود و از همه پژوهشگران محترم درخواست می‌شود در صورت مشاهده کاستی‌ها، با یادآوری مشفقانه و عالمانه خود، ما را در اصلاح و تکمیل آن یاری نمایند.

سلمان حبیبی - مختار شمس‌الدینی مطلق

ص: ۱۷

بخش اول: کتاب شناسی حضرت امام سجاد (ع)

فصل اول: منابع فارسی و عربی

فصل دوم: منابع به زبانهای دیگر

ص: ۱۹

فصل اول: منابع فارسی و عربی

[آ]

۱. آشنایی با حضرت امام سجاد (ع) برگرفته از منتهی‌الآمال [فارسی]

قمی، عباس، تهران، دریای معرفت، ۱۳۹۱، ۱۹۱ ص.

کتاب حاضر با عنوان "امام سجاد (ع) را بیشتر بشناسیم: گزیده ای از کتاب منتهی‌الآمال" توسط انتشارات نور محبت در همین سال فیا گرفته است.

۲. آشنایی با سیره و زندگانی امام زین‌العابدین (ع) [فارسی]

حیدرزاده، عباس، قم انتشارات عصر آگاهی، ۱۳۹۱، ۹۶ ص.

۳. آفتاب سرخ غمگین: نگاهی نو به زندگی و زمانه امام سجاد (ع) [فارسی]

سید، کمال، ترجمه: حسین سیدی، تهران، سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، انتشارات مدرسه، چاپ اول، ۱۳۷۷، ۱۶۷ صفحه، رقعی.

موضوع کتاب حاضر، شرح زندگی امام سجاد (ع) است. مطالب این کتاب در قالب داستان و با نثری روان نگاشته شده است. در این اثر مولف، ذیل ۴۱ فصل زندگی امام سجاد (ع) را از تولد تا زمان رحلت شرح و بررسی می‌کند.

۴. آفتاب در زنجیر: مروری تحلیلی بر زندگی امام سجاد (ع) [فارسی]

روح‌افزا، سعید، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۹۰، چهار، ۸۸ ص.

این کتاب شرح زندگی امام سجّاد (ع) و تحلیلی بر زندگی ایشان است. مولف زندگی امام سجاد علیه السلام را در قالب داستان به تصویر کشیده است.

ص: ۲۰

۵. آفتاب در سجده (روایت داستانی زندگی امام سجاد (ع)) [فارسی]

مصطفی پور، سمیه و زینب عطایی، اصفهان، سازمان فرهنگی تفریحی شهرداری اصفهان، چاپ اول، ۱۳۸۶، ۱۰۴ صفحه، وزیری.

این اثر جلد ششم از مجموعه چهارده خورشید و یک آفتاب است و موضوع آن روایت داستانی از زندگانی امام سجاد علیه السلام است. در این اثر ۱۰۰ داستان از زندگانی امام زین العابدین علیه السلام گردآوری شده است.

۶. آهو و شکارچی: قصه هایی از زندگی امام سجاد (ع) [فارسی]

ناصری، مسلم، نقاش: محمد حسین صلواتیان، مشهد، آستان قدس رضوی، شرکت به نشر، چاپ اول، ۱۳۸۸، ۲۴ صفحه، خشتی.

در این اثر ۵ داستان از زندگانی امام سجاد علیه السلام ارائه شده است که عبارتند از: آهو و شکارچی، تنبیه، به مهربانی بهار، در انتظار میهمانی، دستان پربرکت.

۷. آهوی غمگین: داستان هایی از زندگی امام سجاد (ع) [فارسی]

ملا محمدی، مجید، قم، مؤسسه بوستان کتاب قم، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۸۸ صفحه، رقعی.

در کتاب حاضر، داستان هایی از زندگی حضرت امام سجاد (ع) برای گروه سنی "ج" و "د" فراهم آمده که عناوین برخی از آن ها بدین قرار است: خدا حافظی از ماه؛ مسافر غریب کاروان؛ ماه مهربان کعبه؛ دو مروارید درخشان؛ احترام به مادر.

۸. آیینه اجابت با زبور آل محمد (ص) [فارسی - عربی]

دبیرخانه جشنواره صحیفه سجادیه (تدوین) قم، دفتر نشر معارف، چاپ اول، ۱۳۸۴، ۹۶ صفحه، پالتویی.

کتابچه ی حاضر که از سوی دبیرخانه ی ستاد دومین جشنواره ی دوسالانه ی صحیفه ی سجادیه ی دانشگاهیان سراسر کشور به عنوان بخشی از منابع آزمون نهایی

ص: ۲۱

رشته ی حفظ و مفاهیم تهیه گردیده، دربرگیرنده ی بخش هایی از نیایش های صحیفه ی سجادیه (متن عربی به همراه ترجمه ی فارسی) است. نورانیت در قیامت، لزوم میانه روی و تعادل، آداب همسایه داری و معیار عاقبت به خیری پاره ای از مباحث کتاب هستند.

۹. احوالات سیدالساجدین امام زین العابدین (ع) [فارسی]

سپهر، محمدتقی بن محمدعلی به کوشش، زین العابدین تقی اف، ۳۷۹ صفحه، وزیری.

۱۰. ادعیه الامام زین العابدین (ع) (۲ ج) [عربی]

قیومی اصفهانی، جواد، قم، دفتر انتشارات اسلامی؛ وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، چاپ اول، ۱۳۷۷، ۸۵۱+۸۸۳ صفحه، وزیری.

این کتاب، مجموعه‌ای شامل ادعیه صحیفه کامله و صحیفه‌های دیگری که به عنوان تکمیل بر آن نوشته شده و هم چنین در بردارنده ادعیه‌ای است که در آن مجموعه‌ها یافت نمی‌شود. مهم‌ترین ویژگی این مجموعه آن است که کلیه منابع و مصادر ادعیه با ذکر سند یا ارسال آنها در پایان کتاب به چاپ رسیده است. این اثر در سه فصل تنظیم شده است: فصل اول، نیایش‌ها و ادعیه امام سجاد (ع): درحمد و ستایش الهی، در مناجات امیدواران، زاهدان، در شب، کنار خانه خدا اعتراف و تضرع، اظهار فقر، طلب رحمت، مکارم اخلاق و ... فصل دوم، رساله حقوق: حق خدای بزرگ، حق خودت، حق روزه، حق حج و ... فصل سوم، فهرست‌ها: فهرست منابع و مآخذ، منابع رساله حقوق، فهرست مطالب و ...

ص: ۲۲

۱۱. ارمغانی از آسمان: براساس داستانی از زندگانی امام سجاد (ع) [فارسی]

کتبی، سرور، نقاش: مجید قادری، تهران، انتشارات بعثت، چاپ دوم، ۱۳۷۳، ۲۴ صفحه.

۱۲. از زینت عبادت‌کنندگان امام سجاد (ع) برام بگو [فارسی]

خداخواه، صدیقه، تصویرگر مهشید شادمهر، تهران، قیوم، ۱۳۹۱، ۸ ص: مصور (رنگی).

اثر حاضر، دفتر ششم از مجموعه «زیر چتر ولایت» است و به معرفی امام سجاد (ع) اختصاص یافته است. در این اثر به صورت ساده و روان، مهم‌ترین حوادث دوران حیات آن حضرت جهت آشنایی کودکان (گروه سنی: ب، ج) آمده است. در ابتدای اثر نیز، مهم‌ترین اطلاعات زندگی حضرت، اعم از نام، لقب، کنیه، نام پدر و مادر، تاریخ و محل ولادت و ... ذکر شده است.

۱۳. از ژرفای حج: پیام امام سجاد (ع) به «شبلی» در باب فلسفه حج [فارسی]

مظاهری، علی اکبر، قم، انتشارات دارالحديث، چاپ اول، ۱۳۷۵، ۵۳ صفحه، رقعی.

میرزاخانی، حسین، [تهران]، انتشارات و تبلیغات فرهنگ انقلاب اسلامی، [بی تا]، ۷۸ صفحه.

نوشته حاضر شرح مختصر یکی از دعا‌های امام سجاد (ع) در صحیفه سجاده در باره مرزداران می باشد. که نویسنده در این کتاب فرازهایی از کلام گهربار امام زین العابدین علیه السلام راجع به مرزداران و سپاهیان اسلام را، نقل و به شرح و تفسیر آن پرداخته است گرچه این جملات بصورت دعا از امام سجاد علیه السلام

ص: ۲۳

بیان شده است امادر لابلای این کلمات گهربار امام سجاد (ع)، تمام فنون رزمی و نظامی و آنچه که یک رزمنده اسلامی باید داشته باشد تبیین شده است. این کتاب با مقدمه ای از حضرت امام خمینی (ره) با انتخاب مؤلف آغاز شده است از مقدمه چنین برداشت می شود: ما هر چه داریم از برکت دعا و نیایش است آنها که می گویند بجای اینکه دعا بخوانیم قرآن را بخوانیم نه به دعا و نه به قرآنش عقیده دارند و نیز فرازهایی از فرمایشات امام امت راجع به دعا و اهتمام بر آن با مسائل دیگر بر زینت کتاب می افزاید. در پایان کتاب نیز چکیده ای از مطالب و شرح مختصری از زندگانی حضرت امام سجاد علیه السلام ارائه شده است. عنوان روی جلد کتاب «با امام سجاد (ع) از محراب تا سنگر» می باشد.

۱۵. از انسان چه می خواهند؟ (گفتار حضرت امام زین العابدین (ع)) [فارسی]

انصاریان، حسین، [بی جا]، ۱۳۴۸ ش، ۴۹ صفحه، جیبی.

شرح سخنانی از امام سجاد (ع) در مورد وظایف انسان ها در دنیا و حساب و کتاب اعمال در آخرت است. در این کتاب نخست توصیفی از دین اسلام و احکام نورانی آن به عمل آمده و عمل به واجبات و ترک محرمات از ضروری ترین احکام اسلام برشمرده شده است. سپس به تبیین مسأله امامت و اثبات امامت ائمه دوازده گانه از منظر روایی پرداخته شده و عمل به دستورات این رهبران الهی نیز امری ضروری در دین اسلام شمرده شده است. آنگاه به اثبات امامت امام سجاد (ع) و وصیت امام حسین (ع) به این امر اشاره نموده و اوصافی از عبادت و اخلاق امام چهارم (ع) مورد شرح و بررسی قرار می گیرد. در قسمت اصلی کتاب شرح سخنانی از امام سجاد (ع) است که در آن وظائف انسان در طول روز تبیین شده و انواع طلبکاران افراد معرفی و نوع طلب آن ها بیان می گردد. در این روایت تشریح شده است که در بیست و چهار ساعت که بر انسان می گذرد وی با هشت طلبکار جدی روبروست. خداوند متعال که طلبش از انسان عمل به واجبات و ترک محرمات است. پیامبر اسلام (ص)

ص: ۲۴

که طلبش از ما عمل به سنت نبوی است. اهل و عیال انسان که طلب آن ها کسب روزی حلال است. نفس اماره انسان همواره از وی افتادن در شهوات مختلف را طلب می کند. شیطان رجیم که همواره از انسان ها نافرمانی خداوند متعال و افتادن در دام معاصی و گناهان را خواستار است. رقیب و عتید دو فرشته همراه همیشگی انسان که از او عمل صالح و آلوده نشدن به گناهان را تمنا می نمایند. ملک الموت که همواره از انسان روح او را طلب کرده و خواستار قبض روح اوست و زمین که هر روز طالب بدن و کالبد جسمانی انسان ها است که روزی در درون او جای گیرد. نگارنده در راستای شرح طلب این هشت طلبکار به بحث درباره ایمان، نماز، روزه، حج و عمل به فرائض دینی پرداخته و برخی از مسائل اخلاقی، تربیتی و اعتقادی در جهت دادن طلب به این طلبکاران را شرح و بررسی می نماید.

۱۶. اسالیب الاصلاحات الاجتماعية عند الامام زین العابدین (ع) [عربی]

جلالی، محمد محسن، لبنان، العتبة الحسینیة المقدسة (قسم العلاقات العامة) علی هامش مهرجان تراثیل سجادیة الاولی، ۱۴۳۶ ق. ۳۷۶ ص، وزیری،

این کتاب به معرفی شیوه‌های امام زین العابدین علیه السلام در دوره امامت خود در راستای اصلاحات اجتماعی می‌پردازد و از سه فصل تشکیل شده است. نویسنده در فصل اول به زندگانی امام سجاد علیه السلام، شهادت، انحرافات فرهنگی در عصر امام سجاد علیه السلام، سیره زمامداران اموی می‌پردازد. فصل دوم به گفتارهای امام سجاد علیه السلام برای اصلاح جامعه شامل پند و اندرز، دعوت به فضایل اخلاقی، دعوت به زهد و تقوا، آگاهی‌سازی، دعوت به ولایت و امامت اهل بیت علیهم السلام، تشویق به علم آموزی و ... اشاره می‌نماید. در فصل سوم روشهای عملی و تربیتی امام سجاد برای اصلاح امور اجتماع مانند کمک به فقرا و مساکین، محبت به خانواده و ... ذکر شده است.

۱۷. اسرار حج از امام سجاد (ع) [فارسی]

شهرستانی، عبدالامیر، تهران، انتشارات منیر، ۱۳۹۱، ۳۲ صفحه.

ص: ۲۵

۱۸. اسوه علم و دانش: امام سجاد (ع) [فارسی]

قانع، سعید، تهران، انتشارات چلچله، چاپ اول، ۱۳۸۶، ۱۶ صفحه، پالتویی.

کتابچه حاضر که ویژه کودکان است. به شرح زندگی امام سجاد (ع)، خصایل و حوادث دوران حیات ایشان، وصیت‌های آن حضرت به فرزندش تا چگونگی شهادت ایشان اختصاص یافته است. امام سجاد (ع) در روز پنجم شعبان سال ۳۸ هجری در شهر مدینه متولد شد. اولین مصیبتی که در دوران کودکی برای امام رخ داد، مرگ مادرش، شهربانو، بود که از تب زایمان حاصل شد. امام حسین (ع) پس از مرگ شهربانو از یکی از کنیزان باتقوا خواست که پرستاری امام زین العابدین (ع) را برعهده بگیرد. از جمله ویژگی‌های اخلاقی آن حضرت، عبادت‌های بسیار بود، به همین دلیل در تاریخ اسلام به او لقب زین العابدین و سید الساجدین داده شده است. وی در دوره‌ی امویان - که هدفشان دور کردن مسلمانان از آگاهی علمی بود - پرچم را برافراشت و جوانان را برای آزادی از بند جهالت فراخواند. آن حضرت سرانجام به دست «ولید بن عبدالملک» مسموم گردید و به شهادت رسید.

۱۹. اسوه کامل: بررسی مقاطع زندگی و ابعاد نورانی وجود اقدس حضرت زین العابدین و سید الساجدین علی بن الحسین (ع) [فارسی]

دعایی، سیدمحمد محسن، تهران، انتشارات اطلاعات، چاپ اول، ۱۳۸۰، ۵۶۴ صفحه.

در این کتاب زندگانی و ابعاد امامت و شخصیت امام سجاد (ع) به ویژه رهبری مسلمانان بعد از عاشورا و بررسی سیره اخلاقی، عبادی، فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی آن حضرت به تصویر کشیده شده است.

نویسنده ابتدا به صورت مختصر به جریان ولادت امام سجاد (ع) و معرفی مادر آن حضرت پرداخته و ضمن بیان القاب و کنیه‌های ایشان به دوران کودکی و نوجوانی ایشان اشاره نموده و همسران و فرزندان آن امام (ع) را نیز معرفی نموده است. آنگاه به اثبات امامت امام چهارم و ادله و نصوص مربوط به آن و همچنین معجزات آن

حضرت مبنی بر اثبات امامت خویش می‌پردازد و داستان کربلا و خروج امام حسین (ع) از مدینه به مکه و پس از آن به کربلا و همراهی کردن امام سجاد (ع) با پدر گرامی خویش را بیان می‌کند و علت عارض شدن بیماری بر امام سجاد (ع) و وضعیت ایشان در واقعه روز عاشورا و جریان اسیری را شرح می‌نماید. سپس رهبری نهضت حسینی توسط امام سجاد (ع) و افشاگری‌های آن حضرت در کوفه و شام و زنده نگاه داشتن یاد و خاطره کربلا و رسوا نمودن یزید و دستگاه اموی توسط آن امام را تبیین نموده و فرازهایی از خطبه تاریخی ایشان در کوفه و شام را بیان می‌نماید. در ادامه نگارنده به مقطع زمانی حضور امام سجاد (ع) در مدینه تا پایان عمر شریف آن امام پرداخته و برنامه‌های ایشان در طول دوران امامت به ویژه تقیه او نسبت بر ظلم دستگاه حکومت اموی را توصیف کرده و ابعاد گوناگون شخصیت آن امام را تشریح می‌کند.

نویسنده از بعد فردی امام سجاد (ع) را دارای کمالاتی بی‌انتهای وصف کرده و گوشه‌هایی از احاطه ایشان به علم غیب، زهد و عبادت بی نظیر ایشان، بجای آوردن حج به صورت متعدد، ساده زیستی، کیفیت سیر و سلوک معنوی و سایر حالات و ویژگی‌های فردی امام سجاد (ع) نگریسته و مدیریت نهضت فرهنگی اسلام توسط آن حضرت را به وسیله دعا و مناجات‌های عارفانه ایشان با خداوند در صحیفه سجادیه را بررسی نموده و تفسیری از مفاد کتاب رساله الحقوق آن امام که در آن به انواع حقوق اشاره شده است ارائه نموده است. وی برخی از سخنان حکمت‌آمیز امام سجاد (ع) را گزینش کرده و نقل می‌نماید و پس از آن نیز از بعدی اجتماعی تصویری کامل از شخصیت و فضایل آن حضرت مطرح می‌نماید و گسترش انفاق و رسیدگی به فقرا و آزاد کردن بردگان توسط آن حضرت و مبارزات سیاسی ایشان علیه دستگاه ظالم اموی و توجه ایشان به ابعاد اقتصادی جامعه اسلامی را نیز به تصویر می‌کشد. در پایان به جریان شهادت امام سجاد (ع) و کیفیت آن اشاره شده است.

۲۰. اسوه نیایش: برگزیده‌ای از سیره‌ی امام سجاد (ع) برگرفته از کتاب چهارده آینه خورشید [فارسی]

هادی منش، ابوالفضل، قم: بهار دله، ۱۳۹۲، ۴۶ صفحه، پالتویی.

کتاب حاضر برگزیده‌ای از سیره امام سجاد (ع) با رویکرد به سه عنصر اساسی حدیث، سیره و کرامات می‌باشد.

۲۱. اسوه نیایش: (سیره‌ی امام زین‌العابدین (ع)) [فارسی]

تدوین و تنظیم معاونت پرورشی و فرهنگی وزارت آموزش و پرورش، تهران: وزارت آموزش و پرورش، معاونت پرورشی و تربیت بدنی، موسسه فرهنگی منادی تربیت، ۱۳۹۳.

۲۲. اشعار فرزددق در مدح امام زین‌العابدین (ع) [فارسی]

افراسیابی (نهاوندی)، علی، تهران، مرکز نشر غیاث، [بی تا]، ۱۲۷ صفحه.

عنوان روی جلد: قصیده فرزددق در مدح علی بن الحسین زین‌العابدین (ع)

۲۳. اعتراض آتشین: خطبه حضرت سجاد (ع) [فارسی - عربی]

غیاثی کرمانی، محمدرضا، قم، انتشارات حضور، چاپ اول، ۱۳۸۱، ۸۰ صفحه، رقعی.

در این کتاب خطبه امام سجاد (ع) و ترجمه فارسی آن ذکر گردیده همچنین مضمون خطبه به زبان شعر از الهی قمشه‌ای به طبع رسیده است. از دیگر مطالب کتاب شرح ماجرای ورود اهل بیت علیهم السلام به خرابه شام، نیز توصیف خطبه مورد نظر در کتاب "مقتل الحسین" نوشته خوارزمی است.

۲۴. اعلام الهدایة: الامام علی بن الحسین زین العابدین (ع) [عربی]

گروه نویسندگان مجمع جهانی اهل البیت (ع)، قم، مجمع جهانی اهل بیت (ع)، چاپ اول، ۱۴۲۲ ق، ۲۲۸ صفحه، وزیری.

ص: ۲۸

پژوهشی است تاریخی - کلامی درباره زندگانی و بیان شخصیت علمی و سیاسی امام چهارم شیعیان حضرت سجاد (ع) که با قلمی روان و با رعایت اختصار، نگارش یافته و ضمن معرفی امامت امام سجاد (ع) به پرسش‌هایی درباره آن امام پاسخ داده است.

نویسندگان کتاب، تلاش کرده‌اند تا اثری جامع درباره امام سجاد (ع) فراهم آورند و شخصیت و جایگاه معنوی و میراث فرهنگی و علمی آن امام همام را به پیوندگان علم و دانش و به کسانی که در پی شناخت آن امام هستند عرضه کنند.

کتاب در پنج باب تدوین شده و هر بابی دارای چند فصل و عنوان است. در باب نخست با نگاه اجمالی به زندگانی امام سجاد و بیان بازتاب شخصیت وی در نگاه دیگران و نمودهای شخصیت آن حضرت همانند حلم و سخاوت، همزیستی با فقرا، صدقه دادن، زهد، انابه و رفتار خانوادگی گزارش شده است. باب دوم، به گزارش و تحلیل حیات معنوی و سیاسی - اجتماعی امام سجاد (ع) اختصاص یافته و در آن، دوران کودکی و مراحل حیات ایشان از کودکی تا امامت و دوران امامت وی بررسی شده است. در همین بخش، اوضاع سیاسی در زمان مرگ معاویه، نصوص مربوط به امامت امام سجاد، حضور امام در عاشورای امام سجاد (ع) و برخوردش با یزید در مجلس وی و بازگشت امام از کربلا به مدینه و فعالیت‌هایش در مدینه پس از ماجرای شهادت امام حسین و سرانجام شهادت آن حضرت، گزارش و تحلیل شده است. در باب چهارم، با نگاهی به نقش و رسالت اهل بیت (ع) در تداوم حیات اسلام و وقوع انحراف‌هایی که در میان امت اسلامی واقع شده، آغاز می‌شود و دوران امام سجاد از نگاه یادشده تحلیل و مبارزات فکری و اجتماعی و علمی امام تبیین می‌شود، و نیز شماری از ویژگی‌های عبادی در نماز و حج و روزه و دعا تشریح می‌گردد. فصل پنجم کتاب، در میراث فرهنگی و علمی امام سجاد درباره قرآن، حدیث، اعتقادات، فقه، و احتجاجات است و افزون بر آن، به تبیین رساله حقوق امام و صحیفه سجادی و هم چنین مدرسه امام سجاد (ع) و تربیت و آموزش شاگردان

ص: ۲۹

پرداخته است. یادآور می‌گردد اثر فوق با این عنوان به فارسی ترجمه و منتشر شده است:

۲۵. الامام الرابع: الامام علی بن الحسین زین العابدین (ع) [عربی]

گروه نویسندگان، ترجمه محمد عبدالمنعم خاقانی، قم، مؤسسه در راه حق، ۱۳۷۰، ۴۰ صفحه. رقعی.

مندرجات: مولده؛ خصائصه الخلقیه؛ مکانته العظیمه؛ الامام یوقظ المسلمین؛ فی بلاد الشام؛ الامام فی مسجد الشام؛ الامام العلیل؛ الامام السجاد و ولده عصره؛ الامام و تربیه المسلمین؛ الصحیفه السجادیه؛ کتب أحد العلماء بهذا الصدد یقول؛ و نحن نستعرض هنا بعض أدعیه الصحیفه السجادیه؛ رساله الحقوق؛ نقل فی مایلی القسم الاعظم منها؛ القصیده کامله للفرزدق.

۲۶. امام چهارم (ع) پاسدار انقلاب خونین کربلا [فارسی]

حسنی، علی اکبر، قم، انتشارات نسل جوان، ۱۳۳۶، ۲۱۳ صفحه، جیبی.

در این کتاب سعی شده است به تبیین ابعاد مختلف شخصیت امام سجاد (ع) پرداخته شده و حضور پر رنگ آن حضرت در وقایع عاشورا و پس از آن و هدایت‌گری همه جانبه امت اسلام با وجود دشواری‌های فراوان عصر حیات آن امام به تصویر کشیده شود. نویسنده معتقد است پایان کار دشوار امام حسین (ع) آغاز کار بسیار دشوارتر امام سجاد (ع) بوده است زیرا آن حضرت می‌بایست رسالت بزرگ عاشورا را به دوش بکشد و آن را به نسل‌های بعدی منتقل کند. وی ابتدا به داستان ولادت امام سجاد (ع) و دوران طفولیت آن حضرت و داستان‌هایی در این زمینه اشاره نموده آنگاه حرکت امام سجاد (ع) با امام حسین (ع) در کاروان کربلا و جریان اسارت آن حضرت را شرح نموده و حکمت بیمار شدن ایشان در کربلا را بیان می‌نماید. وی جهاد امام سجاد (ع) را در اسارت آن امام و افشاگری و شجاعت بی‌نظیر ایشان در مجلس یزید دانسته و معتقد است که پس از جریان اسارت نیز آن امام از مبارزه تبلیغاتی جهت تبیین ابعاد کربلا و عاشورا دست نکشید و پیروزی بزرگتری نسبت به

ص: ۳۰

پیروزی شهادت امام حسین در افشاگری ماهیت یزید و ایراد خطبه‌های سهمگین در طول دوران اسارت بدست آورد و توانست احساسات مردم را تحریک کند و تأثیر گذار باشد. در بخش دیگری از کتاب نویسنده به مسئولیت رهبری امت اسلام پس از واقعه عاشورا توسط امام سجاد (ع) پرداخته و دشواری‌های دوران امامت ایشان را منعکس نموده است. وی استعمار فکری مسلمانان توسط امویان و ایجاد محیطی پر از رعب و وحشت و دشمنی شدید آن‌ها با اهل بیت پیامبر (ص) را از ویژگی‌های عصر زندگی امام سجاد (ع) توصیف کرده و هدایت مخفیانه جنبش‌های شیعی توسط آن حضرت و موضع‌گیری‌های خاص سیاسی ایشان را تبیین نموده است. در بخش دیگر از این نوشتار نویسنده به اهداف امام سجاد (ع) در صدور دعا‌های متعدد اشاره کرده و تأثیر دعا‌های صادره از ایشان در سازندگی فکری و روحی مسلمانان را بررسی کرده و فهرستی از دعا‌های صحیفه سجادیه ارائه نموده است. معجزات علمی امام سجاد (ع)، اخلاق و روش علمی ایشان در بیان مسایل در ضمن چند داستان از زندگی آن حضرت، وظایف و حقوق انسان‌ها از دیدگاه امام سجاد (ع) در رساله حقوق ایشان، گزیده‌ای از سخنان حکمت‌آمیز امام (ع)، معرفی برخی از شاگردان ایشان و فرزندان امام و بلاخره جریان شهادت ایشان از دیگر مندرجات این کتاب به شمار می‌آید.

۲۷. الامام زین العابدین (ع) [عربی]

موسوی مقرر، سید عبدالرزاق، نجف، مکتبه الحیدریه، ۱۳۷۴ ق، وزیری، ۴۳۶ صفحه، چاپ دیگر: بیروت، مؤسسه الوفاء، ۱۴۰۴ ق - ۱۹۸۴ م، ۴۴۸ صفحه، قم، دارالشبستری للمطبوعات، ۴۳۶ صفحه، وزیری.

۲۸. الامام زین العابدین (ع) [عربی]

گروه نویسندگان، چاپ سوم، تهران، مؤسسه البلاغ، ۱۳۷۱، جیبی، ۹۳ صفحه. (این کتاب به فارسی ترجمه شده است).
ص: ۳۱

۲۹. الامام زین العابدین (ع) [فارسی]

گروه نویسندگان، قم، مؤسسه الامام الحسین (ع)، ۱۳۷۱-۱۴۱۳ ق، ۲۶ صفحه، رقعی،

۳۰. الامام زین العابدین (ع) [عربی]

شاکر العشی، اسحق، بیروت، دارالبلاغه، ۱۴۱۲ ق.

۳۱. امام زین العابدین (ع) [فارسی]

امیدوار، امید، قم، انتشارات شفق، ۱۳۵۷، ۳۲ صفحه، جیبی (از سری سیری در تاریخ).

۳۲. امام زین العابدین (ع) [فارسی]

ارفع، سید کاظم، تهران، مؤسسه فیض کاشانی، ۱۳۷۰، ۷۸ صفحه، رقعی (از سری سیره عملی اهل بیت - ۶). عنوان دیگر: حضرت امام سجاد (ع)، تهران، انتشارات تربت، چاپ اول، ۱۳۸۰، ۵۷ صفحه، وزیری.

۳۳. امام زین العابدین (ع) [فارسی]

وحیدی صدر، مهدی؛ تصویرگر فرشته منعمی، قم، مرکز انتشارات موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، چاپ دوم، ۱۳۸۵، ۱۲ صفحه، خشتی. (مجموعه فانوس؛ ۶)

۳۴. امام زین العابدین (ع) [فارسی]

قدیانی، عباس، تهران، انتشارات دنیای هنر، چاپ اول، ۱۳۸۱، ۱۶ صفحه، مصور، خشتی.

۳۵. امام زین العابدین (ع) [فارسی]

تهیه و تدوین انتشارات تک تاج، تهران، تک تاج، ۱۳۹۳.

ص: ۳۲

کتاب حاضر برگرفته از سه کتاب "جلاء العیون" تألیف محمدباقر مجلسی و "منتهی الآمال" تألیف عباس قمی و "کشف الغمه" تألیف محدث اربلی است و به زندگانی امام زین العابدین علیه السلام می پردازد.

۳۶. امام زین العابدین (ع) [فارسی]

گردآوری شده در نشر نور محبت، تهران، انتشارات نور محبت، ۱۳۹۳، ۱۳۸ ص.

۳۷. امام زین العابدین (ع): برای دبستانی‌ها [فارسی]

فتاحی، حسین، ویراستار: مهدی حجوانی، تهران، قدیانی، کتابهای بنفشه، چاپ چهارم، ۱۳۸۷، ۲۴ صفحه، رقعی.

۳۸. الامام زین العابدین (ع) حوار مع یزید [عربی]

الشروکانی، عبدالله، [بی جا]، مدبولی الصغیر، [بی تا]، ۷۳ صفحه.

۳۹. الامام زین العابدین (ع) صاحب الصحيفة الربانیة و حامل الآلام المضيئة [عربی]

مدرسی، سیدهادی، بیروت، دارالقاری للطباعة والنشر، الطبعة الاولى، ۱۴۲۵ ق، ۲۵۶ ص، وزیری.

۴۰. الإمام زین العابدین (ع) العقائد - الداعية - الانسان [عربی]

صغیر، محمد حسین علی، بیروت، مؤسسة العارف للمطبوعات، چاپ دوم، ۲۰۰۲ م، ۳۸۳ صفحه، وزیری.

تحلیل و بررسی وقایع زندگی و تبیین آموزه‌های رفتار و گفتار امام سجاد (ع) است. نویسنده نخست نگاهی دارد به رهبری و مشکلات زندگی امام سجاد (ع) و رفتارهای دقیق و حساب شده آن امام در برابر این ناملازمات. در فصل اول درباره ویژگی‌های سیاسی عصر زندگانی امام سجاد (ع) پرداخته شده و دوران حیات آن امام را دورانی پر از خفقان و سخت گیری علیه شیعیان توصیف نموده که حاکمانی

ص: ۳۳

از بنی‌امیه در این عصر حکمرانی می‌کردند. نویسنده به رهبری سیاسی اجتماعی امام سجاد (ع) در این عصر اشاره کرده و هدایت جنبش‌های شیعی و مقابله ایشان با تعصبات قبیله‌ای و اسراف و موضع گیری‌های خاص سیاسی آن حضرت با طاغوت‌های زمان خویش را مورد تجزیه و تحلیل قرار داده است. وی سپس با استفاده از صحیفه سجادیه امام (ع) و نیز رساله حقوق وی گوشه‌هایی از رفتارها و اندیشه‌های امام سجاد (ع) را پیرامون بسیاری از موضوعات و احکام دینی بیان داشته است. مرجعیت اهل بیت (ع)، رسالت رسول خدا (ص)، معاد، مکارم اخلاق، نیکی به پدر و مادر، قرآن کریم، ماه رمضان، حقوق انسان از نگاه امام (ع)، حقوق جوارح انسان، حقوق دولت و نظام، حقوق خویشاوندان، حقوق اجتماعی و حقوق مالی و قضایی، حقوق اخلاقی از جمله این موضوعات هستند. در پایان کتاب نیز تطبیقی بین مباحث حقوقی مطرح شده در رساله حقوق امام سجاد (ع) و مفاد اعلامیه حقوق بشر سازمان ملل متحد صورت گرفته و انواع حقوق فردی و اجتماعی مورد تأکید آن امام بویژه حقوق زنان تبیین شده است.

چاپ دیگر: بیروت، الغدیر، چاپ اول، ۱۴۱۹ هـ - ق، ۳۱۳ صفحه، وزیری.

۴۱. الامام زین العابدین علی بن الحسین رضی الله عنهما [عربی]

القاضی، سعد، قاهره، دار غریب للطباعة والنشر و التوزیع، ۲۰۰۱ م، ۶۳ صفحه، وزیری.

۴۲. الامام زين العابدين على بن الحسين (ع) دوره النفاقي والسياسي [عربی]

آصفی، محمد مهدی، نجف، مطبعة مجمع اهل البيت عليهم السلام، ۱۴۳۴ ق، ۲ جلد.

۴۳. الامام زين العابدين عنقود مرصع [عربی]

کتانی، سلیمان، بیروت، دارالهادی، ۱۴۲۸ ق، ۲۷۶ صفحه، وزیری.

ص: ۳۴

در این اثر ضمن بیان گوشه‌هایی از زندگانی امام زين العابدين (ع) سعی شده است، ابعاد شخصیت علمی و معنوی آن حضرت مورد بحث و بررسی قرار گیرد و به توصیف معرفی کتاب ارزشمند صحیفه سجادیه و رساله الحقوق پرداخته شود. نویسنده در سه بخش به تدوین کتاب پرداخته است. نخست به ولادت امام سجاد (ع) و معرفی خاندان آن امام و اوضاع زمان ایشان اشاره کرده و سپس ابعادی از تقوی و روح عبادی در آن حضرت و سایر سجایای اخلاقی وی را از همان کودکی به تصویر کشیده است. در قسمت بعدی کتاب به شکل‌گیری واقعه کربلا و مقدماتی که منجر به این حادثه غمبار شده است اشاره کرده و حرکت کاروان امام حسین (ع) از مدینه به مکه و پس از آن به کربلا را توصیف نموده و جریان اسیری خاندان امام حسین (ع) به ویژه حضرت زینب (س) و امام زين العابدين (ع) در کوفه و شام را ذکر می‌نماید.

محتوای نوشتار ساختاری ادبی و تاریخی بوده که در قالب برخی از اصطلاحات، اشعار و جملات نغز به توصیف شخصیت امام سجاد علیه السلام و خاندان شریف آن حضرت به ویژه پدر گرامیشان می‌پردازد. در همین راستار نویسنده به ابعادی از امامت و ولایت امام سجاد علیه السلام اشاره کرده و وظایف ما را در قبال امامت و ولایت اهل بیت (ع) بسیار حساس و جدی ارزیابی کرده است و آن را تنها راه رسیدن به کمال و طی طریق در صراط مستقیم عنوان نموده است. وی همچنین به دور شدن مردم از اهل بیت پیامبر (ص) پس از رحلت ایشان اشاره کرده و ظلم آنان را در حق ائمه (ع) را گناهی نابخشودنی دانسته و وقوع جنگ‌هایی مانند صفین، نهروان، جمل و پس از آن واقعه عاشورا را از جمله این ظلم‌ها در حق اهل بیت (ع) دانسته است. وی به ایجاد جوّ اختناق علیه اهل بیت (ع) و شیعیان در زمان معاویه و پس از آن در عصر یزید اشاره کرده و خیانت کوفیان در حق امام حسین (ع) را تحلیل می‌نماید. وی ضمن توصیف برخی از وقایع مربوط به کربلا و قبل و بعد از آن، شهادت امام حسین (ع) را مایه هدایت امت دانسته و حضور پررنگ امام

ص: ۳۵

سجاد (ع) در واقعه عاشورا و پس از آن را به تصویر می‌کشد و آن را امامی به ظاهر کوچک ولی با عظمت در واقعه‌ای بزرگ خوانده که رهبری کاروان اسیران پس از شهادت امام حسین (ع) را به عهده گرفته و رسالت نیمه تمام امام حسین (ع) را به همراه حضرت زینب کبری تکمیل کرده است. در قسمت سوم کتاب نویسنده به توصیف دو کتاب ارزشمند به جای مانده از امام سجاد (ع) به نام صحیفه سجادیه و رساله الحقوق پرداخته و از بعد معانی و بیان و ادبیات عرب به بیان محتوای این دو کتاب پرداخته است. نویسنده صحیفه سجادیه را اوج عرفان و معرفت به درگاه الهی ارزیابی کرده و رساله حقوق، آن حضرت را نیز منشور اخلاق و اجتماع و بیان انواع حقوق الهی، حقوق مردم و حقوق سایر موجودات

و این دو اثر ارزشمند را مجموعه از سیر و سلوک معنوی، اخلاقی و اجتماعی معرفی می کند که نشان دهنده شخصیت همه جانبه سیاسی، اجتماعی، اخلاقی، عبادی، عرفانی و انسانی امام سجاد (ع) می باشد.

۴۴. الامام زين العابدين (ع) في شعر القدماء والمعاصرين [عربی]

اسماعیل، خفاف، قم، دارالغدير، چاپ اول، ۱۴۲۹ هـ. ق، ۴۲۵ صفحه، وزیری.

مجموعه اشعار، قصاید و مدایح و مراثی برجسته ای است که شاعران اهل بیت (ع) در طول تاریخ در توصیف فضایل و مقامات و مظلومیت ها و رنج های امام سجاد (ع) سروده اند. فصاحت و بلاغت و ترکیبات فخیم و معانی برجسته باعث ماندگاری این اشعار و شهرت آنها نزد شاعران شده است. در ابتدای هر قطعه شرحی کوتاه از زندگی و آثار شاعر آمده سپس متن قصاید آمده و در پانوشته صفحات توضیحاتی در روشن کردن معانی کلمات و ترکیبات و ابیات ارائه شده است.

۴۵. الامام زين العابدين (ع): قدوه الصالحين [عربی]

حسینی شیرازی، محمد، ایران، دارالصادق للطباعة والنشر، چاپ اول، ۱۴۲۳ ق،، رقعی.

ص: ۳۶

۴۶. الامام زين العابدين (ع): كهف المؤمنين و منار العارفين [عربی]

بحرانیه، سید عبدالله، قم، موسسه عاشوراء، چاپ اول، ۱۴۳۳ ق،، ۷۵۱ ص، وزیری.

۴۷. امام زين العابدين (ع) يادگ - ار كربلا [فارسی]

فولادزاده، عبدالامير، قم، كانون نشر اندیشه های اسلامی، ۱۳۷۰، ۴۵ صفحه، وزیری (مصور، ویژه نوجوانان).

۴۸. الامام زين العابدين (ع) و جهوده في علوم القرآن [عربی]

الياسري، عبدالله شمخي موسی، بيروت، العتبة الحسينية المقدسة (قسم العلاقات العامة)، ۱۴۳۶ ق،، الطبعة: الاولى، ۲۲۴ صفحه، وزیری.

۴۹. امام سجاد (ع) [فارسی]

هنرمندنيا، اسماعيل، نقاش: مرجان نيك جاه، قزوین، انتشارات سایه گستر، چاپ اول، ۱۳۸۷، ۱۳ صفحه، خشتی.

کتابچه حاضر، حاوی داستان کوتاهی درباره زندگی امام سجاد (ع) است که در صفحات مصور و رنگی برای استفاد ویژه کودکان به طبع رسیده است.

۵۰. الامام السجاد (ع) [عربی]

حمودی، حسین باقر، عراق، مطبعة الحوادث، چاپ اول، ۱۴۰۰ ق،، ۱۹۶ ص،، رقعی.

۵۱. الامام السجاد (ع): اجمل روح عابده [عربی]

شریعتی، علی، ترجمه احسان صوفان؛ مراجعه حسین علی شعیب، بیروت: دارالامیر؛ تهران: موسسه نشر آثارالدکتور علی شریعتی، ۱۴۲۸ ق. / ۲۰۰۷ م. / ۱۳۸۶، ۱۴۳ صفحه.

این اثر ترجمه کتاب زیباترین روح پرستنده امام سجاد علیه السلام می باشد.

ص: ۳۷

۵۲. امام سجاد (ع) از دیدگاه اهل سنت [فارسی]

شیخانی، علی باقر، قم، مرکز پژوهشهای اسلامی صدا و سیما، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۹۷، صفحه، رقعی.

موضوع اصلی کتاب بررسی زندگی امام سجاد (ع) از دیدگاه منابع معتبر اهل سنت است. امام سجاد (ع) از شخصیت های برجسته جهان اسلام است. بدین جهت صاحب نظران و اندیشمندان اهل سنت با احترام و بزرگی از وی یاد کرده اند. نویسنده در پی آنست که سخنان عالمان اهل سنت در باره شخصیت امام سجاد (ع) که در کتاب های رجال و حدیث و تاریخ و تفسیر آنان آمده است را در چند فصل بررسی نماید و این عناوین را مورد بحث قرار می دهد: تبارشناسی امام سجاد (ع)، تولد، مادر، کنیه، القاب، شمایل ظاهری، همسر، فرزندان و دلایل امامت، شخصیت امام سجاد (ع)، دانش، پرهیزکاری، عبادت و بندگی، شایستگی سیاسی و صاحب کمال، ویژگی های اخلاقی و سیره عملی امام سجاد (ع)، بندگی و پرستش حق تعالی، خوف و خشیت از حق تعالی، صبر و تسلیم، بردباری و گذشت، سخاوت، دانش، فروتنی، شخصیت بخشی به افراد، جوان مردی، رعایت حقوق خانواده و بستگان، مسئولیت های اجتماعی امام سجاد (ع) عرصه اجتماعی، تلاش های سیاسی و عرصه فرهنگی، کرامت های امام سجاد (ع) و گزیده ای از سخنان آن حضرت در باره: امر به معروف، توبه، شگفتی از منکر خدا و قیامت، ارزش دعا، دوستی، معیار گزینش دوست، سرانجام چالوسی، سپاس گزاری، عبادت کنندگان، غیبت، کتمان علم، بردباری، صدقه دادن، اندیشه و قناعت.

۵۳. امام سجاد (ع): از ولادت تا اسارت تا شهادت [فارسی]

زارع مولایی، صدیقه، قم، انتشارات نسیم کوثر، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۱۶۸ صفحه، رقعی.

ص: ۳۸

نگارنده در این کتاب با استناد به آیات و روایات به شرح مختصری از زندگانی امام سجاد (ع) از زمان ولادت تا مدت اسارت وی از زمان هجرت پدر و سرانجام، زمان شهادت آن حضرت پرداخته است. این مجموعه در سه بخش زندگانی امام سجاد (ع) مورد بحث و بررسی قرار داده است. بخش اول، از تولد آن حضرت تا زمان هجرت امام حسین (ع) از مدینه به مکه مکرمه است و مباحث مختصری از پدر و مادر گرامیش و چگونگی آشنایی و ازدواج والدینش و همچنین از القاب و کنیه های آن حضرت را ذکر کرده است. بخش دوم، از زمان هجرت پدر بزرگوارش از مدینه به مکه تا پایان مدت اسارت ادامه می یابد. در بخش سوم، به زندگی امام بعد از بازگشت به مدینه و بعد از پایان اسارت تا زمان شهادت آن حضرت پرداخته است. خصوصیات شخصی امام، معجزات، گفتارها و وصایای آن حضرت و آثار پر بار زندگی ایشان در این فصل بیان شده است. در پایان اشعاری در توصیف امام آمده است.

۵۴. امام سجاد (ع): الگوی زندگی [فارسی]

احمدی، حبیب‌الله، قم، انتشارات فاطیما، چاپ اول، ۱۳۸۲، ۲۶۸ صفحه، رقعی.

در این نوشتار، جنبه‌های گوناگون زندگی و ویژگی‌های شخصی امام سجاد (ع) و نیز موضع‌گیری‌های آن حضرت در برابر جریان‌های اجتماعی و فرهنگی زمان ایشان در چهار بخش بررسی شده است. در بخش اول به زندگانی حضرت پرداخته شده و در مورد مادر بزرگوار حضرت «شهربانو» تحقیق ارزنده‌ای ارائه شده است. در بخش دوم برخی فضایل مورد بررسی قرار گرفته و در بخش سوم اندیشه‌های عرشی حضرت که حائز الگوگیری بوده پژوهش شده است. در بخش چهارم که عمده انگیزه نوشتار را شکل می‌دهد به موضع‌گیری‌های سید الساجدین (ع) در برابر جریان‌های اجتماعی و فرهنگی زمان ایشان پرداخته شده است. با توجه به این که برخی دیدگاه‌ها، حضرت را فردی منزوی و بی‌تأثیر در امور اجتماعی

ص: ۳۹

می‌پنداشته‌اند در بخش چهارم با شفاف شدن تلاش‌های اجتماعی و فرهنگی حضرت در مقابل حزب اموی این پندار غلط زدوده خواهد شد.

۵۵. الامام السجاد (ع)، اضواء علی سیره [عربی]

سیف، محمود، بیروت، دارالانوار، چاپ اول، ۱۴۳۴ ق، ۲۶۲ ص، رقعی.

۵۶. امام سجاد (ع): پس از بلای کربلا [فارسی]

خلیلی، سپیده، نقاش: سعیدرزاقی، تهران، انتشارات لوح دانش، چاپ اول، ۱۳۸۷، ۱۲ صفحه، خشتی. چاپ دوم (۱۳۹۰)، چاپ سوم (۱۳۹۱)، چاپ چهارم (۱۳۹۳)

در این کتاب شرح زندگانی امام سجاد (ع) برای کودکان بازگو می‌شود.

۵۷. امام سجاد (ع) پیشوای چهارم [فارسی]

ارجمند. س، مشهد، بنیاد پژوهش‌های اسلامی، چاپ اول، ۱۳۷۳، ۶۰ صفحه، جیبی.

۵۸. امام سجاد (ع): جمال نیایشگران [فارسی]

ترابی، احمد، با همکاری گروه تاریخ اسلام بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی، مشهد، بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی، چاپ دوم، ۱۳۷۹، ۳۲۵ صفحه، وزیری.

این کتاب شامل شرح اجمالی زندگانی امام سجاد (ع) از ولادت تا شهادت و نیز شخصیت معنوی، اجتماعی، سیاسی، علمی و جلوه‌هایی از معارف آن حضرت و نیز درس‌هایی از امام سجاد (ع) است که در هر بخش به اختصار اما جامع و به شیوه‌ای روان و در پنج فصل نگارش یافته است. فصل اول به زندگی حضرت از ولادت تا شهادت پرداخته شده است و مباحثی چون: ولادت علی بن الحسین (ع)، مکان ولادت، کنیه و القاب، پدر و مادر، همسر و فرزندان، شهادت، امامت

و دلایل امامت، منحرفان از خط امامت راستین، فرقه کیسانیه و چگونگی پیدایش آن و انگیزه‌های سیاسی در شکل‌گیری کیسانیه و نیز شخصیت محمد حنفیه و شخصیت مختار در نزد امامیه و تمایز قیام توأبیین و قیام مختار مطرح گردیده

ص: ۴۰

است. فصل دوم شخصیت معنوی و اجتماعی امام مورد بررسی قرار گرفته است. فصل سوم بررسی زندگی سیاسی امام را مورد نظر قرار داده است. شخصیت علمی حضرت در فصل چهارم کتاب مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته و فصل پنجم تحت عنوان جلوه‌هایی از درسهای امام سجاد (ع)، این عناوین آمده است: رساله حقوق، رساله حقوق در منابع روایی، متن رساله حقوق، صحیفه سجادیه، مستدرکات صحیفه، شرح‌های نگاشته شده بر صحیفه، سند و رجال صحیفه، حدیث صحیفه، گستره معارف انسانی در صحیفه سجادیه، سیمای انسانی و فضایل انسانی در صحیفه سجادیه و مواضع سیاسی - اجتماعی امام سجاد (ع) در صحیفه سجادیه.

۵۹. الامام السجاد (ع) جهاد و امجاد ... [عربی]

حاج حسین، حسن، بیروت، دارالمرتضی، [بی‌تا]، ۲۸۰ صفحه، وزیری.

۶۰. امام سجاد (ع): خطبه‌ها و نامه‌ها [فارسی]

صادقی اردستانی، احمد، قم، نشر حبیب، چاپ اول، ۱۳۹۱، ۳۲ ص.

این کتاب در سه بخش، خطبه‌ها و موعظه‌ها، نامه‌ها، سخنان و کلمات قصار و حکمت آمیز امام سجاد علیه‌السلام تنظیم شده است و به شیوه نهج‌البلاغه از سه بخش: ۳۸ خطبه، ۸ نامه و رساله و ۳۱۹ حدیث از کلمات قصار امام چهارم، حضرت زین العابدین علیه‌السلام تشکیل یافته است.

۶۱. الامام السجاد (ع): دراسة تحليلية [عربی]

جبرالحسن، کریم، مراجعه و تقدیم: سید جعفر مرتضی عاملی، بیروت، مؤسسه البلاغ، ۱۹۸۹ م. وزیری

۶۲. امام سجاد (ع) زینت ساجدین [فارسی]

داوری، محمود، اصفهان، انتشارات نورالاسلام، چاپ اول، ۱۳۸۴، ۱۲۰ صفحه، رقعی.

ص: ۴۱

۱

۱ حبیبی، سلمان، کتاب شناسی امام سجاد «علیه السلام»، صحیفه سجادیه و رساله حقوق، ۱ جلد، مجمع جهانی اهل بیت (علیهم السلام) - تهران - ایران،

چاپ: ۱، ۱۳۹۴ ه. ش.

۶۳. الامام السجاد علی زین العابدین رضی الله عنه [عربی]

عطا، عبدالقادر احمد، قاهره، مصر، مکتبه القاهره، ۱۴۲۴ ق. / ۱۳۸۲، ۱۰۳ صفحه،

۶۴. الامام السجاد (ع) قدوة و اسوة [عربی]

مدرسّی، سید محمدتقی، تهران، رابط الاخوة الاسلامیة، ۱۴۰۴ ق، رقعی، ۹۶ صفحه.

۶۵. امام سجاد (ع) قهرمان مبارزه با تهاجم فرهنگی [فارسی]

پارسا، غلامعلی، مشهد، نشر الف، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۱۱۵ صفحه، رقعی.

در این کتاب تحلیلی از ابعاد هدایت فرهنگی جامعه اسلامی توسط امام سجاد (ع) صورت گرفته و نقش آن حضرت در تبیین پیام عاشورا و تبیین مسایل تربیتی، عبادی، اعتقادی و اجتماعی در قالب صحیفه سجادیه مورد بحث و بررسی قرار گرفته است. در بخش اول کتاب نخست نویسنده به معرفی اجمالی امام سجاد (ع) پرداخته و عدم شناخت درست از شخصیت ائمه به ویژه آن حضرت و بیمار خواندن ایشان توسط شیعیان را مورد انتقاد قرار داده و بیمار خواندن ایشان را ناشی از درک غلط از ابعاد امامت وی ارزیابی کرده است. وی به معرفی خود و مقام امامت در مجلس یزید توسط امام سجاد (ع) اشاره کرده و شجاعت بی نظیر آن حضرت در این مجلس را نشانه عدم بیماری ایشان دانسته است. در قسمت دیگری از کتاب نویسنده به شناسایی زمان امام سجاد (ع) و جوّ خفقان حاکم بر آن توسط حاکم اموی پرداخته و تبلیغات شدید آنان علیه اهل بیت پیامبر (ص) را توصیف می‌کند. وی در همین راستا به تدابیر امام سجاد (ع) در تبیین معارف دینی در قالب دعا و بهره برداری همه جانبه از واقعه عاشورا برای بیدار کردن امت اسلامی اشاره کرده و گریه آن حضرت را سیاسی ارزیابی کرده و تربیت شاگردان مختلف، افشاگری چهره فاسد بنی امیه حتی در حال اسارت و تبیین جایگاه امامت و ولایت را تشریح کرده و علت قیام نکردن آن حضرت را با توجه بر شرایط سیاسی و اجتماعی آن عصر تبیین نموده است.

ص: ۴۲

در بخش دوم کتاب وی به مصادیق و نسخه‌های مبارزه با تهاجم فرهنگی توسط امام سجاد (ع) پرداخته و ضمن تبیین مفهوم دعا و آثار آن، به آموزه‌هایی از صحیفه سجادیه مانند خدا شناسی، تکریم پیامبر اسلام، توصیف یاران پیامبر (ص)، دفاع از ولایت و امامت، لزوم اطاعت از امام، اهمیت قرآن، توبه، یاد مرگ، مباحث اقتصادی و سایر مباحث اخلاقی و تربیتی مطرح شده در ادعیه مندرج در این کتاب شریف پرداخته و آن را نسخه ای بی‌بدیل از مبارزه با تهاجم فرهنگی ارزیابی کرده که توسط آن حضرت پایه‌گذاری شده است.

۶۶. الامام السّجّاد محاولة لاكتشاف دور الامام الرابع في الامة من خلال تشخيص المرحلة و الاهداف والوسائل التي كان يعتمد عليها في قيادة المسيرة الاسلامية المظفرة [عربی]

باقر، حسین، [بی جا] مؤسسه الاعراف للنشر، ۱۴۱۹ ق، ۱۶۰ صفحه، رقعی، (کتاب قضایا الاسلامیة معاصرة ۹)

تحقیقی درباره ابعاد مختلف شخصیت و امامت امام سجاد (ع) و سیره سیاسی و عبادی و اخلاقی آن حضرت می‌باشد. در این نوشتار سعی شده است رهبری امت اسلام توسط امام سجاد (ع) و روش‌های مختلف آن امام برای هدایت امت

پیامبر (ص) به ویژه پس از واقعه عاشورا به تصویر کشیده شود و موضع گیری‌های خاص آن حضرت در قبال طاغوت‌های زمان خویش مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرد. نویسنده ابتدا به نقش مشترک همه ائمه در تاریخ اسلام پس از رحلت پیامبر گرامی اسلام (ص) و سکان داری هدایت بشر اشاره کرده آنگاه نقش امام سجاد (ع) را به طور جداگانه برجسته کرده است. نویسنده در این راستا به اوضاع مضطرب سیاسی اجتماعی به وجود آمده پس از حادثه کربلا اشاره کرده و مسئولیت امام سجاد (ع) را در این زمینه به ویژه سر و سامان دادن به امور شیعیان بسیار حساس و مهم ارزیابی نموده است، آنگاه به بررسی امامت امام سجاد (ع) و تبیین ضرورت شناخت مقام ائمه (ع) و محبت به آنان در کلام و سیره آن حضرت پرداخته شده و

ص: ۴۳

تلاش‌های ایشان برای شناساندن مقام و منزلت ائمه (ع) به شیعیان توصیف گردیده است. در بخش دیگری از کتاب نویسنده به ابعادی از زعامت و رهبری همه جانبه امت اسلام توسط امام سجاد (ع) اشاره کرده و این تصویر را که آن امام به گوشه‌نشینی و عزلت پرداخته و در صحنه‌های سیاسی و اجتماعی حاضر نبوده را به شدت رد کرده و تقویت مسأله امامت و افزایش شناخت و محبت شیعیان به اهل بیت (ع) و روشننگری‌های مکرر آن امام در ایام حج را دلیلی بر ادعای خود دانسته است. در قسمت دیگری از کتاب نویسنده به موضع گیری‌های امام سجاد (ع) در قبال حاکمان عصر خویش و تأیید جنبش‌هایی مانند قیام توأیین، قیام ابن زبیر، قیام مختار، قیام شیعیان مدینه اشاره کرده و رهبری کردن مخفیانه این جنبش را دلیلی بر فعال بودن آن امام در صحنه‌های سیاسی و اجتماعی عنوان نموده است.

نقش امام سجاد (ع) در زنده نگه داشتن قیام امام حسین (ع) و پاسداری از پیام جاودانه آن حضرت در کربلا به وسیله گریه و عزاداری، تحلیلی بر جنبه‌های تربیتی و عرفانی عبادت امام سجاد (ع) به ویژه به جهت ادعیه معروف صادر شده از جانب آن حضرت، هدف امام سجاد (ع) در آزاد کردن بردگان و رواج فرهنگ انفاق و دستگیری از ضعفاء از منظر اخلاقی و سیاسی از دیگر مندرجات ارایه شده در این نوشتار است.

۶۷. الامام السجاد (ع) و المفاهیم التربویة [عربی]

الامانة العامة للعتبة الكاظمية المقدسة، بغداد، الامانة العامة للعتبة الكاظمية المقدسة، ۱۴۳۳ ق، چاپ اول، ۴۴ ص، رقعی.

۶۸. امام سجاد (ع) و داستان حرّه [فارسی]

استادی، رضا، قم، دفتر انتشارات اسلامی، ۱۳۷۲، ۲۵ صفحه. وزیری. (از کتاب ده رساله، ص ۳۳۵ - ۳۵۹)

ص: ۴۴

۶۹. امام عشق و عبادت شرح زندگانی حضرت امام زین العابدین (ع) سروده به مثنوی [فارسی]

نگهبان، سیدجلال، (کتابچه تایپ شده)، (کتابخانه مجمع جهانی اهل البيت (ع).

این اثر مجموعه شعر به زبان فارسی سروده سیدجلال نگهبان در مورد امام سجاد علیه السلام می‌باشد.

۷۰. الامام علی بن الحسین (ع) [عربی]

دخیل، علی محمدعلی، بیروت، دارالتراث الاسلامی، چاپ دوم، ۱۳۹۴ ق. ۱۹۷۴ م، ۱۰۳ صفحه، رقعی؛ النجف الاشرف: ۱۹۶۷ م.

۷۱. الامام علی بن الحسین (ع) [عربی]

آیت‌اللهی، سیدمهدی، ترجمه: کمال السید، قم، انتشارات انصاریان، ۱۳۷۴ ش، ۲۸ صفحه، وزیری (مصور - ویژه نوجوانان).

۷۲. الامام علی بن الحسین (ع): دراسة تحليلية [عربی]

الاسدی، مختار، قم، مرکز الرسالة، ۱۲۸ چاپ اول، ۱۴۲۰ ق، ۱۲۸ صفحه، رقعی.

تحلیلی از شخصیت و عملکرد امام سجاد (ع) در زمینه‌های مختلف علمی، فرهنگی، سیاسی، عبادی، عرفانی و اخلاقی است. در این نوشتار سعی شده است ضمن بیان گوشه‌هایی از حیات امام زین العابدین (ع)، نقش آن حضرت در پیشبرد دین اسلام از جنبه‌های مختلف به ویژه با توجه به واقعه عاشورا مورد تفسیر قرار گیرد.

نویسنده نخست به اصول اساسی حیات امام سجاد (ع) اشاره کرده و حضور ایشان در کربلا، کوفه، شام و بازگشت ایشان به مدینه و روشنگری‌هایی که آن حضرت در طول واقعه کربلا انجام داده اند، بررسی نموده است. در همین راستا نگارنده در فصل اول کتاب به فعالیت های علمی امام سجاد (ع) و تربیت شاگردان مبرز در زمینه فقه کلام، تفسیر قرآن و عرفان اشاره کرده و سپس به توصیف عملکرد سیاسی آن امام و موضع گیری‌های ایشان درباره جنگ و جهاد علیه حکومت‌های ظالم با الگوگیری

ص: ۴۵

از قیام امام حسین (ع) و تفسیر مفهوم امامت و ولایت برای مردم و همچنین تأیید جنبش های شیعی علیه حکومت اموی پرداخته است. در فصل دوم کتاب نویسنده بهره‌گیری امام سجاد (ع) از فرهنگ گریه و ابعاد عاطفی، روحی و نقش گریه در صبر و مواجهه با مصائب و همچنین نقش آن در زنده ماندن پیام عاشورا را مورد بحث و بررسی قرار داده است.

در فصل سوم کتاب به ابعاد عبادی امام سجاد (ع) و صدور دعا‌هایی با مضامین بلند عرفانی و اخلاقی پرداخته شده و هدف آن امام از این دعاها تبیین سیر و سلوک انسانی و ارتباط افراد با خداوند عنوان شده است. نویسنده در این زمینه به تفسیر برخی از مضامین دعا‌های صحیفه سجاده پرداخته و مضامین اخلاقی، اعتقادی و عبادی این دعاها را بررسی نموده است. در فصل چهارم فلسفه عملکرد امام سجاد (ع) در انفاق کردن به مسلمانان و آزاد کردن بردگان مورد تحلیل قرار گرفته و اهداف ایشان از لحاظ اجتماعی و تربیتی و سیاسی از مسأله انفاق و آزادسازی بندگان تشریح گردیده است. در فصل پنجم کتاب نویسنده به توصیف رساله حقوق امام سجاد (ع) پرداخته، ابعادی از حقوق بشر، حقوق خداوند متعال، حقوق متقابل رعیت (مردم) و حاکم، حقوق خویشاوندان، حقوق متقابل والدین و فرزندان، حقوق برادران نسبی و دینی، حق طلبکار، حق دشمن و سایر حقوق را در این رساله بیان کرده است. در فصل ششم خلاصه‌ای از دیدگاه امام سجاد (ع) درباره جهاد سیاسی و جنبش‌های انقلابی عصر خویش ارائه شده و موضع‌گیری آن حضرت در قبال حاکمان ظالم عصر خویش مانند عبدالملک و هشام و دیدگاه ایشان در مورد کمک کردن به حاکمان جور را بیان کرده و نامه آن امام به زهری مبنی بر کمک نکردن به دستگاه اموی در ظلم آنان را شرح می نماید.

۷۳. الامام علی بن الحسین زین العابدین (ع) [عربی]

الاعرجی، زهیر، قم، [بی نا]، ۱۴۱۵، ۱۵۵ + ۳۴۵ صفحه،

ص: ۴۶

۷۴. الامام علی ابن الحسین (ع) زین العابدین [فارسی]

شمس الدین، سعید تقی، قم، انتشارات مدین، ۱۳۷۴، ۸۰ صفحه، رقعی.

۷۵. الامام علی بن الحسین «زین العابدین (ع)» والخلافة الاسلامیة [عربی]

شاکر العشی، اسحاق، بیروت، دارالفکر اللبنانی، ۱۰۴ صفحه، وزیری

تحقیقی درباره زندگانی و شخصیت امام سجاد (ع)، نقش ایشان در حوادث پس از کربلا، ادله امامت آن حضرت و موضع گیری ایشان در مورد تحقق حکومت اسلامی است. در این پژوهش ضمن مروری مختصر بر ادوار مهم زندگانی امام سجاد (ع) برخی از حوادث مهم دوران حیات ایشان مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته و نقش آن حضرت در اداره جامعه اسلامی و هدایت مسلمانان به وسیله فعالیت های فرهنگی چون دعاها و آورده از ایشان و توجه به حقوق انسان ها در رساله الحقوق آن حضرت تبیین گردیده است. نگارنده نخست به صورت اجمالی نگاهی به اوضاع جامعه اسلامی پس از رحلت پیامبر اسلام (ص) نموده و زمینه های وقوع قیام امام حسین (ع) و به روی کار آمدن امویان بویژه مروانیان را تحلیل نموده است. آنگاه به گوشه هایی از زندگانی امام سجاد (ع) پرداخته، مادر، فرزندان، برادران و خواهران آن حضرت را معرفی نموده و داستان اسارت خاندان امام حسین به رهبری امام سجاد (ع) و وقایع کوفه و شام را نقل می کند. وی همچنین به مفاد خطبه های حضرت زینب کبری (س) و امام سجاد در کوفه و شام اشاره نموده و روشنگری های امام سجاد (ع) از وقایع مربوط به عاشورا را در بازگشت ایشان از شام به مدینه به تصویر کشیده و آن حضرت را احیاگر نهضت امام حسین (ع) عنوان کرده است. در بخش دیگری از کتاب نگارنده از نظر عقلی و نقلی به ادله و نصوص امامت امام سجاد (ع) پرداخته و وصیت پدرش به او درباره امامت او پس از شهادتش و صفات منحصر به فرد آن حضرت برای احراز مسند الهی امامت، موضع گیری های حکیمانه آن امام در قبال حوادث مهم دوران امامتش مانند واقعه حرّه و آزاد کردن بندگان را

ص: ۴۷

بیان نموده است. از نظر نویسنده امام سجاد (ع) به نوعی پایه گذاری دولت اسلامی پس از شهادت امام حسین (ع) اقدام نموده است. زیرا امت اسلامی را به وسیله ادعیه اخلاقی و عرفانی خویش در صحیفه سجاده و زهد بی نظیر خویش و همچنین تبیین اصول حقوق اسلام در رساله حقوق رهبری کرده و از انحراف نجات داده است در پایان نقش ائمه معصومین (ع) در حیات اسلام، اقوال برخی از شعرا عصر حیات امام سجاد (ع) و همچنین برخی از حاکمان بنی امیه در شأن آن حضرت بیان شده است.

۷۶. الامام علی بن الحسین السجاد (ع) [عربی]

امین، سیدعبدالودود، مراجعه و تقدیم: شیخ عقیف نابلسی، کویت و بیروت، دارالتوجیه الاسلامی، ۱۴۰۰ ق، ۱۲۰ صفحه،
رقعی، (الائمه اثنی عشر سیره و جهاد ۴)

۷۷. الامام علی زین العابدین (ع) [عربی]

مهران، محمدیومی، بیروت، درالنهضة العربیة، چاپ اول، ۱۹۹۱ م، ۲۲۱ ص، وزیر.

۷۸. ام الامام السجاد (ع) [عربی]

المنذری الکاظم، سامی جواد، بیروت، العتبه الحسینیة المقدسه (قسم العلاقات العامة) علی هامش مهرجان تراتیل سجادیة
الاول، چاپ اول، ۱۴۳۶ ق، ۱۴۸ ص، وزیر.

۷۹. انوارالسجاد [عربی]

جمعية المعارف الاسلامیة الثقافیة (تدوین)، بیروت، جمعية المعارف الاسلامیة الثقافیة، چاپ اول، ۲۰۰۲ م، ۱۲۵ صفحه،
وزیر.

۸۰. امام مهدی و منتظران از زبان امام سجاد (ع) [فارسی - عربی]

داودی پور، امیرمحمد، تهران، انتشارات یاس نگار، ۱۳۹۳، ۱۶ صفحه، وزیر.

کتاب حاضر، مجموعه‌ای از احادیث در توصیف و تشریح حضرت مهدی (عج) و منتظران وی از زبان امام سجاد
علیه السلام است.

ص: ۴۸

۸۱. انوار هدایت: چهل حدیث معتبر در موعظه و حکمت به ضمیمه صحیفه امام سجاد (ع) پیرامون زهد [فارسی -
عربی]

موسسه پیام امام هادی (ع)، (تهیه و تنظیم)، قم، پیام امام هادی (ع)، چاپ ششم، ۱۳۸۸، ۱۳۶ صفحه، پالتویی.

این کتاب دارای چهل حدیث، سخن حکمت‌آموز، هدایت و اندرز از امامان (ع) است و برای اطمینان از اعتبار آنها، نظر
دانشمندانی چون علامه مجلسی درباره هر حدیث در پاورقی آمده است. اثر حاضر برای این که عموم مردم از سخنان
گهربار معصومین (ع) استفاده کنند و آن را چراغ هدایت راه خویش سازند، به ارایه ترجمه فارسی هر حدیث پرداخته
است. از جمله احادیثی که در این کتاب نقل شده‌اند، می‌توان به روایان حدیث، عامل بی‌بصیرت، همه خیرها در چهار
سخن، احسان به پدر و مادر، بیم و امید، حرص بنی آدم، اندرزهایی از پیامبر (ص) و پنجاهایی از امام صادق (ع) اشاره
کرد.

[ب]

۸۲. باغ آسمان: چهل قصه از زندگانی امام سجاد (ع) [فارسی]

نادری، ناصر، تهران، انتشارات پیام محراب، چاپ دوم، ۱۳۸۴، ۱۱۲ صفحه، رقعی. چاپ سوم (۱۳۸۶)، چاپ چهارم (۱۳۸۶)

این کتاب به شرح زندگانی امام سجاد علیه السلام به صورت داستانی می‌پردازد که برخی از داستان‌های آن عبارتند از: شب‌های پرستاره، پشت ستون، دعای باران، بدن تب‌آلود، رگ‌های قلبم، رها بر خاک، ریگزاران، بوی غم، بام گلین خانه‌ها،

مشعل‌های فروزان، پسر مکه، مثل خاموشی دریا، چشم من، رنگ احترام، سفره غذا، مشعل آتش، در راه مکه ...

ص: ۴۹

۸۳. باغ سیب، درخت شکیب: هفتاد و دو شاخه از درخت یادگار عاشورا امام زین العابدین (ع) [فارسی]

زارع، محبوبه، قم، بوستان کتاب قم، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۲۲۳ صفحه، رقعی.

در این مجموعه که شامل ۷۲ نثر توصیفی است، بخشی از تاریخ اسلام و تشیع، زندگی امام حسین (ع)، مقدمات قیام، شهادت و اسارت اهل بیت امام بازگو شده است.

۸۴. بلیوجرافیا الامام زین العابدین (ع) [عربی]

العلی، علی فرحان، بیروت، العتبة الحسينية المقدسة (قسم العلاقات العامة، چاپ اول، ۱۴۳۶ ق، ۲۴۸ صفحه.

در این کتابشناسی حدود ۳۷۴ عنوان کتاب به زبان‌های عربی، فارسی، انگلیسی، ترکی، فرانسوی، اردو و ... در مورد امام سجاد (ع) معرفی شده که مجموعه ارزشمندی می‌باشد که کمک فراوانی به عموم نویسندگان و علاقه‌مندان جهت آشنایی بیشتر با معارف، تاریخ و سیره حضرت امام زین العابدین (ع) می‌نماید.

۸۵. بحار الانوار الجامعة لدرر اخبار الائمة الاطهار (جلد ۴۶) [عربی]

مجلسی، محمد باقر، بیروت، دار احیاء التراث العربی، چاپ اول، ۱۴۱۲ ق، ۲۱۷ صفحه، رحلی.

این کتاب که مجلد چهل و ششم از موسوعه روایی بحارالانوار است. در بخش نخست بحث درباره زندگانی، کرامات، سیره و اوضاع اجتماعی عصر امام سجاد (ع) می‌پردازد و ابعاد مختلفی از حیات و شخصیت آن حضرت را منعکس نموده است. در ابتدای کتاب اسامی آن امام، القاب ایشان و تاریخ ولادت آن حضرت ذکر شده و مختصری از وضعیت زندگانی و احوال ما در آن حضرت که ایرانی بوده و نیز داستان ازدواج او با امام حسین (ع) مورد بحث قرار گرفته است، در ادامه نگارنده به جریان ولادت امام سجاد (ع) و معجزات رخداد نموده در آن هنگام اشاره نموده و روایاتی

ص: ۵۰

در اثبات امامت آن حضرت و دلایل و ویژگی‌هایی که وصایت ایشان را ثابت می‌نماید و برخی از معجزات و کرامات مشاهده شده از آن امام (ع) را نقل می‌نماید. وی همچنین به فضایل اخلاقی، عبادی و معنوی امام سجاد (ع) چون حسن

خلق، عبادت زیاد و سایر مکارم اخلاقی ایشان را در ضمن نقل چند روایت و داستان به تصویر کشیده است. دربخش دیگری از کتاب نویسنده به حزن و گریه فراوان امام سجاد (ع) پس از شهادت پدرش امام حسین (ع) و ماجرای بین ایشان و محمد بن حنفیه در مورد مسأله وصایت و امامت خویش و نیز اوضاع سیاسی و اجتماعی دوران حیات امام سجاد (ع) را بیان می‌نماید و سپس به معرفی حاکمان بنی امیه و اوصاف ایشان و سخت گیری آنان به اهل بیت و شیعیان در این عصر پرداخته و هدایت گری مسلمانان توسط امام سجاد (ع) و برخورد ایشان با ظلم‌ها و انحرافات فکری و عقیدتی را تبیین می‌نماید. بیان کیفیت شهادت امام سجاد (ع) و احوال فرزندان و زنان آن حضرت، بیان برخی از معجزات صادر شده از ایشان به ویژه در جریان اسارت آن حضرت در کوفه و شام و بیان سیره اخلاقی آن امام از دیگر مندرجات این نوشتار محسوب می‌شود. در ادامه و در بخش دوم کتاب به بحث درباره حیات و شخصیت علمی و معنوی امام باقر (ع) پرداخته شده است.

۸۶. بر امام سجاد (ع) و امام باقر (ع) چه گذشت؟ [فارسی]

موسوی کاشانی، سید محمد حسن، قم، مؤلف، چاپ اول، ۱۳۷۳، ۲۱۶ صفحه، وزیری.

این کتاب مروری است بر زندگانی و شخصیت امام سجاد (ع) و امام باقر (ع) که در هفده بخش تدوین شده است، ده بخش اول کتاب به شرح زندگانی امام سجاد (ع) و هفت بخش دیگر به شرح احوال و زندگانی امام محمدباقر (ع) اختصاص دارد. نویسنده سعی کرده است از منظر سیاسی و اجتماعی به زندگانی این دو امام پرداخته شود و حوادث سیاسی و اجتماعی عصر ایشان را مورد تجزیه و تحلیل تاریخی قرار دهد. وی ابتدا به داستان شهادت امام حسین (ع) و انتقال امامت از آن

ص: ۵۱

امام به امام سجاد (ع) پس از واقعه عاشورا را شرح می‌نماید. در همین راستا نگارنده به معرفی حاکمان عصر امام سجاد (ع) اشاره کرده و قیام مردم مدینه، قیام ابن زبیر، عکس‌العمل یزید در قبال قیام شیعیان و در نهایت مرگ یزید و به حکومت رسیدن معاویه بن یزید (معاویه دوم) پرداخته و قیام مردم بصره و وضعیت مردم کوفه در دوران حکومت مروان بن حکم را توصیف می‌نماید. در بخش دیگری از کتاب نویسنده به قیام توایین و شکست این قیام اشاره کرده و قیام مختار و چگونگی آن را شرح می‌نماید.

نویسنده معتقد است که قیام مختار و انتقام خون سید الشهداء به اذن امام سجاد (ع) بوده و ماجرای پیروزی مختار و به قتل رساندن قاتلان امام حسین (ع) را شرح نموده است و دیدگاه امام سجاد (ع) و امام باقر (ع) در مورد شخصیت مختار ثقفی و عملکرد او منعکس گردیده است. در بخش دیگری از کتاب نویسنده به بررسی شخصیت محمد بن حنفیه و دیدگاه امام رضا (ع) درباره او پرداخته است. در بخش‌های دیگر به برخی دیگر از حوادث مهم دوران حیات امام زین العابدین مثل جنگ عبدالملک مروان با لشکر عبدالله بن زبیر، نصب حجرالاسود توسط امام سجاد (ع)، بیعت عبدالله بن عمر با امام سجاد (ع)، برخورد امام سجاد (ع) با عبدالملک، شهادت سعید بن جبیر، جنایات حجاج بن یوسف ثقفی، قیام عبدالرحمن بن اشعث، به حکومت ولید بن عبدالملک، نامه امام سجاد (ع) به زهری، عیاشی و تحمل پرستی بنی امیه، به حکومت رسیدن یزید بن عبدالملک و عمر بن عبدالعزیز، برخی از جنایات ولید بن یزید، تجمل‌گرایی حکام بنی امیه،

برخورد امام سجاد (ع) با برخی از انحرافات فکری و اعتقادی در عصر خویش، توصیف حوزه تدریس امام سجاد (ع)، ابعادی از امامت، اخلاق و عبادت امام سجاد (ع) و در نهایت شهادت آن

ص: ۵۲

حضرت اشاره شده است. از بخش یازدهم تا هفدهم کتاب نیز به بحث درباره شخصیت و زندگانی امام محمدباقر (ع) پرداخته شده است.

۸۷. بررسی نظام تربیتی صحیفه سجاده [فارسی]

ابراهیمی فر، علی اصغر، مرکز پژوهش های اسلامی صدا و سیما (تهیه کننده)، قم، انتشارات دفتر عقل، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۱۹۴ صفحه، رقعی.

در این نوشته، تلاش بر آن بوده است که نظام تربیتی صحیفه سجاده را که شامل عناصر زیادی از جمله مبانی، اصول، روش ها و اهداف تربیتی است، در ابعاد دینی و اخلاقی کشف و مورد بحث بررسی قرار گیرد. در بخش نخست کتاب کلیاتی درباره موضوع کتاب آورده شده است. در بخش دوم مبانی تربیتی صحیفه سجاده تبیین گردیده است. در بخش سوم به اصول تربیتی صحیفه سجاده اشاره شده، در بخش چهارم روش های تربیتی صحیفه سجاده، تشریح شده است. بخش پنجم به توضیح هدف های تربیتی در صحیفه سجاده اختصاص دارد و در بخش ششم کتاب نیز نقش رسانه در انتقال مفاهیم بلند صحیفه سجاده ذکر شده است.

۸۸. بررسی نقش امام سجاد (ع) در رهبری شیعه پس از واقعه کربلا [فارسی]

رنجبر، محسن، ویراستار: محمدتقی مرتضوی زاده، قم، دفتر نشر معارف، چاپ اول، ۱۳۸۱، ۱۹۲ صفحه، رقعی.

چارچوب این پژوهش از سه بخش تشکیل شده است. بخش اول دارای دو فصل است که در فصل اول به سیره و روش کلی امامان شیعه و در فصل دوم به ویژگی های فردی، اخلاقی و علمی امام سجاد علیه السلام پرداخته شده است. بخش دوم نیز دو فصل دارد که در فصل اول دورنمای کلی عصر امامت امام سجاد علیه السلام و در فصل دوم اوضاع سیاسی و اجتماعی عصر آن بزرگوار مورد بررسی

ص: ۵۳

قرار گرفته است. بخش سوم شامل هشت فصل است که در آن به اهم فعالیت ها و تلاش های حضرت سجاد علیه السلام در راستای هدایت و رهبری جامعه اسلامی پرداخته شده است. این اثر در اصل پایان نامه تحصیلی مولف در مقطع کارشناسی ارشد رشته تاریخ موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره) بوده است.

چاپ دیگر: نقش امام سجاد (ع) در رهبری شیعه / قم، موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، ۱۳۸۳.

۸۹. برگزیده کتاب نور نیایش: پژوهشی در سیره و زندگانی امام سجاد (ع) [فارسی]

هادی منش، ابوالفضل، قم، انتشارات بهار دله، چاپ اول، ۱۳۹۲، ۷۲ صفحه.

کتاب حاضر برگزیده کتاب "نور نیایش: پژوهشی در زندگانی و سیره امام سجاد علیه السلام" از همین مولف و ناشر است.

۹۰. برگزیدگان: سیری کوتاه در زندگی چهارده معصوم (علیهم السلام): حضرت امام سجاد (ع) برای نوجوانان [فارسی]

رحیمی، مهدی، تهران، انتشارات بعثت، چاپ چهارم، ۱۳۷۷، ۱۲۰ صفحه، رقعی.

در ششمین جلد از مجموعه برگزیدگان شرح حال و زندگانی امام سجاد (ع) ذیل این مباحث برای نوجوانان بازگو شده است: تولد، اخلاق و رفتار امام سجاد (ع)، امام سجاد (ع) و حماسه کربلا، امام و زمامداران خودسر، امام و تعلیم و تربیت مسلمانان، آثار جاویدان امام، و شهادت امام سجاد علیه السلام.

۹۱. بکاء الامام السجاد (ع) اسرار و نتائج [عربی]

دروره، زهیر یوسف، بیروت، دارالمحجّة البيضاء، ۲۰۰۶ م، ۲ ج.

این کتاب از ۱۲ فصل تشکیل شده است، که عبارتند از: محاسن اخلاقی، مشروعیت گریه و عزاداری، موقعیت‌های که پیامبر (ص) گریه کرد، گریه انبیا، موقعیت‌هایی که امیرالمومنین علی علیه السلام گریه نمود، گریه صحابه، گریه فاطمه زهرا و همسران

ص: ۵۴

پیامبر، گریه علمای مسلمان، جهاد امام سجاد علیه السلام، موقعیت‌های گریه، فلسفه گریه.

۹۲. بلاغة الامام علی بن الحسین خطب، رسائل، کلمات [عربی]

الحائری، جعفر عباس، قم، مجمع جهانی اهل بیت (ع)، چاپ اول، ۱۴۲۳ ق، ۲۴۱ صفحه، وزیری.

تحقیقی درباره ابعاد بلاغی سخنان و ادعیه رسیده از امام سجاد (ع) است. در این نوشتار به مطالعه و گردآوری برخی از خطبه‌ها، نامه‌ها و رساله‌های امام سجاد (ع) پرداخته شده و ضمن بیان متن این خطبه‌ها، نامه‌ها و رسائل در پاورقی توضیح برخی از زوایای علمی و ادبی کلام امام سجاد (ع) و مفهوم آنها آمده است. نویسنده کلام امام سجاد (ع) را مانند سایر ائمه معصومین (ع) در اوج بلاغت و فصاحت معرفی کرده و آن را هم ردیف کتاب شریف نهج البلاغه دانسته است. از نظر وی در سخنان و ادعیه امام سجاد (ع) مطالب عمیقی درباره علوم قرآن، حدیث، فقه، اخلاق، سیره، تاریخ، تربیت، عقاید اسلامی، عرفان و مباحث اجتماعی وجود دارد که حاکی از جامعیت سخنان آن حضرت می باشد. بر همین اساس نویسنده کتاب را در سه بخش تنظیم کرده است: در بخش اول برخی از خطبه‌ها و سخنان امام سجاد (ع) را در زمینه مسائلی مانند توحید حق تعالی، توصیف عرش الهی، زهد و تقوی، دوری از دنیا، پشت کردن به دنیا و روی آوردن به آخرت، اوصاف پیامبر اسلام و مؤمنان، تشویق بر قرائت قرآن، مناجات‌ها و موعظه‌های اخلاقی، اوصاف شیعیان و اولیای الهی، قیام امام زمان (عج)، فضایل اهل بیت (ع)، زمین کربلا، محاسبه نفس و خطبه‌های آن حضرت در کوفه و شام نقل کرده و در بخش دوم کتاب نیز برخی از نامه‌های آن حضرت به افراد مختلف و متن رساله حقوق ایشان را درج نموده است. در این بخش نیز نگارنده برخی از موعظه‌های اخلاقی امام سجاد (ع) به افرادی مانند زهری، عبدالملک

مروان و برخی دیگر از اصحاب و یاران خویش را منعکس کرده و مباحثی درباره حق نفس، حق عبادات، حقوق ائمه معصومین (ع)، حقوق مردم،

ص: ۵۵

حق خویشاوندان، همسایگان و سایر مردم، و حقوق افراد مختلف را که برگرفته از «رسالة الحقوق» آن حضرت است را بیان نموده است. در بخش سوم نیز برخی از کلمات قصار و روایات وارد شده از امام سجاد (ع) را نقل کرده است.

۹۳. بهترین پرهیزگاران (زندگینامه امام سجاد (ع)) [فارسی]

ناصری، محمد، تهران، انتشارات مدرسه، چاپ اول، ۱۳۸۷، ۱۲۸ صفحه، وزیری.

کتاب حاضر، دربردارنده چندین حکایت از امام سجاد علیه السلام با موضوعاتی چون: پشت میله‌های بقیع، سرگذشت، رساله حقوق و صحیفه سجادیه، سال شمار زندگی به همراه چهل سخن از سخنان گوهر بار ایشان می‌باشد.

۹۴. بیان حق، یا، خطبه امام زین العابدین علی بن الحسین (ع) [فارسی - عربی]

واعظ موسوی، علی اکبر، مقدمه: محب الاسلام، تهران، [بی نا]، ۱۳۵۸، ۶۱ صفحه. عنوان روی جلد: شرح خطبه امام زین العابدین علی بن الحسین (ع)

۹۵. پاسدار حماسه جاوید: معصوم ششم، امام سجاد (ع) [فارسی]

آهاری حسینی، سیدمحمود، تهران، انتشارات تاویل، چاپ اول، ۱۳۹۰، ۱۱۱ ص.

عنوان دیگر: پاسدار حماسه جاوید، معصوم ششم، امام سجاد علیه السلام، گروه سنی (راهنمایی و دبیرستان).

۹۶. پرتوی از خطبه امام زین العابدین (ع) [فارسی]

حریفی، محمود، قم، انتشارات آل طاهر، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۶۴ صفحه، رقعی.

این کتاب در دو بخش، نگاهی است به خطبه امام زین العابدین (ع). در بخش اول این گفتار کوتاه درباره اهمیت قیام امام حسین (ع) و نقش حضرت زینب (س) و امام

ص: ۵۶

سجاد (ع) و جایگاه شهادت طلبی بحث شده است. در بخش دوم فرازهای مختلف خطبه حضرت سجاد (ع) در بیان فضایل اهل بیت (ع) ترجمه گردیده است.

۹۷. پرسش و بخشش، راه نجات: داستانی از زندگانی حضرت امام حسین (ع) و حضرت امام سجاد (ع) [فارسی]

کریمیان، منصور، نقاش: خشایار قاضی زاده، تهران، انتشارات فارابی، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۱۲ صفحه، خشتی.

در کتاب حاضر، داستانی از زندگی امام حسین (ع) با نام «پرسش و بخشش» و داستانی نیز از زندگی امام سجاد (ع) با عنوان «راه نجات» برای کودکان گروه سنی «ب»، همراه با طرح‌های رنگی، به چاپ رسیده است. در داستان امام حسین (ع)، شخص درمانده‌ای از امام تقاضای کمک می‌کند. امام حسین (ع) ابتدا از دانش و اعتقاد مرد می‌پرسد؛ سپس به او مبلغی می‌پردازد تا مشکلاتش برطرف شود.

۹۸. پرواز [فارسی]

مقیسه، اعظم، تهران، ارمغان طوبی، چاپ اول، ۱۳۸۶، ۳۲ صفحه، جیبی.

این کتاب منتخبی از مناجات‌های پانزده‌گانه‌ی امام سجاد (ع) با این عناوین است: مناجات التائبین، مناجات الشاکین، مناجات الخائفین، مناجات الراجین، مناجات الراغبین، مناجات الشاکرین، مناجات المطیعین لله، مناجات المریدین، مناجات محبین، مناجات المتوسلین، مناجات المفتقرین (مناجات فقیران، مناجات العارفین، مناجات المعتمضین، و مناجات الزاهدین.

۹۹. پژوهشی در زندگی امام سجاد (ع) [فارسی]

خامنه‌ای، سید علی، تهران، انتشارات حزب جمهوری اسلامی، چاپ اول، ۱۳۶۱، ۷۹ صفحه، وزیری.

ص: ۵۷

این کتاب، طرح تازه‌ای را جهت شناخت امام سجاد (ع) و برخی شخصیت‌ها ارائه می‌دهد. نویسنده در بیان شخصیت امام سجاد (ع) درباره سال تولد و روزشمار زندگی امام مطلبی نیاورده است؛ زیرا به نظر ایشان برای شناخت شخصیت افراد، ابتدا باید خطوط حاکم بر شخصیت و زندگی آنها را مطالعه کرد تا پس از آن، جزئیات زندگی شان به راحتی فهم و درک شود. به عقیده نگارنده، هرگاه بتوان به جهت‌گیری کلی در زندگی هر شخصی پی برد، رخدادهای جزئی معنا می‌یابند و درست فهمیده می‌شوند. در غیر این صورت، به واقعیت زندگی فرد مورد نظر دست نخواهیم یافت و چه بسا به قضاوت نادرست نیز برسیم.

از دیدگاه ایشان، از زمان صلح امام حسن (ع)، ائمه (ع) به دنبال روش‌هایی برای برقراری حکومت بودند. در برخی دوره‌های تاریخی هربار که نزدیک بود این هدف به نتیجه برسد، اتفاقی مانع آن شد و آن را با تأخیر انداخت، ولی ائمه (ع) از همان ابتدای حرکتشان حساب شده و با برنامه پیش رفته اند.

از جمله این مقاطع تاریخی، زمان امام حسین (ع) بود و دیگری زمان امام صادق (ع)؛ همان فرصتی که عباسیان از آن بهره برداری کردند. امام سجاد (ع) نیز برای تحقق همان آرمان می‌کوشید و اگر اعمال و رفتار ایشان را با توجه به این خط کلی؛ یعنی تحقق بخشیدن حکومت خدا روی زمین بسنجیم، می‌توانیم درست تر و دقیق تر رفتارهای امام را تحلیل کنیم. بر پایه این اصل، رفتار امام با حکومت، دوستان و دشمنان، علمای درباری و دیگران، در این کتاب بررسی شده است. در این کتاب، نامه مهم امام به ابن شهاب زهری نیز آمده است. برخی از عنوان‌های این اثر عبارتند از: جهت‌گیری کلی امامان در حوادث زندگی، هدف امامان تشکیل حکومت اسلامی است، ترسیم کلی زندگی امام سجاد (ع)، فلسفه امامت از دیدگاه امام، لزوم تشکیلات، برخورد شدید امام سجاد (ع) با علمای درباری، نیاز ستمگران به جعل حدیث،

موضع گیری کوبنده امام سجاد (ع)، تاکتیک آغاز دوره سوم حرکت ائمه (ع)، جلوه هایی از تعرض ائمه (ع) و تعرض دستگاه بنی امیه به امام سجاد (ع).

ص: ۵۸

۱۰۰. پنجاه و هفت درس زندگی از سیره عملی حضرت امام سجاد (ع) [فارسی]

کفاش، حمیدرضا، تهران، انتشارات عابد، چاپ چهارم، ۱۳۸۷، ۵۲ ص،، رقی.

عنوان روی جلد: ۵۷ درس زندگی از سیره عملی حضرت امام سجاد علیه السلام.

چاپ قبلی: عابد، ۱۳۸۱، ۳۹ ص.

در مجموعه حاضر، در قالب ۵۷ عنوان حکایت های کوتاهی درباره سیره عملی امام سجاد (ع) گردآمده است. پاره ای از موضوعات این حکایت ها عبارت اند از: انفاق، برتری، بطالت، پرهیز از ظلم، تقسیم مال، تواضع و فروتنی، خانه آخرت، ذکر حق، صدقه پنهانی، ملاقات والدین و منع ستمگری.

۱۰۱. پیام آوران عشق و رستگاری: خطبه ها و سخنان حضرت امام سجاد (ع) و زینب کبری (س) همراه با قیام مختار [فارسی]

بدرخانی، ایرج، شیراز، نوید شیراز، چاپ اول، ۱۳۸۶، ۱۱۲ صفحه، رقی.

امام حسین (ع) در زمان معاویه برای شناساندن اسلام واقعی به مردم، امر به معروف و نهی از منکر در مقابل حاکم قیام کرد. ایشان به همراه عزیزترین یاران و نزدیکان خویش در این قیام به شهادت رسید. اهل بیت این امام بزرگوار به عنوان اسرای جنگی به کوفه و سپس به شام برده شدند؛ اما در این میان حضرت زینب (س) و امام سجاد (ع) با ایراد خطابه ها و سخنرانی هایی به افشای واقعیت و ماجرای کربلا پرداختند و پایه های حکومت یزید را متزلزل ساختند. این خطبه ها طوری مردم را به هیجان، خشم و غضب درآورد که سرانجام تحت فرماندهی مختار به خون خواهی

امام حسین (ع) نمودند. در نتیجه ی این قیام، عبید ا... بن زیاد و یارانش به شدیدترین وجهی مجازات شدند. نگارنده در کتاب حاضر نخست نحوه ی ورود بزرگواران اسیر شده به شهرهای مختلف را بیان و به سختی ها و مشکلات آنان در طول راه اشاره می کند. سپس خطبه ها و سخنرانی های مذکور و نیز گزیده ای از

ص: ۵۹

رساله حقوق امام سجاد (ع) را بازگو و در نهایت با معرفی مختار به نحوه ی خون خواهی و قیام او از دیدگاه ائمه (ع) و چگونگی به شهادت رسیدن وی می پردازد.

۱۰۲. پیام آوران کربلا: خطبه های امام سجاد (ع) در کوفه و شام و نزدیکی مدینه زینب کبری (علیهم السلام) در کوفه و شام ام کلثوم (علیها السلام) در کوفه ... [فارسی - عربی]

بابایی آملی، ابراهیم، قم، انتشارات نجابت، چاپ اول، ۱۳۸۴، ۹۶ صفحه، رقی.

در این کتاب، متن عربی خطبه‌ی امام سجاد (ع) (در کوفه و شام و نزدیکی مدینه)، حضرت زینب (س) (در کوفه و شام)، ام کلثوم (س) (در کوفه) و فاطمه‌ی صغری (س) - دختر امام حسین (ع) - (در کوفه) به همراه ترجمه‌ی فارسی آن فراهم آمده است. ضمن آن که شرح زندگی فاطمه‌ی صغری (س) به اجمال بازگو شده است. گفتنی است در پایان کتاب، مبحثی در زمینه‌ی تاریخچه‌ی بی‌وفایی کوفیان مطرح گردیده است.

۱۰۳. پیام معصومین (علیهم السلام) به انسانها و انسانیتها (۶): امام سجاد (ع) [فارسی]

حکیمی، محمدرضا، تدوین شرف‌الدین حیدر، تهران: دلیل ما، ۱۳۹۰، ۶۰ صفحه.

این اثر برگرفته از آثار محمدرضا حکیمی است.

۱۰۴. پیشوای چهارم حضرت امام سجاد (ع) [فارسی]

هیئت تحریریه موسسه در راه حق، قم، موسسه در راه حق، ۱۳۶۹، ۵۶ صفحه، رفعی.

کتاب حاضر گوشه‌هایی از زندگی پرفراز و نشیب پیشوای چهارم مسلمانان، حضرت علی بن الحسین (ع) را از زمان ولادت تا شهادت فرا روی مخاطبان قرار

ص: ۶۰

می‌دهد. خلاصه‌ای از زندگانی امام از ولادت تا شهادت، نام زمامداران معاصر و نام چند تن از یاران ایشان و معرفی اجمالی آثار آن حضرت، مطالب کتاب را تشکیل می‌دهد. در معرفی دو اثر آن امام همام، یعنی صحیفه سجادیه و رساله حقوق، فهرستی از دعا‌های صحیفه و نیز ترجمه تقریبی بخشی از رساله حقوق ایشان ارائه شده است.

[ت]

۱۰۵. تاریخ اسلام در عصر امامت امام سجاد و امام باقر (علیهما السلام) [فارسی]

نمایندگی ولی فقیه در سپاه، پژوهشکده تحقیقات اسلامی (تهیه و تنظیم)، قم، سپهر اندیشه، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۱۵۱ صفحه، وزیری.

این کتاب با هدف آشنایی خوانندگان با سیره اخلاقی و عملی امام سجاد (ع) و امام باقر (ع) به همراه روش‌ها و سیاست‌های ائمه (ع) در رویارویی با مکتب‌ها و جریان‌های مخالف با مکتب رسالت، در چند فصل تدوین شده است. نخست خلاصه‌ای از زندگانی امامان قبل از امام سجاد (ع) را بیان می‌کند، سپس تصویری از موقعیت اجتماعی و سیاسی اسلام در دوره امامت و رهبری امام سجاد (ع) با عناوینی چون: ولادت، مکارم اخلاقی امام (ع)، امامت، در شام، بازگشت به مدینه، قیام مختار، نهضت توابعین؛ ایفای رسالت در سخت‌ترین شرایط و .. ارائه می‌نماید. آنگاه درباره ویژگی‌ها و فضایل اخلاقی امام محمد باقر (ع)، شرایط سیاسی و اجتماعی دوران امامت ایشان، موضع‌گیری‌های آن حضرت در برابر رویدادها و حوادث آن دوره و نیز فعالیت‌های علمی، فرهنگی و تربیتی ایشان سخن

می‌گوید. مؤلف در فصل پایانی، زندگی امامان بعد از امام محمد باقر (ع) را به اجمال مورد بررسی قرار می‌دهد.

ص: ۶۱

چاپ دیگر: تاریخ اسلام در عصر امامت امام سجاد و امام باقر علیهما السلام، رمضانعلی رفیعی، قم، نمایندگی ولی فقیه در سپاه، پژوهشکده تحقیقات اسلامی، ۱۳۷۶، ۱۶۷ صفحه، وزیری.

۱۰۶. تاریخ زندگی امام سجاد (ع) [فارسی]

صادق کوهستانی، عطیه، قم، انتشارات نسیم حیات، چاپ اول، ۱۳۸۹، ۸۰ صفحه.

۱۰۷. تاریخ زندگی چهارده معصوم: (امام زین العابدین (ع)) [فارسی]

تدوین گروه معارف نشر آئل، تهران، نشر آئل، ۱۳۹۳، ۱۳۸ ص.

کتاب حاضر برگرفته از «منتهی الامال اثر شیخ عباس قمی، «جلاء العیون» اثر علامه محمدباقر مجلسی و «ترجمه و شرح کشف الغمّه اثر محدث اربلی است. این کتاب قبلاً تحت عنوان «امام زین العابدین علیه السلام» توسط انتشارات تکتاج در سال ۱۳۹۳ فیفا دریافت کرده است.

۱۰۸. تحریر العبد بین الامام السجاد (ع) و رئیس لنکولن [عربی]

آل هرید، منذر کاظم، بیروت، العتبة الحسينية المقدسة (قسم العلاقات العامة علی هامش مهرجان تراثیل سجاده الاول، ۱۴۳۶ ق، چاپ اول، ۱۶۸ ص، وزیری.

۱۰۹. تحلیلی از زندگانی امام سجاد (ع) [فارسی]

قرشی، شریف باقر، ترجمه: محمد رضا عطایی، مشهد، کنگره جهانی حضرت رضا (ع)، چاپ اول، ۱۳۷۲، ۲ جلد، وزیری.

کتابی درباره زندگانی امام سجاد (ع) و ابعاد شخصیتی آن بزرگوار است. نویسنده این اثر، از عالمان برجسته حوزه علمیه نجف اشرف و از نویسندگان مشهور معاصر است و عمده آثار وی در سیره اهل بیت (ع) می باشد. وی، با بهره گیری از منابع حدیثی و تاریخی و نیز نوشته های سایر نویسندگان، این کتاب را به رشته تحریر درآورده و کوشیده است تا ابعاد پرفراز و نشیب حیات امام سجاد (ع) را ترسیم کند. کتاب از

ص: ۶۲

شرح زندگی مادر امام سجاد، شاه زنان، وازدواجش با امام حسین آغاز می شود و با گزارش تولد و نام و لقب ها و وفات مادر و دایه و اوصاف جسمانی و دوران رشد امام و خصوصیات روحی ایشان ادامه می یابد. حضور امام سجاد در ماجرای اندوهناک شهادت پدر و عموها و برادران و اصحاب امام حسین (ع) از مباحث دیگر این اثر است که امام سجاد در کنار پدر از آغاز حرکت از مدینه تا بازگشت به آنجا تشریح شده است. در ادامه، عبادات امام از قبیل نماز، روزه، دعا، حج، سجده و تسبیح به بررسی گذاشته شده است. در بخش دیگری از آن که درباره علوم امام می باشد، روایاتی که

امام (ع) از پیامبر (ص) و امیرمؤمنان نقل کرده، نمونه هایی از تفسیر قرآن آن بزرگوار، دیدگاه های آن حضرت در موضوعات گوناگون کلامی و اخلاقی آمده و در قسمتی از آن، میراث علمی امام سجاد (ع) بررسی شده است. جلد دوم از کتاب حاضر به شرح و توصیف جنبه های علمی و شخصیتی امام سجاد (ع) و بررسی ویژگی های صحیفه سجادیه اختصاص یافته است. نخست از اصالت، اسناد، شرح ها و نسخه های صحیفه سجادیه و ملحقات بحث شده، و گزیده ای از دعاها و برجسته و پراهمیت و تأثیرگذار این مجموعه آمده است، و به دیگر آثار و ادعیه امام سجاد (ع) به ویژه رساله حقوق امام سجاد نیز اشاره شده است. نویسندگان ضمن تبیین دوران، سختی ها و رنج های زندگی امام سجاد از خلفای زمان آن حضرت و حوادثی که به شهادت ایشان منجر شد، سخن گفته است. هم چنین در این جلد، از میراث علمی امام (ع) و فهرستی مفصل از یاران و شاگردان و راویان امام سجاد (ع) شامل ۱۶۴ شخصیت ارائه شده است.

عنوان اصلی کتاب عبارت است: حیاة الامام زین العابدین (ع): دراسة و تحليل که ترجمه آن، به سفارش کنگره بزرگداشت امام رضا صورت گرفته است.

ص: ۶۳

ترجمه دیگر: پژوهشی کامل در زندگانی امام زین العابدین حضرت سجاد علیه السلام، مترجم محمد صالحی، با همکاری مجتبی سجادی، تهران: انتشارات مشکوه، ۱۳۸۵. (۲ جلد).

۱۱۰. تخمیس مدح سیدنا زین العابدین (ع) (تخمیس قصیده فرزدد) [عربی]

حیدرآبادی، قطب الدین محمدعلی، حیدرآباد دکن، ۱۳۱۶، ۱۶۰ صفحه، وزیری.

۱۱۱. ترجمه الامام زین العابدین علی بن الحسین (ع) [عربی]

ابن عساکر، علی بن حسن، با تحقیق: محمدباقر محمودی، قم، انتشارات دلیل ما، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۴۰۰ صفحه، وزیری.

شرح احوال و زندگی، شخصیت، سیره و فضایل امام سجاد و امام باقر (ع) است. این کتاب از اثر ماندگار و گسترده تاریخ دمشق ابن عساکر اقتباس و استخراج گردیده و با تصحیح و تحقیق و تعلیقات سودمند به این صورت درآمده است. کتاب مستند به صدها حدیث از طرق متعدد در بیان حوادث زندگی این دو امام و شرح مناقب آنها است. حدیث، اشعار و داستانها عمداً از طریق راویان و محدثان اهل سنت نقل شده و این بر ارزش پژوهشی کتاب افزوده است. در پایان کتاب فهرستی چون: فهرست آیات، فهرست اعلام، فهرست اقوال و فهرست اماکن فراهم آمده است.

چاپ دیگر: ترجمه الامام زین العابدین علی بن الحسین (ع) من تاریخ مدینه دمشق ابن عساکر،

تحقیق محمدباقر محمودی. چاپ اول: تهران، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و مجمع احیاء الثقافة الاسلامیه، ۱۴۱۳ ق. ۳۰۷ صفحه، رحلی.

۱۱۲. ترجمه جلد یازدهم بحار الانوار: در زندگانی حضرت امام علی بن الحسین السجاد و امام محمد باقر (ع) [فارسی عربی]

مجلسی، محمد باقر، ترجمه موسی خسروی، تهران، انتشارات اسلامیه، چاپ اول، ۱۳۵۵، ۳۰۳ صفحه، وزیری.

۱۱۳. ترجمه و شرح کوتاهی بر خطبه امام سجاد (ع) [فارسی عربی]

داورزنی، علیرضا، قم، انتشارات بیان الحق، چاپ اول، ۱۳۸۴، ۲۴ صفحه، پالتویی.

این نوشتار ترجمه‌ی شرح کوتاهی از خطبه‌ی امام سجاد (ع) است که در مجلس یزدی ملعون در شام ذکر شده مضامین برخی از خطبه‌ها بدین قرار است: نعمت‌های خداوند، دلایل برتری شیعیان بر دیگر فرقه‌ها، معرفی امیرالمومنین علی (ع)، و ذکر مصیبت‌های امام سجاد و پدر بزرگوارش.

[ج]

۱۱۴. جهاد الامام السجاد زین العابدین علی بن الحسین بن علی بن ابی طالب (علیهم السلام) [عربی]

حسینی جلالی، سید محمدرضا، قم، انتشارات دارالحدیث، چاپ اول، ۱۴۱۸ ق، ۳۵۷ صفحه، وزیری.

این کتاب پژوهشی است درباره نقش و فعالیت‌های سیاسی امام سجاد (ع) و دخالت و حضور وی در عرصه سیاست. نویسنده، هدف خود را از نگارش این اثر، پاسخ‌گویی به این دیدگاه دانسته که امام سجاد (ع) پس از رخداد حادثه کربلا از صحنه سیاسی دوری گزید و به کار فرهنگی تبلیغی روی آورد. وی، با

تعریف امامت، به پیشوایی مردم و تدبیر امور آنان، آن را مقوله‌ای سیاسی نیز می‌داند و بنابراین، جایی برای دوری گزیدن از سیاست نمی‌شناسد. وی ابتدا از امامت و تعریف و ماهیت و شئون آن و امامت امام زین العابدین بحث کرده، سپس در پنج فصل مباحث مربوط به امام سجاد (ع) را پی گرفته است. منابع وی برای تألیف این

اثر، بالغ بر دویست اثر و شامل کتاب‌های حدیثی و تاریخی شیعه و سنی، اخلاقی، رجال، تراجم، نسب شناسی، و پژوهش‌ها و تحلیل‌های دیگر پژوهندگان می‌باشد. در بخش نخست، امامت و معنای آن و امامت از دیدگاه زیدیه، شرایط آن، و از دیدگاه برخی از امامان معصوم، مورد بررسی قرار گرفته و آن گاه به موضوع امامت امام زین العابدین (ع) پرداخته شده است. امامت امام در دیدگاه شیعه و زیدیه و از دیدگاه عامه و فضایل امام سجاد (ع)، موضوع بخش دوم کتاب است. نویسنده، پس از طرح این دو بحث، دوران‌های متفاوت زندگانی امام را بررسی کرده که آغازین آن حضور امام در کربلا و شرکتش در جنگ و سپس به اسارت گرفته شدن آن حضرت به همراه سایر اعضای خانواده امام حسین (ع) است. تلاش‌های امام در دوران اسارت، مانند ایراد خطابه در نزد یزید و معرفی خود و جایگاهش و آن گاه حضور در مدینه و بر عهده گرفتن رسالت پیام کربلا و سرپرستی خانواده پدرش، و رویارویی با رخداد تلخ حرّه و نیز زدودن روحیه یأس و سرخوردگی از مردم که از پس حادثه کربلا و حرّه و حاکمیت مطلق بنی امیه پیش آمده بود، از جمله مباحث قابل توجه این فصل است. فصل بعدی کتاب از فعالیت‌های فکری و علمی امام پرده برداشته و در آن از تلاش امام در عرصه قرآن و حدیث، اندیشه و عقیده، امامت و ولایت، شریعت و احکام و نیز، نقش آن حضرت در

تعمیر کعبه سخن گفته شده است. فعالیت های اجتماعی امام سجاد، موضوع فصل دیگر کتاب است که در آن از تربیت و پرورش اخلاقی مردم، اصلاح اجتماعی، مبارزه با فساد و چالش با تعصبات قبیله‌ای بنی امیه و مبارزه با مشکل بردگی بحث شده است. فصل چهارم، از سیره علمی امام مانند زهد، گریه بر سیدالشهداء، نشر فرهنگ دعا و استغاثه، سخن گفته شده و هر یک به تفصیل مورد بررسی قرار گرفته است. فصل پایانی کتاب را

ص: ۶۶

موضع گیری های امام در برابر ستمگران، اعوان ظلمه و موضع گیری درباره قیام های مسلحانه دوران خود تشکیل می دهد. در پایان کتاب رساله حقوق امام سجاد و .. آمده است. یاد آور می گردد این کتاب با این مشخصات ترجمه و منتشر گردیده است: جهاد امام سجاد (ع) محمدرضا حسینی، ترجمه: موسی دانش، ویراستار: حمیدرضا شیخی، مشهد، انتشارات بنیاد پژوهش های اسلامی، چاپ اول، ۱۳۸۲، ۳۴۴ صفحه، وزیری.

چاپ دیگر: بیروت، المجمع العالمی لاهل البیت علیهم السلام، ۱۴۳۱ ق، ۳۵۱ ص.

۱۱۵. جهاد امام سجاد (ع) [فارسی]

حسینی جلالی، محمدرضا، ترجمه: موسی دانش، ویراستار: حمیدرضا شیخی، مشهد، بنیاد پژوهش های اسلامی، چاپ اول، ۱۳۸۲، ۳۴۴ صفحه، وزیری.

[ج]

۱۱۶. چهل داستان و چهل حدیث از امام زین العابدین (ع) [فارسی عربی]

صالحی، عبدالله، قم، نشر مهدی یار، چاپ اول، ۱۳۸۱، ۱۲۸ صفحه، رقعی.

شرح گوشه هایی از زندگانی و فضایل بی شمار حضرت امام سجاد (ع) در قالب نقل داستان و روایاتی از آن امام است. در این نوشتار ابتدا چهل داستان که هر کدام از آن داستان ها حکایت از منقبتی از مناقب امام سجاد (ع) می باشد نقل شده و ابعادی از امامت، ولایت، اخلاق، معنویت، رهبری و سایر فضایل آن

حضرت در قالب حکایت های واقعی از زندگانی ایشان به تصویر کشیده شده است. سپس چهل حدیث از احادیثی که از آن امام وارد شده همراه با ترجمه احادیث بیان گردیده است. در این داستان ها معجزات امام سجاد (ع)، فضایل اخلاقی ایشان مانند سخاوت، زهد، عبادت، دستگیری از مستمندان، معاشرت نیکوی آن حضرت با مردم، آزاد ساختن بردگان، تواضع و فروتنی امام سجاد (ع) در قبال مردم، ابعادی از خداشناسی و

ص: ۶۷

توحید در گفتار و رفتار آن حضرت، ازدواج، رعایت حقوق دیگران، همنشینی با فقرا، رعایت حقوق والدین، ساده زیستی، ولایت امام سجاد (ع) بر جنیان و ملائک، اخبار غیبی آن حضرت، استجابات دعاهاى امام سجاد (ع)، میلاد آن حضرت و خصلت های ممتاز دیگر آن امام منعکس گردیده است. در پایان چهل حدیث که دارای مضامین اخلاقی و

اعتقادی است از امام سجاد (ع) نقل شده و درس های تربیتی آموزنده از سیره آن امام (ع) بیان شده که از روایات استخراج شده است. نویسنده همچنین اشعاری در مدح و منقبت امام سجاد (ع) ذکر کرده است.

۱۱۷. چهل حدیث از امام زین العابدین (ع): گهرهای سجادی [فارسی عربی]

مهدی پور، محمود، قم، نشر معروف، چاپ اول، ۱۳۸۶، ۶۴ صفحه، جیبی.

۱۱۸. چهل حدیث از امام سجاد (ع) [فارسی - انگلیسی - عربی]

قربانپور، رمضانعلی، ویراستار: محمد دانشور، تهران، انتشارات همای دانش، چاپ اول، ۱۳۸۴، ۶۴ صفحه

۱۱۹. چهل حدیث از امام سجاد (ع)، زینت عارفان [فارسی عربی]

اداره امور فرهنگی معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی آستان قدس رضوی (ترجمه و تدوین): شاعر و ویراستار علی اصغر دلیلی صالحی، مشهد، آستان قدس رضوی، شرکت به نشر، ۱۳۸۶، ۴۸ صفحه.

۱۲۰. چهل حدیث از حضرت زین العابدین (ع) [فارسی عربی]

شرفی، شراره، مشهد، انتشارات شرفی، چاپ اول، ۱۳۸۴، ۴۸ صفحه، جیبی؛ مشهد، انتشارات جلیل، چاپ اول، ۱۳۸۴، ۴۸ صفحه، جیبی.

۱۲۱. چهل حدیث سیره سجادی [فارسی عربی]

شریفی، محمود، قم، نشر معروف، چاپ دوم، ۱۳۷۸، ۸۰ صفحه، جیبی.

ص: ۶۸

این کتاب به ارائه احادیث حضرت امام سجاد علیه السلام در سه فصل می پردازد که عبارتند از: سیره عبادی امام سجاد علیه السلام؛ سیره مردمی امام سجاد علیه السلام؛ سیره شخصی و خانوادگی امام سجاد علیه السلام.

[ح]

۱۲۲. حاجی خردسال: امام سجاد (ع) [فارسی]

هادی منش، ابوالفضل، تصویرگر حکیمه شریفی، قم، انتشارات حدیث نینوا، ۱۳۹۱، ۱۲ ص: مصور (رنگی).

عنوان دیگر: داستان های کودکی معصومین (علیهم السلام).

در این مجموعه جلد ششم از مجموعه کودکان آسمانی است، که دوران کودکی معصومین علیهم السلام را به صورت داستان برای گروه سنی "ب" و "ج" ارائه نموده است.

۱۲۳. حدیث بندگی و دلبردگی [فارسی]

سروش، عبدالکریم، تهران، مؤسسه فرهنگی صراط، چاپ ششم، ۱۳۸۶، ۲۹۲ صفحه، رقعی.

این مجموعه مشتمل بر سخنرانی‌های مؤلف درباره دعا است که در قالب ۱۲ مقاله تدوین گردیده است. چهار مقاله نخست مربوط به شرح دعای ابو حمزه ثمالی و بررسی ابعاد کلامی دعا است. مقالات دیگر عبارت‌اند از: دیالوگ انسان و خدا، توبه، معشوق محتشم، فلسفه دعا، توفیق دیدار و طلب یقین، کمند لطف، دعای عارفان و پرتوی از دعای عرفه.

۱۲۴. حضرت امام سجاد (ع) [فارسی]

قنبری، احسان، تهران، انتشارات همکلاسی، چاپ اول، ۱۳۸۶، ۱۲ صفحه، خشتی.

ص: ۶۹

حضرت امام سجاد (ع) در پنجم شعبان سال ۳۸ هجری در مدینه به دنیا آمد. مادرشان، شهربانو، دختر یزدگرد سوم و پدر بزرگوارشان، امام حسین (ع) است. لقب ایشان را «ابن الخیرتین» گذاشتند زیرا فرزند برگزیده‌ی عرب یعنی امام حسین (ع) و برگزیده‌ی فارس‌ها یعنی شهربانو بود. آن حضرت در ۲۵ محرم سال ۹۵ هجری پس از ۳۵ سال امامت در سن ۵۷ یا ۵۹ سالگی در شهر مدینه توسط هشام بن عبدالملک مسموم شدند و به شهادت رسیدند و در قبرستان بقیع در مدینه به خاک سپرده شدند. در کتاب حاضر، داستان‌ها و احادیث بسیاری از این امام بزرگوار برای استفاده کودکان و نوجوانان به چاپ رسیده است.

۱۲۵. حضرت امام زین العابدین (ع) [عربی]

دعوتی، میرابوالفتح، قم، انتشارات شفق، [بی تا]، ۲۶ صفحه، وزیری (مصور، ویژه نوجوانان)، عنوان دیگر: الامام زین العابدین، بیروت، الدار الاسلامیه، چاپ سوم، ۱۴۱۰ ق، وزیری.

۱۲۶. حضرت امام زین العابدین (ع) امام چهارم [فارسی]

قدیانی، عباس، تهران، انتشارات فردابه، چاپ اول، ۱۳۷۸، ۳۲ صفحه، مصور، خشتی.

۱۲۷. حضرت امام سجاد (ع) [فارسی]

قنبری، احسان، نقاش: علی محمدی، تهران، انتشارات همکلاسی، چاپ اول، ۱۳۸۶، ۱۲ صفحه، مصور، خشتی.

۱۲۸. حضرت امام سجاد (ع) [فارسی]

میرزایی، حسین، تصویر گر: حامد غفاریان، مشهد، انتشارات برکات اهل بیت علیهم السلام، چاپ اول، ۱۳۸۸، ۱۲ صفحه، خشتی.

ص: ۷۰

این کتاب مصور و رنگی در قالب شعر و نثر برای کودکان گروه سنی "ب" به طبع رسیده است، اطلاعات ذیل را در مورد امام چهارم شیعیان، امام سجاد (ع) کسب خواهند کرد. تاریخ و محل تولد، نام پدر و مادر، خصوصیات اخلاقی، نام یاران و دشمنان، تاریخ و نحوه شهادت.

۱۲۹. حضرت امام سجاد (ع): پاسدار خون شهیدان [فارسی]

صادقی، اکبر، قم، انتشارات سلسبیل، چاپ اول، ۱۳۷۹، ۱۵۹ صفحه، رقعی.

در این کتاب به معرفی ابعاد شخصیت امام سجاد (ع) و گوشه هایی از زندگانی و فضایل آن حضرت پرداخته شده و نقش آن حضرت در تبیین و تفهیم نهضت امام حسین (ع) در کربلا مورد بحث و بررسی قرار گرفته است. نویسنده نخست به اهمیت وجود ائمه (ع) و خلقت نوری آنان اشاره کرده و آیاتی از قرآن در وصف آنان ذکر می نماید. سپس به تاریخ ولادت امام سجاد (ع) و القاب و کنیه های ایشان پرداخته و ریشه برخی از القاب و کنیه های ایشان مانند زین العابدین، السجاد، ذوالثفنات را که حاکی از عبادت فراوان و سجده های طولانی آن حضرت است را بیان می نماید. آنگاه به معرفی مادر ایشان که ایرانی است پرداخته و به اثبات امامت و ولایت آن امام از منظر روایی پرداخته است. وی همچنین برخی از معجزات، کرامات و فضایل مخصوص امام سجاد (ع) و دارا بودن اخلاق حسنه ای مانند حلم و فروتنی و تواضع، کمک به زیردستان، سخاوت،

جلالت و بزرگی در قبال دشمنان و سایر اوصاف اخلاقی ایشان به ویژه عبادت را ذکر نموده و اشعاری از فرزدق در وصف آن حضرت نقل می نماید. در قسمت های دیگری از کتاب نویسنده به ورود امام سجاد (ع) و کاروان حسینی به کربلا و مصائب آن حضرت در جریان اسارت اشاره کرده و شجاعت ایشان و عمه اش حضرت زینب در قبال عبیدالله بن زیاد و یزید بن معاویه و سخنرانی آن حضرت در کوفه و شام را به تصویر کشیده و به تشریح خطبه های آن حضرت پرداخته است. در ادامه نویسنده به برخی از سخنان و

ص: ۷۱

نصیحت های اخلاقی امام سجاد (ع) به اصحاب و یاران خویش مانند سعید بن جبیر، سعید بن مسیب، محمد بن جبیر، یحیی بن ام طویل، ابو خالد کابلی، ابو حمزه ثمالی، ابان بن تغلب و جابر بن عبدالله انصاری اشاره کرده و ایشان را از صحابه و شاگردان مبرز آن حضرت و جزء خواص و نزدیکان ایشان شمرده و آنها را مورد ستایش قرار می دهد. معرفی فرزندان امام سجاد (ع) به ویژه زید بن علی و شرح قیام زید و موضع گیری امام صادق (ع) از قیام زید، شرح غم و اندوه و گریه های فراوان امام سجاد (ع) پس از شهادت امام حسین (ع) و کیفیت و تاریخ شهادت آن حضرت از دیگر مباحث مطرح شده در این کتاب است.

۱۳۰. حضرت سجاد (ع) [فارسی - عربی]

کمپانی، فضل الله، تهران، انتشارات مفید، ۱۳۸۶، ۲۸۸ صفحه، وزیری.

نگارنده در کتاب حاضر در سه بخش به شهادت و ویژگی های خاص امام سجاد (ع)، دوران امامت و خانواده ی ایشان و نیز جملات قصار و دعا های آن امام می پردازد.

۱۳۱. حضرت شهربانو (سلام الله علیها) - مادر امام سجاد (ع) [فارسی]

هادی منش، ابوالفضل، تصویرگر احسان سلیمانی، قم، انتشارات حدیث نینوا، ۱۳۹۳، ۱۲ ص: مصور (رنگی).

۱۳۲. حضرت علی بن الحسین (سجاد) (ع): گل عبادت [فارسی]

وحیدی صدر، مهدی، تصویرگر حسین آسیوند؛ به سفارش موسسه فرهنگی هنری ریحان (نشر الکترونیک)، تهران، انتشارات مسیا، چاپ اول، ۱۳۹۲، ۲۴ ص: مصور (رنگی). این کتاب ویژه گروه سنی: ب، ج. تهیه شده است.

۱۳۳. حضور و مراقبه همراه با شرح مناجات العارفين [فارسی - عربی]

طباطبایی، علیرضا، قم، انتشارات سبط النبی، چاپ اول، ۱۳۸۶، ۲۰۸ صفحه، رقعی.

ص: ۷۲

این کتاب دارای دو بخش است. بخش اول رساله ای است درباره حضور و مراقبه و بیان راههای تکامل انسان، نگارنده ابتدا اهمیت حضور و مراقبه را خاطرنشان می‌سازد. سپس مطالبی نظیر انسان در حال تکامل، راههای چهارگانه و مسیر تکامل انسان، قرآن کریم و بیان سیورورت انسان و لزوم آگاهی انسان از تکامل خود بازگو شده است. به تصریح نگارنده: انسان شدن و به فعلیت رسیدن، هدف اصلی در تلاش انسان است. در محیط زندگی انسان، کوشش در این است که از مرحله طبیعت، ارتقا پیدا کند و به مرحله مثال و برزخ برسد یعنی در حالی که در عالم طبیعت زندگی می‌کند، بتواند با عالم مثال منفصل، ارتباط داشته باشد و از این حد هم عروج روحی و صعود ذاتی پیدا کند تا بتواند با عالم عقول و مفارقات نوری در ارتباط باشد و خود به فعلیت عقلی برسد و بتواند کار عقول را انجام دهد. این سیر انسان است. این تفسیر زندگی انسان است. این هدف کشش و تلاش انسان است و انسان بدون این زندگی آرمانی، ارزش زیستن ندارد».

بخش دوم شرحی است بر مناجات العارفين از مجموعه مناجات خمسه عشر امام سجاد (ع). این رساله شامل یک مقدمه و چهار بخش است و در پایان آن ترجمه روانی از دعای کمیل آمده است. مؤلف در مقدمه تعریفی از مناجات و شناخت

عارف بیان می‌کند و سپس مناجات عارفين را در چهار بخش با این عنوان‌ها شرح می‌کند: جهان بینی عارفان بیان طرز تفکر و بینش اهل عرفان، دعا و درخواست عارفان، تشریح طعم شیرین بندگی در وادی عرفان، نیایش پایانی و درخواست بقای حال عرفانی. مؤلف در شرح خود از کتاب‌های عرفانی مانند: شرح فصوص الحکم، فتوحات، مثنوی معنوی، مصباح الانس و هزار و یک نکته علامه حسن زاده آملی بهره برده است.

چاپ‌های دیگر: قم، انتشارات بخشایش، چاپ اول، ۱۳۸۲، ۲۰۰ صفحه، رقعی؛ قم، مطبوعات دینی، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۲۰۰ صفحه، رقعی، قم، کتابسرای اشراق، چاپ اول، ۱۳۸۲، ۲۰۸ صفحه، رقعی.

ص: ۷۳

۱۳۴. حکمت‌های سجادی: ترجمه توضیح چهل حدیث از امام سجاد (ع) [فارسی عربی]

محدثی، جواد، مشهد، ویراستار حمیدرضا نگهبان، انتشارات آستان قدس رضوی، شرکت به نشر، ۱۳۹۰ ش، ۹۶ ص:، وزیری.

کتاب حاضر، جلد هفتم از مجموعه راه زندگی است که نویسنده در آن پس از ارائه شرح مختصری از زندگینامه امام سجاد (ع)، چهل حدیث از آن امام همام را نقل و ضمن ترجمه آن احادیث به تفسیر آن‌ها پرداخته است. از موضوعات

مورد مطالعه در آن احادیث می‌توان به آثار دعا، خداترسی، گنج قناعت، خویشتن‌داری، کرامت نفس، کمک به محرومان و ... اشاره کرد.

۱۳۵. حکم و وصایا الامام زین العابدین (ع) [عربی]

دخیل، احمدعلی، بیروت، دارالمرتضی، ۱۴۲۴ ق.، ۱۶۰ ص.، رقعی.

۱۳۶. حیاة الامام زین العابدین (ع) [عربی]

موسوی مقرر، سید عبدالرزاق، قم، المكتبة الحیدریة، چاپ اول، ۱۳۸۲، ۳۵۵ صفحه، وزیری.

۱۳۷. حیاة الامام زین العابدین (ع): دراسة و تحلیل [عربی]

قرشی، شریف باقر، بیروت، دارالاضواء، چاپ اول، ۱۴۰۹ ق. ۱۹۸۸ م، ۲ جلد، وزیری؛ چاپ دیگر: با تحقیق: مهدی باقر قرشی، قم، انتشارات مهر دلدار، چاپ اول، ۱۴۲۹ ق.

چاپ دیگر: بیروت، دارالاضواء، ۱۴۰۹ ق.، وزیری.

۱۳۸. حیاة الامام علی بن الحسین (ع) [عربی]

ساعدی، کاظم جواد، نجف الاشرف، مطبعة الغری، ۱۳۷۴ ق. ۱۹۵۵ م، ۴۴۰ صفحه، رقعی.

ص: ۷۴

۱۳۹. حیاة الامام علی بن الحسین (ع) [عربی]

شهیدی، جعفر، بشیر الجزائری (مترجم)، بیروت، چاپ اول، ۱۴۳۱ ق.، ۲۰۷ ص.، وزیری.

این اثر ترجمه عربی کتاب زندگانی علی بن الحسین علیه السلام است که در سال ۱۳۸۹ توسط دفتر نشر فرهنگ اسلامی چاپ گردید.

۱۴۰. حیاة الامام السجاد (ع): عوالم العلوم [عربی]

بحرانی، شیخ عبدالله بن نور الله، تحقیق: مدرسه الامام المهدی، قم، مدرسه الامام المهدی، چاپ اول، ۱۴۰۷ ق، ۳۵۱ صفحه، وزیری.

۱۴۱. حیاة الامامین زین العابدین (ع) و محمدالباقر (ع) [عربی]

الاربلی، علی بن عیسی بن ابی الفتح، جامعة النجف الاشرف، ۱۳۶۹ ق، ۵۲ صفحه، رقعی.

۱۴۲. الحیاة السیاسیة للامام سجّاد (ع) [عربی]

حاتم، شیخ نوری، بیروت، مؤسسه المرتضی العالمیة، چاپ اول، ۱۴۱۴ ق، ۱۸۸ صفحه، وزیری.

در این نوشتار سعی شده است ابعادی از شخصیت سیاسی اجتماعی امام سجاد (ع) مورد بحث و بررسی قرار گیرد. نویسندگان از منظر سیاسی به مسأله حکومت، خلافت و امامت نگریسته و نقش و جایگاه اهل بیت به ویژه امام سجاد (ع) در این زمینه پرداخته و برخی از موضع گیری های آن حضرت را با توجه به شرایط سیاسی و اجتماعی عصر ایشان را تحلیل نموده است. در فصل اول کتاب نویسندگان اوضاع سیاسی و نظامی حاکم بر دستگاه اموی در زمان حیات امام سجاد (ع) را بررسی نموده و اوضاع متشنج حاکمان اموی را توصیف می نمایند. در فصل دوم کتاب سخت گیری هایی که امویان نسبت به اهل بیت (ع) از زمان معاویه و پس از آن اعمال می کردند را بیان کرده و جلوگیری کردن آنها از نشر فضایل اهل بیت و

ص: ۷۵

اتخاذ سیاست رعب و وحشت در جامعه اسلامی توسط آنان را تحلیل کرده است آنگاه به اقدامات مهم امام سجاد (ع) و پرداختن آن حضرت به اموری مانند تبیین مفهوم امامت، ولایت اهل بیت (ع) و هدایت مسلمانان، سیاست آن حضرت را در آزاد کردن بردگان، انفاق بر فقرا و مساکین، بیان احکام فقهی و شرعی، تعمیق ماجرای کربلا و ابلاغ پیام های مهم این حادثه، مبارزه با انحرافات فکری و اعتقادی مسلمانان و جلوگیری از اجتهدات ناسالم فقهی، تربیت اخلاقی مسلمانان، تقویت روحی مسلمانان به وسیله ترویج دعا، تبیین مباحث اعتقادی آنان مانند توحید، عدل، امامت، نبوت و معاد اشاره کرده است. در بخش دیگری از کتاب موضع گیری امام سجاد (ع) در مورد محمد بن حنفیه و حضرت زینب کبری و روایاتی از آن حضرت در مورد آنان ذکر و شرح داده شده است. در ادامه به مخالفت های امام سجاد (ع) با دستگاه اموی و موضع گیری های ایشان در قبال برخی از جنبش های ضد اموی مانند قیام توابین، قیام مختار ثقفی، قیام عبدالله بن زبیر و قیام شیعیان در مدینه اشاره کرده و برخی از نامه های آن حضرت به برخی از شخصیت ها و حمایت های پنهان ایشان از فعالیت های سیاسی و

نظامی شیعیان را تحلیل می نماید. از نظر نویسندگان امام سجاد (ع) از هر فرصتی برای مبارزه سیاسی و نظامی علیه امویان استفاده کرده و هرگز گوشه نشینی منفعلانه اختیار نکرده است. وی همچنین به تبیین اصول فکری و عقیدتی در اقدامات سیاسی و اجتماعی امام سجاد (ع) پرداخته و هدف ایشان از ارائه دعاها و صحیفه سجاده و بیان مسائل حقوقی در رساله الحقوق را هدایت همه جانبه امت اسلامی دانسته است و پرداختن آن حضرت به اموری مانند انفاق، آزاد کردن بردگان، اهمیت دادن به عبادت، اخلاق، عرفان، گریه کردن بر مصائب شهدای کربلا را در راستای هدایت سیاسی و اجتماعی ایشان ارزیابی کرده است.

ص: ۷۶

[خ]

۱۴۳. خطبه حضرت سجاد (ع) و حضرت زینب (علیها السلام) [فارسی عربی]

روحی، محمد، قم، انتشارات پیام مهدی، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۴۷ ص، وزیری.

این مجموعه دربردارنده مجموعه خطبه‌های امام سجاد علیه‌السلام و حضرت زینب علیهما‌السلام بعد از نهضت عاشورا است که به ترتیب تاریخ ایراد سخنرانی، ذکر شده است. این خطبه‌ها عبارتند از: خطبه حضرت زینت (س) در کوفه، خطبه حضرت امام زین العابدین (ع) در کوفه، خطبه حضرت زینب (س) در مجلس یزید در شام، خطبه حضرت امام زین العابدین (ع) در شام، خطبه حضرت زین العابدین (ع) در نزدیکی مدینه.

۱۴۴. خطبه‌ها، نامه‌ها و سخنان امام سجاد علی بن الحسین (ع)

[فارسی عربی]

حایری، جعفر، ترجمه: احمد صادقی اردستانی، تهران، انتشارات خزر، ۱۳۵۵، ۳۳۵ صفحه، رقعی.

۱۴۵. خلاصه‌البيان فی احوال شاه زنان ام‌الامام سید الساجدین علی بن حسین (ع) [فارسی عربی]

مظفری، محمد، قم، مؤلف، ۱۴۱۱ ق، ۱۸۲ صفحه.

۱۴۶. خورشید محراب: حکایتی از زندگی امام سجاد (ع) [فارسی]

وحیدی صدر، مهدی، تصویرگر طیبیه توسلی؛ طرح و اجرا شرکت تبلیغاتی سیمای نور کوثر، مشهد، انتشارات عروج اندیشه، ۱۳۸۵، ۱۲ ص، مصور (رنگی).

ص: ۷۷

[د]

۱۴۷. داستان زندگی امام سجاد (ع) [فارسی]

مرادحاصل، امیرمهدی، نقاش: محمدحسین صلواتیان، ویراستار: رضا شیرازی، تهران، انتشارات گل‌های بهشت؛ کانون انتشارات پیام نور، چاپ ششم، ۱۳۸۰، ۳۶ صفحه، رقعی.

۱۴۸. داستان‌هایی از زندگی امام حسن مجتبی و امام سجاد (ع): حیات پاکان ۲ [فارسی]

محدثی، مهدی، قم، موسسه بوستان کتاب قم، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۸۸ صفحه، رقعی.

مهم‌ترین عامل سعادت‌مندی در مسیر پر فراز و نشیب زندگی، شناخت راه صحیح است. و گام نهادن در بیراهه سبب گمراهی و تباهی است. اما شناخت راه از بیراهه چگونه ممکن است؟ گفتار و کردار پیشوایان معصوم ما پرفروغ‌ترین چراغی است که فراه راه انسان‌ها بر افروخته شده و با پیروی از آنان رسیدن به سر منزل مقصود حتمی است. مجموعه «حیات پاکان» در بردارنده فرازهایی از سیره چهارده معصوم (ع) و به شکل داستان برای نوجوانان نوشته شده است. جلد دوم از این مجموعه پنج جلدی اختصاص دارد به زندگی امام حسن مجتبی، امام حسین و امام سجاد (ع)، در کتاب

حاضر که برای گروه سنی «ج» و «د» به طبع رسیده داستان‌هایی از زندگی، امام حسن مجتبی، امام حسین و امام سجاد (ع) فراهم آمده است. عناوین برخی از این داستان‌ها بویژه مربوط به امام سجاد (ع) بدین قرار است: چرا گریه نکنم؟ پنج همنشین بد، جلسه سرنوشت ساز، رویش عشق، شجاعت در گفتن حق، ثواب صبر یا شکر، تکمیل دین، به حرفش گوش کن!، اگر قصاص نبود، کوله بار، هدیه آسمانی، مشکل‌گشایی، میزبان مهربان، ندایی از غیب و ... کتاب با فهرست منابع به پایان می‌رسد.

ص: ۷۸

۱۴۹. داستانهای امام سجاد (ع) و صادقین (علیهم السلام) برگرفته از بحارالانوار [فارسی]

حسینی، سیدجعفر، تهران، انتشارات دار الثقلین، چاپ اول، ۱۳۸۴، ۱۷۶ صفحه، رقعی.

مجموعه حاضر شامل ۱۱۰ داستان از امام سجاد (ع) امام باقر (ع) و امام صادق (ع) است. که با استناد به آیات و روایات مطرح شده است. نویسنده با بهره گرفتن از بحارالانوار علامه مجلسی این داستان‌ها را از میان زندگانی آنان برگزیده است. محور این داستان‌ها سیره زندگی، خصوصیات اخلاقی، مواعظ و حکمت و مناظرات این سه امام با ارباب ملل و نحل و تبیین معارف اسلامی می‌باشد. موقعیت اجتماعی و سیاسی این سه امام و پاسداری از دین پیامبر (ص) و کرامات و معجزات آنها از دیگر موضوعات این داستان‌هاست. برخی از موضوع‌های داستان‌ها عبارت‌اند از: شفا یافتن دختر جن‌زده از برکت امام سجاد (ع)، زنده شدن مرده با دعای علی بن الحسین (ع)، شفا یافتن نابینا از برکت امام باقر (ع)، علاقه شدید امام باقر (ع) به شاگردانش، نهی از منکر با کردار و گفتار، اطلاع داشتن امام صادق (ع) از خوابی که یکی از شیعیان دیده بود و یک اعتراض بی‌جا و پاسخ دندان‌شکن.

۱۵۰. داستان‌هایی از زندگانی امام سجاد (ع): زندگینامه امام سجاد علی بن الحسین (ع) [فارسی]

حکیمی، محمود، تهران، نشر نامک، چاپ اول، ۱۳۸۲، ۱۲۸ صفحه، رقعی.

کتاب حاضر با شرح مختصری از زندگانی امام سجاد (ع) آغاز شده و طی آن به مهم‌ترین وقایع و رخداد‌های مربوط به آن حضرت چون سخنان پر بار و سازنده دو پرچمدار آزادی و رهایی انسان یعنی امام سجاد (ع) و زینب کبری (س) در کوفه، بازار دمشق و مجلس یزید و حوادث مهم پس از فاجعه کربلا نظیر حمله نیروهای طرفدار یزید به مدینه و شهرهای دیگر و قیام توأبین و مختار اشاره می‌شود. سپس

ص: ۷۹

حکایت‌هایی درباره آن حضرت گرد آمده و در هر یک به پاره‌ای از ویژگی‌های اخلاقی امام سجاد (ع) پرداخته می‌شود. علی بن الحسین (ع) و دانشمندان هم عصر او، رساله حقوق، نیایش‌های امام سجاد (ع)، نامه تاریخی امام سجاد (ع) به محمد بن مسلم زهری، قصیده‌ای در مدح امام سجاد (ع)، دعای مکارم اخلاق، امام سجاد (ع) در آثار ادیبان و شاعران و سخنان کوتاهی از امام سجاد (ع) از دیگر مباحث این کتاب است.

۱۵۱. دانه‌های مروارید: داستان‌ها و روایت‌هایی از زندگی حضرت امام سجاد (ع) [فارسی]

رمضانی، عباس و قاسمی، صدیقه، تهران، انتشارات کتاب تارا، ۱۳۹۳، ۴۶ ص.

عنوان دیگر: داستان‌ها و روایت‌هایی از زندگی حضرت امام سجاد (ع)

این اثر کوششی است با هدف آشنایی بهتر و بیشتر مخاطبان، به ویژه نوجوانان با زندگی حضرت امام سجاد علیه السلام منتشر شده است. این مجموعه حاوی ۳۳ داستان است که برخی از آنها عبارتند از: عمل صالح، بهترین بنده، آهوی گرفتار، افشای راز، شیرهای درنده، قرض زید، خواسته های سه گانه، مژده باد بر تو، چشمان گریان، وای بر کم فروشان، فرو بردن خشم، دانه های مروارید و ...

۱۵۲. دراسات عن الامامین علی زین العابدین و علی الرضا (ع) [عربی]

اسبغر، محمدعلی، بیروت، دارالاصاله، چاپ اول، ۱۴۱۱ ق. / ۱۹۹۱ م.

۱۵۳. در فضائل علی بن الحسین زین العابدین علیه صلوات المصلین [فارسی]

[خط غلامحسین امیرخانی]، [تهران]، صندوق پس انداز ملی، ۱۳۸۹ ق / ۱۳۴۸ ش. ۲۰ ص.

ص: ۸۰

۲

۱۵۴. در قله سجود حضرت امام سجاد (ع) [فارسی]

مرادحاصل، امیر مهدی، ویراستار: زهرا شهبازی، تهران، مؤسسه فرهنگی منادی تربیت، چاپ اول، ۱۳۸۰، ۳۲ صفحه، رقعی.

این اثر جلد ششم، مجموعه گذری بر زندگی چهارده معصوم (ع) است که به زندگی امام سجاد علیه السلام می پردازد. بخش های کتاب عبارتند از: ولادت، کودکی، مثل آفتاب، پس از عاشورا، سخنرانی در مجلس یزید، آن اذان به یادماندنی، اندوه بی پایان، مقاومت در برابر ستم، محبوب مردم در حج، مرد عبادت و ایمان و مرد علم و فضیلت.

۱۵۵. در مکتب پیشوای ساجدان امام علی بن الحسین (ع) [فارسی]

قائمی امیری، علی، تهران، انتشارات امیری، چاپ اول، ۱۳۷۶، ۴۳۲ صفحه، وزیری.

شرح زندگانی و ابعاد مختلف شخصیت حضرت امام سجاد علیه السلام است. در این نوشتار سعی شده است از زوایای مختلف تاریخی، سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، اخلاقی، علمی و عرفانی، مراحل مختلف زندگی و امامت امام سجاد (ع) تبیین گردد. نویسنده نخست به خاندان و تبار امام سجاد (ع) و انتسابش به ابراهیم خلیل الله و ولادت و معرفی اسامی، القاب و کنیه های ایشان پرداخته و ضمن معرفی پدر و مادر ایشان یعنی امام حسین (ع) و شهربانو (شاه زنان) نیز کیفیت

۲ حبیبی، سلمان، کتاب شناسی امام سجاد «علیه السلام»، صحیفه سجادیه و رساله حقوق، ۱جلد، مجمع جهانی اهل بیت (علیهم السلام) - تهران - ایران،

ازدواج شهربانو با امام حسین (ع) را به اجمال بررسی می نماید و آنگاه در بخش دیگر با اشاره به مراحل زندگی ایشان بویژه دوران جوانی و امامت و شؤون امامت و حوادثی که برای او در این مرحله پدید آمده مانند: واقعه کربلا و جریان اسارت و سرپرستی کاروان اسرا و افشاگری ها و پیام رسانی ایشان و بازگشت به مدینه و اوضاع اجتماعی و فرهنگی آن زمان و هم چنین از قیام های مهم عصر امام (ع): قیام عبدالله، نهضت توأیین، قیام مختار، حوادث مهم مدینه و مکه و کشتار شیعیان، سخن به میان آمده است و افزون

ص: ۸۱

برآن به زندگی و فعالیت های اجتماعی و تربیتی ایشان مانند تربیت بردگان و مبلغان و مسؤولیت امام در حفظ و حراست از اسلام و نشر احکام دینی و فعالیت های سیاسی و اجتماعی امام سجاد (ع) و استفاده بهینه امام از دعا و اثرات دعا و ضرورت های آن و نیز ابعاد فرهنگی، سیاسی، اقتصادی، معنوی دعا و نقش دعا در رشد و تعالی جامعه، پرداخته شده است. در بخش دیگری از کتاب با توجه به ابعاد مختلف اخلاق و فضایل امام سجاد (ع)، سادگی زندگی، روحیه و حال، جلال و هیبت، زهد و تقوی، روابط و ارتباطات، حلم و گذشت، تواضع و فروتنی، شجاعت، سخن و حکمت، احتجاج و اتمام حجت، عبادات امام (حالات عبادی، نماز امام، حج امام، راز و نیاز امام)، رابطه امام و مردم، انفاق مالی، انفاق علمی و ارشاد، شاگردان و اصحاب و آثار امام (ع) چون صحیفه سجادیه، رساله حقوق و برخی سخنان و آثار منظوم امام را بر می شمرد و در پایان کتاب مطالبی در باره شهادت امام و انگیزه های قتل و وصایت ایشان فراهم آمده است.

۱۵۶. الدرر الداودیة فی معاجز العترۃ الاحمدیة (جلد ۱): احوال الامام السجاد (ع) [عربی]

کعبی، ملا داود، تقریظ: علامه شیخ محمدحسین کاشف الغطاء، نجف، مطبعة الحیدریة، ۱۳۷۱ ق، ۱۱۳ صفحه، رقعی.

۱۵۷. الدموع الناطقه الامام علی بن الحسین (ع) [عربی]

یزبک، محمدحسین، بیروت، الدار الاسلامیه، ۱۴۲۸ ق، ۲۳۹ ص، وزیری.

۱۵۸. دنیای ناشناخته نیایش: نگرشی بر نیایش امام سجاد سید الساجدین (ع) [فارسی]

تقدس، علیرضا، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، چاپ هشتم، ۱۳۷۲، ۸۸ صفحه، رقعی.

ص: ۸۲

این نوشتار، نگاهی کوتاه به بعضی از نیایش های امام سجاد (ع) دارد و مؤلف کوشیده برخی موضوع ها و مفاهیم اعتقادی را که در این دعاها نهفته است را تبیین کند. نگاه مؤلف، بیشتر جنبه سیاسی دارد و معتقد است که امام سجاد به وسیله نیایش های خود، انترناسیونال اسلامی را به وحدت و اعتصام به حبیل المتین و تمسک به عروة الوثقی و چنگ زدن به ریسمان غسل ناپذیر الهی فرا می خواند. به نظر نویسنده، بزرگترین جلوه شخصیت امام سجاد (ع) در نیایش اوست. او که دعا را نه به عنوان وسیله ای برای فرار از مسؤولیت های عملی و اجتماعی و ایفای نقش انسانی، بلکه برای بیان افکار و عقاید، دردها، رنجها و محرومیت های جامعه خود و نشان دادن راه مبارزه به مستضعفین جهان انتخاب کرده بود. درحقیقت با همین دعا به اطرافیان خود، به مردم جامعه و زمان خود به پیروان خود، به همه مسلمانان جهان و

به امت خود، به ما و تاریخ بشریت درس فداکاری، درس گذشت و ایثار، درس مقاومت و سرانجام انسانیت و درس عبودیت داده است. در این اثر موضوع هایی از قبیل: روح نیایش، سیری در نیایش پیشوا، درس توحید و نبوت، مراحل ایمان، درس مقاومت در برابر ستم، پیوند با حق، بر سر دو راهی انسانیت و حیوانیت، خدا مرکزی، هدف آفرینش، جهت گیری مثبت در نیایش، نیایش یا ارائه تئوری نظامی، ماهیت جبهه باطل، جنگ روانی یا تضعیف روحیه، پشت جبهه، خشوع در اوج آگاهی و ... مورد بحث و بررسی قرار گرفته است.

۱۵۹. دیار سجده: چهل حدیث از سیره سیدالسادین در سفر به بیت‌الحرام [فارسی - عربی]

کافی، محمد مهدی، قم، موسسه پیام امام هادی (ع)، ۱۳۸۹، ۹۶ صفحه. پالتویی.

مجموعه‌ای از سخنان، سیره و آداب امام سجاد (ع) پیرامون حج می‌باشد که در راستای سنت چهل حدیث نویسی تدوین یافته است. این احادیث در چهار موضوع عمده گردآوری شده است: فصل اول به سیره وی در سفر اشاره نموده و

شامل احادیثی پیرامون استخاره برای سفر، توشه سفر، خرید لوازم، مرکب حج، انتخاب

ص: ۸۳

همسفران، گذشت و بردباری می‌باشد. فصل دوم به فضیلت‌ها و پاداش‌های حج اختصاص یافته و در فصل سوم احکام حج را در سخنان امام (ع) مورد توجه قرار داده است. فصل پایانی نیز به اسرار اعمال و دعاها پرداخته و در نهایت حدیث معروف به شبلی، منسوب به امام سجاد (ع) ضمیمه گردیده است.

۱۶۰. دیوان اشعار مذهبی «قصر نور»: دفتر سوم، حضرت امام سجاد (ع) و ... [فارسی]

موسوی، سید هاشم (شاعر)، تهران، انتشارات آرمان رشد، چاپ اول، ۱۳۸۶، ۸۴ صفحه، وزیری.

دفتر سوم از مجموعه‌ی "قصر نور" به سروده‌هایی در مدح امام سجاد، امام موسی کاظم، امام رضا، امام جواد و امام حسن عسکری (ع)، نیز حضرت مهدی (عج) اختصاص یافته که عمدتاً در قالب قصیده است. عناوین برخی از این سروده‌ها عبارت است از: گنبد طلا، حرم نور، یا امام رضا (ع)، امام زمان کشتی امان، صاحب العصر و الزمان، در انتظار انقلاب امام زمان، جشن گل، و قایم دین خدا.

۱۶۱. دیوان زین العابدین رضی الله عنه علی بن الحسین بن علی بن ابی‌طالب [عربی]

عبدالرحیم، محمد، بیروت، دارقتیبه، چاپ اول، ۱۴۲۱ ق، ۲۰۰۰ م، ۱۷۵ صفحه، رقعی ..

۱۶۲. دیوان الامام السجاد زین العابدین علی بن الحسین بن علی بن ابی‌طالب [عربی]

العطیه، ماجد (تحقیق)، بیروت، موسسه الاعلمی للمطبوعات، ۱۴۲۳ ق. - ۱۳۸۰،

۷۷ صفحه.

ص: ۸۴

۱۶۳. ذکریات المعصومین (علیهم السلام): ج. ۶. ذکری وفاء الامام زین العابدین (ع) [عربی]

الفیف من الروحانیین فی کربلاء، نجف، مطبعة الغری، چاپ اول، ۱۳۸۶ ق، ۳۲ ص،، رقعی.

[ر]

۱۶۴. رحلة فکریة فی ریاض عبقریة الامام زین العابدین (ع) [عربی]

اسبر، محمدعلی، بیروت، مؤسسه السراج، چاپ اول، ۱۴۲۷ ق، ۸۸ صفحه، رقعی.

در این کتاب سعی شده از جهات مختلف اخلاقی، معنوی، عرفانی، علمی، عبادی و اجتماعی به معرفی شخصیت امام سجاد (ع) پرداخته و فضایل آن حضرت و سیره عملی ایشان در ابعاد فوق الذکر به تصویر کشیده شود. نویسنده نخست به ولادت امام سجاد (ع) و گوشه هایی از حیات آن حضرت و معرفی فرزندان ایشان پرداخته و سپس اخلاق و عبادت آن امام را توصیف کرده است. آنگاه به دستگیری کردن امام سجاد (ع) از فقرا و مساکین و همچنین آزاد کردن بردگان اشاره کرده و جنبه هایی از حلم، سخاوت و کرم آن امام را منعکس نموده است. آنگاه به برخی از موعظه های اخلاقی امام سجاد (ع) و وصایای ایشان به فرزندان خویش و سایر مسلمانان اشاره نموده و از لحاظ علمی آن حضرت را یگانه فقیه و عالم بلا منازع عصر خویش معرفی کرده است. نویسنده سخنانی حکمت آمیز از امام سجاد (ع) در موضوعات مختلف دینی و اخلاقی به ویژه درباره زهد نقل کرده و سپس به توصیف کتاب رساله الحقوق آن امام (ع) و به بیان ابعاد از حقوق خدا، حق پدر و مادر، حق فرزندان، حق همسایگان و حق اموال و ثروت در این کتاب پرداخته است. در بخش دیگری از کتاب نگارنده به معرفی و توصیف کتاب شریف صحیفه سجادیه پرداخته و نمونه هایی از ادعیه مشهور در این کتاب را ذکر کرده و به توضیح مختصر

ص: ۸۵

مفاد این ادعیه پرداخته است. دعا‌های امام سجاد (ع) در مورد سختی های دنیا و راه حل خروج از آنها، دعای آن حضرت در مورد توحید ذات و منزّه دانستن خداوند از هرگونه شرک و تشبیه و تجسید، دعا‌های ایشان در مورد موضوعات اخلاقی، توسلات امام سجاد (ع) به خداوند متعال و دعا‌های آن حضرت در زمینه اعتقاد قلبی به خداوند و معرفت به ساحت او، طلب توبه از خداوند، دعای بعد از ختم قرآن، تذلل و خضوع به درگاه الهی، توصیف عظمت خداوند، و سخنانی به صورت شعر در وصف اهل بیت پیامبر اکرم (ص) از دیگر مندرجات این نوشتار محسوب می شود.

۱۶۵. الرحم الطیب قصة حياة السيدة شهربانو ام الامام السجاد (ع) [عربی]

فقیه، محمد مهدی، بیروت، دار الرسول الاکرم (ص)، چاپ اول، ۱۴۲۱ ق، ۱۶۸ ص،، وزیری.

۱۶۶. رهبر آزادگان سید ساجدان علی بن الحسین [فارسی]

موسوی مقرر، سید عبدالرزاق، ترجمه: مرتضی فهم کرمانی، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۷۴، ۵۲۸ صفحه. وزیر.

این کتاب ترجمه کتاب حیات الامام زین العابدین (ع) است. نویسنده کتاب های زیادی در شرح حال زندگی ائمه علیهم السلام نوشته است، که نوعاً جنبه تحقیقی و تحلیلی دارند. در این کتاب نیز علاوه بر بحث های علمی و تاریخی به مسائل ویژه ای پرداخته شده است که کمتر جایی به این سبک می توان پیدا کرد. از بحث های ویژه ای که در این کتاب به آنها اشاره نمود از جمله پاسخ به پرسش هایی است که از امام سجاد (ع) نقل شده یا تفسیر آیاتی است که از آن

حضرت وارد گردیده است. علاوه بر اینها، مسائل فقهی متعددی مانند بحث تشریع اذان و کیفیت آن و گفتن «حی علی خیر العمل» تا سنه ۴۴۸ با استناد به مدارک اهل سنت و جمع بین ظهیرین و عشائین در حال اختیار و ... نیز در این مجموعه گردآوری شده و مورد بحث و تحلیل قرار گرفته است.

ص: ۸۶

[ز]

۱۶۷. زیور صالحان در کلام دیگران: زندگی و سیره امام سجاد (ع) [فارسی]

تقیان، حبیب الله، قم، انتشارات حسنین علیهم السلام، چاپ اول، ۱۳۸۹ ش، ۲۸۸ ص، رقعی.

مروری بر سیره اخلاقی و عبادی امام زین العابدین (ع) است. در این اثر ابتدا گوشه هایی از حیات امام سجاد (ع) و نصوص امامت آن امام بیان شده، سپس به تبیین ابعاد اخلاق، عبادت و معجزات ایشان پرداخته شده است. بر همین اساس نگارنده، داستان هایی واقعی از زندگانی امام سجاد (ع) که حکایت اخلاق ایشان، زهد، سخاوت، نرم خویی، هیبت، بزرگ منشی، احسان، حلم، تسلیم در برابر قضای الهی، همنشینی با فقرا، شجاعت، حکمت و درایت، تربیت دیگران، عمل و رفتار، بخشش در هنگام قدرت و ... دارد، نقل کرده و برخی از معجزات امام سجاد (ع) و نحوه شهادت آن امام را ذکر نموده و به معرفی اولاد و اصحاب آن حضرت و اوضاع جهان اسلام در زمان حیات ایشان از لحاظ سیاسی، اجتماعی و دینی پرداخته و توصیفی کوتاه از رساله حقوق ایشان ارائه کرده است.

۱۶۸. زندگانی امام چهارم، حضرت امام سجاد (ع) [فارسی]

هیئت تحریریه مؤسسه در راه حق، ساده نویسی: دفتر تحقیق و تألیف کتب درسی، چاپ سوم، تهران، سازمان نهضت سواد آموزی، ۱۳۷۵.

۱۶۹. زندگانی امام زین العابدین (ع) [فارسی]

حماسیان، حسین (صابر کرمانی)، تهران، انتشارات اقبال، ۱۳۴۴، ۶۴ صفحه، رقعی. (مصور، ویژه نوجوانان).

۱۷۰. زندگانی امام زین العابدین علی بن حسین (ع) [فارسی]

امین عاملی، سید محسن، ترجمه: حسین وجدانی، تهران، انتشارات امیرکبیر، چاپ دوم ۱۳۶۱، ۱۱۹ صفحه، رقعی.

ص: ۸۷

کتاب حاضر براساس مجلد چهارم کتاب اعیان الشیعه نوشته شده است که نویسنده با مطالعه اسناد و مدارک تاریخی و اسلامی، قسمتهای دیگری به آن افزوده است. کتاب حاضر از میان اسناد و مدارک مستند تهیه گردیده است و جزئیات زندگی امام سجاد (ع) و مناقب و فضایل آن حضرت را به خوبی نشان می‌دهد. این کتاب از عناوین مختلفی تشکیل شده است که شامل: تولد و وفات و مدت عمر و مدفن آن حضرت، احتجاج امام زین العابدین با محمد بن حنفیه، مادر آن حضرت، علی اکبر یا علی اصغر؟، کنیه آن حضرت؛ لقب آن حضرت، دربان آن حضرت، شاعر آن حضرت، سلاطین عصر آن حضرت، اولاد امام، لباس آن حضرت، اخلاق آن حضرت، مناقب و فضایل امام، هیبت و عظمت امام، اخبار و احوال امام، اخبار مربوط به امام در واقعه کربلا، گریه آن حضرت در شهادت پدر بزرگوار خود امام حسین و اهل بیت، مختار سر ابن زیاد را نزد امام زین العابدین می‌فرستد، اخبار مربوط به آن حضرت در واقعه حره، آنچه در علوم مختلفه از آن حضرت روایت شده است و ...

۱۷۱. زندگانی امام زین العابدین علی ابن الحسین (ع) [فارسی]

سیدالاهل، عبدالعزیز، ترجمه: حسین وجدانی، تهران، انتشارات کتاب فروشی محمدی، چاپ دوم، ۱۳۴۲، ۱۹۰ صفحه، رقعی.

در این نوشتار به معرفی گوشه‌هایی از حیات و شخصیت امام سجاد (ع) پرداخته شده و تلاش شده است عظمت و فضایل متعددی از آن امام به تصویر

کشیده شود. در فصل اول کتاب تحت عنوان عرب و عجم به ایرانی بودن مادر امام سجاد (ع) اشاره شده و چگونگی ازدواج دختر یزگرد پادشاه ایرانی با امام حسین (ع) و ولادت امام سجاد (ع) تشریح گردیده است، نویسنده به علم و دانش فراوان امام سجاد (ع) از همان آغاز کودکی اشاره کرده و تربیت شدن آن حضرت در دامن امام حسین (ع) و

ص: ۸۸

عمویش امام حسن (ع) و دانش اندوزی از خرمن علم آنها را توصیف نموده است. نویسنده به حالات معنوی امام سجاد (ع) در حال عبادت و قرائت قرآن در سنین نوجوانی اشاره کرده و تسلط آن حضرت به تفسیر و تأویل قرآن را شرح نموده است. در قسمت دیگری از کتاب نویسنده به ماجرای خروج امام سجاد (ع) با کاروان امام حسین (ع) از مدینه به مکه و پس از آن به سمت کوفه و در نهایت داستان غمبار کربلا اشاره کرده و بیمار شدن امام سجاد (ع) در کربلا و نجات معجزه آسای آن امام از این معرکه را شرح می‌نماید. آنگاه به داستان اسارت امام سجاد (ع) و خاندان امام حسین (ع) اشاره کرده و افشاگری آن حضرت در کوفه و شام و ایراد خطبه در مجلس ابن زیاد و یزید را بازگو کرده و نحوه بازگشت این کاروان به مدینه را بیان می‌نماید.

در بخش دیگری از کتاب نویسنده به اوضاع زندگی امام سجاد (ع) در مدینه به ویژه عبادت های بی نظیر ایشان را توصیف کرده و ترویج علم و دانش و مسایل مختلف دینی توسط آن امام در مدینه و روشنگری و هدایت مردم به وسیله ایشان را بازگو کرده است. در بخش دیگری از کتاب نویسنده به داستان زهری و امام سجاد (ع) اشاره کرده و آزاد کردن بندگان (بردگان) توسط امام سجاد (ع) را در ضمن بیان چند داستان بیان می نماید. در قسمت های بعدی کتاب نویسنده به اخلاق و سیره عملی آن حضرت در برخورد با مردم اشاره نموده

و داستان هایی از اخلاق انسان ساز آن حضرت نقل می نماید و کراماتی از امام سجاد و جلال و عظمت آن امام بیان می کند.

۱۷۲. زندگانی امام زین العابدین (ع) [فارسی]

موسوی مرقم، سید عبدالرزاق، ترجمه: حبیب روحانی، مشهد، بنیاد پژوهش های اسلامی آستان قدس رضوی، چاپ اول، ۱۳۷۴، ۶۲۹ صفحه، وزیری.

ص: ۸۹

عبدالرزاق مرقم از فقیهان و عالمان بزرگ عراقی است که آثار ارجمند و شایسته ای در تنقیح و تبیین فرهنگ اسلامی و تاریخ اسلام بر جای نهاده است. مجموعه نگاشته های وی در شرح حال چهره های والای خاندان رسول الله (ص) از بهترین نوشته ها در این زمینه است و این کتاب یکی از آن آثار است که در شرح حال و سیره و میراث علمی و فرهنگی امام چهارم حضرت زین العابدین (ع) تدوین شده است. کتاب به سبک تحلیلی - گزارشی تألیف شده و عمده تلاش نویسنده در آن، اثبات شایستگی های علمی و رهبری دینی امام سجاد (ع) است. مأخذ کتاب عمداً شیعی است و بیشتر بخش های آن را دیدگاه های امام در عرصه های گوناگون از قبیل حقوق، دعا، تفسیر، اشعار، احتجاجات و کلمات تشکیل داده است. کتاب به ترتیب دوران حیات امام سجاد (ع) سامان یافته و از شرح حال مادرش، شاه زنان، شروع شده و تولد، نام، لقب، امامت و نصوص و شرایط امامت و معجزه های چندی از آن حضرت، گزارش شده است. مباحث بعدی کتاب پیرامون صحیفه سجاده و بررسی ابعاد و گزارشی از محتوای آن را تشکیل می دهد و آن گاه نمونه هایی از دعا های آن ذکر و تحلیل شده است.

نویسنده در ادامه، رساله حقوق امام زین العابدین را معرفی کرده و کتابش را با نصایحی از امام پی گرفته است. اشعار و سخنان منظوم و پاسخ ایشان به پرسش های دینی، تفسیر آیات قرآن و بیان احکام شرعی و احتجاج های وی،

مطالبی دیگری از این اثر است. در ادامه، به شخصیت معنوی امام و عبادت، بردباری، بخشش، روزه داری، تواضع، صبر و گریه ایشان پرداخته شده و نمونه هایی از این موارد نیز، ذکر گردیده است. موضع گیری امام در برابر حکومت بنی امیه و حاکمان دوران خود، بخش مختصری از این اثر است. قصیده فرزدق درباره امام، وصایای امام سجاد (ع)، فرزندان وی، شهادت او و اشعاری در مدح و رسای امام، پایان بخش کتاب است.

ص: ۹۰

عنوان اصلی کتاب: حیات الامام زین العابدین

موسوی مقرر، سید عبدالرزاق، قم، المكتبة الحیدریة، چاپ اول، ۱۳۸۲، ۳۵۵ صفحه، وزیری؛ بیروت: مؤسسة الوفاء، ۱۴۰۴ ق. - ۱۹۸۴ م، ۴۴۸ صفحه؛ قم، دارالشبستری للمطبوعات، ۴۳۶ صفحه، وزیری، عربی.

ترجمه دیگر: رهبر آزادگان، سید ساجدان، علی بن الحسین، مرتضی فہیم کرمانی، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۵۲۸، ۱۳۷۴ صفحه. وزیری.

۱۷۳. زندگانی امام سجاد (ع) [فارسی]

احمدی بیرجندی، احمد، مشهد، انتشارات آستان قدس رضوی، شرکت به نشر، چاپ اول، ۱۳۹۱، ۴۷ ص.

کتاب حاضر برگزیده "چهارده اختر تابناک: زندگانی چهارده معصوم علیہم السلام (کوتاه و به زبان ساده)" نوشته احمد احمدی بیرجندی است که در سال ۱۳۷۸ توسط شرکت به نشر منتشر شده است.

۱۷۴. زندگانی امام سجاد علی بن الحسین (ع) [فارسی]

اصفہانی (عمازاد زاده)، عمال‌الدین حسین، تهران، نشر محمد، [بی تا] ۴۷۷ صفحه، وزیری.

شرح زندگانی و کرامات و ابعاد مختلف شخصیت حضرت امام سجاد علیہ السلام است. در این نوشتار سعی شده است از زوایای مختلف تاریخی، سیاسی،

اجتماعی، فرهنگی، اخلاقی، علمی و عرفانی به بحث درباره مراحل مختلف زندگی و امامت امام سجاد (ع) پرداخته شده و سیره عبادی، علمی، اخلاقی و عرفانی آن حضرت مورد بحث قرار داده است. نویسنده نخست به ولادت امام سجاد (ع) و معرفی اسامی، القاب و کنیه های ایشان پرداخته و پدر و مادر ایشان یعنی امام حسین (ع) و شهربانو (شاه زنان) را نیز به صورت اجمالی معرفی می نماید. آنگاه به نصوص معتبر امامت آن حضرت و دلایل آن مانند صدور معجزات متعدد از امام سجاد (ع) اشاره کرده و به توصیف مناقب، اخلاق و سیره عبادی آن حضرت می پردازد. نویسنده

ص: ۹۱

برای بیان ابعاد مختلف اخلاق و فضایل امام سجاد (ع) اشعار و داستان هایی نقل کرده و جود و سخاوت، صبر، اخلاق در خانواده، رعایت ادب، علم، تقوی و سایر سجایای اخلاقی آن امام را بیان می نماید. وی در ادامه تفسیر برخی از آیات قرآن را از زبان امام سجاد (ع) نقل کرده و پاسخ آن حضرت به برخی از سؤالات علمی و دینی را نیز منعکس کرده است. در بخش دیگری از کتاب نویسنده به معرفی رساله حقوق امام سجاد (ع) پرداخته و انواع حقوق مطرح شده در این کتاب را شرح می نماید. در قسمت های بعدی کتاب برخی از نامه های امام سجاد (ع) به افراد مختلف که در آن نصایح و مواظب اخلاقی و نکات مهم دینی و اعتقادی مطرح شده است همراه با ترجمه آنها ارایه گردیده است.

دیدگاه برخی از مورخین و دانشمندان مسلمان اعم از شیعه و اهل سنت مانند شیخ مفید، کلینی، بیہقی، ابن شهر آشوب، اربلی، واقدی، یافعی، مجلسی، ابن صباغ و دمیری درباره ابعاد مختلف شخصیت امام سجاد (ع) عنوان مباحث بعدی کتاب است که در آنها جنبه هایی از علم، شجاعت، عرفان، عبادت، خشوع، زهد، سخاوت، ورع و خوف شدید از خدا ترسیم شده است. بیان برخی از اشعار و قصیده های معروف در مدح امام سجاد (ع)، توصیف کتاب صحیفه سجادیه و

معرفی شرح های مهم صورت گرفته بر این کتاب، بررسی اسناد صحیفه سجادیه و بیان برخی از سخنان امام سجاد (ع) در زمینه های مختلف دینی، اخلاقی و

اعتقادی از دیگر مباحث مهم مطرح شده در این کتاب می باشد که در قالب نقل روایت و یا حکایت از آن امام مطرح گردیده است، نویسنده همچنین شروح مهم صحیفه سجادیه را معرفی کرده و ترجمه های مختلف این کتاب و چاپ های مجدد آن در ایران را نیز بررسی نموده و اسناد صحیفه سجادیه را نیز تحقیق کرده است.

۱۷۵. زندگانی با سعادت امام سجاد (ع) [فارسی]

جوادی، مرتضی، قم، ۱۳۴۵ ش، ۳۲۳ صفحه، رقعی.

ص: ۹۲

۱۷۶. زندگانی چهارده معصوم (علیهم السلام)، یا، تتمه القصص داستانهای شگفت انگیز: زندگی معصوم ششم و هفتم و هشتم و نهم؛ یا، حضرت زین العابدین و امام باقر و حضرت صادق و موسی بن جعفر (علیهم السلام) [فارسی]

قاضی زاهدی گلپایگانی، علی، با تصحیح محمد نصراللهی، مشهد، کتابفروشی جعفری، چاپ دوم، ۱۳۶۰، ۶۴۴ صفحه.

۱۷۷. زندگانی حضرت امام زین العابدین (ع): گزیده ای از منتهی الامال محدث قمی (ره) [فارسی]

استادی، رضا، قم، دفتر نشر بر گزیده، چاپ اول، ۱۳۸۰، ۵۶ صفحه.

۱۷۸. زندگانی حضرت امام سجاد (ع) [فارسی]

جمعی از علمای لبنان، ترجمه: حمیدرضا کفاش، تهران، انتشارات محبان الحسین (ع)، ۱۳۸۳، ۱۰۴ صفحه، رقعی.

چاپ های دیگر: انتشارات عابد (۱۳۷۹، ۱۳۸۰، ۱۳۸۱، ۱۳۸۳)

در این کتاب به شرح زندگانی معصوم ششم، حضرت امام سجاد علیه السلام در چند بخش پرداخته شده است که عبارتند از: تولد و زندگی، ارزیابی رسالت امام، کمالات انسانی، جنبه روحی، جنبه اخلاقی، جایگاه و موقعیت ها، رهبری نهضت، مردمی بودن، تربیت شاگردان و ...

۱۷۹. زندگانی حضرت امام سجاد زین العابدین (ع) [فارسی]

طاهایی، کمال الدین و محمد حسین زارع، تهران، انتشارات یاد، چاپ اول، ۱۳۸۴، ۶۴ صفحه.

۱۸۰. زندگانی حضرت امام سجاد (ع) [فارسی]

موسوی، جعفر، تهران، انتشارات آبیار، چاپ اول، ۱۳۸۴، ۶۴ صفحه، رقعی.

۱۸۱. زندگانی حضرت بی بی شهربانو مادر گرامی امام سجاد (ع) [فارسی]

ملک پورافشار، ابراهیم، قم، انتشارات پورافشار، چاپ اول، ۱۳۹۲، ۱۲۰ ص.

۱۸۲. زندگانی زین العابدین حضرت امام سجاد (ع) [فارسی]

مدرسی، سید محمدتقی، ترجمه، محمد صادق شریعت، تهران، انتشارات محبان

ص: ۹۳

الحسین (ع)، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۱۰۴ صفحه، رقعی. چاپ های دیگر: تهران: نشر بقیع، ۸۹ صفحه؛ ۱۳۷۶. هدایتگران راه نور، ج ۶. عنوان دیگر: زندگانی سیدالساجدین حضرت علی بن الحسین علیه السلام، تهران: محبان الحسین (ع)، ۱۳۷۹؛ یاسین نور، ۱۳۹۳.

این کتاب ترجمه کتاب الامام السجاد علیه السلام قدوة و اسوة می باشد.

۱۸۳. زندگانی علی بن الحسین (ع) [فارسی]

شهیدی، سید جعفر، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، چاپ اول، ۱۳۶۵، ۲۳۰ صفحه، وزیری؛ تلخیص: سید محمد رضا جوادی، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، چاپ هشتم، ۱۳۸۷، ۵۴۱ صفحه، پالتویی.

چاپ دیگر: دفتر نشر فرهنگ اسلام، ۱۳۸۹.

نویسنده مطالب این کتاب را به چند بخش تقسیم کرده است. وی در بخش اول پس از گزارشی از وضع تدریس اصول عقاید در مکتب خانه های قدیم و نارسایی در شناساندن مقام امامت، درباره ی لقب های امام سجاد (ع) و نام هایی که برای مادر آن حضرت نوشته اند توضیحاتی داده است.

وی پس از نقد روایاتی که شهر بانو را مادر امام سجاد (ع) می دانند، داستان مربوط به شهربانو، اسارت او به دست مسلمانان و ازدواجش با امام حسین (ع) را مورد تردید قرار داده و با استفاده از شواهد و قراین تاریخی و عقلی، آن را قابل خدشه دانسته است. وی سپس در باره ی تولد امام سجاد (ع) و سال ولادت ایشان مطالب و روایاتی آورده، روایت مربوط به تولد آن حضرت در قبل از سال های ۴۷ یا ۴۸ هجری را با توجه به قراین موجود، نادرست شمرده است؛ البته نظر مشهور، تولد آن حضرت را در سال های ۳۷ و ۳۸ می داند. نگارنده در بخش دیگر در باره ی وضع سرزمین های اسلامی در دوران نوجوانی امام سجاد (ع)، گروه های مذهبی سیاسی،

ص: ۹۴

دشمنی عراقی و شامی و ریشه ی آن مطالبی بیان نموده و به نامه نگاری عراقیان به امام حسین (ع) اشاره کرده است.

نویسنده سپس حرکت امام حسین (ع) از حجاز به عراق را ذکر کرده، با اشاره به همراهی امام سجاد (ع) با این کاروان، از وقایع روز عاشورای سال ۶۱ هجری. یاد کرده است؛ وی سپس از ورود امام سجاد (ع) به کوفه و کاخ ابن زیاد و گفتگوهای آن حضرت و حضرت زینب (س) با ابن زیاد سخن گفته روایات راجع به حضور امام سجاد (ع) در کوفه را نیز نقد کرده است. در بخش دیگر حرکت امام سجاد (ع) به همراه کاروان اسیران به طرف مدینه ترسیم شده، درباره ی موضوعاتی چون: نقد شعرهای منسوب به امام چهارم، تحلیل از روحیه ی مردم شام، پندار آنان در مورد اسیران، گفتگوی مرد شامی با امام سجاد (ع) گفتگوی یزید با امام و بعضی از اسیران، خطبه ی امام در مسجد دمشق، انعکاس

حادثه ی کربلا در کوفه، تحلیلی از زندگانی یزید، ناراضی برگشتن نمایندگان مدینه، شورش در مدینه، درگیری در حرّه و اقم، قتل عام در

مدینه، موقعیت امام چهارم در روزهای آشوب، رفتار مسلم بن عقبه با امام سجاد (ع)، نقد نوشته ی تاریخ نویسان و بسیاری مطالب دیگر سخن به میان آمده است. وی سپس با اشاره به فضایل اخلاقی و رفتارهای کریمانه ی امام سجاد (ع) و تربیت عملی ایشان در اجتماع آن روز، بخشش، بردباری در برابر ناملازمات و فضایل دیگر آن حضرت را مطرح کرده است.

در بخش های پایانی کتاب، نویسنده پاره ای از گفتارهای کوتاه امام سجاد (ع) را آورده ضمن توضیحاتی در باره ی رساله ی حقوق امام سجاد (ع) و شرح دهندگان این رساله، با یادآوری صحیفه ی سجادیه امام سجاد (ع)، بحثی درباره ی آن مطرح

ص: ۹۵

کرده است. نویسنده در آخرین بخش کتاب، با اشاره به رحلت امام سجاد (ع) اختلاف نقل ها در این باره را ذکر کرده از فرزندان امام سجاد (ع) نیز یاد کرده است. نویسنده در بسیاری از بخش های این کتاب تلاش کرده روایات و نقل های تاریخی را با استفاده از شواهد و قراین، مورد تحلیل و نقد و بررسی قرار داده نظر درست را ارائه نماید. این کتاب از فهرست نام اشخاص، کتابها و نام شهرها برخوردار است.

۱۸۴. زندگانی قهرمان کربلا حضرت سجاد (ع): سجده عشق همراه با داستانی پندآموز [فارسی]

دهکردی، فاطمه، تهران، انتشارات کاشف، چاپ اول، ۱۳۹۱، ۲۳۴ ص.

اثر حاضر دربردارنده شرح احوال و زندگی و فضایل و کرامات امام سجاد (ع) است. نگارنده در میان مطالب، داستانی پندآموز و مرتبط با بحث را نیز ذکر کرده است.

نگارنده در این اثر، چگونگی ولادت، فرزندان و فضایل اخلاقی امام، وقایع عاشورا و حضور امام در صحنه کربلا و پس از آن، سخنان و وصایای آن حضرت و ... را تشریح کرده است.

۱۸۵. زندگی امام زین العابدین (ع) [فارسی]

قمی، عباس، به کوشش جواد نعمتی، تهران، انتشارات مایا، چاپ اول، ۱۳۹۳، ۵۱ ص.؛ کتاب حاضر برگرفته از کتاب خ خ منتهی الآمال خ خ تالیف عباس قمی است.

ص: ۹۶

۱۸۶. زندگی امام سجاد (ع) [فارسی - انگلیسی]

مظفر، حسین، تهران، انتشارات امیر کبیر، کتابهای جیبی، چاپ اول، ۱۳۹۱، ۳۲ ص ..

این کتاب برای گروه سنی: ج، د. به زبان فارسی و انگلیسی منتشر شده است.

۱۸۷. زندگی سیاسی امام سجاد (ع) [فارسی]

نمازی، عبدالنبی، کاشان، انتشارات محتشم، چاپ اول، ۱۳۹۲، ۳۲۸ صفحه.

مروری بر سیره سیاسی و اجتماعی امام سجاد علیه السلام و موضع گیری آن امام در قبال حوادث مهم دوران امامت و حیات خویش است. در این نوشتار با توجه به رخدادهای مهم دوران حیات امام سجاد و اوضاع حاکم بر آن زمان، به روش آن امام در مبارزه علمی و سیاسی با حکومت بنی امیه اشاره شده و موضع ایشان در قبال برخی از جنبش های شیعی صورت گرفته در جهت حمایت از نهضت امام حسین علیه السلام بیان شده است. نگارنده در ابتدا شمایی کلی از اوضاع سیاسی مدینه، کوفه و شام ارایه نموده و برخی از قیام های صورت گرفته در آن زمان مانند قیام توابین، واقعه حره، قیام مختار ثقفی، شورش عبدالله بن زبیر، شورش خوارج، و شورش ابن اشعث در آن دوران و موضع گیری امام سجاد در قبال آن ها را توصیف نموده است. نویسنده در ادامه به سیاست امام سجاد در زمینه زنده نگه داشتن فرهنگ عاشورا اشاره نموده و عملکرد ایشان در تربیت شاگردان، هدایت جامعه اسلامی و زدودن انواع انحرافات از آن، مقابله آشکار ایشان با مظاهر ظلم و ستم دستگاه حکومت اموی، مقابله با انحرافات اعتقادی، انتقال ادعیه اخلاقی و عارفانه به جامعه مراقبت کردن بر امور داخلی جامعه اسلامی را تشریح نموده است. در بخش پایانی کتاب به نمونه هایی از فضایل و معجزات امام سجاد (ع) اشاره شده و اهمیت و موقعیت فوق العاده کتاب صحیفه سجادیه در بین کتب اسلامی بیان شده است.

ص: ۹۷

۱۸۸. زندگی چهارده معصوم (ع): سیری در زندگانی امام زین العابدین (ع) (سیدالساجدین) [فارسی]

صالحی، محمد، تهران، معیار اندیشه، چاپ اول، ۱۳۸۴، ۱۶۰ صفحه.

۱۸۹. زندگی علی بن الحسین سیدالساجدین (ع) [فارسی]

فاضل، جواد، ویراستار: علی اصغر عبداللهی، تهران، دنیای کتاب، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۴۱۹ صفحه، رقعی.

بررسی شخصیت معنوی، اجتماعی و سیاسی حضرت امام سجاد (ع) و شرح احوال و زندگانی آن حضرت است. نویسنده نخست به شرح احوال مادر امام سجاد (ع) و چگونگی ازدواج وی با امام حسین (ع) اشاره کرده و سپس به تولد امام سجاد (ع) و شرح دوران کودکی و نوجوانی آن حضرت می پردازد. بررسی وضعیت امام سجاد (ع) در عصر بنی امیه و بنی مروان، ذکر حوادث مهم دوران زندگی امام سجاد (ع) پس از واقعه عاشورا، به ویژه قیام مختار ثقفی، بررسی فضایل و شخصیت معنوی امام سجاد (ع) و گسترش فرهنگ عاشورا و فرهنگ دعا به دست آن حضرت، داستان هایی از زندگانی امام سجاد (ع) و گوشه هایی از سیره و گفتار آن حضرت، پایان بخش کتاب حاضر است.

۱۹۰. زندگی و سیره معصومین (امام زین العابدین (ع)) [فارسی]

ابراهیمی، سمیه، تهران، انتشارات فرهنگ ابراهیمی، چاپ اول، ۱۳۹۳، ۶۴ ص.

۱۹۱. زندگی و سیمای حضرت امام علی بن الحسین زین العابدین (ع) [فارسی]

مدرسی، سید محمد تقی، ترجمه: محمد صادق شریعت، تهران، مؤسسه فرهنگی انصار الحسین، ۱۳۷۰، ۱۰۸ صفحه.
وزیری،

ص: ۹۸

۱۹۲. زندگینامه امام زین العابدین (ع) [فارسی]

جعفری نیکو، فاطمه؛ ویراستار منصوره عسگری منفرد، تهران، انتشارات ساحل، چاپ سوم، ۱۳۹۳، [۱۱۲] ص. چاپ
قبل: انتشارات ساحل و آوای عشق، ۱۳۸۹.

در این اثر به زندگینامه امام سجاد علیه السلام در چند بخش پرداخته شده است که عبارتند از: شهربانو همسری بی همتا،
عاشورا و هجوم دشمنان به خیمه ها، در اسارت، حکومت شام، آیت افتخار، دو خطابه مهم، قیام در مکه، اوضاع
اجتماعی در زمان امام علیه السلام و ...

۱۹۳. زندگینامه امام زین العابدین (ع) [فارسی]

کشاوری، محمدمهدی، کرج، انتشارات پایتخت، چاپ اول، ۱۳۹۲، ۳۲ ص.

۱۹۴. زندگی نامه امام سجاد (ع) [فارسی]

عبدی اسکندری تربقان، مجتبی؛ شاعر مریم جباری؛ تصویرگر زهره سیدمراغه، مشهد انتشارات نگین هشتم، چاپ اول،
۱۳۹۱، ۱۲ ص.: مصور (رنگی).

کتاب مصور حاضر، سرگذشت نامه امام سجاد (ع) است که به صورت داستان و شعر کودکان و برای گروه های سنی "
ب" و "ج" تدوین شده است. هدف از نگارش این داستان، آشنایی با زندگی نامه امام سجاد (ع) به زبان ساده و روان
است. در ابتدای کتاب، شناسنامه و سال شماری از زندگی ایشان آمده است.

۱۹۵. زندگینامه و خطبه امام سجاد (ع) در شام [فارسی]

محمدی، علی، قم، انتشارات قلم، ۱۳۷۱، ۴۸ صفحه. جیبی.

۱۹۶. زیباترین روح پرستنده امام سجاد (ع) [فارسی]

شریعتی، علی، تهران، انتشارات الهام، ۱۳۸۹، ۹۵ صفحه.

ص: ۹۹

این کتاب توسط انتشارات دارالامیر با عنوان: الامام السجاد (ع): اجمل روح عابده به زبان عربی ترجمه شده است.
کتابچه حاضر حاوی متن سخنرانی زنده یاد دکتر علی شریعتی در خصوص امام سجاد (ع) است که در خلال آن به
موضوعاتی چون نیایش، انواع دعا و تامل در چند جمله از صحیفه سجادیه اشاره می شود.

۱۹۷. زید فرزند امام سجاد (ع) شهید انقلابگر [فارسی]

محمدی اشتهااردی، محمد، قم، انتشارات علامه، ۱۳۵۲، ۱۸۳ صفحه.

۱۹۸. زین العابدین (ع) [عربی]

حسینی جلالی، محمد جواد (تحقیق)؛ با مقدمه: محمد حسین جلالی حسینی، قم، انتشارات دلیل ما، چاپ اول، ۱۳۸۰، ۴۹۸ صفحه، وزیری.

۱۹۹. زین العابدین، حضرت امام سجاد (ع) [فارسی]

گروه مؤلفان مجمع، ناظر: سید منذر حکیم؛ با همکاری وسام بغدادی؛ مترجم: کاظم حاتمی طبری، قم، انتشارات مجمع جهانی اهل بیت (ع)، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۳۰۰ صفحه، وزیری، پیشوایان هدایت (۶).

این کتاب ترجمه جلد ۶ اعلام الهدایه است. این کتاب کندکاوی در زندگی امام سجاد علیه السلام و تبیین ویژگی های فردی و مواضع سیاسی و اجتماعی آن امام همام است. نگارنده دو خطر مهم باز شدن مرزهای فرهنگی جامعه اسلامی به روی فرهنگ های گوناگون سرزمین های تازه فتح شده و فراموش شدن ارزش های اخلاقی در پی دنیاگرایی مردم را از دلایل اصلی اتخاذ شیوه خاص دعا در دوره امام زین العابدین (ع) می داند. جلوه هایی از شخصیت آن امام برزگوار، مراحل مختلف زندگی ایشان، زندگانی آن حضرت پس از واقعه عاشورا و چگونگی شهادت، از مباحث مطرح شده در بخش نخستین کتاب است. در بخش بعدی نیز به

ص: ۱۰۰

ویژگی های عصر امام سجاد (ع)، برنامه ریزی جهادی ایشان و ویژگی های بی همتای زندگانی آن امام اشاره شده است. در بخش انتهایی نیز به میراث های علمی آن امام در عرصه های مختلف تفسیر، حدیث، عقاید و احتجاج ها، فقه و حقوق، ادبیات و حکمت های اخلاقی و در نهایت، به موضوع معرفی صحیفه سجاده به صورت جداگانه پرداخته شده است.

۲۰۰. زین العابدین علی بن الحسین بن علی بن ابی طالب [عربی]

عبدالرحیم، محمد، بیروت، دارالایمان، چاپ اول، ۱۹۸۸ م، ۹۶ صفحه.

۲۰۱. زین العابدین علی بن الحسین (ع) [عربی]

سیدالاهل، عبدالعزیز، بیروت، [بی نا]، ۱۹۵۳ م، ۹۶ صفحه، رقعی، قاهره، مکتبه وهبه، ۱۹۶۱ م، ۱۱۰ صفحه، رقعی.

۲۰۲. زین العابدین علی بن الحسین بن علی بن ابی طالب (علیهم السلام)، رابع ائمه اهل البيت الطاهر «صلوات الله علیهم»، مولده و وفاته و عمره و مدفنه (اعیان الشیعه ج ۱ للسید محسن الامین) [عربی]

امین، حسن (تحقیق)، بیروت، دار التعارف للمطبوعات، چاپ اول، ۱۴۰۳ ق. - ۱۹۸۳ م. ۶۵۰ صفحه، رحلی.

۲۰۳. زین العابدین (ع) کیست [فارسی]

انصاریان، حسین، قم، مرکز علمی تحقیقاتی دارالعرفان، [بی تا]، ۳۱ صفحه، جیبی.

نگاهی است اجمالی به شخصیت و فضایل امام سجاد (ع) و بررسی مفاد برخی از ادعیه مأثوره از آن حضرت در صحیفه سجادیه. در این کتاب نخست به توصیف کتاب صحیفه سجادیه پرداخته شده و نقش و تأثیر مناجات امام زین العابدین (ع) در جامعه اسلام تبیین می گردد. سپس نگاهی کوتاه به زندگانی امام سجاد (ع) با

توجه به عصر خفقانی که بنی امیه در زمان آن حضرت بوجود آورده اند و آزار

ص: ۱۰۱

واذیت های فراوانی که امام سجاد (ع) از دست حاکمان ظالم بنی امیه متحمل شده بود منعکس گردیده است. نویسنده به زمینه سازی و گسترش فرهنگ عاشورا توسط امام سجاد (ع) اشاره نموده و آن حضرت را بنیان گذار فرهنگ گریه، سوگواری و دعا معرفی نموده است. وی شخصیت امام سجاد (ع) را از منظر اخلاقی و معنوی توصیف نموده و نوع نگاه امام زین العابدین (ع) به حیات و مرگ را بیان کرده و برخی از دعاهاى صحیفه سجادیه را تفسیر می نماید. نویسنده بر این باور است بر طبق برخی از روایات و برخی از دعاهاى مندرج در صحیفه سجادیه طول عمری که در حال اطاعت و بندگی خداوند صرف شود کاملاً مطلوب است و این مسأله جزء خواسته های ائمه علیهم السلام نیز بوده است. برای تبیین مسأله فوق الذکر حکایاتی پند آمیز از زندگی برخی از علمای شیعه در باره صحیفه سجادیه نقل نموده است.

۲۰۴. زینت پرهیزگاران: نکاتی پیرامون زندگی و شخصیت امام سجاد (ع) [فارسی]

طباطبائی نسب، سید محمد رضا، تهران، انتشارات نورالائمه (ع)، ۱۳۸۹، ۳۰۴ ص.

این اثر جلد ششم از مجموعه چشمه های معرفت است که به زندگانی و شخصیت حضرت امام سجاد علیه السلام می پردازد.

۲۰۵. زینت عابدان امام سجاد (ع) [فارسی]

رجالی تهرانی، علیرضا، تهران، انتشارات بزرگ اندیشه، چاپ اول، ۱۳۷۹، ۱۰۸ صفحه، رقعی.

۲۰۶. زینت عابدان: شرح حال زندگانی حضرت امام سجاد، زین العابدین [فارسی]

حسینی، اعظم السادات، تهران، انتشارات برگ، چاپ دوم، ۱۳۹۲، ۲۱۱ ص. چاپ قبلی: نشر بی زمان، ۱۳۹۱.

ص: ۱۰۲

این کتاب در چهار فصل تنظیم شده است، که عبارتند از: زندگینامه امام سجاد علیه السلام، سیره امام سجاد علیه السلام، صحیفه سجادیه، کتابشناسی امام سجاد علیه السلام.

۲۰۷. زینت عبادت کنندگان حضرت امام سجاد (ع) [فارسی]

صالح، حسین، ویراستار: غلامرضا آبروی، قم، انتشارات حضور، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۶۴ صفحه، وزیری.

این اثر جلد ۶ از سری کتاب‌های باران: آشنایی با زندگی معصومین علیهم‌السلام، ویژه کودکان و نوجوانان است که شامل بخش‌های زیر می‌باشد: نگاهی به زندگانی امام سجاد علیه‌السلام، زینت عبادت‌کنندگان، اندوه بی‌پایان، توشه سفر، مرد ناشناس، روز دعا، احترام مادر، شاعر شجاع، مسجد شام.

۲۰۸. زینة المدايح: شرح قصیده فرزددق در مدح امام سجاد (ع) [فارسی - عربی]

خویی، مصطفی محمدبن محمد، به اهتمام: محمدعلی خزانه‌دارلو، ویراستار: احمد رضی، رشت، دانشگاه گیلان، چاپ اول، ۱۳۸۲، ۱۱۴ صفحه، وزیری.

این اثر حاوی شرح ادبی ۴۲ بیت قصیده فرزددق است. شارح در پیشگفتار زینة المدايح اثر خود را شامل بخش‌های زیر می‌داند: مقدمه، در بیان احوال فرزددق، فصل اول، در احوال هشام، فصل دوم، در بیان احوال امام سجاد (ع)، فصل سوم، در شرح قصیده، فصل چهارم در ذکر بعضی از معجزات و مناقب امام (ع) و در خاتمه در تعداد برخی از مثالب و معایب بنی امیه. اما نسخه مورد نظر فاقد فصل

چهارم و خاتمه است و چنین معلوم است که مولف موفق به اتمام طرح خود نشده است.

ص: ۱۰۳

[س]

۲۰۹. سالار عشق و عبادت: بررسی سیره اخلاقی، اجتماعی و عرفانی امام سجاد (ع) [فارسی]

نحوی، طهماسب، قم، نشر باقیات، چاپ اول، ۱۳۹۳، ۱۱۲ ص، رقعی.

این کتاب در پنج فصل تنظیم شده است که عبارتند از: شمه‌ای از زندگانی امام سجاد علیه‌السلام، شروع امامت، خداوندگار دعا و نیایش، کلمات و سخنان نورانی و کرامات و معجزات.

۲۱۰. ستاره ساجدین: زندگانی امام زین‌العابدین (ع) [فارسی]

بهتاش، یدالله، تهران، انتشارات سبhan، چاپ اول، ۱۳۹۰، ۲۷۳ ص.

این اثر مروری کوتاه بر تاریخ زندگانی و حیات سیاسی، اجتماعی و فکری امام سجاد (ع) دارد و شامل یازده بخش است که عبارتند از: مختصری از زندگی امام سجاد علیه‌السلام، مکارم الاخلاق، عبادات، کرامات و معجزات، همراه با کاروان کربلا، شهادت، قیام مختار و وقایع گوناگون، زندگانی امام سجاد (ع) بعد از وقایع عاشورا، شیوه تبلیغی و رسالت امام سجاد (ع) بعد از وقایع عاشورا، رساله حقوقی امام سجاد (ع) و مدایح و مراثی.

۲۱۱. سپهر سبز ستایش: قصه زندگانی امام سجاد (ع) [فارسی]

نعیمی، جواد، مشهد، انتشارات جلیل، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۷۲ صفحه، رقعی.

این نوشتار مروری کوتاه بر تاریخ زندگانی و حیات سیاسی - اجتماعی و فکری امام سجاد (ع) دارد. در این مجموعه که با استناد به منابع مختلف تدوین شده، شرح مختصری از فضایل - کرامات و خصوصیات اخلاقی امام (ع) در کنار دیگر حوادث تاریخی آن دوران ذکر گردیده است.

ص: ۱۰۴

۲۱۲ ستارگان درخشان (جلد ۶) سرگذشت امام چهارم حضرت سجاد (ع) و مختار ثقفی [فارسی]

نجفی، محمد جواد، تهران، انتشارات کتابفروشی اسلامیة، ۱۴۱۰ ق، ۲۰۰ صفحه، جیبی.

«ستارگان درخشان» عنوان مجموعه ای است در باره زندگانی چهارده معصوم (ع) که با قلمی ساده و روان و با استفاده فراوان از منابع معتبر روایی و تاریخی برای عموم اقشار جامعه تدوین شده است. ششمین مجلد آن اختصاص به زندگانی حضرت امام سجاد (ع) دارد. نویسنده کتاب را در پنج بخش کلی تدوین نموده که اهم عناوین آن عبارت اند از: خلقت نور امام زین العابدین (ع)، از زمان ولادت تا زمان امامت، حسب و نسب، تاریخ ولادت، جریان ولادت، نام، لقب، کنیه، منصب امامت، فضایل و مناقب، زهد و عبادت، ارشاد و هدایت، بخشش و عبادت، تواضع و فروتنی، پند و اندرز، گریه امام زین العابدین (ع)، حقوق، تاریخ شهادت، جریان شهادت، ناکه زین العابدین (ع) و صحیفه سجادیه، زنان، فرزندان (امام باقر (ع)، عبدالله باهر، عمر الاشرف، زید شهید و حسین بن امام زین العابدین (ع))، فرزندان زید شهید (یحیی بن زید، حسین بن زید، عیسی بن زید و محمد بن زید)، یاران امام زین العابدین (ع)، در باره وقعه حره، در بخش پایانی نویسنده به تفصیل در باره زندگانی مختار ثقفی شامل ولادت و دوران کودکی، زنان، صفات پسندیده، تبعید، مختار در عراق، مختار در زندان ابن زبیر، آزادی از زندان ابن زبیر، خروج مختار ثقفی، کشته شدن شمر بن ذی الجوشن، حمله بن کامل، عمر سعد، خولی، کشته شدن مختار ثقفی و ... سخن گفته است.

۲۱۳. السجاد علی (ع): کتاب علمی، ادبی، تاریخی یبحث فی حیاة النبى (ص) و العترۃ الطاهرة [عربی]

شاکری، حسین، قم، نشر الهادی، چاپ اول، ۱۳۷۳، ۳۲۰ صفحه، وزیری.

ص: ۱۰۵

۲۱۴. سجاده‌های خورشید (منتخب مجموعه مقالات) کنگره بن المللی امام سجاد (ع) [فارسی]

تهیه و تنظیم دبیرخانه کانون های فرهنگی و هنری مساجد استان هرمزگان، قم: انتشارات صفحه نگار، ۱۳۹۳، ۴۳۷ ص.

این اثر شامل مجموعه مقالات سه دوره برگزاری کنگره بین المللی امام سجاد (ع) می باشد. در بخش اول آن پیام مراجع معظم تقلید حضرت آیت الله العظمی عبدالله جوادی آملی، آیت الله العظمی صافی گلپایگانی و آیت الله العظمی مکارم شیرازی به کنگره ذکر شده است. در بخش دوم ۱۴ مقاله منتخب آورده شده است.

۲۱۵. سجاده‌های خورشید ۲: مجموعه سخنرانی‌های منتخب کنگره بین المللی امام سجاد (ع) [فارسی]

پهلوانی، احمد (گردآورنده)، به سفارش کانون فرهنگی هنری مساجد استان هرمزگان، قم: انتشارات اتقان، ۱۳۹۳، ۴۹۶ ص.

این اثر شامل مجموعه سخنرانی‌ها و نظرات مراجع تقلید، اندیشمندان و علمای جهان در مورد امام سجاد (ع) می‌باشد که در کنگره بین‌المللی امام سجاد (ع) ارائه شد و شامل ۵۴ سخنرانی کامل و علمی در خصوص زوایای مختلف ابعاد شخصیتی، عرفانی، توحید، فرهنگی و سیره علمی و عملی امام سجاد (ع) است که به همت دبیرخانه کانون‌های فرهنگی هنری مساجد استان هرمزگان جمع‌آوری و به چاپ رسیده است.

۲۱۶. سجاده‌های سلوک: شرح مناجات‌های حضرت سجاد (ع) [فارسی]

مصباح یزدی، محمدتقی، تدوین و نگارش کریم سبحانی، قم: موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، ۱۳۹۰، ۲ جلد.

ص: ۱۰۶

این کتاب حاصل سلسله گفتارها و درس‌های اخلاقی حضرت استاد آیت الله مصباح یزدی درباره مناجات خمس عشره، حضرت امام سجاد علیه‌السلام است که به صورت جداگانه به شرح و بررسی هر یک از مناجات‌ها می‌پردازد. این نوشتار در دو مجلد و ۶۳ گفتار سامان یافته است. جلد نخست این کتاب در ۳۶ گفتار به تشریح و بررسی مناجات اول تا هشتم از مناجات خمس عشره می‌پردازد. در جلد دوم این اثر، در ۲۷ گفتار به تشریح و بررسی مناجات‌های نهم تا پانزدهم از مناجات خمس عشره می‌پردازد.

۲۱۷. سخنان علی بن الحسین (ع) [فارسی - عربی]

حائری، جعفر، مترجم احمد صادقی اردستانی، تهران، موسسه انتشارات خزر، ۱۹۷۶ م، ۳۳۵ ص،، وزیری.

۲۱۸. سخنان گهربار امام سجاد (ع) [فارسی - عربی]

کریمیان، منصور، تهران، انتشارات اشرفی، چاپ اول، ۱۳۸۰، ۳۲ صفحه، جیبی.

۲۱۹. سخنی پیرامون امام زین العابدین (ع) [فارسی]

مطهری، مرتضی، از کتاب سیری در سیره ائمه اطهار (ع)، تهران، انتشارات صدرا، چاپ دوم، ۱۳۶۷، صفحه ۱۰۹-۱۱۴.

۲۲۰. سرچشمه نور یا هفت دعا از امام زین العابدین علی بن الحسین السجاد (ع) [فارسی - عربی]

واعظ موسوی، علی اکبر، تهران، مرکز فرهنگی انتشاراتی منیر، ۱۳۷۶، ۵۰۷ صفحه.

۲۲۱. سرچشمه‌های نور: فرازهایی از زندگانی امام زین العابدین (ع) [فارسی]

تالیف گروه محققین موسسه البلاغ؛ به اهتمام محمود شریفی، مسلم صاحبی، قم، سازمان تبلیغات اسلامی، شرکت چاپ و نشر بین‌الملل، ۱۳۹۲، ۱۲۴ ص.

ص: ۱۰۷

این اثر به معرفی زندگی امام سجاد علیه السلام به طور فشرده و مختصر و با بیانی ساده و روان به زبان فارسی پرداخته است. این کتاب در سه فصل تنظیم شده است که عبارتند از: شخصیت و کمالات انسانی امام زین العابدین علیه السلام، شخصیت اجتماعی امام و کوشش ایشان برای ادامه و تکمیل نهضت حسینی و گزیده ای از سخنان آن حضرت و اشعاری در ولادت، مدح و شهادت امام سجاد علیه السلام.

۲۲۲. سلوا زین العابدین (ع) عن حقوق العالمین [عربی]

آل قطیط، هشام، بیروت، منشورات الفجر، ۱۴۳۲ ق، چاپ اول، ۱۴۳۲ ق، ۵۷۵ ص،، وزیری.

۲۲۳. سیدالبکائین: شهادة الامام زین العابدین (ع) [عربی]

معهد سید الشهداء علیه السلام للمنبر الحسینی (اعداد)، بیروت، جمعية المعارف الاسلامیة الثقافیة، ۱۴۳۱ ق،، ۱۱۰ ص.

این اثر بخشی از مجموعه سلسله مجالس العترة می باشد که به تحلیل زندگانی و شهادت امام سجاد علیه السلام می پردازد.

۲۲۴. سید ساجدین [فارسی]

حکیمی، محمود، تهران، انتشارات کتاب نفیس، چاپ اول، ۱۳۹۱، ۶۱ ص.

این کتاب نکات کوتاهی به زندگانی امام چهارم، حضرت امام سجاد علیه السلام پرداخته است و از چهار فصل تشکیل شده است، که عبارتند از: دوران بحرانی، نگاهی به رساله حقوق امام سجاد علیه السلام، نیایش های امام سجاد علیه السلام، نامه تاریخی امام سجاد علیه السلام به محمد بن مسلم زهری.

۲۲۵. سیدالساجدین: زندگانی حضرت امام سجاد (ع) برگرفته از

منتهی الآمال حاج شیخ عباس قمی (ره) [فارسی]

ایران پرست، سعید، تهران، کتابخانه دانش، چاپ اول، ۱۳۹۳، ۱۹۲ ص.

ص: ۱۰۸

این کتاب برگرفته از منتهی الآمال حاج شیخ عباس قمی و در بیان تاریخ ولادت و شهادت امام زین العابدین علیه السلام است که در هفت فصل گردآوری شده است.

۲۲۶. سیدنا زین العابدین (ع) [عربی]

عبدالحلیم، محمود، قاهره، دارالسلام، بیروت، المكتبة العصرية، [بی تا]، ۱۵۰ صفحه، رقعی.

۲۲۷. سيرة الامام زین العابدین (ع) عند الجمهور [عربی]

عبدالساده، رسول كاظم، بيروت، العتبة الحسينية المقدسة (قسم العلاقات العامة) على هامش مهرجان تراثيل سجادية الاول، ١٤٣٦ ق، چاپ اول، ٢٨٨ ص،، وزيرى.

٢٢٨. سيرة امام سجاد [فارسی]

هيئت تحريريه، اهواز، حوزه علميه، ١٣٧٥، ٦٤ صفحه، رقى، (از سري سرچشمه زندگى).

٢٢٩. سيرة الائمة زين العابدين - الباقر - الصادق (عليهم السلام) [عربى]

دباغ، محمد رضا عباس، قم، انتشارات نسايج، چاپ اول، ٢٠٠٥ م، ٣٦٥، صفحه، وزيرى.

تحليلي است از زندگى، فضائل و سيرة و رفتار امام سجاد، امام باقر و امام صادق عليهم السلام. نويسنده بر اساس اسناد تاريخي و متون روايي به تشریح فرازهاى مختلف، اخلاقيات و اندیشه‌هاى اين سه امام معصوم پرداخته است. اين سه امام در عصرى بحراني و پر از آشوب زندگى مى‌کردند به همين دليل نويسنده عكس‌العمل و سيرة سياسى اجتماعى امامان را نسبت به حوادث و مناقشات سياسى

بيان کرده است. بخش عمده کتاب به تبیین فضائل، علم، مناظرات و کرامات آن حضرت اختصاص یافته است.

ص: ١٠٩

٢٣٠. سيرة الامام على بن الحسين زين العابدين (ع) [عربى]

دخيل، على محمد على، بيروت، دارالمرتضى، ١٤٢٤ ق، چاپ اول، ١٣٦ ص،، رقى.

٢٣١. سيرة حياة الامام على بن الحسين (ع) سيد العابدين و سلاله الوصيين [عربى]

خزاعى، ماجد، كربلاء، ٢٣٠ ص،، وزيرى.

٢٣٢. سيرة سجادية: ترجمه و توضيح چهل حديث درباره سيرة امام سجاد (ع) [فارسی - عربى]

محدثى، جواد، مشهد، آستان قدس رضوى، شرکت به نشر، ١٣٩٣، ٩٦ صفحه.

٢٣٣. سيرة علمى و عملى امام سجاد (ع)، داستان مختار ثقفى [فارسی]

بابايى آملی، ابراهيم، اراک، انتشارات نجبا، چاپ اول، ١٣٨٢، ١٤٤ صفحه، رقى.

شخصيت علمى و فرهنگى امام سجاد (ع) را در ارتباط با واقعه عاشورا و قيام مختار مورد بحث و بررسى قرار داده است. نويسنده، نخست در اين نوشتار پس از تحليل و بررسى واقعه سقيفه بنى ساعده با بيان اوضاع زمان امام سجاد (ع) به ره‌آورد قيام امام حسين (ع) اشاره و آنگاه جامعه بحران زده زمان امام (ع) را ترسيم کرده است و تلاش‌ها و مجاهدت‌هاى امام سجاد (ع) در رسيدگى به اين بحران‌ها را بررسى مى‌نمايد. سپس با تبیین شخصيت ممتاز آن حضرت، درس آموختن از آموزه‌هاى زندگى امام را به عنوان الگوى اخلاقى و عملى براى مسلمان، امرى ضرورى دانسته است. وى همچنين به تفصيل مباحثى را درباره قيام مختار ثقفى توضيح داده است و در بخشى ديگر از کتاب با

اشاره به اصحاب خاص امام سجاد (ع)، ویژگی های از زندگی آنان را بر می شمرد. و در پایان با اشاره به قصیده فرزددق در مدح امام سجاد (ع) و شخصیت فرزددق و نامه امام سجاد (ع) به زهری، درس هایی از مکتب امام و نیز سخنان حکمت آموز آن حضرت در موضوعات

ص: ۱۱۰

مختلف را تبیین می نماید. برخی سرفصل های کتاب عبارت اند از: ره آورد قیام حسینی، قیام مختار، بحران مدنیت جامعه، شخصیت علمی و فرهنگی امام سجاد (ع)، درس هایی از مکتب امام و سخنان حکیمانه آن حضرت.

۲۳۴. سیره عملی اهل بیت (علیهم السلام) امام زین العابدین (ع) [فارسی]

ارفع، سید کاظم، تهران، فیض کاشانی، چاپ سوم ۱۳۸۲، ۵۷ صفحه، وزیری.

ششمین شماره از مجموعه «سیره عملی اهل بیت (ع)» شامل شرح کوتاهی از زندگی و سیره عملی امام سجاد (ع) است که طی آن نکاتی درباره نقش تبلیغی امام سجاد (ع) در واقعه ی کربلا و شرح زندگانی امام سجاد (ع) به اجمال بازگو شده و مسائل اجتماعی، سیاسی، و مذهبی دوران آن حضرت و کلمات حکمت آمیز از وی، با این عناوین فراهم آمده است: چگونگی ولادت، القاب امام (ع)، امام (ع) در صحنه کربلا و بعد از آن، امام (ع) در کوفه، مجلس ابن زیاد، امام (ع) در شام، مجلس یزید، بازگشت به مدینه، سیره عملی امام (ع)، دعا و عبادت امام (ع)، از آثار امام صحیفه سجادیه، رساله حقوق، کلمات حکمت آمیز، امام (ع) و زمامداران عصر او، حوادث دار الاماره و شهادت امام (ع).

این کتاب در سال ۱۳۷۲ تحت عنوان «علی بن الحسین (ع)» توسط انتشارات فیض منتشر شده است.

۲۳۵. سیره معصومان: امام حسن، امام حسین، امام زین العابدین (علیهم السلام) [فارسی]

امین عاملی، سید محسن، ترجمه: حسین وجدانی، تهران، انتشارات سروش، چاپ سوم، ۱۳۷۶، ۲۹۴ صفحه، وزیری.

پژوهشی است درباره تاریخ زندگانی و سیره امام حسن، امام حسین و امام سجاد (ع)، که با اسناد به منابع تاریخی و روایی شیعه و سنی نگاشته شده است.

این

ص: ۱۱۱

اثر عمدتاً توصیفی است و نویسنده کمتر به تحلیل و بررسی مباحث پرداخته و سعی کرده که چشم اندازی از شخصیت هر امام معصوم را با بهره گیری از منابع پیشین بیان کند. مؤلف، در بررسی زندگی و سیره امام حسن، تولد، کنیه، لقب، اخلاق، فضایل و مناقب، سخاوت، تواضع، اخبار مربوط به امام، خطبه ها، مسائل مربوط به صلح امام با معاویه، کلمات قصار و اشعار منصوب به آن امام را گزارش کرده است. وی در بخش زندگانی امام حسین (ع) مباحثی مانند تولد، لقب، کنیه، فضایل اخلاقی، شجاعت و یاران امام، امام حسین و معاویه، حوادث و رخدادهای کربلا، وقایع پس از شهادت امام و نقش حضرت زینب و امام سجاد (ع) در کوفه و شام، خطبه های آن حضرت، اشعار منسوب به امام و مطالبی درباره قبر امام حسین (ع) را به بحث و بررسی گذاشته است. درباره زندگانی و سیره امام سجاد (ع) نیز، این مباحث به چشم

می‌خورد: تولد، وفات، مدفن، مدت عمر امام، فضایل و مناقب، علم، شجاعت، سخاوت، فصاحت و بلاغت، ورع و پارسایی، سلاطین عصر امام، میراث علمی آن حضرت، اخبار مربوط به امام در واقعه کربلا، سخنان و کلمات قصار، دعاها و اشعار منسوب به امام.

۲۳۶. سیره و زندگانی کامل امام سجاد (ع) [فارسی]

گردآورنده گروه تحقیق و پژوهش جهان رایانه. تهران، موسسه فرهنگی جهان رایانه کوثر، ۱۳۹۲، ۸ ص.: مصور (رنگی).

این اثر بخشی از مجموعه شجره طوبی می باشد که با استفاده از قلم نوری و تجهیزات مرتبط قابل استفاده است.

۲۳۷. سیری در زندگانی امام زین العابدین (ع): سیدالساجدین [فارسی]

صالحی، سید محمد، تهران، انتشارات معیار علم، ۱۳۸۹، ۱۶۰ صفحه.

ص: ۱۱۲

کتاب حاضر نخستین بار تحت عنوان "زندگی چهارده معصوم (ع): سیری در زندگانی امام زین العابدین (ع) (سیدالساجدین)" توسط معیار اندیشه در سال ۸۳ نیز منتشر شده است.

۲۳۸. سیمای حماسی امام سجاد (ع) [فارسی]

خاتمی، سید احمد، قم، نشر مطهر، چاپ اول، ۱۳۸۰ ف ۸۵ صفحه، رقعی.

نویسنده در این نوشتار درصدد است که با استفاده از آیات قرآن و روایات و نیز کتب تاریخی، نقش تاریخی و حماسی امام سجاد (ع) به ویژه در احیای نهضت حسینی را بازگو نماید. وی، معتقد است امام سجاد (ع) در حساس ترین و خفقتانی ترین دوره ها علم امامت را به دوش گرفته و کیان اسلام را از خطر حتمی رها نیده است. امامی که با خطبه های افشاگرانه اش عاشورا را جاودانه ساخته است. امامی که سبیل عزّت، مناعت طبع، غیرت و شجاعت علوی است. این کتاب در چهار فصل تدوین گردیده است. فصل اول: اوضاع سیاسی دوران امام سجاد (ع) که نقش آن حضرت در نهضت عاشورا مورد بررسی قرار گرفته است. فصل دوم: امام سجاد (ع) و قیام های دوره آن حضرت. در این فصل نقش امام سجاد (ع) در سه قیام مهم دوره ایشان یعنی قیام مدینه و قیام توابین و قیام مختار تبیین شده است. فصل سوم: سیره امام سجاد (ع) در عرصه فرهنگ، که به اختصار از دوره امامت و نقش سیاسی، فرهنگی و اجتماعی آن حضرت با عناوینی چون: مبارزه در پوشش دعا، تبیین مسائل اخلاقی و حقوقی، تفسیر زلال وحی، تلاش برای آزادی بردگان، مبارزه با تهاجم فرهنگی، فقه ناب، تشویق از هنر متعهد و تأسیس حوزه علمیه سخن گفته است. فصل چهارم: صحیفه سجادیه، زبور آل محمد (ص) که در این فصل مطالبی در باره سند صحیفه

سجادیه، شرح ها و ترجمه های صحیفه سجادیه، فهرست و قاموس صحیفه سجادیه و نیز صحیفه های دیگر، فراهم آمده است.

ص: ۱۱۳

۲۳۹. شام غریبان: داستان زندگی امام سجاد (ع) [فارسی]

شیرازی، رضا، تهران، انتشارات پیام آزادی، چاپ پنجم، ۱۳۷۴، ۱۲۰ صفحه، رقعی.

زندگی نامه چهارده معصوم (ع) همچون خورشید فروزانی است که تا روز قیامت می درخشد و به واماندگان از راه، امید و روشنائی می بخشد. این اثر ششمین جلد از مجموعه «داستانهای چهارده معصوم علیهم السلام» است که در آن با استفاده از منابع و آثار تاریخی به شرح وقایع و حوادث زندگی امام سجاد (ع) بویژه حوادث اندوهناک عاشورا و نقش امام سجاد (ع) در احیای نهضت حسینی و افشاگری های آن حضرت در مجالس ابن زیاد در کوفه و یزید در شام به شکلی نو و به صورت ادبیات داستانی پرداخته است. و نام کتاب نیز برگرفته از عنوان اولین داستان کتاب «شام غریبان» اقتباس گردیده است. عناوین و موضوعات داستان های کتاب عبارت اند: شام غریبان، فاتحین میدان نبرد، ورود به شهر کوفه، اینک شهر شام در پیش است، در کاخ یزید، فرزندان پیامبر (ص) در خرابه جای می گیرند، برنامه تبلیغاتی امام آغاز می شود، سفیران مدینه در راه شام، آه از مدینه! و به سوی او می روم.

۲۴۰. شاهدخت والاتبار شهربانو والده معظمه امام علی بن الحسین (ع) [فارسی]

مهدوی دامغانی، احمد، تهران، انتشارات دعا، ۱۳۸۹، ۱۲۸ صفحه.

در کتاب حاضر، سرگذشت دوران زندگی «شهربانو»، مادر امام سجاد (ع)، یکی از دختران یزدگرد سوم - آخرین پادشاه ساسانی - ارائه شده است. شهربانو پس از

فتح ایران به دست سپاه اسلام به صورت اسیر وارد مدینه شد. این بانو دارای فضایل و مکارم اخلاقی بسیاری بود،

ص: ۱۱۴

۲۴۱. شاهزاده خانم: بانو شهربانو مادرامام سجاد (ع) [فارسی]

وحیدی صدر، مهدی، تهران، مجمع جهانی اهل بیت (ع)، معاونت امور فرهنگی، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۱۲ صفحه، مصور.

۲۴۲. شتر سرگردان: مجموعه دوازده قصه از زندگانی امام سجاد (ع) [فارسی]

ناصری، مسلم، نقاش: مرتضی امینی، تهران، انتشارات پیام آزادی، چاپ چهارم، ۱۳۸۳، ۸۰ صفحه، رقعی.

مجموعه حاضر متضمن دوازده داستان از زندگی امام سجاد (ع) است که برای نوجوانان بازنویسی شده و به گونه مصور به طبع رسیده است. داستان ها عبارت اند از: شتر سرگردان، مرز شهادت، قتل در میهمانی، آزادی در بهار، زیانکار، نماز باران، رانده شدگان، ناشناسی آشنا، دیگر کسی هلهله نکرد، پشیمانی در شب، عیادت، انتقام.

۲۴۳. شخصیت و سیره امام سجاد، امام باقر، امام صادق، امام کاظم و امام رضا (علیهم السلام): شخصیت و سیره معصومین (علیهم السلام) ۶. [فارسی]

خامنه‌ای، سید علی، مؤسسه فرهنگی و هنری قدر ولایت (تهیه و تنظیم)، تهران، قدر ولایت، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۱۷۱ صفحه، پالتویی.

مجموعه تحلیل‌ها و گفتارهای آیت الله سید علی خامنه‌ای در تشریح سیره و اندیشه سیاسی اهل بیت علیهم السلام است. در این گفتارها عمدتاً وجوه سیاسی و موضع‌گیری‌ها و مبارزات امام سجاد، امام باقر، امام صادق، امام کاظم و امام رضا (ع) تبیین و با روش و منش سیاسی دیگر امامان معصوم (ع) مقایسه شده و کلیات و اصول مشترکی در این خصوص مورد شناسایی و تحلیل قرار گرفته است. تقیه، مبارزه با بدعت و تحریف، آموزش علمی و فقهی، تشکیلات پنهان سیاسی، جهاد مستمر، تدابیر سیاسی، برخورد و موضع‌گیری علیه دستگاه خلافت و راهبرد

ص: ۱۱۵

کلی ائمه (ع) در مبارزه از نکاتی است که در سیره این امامان بزرگوار به شکل‌های مختلف اجرا می‌شده است. برخی عناوین مرتبط با امام سجاد (ع) عبارت اند از: سه مسئولیت امام سجاد (ع)، نقش امام سجاد (ع)، فعالیت آرام و زیر پرده امام سجاد (ع).

۲۴۴. شرح خطبه امام سجاد (ع) در مسجد جامع شام [فارسی - عربی]

نورائی یگانه‌قمی، احمد، قم، انتشارات دارالتفسیر، چاپ اول، ۱۳۸۴، ۵۶۰ صفحه، وزیری.

این کتاب، شرح خطبه‌ی امام زین‌العابدین (ع) در مسجد جامع شام است که عمدتاً به منظور معرفی امیرمؤمنان علی (ع) و مظلومیت فرزندان و تبیین حوادث عاشورای ابا عبدالله الحسین (ع) ایراد گردیده است. ولایت محمد (ص) و خاندان او، اثبات بی‌گناهی امام حسین (ع) و یارانش و افشا ساختن حکومت بنی امیه از مضامین اصلی خطبه‌های مندرج در این کتاب است. این کتاب در دوازده فصل تدوین گردیده است. نویسنده در فصل نخست با اشاره به زندگانی امام زین العابدین (ع)، به تبیین ابعاد شخصیت اخلاقی، عبادی و علمی آن حضرت چون: ولادت، پدر و مادر، اسامی و القاب و کنیه آن حضرت، وقار، برخورد با افراد بی‌ادب، تواضع، کظم غیظ، تلاوت قرآن، قصیده فرزدق در فضائل امام سجاد (ع)، علم و احتجاجات، استجاب دعا، حضرت زهد، عبادت، مناجات حضرت در کنار کعبه، حل مشکل مادی و معنوی مردم، گریه‌های امام بویژه در مصائب پدر و آثار این مصیبت، شهادت علی اصغر (ع)، تسلی خضر پیامبر به حضرت امام سجاد (ع) و شهادت و نیز مهم‌ترین وصایای امام (ع)، پرداخته است. متن خطبه و ترجمه آن، شرح حمد و ثنای خطبه امام (ع)، شرح فراز خطبه اول در بی‌اعتنایی و ناپایداری دنیا، معرفی خاندان عصمت و امتیازات و مفاخر عالم اسلام، معرفی مقام خاتم الانبیاء (ص) و صفات بارز آن حضرت، بیان صفات و خصال بی‌مانند

امیرالمومنین (ع)، درباره شخصیت حضرت خدیجه کبری و تأمین بنیه مالی اسلام و بیان جنایات یزیدیان و مصائب شهید کربلا و مظلومیت امام حسین (ع) از جمله

ص: ۱۱۶

مطالب و موضوعات مندرج در کتاب است. همچنین در پایان کتاب فهرسی مانند فهرست آیات، فهرست روایات، فهرست منابع و مصادر کتاب فراهم آمده است.

۲۴۵. شرح زندگانی امام زین العابدین علی بن الحسین (ع) [فارسی]

پیشوائی، مهدی، [بی جا]، دانشگاه آزاد اسلامی، مرکز فعالیت ها و پژوهشهای قرآن و عترت، [بی تا]، ۷۸ صفحه، (این کتاب از کتاب سیره پیشوایان تالیف پیشوایی تلخیص شده است).

۲۴۶. شرح زندگانی چهارمین امام شیعیان علی بن الحسین سیدالسادین حضرت امام زین العابدین (ع) و شرح صحیفه سجاده [فارسی - عربی]

اشتهاردی، علی پناه، [تهران] کتابفروشی فروغی، [بی تا] ۲۴۰ صفحه، رقعی.

در این نوشتار طی دو بخش ابتدا به زندگانی و معرفی شخصیت امام سجاد (ع) و سپس به شرح دعا‌های صحیفه سجاده پرداخته شده است. نویسنده در بخش اول به بحث درباره ولادت امام سجاد (ع) پرداخته و القاب و کنیه های مهم آن حضرت را معرفی نموده است و به معرفی اجمالی پدر و مادر آن امام و ازدواج آنان پرداخته است. آنگاه ابعادی از اخلاق و سیره عبادی امام سجاد (ع) را بیان نموده و مناقبی از آن حضرت در باب زهد، تقوی، صبر و سایر سجایای اخلاقی در قالب نقل داستان‌هایی از ایشان نقل می‌کند. در ادامه معجزاتی از امام سجاد (ع) ذکر کرده و سخنان حکمت آمیزی از آن امام در زمینه های مختلف دینی و اخلاقی بیان می‌نماید. در قسمت دیگری از کتاب نویسنده به نحوه شهادت امام سجاد (ع) اشاره نموده و به معرفی اجمالی فرزندان آن حضرت و نوادگان ایشان بویژه امام محمدباقر (ع) می‌پردازد. در بخش اول کتاب نویسنده به شرح و ترجمه خطبه امام سجاد (ع) در مسجد شام پرداخته و در پایان داستان اسیری کاروان امام حسین (ع) را به صورت اجمالی نقل می‌کند.

ص: ۱۱۷

در بخش دوم کتاب نویسنده ابتدا به توصیف کتاب صحیفه سجاده و عظمت علمی و ادبی این کتاب و سرگذشت آن پرداخته و شروح مختلف این کتاب را معرفی می‌کند. آنگاه به شرح مختصر ادعیه صحیفه سجاده و ترجمه پنجاه و چهار دعای مندرج در آن پرداخته و برخی از فقرات دعاها را ذکر کرده است و می‌توان گفت که ترجمه ای شرح گونه بر صحیفه سجاده انجام داده است.

عناوین دعا‌های صحیفه سجاده به ترتیب عبارتند از: حمد و ثنای پروردگار، صلوات بر محمد و آل محمد، صلوات بر پیامبران الهی، دعا برای نزدیکان مخصوص، دعای شامگاهان و صبحگاهان، دعا برای حل مهمات و مشکلات، دعا برای پناه جستن بدرگاه پروردگار، دعا در اشتیاق به پروردگار، عاقبت به خیری، اعتراف به گناه و توبه، دعا در طلب اعتراف، دعا در طلب حوائج، رفع مظالم، بیماری، آرمزش، وضع شر شیطان، دفع بلایا، طلب باران، دعای مکارم الاخلاق، دعا هنگام اندوه، دعا هنگام گرفتاری، دعا بخاطر عاقبت، دعا برای والدین و فرزندان، دعا برای همسایگان و مرزداران اسلام، دعا در اظهار خوف و خشیت الهی، دعا در تنگدستی، دعا برای ادای دین ها، دعا در توبه، دعا در نماز شب، دعای استخاره و دعا‌هایی در طلب مغفرت و مناسبت های مذهبی و مضامین اخلاقی دیگر می باشد.

۲۴۷. شرح قصیده الفرزدق و تخامسیها [عربی]

شوشتری، سلطان علی صابر، قم، نشر مدین، ۱۳۷۳، وزیری، ۲۰۵ صفحه (در این کتاب شش تخمیس قصیده فرزدق ذکر شده است که عبارت اند از: تخمیس سید نصرالله حایری، سید راضی قزوینی، محمد بن خلفه حلّی، شیخ محمد سماوی، مصطفی جواد بغدادی و شخص مؤلف).

۲۴۸. شرح میمیه ابی فراس [عربی]

هاشمی نجفی، سیدعلی بن الحسین، نجف اشرف، مطبعة الحیدریه، ۱۳۵۷، ۹۶ صفحه.

ص: ۱۱۸

۲۴۹. شرحی بر خطبه امام سجاد (ع) در نزدیکی مدینه [فارسی - عربی]

نعیم آبادی، غلامعلی، تهران، مؤسسه فرهنگی انتشاراتی توسعه قلم، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۹۶ صفحه، رقعی.

در این نوشتار ضمن درج خطبه‌ی امام سجاد (ع) پس از واقعه‌ی عاشورا، شرحی بر این خطبه به طبع رسیده است. این متن حاصل سخنرانی‌های حضرت آیت الله نعیم آبادی در جمع مردم بندرعباس می‌باشد.

۲۵۰. شهربانو: بازکاوی و پژوهشی درباره همسر امام حسین (ع) [فارسی]

طیّبی، ناهید، تهران، انتشارات علم، چاپ اول، ۱۳۹۲، ۳۴۳ ص.

هدف اساسی در این پژوهش ارائه یک پژوهش تاریخی و تحقیقی تحلیل گرایانه همراه با گزارشگری تاریخی در مورد مادر امام سجاد علیه‌السلام است و اگر چه گاه ممکن است از برخی فرازاها استفاده الگویی از زندگانی این بزرگوار شود ولی هدف، تحقیق تاریخی و اثبات یا نفی گزاره‌های تاریخی است. بنابراین در این کتاب به موارد زیر پرداخته شده است.

الف. اثبات یا رد وجود بانویی به نام شهربانو در گزاره‌های روایی و احادیث

ب. اثبات یا رده این بانو از طریق نقل‌های تاریخی اعم از نقل‌های روایی - تاریخی و یا صرفاً تاریخی.

ج. بررسی وجود وی در کتب غیر تاریخی همچون کتب فقهی، رجال، انساب و ...

د. نقد نظریه‌های مخالف و بحثی پیرامون افسانه یا واقعیت بودن ماجرای شهربانو

ه. - جداسازی پیرایه‌ها و افسانه‌های منسوب به حضرت شهربانو

۲۵۱. شیفتگان مکتب اهل بیت (علیهم‌السلام) (یاران امام سجاد (علیهم‌السلام)) [فارسی]

فوزی، محمد، ترجمه: مهدی علیزاده، قم، دفتر نشر برگزیده، چاپ دوم، ۱۳۸۰، ۶۴ صفحه، رقعی.

ص: ۱۱۹

مجموعه چهارده جلدی شیفتگان مکتب اهل بیت علیهم السلام می باشد که هر جلد از این مجموعه اختصاص به یاران نزدیک یکی از چهارده معصوم دارد.

[ص]

۲۵۲. صحیفه محرم: برگزیده شعر معاصر مذهبی در ستایش امام سجاد (ع) [فارسی]

طاهریان، امیرمسعود (گردآورنده)، مشهد، انتشارات به نشر، چاپ دوم، ۱۳۸۳، ۸۴ صفحه، رقعی.

مجموعه حاضر، حاوی اشعار شصت و چهار شاعر در ذکر مصایب، مناقب و فضایل امام حسین (ع) و خاندان آن حضرت است.

[ط]

۲۵۳. طوفان خطبه ها: خطبه های امام حسین (ع)، خطبه امام سجاد (ع)، خطبه حضرت زینب (علیها السلام) ... [فارسی - عربی]

ده بزرگی، احد، تهران، انتشارات پیام آزادی، ۱۳۷۹، ۱۲۰ صفحه، رقعی.

نویسنده در این مجموعه خطبه های امام حسین (ع)، خطبه امام سجاد (ع)، خطبه حضرت زینب (س) و خطبه حضرت ام کلثوم (س) را که در باب قیام عاشورا ایراد

شده به نظم درآورده است. در کتاب ابتدا هر خطبه به زبان عربی، سپس ترجمه فارسی و سرانجام مضمون آن در قالب مثنوی عرضه شده است.

[ع]

۲۵۴. عابدترین پدر دنیا: امام سجاد (ع) [فارسی]

عباسی، علی، تصویرگر سیما بروجردی، مشهد، انتشارات منتظران ظهور، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۱۲ صفحه، خشتی.

ص: ۱۲۰

۳

این مجلد از مجموعه "کشتی‌های نجات" که پیش روی شماست، حاوی اشعاری کودکانه درباره امام سجاد (ع) و ویژگی‌های اخلاقی ایشان است که در صفحات مصور و رنگی برای گروه سنی "ب" به نظم درآمده است.

۲۵۵. عاشقانه‌های امام سجاد (ع) [فارسی]

ملکی، مصطفی، قزوین، انتشارات اندیشه زرین، چاپ اول، ۱۳۸۸، ۶۴ صفحه، بیاضی.

۲۵۶. عجایب و معجزات شگفت‌انگیزی از امام سجاد (ع) (اثبات حقانیت مذهب تشیع) [فارسی]

واحد تحقیقاتی گل‌نرگس (عج)، قم، انتشارات گل یاس، چاپ اول، ۱۳۷۹، ۱۱۲ صفحه، رقعی.

نویسنده به منظور اثبات مقامات و فضایل اهل‌بیت (ع) و دفاع از حقانیت مذهب شیعه، به گردآوری داستان‌ها و گزارش‌هایی در شرح کرامت‌ها و معجزات امام سجاد (ع) پرداخته و از متونی مثل بحارالانوار، اصول کافی، مدینه‌المعاجز و اعلام‌الوری روایاتی در این خصوص نقل کرده است. عناوین برخی از این کرامت‌ها عبارت‌اند از: بیرون آوردن پسر از چاه با اعجاز الهی، جدا کردن اعجاز انگیز غل و زنجیر‌ها از خود، ظاهر شدن دو شیر از غیب، صحبت‌های میش با بچه‌اش، آمدن ملکی از آسمان، هدایای جنیان، نشان دادن بهشت، گفتگوی آهوی وحشی،

تسبیح گفتن درخت و سنگ و کلوخ با امام سجاد (ع)، زنده شدن آهوی ذبح شده، ندا از غیب برای معرفی امام سجاد (ع)، آمدن باران با دعای غلام سیاه امام سجاد (ع)، پر شدن عبای امام سجاد (ع) از مرواریدهای درخشان، شهادت حجرالاسود به امامت امام سجاد (ع)، زنده شدن مرده، پیش‌بینی مرگ عمر بن عبدالعزیز، آمدن ملک از آسمان برای محافظت از امام سجاد (ع)، جوان شدن پیر زن و ...

ص: ۱۲۱

چاپ دیگر: واحد تحقیقاتی گل‌نرگس (عج)، قم، انتشارات شاکر، چاپ اول، ۱۳۸۶، ۸۰ صفحه، رقعی.

۲۵۷. علم و محراب علی بن حسین (ع) [فارسی]

پورحسینی، سیدعلی، مشهد، انتشارات ضریح آفتاب، ۱۳۹۰.

کتاب حاضر، جلد ششم از سلسله مباحث «فانوس هدایت» است که در آن به زندگانی امام سجاد (ع)، می‌پردازد. شیوه‌های مبارزه امام سجاد (ع) در عصر سقوط ارزش‌ها؛ شیوه ظلم‌ستیزی ایشان و موضع‌گیری آن حضرت در دوران خفقان و آشوب از مباحث مورد توجه در کتاب هستند.

۲۵۸. علی بن الحسین (ع) امام سجاد [فارسی]

محمدزاده، مرضیه، قم، انتشارات دلیل ما، چاپ اول، ۱۳۹۲، ۷۶۸ ص.

این کتاب در دو فصل تهیه شده است.

فصل اول با نام زندگانی تاریخی امام سجاد علیه السلام شامل ده بخش است که با طلوع خورشید شروع می شود و مسائلی چون ولادت، سیره علمی، نصوص و دلائل امامت، اوضاع اجتماعی، سیاسی عصر امام و فعالیت های اجتماعی و سیاسی اما، مبارزات امام در واقعه کربلا، دوران اسارت و مدینه، جنبش های مسلحانه عصر امام و برخورد امام با آن جنبش ها، حاکمان هم عصر امام و برخورد امام با آن حاکم ها و ... در در بر می گیرد. فصل دوم شامل نه بخش است و اختصاص به زندگانی معرفتی امام سجاد علیه السلام دارد و حیات آن امام از

منظر علمی مورد کنکاش قرار می گیرد. در ابتدا اوضاع معرفتی عصر امام مورد بررسی واقع و فعالیت های فرهنگی آن حضرت و شاگردان بزرگوار آن امام مطرح می شود. در بخش های دیگر این فصل بررسی گرایش های الحادی عصر امام، ادعیه صحیفه سجادیه، رساله حقوق، تفسیر آیات، کلمات قصار، مسئولیت شناسی از دیدگاه امام و سایر ادعیه مطرح می شود. اشعار منسوب به آن حضرت بخش پایانی این فصل را تشکیل می دهد.

ص: ۱۲۲

۲۵۹. علی بن الحسین بن ابی طالب الهاشمی العلوی: زین العابدین (ع). فی: سیر أعلام النبلاء [عربی]

الذهبی، شمس الدین محمد بن أحمد بن عثمان. تحقیق: مأمون الصاغر جی، اشراف: شعيب الارنؤوط، بیروت، مؤسسه الرسالة، چاپ سوم، ۱۴۰۵ هـ - ۱۹۸۵ م.

۲۶۰. علی بن الحسین بن علی بن ابی طالب الهاشمی ... فی: تهذیب التهذیب [عربی]

ابن حجر العسقلانی، شهاب الدین أحمد بن علی. بیروت، انتشارات دارالفکر، چاپ اول، ۱۴۰۴ ق. ۱۹۸۴ م.

۲۶۱. علی بن الحسین بن علی بن علی بن ابی طالب، أبو الحسن. فی: رجال صحیحی البخاری [عربی]

البخاری الکلاباذی، ابی نصر أحمد بن محمد بن الحسین، تحقیق: عبدالله الیشی، بیروت، انتشارات دارالمعرف، چاپ اول ۱۴۰۷ ق - ۱۹۸۷ م.

۲۶۲. علی بن الحسین بن ابی طالب زین العابدین «فی: مجلد ۴ فوات الوفيات ص ۳۳۲» [عربی]

الکتبی، محمد بن شاکر. تحقیق: د. احسان عباس، بیروت، انتشارات دار صادر.

۲۶۳. علی بن الحسین بن علی بن ابی طالب (ع) فی: صفوة الصفوة ۹۳۲-۱۰۱ [عربی]

ابن الجوزی، ابی الفرج. حققه و علق علیه: محمود فاخوری، خرج احادیثه: د. محمد رواس قلجی، بیروت، دارالمعرفة، چاپ چهارم، ۱۴۰۶ ق.

۲۶۴. علی بن الحسین بن علی بن ابی طالب (ع) فی: الطبقات الكبرى ۲۱۱۵-۲۲۱ [عربی]

ابن سعد، بیروت، دار مادر، ۱۴۰۵ ق - ۱۹۸۵ م.

ص: ۱۲۳

۲۶۵. علی بن الحسین بن علی بن ابی طالب، أبو الحسن المعروف بزين العابدين. فی: وفيات الاعیان [عربی]
ابن خلّکان، ابی العباس شمس الدین احمد بن محمد بن ابی بکر. تحقیق: د. احسان عباس، قم، منشورات الرضی، چاپ
دوم، ۱۹۸۵ م.

۲۶۶. عوالم العلوم و المعارف الاحوال من الآیات والاخبار والاقوال الامام علی بن الحسین (ع): تتلوه رساله الحقوق
[عربی]

بحرانی اصفهانی، عبدالله، قم، مدرسه الامام المهدی (عج)، چاپ اول، ۱۴۰۷ ق. ۱۳۶۶، ۳۵۱ صفحه، وزیری.

[غ]

۲۶۷. غزال طلائی [فارسی]

شعبانی، راضیه، مشهد، انتشارات برکات اهل بیت علیهم السلام، چاپ ششم، ۱۳۸۷، ۱۲ صفحه، خشتی.

[ف]

۲۶۸. فرشته‌ای در کویر (قصه‌هایی از زندگی امام سجاد (ع)) [فارسی]

محبوبی، مجید، قم، انتشارات تسیم حیات، ۱۳۹۰، ۶۴ ص.

۲۶۹. فرهنگ و آداب کار در کلام امام سجاد (ع) [فارسی]

وزارت کار و امورات اجتماعی، دفتر امور فرهنگی (تهیه کننده)، زیر نظر: سید صالح طاهری خرم‌آبادی وسید حسین ناطق
الاسلام، قم، دفتر نشر برگزیده، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۵۶ صفحه، رقعی.

ص: ۱۲۴

در این کتاب احادیثی چند از امام سجاد (ع) درباره این موضوعات انتخاب و بررسی گردیده است: ادعیه مربوط به کار
و تلاش، تشویق به کار و تلاش و مذمت بیکاری، درخواست رزق و روزی و گشایش کارها، و شکرگزاری از نعمت‌های
الهی.

۲۷۰. فروغ عاشورا در گفتار امام سجاد (ع) [فارسی - عربی]

عبداللهی، مهدی، قم، انتشارات پیام امام هادی (ع)، چاپ اول، ۱۳۸۱، ۹۶ صفحه، پالتویی.

این اثر مشتمل بر خطبه‌های امام سجاد (ع) در کوفه، شام، مدینه و برخی از گفتگوهای آن حضرت است. امام سجاد (ع)
که بعد از شهادت سالار شهیدان، به همراهی عمه بزرگوارش حضرت زینب (س) پرچم دفاع از اسلام و پیام رسانی خون

شهیدان کربلا را بر دوش داشت. در این مسیر حرکت از کوفه تا شام و بازگشت به مدینه خطبه هایی ایراد نموده و گفتگوهایی با برخی دشمنان و دوستان داشته که ضمن بیان مظلومیت و مصیبت های اهل بیت (ع)، عزّت و کرامت آنان را آشکار ساخته و حجت را بر همگان تمام کرده است. در این کتابچه متن این خطبه ها و برخی گفتگوها حضرت همراه با ترجمه ای روان با این عناوین فراهم آمده است: خطبه امام سجاد (ع) در شام، خطبه امام سجاد (ع) در مسجد دمشق، خطبه امام سجاد (ع) در مدینه، گفتگوی حضرت با ابن زیاد، گفتگوی امام با پیر مرد شامی، گفتگوی حضرت با یزید، گفتگوی امام با منهال

بن عمرو، گفتگوی حضرت با ابراهیم بن طلحه، گفتگوی دیگر با یزید، گفتگوی سوم با یزید، گفتگوی حضرت با منهال در مدینه، گفتگوی امام با خادمش، گفتگوی امام و محمد بن حنفیه و گفتگوی امام با عباد بصری، شایان ذکر است که نویسنده در ابتدای کتاب گزیده‌ای از شرح حال امام سجاد (ع) و اوصاف آن حضرت و نیز میراث علمی امام (ع) را بیان کرده است.

ص: ۱۲۵

۲۷۱. فریاد یک رهبری (زندگانی معصوم ششم) [فارسی]

حریری، محمد یوسف، چاپ دوم، قم، دارالتبلیغ اسلامی، ۱۳۹۷ ق، ۱۵۷ صفحه، رقعی.

۲۷۲. فریادی در محراب: زندگانی حضرت امام سجاد (ع) [فارسی]

شمس‌الدین، مهدی، قم، انتشارات نورنگار، چاپ اول، ۱۳۷۷، ۴۸ صفحه، پالتویی.

در ششمین کتاب از مجموعه راویان وحی که با عنوان "فریادی در محراب" به طبع رسیده زندگانی حضرت امام سجاد (ع) بازگو شده است. بخش‌های کتاب عبارتند از: زندگانی، بیماری مصلحتی، سکوت، مبارزات خاموش، دعاها و شبانه آن حضرت و نظایر آن. عنوان بخش پایانی کتاب است که به سخنان امام سجاد (ع) اختصاص دارد.

۲۷۳. فضایل السجاد (ع)

تلاقی، علی اکبر، تهران، انتشارات، داریان، چاپ اول، ۱۳۸۴، ۴۰ صفحه، جیبی.

۲۷۴. فی رحاب الامام زین العابدین (ع) [عربی]

خفاجی، نافع، بغداد، دارالانوار، ۱۹۷۸ م.

۲۷۵. فی رحاب رسول الله و اهل بیهته: الامام علی بن الحسین زین العابدین ... [عربی]

موسوی، سیدهاشم، تهران، فرهنگ مشرق زمین، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۲۷۶ صفحه، پالتویی.

۲۷۶. فی رحاب سیاست الامام زین العابدین (ع) [عربی]

بغدادی، محمود، قم، کنگره جهانی هزاره شیخ مفید، ۱۴۱۳ ق. ۱۳۷۲، وزیری، ۳۴ صفحه.

[ق]

۲۷۷. قرآن از دیدگاه امام سجاد (ع) [فارسی]

الجزایری شوشتری، سید نور الدین محمد بن نعمت الله، قم، انتشارات داوری، ۱۹۷۷ م، ۲۶۶ صفحه.

۲۷۸. قصر نور (دفتر سوم) حضرت امام سجاد (ع) و حضرت امام موسی بن جعفر باب الحوائج (ع) حضرت علی بن موسی الرضا و ... [فارسی]

موسوی، سید هاشم (سراینده)، تهران، انتشارات آرمان رشد، چاپ اول، ۱۳۸۶، ۸۴ صفحه، وزیری.

دفتر سوم از مجموعه‌ی «قصر نور» به سروده‌هایی در مدح امام سجاد، امام موسی کاظم، امام رضا، امام جواد و امام حسن عسگری (ع) و نیز حضرت مهدی (عج) اختصاص یافته که عمدتاً در قالب قصیده است. عناوین برخی از این سروده‌ها عبارت است از: سید سجاد، امام زین العابدین (ع)، گنبد طلا، حرم نور، یا امام رضا (ع)، امام زمان کشتی امان، صاحب العصر و الزمان، در انتظار انقلاب امام زمان، جشن گل، و قائم دین خدا و ...

۲۷۹. قصص زین العابدین الامام علی بن الحسین (ع) [عربی]

زبیدی، ماجد ناصر، بیروت، دارالایام، چاپ اول، ۱۴۲۹ ق، ۲۴۷ ص، وزیری.

۲۸۰. قصص المعصومین (علیهم السلام): امام سجاد (ع) [فارسی]

کریمی، رضا، قم، انتشارات نسیم حیات، ۱۳۸۹، ۷۹ ص.

این مجموعه ویژه مسابقه برای تمامی گروه‌های سنی در مناسبت‌های مختلف تهیه شده است و قبلاً تحت عنوان "سیره امام سجاد علیه السلام" توسط همین نویسنده و ناشر منتشر شده است.

ص: ۱۲۷

۲۸۱. قصه‌ی زندگی امام سجاد (ع) [فارسی]

رمضانی، عباس؛ تصویرگر مقداد صندید، تهران، انتشارات کتاب تارا، ۱۳۹۳، ۴۷ ص: مصور (رنگی).

این اثر بخشی از مجموعه ستارگان هدایت است، که زندگانی امام سجاد علیه السلام را برای کودکان به صورت داستان آورده است.

۲۸۲. قيادة المسيرة فی رؤية الامام السجاد (ع) [عربی]

باقر، حسین، بیروت، دارالهادی، چاپ اول، ۱۴۲۲ ق، ۱۴۲ صفحه، وزیری.

در این پژوهش به بحث درباره نقش امام سجاد علیه السلام در هدایت امت اسلام از منظری اخلاقی و سیاسی پرداخته شده و عملکرد و موضع گیری خاص آن حضرت و رهبری خاص ایشان در دوران خفقان ایجاد شده توسط حاکمان اموی پس از واقعه عاشورا مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. نویسنده نخست به نقش ائمه معصومین علیهم السلام در تاریخ اسلام و هدایت مسلمانان پس از پیامبر (ص) اشاره کرده و جلوگیری آنان از انحراف فکری، عقیدتی و اخلاقی جامعه اسلامی را به تصویر کشیده است. آنگاه اهداف امام سجاد (ع) در زنده نگاه داشتن پیام عاشورا و تبیین مسایل اعتقادی شیعه و مسأله امامت و ترسیم مسیر واقعی دین اسلام به ویژه تعمیق مسأله ولایت ائمه (ع) بعد از خود را

مورد مورد بحث قرار داده است. و در ادامه به رهبری سیاسی و اجتماعی امام سجاد علیه السلام اشاره نموده و تلاش‌ها و موضع گیری‌های آن امام را در زمینه تبیین زعامت الهی و سیاسی اهل بیت (ع) و تلاش او برای افزایش محبت مردم نسبت به اهل بیت پیامبر (ص) را به تصویر کشیده است. در بخش پایانی کتاب نویسنده به نحوه برخورد امام سجاد (ع) با دستگاه حکومت اموی و رهبری سیاسی و مخفیانه برخی از جنبش‌های شیعی ضد امویان مانند قیام شیعیان مدینه و جنبش عبدالله بن زبیر پرداخته و نقش امام سجاد (ع) در احیای تفکر و فرهنگ حسینی (ع) و واقعه غمبار عاشورا به ویژه

ص: ۱۲۸

ابداع فرهنگ گریه و عزاداری برای مجالس امام حسین (ع) را تبیین کرده است. از نظر نویسنده امام سجاد (ع) ظاهراً حالت انزوا و عبادت و دعا را پیشه کرده بود و از پشت پرده به هدایت و زعامت مسلمانان و شیعیان و رهبری آنان پرداخته و به مسایل اجتماعی و سیاسی آنان توجه کافی داشته و به وضعیت افراد مستمند رسیدگی می نموده و فرهنگ انفاق و آزاد کردن بردگان را تقویت کرده و به تربیت اخلاقی عوام و خواص پرداخته و مضامین برجسته عبادی و عرفانی را در قالب دعا از خود به جای گذاشته است و به اصطلاح نوعی مبارزه مخفی و مخفیانه را به جهت جو خفقان شدید به وجود آمده توسط بنی امیه را آغاز و هدایت کرده است.

۲۸۳. التمیم الاخلاقیه فی سیره و دعاء الامام زین العابدین (ع) [عربی]

الفرزینی، مریم سید امیر محمد، موسسه الرافد للمطبوعات، چاپ اول، ۱۴۳۲ ق، ۳۴۴ ص، وزیری.

چاپ دیگر: قم: الرافد، ۱۳۹۰، ۳۴۴ صفحه.

[ک]

۲۸۴. کتاب التوحید للامام زین العابدین (ع) ویلیه الندیه [عربی]

حسینی، سیدرحیم، بیروت، العتبه الحسینیة المقدسة (قسم العلاقات العامة) علی هامش مهرجان تراپیل سجادیه الاول،

چاپ اول، ۱۴۳۶ ق، ۳۲۰ ص، وزیری.

۲۸۵. کتابشناسی امام چهارم سیدالساجدین حضرت زین العابدین (ع): شامل مقالات و کتابها [فارسی]

حیدری، سیدجمال، تهران، ستاد برگزاری شب شعر عاشورا، تیرماه ۱۳۷۶، ۴۶ صفحه، رقعی.

در این کتابشناسی به معرفی تعداد ۱۵۷ عنوان مقاله و ۱۷ عنوان کتاب پرداخته شده است.

ص: ۱۲۹

۲۸۶. کتابنامه حضرت امام سجاد (ع) [فارسی - عربی]

حبیبی، سلمان، قم، انتشارات مجمع جهانی اهل بیت (ع)، چاپ اول، ۱۳۸۶، ۲۱۲ صفحه، رقعی.

این کتابنامه مشتمل بر معرفی کتب، پایان نامه ها و مقالات منتشر شده در رابطه با امام سجاد (ع) و صحیفه سجادیه می باشد که از دو بخش تشکیل شده است: بخش اول مربوط به امام سجاد (ع) و بخش دوم مربوط به صحیفه سجادیه است. در بخش اول این کتاب زندگی نامه و سیره امام سجاد (ع)، تعالیم اخلاقی، تربیتی، عرفانی، سیاسی، اجتماعی و ... امام سجاد (ع)، سخنان، خطبه ها، دعاها و مواعظ امام سجاد (ع)، رساله الحقوق امام سجاد (ع)، پایان نامه های و مقالات نوشته شده در باره امام سجاد (ع) آمده است. در بخش دوم موضوعاتی چون: متن صحیفه سجادیه، ترجمه های فارسی صحیفه سجادیه، ترجمه های غیرفارسی صحیفه سجادیه به زبان های (روسی، فرانسه، ترکی آذری، تاجیکی، بلغاری، انگلیسی، ترکی استانبولی، تامیل واردو)، شرح صحیفه سجادیه، فرهنگ نامه های صحیفه سجادیه، آموزه های اخلاقی، تربیتی، عرفانی و ... در صحیفه سجادیه، گزیده نسخه های خطی صحیفه

سجادیه، پایان نامه ها و مقالات نوشته شده در باره صحیفه سجادیه گنجانده شده است.

۲۸۷. کرامات و مقامات عرفانی امام سجاد (ع) [فارسی]

حسینی قمی، سیدعلی، قم، انتشارات نبوغ، چاپ اول، ۱۳۸۰، ۱۴۴ صفحه، رقعی.

در این کتاب به مقامات عرفانی امام سجاد علیه السلام، کرامات امام سجاد علیه السلام و امام سجاد علیه السلام از زبان شعر پرداخته شده است.

۲۸۸. كشف الغمة فی معرفة الائمة: امام سجاد، امام صادق، امام کاظم، امام رضا (علیهم السلام) [عربی]

الاربلی، ابی الحسن علی بن عیسی بن ابی الفتح، قم، مجمع جهانی اهل بیت (ع)، چاپ اول، ۱۳۸۷، ۴ جلد، ۵۳۵ صفحه، وزیری.

ص: ۱۳۰

ترتیب این کتاب بر طبق اسامی چهارده معصوم علیهم السلام است. وی درباره پیامبر اسلام و هر یک از امامان شیعه، ابتدا نام و ولادت آنها و بعد زندگی نامه آنان را به تفصیل ذکر می کند. پس از آن، به بیان فضایل و معجزات و افتخارات آنان می پردازد و فرزندان، اولاد و نسب آنها را ذکر می کند. وصیتنامه ها و جریان شهادت و وفات آنان نیز قسمتی از

عناوین کتاب را تشکیل داده‌اند. لازم به ذکر است که جلد سوم این مجموعه مربوط با زندگانی امام سجاد (ع)، امام صادق (ع) و ... می باشد.

۲۸۹. الکواکب السماویة فی شرح القصیة الفرزدقیة [عربی]

سماوی نجفی، محمد، نجف، مکتبۃ الحیدریه، ۱۳۶۰ ق، ۲۷۲ صفحه، رقعی، (وی در این کتاب، قصیده فرزدق در مدح امام سجاد را شرح و تخریس نموده علاوه بر آن، تخمیسات دیگر این قصیده را نیز آورده است). الذریعه، ج ۴، صفحه ۱۱.

[گ]

۲۹۰. گزیده‌ای از خطبه امام سجاد (ع) و حضرت زینب (علیها السلام) در کوفه، شام و مدینه [فارسی - عربی]

قم، انتشارات مسجد مقدس جمکران، چاپ اول، ۱۳۸۷، ۳۲ صفحه، جیبی.

در این جزوه گزیده‌ای از ترجمه خطبه‌های امام سجاد (ع) در کوفه و شام و مدینه به همراه سخنرانی‌های روشن‌گرانه و افشاکننده فساد دستگاه یزید در کوفه و شام ارائه شده است. در این خطبه‌ها عظمت و مقام و منزلت اهل بیت و ارزش شهادت و فداکاری امام حسین (ع) و سرنوشت شوم ظلم و استبداد یزید و اوضاع نابسامان آن عصر انعکاس یافته و انتقادی کوبنده و شدید از سیستم حکومتی بنی‌امیه و فساد و انحطاط و ستمگری حکومت یزیدی صورت گرفته است.

ص: ۱۳۱

۲۹۱. گزیده زندگانی حضرت سجاد (ع) [فارسی]

صفرزاده، داوود، تهران، مرکز فرهنگی انتشاراتی رایحه، چاپ اول، ۱۳۷۸، ۳۶ صفحه.

۲۹۲. گذر از فتنه: شگردهای فتنه‌گران و راهکارهای مقابله با آن از منظر امام سجاد (ع) [فارسی]

موسوی، سیدمهدی، قم، انتشارات اشراق حکمت، ۱۳۹۱، ۱۳۶ صفحه، رقعی.

در این اثر به زمینه و زمانه فتنه و شگردهای فتنه‌گران از منظر امام سجاد علیه السلام و نقش روشنگریهای صحابه با بصیرتی چون عمار پرداخته شده است. این اثر از ۴ فصل تشکیل شده است که عبارتند از: زمینه‌های فتنه، زمانه فتنه، شگردهای فتنه و دشمنی و روش‌های مقابله با فتنه.

۲۹۳. گذری بر زندگانی امام العارفین علی ابن الحسین (ع) [فارسی]

عیسی‌فر، احمد، تهران، انتشارات رایحه عترت، ۱۳۹۳، ۱۹۲ صفحه.

این اثر مروری بر زندگانی امام سجاد علیه السلام در یازده فصل نموده است، که عبارتند از: زندگانی امام علی بن الحسین علیه السلام (از ولادت تا امامت)، دوران امامت حضرت امام سجاد علیه السلام، شیوه‌های تبلیغی امام سجاد

علیه السلام، امام سجاد علیه السلام و احیای فقه شیعه، امام سجاد علیه السلام و مبارزه با انحرافات فکری، مواضع سیاسی امام سجاد علیه السلام، دلائل اثبات امامت امام علی بن الحسین علیه السلام، شهادت امام سجاد علیه السلام، سیره و روش زندگانی امام سجاد علیه السلام، دیدگاه شخصیت‌ها نسبت به امام سجاد علیه السلام، یاران و اصحاب امام سجاد علیه السلام و دعا‌های امام سجاد علیه السلام.

۲۹۴. گلچین سخنان اثربخش: گلچینی از زیباترین نیایش‌های روزانه امام سجاد (ع) [فارسی]

گروه آموزشی و پژوهشی شهیری، تهران، انتشارات شهیری، ۱۳۸۷، ۱۰۰ ص، جیبی.

ص: ۱۳۲

۲۹۵. گنجینه نور: پرسش‌های مردم و پاسخ‌های امام سجاد (ع) [فارسی]

قاضی زاهدی، احمد، قم، انتشارات ابتکار دانش و گنج عرفان، ۱۳۸۸، ۴۰۰ ص.

این مجموعه حاوی روایاتی است که به طرز پرسش و پاسخ بیان شده است. این اثر از ۱۲ فصل مشتمل بر پرسش‌های پیرامون: توحید و یگانه پرستی، نبوت و پیامبری، امامت و ولایت، فضایل و برتری‌های امام سجاد علیه السلام، معجزه‌ها و شگفتی‌ها امام سجاد علیه السلام، آخرالزمان و امام مهدی (عج)، ایمان و کفر، آداب و موارد اخلاقی، قرآن کریم، طب و مسائل پزشکی، احکام الهی و معاد و قیامت می‌باشد.

چاپ دیگر: پرسش‌های مردم و پاسخ‌های امام سجاد علیه السلام، قاضی زاهدی، احمد، ترجمه و ویرایش محمد حسین رحیمیان، قم، انتشارات عصر ظهور، ۱۳۹۱.

[ل]

۲۹۶. لذت بخشش امام سجاد (ع) [فارسی]

هادی‌منش، ابوالفضل، تصویرسازی و گرافیک ازکانون طراحی و تصویرگری جارچی، قم، انتشارات نسیم حیات، ۱۳۹۲، ۱۲ ص: مصور (رنگی).

۲۹۷. لمحات من سیره و اقوال الامام زين العابدين الزاهد العابد (ع) [عربی]

حبیب، جمیل ابراهیم، بغداد، منشورات و توزیع المكتبة العالمية، چاپ اول، ۱۴۰۸ ق، ۶۴ صفحه، رقعی.

[م]

۲۹۸. مبانی تربیت از نگاه امام سجاد (ع) [فارسی]

صفایی‌مقدم، مسعود، اهواز، نشر رسش، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۲۸۴ صفحه، رقعی.

ص: ۱۳۳

نگارنده در کتاب حاضر به بررسی امور تربیتی از دیدگاه امام سجاد (ع) - امام چهارم شیعیان - پرداخته است. بر این اساس نخست انسان را از دیدگاه امام سجاد (ع) بررسی و موضوعاتی چون انسان‌شناسی و دوگانه بودن روح انسان را مطرح می‌کند. در ادامه انواع اصول تربیت از جمله اصول مبتنی بر انسان‌شناسی، اصول مربوط به یادگیری و اصول ارتباط معلم و شاگرد را بیان و سپس اهداف عقلانی، اجتماعی، زیستی، جسمانی، روانی و اخلاقی و دینی تربیت را ارزیابی می‌کند. در پایان از قرب الی‌الله به منزله‌ی برترین هدف تربیت نام برده و نحوه و روش‌های رسیدن به این مقام را بازگو می‌کند.

۲۹۹. مثل آسمان امام سجاد (ع) [فارسی]

وحیدی صدر، مهدی (شاعر)، نقاش: فرشته معصومی، مشهد، انتشارات عروج اندیشه، چاپ اول، ۱۳۸۲، ۱۲ صفحه، خشتی.

اثر حاضر از مجموعه کتاب‌های آسمان است که برای دو گروه سنی "ب" و "ج" تدوین شده است، اشعار این کتاب به توصیف خصوصیات برجسته اخلاقی این امام عزیز و استواری ایشان در برابر ظلم و ستم خاندان یزید پس از واقعه کربلا می‌پردازد. برای نمونه قسمتی از اشعار اثر مذکور را ذکر می‌کنیم: مرد دیگری، مثل آسمان، از حسین پاک، مانده یادگار، مثل او جهان، در خودش ندید، خیره مانده است، چشم روزگار ...

۳۰۰. مجموعه با علی یا علی: امام سجاد (ع) [فارسی]

فریباکهر، نقاش: علیرضا گلدوزیان، مشهد، آستان قدس رضوی، انتشارات به نشر، چاپ اول، ۱۳۸۷، ۲۴ صفحه، خشتی.

این مجموعه اثری است که به بیان سجایای اخلاقی چهارمین پیشوای مسلمانان "علی بن حسین (ع)" پرداخته و با بیان تمثیلی آنها را برای خواننده بیان کرده است. این کتاب برای گروه‌های سنی "ب" و "ج" تالیف شده است.

ص: ۱۳۴

۳۰۱. مجموعه چکیده مقالات همایش ملی سبک زندگی امام سجاد (ع) [فارسی]

دانشگاه آزاد اسلامی واحد یزد با همکاری دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات، یزد: دانشگاه آزاد اسلامی، واحد یزد، ۱۳۹۳، ۱۴۰ صفحه.

۳۰۲. مدایح و مراثی اهل البیت (علیهم السلام): ولادت حضرت زینب (علیها السلام)، شهادت حضرت فاطمه (علیها السلام)، ولادت امام سجاد (ع) [فارسی]

قاسمی، محمد، مشهد، انتشارات فجر آفرین، چاپ اول، ۱۳۸۶، ۱۵۰ صفحه، جیبی.

۳۰۳. المدینة الفاضلة بین الامام السجاد و افلاطون رویة للدولة

فقیه، شبر، بیروت، دارالمحجة البيضاء، دارالرسول الاکرم (ص)، چاپ اول، ۱۴۲۵ ق، ۳۰۳ صفحه، وزیری.

۳۰۴. مسند الامام السجاد (ع) [عربی]

عطاردی، عزیزالله، تهران، انتشارات عطارد، چاپ اول، ۱۳۷۹، ۲ جلد، وزیری.

نویسنده در این کتاب به شرح گوشه‌هایی از زندگی، مناقب، فضایل و کرامات حضرت امام زین العابدین (ع) پرداخته است. کتاب از «باب ولادته» آغاز می‌شود و با باب «باب الرواة» به پایان می‌پذیرد. وی با استناد به روایات و حکایات متعدد، مطالبی درباره ولادت، نص امامت، علم، مناظرات امام با ابوحنیفه، عبدالله بن حسن، عمر بن علی، حسن بن حسن و جابر به چاپ رسیده و همچنین به عبادات، دعاها و مناجات آن بزرگوار اشاره شده است. در مجموع از حضرت سجاد (ع) ۱۶۶ حدیث نقل شده است و از ۲۳۷ تن از یاران و اصحاب و راویان آن حضرت سخن رفته است. یادآور می‌گردد.

چاپ دیگر: بیروت، دارالمحجة البيضاء، ۱۴۳۱ ق، ۶۸۵ صفحه، وزیری.

ص: ۱۳۵

۳۰۵. مشق عزاء: مجلس چهاردهم امام سجاد (ع)، ورود به شام، مجلس یزید لعین [فارسی]

گروه تحقیق و پژوهش مجمع شاعران اهل بیت علیهم السلام، تهران، انتشارات آرام دل، چاپ اول، ۱۳۹۲، ۹۶ صفحه، پالتویی.

۳۰۶. مصائب الاولیاء (ع)، مقتل چهارده معصوم جلد دوم: امام سجاد (ع) تا امام عصر [فارسی - عربی]

تاجیک ورامینی، اصغر، تهران، انتشارات پیام آزادی، چاپ اول، ۱۳۸۶، ۴۵۲ صفحه، وزیری.

مجلد دوم از کتاب «مصائب الاولیاء» با استناد به روایات به ذکر کلیاتی از زندگی امام سجاد (ع) تا امام عصر (عج)، نیز کرامات، حالات و مصایب آن امامان بزرگوار، اختصاص یافته است. برخی از مطالب کتاب بدین قرار است: مصایب امام زین العابدین (ع) از عاشورا تا شهادت، شکوهی امام سجاد (ع) از مردم، طاغوت‌های دوران امام محمد باقر (ع)، مصایب جانشوز امام جعفر صادق (ع)، حمله‌ی شبانه به خانه‌ی امام جعفر صادق (ع)، شهادت فتح؛ عزت نفس و بلندطبعی امام کاظم (ع) در زندان، شکنجه شدن امام کاظم (ع) در زندان، ماجرای شهادت جانگداز امام رضا (ع)، حسادت، از عوامل مهم شهادت امام جواد (ع)، امام هادی در دوره‌ی خلافت منتصر، و مصایب امام زمان (عج).

۳۰۷. معجزات امام سجاد (ع) [فارسی]

اکبرپور، حبیب‌الله، مشهد، نشر الف، چاپ اول، ۱۳۸۲، ۱۰۰ صفحه، رقعی.

کتاب حاضر به مطالعه و بررسی زندگانی چهارمین اختر تابناک آسمان ولایت، امام سجاد (ع) پرداخته است. در این نوشتار گوشه‌ای از خصوصیات برجسته فردی، اجتماعی و اخلاقی و همچنین معجزات ایشان ذکر گردیده است. برخی از مباحث ارائه شده در کتاب مذکور بدین شرح می‌باشد: شهادت حجرالاسود به امامت امام

ص: ۱۳۶

سجاد (ع)، ترس عبدالملک از امام سجاد (ع)، دعای حضرت جهت شفای یکی از یاران، نجات عقب مانده از قافله توسط معجزه حضرت، برکت دو قرص نان خشک، حضرت سجاد (ع) ضامن بچه آهو می شود، شهادت آهو به امامت حضرت سجاد (ع)، خواهش گرگ از امام سجاد (ع)، هدیه گروهی از اجنه برای حضرت و اصحاب ایشان، نفرین حضرت به حرمه و عاقبت آن پلید، مقام و منزلت یاران امام سجاد (ع)، استجابت دعای حضرت و بارش شدید باران، صدایی در نیمه شب، معالجه دختر شامی توسط معجزه حضرت، داستان حبابه و طول عمر او، وصیت امام

سجاد (ع) به امام باقر (ع)، حبس فرزندق و نجاتش توسط حضرت، حاجیان واقعی، تکبیری از آسمان، راه رفتن حضرت به روی آب، شفای بیماران توسط حضرت، پول با برکت، اعجاز سنگ سیاه، باد حضرت را به مقصد می رساند، خود را در بهشت دیدم.

۳۰۸. معجم ماکنب عن الرسول واهل البيت صلوات الله علیهم: جلد ۸ [عربی]

رفاعی، عبدالجبار، تهران، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان چاپ و انتشارات، چاپ اول، ۱۳۷۱، صفحه ۱۵۷-۲۵۰، وزیری.

۳۰۹. معصوم ششم حضرت امام زین العابدین (ع) [فارسی]

آیت اللهی، سید مهدی، تهران، انتشارات جهان آرا، ۱۳۶۸، وزیری، ۲۳ صفحه (مصور - ویژه نوجوانان)

۳۱۰. مفاهیم اخلاقی از دیدگاه زیباترین روح پرستنده [فارسی]

حاتمی موسوی، اکرم، تهران، انتشارات کاوش قلم، چاپ اول، ۱۳۸۶، ۱۱۳ صفحه. عنوان دیگر: مفاهیم اخلاقی از دیدگاه امام سجاد علیه السلام.

ص: ۱۳۷

۳۱۱. مقتل معصومین (علیهم السلام) جلد سوم: شهادتنامه امام زین العابدین، امام باقر، امام صادق، امام موسی کاظم، امام جواد، امام هادی، امام حسن عسکری (علیهم السلام)، امام مهدی (عج) [فارسی]

شریفی، محمود ... [و دیگران]، قم، انتشارات معروف، چاپ اول، ۱۳۸۶، ۷۱۱ صفحه، وزیری.

شرح شهادت ها و مصایب و رنج های امامان معصوم از امام سجاد (ع) تا امام مهدی (عج) است، که از متون کهن روایی، زیارتنامه ها و ادعیه گزینش و ترجمه شده است. این مقتل ها که در ۶۶۰ بند و قطعه تدوین یافته، شرح لحظات شهادت هر یک

از ائمه و نحوه کفن و دفن و مظلومیت و مصیبت های فراوان این حضرات در میان مردمان غافل و ظالمان گردنکش می باشد. منابع این مقتل ها متونی هستند که روایات خود را از شاهدان عینی گرفته و با سلسله سند ذکر کرده اند.

چاپ قبلی: سازمان تبلیغات اسلامی، شرکت چاپ و نشر بین الملل: ۱۳۸۲ با عنوان «مقتل چهارده معصوم علیهم السلام»

۳۱۲. مکاتیب الامام الحسن والحسین وعلی بن الحسین و محمد بن علی (ع) (مکاتیب الائمة جلد ۳) [عربی]

احمدی میانجی، علی، تحقیق: مجتبی فرجی، قم، دارالحديث، چاپ اول، ۱۳۸۴، ۳۴۰ صفحه، وزیری.

۳۱۳. مکتب سجاد [فارسی]

شریعتی، علی تهران، کتابفروشی امت، ۱۳۵۶، ۶۳ صفحه.

۳۱۴. من اروع ما قاله الامام زین العابدین (ع) [عربی]

عقیل، محسن، بیروت، دارالمحجة البيضاء، ۱۴۲۴ ق.، ۴۹۸ صفحه.

ص: ۱۳۸

این اثر بخشی از مجموعه سلسله اقوال الرسول و اهل بینه علیهم السلام است که دربردارنده گزیده‌ای از سخنان گهربار امام سجاد علیه السلام می‌باشد، و به صورت الفبایی تنظیم شده است.

۳۱۵. من امام سجاد (ع) را دوست دارم [فارسی]

حیدری ابهری، غلامرضا، تصویرگر معصومه حاجی وند، تهران، چاپ اول، ۱۳۹۳، ۲۴ صفحه. مصور، رنگی،

۳۱۶. مناقب خاندان نبوت و امامت (برگردان فارسی مناقب آل ابی طالب): حضرت زهرا (علیها السلام)، امام حسن (ع)، امام حسین (ع)، امام سجاد (ع) و امام باقر (ع) [فارسی]

ابن شهر آشوب، محمد بن علی، محقق حسین صابری، تهران، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، چاپ اول، ۱۳۹۲، ۶۷۰ صفحه، وزیری.

این مجموعه ترجمه جلد پنجم مناقب آل ابی طالب است. شامل چند بخش است که عبارتند از: مناقب حضرت زهرا (س)، امامت امام حسن علیه السلام و امام حسین علیه السلام، امامت ابومحمد حسن بن علی امام مجتبی علیه السلام، امامت ابوعبدالله سیدالشهداء امام حسین علیه السلام، امامت علی بن الحسین امام زین العابدین علیه السلام، امامت ابوجعفر محمد بن علی امام باقر علیه السلام.

۳۱۷. من سیره العظماء السجاد علی (ع) (جلد ۱-۲) [عربی]

شاکری، حسین، قم، مؤسسه الاسلامیه العامه للتبلیغ والارشاد، (بی تا)، ۳ جلد، جیبی.

۳۱۸. مناقب اهل البيت (علیهم السلام): در احوالات و فضایل حضرت سجاد و امام باقر و امام جعفر صادق و حضرت رضا و امام جواد و امام هادی و حضرت حسن عسکری (ع) [فارسی]

نجفی یزدی، سیدجلیل، قم، انتشارات نصایح، چاپ اول، ۱۳۸۴، ۹۰۴ صفحه، وزیری.

ص: ۱۳۹

۳۱۹. موارد الاعتبار فی سیره الامام زین العابدین (ع) [عربی]

حسینی جلالی، محمدحسین، السید رحیم الحسینی (محقق)، بیروت، العتبه الحسینه المقدسه (قسم العلاقات العامه علی هامش تراویل سجاده الاول، ۱۳۶۹ ش.، ۵۲۰ ص.، وزیری.

۳۲۰. موسوعة الامام زین العابدین (ع) [عربی]

حسینی، محسن، بیروت، دارالمحجه البيضاء، ۱۴۳۵ ق.، ۳ جلد.

این اثر از سه جلد تشکیل شده است در جلد اول به ولادت، خانواده و فرزندان امام سجاد (ع)، امامت امام سجاد (ع)، مصیبت‌های امام، امام سجاد (ع) و جنبش‌های داخلی پرداخته شده است. جلد دوم اثر شامل هفت فصل است که نماز پیامبر، حرکت‌های فرهنگی، اجتماعی و سیاسی در عهد امام سجاد (ع)، نکته‌های از زندگی امام، امام سجاد (ع) و حرکت‌های اجتماعی، مفاهیم شفاعت، ولایت و عبادت و تضرع نزد امام سجاد علیه‌السلام، مفردات عبادت امام زین العابدین (ع)، حیات معنوی امام سجاد (ع) را شامل می‌شود. در جلد سوم به محاورات و احتجاجات امام سجاد (ع)، روایت‌ها و مواعظ امام، رجال عصر امام سجاد علیه‌السلام، امام سجاد و بنی هاشم، امام سجاد (ع) و شاعران آن دوره، کلمات قصار امام سجاد (ع) و .. پرداخته شده است.

۳۲۱. موسوعة الامام زین العابدین [عربی]

عاشور، سیدعلی (اعداد و اشراف)، بیروت، دارنظیر عبود، ۱۴۳۲ ق.، (۱۲ جلد).

این مجموعه از ۱۲ جلد تشکیل شده است که عبارتند از:

ج. ۱- ۲ فضله و سیره الذاتية. - ج. ۳- ۴. الاداب الاجتماعیه - شرح رساله الحقوق. - ج. ۵. الصیحه السجاده. - ج. ۶- ۸. شرح الصیحه السجاده / لسید نعمه الله الجزائری. - ج. ۹. ما اسنده الامام (ع). - ج. ۱۰- ۱۱. مارواه (ع) فی مناقب اهل البيت (ع). - ج. ۱۲. مارواه (ع) فی فضل امیرالمومنین (ع).

ص: ۱۴۰

۳۲۲. موسوعة زیارات المعصومین (ع) [عربی]

مؤسسه امام الهادی، قم، انتشارات پیام امام هادی (ع)، چاپ اول، ۱۳۸۳، (۷ جلد)، ۵۰۲ صفحه، وزیری.

این اثر، دایره‌المعارفی از زیارات معصومین (ع) است که به زبان عربی تدوین و تألیف شده و می‌توان گفت که اولین فرهنگ‌نامه بزرگ زیارتی است که در آن، زیارات معصومین (ع) با دقتی عالمانه از مصادر کهن و نسخ نفیس استخراج و به شکل مناسبی تدوین شده است. مهم‌ترین ویژگی‌های این کتاب بدین شرح است:

۱- بررسی استناد زیارت‌ها و آرایه آدرس آنها از کتاب‌های زیارتی کهن و مقابله متون زیارت با منابع اصلی؛ ۲- نصوص زیارت و غیر آن از منابع روایتی و کتاب‌های مزار خطی و چاپی استخراج گردیده است؛ ۳- میان نسخه‌های

خطی و مصدر تلفیق شده و در پاورقی به موارد اختلاف آن اشاره شده است؛ ۴- آنچه به ائمه (ع) منتسب نبوده با عنوان «ماورد عن طرق اخری» ذکر شده است و ۵- درباره شخصیت‌ها و رجال نام برده در کتاب، زندگی‌نامه‌ای مختصر در پاورقی ذکر شده است. بخشی از جلد ششم این مجموعه اختصاص به زیارات امام زین العابدین (ع) دارد که علاوه بر آن مختصری از زندگی‌نامه آن حضرت نیز آمده است.

۳۲۳. موسوعة سيرة اهل البيت (عليهم السلام): الامام زين العابدين (ع) [عربی]

قرشی، باقر شریف، تحقیق مهدی باقرالقرشی، قم: دارالمعروف، ۲۰۰۹ م. - ۱۴۳۰ ق. - ۱۳۸۸ ش.

موسوعه‌ای است شامل زندگانی پیامبر اسلام (ص) و جمیع امامان و اهل بیت پیامبر که در آن کلیه شئون اخلاقی، اجتماعی، عبادی و عرفانی و تاریخ زندگی آنها مورد شرح و بررسی قرار گرفته و سیره آنان معرفی شده است. در جلد شانزدهم از این مجموعه چهل جلدی به بحث درباره ابعاد مختلف زندگانی امام سجاد

(ع) پرداخته شده است. نگارنده در ابتدا به توصیف صحیفه سجاده و سندها، امتیازات، شروح و ملحقات این کتاب شریف پرداخته و نمونه‌هایی از دعا‌های مندرج در این کتاب که

ص: ۱۴۱

دارای مضامین شریف عرفانی و اخلاقی است را ذکر می‌نماید. معرفی رساله الحقوق امام سجاد، معرفی شاگردان و راویان حدیث آن امام به ترتیب حروف الفبا، معرفی خلفای عصر آن امام مانند معاویه بن ابی سفیان، یزید بن معاویه، مروان بن حکم، عبدالملک بن مروان، حجاج بن یوسف ثقفی، بررسی فضای سیاسی اجتماعی و اقتصادی عصر امام سجاد بویژه قیام مختار و در نهایت شهادت آن حضرت از دیگر مندرجات این کتاب محسوب می‌شود.

۳۲۴. موسوعة الكلمة: كلمة الامام زين العابدين (ع) [عربی]

حسینی شیرازی، سیدحسن، بیروت، دارالعلوم للتحقیق والطباعة، چاپ اول، ۱۴۲۷ ق.، ۳۶۰ صفحه، وزیری.

۳۲۵. موسوعة المصطفى والعترة: السجاد علی (ع) [عربی]

شاکری، حسین، قم، نشر الهادی، چاپ اول، ۱۴۱۵ ق.، ۳۲۰ صفحه، وزیری.

۳۲۶. مهربان ششم امام سجاد (ع) [فارسی]

ملا محمدی، مجید، نقاش: محمدحسین صلواتیان، تهران، پیام آزادی، کتاب‌های پرنده، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۱۲ صفحه، خشتی.

در کتاب حاضر، در قالب تصاویر رنگین پنج روایت یا قصه از زندگی و فضایل و مهربانی‌های امام سجاد (ع) برای کودکان گروه سنی "ب" و "ج" فراهم آمده است.

[ن]

۳۲۷. ناسخ التواریخ حضرت سجاد (ع) [فارسی]

سپهر، عباسعلی خان، تهران، انتشارات کتابفروشی اسلامیة، ۱۳۹۸ ق، (۲ ج در یک مجلد)، ۳۹۶+۴۱۸ صفحه، وزیری.

در این کتاب شرحی بر زندگانی و شخصیت امام سجاد (ع) صورت گرفته و حوادث مهم دوران حیات ایشان مورد تجزیه و تحلیل تاریخی قرار گرفته است. نویسنده

ص: ۱۴۲

ابتدا سخنان، وصایا و مواعظی پندآموز از کلام امام سجاد (ع) گزینش کرده که در زمینه‌های اخلاقی، اعتقادی، فقهی و عبادی مطرح شده است، آنگاه مختصری از واقعه عاشورا و نحوه شهادت امام حسین (ع) و یاران آن حضرت بیان کرده و فضایل مختلف امام حسین (ع) در این زمینه را بیان می‌کند. سپس به جریان ظهور امامت و ولایت امام سجاد (ع) پس از شهادت امام حسین (ع) اشاره کرده و جریان بیماری ایشان و نجات معجزه آسای ایشان از مرگ را توصیف می‌کند. سپس به جریان اسارت امام سجاد (ع) و خاندان امام حسین (ع) در کوفه و شام اشاره کرده و خطبه‌هایی که آن امام در کوفه و شام در تخریب بنی‌امیه و افشای جنایات آنان ایراد کرده است را بیان می‌کند و مکالمه ایشان با یزید بن معاویه و حوادثی که برای ایشان و کاروان اسیران در کوفه و شام رخداد نموده است را به طور مفصل گزارش می‌نماید. در بخش دیگری از کتاب نویسنده به گریه فراوان امام سجاد (ع) بر امام حسین (ع) و زنده نگه داشتن واقعه عاشورا اشاره نموده و رهبری کردن جنبش‌های شیعی مانند قیام توأیین در مدینه، قیام عبدالله بن زبیر، قیام مختار ثقفی و برخی دیگر از حرکت‌های صورت گرفته علیه حکومت امویان را مورد بحث قرار می‌دهد و به تفصیل این وقایع را گزارش می‌نماید. در باب گریه و زیارت امام حسین نیز نویسنده مطالبی به صورت نقل روایات ذکر کرده و سیره امام سجاد (ع) در این زمینه را نیز بررسی می‌نماید.

۳۲۸. نامه‌ای از امام زین العابدین به زهری

تهران، انتشارات فارابی، ۱۳۵۸، ۲۳ صفحه.

۳۲۹. نسبت به فرزند، دانش آموز کودک چه تکالیفی داریم؟ امام سجاد (ع) در این سه مورد ... [فارسی]

غفوری، علی، تهران، انتشارات فجر، [بی تا]، ۴۰ صفحه. (این کتاب قسمتی از کتاب راه و رسم زندگی از نظر حضرت امام سجاد (ع) می باشد)

ص: ۱۴۳

۳۳۰. النظرية السياسية لدى الامام زين العابدين [عربی]

بغدادی، محمود، تهران، مجمع جهانی اهل بیت (ع)، چاپ اول، ۱۴۱۵ ق، ۴۵۴ صفحه.

تحقیقی درباره ابعاد سیاسی شخصیت امام سجاد (ع) و سیره سیاسی اجتماعی آن حضرت می‌باشد. در این پژوهش سعی شده است با توجه به عملکرد و موضع‌گیری‌های سیاسی اجتماعی امام سجاد (ع) پس از واقعه عاشورا، آثار و تبعات برخی از اقدامات عملی و فکری آن امام مورد شرح و بررسی قرار گیرد. نویسنده ضمن توصیف اوضاع سیاسی

اجتماعی عصر حیات امام سجاد (ع) و مقتضیات آن زمان، به بحث درباره اهداف و علل سیاسی و فرهنگی صدور ادعیه متعدد از امام سجاد (ع) در قالب صحیفه سجاده و نشر اخلاق و عرفان اسلامی در پرتو این ادعیه، تشجیع و حمایت جنبش‌های شیعی شکل گرفته در زمان آن حضرت توسط ایشان، سیاست آن امام در آزاد کردن بردگان فراوان، استراتژی خاص تربیتی آن امام در تربیت شیعیان، سیاست آن حضرت در ایجاد روابط اجتماعی و تعامل با مردم، دیدگاه‌های امام سجاد (ع) درباره انواع و اقسام حقوق الهی و حقوق مردم در قالب رساله حقوق آن امام و رهبری سیاسی اجتماعی آن حضرت و هدایت همه جانبه امت اسلامی پس از واقعه عاشورا پرداخته است. وی همچنین به سیاست امام سجاد (ع) در مورد تشویق شاعران برای سرودن اشعار سیاسی به ویژه در معرفی ائمه (ع) و افشای ظلم‌های بنی امیه در کربلا اشاره کرده و نامه‌های آن امام به افراد مختلف که جنبه سیاسی و اجتماعی داشته و

موجب تضعیف دستگاه اموی شده و نیز عدم همکاری با ظلم ظالمان را مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌دهد و زعامت سیاسی و اجتماعی امت اسلامی توسط آن امام را به تصویر می‌کشد. نویسنده همچنین به جنبه‌هایی از سیاست سمحه و سهله امام سجاد (ع) اشاره کرده و آن امام را مظهر جود و سخاوت و نرمش با مردم معرفی کرده است. بیان جنبه‌هایی از فصاحت امام سجاد (ع) و ارتباط آن با سیاست آن امام، بیان ابعاد امامت آن حضرت

ص: ۱۴۴

و نسبت بین امامت و سیاست ایشان، تبیین ادله و نصوص امامت آن حضرت، بیان حقوق امام، توصیف ابعاد رهبری سیاسی کاروان اسیران در کوفه و شام و مدینه و ایراد خطبه‌های افشاگرانه توسط امام سجاد (ع)، تبیین سیاست امام سجاد (ع) در آزاد کردن بردگان، سیاست ایشان در مورد قیام مختار، فلسفه گوشه نشینی ظاهری امام سجاد و زهد آن حضرت، رویکرد امام سجاد (ع) با حاکمان اموی زمان خویش، برخی از مناظره‌های علمی و عقیدتی امام سجاد (ع) و انعکاس گوشه‌هایی از کیاست و زیرکی سیاسی ایشان از دیگر مباحث مطرح شده در این کتاب است.

۳۳۱. نقش امام سجاد (ع) در احیای دین [فارسی]

محمدزاده، راضیه، تهران، مرکز فرهنگی انتشاراتی منیر، چاپ اول، ۱۳۹۱، ۲۵۸ ص.

این کتاب مشتمل بر ۴ فصل است که عبارتند از: آغاز امامت، فضای سیاسی، اجتماعی عصر امام سجاد علیه‌السلام، سیره هدایتی امام سجاد (ع)، تعالیم انسان‌ساز امام سجاد علیه‌السلام در صحیفه سجاده و رساله حقوق.

۳۳۲. نقش تبلیغی حضرت امام سجاد (ع) در حادثه کربلا [فارسی]

کرمی، بختیار، تهران، نشر واحدی، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۲۲+۱۵۸ صفحه، رقعی.

کتاب حاضر به بررسی نقش تبلیغی امام سجاد (ع) در واقعه کربلا اختصاص دارد. بر این اساس، نخست، شرح زندگانی امام سجاد (ع) به اجمال بازگو شده و مسائل اجتماعی، سیاسی، و مذهبی دوران نوجوانی آن حضرت نیز علت قیام امام حسین (ع) بررسی گردیده است. سپس، ضمن بیان تعاریف و ماهیت تبلیغ و رابطه آن با علوم و فنون دیگر و نیز انواع تبلیغ، عناصر و ارکان تبلیغ معرفی شده که مهم‌ترین آن‌ها عبارت‌اند از روش‌ها، ابزار، و پیام تبلیغ. همچنین در بخش پایانی کتاب نشان داده شده که چگونه مبلغ کربلا- حضرت سجاد (ع)- با استفاده از این روش‌ها و ابزارها با توجه به ویژگی‌های خاص مبلغ، توانست واقعیت‌هایی را که

دستخوش توطئه‌های هوس‌پرستان گشته و تحریف و دروغ آن‌ها را در مقابل مردم حایل شده و پوشانده بود، نشان داده و تبلیغات القایی دشمن را افشا نماید که نتیجه‌ی آن به وجود آمدن شورش‌ها و قیام‌های متعدد در کوفه و مدینه و شام علیه یزید بود. نویسنده در واقع نشان داده که امام (ع) در تبیین حادثه عاشورا از بهترین فنون تبلیغی و روش‌های تأثیرگذار مانند شعر، قرآن، منبر استفاده می‌کرده است.

۳۳۳. نکته‌های اخلاق و عرفان در مناجات‌های سید ساجدان [فارسی]

غروی‌ان، محسن، قم، انتشارات نبوی، ۱۳۷۲، رقعی، ۵۶ صفحه.

این کتاب، ترجمه کتاب فارسی یازده مناجات عارفانه از امام سجاد علیه‌السلام است که در پایان هر مناجات پاره‌ای از نکته‌های اخلاقی و عرفانی نیز افزوده شده است. موضوعات این کتاب عبارتند از: راز و نیاز توبه‌کنندگان، راز و نیاز شکوه‌داران، نیایش خائفان، نیایش امیدواران، نیایش مشتاقان، مناجات شکرگزاران، راز و نیاز اهل اطاعت، راز و نیاز ارادتمندان و مشتاقان، مناجات اهل دوستی و محبت، راز و نیاز متوسلین، مناجات نیازمندان، راز و نیاز عارفان، راز و نیاز اهل ذکر، راز و نیاز چنگ‌زندگان به ریسمان الهی و راز و نیاز زاهدان و تقوی‌پیشگان.

۳۳۴. نگاهی بر زندگی امام سجاد (ع) [فارسی]

محمدی‌اشتهاردی، محمد، تهران، سازمان عقیدتی سیاسی ارتش جمهوری اسلامی ایران، [بی تا]، ۱۴۴ صفحه، رقعی.
«پرتوی از زندگانی چهارده معصوم (ع) ۶»

نگاهی به بخش‌های مختلف زندگانی امام سجاد (ع) است که در سه بخش نگارش یافته است: در بخش اول وقایع مهم زندگانی امام سجاد (ع) از آغاز تولد آن حضرت تا ماجرای غمبار کربلا را بررسی می‌شود. در بخش دوم دوران امامت امام سجاد (ع) و مواجهه ایشان با طاغوت‌های زمان خود بیان شده و در بخش سوم نیز نمونه‌های از گفتار و سیره عملی امام سجاد (ع) در مسایل مهم دینی و اخلاقی ذکر شده است.

نگارنده ابتدا به معرفی اجمالی امام سجاد (ع) پرداخته و سپس به ازدواج شهربانو با امام حسین (ع) که حاصل این ازدواج ولادت آن حضرت بوده است را شرح می‌نماید. آنگاه به دوران کودکی امام سجاد (ع) اشاره نموده و حضور امام سجاد (ع) در ماجرای کربلا را نیز منعکس می‌نماید و تصویری از صبر و تحمل وسیع امام سجاد (ع) در قبال ناملازمات را ترسیم می‌کند. در همین راستا نگارنده به وقایع روز عاشورا، جریان اسارت امام سجاد (ع) و خاندان امام حسین (ع) اشاره کرده و خطبه آن حضرت در کوفه (در مجلس عبیدالله بن زیاد) و در شام (در حضور یزید) را نقل و تأثیرات ایراد این خطبه بر مردم کوفه و شام را ارزیابی کرده است. در قسمت دیگری از کتاب نویسنده به تأسیس فرهنگ عزاداری برای امام حسین (ع) توسط امام سجاد (ع) و بهره‌گیری آن حضرت از واقعه عاشورا پرداخته و تشویق امام سجاد (ع) به گریه کردن برای امام حسین (ع) را بیان می‌نماید. در بخش دوم کتاب نویسنده به حوادث مهم دوران امامت امام سجاد (ع) پس از واقعه کربلا اشاره نموده و برخی از موضع‌گیری‌های امام سجاد (ع) نسبت به حکام اموی عصر امامت

خویش و برخی از قیام‌های صورت گرفته علیه حکومت امویان مانند قیام مختار، جنبش عبدالله بن زبیر را منعکس کرده است. از

نظر نویسنده امام سجاد (ع) در اندیشه قیام بود ولی شرایط سیاسی اجتماعی آن زمان چنین موقعیتی را ایجاد نمی کرد. وی همچنین به بی اعتنائی امام سجاد (ع) به حاکمان اموی عصر خویش و ظلم ستیزی آن امام اشاره کرده و نمونه هایی از گفتار و رفتار آن امام را ذکر کرده است که حکایت از عظمت شخصیت معنوی ایشان دارد. نویسنده نگاهی کوتاه به صحیفه سجادیه نموده و برخی از ابعاد خداشناسی و عبادت و مناجات های آن حضرت را به تصویر کشیده و جلوه هایی از انفاق امام سجاد (ع) و توجه ایشان به بینوایان و سایر فضایل اخلاقی آن حضرت مانند حلم و بزرگواری آن امام، کار و تلاش او، تواضع ایشان در قبال مردم و آزاد کردن بردگان توسط آن حضرت را ترسیم نموده است. چاپ دیگر: تهران، نشر مطهر، ۱۳۷۴، ۱۴۴ صفحه، رقی.

ص: ۱۴۷

۳۳۵. نگرئی بر یکی از خطبه‌های امام سجاد (ع) [فارسی]

خزایی، محمد جواد، تهران، انتشارات فتح، ۱۳۵۸، ۲۶ صفحه، رقی.

از آنجا که فضای پر از خفقان زمان امام زین العابدین (ع) برحسب دیکتاتوری جباران اموی و عمال آنها کمتر مجال طرح مستقیم مسئولیت های جامعه اسلامی و نیز بیان فسادها و مبارزه با مفاسد ها نمی داد. بدین جهت ارشادات و راهنمایی های امام (ع) بجای آنکه بگونه خطبه ها و خطابه ها در مجتمعات عمومی باشد، بگونه ی مکتوب و پاسخ به مسئله و یا به صورت دعا انجام می گرفت. این دعاها علاوه بر حفظ راز و نیاز شخصی عبودیت که از زبان امام به ساحت قدسی الهی عرضه و مسئلت می شد. عظیم ترین اندیشه های مترقی عقیدتی و مبانی سازنده اخلاقی و معنوی و وظایف و مسئولیت های فردی و اجتماعی و بلاخره اصول و معارف متنوع اسلامی را در بر دارد. در این دعاها علاوه بر تمامی مقاصد معنوی اصیل ترین هدفها و مقصدها و اموری که باید مورد خواست و طلب یک فرد و جامعه از دیدگاه اسلام قرار گیرد مورد عنایت قرار گرفته و این

خود مهم تربیت هدایت است. نوشته حاضر شرح یکی از دعاهای امام سجاد (ع) در صحیفه سجادیه با عنوان «وکان من دعائه علیه السلام لاهل الثغور» در باره مجاهدان و پاسداران و سربازان و مرزداران می باشد که نویسنده به اجمال به شرح و تفسیر آن پرداخته است.

۳۳۶. نگین محراب: [آشنایی با زندگی نامه ی حضرت امام زین العابدین (ع)] [فارسی]

ابطحی، سعیده، اصفهان، انتشارات بینش آزادگان، ۱۳۸۹؛ ۱۶۸ ص: مصور (رنگی).

نویسنده در این کتاب به شرح دوران زندگی امام سجاد (ع) از تولد تا شهادت پرداخته است. در صفحات آغازین کتاب ترجمه منظوم دعای نخست صحیفه سجادیه و در صفحات پایانی آن ترجمه منظوم مناجات شعبانیه آورده شده است.

ص: ۱۴۸

۳۳۷. [نود و پنج [۹۵ پرسش در محضر امام سجاد (ع)] [فارسی]

زکی زاده رنانی، علیرضا، قم، انتشارات پیوند با امام، چاپ اول، ۱۳۹۳، ۲۷۴ ص

این نوشتار دربرگیرنده مباحثی اعتقادی، تفسیری، فقهی و کلامی است که افرادی گوناگون آن مسائل را از امام سجاد علیه السلام می پرسیدند و حضرت پاسخ را بیان می فرمودند. این کتاب شامل ۵ فصل است که عبارتند از: عقاید، احکام، اخلاق، دعاها و مسائل گوناگون.

۳۳۸. نور نیایش: پژوهشی در زندگانی و سیره امام سجاد (ع) [فارسی]

هادی منش، ابوالفضل، قم، انتشارات بهار دله، ۱۳۹۲، ۷۲ ص.

این مجموعه رهاوردی است از زندگی و ویژگی های اخلاقی امام و مبارزات فرهنگی و سیاسی ایشان و در پایان رویداد شهادت آن امام همام است.

خلاصه این کتاب هم توسط همین ناشر و مولف چاپ گردیده است.

۳۳۹. نیایش: امام سجاد (ع) [فارسی]

ندیمی، عباس، تهران، انتشارات پیام یاس، ۱۳۸۸، ۸۳ ص،، وزیری.

در این مجموعه صد پند و حکایت از امام سجاد علیه السلام درباره عذاب خداوند، عبادت کردن، اغوای شیطان، شفاعت، خدمت به دیگران، حالات نمازگزار، احترام به مادر، صدقه، تواضع، حق برادر، حق شکم، حسن خلق و ... جمع آمده است.

۳۴۰. نیلوفر نیایش: نگاهی نو به زندگی و شخصیت امام سجاد (ع) [فارسی]

سیدی، حسین، قم، نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها، دفتر نشر معارف، ۱۳۹۳، ۵۱۲ ص.

چاپ دیگر: اشکذر، نسیم اندیشه، ۱۳۹۲.

این اثر جلد ششم از مجموعه چهارده جلدی "سیره کاربردی چهارده معصوم (ع)" یا "سبک زندگی معصومین (ع)" است. در این مجموعه سعی می شود مسائل مختلف

ص: ۱۴۹

زندگی از دیدگاه اهل بیت علیهم السلام بیان شود و هدف این مجموعه پاسخ به این سوال است که در روزگار امروز و برای انسان قرن بیست و یک چگونه اهل بیت علیهم السلام می‌توانند الگو باشند. این سیره کاربردی که بیش از ۵۰ موضوع مثل سیمای ظاهری، سیمای باطنی، سبک زندگی فردی، خانوادگی و اجتماعی و سیاسی، اهمیت صحیفه سجاده، ارتباط با خدا، دیگران و طبیعت، حقوق مخالفان و حیوانات و ... را شامل می‌شود، برای عموم مردم به ویژه جوانان و نوجوانان نوشته شده است.

[و]

۳۴۱. وسلاحه البكاء او ابک یا ولدی الحبيب [عربی]

السید، کمال، قم، انتشارات انصاریان، چاپ دوم ۱۴۲۱، ۱۶۰ صفحه، رقعی.

اثر حاضر پژوهش کوتاهی است درباره امام سجاد (ع)، امام چهارم شیعیان که نویسنده با به کارگیری توانایی قلم و با بهره بردی از قوه خیال برخی از رخدادهای مربوط به آن امام همام با زبان عربی جدید به رشته تحریر درآورده و هدف او، ارائه فضایل و شخصیت امام زین العابدین (ع) است. کتاب، به صورت قصه به نگارش در آمده و اولین قصه آن مربوط به مادر امام سجاد، حضرت شهربانو و چگونگی ازدواجش با امام حسین (ع) است. آن گاه ماجرای مسموم شدن امام حسن مجتبی از سوی همسرش جعده، مرگ معاویه و خلافت یزید، دستور بیعت گرفتن از امام حسین در مدینه، هجرت امام از مدینه به مکه، خروج از امام مکه به کوفه از خوف خون ریزی در بیت الله الحرام، منزل گاه‌های میان راه کوفه، پاره ای از حوادث رخ داده از این منزل گاه‌ها، ورود امام به کوفه و برپایی خیمه و خرگاه، رخداد عاشورا، و سر بریده امام حسین و بردن آن به شام و نقش امام سجاد پس از رویداد حزن انگیز کربلا، و سفر به شام و مدینه و حوادث مربوط به امام در مدینه و

ص: ۱۵۰

برخوردهایی از ابن شهاب زهری با امام و دعاهایی از امام در جاهای گوناگون، گزارش شده است. این کتاب دارای چهل و یک قصه است، که به نوعی به امام سجاد (ع) ارتباط دارند.

۳۴۲. وصایای چهارده معصوم (علیهم السلام): ج. ۴. وصیتهای امام سجاد، امام باقر، امام صادق، امام کاظم، امام رضا و امام جواد (علیهم السلام) [فارسی]

کاظمی نایینی، سید رضا موسی، قم، انتشارات هادی مجد، ۱۳۸۳، جیبی.

در جلد چهارم از این کتابچه وصیت‌های حضرت امام سجاد (ع)، امام باقر (ع)، امام صادق (ع)، امام کاظم (ع)، امام رضا (ع) و امام جواد (ع) به یاران و نزدیکان درج گردیده است.

۳۴۳. وفاة الامام السجاد علی بن الحسین (ع) [عربی]

عصفوری بلادی بحرانی، شیخ حسین بن علی قم، منشورات الشریف الرضی، ۱۴۱۱ ق (چاپ افست)، ۵۶ صفحه، رقعی، عربی؛ نجف اشرف، مطبعة الحیدریه، ۱۳۷۹ ق. ۵۶ صفحه.

۳۴۴. ولادة امام زين العابدين [عربی]

طالقانی، سید محمد حسین، نجف، دارالمعارف، ۱۳۸۷ ق، ۳۱ صفحه. رقعی.

۳۴۵. ویژگی‌های امام سجاد، الخصائص السجادية [فارسی]

فدوی اردستانی، حامد، قم، انتشارات نسیم کوثر، چاپ اول، ۱۳۸۴، ۳۵۲ صفحه، وزیری.

تحلیلی روایی ازسیره و شخصیت امام سجاد است. نویسنده طی دوازده فصل مجموعه‌ای از مسائل زندگی، کرامات، فضایل اخلاقی، سیره فردی و اجتماعی و گفتار و کلمات قصار امام سجاد را از میان متون حدیثی و تاریخی شناسایی و تحلیل کرده است. در توضیح زندگی و مناقب امام مسائل تاریخی و حوادث آن عصر

ص: ۱۵۱

بحث شده و داستان‌های اخلاقی ازسیره حضرت برای استفاده خوانندگان نقل شده است.

[ه-]

۳۴۶. همراه با امام سجاد (ع) ویژه نوجوانان عزیز [فارسی]

سمامی، امید، قم، انتشارات اشک یاس، ۱۳۸۹، ۳۲ ص.

[ی]

۳۴۷. یادگار عاشورا حضرت سجاد (ع) [فارسی]

ایمانی یامچی، حسین، قم، موسسه انتشارات عصر ظهور، چاپ اول، ۱۳۷۷، ۲۵۵ صفحه، رقعی.

تاریخ زندگانی امام زین العابدین (ع) از صفحات والای کتاب خلقت است که با اندک تأمل، بیشترین بهره از آن گرفته می‌شود. این تاریخ پر فراز و نشیب حاوی حوادثی است که کمتر دورانی شاهد آنها بوده است. مجموعه حاضر کوششی است در جهت تبیین هر چه بهتر حوادث دوران امام سجاد (ع) به ویژه بعد از وقایع خونبار عاشورا. نویسنده در این مجموعه علاوه بر شرح زندگانی امام سجاد (ع) معجزات، علم غیب، یاران و صحابی و روایات متعدد همراه با شرح و ترجمه، سیره سیاسی و اجتماعی و فرهنگی یادگار عاشورا حضرت امام سجاد (ع) با شیوه‌ای مستند و تحلیلی مورد بررسی قرار داده است. وی، در بخش اول کتاب به شرح مشخصات فردی، تولد، کودکی، کنیه، لقب، پدر و مادر، امامت، شهادت و فرزندان می‌پردازد و سپس موضوعاتی چون امام سجاد (ع) و پاستور، عبادت حضرت سید العابدین (ع)،

شجاعت، حضرت مهدی از دیدگاه امام سجاد (ع)، رفتار امام سجاد (ع) با بردگان در ماه رمضان، رفتار امام سجاد (ع) با همسفران و کربلا از دیدگاه حضرت امام سجاد (ع) را مورد بحث قرار می دهد. در ادامه با اشاره به چهارده معجزه و نیز چهارده مورد از اخبار غیبی از آن حضرت، ضمن تبیین سیره جهاد فرهنگی امام سجاد (ع) به محورهای کاری دوره امامت، صحیفه سجادیه، رساله حقوق، قرآن،

ص: ۱۵۲

اسرار حج، انواع روزه از دیدگاه امام سجاد (ع) و راز نیاز شبانه حضرت و نیز اشعار منتسب به امام زین العابدین (ع) و فرزدد و زید بن علی بن الحسین (ع) می پردازد. در بخش دیگری از کتاب مباحثی مانند خطبه امام سجاد (ع) در کوفه، شام و مدینه و تحلیل و بیان نکات سیاسی اجتماعی این خطبه ها و شهادت امام (ع) و همچنین شرح حال جمعی از یاران امام سجاد (ع) مطرح می گردد. در پایان کتاب تعداد ۴۱ حدیث در موضوعات مختلف تحت عنوان: ره توشه فضیلت از فرمایشات حضرت زین العابدین (ع) و نیز مداحی و مرثی با استفاده از اشعار برخی از شعرا بیان می گردد.

۳۴۸. یادگار کربلا: امام سجاد (ع) [فارسی]

سپاهی یونسی، عباسعلی، تصویرگر: سیما بروجری، مشهد، انتشارات انصار، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۱۲ صفحه، خشتی.

۳۴۹. یادواره دوازدهمین مراسم شب شعر عاشورا ویژه امام سجاد حضرت علی بن الحسین (ع) [فارسی]

شیراز، ستاد برگزاری شب شعر عاشورا، چاپ اول، ۱۳۷۸، ۱۶۸ صفحه، رقعی.

۳۵۰. یار مهربان: داستان‌هایی از زندگانی امام سجاد (ع) [فارسی]

علی برزی، ابراهیم، ویراستار: محمدرضا پیوندی، قم، انتشارات نورالنور، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۱۵۲ صفحه، رقعی.

آنچه در این کتاب جمع آمده حکایات و داستان‌هایی است درباره زندگی، فضایل و حوادث دوران امام سجاد (ع) که در قالب ۴۰ عنوان تدوین گردیده است.

ص: ۱۵۳

فصل دوم: منابع به زبان‌های دیگر در مورد امام سجاد (ع)

۱. آشنایی با معصومین (علیهم السلام)، معصوم ششم حضرت امام علی زین العابدین (ع) [تایلندی]

آیت اللهی، سیدمهدی، ترجمه ایوب یام یی، چاپ اول، ۱۳۸۰، ۲۴ ص، رقعی.

گزارشی کوتاه از حیات اجتماعی و سیاسی امام سجاد علیه السلام است. در ابتدای این نوشتار از ویژگی‌های بارز اخلاقی امام زین العابدین (ع) از جمله تقوا و توجه خاص به تربیت شاگردان و زندگی مردم سخن به میان آمده است.

سپس درباره همراهی آن امام همام با امام حسین (ع) در تحقق اهداف آن حضرت و تحمل مرارت‌های اسارت و به جان خریدن سفر دردناک کوفه و شام و حضور در کاخ‌های ابن زیاد و یزید و همچنین ایجاد روشنگری در دل‌های خاموش مسلمانان مطالبی ارائه گردیده است. دربخش پایانی نیز، به منزلت و احترام والای امام سجاد علیه السلام در میان مردم و همچنین اهمیت کتاب صحیفه سجاده به اختصار اشاره شده است.

۲. اعلام الهدایه. ج. ۶. الامام علی بن الحسین (ع) زین العابدین [اردو]

مؤلفین منذر حکیم اوروسام بغدادی، مترجم سید حمید الحسن زیدی، قم، مجمع جهانی اهل بیت و اور موسسه آل البيت عليهم السلام، ۲۰۱۱ م.

این کتاب ترجمه جلد ۶ پیشوایان هدایت است. این کتاب کندکاوای در زندگی امام سجاد علیه السلام و تبیین ویژگی‌های فردی و مواضع سیاسی و اجتماعی آن امام همام است. نگارنده دو خطر مهم باز شدن مرزهای فرهنگی جامعه اسلامی به روی

ص: ۱۵۴

فرهنگ‌های گوناگون سرزمین‌های تازه فتح شده و فراموش شدن ارزش‌های اخلاقی در پی دنیاگرایی مردم را از دلایل اصلی اتخاذ شیوه خاص دعا در دوره امام زین العابدین (ع) می‌داند. جلوه‌هایی از شخصیت آن امام برزگوار، مراحل مختلف زندگی ایشان، زندگانی آن حضرت پس از واقعه عاشورا و چگونگی شهادت، از مباحث مطرح شده در بخش نخستین کتاب است. در بخش بعدی نیز به ویژگی‌های عصر امام سجاد (ع)، برنامه ریزی جهادی ایشان و ویژگی‌های بی‌همتای زندگانی آن امام اشاره شده است. در بخش انتهایی نیز به میراث‌های علمی آن امام در عرصه‌های مختلف تفسیر، حدیث، عقاید و احتجاج‌ها، فقه و حقوق، ادبیات و حکمت‌های اخلاقی و در نهایت، به موضوع معرفی صحیفه سجاده به صورت جداگانه پرداخته شده است.

۳. اعلام الهدایه. ج. ۶. الامام علی بن الحسین (ع) زین العابدین [اندونزیایی]

حکیم منذر با همکاری وسام البغدادی، ترجمه علی الکاف، ویرایش و تطبیق: سلمان فارسی، قم، مجمع جهانی اهل بیت عليهم السلام، چاپ اول، ۱۳۸۶ ش، ۳۳۸ ص، وزیری.

۴. اعلام الهدایه. ج. ۶. الامام علی بن الحسین (ع) زین العابدین [ترکی]

حکیم منذر با همکاری وسام البغدادی، ترجمه وحد الدین اینجه، ویرایش مرتضی ترابی، قم، مجمع جهانی اهل بیت عليهم السلام، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۲۱۲ ص، وزیری.

۵. الامام زین العابدین (ع) [اردو]

موسسه البلاغ، ترجمه احسان حیدر رضوی، قم، مجمع جهانی اهل بیت عليهم السلام، چاپ اول، ۱۳۷۶ ش، ۱۱۹ ص، رقعی.

بازخوانی مختصر شخصیت، زندگانی و نقش سیاسی امام سجاد علیه السلام است. اهتمام نویسندگان در ابتدای این اثر، معرفی بخش هایی از کمالات انسانی امام

ص: ۱۵۵

سجاد علیه السلام در ابعاد مختلف روحی، اخلاقی و فکری بوده است. در ادامه نیز تلاش کرده اند تا ترسیمی کلی از شخصیت و عملکرد اجتماعی آن حضرت را به مخاطبان خود نشان دهند. در بخش پایانی به هشیاری امام سجاد (ع) در برابر توطئه ها و جاسوسی های بنی امیه اشاره گردیده و عنوان شده است که آن امام عزیز، مصلحت را بر ترک هر گونه مقابله با دستگاه اموی می دانستند تا بتوانند در سایه این امنیت به حفظ دستاوردهای قیام عاشورا و نشر معارف دین بپردازند.

۶. با چهارده معصوم آشنا شویم: امام زین العابدین (ع) [بلغاری]

دادور، مهدی، قم، انتشارات انصاریان، ۱۹۹۳ م، ۲۴ ص.

۷. با چهارده معصوم آشنا شویم: امام زین العابدین (ع) [ترکی - استانبولی]

دادور، مهدی، ترجمه محمد مجاهدی و جواد اسلام، قم، انتشارات انصاریان، ۱۹۹۳ م، ۲۶ صفحه.

۸. پیشوای چهارم حضرت امام سجاد (ع) [آذری - کریم]

هیئت تحریریه موسسه در راه حق، باکو، انتشارات بین المللی الهدی، ۴۸ صفحه.

۹. پیشوای چهارم حضرت امام سجاد (ع) [اردو]

هیئت تحریریه موسسه در راه حق، مترجم احمدعلی عابدی، قم، موسسه در راه حق، ۱۹۸۲ م، ۵۳ صفحه.

۱۰. پیشوای چهارم حضرت امام سجاد (ع) [اسپانیولی]

هیئت تحریریه موسسه در راه حق، ترجمه مارتا گلزار، قم، مجمع جهانی اهل بیت (ع)، چاپ اول، ۱۳۸۱ ش، ۷۸ ص. رقی.

۱۱. پیشوای چهارم: حضرت امام سجاد (ع) [انگلیسی]

هیئت تحریریه موسسه در راه حق، مشهد، بنیاد پژوهشهای اسلامی موسسه، ۲۰۰۲ م.

ص: ۱۵۶

۱۲. پیشوای چهارم حضرت امام سجاد (ع) [پشتو]

هیئت تحریریه موسسه در راه حق، ترجمه محمد رحیم درانی، قم، مجمع جهانی اهل بیت علیهم السلام، چاپ اول، ۱۳۸۷، ۳۳ صفحه، رقی.

۱۳. پیشوای چهارم حضرت امام سجاد (ع) [تاجیکی]

هیئت تحریریه موسسه در راه حق، ترجمه عبدالله زرین تاج، قم، مجمع جهانی اهل بیت علیهم السلام، چاپ اول، ۱۳۸۷ ش.، ۶۵ صفحه، رقعی.

۱۴. پیشوای چهارم حضرت امام سجاد (ع) [ترکی]

هیئت تحریریه موسسه در راه حق، ترجمه شادمان آراغلو؛ ویرایش اسماعیل بندی دریا، قم، مجمع جهانی اهل بیت علیهم السلام، چاپ اول، ۱۳۸۶، ۵۹ ص.، رقعی.

۱۵. پیشوای چهارم و پنجم حضرت امام سجاد و امام محمد باقر (علیهما السلام) [برمه‌ای]

هیئت تحریریه موسسه در راه حق، ترجمه گروه ترجمه مجمع، قم، مجمع جهانی اهل بیت (ع)، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۱۰۶ ص.، رقعی.

۱۶. زندگینامه امام سجاد (ع)، امام باقر، امام صادق، امام کاظم (ع) [آلبانیایی]

احمدی، مهدی، تیرانا، کمیته مطالعات و تحقیقات مجمع جهانی اهل بیت (ع)، با همکاری رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در تیرانا، ۱۹۹۶ م.، ۹۰ صفحه

۱۷. مقتبس من حياء المعصومين الاربعه عشر (علیهم السلام) فی تاریخ الاسلام حیاة

الامام زين العابدين (ع) [انگلیسی]

قرشی، باقرشریف، ترجمه عبدالله شاهین، تهران، انتشارات انصاریان، ۲۰۰۱ م.

ص: ۱۵۷

بخش دوم: کتابشناسی صحیفه سجادیه

فصل اول: شروح و تعلیقات صحیفه سجادیه

فصل دوم: ترجمه‌های فارسی صحیفه سجادیه

فصل سوم: ترجمه‌های غیر فارسی صحیفه سجادیه

ص: ۱۵۹

[آ]

۱. آشنایی با صحیفه سجادیه [فارسی - عربی]

مجد فقیهی، محمد علی، قم، مرکز جهانی علوم اسلامی، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۱۲۱ صفحه، وزیری.

نویسنده در این نوشتار، نخست با اشاره به گوشه‌هایی از زندگی و شخصیت امام سجاد (ع) و ویژگی‌های عصر ایشان و رویکرد امام سجاد (ع) به دعا و فلسفه آن، به شناسایی صحیفه سجادیه و پس از آن به محتوایشناسی آن پرداخته و افزون بر آن، ترجمه‌ها، فرهنگنامه‌ها، تکمله‌ها و شرح‌های صحیفه سجادیه را بررسی و به تعدادی از ترجمه‌ها، فرهنگنامه‌ها و شرح‌های صحیفه سجادیه اشاره نموده است و در پایان سه دعا از ادعیه صحیفه سجادیه (دعای سی و دوم: دعای بعد از نماز شب، دعای چهل و دوم: دعای هنگام ختم قرآن و دعای پنجاه و دوم: دعای ذلت و فروتنی در برابر خدا) را شرح و توضیح داده است.

۲. آشنایی با صحیفه سجادیه: تجلی پیام جاوید عاشورا [فارسی]

باقریان، احمد، قم، انتشارات زائر، چاپ اول، ۱۳۸۲، ۱۴۸ صفحه، رقعی.

در این کتاب موضوعات کلی صحیفه در ۱۹ باب: توحید، نبوت، امامت، معاد، اسلام و احکام و ... آمده، ذیل هر باب نیز موضوعاتی را عنوان کرده و همچنین جایگاه هر باب و موضوعات آن را در صحیفه مشخص نموده است.

۳. آشنایی با صحیفه سجادیه [فارسی]

سالمی، محمد، اهواز، انتشارات خوزستان، چاپ اول، ۱۳۹۲، ۸۸ صفحه.

ص: ۱۶۰

۴. آشنایی با صحیفه سجادیه «اخت القرآن» [فارسی]

هیئت مسابقات سراسری آموزشی قران و عترت (ع)، تهران، مرکز فعالیت‌ها و پژوهش‌های قرآن و عترت دانشگاه آزاد اسلامی، ۲۸ صفحه. ابن جزوه ازمتمنی که توسط حجه الاسلام والمسلمین جناب آقای امامی نوشته شده، تلخیص شده است، محل نگهداری: کتابخانه دانشگاه آزاد اسلامی واحد قم.

۵. آفاق الروح فی ادعیه الصحیفه السجادیه [عربی]

فضل الله، سید محمد حسین، بیروت، دارالملاک، چاپ اول، ۲۰۰۰ م.

شرح و تحلیل کلیه دعاهای صحیفه سجادیه است. نویسنده، به منظور ارائه فرهنگ و معارف موجود در صحیفه امام سجاد علیه السلام، این اثر را به روش توصیفی تالیف کرده است. مولف پس از نقل هر فقره از دعا، به شرح و تفسیر آن می‌پردازد و موضوعات مورد اشاره در آن دعا را بیان می‌کند. این مباحث در کتاب حاضر مطرح شده است: دعا، صلوات بر رسول خدا (ص)، شعاری که مسلمانها را از دیگران متمایز می‌کند، عالم ملائکه، التزام به خط رسالت، مفاهیم دعا، مسئولیت انسان مومن، اهداف دعا، نیاز به خداوند، اسلوب توبه، مفهوم شیطان در قرآن، فلسفه دعا و استسقا، مسئولیت پدران و مادران در قبال تربیت فرزندان.

۶. آیین جهاد در صحیفه سجادیه [فارسی]

رهبر، محمد تقی، تهران، سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۳۶۵، ۷۲ صفحه. رقعی.

موضوع جهاد اسلامی را با توجه به دعای امام سجاد (ع) درباره مرزداران بررسی می‌کند. این کتاب در دوران دفاع مقدس توسط سازمان تبلیغات اسلامی چاپ و منتشر شده است.

ص: ۱۶۱

۷. آینه مکارم: شرح دعای مکارم الاخلاق امام سجاد (ع) [فارسی - عربی]

خاتمی، سید روح الله، تهران، سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، چاپ اول، ۱۳۷۶، ۶۱۲ صفحه، وزیری.

این اثر، شرحی مفصل و ارزشمند بر دعای مکارم الاخلاق امام سجاد (ع) است. نویسنده با بهره‌گیری از آیات قرآن و روایات معصومین (ع) و با بیانی محققانه و عالمانه به شرح و تبیین معارف والای این دعای شریف پرداخته است و اسرار این گنجینه معنوی را برای خوانندگان آشکار ساخته است. این شرح، بیشتر جنبه اخلاقی دارد و جزء سلسله درس‌های اخلاقی آن مرحوم محسوب می‌شود. معنای اخلاق، پاسخ اشکال‌هایی که به دعا می‌گیرند، ریشه ایمان، معنای هستی، معنای توکل، معنای نیت، ریاضت، طلب هدایت، انسان و هدایت الهی، نفی ظلم‌پذیری، معایب ظلم‌پذیری، لزوم شناخت مکر و از جمله مباحث کتاب است.

[الف]

۸. الابعاد الانسانیة والحضاریة فی الصحیفۃ السجادیة للامام علی بن الحسین بن علی بن ابی طالب (ع) [عربی]

گروه نویسندگان، دمشق، رازنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در دمشق، چاپ اول، ۱۴۲۵ ق، ۳۲۰ صفحه، رقعی.

این کتاب مجموعه مقالات همایشی است در باره شخصیت حضرت امام سجاد (ع) و نیز اهمیت و عظمت و ابعاد مختلف کتاب صحیفه سجادیه که هر کدام از آنها از زاویه‌ای خاص از لحاظ اعتقادی، اخلاقی، عرفانی و اجتماعی به تبیین کتاب

صحیفه سجادیه پرداخته‌اند. این کار با همت سفارت جمهوری اسلامی ایران و با همکاری رازنی فرهنگی سفارت در

قالب یک کنگره بزرگ بین‌المللی و با حضور

دها تن از محققان و متفکران از سوریه، ایران، لبنان، عراق، یمن، هند، فلسطین، مصر و سیرالئون و برگزاری جلسات کارشناسی با حضور آنان صورت گرفته تا ابعاد شخصیت حضرت امام سجاد (ع) و کتاب صحیفه سجادیه به مردم مسلمان دنیا، بهتر معرفی شده و مورد استفاده آنان قرار گیرد.

۹. اخلاق اجتماعی در صحیفه سجادیه [فارسی]

حق شناس، حمیدرضا، [تهیه کننده] مرکز پژوهشهای اسلامی صدا و سیما. قم، انتشارات دفتر عقل، ۱۳۸۸، ۱۲۰ صفحه، رقعی.

ارائه نکته‌هایی اخلاقی در عرصه‌های گوناگون خانوادگی، اجتماعی و حکومتی و ارائه وظایف رسانه ملی درباره آن‌ها موضوع این اثر است که با محوریت صحیفه سجادیه و روایات معصومین (ع) بدان پرداخته شده است. فصل ابتدایی به بیان کلیاتی درباره تحقیق، معرفی ابعاد گوناگون صحیفه سجادیه و تقسیم محتوای آن به ارتباط با جامعه، با خود و با خداوند، و همچنین مقصود نویسنده از اخلاق و تعریف آن اختصاص یافته است. در ادامه، اخلاق در خانواده در سه محور والدین، فرزندان و زن و شوهر مورد بررسی قرار گرفته و سپس اخلاق اجتماعی در ارتباط با خویشاوندان، دوستان و همسایگان، سالمندان و خردسالان، مردم و نیازمندان تشریح گردیده است. در فصل مربوط به اخلاق حکومتی نیز، حقوق متقابل مردم و حاکمان مورد دقت نظر قرار گرفته است.

۱۰. اخلاق محتشمی: شرح متن صحیفه سجادیه حضرت امام زین العابدین و وصایای حضرت امیرالمومنین بفرزندش ابو عبدالله الحسین (ع) [فارسی - عربی]

اسفندیاری محتشم السلطنه، حسین، تهران، حسینیه ارشاد، چاپخانه نگین، چاپ دوم، ۱۳۴۸، ۲۲۸ صفحه، وزیری.

۱۱. اسرار خاموشان: شرح صحیفه سجادیه [فارسی - عربی]

خلجی، محمدتقی، قم، انتشارات پرتو خورشید، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۲ جلد، وزیری.

این نوشتار، شرحی است بر صحیفه سجادیه، مؤلف با بهره‌گیری از مهم‌ترین کتاب‌های تفسیری و حدیثی، معارف والای صحیفه را تشریح و تبیین کرده است. در این کتاب ذیل هر یک از جملات ذکر شده از صحیفه سجادیه مسایل فلسفی، اجتماعی و سیاسی، برخی اشعار، سخنانی از ائمه معصومین (ع) و آیاتی از قرآن کریم به فراخور موضوع ذکر شده است که لطافت خاصی به مباحث اعتقادی اثر بخشیده است. مقدمه مفصل مؤلف با عنوان دیباچه‌ای بر دعا در ۱۳۰ صفحه، از مهم‌ترین ویژگی‌های این کتاب است. مؤلف در این مقدمه، درباره مفهوم دعا، ادب دعا، شرایط اجابت دعا و زمینه‌های شکل‌گیری صحیفه سجادیه بحث کرده و در ضمن به پرسش‌هایی نیز پاسخ داده است: آیا دعا با اصل علیت ناقي دارد؟ آیا دعا با قضا و قدر ناسازگار است؟ و در ادامه به ترجمه و شرح نیایش یکم صحیفه سجادیه پرداخته که از جمله مباحث آن عبارت‌اند از: سپاس و ستایش، آفرینش آغازین، چهره ریاضی جهان، تقدیر معیشت روزی خوران،

روش‌های خداشناسی، الهام‌سیاس‌گذاری، برزخ، شفاعت در آموزه‌های اسلام، گواهان عمل، ساز و برگ حیات آدمی، انسان و اسلام، توبه در اسلام، نقش عمل ستایش و سیاس و ...

جلد دوم کتاب حاضر ترجمه و شرح صحیفه سجادیه است از نیایش دوم تا پنجم که درباره پیامبر (ص)، فرشتگان، پیروان رسولان و اهل بیت و دوستداران آنهاست. در شرح فرازهای دعاها توجه به کلیت دعا و جهان‌بینی و اصول حاکم بر آن و توضیح مفردات و مضامینی با رویکردی کلامی و تحلیلی مورد نظر شارح است. ضمن اینکه نثر سلیس و فخیمانه شرح ویژگی ممتازی است که این اثر را از دیگر شروح متمایز می‌کند. صحیفه سجادیه ترجمان آموزه‌های اصیل اسلام در سه بعد اعتقادات، تکالیف عملی و وظایف اخلاقی در قالب نیایش است. در این کتاب ذیل

ص: ۱۶۴

هر یک از جملات ذکر شده از صحیفه سجادیه مسایل فلسفی، اجتماعی و سیاسی، برخی اشعار، سخنانی از ائمه معصومین (ع) و آیاتی از قرآن کریم به فراخور موضوع ذکر شده است. نویسنده تلاش کرده است نظم و شیوه دعا را کشف و موضوعات مختلف موجود در آن را معرفی کند.

۱۲. اخلاق در قرآن کریم و صحیفه سجادیه [فارسی]

زینی‌وند، تورج، اصفهان: حوزه علمیه قم، دفتر تبلیغات اسلامی، شعبه استان اصفهان، ۱۳۹۳، ۴۳۲ صفحه، رقعی.

در این اثر به اخلاق در قرآن کریم و صحیفه سجادیه در چهار فصل پرداخته شده است. در فصل اول با عنوان کلیات به تعریف موضوع، پرسش و فرضیه، مفهوم و محتوا، اهمیت و ضرورت تحقیق، پیشینه پژوهش و هدف از تحقیق پرداخته شده است. عنوان فصل دوم تحلیل تطبیقی مبانی نظری اخلاق در قرآن و صحیفه سجادیه است که شامل موضوعاتی همچون غایت‌انگاری، قاعده‌نگری، وحی، فطرت و عقل، اختیار، مطلوب‌نهایی و تلاش، تقابل مضمون‌های اخلاقی، ترادف مضمون‌های اخلاقی، مفاهیم اخلاقی عام و خاص، گوناگونی خطاب‌ها، ماهیت مفاهیم اخلاقی، شبکه معنایی می‌شود. فصل سوم به بررسی تطبیقی فضیلت‌های اخلاقی در قرآن کریم و صحیفه سجادیه در موضوعاتی همچون احسان به پدر و مادر، اخلاص، امر به معروف و نهی از منکر، امید، انفاق، تقوی، توبه، توکل و ... اشاره می‌کند. فصل چهارم با عنوان بررسی تطبیقی رذیلت‌های اخلاقی همچون استهزاء و تمسخر، اسراف و تبذیر، بدگمانی، پیروی از شیطان،

تکبر و غرور، تهمت، افترا و غرور، حرص، حسد، خشم، دروغ، دنیاخواهی و ... در قرآن کریم و صحیفه سجادیه پرداخته است.

۱۳. امام سجاد (ع) و شهدا: بررسی تطبیقی سیره شهدا با فرازهایی از صحیفه سجادیه [فارسی]

حسینی، سیدرضا، قم، نشر هدی، ۱۳۹۲، ۱۱۲ ص، رقعی.

ص: ۱۶۵

بررسی سیره و سبک زندگی شهدا با توجه به دیدگاه‌های امام سجاد (ع) در صحیفه سجادیه است. در این اثر نویسنده سعی نموده است با استفاده از ادعیه و مناجات‌های امام سجاد، به بررسی برخی از رفتارها و گفتارهای شهدا و

رزمندگان ایرانی در طول هشت سال جنگ بین ایران و عراق و تطبیق این سیره عملی و سخنان آنان با دیدگاه‌های آن امام در صحیفه سجاده پیردازد. در همین زمینه وی به سیره و گفتار رزمندگان و شهدا در مورد نماز، توبه، اخلاص، فروتنی، عدالت، ترس از خدا، ثنای پروردگار و یاد او، شوق جهاد و شهادت در راه خدا، انس با قرآن، پرهیز از محبت دنیا، صبر و استقامت در راه هدف، گذشت و بخشش از خطای دیگران، توکل بر خدا، تقوا و برخی دیگر از فضایل اخلاقی اشاره نموده و عملکرد و گفتار آنان را با سخنان امام سجاد (ع) در صحیفه سجاده مقایسه نموده است.

۱۴. امام شناسی (صحیفه سجاده) (جلد ۱۵) [فارسی]

حسینی طهرانی، سید محمدحسین، مشهد، انتشارات علامه طباطبائی، چاپ سوم، ۱۳۸۳، ۳۷۰ صفحه، وزیری.

در این کتاب به موضوعاتی از قبیل: کتاب صحیفه سجاده و دعای آن راجع به خلافت، شمه‌ای از احوالات امام سجاد علیه السلام، اهمیت صحیفه کامله سجاده، تواتر صحیفه کامله سجاده، ملحقات صحیفه سجاده، صحیفه ثانیه سجاده تدوین شیخ حرعاملی، صحیفه ثالثه سجاده تدوین میرزا عبدالله افندی، صحیفه رابعه سجاده تدوین میرزا حسین نوری، صحیفه

خامسه سجاده تدوین سید محسن امین عاملی، صحیفه سادسه سجاده تدوین شیخ محمد صالح مازندرانی، اشتهار صحیفه در میان علماء سابقین و ... پرداخته شده است.

۱۵. انسان از منظر قرآن و صحیفه سجاده و دلالت‌های تربیتی آن [فارسی]

عموزاده سماکوش، حسن و لیلا بیگدلی، تهران، انتشارات سیب سبز، ۱۳۹۲، ۱۲۶ صفحه، رقعی.

ص: ۱۶۶

نگارنده در این اثر تلاش کرده تا با تحلیل مفاهیم و محتوای دعای صحیفه سجاده، دلالت‌های تربیتی آن را بررسی کند و بر اساس آن، تربیت دینی مورد نظر صحیفه سجاده را پیشنهاد کند. این اثر از سه فصل تشکیل شده است که عبارتند از: فصل اول انسان، که در این فصل به رویکردهای مربوط به طبیعت انسان، مقتضیات انسان، نظریه شفلر، مفاهیم رایج استعداد و نظریه طبیعت انسان در قرآن پرداخته شده است. در فصل دوم با عنوان "فطرت و امور فطری" به فطریات انسانی در ناحیه شناخت‌ها، فطریات در ناحیه خواستها، معیار تشخیص امور فطری، ویژگی‌های امور فطری، نظریه فطرت در قرآن، هماهنگی ابعاد فطرت انسان، تغییر در فطرت انسان، دلایل استعدادهای منفی در انسان، اختلاف در استعدادها از دیدگاه قرآن پرداخته شده است. همچنین فصل سوم هم با عنوان "صحیفه سجاده" به مواردی همچون انسان مطلوب در قرآن و صحیفه سجاده، هدف آرمانی تربیت در قرآن و صحیفه سجاده، رویکرد اساسی در تربیت در قرآن و صحیفه سجاده، شناخت خدا، غفلت، خوددوستی، رابطه معلم و شاگرد در قرآن و صحیفه سجاده، اصول تربیت در صحیفه سجاده، اصل بازگشت یا تغییر رفتار، اصل تذکر و اصل عزت اشاره شده است.

[ب]

۱۶. بازگشت به صحیفه سجاده: منتخبی از دعا‌های ارزشمند امام سجاد (ع) در صحیفه سجاده [فارسی - عربی]

دهکردی، حسین، اصفهان، انتشارات آیین فرزانی، ۱۳۸۹، ۹۶ صفحه،

در این کتاب تعدادی از دعا‌های امام سجاد علیه‌السلام در صحیفه سجادیه انتخاب شده‌اند، که عبارتند از: درخواست اخلاق پسندیده، نیایش به هنگام پگاه و شامگاه، دعا برای پدر و مادر، دعا برای فرزندان، پوزش از کوتاهی در حقوق مردم، نیایش

ص: ۱۶۷

هنگام سختی و دشواری، نیایش پس از فراغت از نماز شب، خیرخواهی از خداوند متعال، درخواست حاجت از خداوند، اظهار فروتنی در پیشگاه خدا، درخواست رحمت و آمرزش، در پناه جویی از ناگواریها، یاد مرگ و در توبه و انابه.

۱۷. بال در بال ملائک (گلگشتی در متن دعای چهل و چهارم صحیفه سجادیه) [فارسی - عربی]

رضوانی، مجتبی، ویراستار: محمود رنجبر، رشت، انتشارات حق شناس، چاپ اول، ۱۳۸۲، ۸۰ صفحه، رقی.

نوشتار حاضر شرحی است بر دعای چهل و چهارم صحیفه سجادیه که با متن دعا همراه است. در این دعا از فضایل ماه رمضان سخن گفته است.

۱۸. برای مامان و بابا: برگرفته از صحیفه سجادیه (مدرسه امام سجاد ۲) [فارسی]

حیدری ابهری، غلامرضا، قم، نشر جمال، چاپ چهارم، ۱۳۸۷، ۱۲ صفحه، خشتی.

چاپهای دیگر: (چاپ پنجم، ۱۳۸۹)، (چاپ ششم، ۱۳۹۲)، (چاپ هفتم، ۱۳۹۳).

این اثر برگرفته از دعای بیست و چهارم صحیفه سجادیه است. امام سجاد علیه‌السلام در این دعا با تمثیلات و تشبیهاتی بسیار شیرین و خواندنی، رابطه‌ی منطقی فرزند با پدر و مادر را تعیین می‌کند و وظایف او را در برابر دو نعمت بزرگ بیان می‌دارد.

۱۹. بررسی نظام تربیتی صحیفه سجادیه [فارسی]

ابراهیمی فر، علی اصغر، قم، انتشارات دفتر عقل، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۱۹۴ صفحه، رقی.

ص: ۱۶۸

این پژوهش به بررسی و کشف نظام تربیتی در صحیفه نورانی سجادیه می‌پردازد. بخش اول، کلیاتی درباره پژوهش حاضر و بخش دوم، عهده‌دار تبیین مبانی تربیتی صحیفه سجادیه است. بخش سوم به اصول تربیتی صحیفه اشاره دارد. در بخش چهارم، روش‌های تربیتی صحیفه سجادیه بررسی می‌شود و بخش پنجم به توضیح هدف‌های تربیتی در صحیفه سجادیه اختصاص دارد. در بخش پایانی نیز به نقش رسانه در انتقال مفاهیم بلند صحیفه سجادیه پرداخته شده است.

۲۰. بر کرانه صحیفه سجادیه [فارسی]

علیزاده، حسین و مجید زندی؛ به اهتمام معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران، تهران: موسسه فرهنگی دین پژوهی بشری: شهرداری تهران، معاونت امور اجتماعی و فرهنگی، اداره کل فرهنگی، ۱۳۹۲.

کتاب حاضر از مجموعه آثار برگزیده نخستین جشنواره دعا و نیایش شمس است که توسط دبیرخانه تخصصی دعا و نیایش شمس برگزار شده است.

۲۱. برگی از صحیفه‌ی سجادیه (آشنایی با امام سجاد (ع) و حقوق والدین) ویژه‌ی دانش‌آموزان (راهنمایی و متوسطه) [فارسی]

الهی قمشه‌ای، مهدی، ویراستار سیدمحمد سجادی، تهران، انتشارات اندیشه مطهر، ۱۳۹۲، ۹۶ صفحه، پالتویی.

۲۲. برگی از صحیفه‌ی سجادیه ۱ دوره اول متوسطه (پایه هفتم) [فارسی]

الهی قمشه‌ای، مهدی (مترجم)، اراک، انتشارات یوحنا، ۱۳۹۴، ۹۶ صفحه، پالتویی.

این اثر به شرح دعای پانزدهم صحیفه سجادیه ویژه دانش‌آموزان در دو فصل پرداخته است. فصل اول به زندگانی امام سجاد علیه‌السلام اختصاص دارد که در آن به موضوعاتی همچون آشنایی با امام سجاد علیه‌السلام، دفاع فرهنگی در عصر استبداد، حکومت معنوی در عصر خفقان، کارآمدترین شیوه تربیتی، تربیت انسان‌های صالح، محبوبیت امام از منظر دیگران، زیباترین شیوه معاشرت، پناه بی‌پناهان،

ص: ۱۶۹

خدمتگزار ناشناس، راز تسخیر دلها، روش‌های دوست‌یابی و ... اشاره شده است. موضوع فصل دوم شرح دعای پانزدهم صحیفه سجادیه در هفت فراز است. در این فرازها به موضوعاتی از قبیل: عظمت نعمت سلامتی، صبر بر سختی‌ها، جایگاه بهداشت در اسلام، اسلام و نعمت سلامتی، آثار تربیتی و معنوی بیماری، آزمایش، مصلحت الهی، اجابت دعا، تدبیر خداوند، رضایتمندی در سختی‌ها، حالت‌های متفاوت اولیاء و ... اشاره شده است.

۲۳. برگی از صحیفه سجادیه ۴ دوره دوم متوسطه (پایه اول) [فارسی]

الهی قمشه‌ای، مهدی (مترجم)، اراک، انتشارات یوحنا، ۱۳۹۳، ۱۵۲ صفحه.

جلد چهارم کتاب برگی از صحیفه سجادیه از «مقدمه و فصل‌های پرتوی از زندگینامه امام سجاد علیه‌السلام و شرح دعای ششم صحیفه سجادیه» تدوین شده است. فصل اول به عناوینی چون: چرا امام چهارم سجاد لقب یافت، سیمای امام سجاد علیه‌السلام، اخلاق امام سجاد علیه‌السلام، امام سجاد علیه‌السلام و مسائل فرهنگی، مسائل اقتصادی در صحیفه سجادیه، راز محبوبیت اجتماعی، جایگاه همسایه‌های در صحیفه سجادیه، حفظ شیعیان و برخوردهای امام با امویان، حمایت معنوی از قیام‌های عاشورایی، حاکمان عصر امام سجاد علیه‌السلام، نقش نگین انگشتر امام سجاد علیه‌السلام و امام زین‌العابدین

علیه‌السلام و صحیفه سجادیه در نگاه اهل سنت پرداخته است. مؤلف در فصل دوم در رابطه با موضوعات دعا به وقت صبح و شام، ستایش آفریننده روز و شب، تاریکی آرامبخش شب، حرکت و حیات با آغاز صبح، برنامه‌ریزی و استفاده

از فرصتها، کسب روزی حلال، همه چیز از آن خداست، هر روز نو شاهد اعمال ما، بهترین روز، خطر رسوائی، خطر دام‌های شیطان دوازده خصلت زیبا، دوازده ویژگی اهل ایمان، مقام رضا و خشنودی، عدل و مهر و ملک خداوند، بنده‌ای تمام عیار، بهترین پاداش، یقین به بخشایش الهی مطالبی را به نگارش آورده است.

ص: ۱۷۰

۲۴. برگی از صحیفه سجادیه ۵ دوره دوم متوسطه (پایه دوم) [فارسی]

الهی قمشه‌ای، مهدی (مترجم)، قم، انتشارات یوحنا، ۱۳۹۳، ۱۵۴ صفحه.

کتاب پنجم برگی از صحیفه سجادیه از عناوینی همچون: شرح فرازهایی از دعای بیستم صحیفه سجادیه (مکارم‌الاخلاق، صلوات بر محمد و آل محمد، مراتب یقین، محافظت از نیت و اندیشه‌ها، بندگی خدا، طمع مثبت و منفی، ریشه‌های تکبر، تکبر پسندیده، همنشینی با محرومان، تغییر رفتارهای غلط و ناپسند، حسد مذموم و غبطه محمود، راه علاج حسد و ضرر حسد در دنیا گردآوری شده است. از دیگر موضوعات این کتاب می‌توان به تبدیل سوءظن به اعتماد، توانائی دفاع در مقابل ستمگران، مجازات دفاع نکردن از حق خود، از پیامبر صلی‌الله علیه و آله بیاموزیم، گسترش عدالت، وحدت پراکندگان، اصلاح بین مردم، فاش نمودن خوبی‌ها و پنهان کردن زشتی‌ها، نرم خویی، تواضع رسول خدا صلی‌الله علیه و آله و سلم، آرامش و وقار، معاشرت زیبا با دیگران، پیشی گرفتن در فضیلت، ترک سرزنش، ترک یاری به غیرمستحق و دوری از اهل بدعت اشاره نمود.

۲۵. برگی از صحیفه سجادیه ۶ دوره دوم متوسطه (پایه سوم) [فارسی]

الهی قمشه‌ای، مهدی (مترجم)، قم، انتشارات یوحنا، ۱۳۹۳، ۱۵۰ صفحه.

این کتاب شرح فرازهایی از دعای بیستم صحیفه سجادیه (مکارم‌الاخلاق) با عناوین پیری و درماندگی، حقوق سالمندان، سخت‌ترین امتحان انسان، خلوص نیت و توکل، آثار اخلاص در زندگی، تعامل برابر با مردم، راه‌های مقابله با شیطان و برای دوری از شیطان چه باید کرد است. از دیگر موضوعات این کتاب، عوامل مصونیت از شیطان، دوری از ستم و ستمگری، مهم‌ترین هدف انبیاء، آثار ستم، فلسفه انقلاب اسلامی، در سایه سار کرم الهی، فقط فضل و کرم الهی، دل‌داده عفو و رحمت الهی، زبان آدمی، نطق بر اساس هدایت، تقوا عامل بصیرت و بینش و تقوا و آزادی معنوی است.

ص: ۱۷۱

۲۶. برگی از صحیفه سجادیه ۷ دوره دوم متوسطه (پایه چهارم) [فارسی]

الهی قمشه‌ای، مهدی (مترجم)، قم، انتشارات یوحنا، ۱۳۹۳، ۲۱۸ صفحه.

جلد هفتم برگی از صحیفه سجادیه شامل مباحثی همچون: مقدمه، ویژگی‌های مرتبط با امامت، ویژگی‌های امام علیه‌السلام در ارتباط با خدا، بهره‌گیری امام سجاد علیه‌السلام از دعا، حاکمان عصر امام سجاد علیه‌السلام و امام زین‌العابدین علیه‌السلام و صحیفه سجادیه در نگاه اهل سنت است. همچنین این کتاب شامل فرازهای لطف و نعمت الهی، غنای نفس و بی‌نیازی طبع، اسراف و تباهی، کسب و کار، عبادت و بندگی، امنیت، تنگدستی و آبروداری، تندرستی و عبادت، حسن عاقبت، یاد خدا و صلوات بر محمد و آل محمد است.

۲۷. بهترین زندگی در پرتو سخنان امام سجاده (ع) [فارسی]

رضا (نوری)، مسعود، [بی جا، بی نا، بی تا]، ۷۶ صفحه، وزیری.

در این کتاب کلمات قصار و حکمت‌های آموزنده برگرفته از دعا‌های صحیفه سجاده به صورت فهرست موضوعی همراه با آدرس دعاها، زیر هر یک از کلمات قصار و حکمت‌های امام سجاده (ع) آورده شده است و نیز در پایان کتاب

فهرست کامل دعا‌های صحیفه سجاده درج گردیده است. تعداد عناوین اصلی ذکرشده در کتاب ۴۶ موضوع می‌باشد که هریک نیز شامل زیر مجموعه‌های فراوانی است. موضوعات اصلی عبارت‌اند از: برنامه روزانه یک مسلمان، اخلاق و کردار ناپسند، درباره نفس، درباره توبه، درباره رزق و روزی، شیطان، خود پسندی، غیبت، وظایف یک مسلمان، فروتنی برای سرمایه داران، ترس از دیگران، احتیاج، حسود و بیماری حسد، درباره پدر و مادر، درباره حاجت و حاجتمندان، درباره حرص، برکت دارایی، درباره قرآن، ماه مبارک رمضان، درباره امید، اسراف، حب دنیا، دعا، یاد مرگ، ریا و خود نمایی، خلوص نیت، عبادت خدا، بیماری و درد، یاد خدا، یاری خدا، نیکبختی،

ص: ۱۷۲

حمد و ستایش خداوند متعال، در باره رسول اکرم (ص)، بد بخت کیست؟، شریف و عزیز کیست، آرزو، روش بر خورد با تهیدستان و ثروتمندان، در باره گناه، در باره دوستی، پاداش اعمال، در باره خدا، نزدیکی به خدا، دانایی، در باره غم و اندوه و مسئلت خداوند.

۲۸. به سوی خوبی‌ها: برگرفته از صحیفه سجاده (مدرسه امام سجاده ۳) [فارسی]

حیدری ابهری، غلامرضا، قم، نشر جمال، چاپ دوم، ۱۳۸۷، ۱۲ صفحه، خشتی.

این کتاب برداشتی از دعای مکارم‌الاخلاق صحیفه سجاده است. امام سجاده (ع) در این دعا به ما می‌آموزد که خواسته‌های انسان مومن کمال‌جو نباید در دایره تنگ نیازهای مادی خلاصه شود. کمالات معنوی و اخلاقی نیز باید در زمره خواسته‌ها و خواستنی‌های انسان قرار گیرد.

۲۹. بیراهه‌ها (رهیافت‌هایی از دعای هشتم صحیفه سجاده) [فارسی]

منگنه‌چی، حجت، قم، مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی (ص)، ۱۴۳۳ ق.، ۲۴۰ صفحه، وزیری.

شرح و تفسیر رهیافت‌هایی از دعای هشتم صحیفه سجاده است. این دعا، به صفات ناپسند و کردارهای نکوهیده پرداخته و امام سجاده (ع) در خلال آن، از این که به این صفات متصف گردد، به خداوند متعال پناه برده است. نگارنده در این راستا تلاش نموده تا علاوه بر ترجمه دعا، فرازهای آن را در آیات قرآن کریم و روایات معصومین (ع) پیگیری نموده تا از این طریق، فهم بهتر دعا و مضامین آن میسر گردد. بدخلقی، کمی قناعت، زیاده‌روی در شهوت، غفلت، پافشاری بر انجام گناه، ناسپاسی در برابر عطای دیگران، کوچک شمردن گناه صغیره، خودپسندی در اعمال، اسراف، ستم سلطان و یاری کردن ستمگر، برخی از رذایل اخلاقی هستند که در این دعا، بدان‌ها پرداخته شده است.

ص: ۱۷۳

[پ]

۳۰. پژوهشی در صحیفه امام سجاد (ع): بررسی و تحقیق از تاریخ صحیفه سجادیه و اثرات روحبخش دعا‌های امام سجاد (ع): همراه با رهنمودهای آن حضرت [فارسی]

احمدی، ذکراالله، قم، انتشارات ناصر، چاپ اول، ۱۳۸۴، ۲۰۸ صفحه، رقعی.

تحلیلی از معارف صحیفه سجادیه است. این تحلیل شامل تحقیق در تاریخ صحیفه سجادیه، آثار دعا‌های امام سجاد (ع) و بحث درباره اهمیت و ارزش صلوات است. نگارنده در این کتاب نخست تاریخ صحیفه سجادیه را بررسی نموده و اهداف آن را در شش موضوع شناخت خدای جهان، عجز مطلق در برابر خدا، توجه دادن به رحمت الهی، خودسازی انسان‌ها، انقطاع از غیر خدا و مراعات حقوق یکدیگر تشریح نموده و طی آن اسناد صحیفه سجادیه، تأثیر دعا‌های امام سجاد (ع) و پس از آن تأثیر صلوات در صحیفه‌ی سجادیه، توبه از دیدگاه صحیفه، سیمای رزمندگان اسلام، صحیفه و مسائل اقتصادی و صحیفه و معجزات علمی مطرح ساخته است.

۳۱. پیامی از صحیفه سجادیه [فارسی]

حجازی، علاءالدین، تهران، کانون نشر و پژوهش‌های اسلامی، ۱۳۵۸، ۸۸ صفحه، وزیری.

۳۲. بیک صحیفه سجادیه [فارسی]

زاهدی زرنق، فهیمه، قم، موسسه جامعه القرآن الکریم، ۱۳۹۳، ۳۸ صفحه، پالتویی.

مجموعه‌ای مختصر برای شناخت کتاب صحیفه سجادیه امام زین العابدین (ع) است. در این کتاب ضمن بازنویسی و ترجمه فرازهایی از دعا‌های امام سجاد، به موضوعاتی چون شناسنامه امام سجاد (ع)، شناسنامه صحیفه سجادیه، کلام بزرگان درباره صحیفه، چگونه خدا را صدا بزنیم، چگونه خود را به خدا معرفی کنیم، چگونه برای پدر و مادر دعا کنیم و ... پرداخته شده است.

ص: ۱۷۴

[ت]

۳۳. تاکتیک‌های جنگی دفاع از مرزهای اسلامی در دعای اهل الثغور امام سجاد (ع) [فارسی]

عاملی، جعفر مرتضی، مترجمان حسن مجیدی، مطهره محسن‌بیگی، قم: نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها، دفتر نشر معارف، ۱۳۹۳، ۲۱۶ صفحه.

این کتاب ترجمه کتاب سیاست الحرب فی دعاء اهل الثغور: منطلقات و ضوابط اثر جعفر مرتضی‌عاملی می‌باشد.

۳۴. تجلی قرآن در صحیفه ی مبارکه ی سجادیه: با ترجمه‌ای نوین، و اجمالی در شرح (با بهره‌گیری از شروح معتبر و متون تفسیری، روایی و عرفانی) [فارسی]

احمدی، فاطمه، تهران، انتشارات حنیفا با همکاری کتاب نیستان، چاپ اول، ۱۳۹۱، ۲ جلد.

این کتاب شرحی بر صحیفه سجادیه است. در این کتاب هر دعا (بوستان) به فرازهایی تقسیم شده و ذیل هر فراز، با بهره‌گیری از شروح معتبر و مجموعه‌های تفسیری و روایی و عرفانی، شرحی به ایجاز و اختصار بیان گردیده است. مهم‌ترین مورد استفاده در این کتاب، شرح ریاض السالکین اثر دانشمند مستطاب سیدعلی خان مدنی شیرازی است. در بخش تجلی آیات که نوآوری این کتاب بیشتر مربوط به این بخش است، برای هر فراز، آیاتی که به لحاظ مضمون و مفهوم، با دعا همخوانی تام و صریح دارند و می‌توان گفت در حقیقت، منبع صدور فیض آن دعا بوده‌اند، ارائه می‌گردد، تا منظور نویسنده که بیان تجلی کتاب مبین وحی در آینه تمام نمای صحیفه امام سجاد علیه‌السلام است، حاصل گردد و مشخص شود که نیایش‌های امام سجاد علیه‌السلام، در هر محتوایی که باشند، به منزله شرح و تفسیر ملکوتی قرآن، و ترجمانی دیگر گونه از آیات کریمه الهی است.

ص: ۱۷۵

۳۵. التحفة الرضویه فی شرح الصحیفه الكامله السجادیه [عربی]

اردکانی یزدی، قاضی بن محمد، تحقیق: علی فاضلی، تهران، سازمان تبلیغات اسلامی، پژوهشکده باقرالعلوم (ع)، چاپ اول، ۱۳۸۸، ۲۸۸ ص، وزیری.

این شرح تالیف قاضی بن کاشف الدین محمد یزدی یکی از شروح صحیفه است که در قرن یازدهم به زبان عربی نوشته شده است. این اثر شامل شرح دعای اول و دوم صحیفه است.

۳۶. تحفه رضویه شرح صحیفه سجادیه [فارسی]

اردکانی یزدی، قاضی بن محمد، تحقیق: علی فاضلی، تهران، سازمان تبلیغات اسلامی، پژوهشکده باقرالعلوم (ع)، چاپ اول، ۱۳۸۸، ۳۵۲ ص، وزیری

این کتاب منتخبی از التحفة الرضویه که شرح عربی این مولف بر صحیفه سجادیه است، می‌باشد. وی در مقدمه، انگیزه نگارش شرح را چنین بیان می

کند: "از برکات و میامین این وادی مقدس [مشهد مقدس رضوی] به خاطر فاطر رسید که شرح مبسوطی بر ادعیه سجادیه ... به لغت بلند رتبت عربی نویسد، مشتمل بر تحقیقات رائقه و تدقیقات شاهفه و چون مقصود اصلی این بود که طبقات انام، از خواص و عوام از آن متمتع و بهره‌مند گردیده ... بنابراین، منتخبی از آن را از لغت عربی به زبان فصاحت

نشان فارسی، به عبارتی در غایت وضوح نقل نموده است". وی این شرح را به نام شاه عباس دوم صفوی نگاشته است، که شامل شرح یازده دعا از نسخه مشهور صحیفه، به اضافه دعای صلوات بر حضرت آدم (ع) است که از روی نسخه‌ای تصحیح شده و معتبر از صحیفه کامله، به خط کفعمی نزد مؤلف بوده نگاشته است. لازم به ذکر است گاهی نکاتی افزون از شرح عربی در این شرح آمده است.

۳۷. تحلیل ادبی نهج البلاغه و صحیفه سجادیه [فارسی]

عشایری منفرد، محمد، قم: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی (ص)، ۱۳۹۲، ۲۸۸ صفحه، وزیری.

ص: ۱۷۶

نویسنده در این کتاب تلاش کرده است تا با استفاده از دانش ادبی به صورت فعالیت‌محور این دو متن مهم دینی را تحلیل کند. این کتاب در چهار فصل تنظیم شده است و نویسنده در بخش اول برای آشنایی مخاطب با نهج‌البلاغه و صحیفه سجادیه مطالبی را ارائه نموده است. بخش دوم کتاب به شناخت چستی تحلیل ادبی، مبادی و روش‌های آن پرداخته است. موضوع بخش سوم کتاب آشنایی با قرینه‌ها و لزوم توجه و تعامل با آموزه‌های دانش‌های ادبی است. بخش چهارم به کارگاه‌هایی اختصاص دارد که برای دانش‌پژوهان در نظر گرفته شده‌اند تا بتوانند با تکیه بر این آموزه‌ها متن نهج البلاغه و صحیفه سجادیه را تحلیل ادبی کنند.

۳۸. تربیت در صحیفه سجادیه [فارسی]

ایرانمنش، فاطمه، تهران، سازمان تبلیغات اسلامی، شرکت چاپ و نشر بین‌الملل، ۱۳۹۴، ۳۷۹ ص. رقعی.

۳۹. ترنم آفتاب: فرهنگ جامع موضوعی صحیفه سجادیه [فارسی]

رجب‌زاده، زهرا، اصفهان، انتشارات علم آفرین، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۳۸۸ صفحه، وزیری.

کتاب ترنم آفتاب اولین فرهنگ جامع موضوعی صحیفه است که با ژرف نگری‌های ادبی و علمی و ذوقی خاص به رشته تحریر درآمده است. مؤلف این کتاب با طرح ۱۴۰۰ نمایه متناسب با کلمات موجود در صحیفه، با سبکی نو به دسته‌بندی مطالب صحیفه پرداخته و لغات به کار رفته در متن دعای صحیفه سجادیه استخراج و بر حسب موضوع تنظیم و بدین ترتیب راه را برای تمام علاقه‌مندان آشنایی با معارف صحیفه و با اهداف ذیل آسان نموده است.

– جلب اعتماد محققان: اعتماد محقق به این که هیچ لغتی از قلم نیفتاده و در دست داشتن عناوین و جمله‌هایی که به یقین می‌توان گفت کلام امام (ع) است نه برداشت فرد.

ص: ۱۷۷

– سرعت بخشیدن به کار محققان: هر فرد محقق می‌تواند تمام جملاتی را که حاوی نمایه مورد نظر موجود در صحیفه است به راحتی بیابد خواه موضوعیت داشته باشد یا نداشته باشد.

- کاربردی بودن آن برای همه مبلّغان و فرهنگیان و علاقه مندان آشنایی با معارف صحیفه: علاوه بر کارآیی ویژه فرهنگ موضوعی صحیفه برای محققان این کتاب می‌تواند مبلّغان، فرهنگیان و تمام علاقه مندان آشنایی با معارف موجود در صحیفه را برای رسیدن به اهدافشان یاری دهد.

۴۰. ترجمه و شرح صحیفه کامله سجادیه [فارسی]

تالیف دانشمندی از قرن یازدهم، تحقیق: فتح‌الله نجارزادگان، تهران، سازمان تبلیغات اسلامی، پژوهشکده باقرالعلوم (ع)، چاپ اول، ۱۳۸۸، ۴۸۸ صفحه، وزیری.

این اثر ترجمه و شرحی بر صحیفه سجادیه است که صبغه ادبی آن نسبت به سایر مباحث پررنگ‌تر است. خمیر مایه مباحث این شرح، برگرفته از حاشیه (تعلیقات) مرحوم میرداماد بر صحیفه سجادیه است. این شرح دو ویژگی برجسته دارد:

- مولف از نسخه‌های متعدد بهره گرفته و متن صحیفه و گاهی شرح عبارات آن را با نسخه‌های گوناگون مقابله کرده است تا وجه درست کلمات و عبارات را بیابد.

- بیشترین اهتمام مؤلف به بررسی نکات ادبی صحیفه سجادیه مصروف شده است. وی به بررسی صرفی و نحوی و نیز قوائد املا، ریشه‌یابی لغات و نیز استخراج معانی گوناگون واژگان، اهتمام ویژه دارد.

۴۱. تعلیقات علی الصحیفه السجادیة [عربی]

فیض کاشانی، محمدبن المرتضی، تهران، مؤسسه البحوث والتحقیقات الثقافیة، چاپ اول، ۱۳۶۶ ش، ۱۲۶ صفحه، وزیری.

ص: ۱۷۸

در این نوشتار به شرح لغوی ادعیه مندرج در صحیفه سجادیه پرداخته شده است. نویسنده (شارح) از هر یک از دعا‌های این کتاب مفردات و اصطلاحاتی از آن را انتخاب کرده و به تبیین معنای آن پرداخته تا فهم محتوای دعاها برای خوانندگان آسانتر شود. وی ریشه لغوی آن واژه یا اصطلاح و مفهوم خاص آن را در جمله استخراج کرده و با توجه به مراد امام سجاد (ع) به شرح معنای آن پرداخته است. وی در این زمینه از کتب لغوی معتبری استفاده کرده و در مورد برخی از الفاظ و اصطلاحات توضیحات بیشتر و در مورد برخی از آنها فقط معنای کلمه را بیان کرده است. در ابتدای کتاب نگارنده به بیان اهمیت دعا و سند صحیفه

سجادیه پرداخته و سند آن را متواتر دانسته است. آنگاه به ترتیب به شرح لغات و اصطلاحات ادعیه مندرج در آن پرداخته است. عناوین این ادعیه عبارتند از: دعا هنگام ضروریات، صلوات بر پیامبر (ص)، فرشتگان تابعین و پیروان و تصدیق کنندگان پیامبر اکرم (ص)، دعای حضرت امام سجاد (ع) برای خود و اهل بیت خویش، دعای ایشان هنگام صبح و شب، دعا هنگام مهمات، استعاذه، اشتیاق، پناه بردن به خداوند، عاقبت به خیر شدن، اعتراف به گناه و توبه، طلب کردن حوائج دنیوی، دعا هنگام مریضی و بیماری، دعا برای در امان ماندن از شر شیطان، دعا هنگام گرفتاری، دعا برای طلب باران، دعای مکارم الاخلاق، دعا هنگام شدت، دعا برای سلامتی، دعای پدر و مادر در حق فرزندان و فرزندان در حق

پدر و مادر، دعای برای همسایگان، دعا برای دفع قرض و بدهی، دعا برای توبه و دعا‌های دیگری که جنبه اخلاقی، عبادی و دنیوی دارد می‌باشد.

۴۲. تعلیم و تربیت از دیدگاه امام سجاد (ع): بررسی اجمالی نکات تربیتی دعای مکارم‌الاخلاق [فارسی]

لیاقتدار، محمدباقر، قم، دفتر نشر معارف، چاپ اول، ۱۳۸۶، ۲۶۸ صفحه، رقعی. این اثر در بر دارنده سه فصل با عناوین؛ جایگاه دعا در نظام تعلیم، جایگاه و ارزش دعا و شرح دعای مکارم‌الاخلاق است. مولف هدف از نگارش این اثر را چنین

ص: ۱۷۹

ذکر کرده است: "هدف از انتشار چنین گفتارهایی، اصلاح سنت راستین و زنده دعا از طریق معرفی معانی بلند ادعیه معتبر اسلامی می‌باشد. دعای اسلامی یک محرک قدرتمند انسان به سوی هدایت، کمال و ترقی است. به نظر می‌رسد در دنیای متمدن امروز که متأسفانه معرفی نامطلوب فلسفه دعا و نیایش، اثرات منفی در میان مردم می‌گذارد، سخن گفتن از دعا و مضامین حیات بخش گفتار ائمه معصومین (ع)، امری لازم و ضروری است."

۴۳. تفسیر دعای مکارم‌الاخلاق [فارسی - عربی]

بهمنی رامهرمزی، محمدعلی، قم، دارالنشر، چاپ اول، ۱۳۶۵، ۵۲۰ صفحه، وزیری.

نویسنده با ترجمه دعای اللهم ارزقنی توفیق الطاعة و با یک مقدمه کوتاه وارد بحث دعای مکارم‌الاخلاق از صحیفه سجادیه دعای شماره بیست شده است. این دعا که دارای ۳۰ بند می‌باشد هر بندی مباحثی از موضوعات اخلاقی را مطرح کرده و نویسنده سعی نموده موضوعات دعا را از جهات (اعتقادی، اخلاقی، عبادی، سیاسی، اجتماعی) مورد بحث قرار دهد و با استفاده از آیات و احادیث و نقل و قول از بزرگان و از احادیث قدسی و همچنین از نهج البلاغه به شرح و توضیح آن پردازد.

۴۴. تفسیر و شرح صحیفه سجادیه (جلد ۱) [فارسی - عربی]

انصاریان، حسین، قم، انتشارات دارالعرفان، چاپ اول، ۱۳۸۸، ۴۲۸ صفحه، وزیری.

شرح مفاهیم اخلاقی، تربیتی و عرفانی صحیفه سجادیه است. در این نوشتار ابتدا به توصیف کتاب گرانقدر صحیفه سجادیه و محتوای نورانی این کتاب پرداخته شده و گوشه‌ای از حیات پرفروغ امام علی بن الحسین السجاد (ع) و هم چنین عبادت و علم و حالات عرفانی امام زین العابدین (ع) بیان گردیده است. دیدگاه برخی از اندیشمندان را در مورد محتوای مناجات‌های امام سجاد (ع) و اخلاق و ابعاد معنوی آن حضرت منعکس می‌نماید. در ادامه چندین حکایت از سیره اخلاقی و عرفانی امام سجاد (ع) نقل شده و روایاتی از معصومین (ع) در وصف آن حضرت بیان

ص: ۱۸۰

می‌گردد. آنگاه درباره حقیقت دعا و اهمیت و ارزش آن و مداومت کردن بر آن مطالبی ذکر کرده و آثار دعا در رفع بلاها را بررسی می‌نماید. وی صحیفه سجادیه را گنجینه‌ای بی نظیر در باب خداشناسی ارزیابی کرده و خداشناسی را در سه

امر فطرت، مطالعه و دقت در امور موجودات عالم و استدلال و حکمت عقلی منحصر می‌نماید. در ادامه نگارنده به بررسی اسناد صحیفه سجادیه پرداخته و سپس به شرح مضامین دعای موجود در این کتاب می‌پردازد. در

دعای اول به بحث درباره توحید و ستایش حق تعالی پرداخته شده و حقیقت حمد و شکر و ستایش حق و تفسیر «الحمد لله» از منظر عرفانی و از دیدگاه برخی از عرفا و شعرا بررسی می‌گردد. در ادامه به تفسیر توحید از نگاه علی (ع) در نهج البلاغه اشاره شده و درک حقیقت توحید و خداشناسی مستلزم درک و فهم علم باطن دانسته شده است. وی سپس به امکان مسأله رؤیت خداوند به چشم دل پرداخته و با توجه به آیات محکم و متشابه، مسأله رؤیت خداوند را از آیات متشابه دانسته که تنها تفسیر آن به عهده راسخان در علم یعنی ائمه (ع) می‌باشد. خداشناسی از راه طبیعت و از راه عقل و فلسفه عنوان بحث بعدی این کتاب است که در آن ادله مربوط به توحید را از این دریچه بررسی نموده و سخنانی از علی (ع) در این باره نقل کرده است. در ذیل شرح مفاد کلام امام سجاد (ع) در مسأله توحید نگارنده به اموری مانند: حقیقت معرفت، علم و اولیت خداوند، خداشناسی در کلام امام موسی بن جعفر (ع)، مسأله خلقت در آیات قرآن و روایات و اسرار آن، نظریه برخی از دانشمندان درباره خلقت و آفرینش، بیان گوشه‌هایی از جهان خلقت و بدن انسان و عظمت و شگفتی‌های آن، تفسیر مسأله هدایت تکوینی موجودات، نقش عقل و نبوت در هدایت انسان‌ها، حقیقت رزق و روزی و رزاقیت خداوند در قرآن، تقابل دنیا و امور معنوی، طلب مال حلال در روایات، ارزش عمر در روایات، تبیین معنای علم شریعت و طریقت و مراتب آن‌ها، قدردانی از نعمت‌های الهی و استفاده درست از آن‌ها، حقیقت مرگ در آیات و روایات، منازل قبر و برزخ در آیات و روایات، معرفی اعمال نجات بخش و زیان

ص: ۱۸۱

بخش (در قیامت)، مقام حمد و ابزار آن، حقیقت و ماهیت محمد (ص) و اهل بیت (ع)، بررسی مقام حقیقی انسان و مقام خلافت الهی او، تکمیل نفوس و تزکیه ارواح، راه شناخت خدا به وسیله دقت در ساختمان گیاهان، مراحل تربیت نفس، ارتباط امامت و نبوت در رسیدن به ربوبیت، اخلاص در توحید و معنای کفر و فسوق پرداخته و آن‌ها را شرح می‌دهد. شایان

ذکر است این اثر پیش از این در هفت مجلد با عنوان «دیار عاشقان: تفسیر جامع صحیفه سجادیه حضرت زین العابدین (ع)» منتشر شده است.

۴۵. تفسیر و شرح صحیفه سجادیه (جلد ۲) [فارسی - عربی]

انصاریان، حسین، قم، انتشارات دارالعرفان، چاپ اول، ۱۳۸۸، ۴۱۰ صفحه، وزیری.

شرح مباحث موجود در صحیفه سجادیه از دیدگاه عرفانی، اخلاقی، اعتقادی و تربیتی است. در مجلد دوم از این مجموعه نیز ادامه دعای اول از صحیفه سجادیه در باب توحید و ستایش حق تعالی مورد بحث و بررسی قرار گرفته است. نگارنده به ادامه مباحث در باب برزخ به مواضع برزخ و ظلمات آن در کلام برخی از بزرگان مانند علامه طباطبایی و مفهوم مواضع الاشهاد را در کلام ایشان بیان می‌کند. سپس به معانی نفس و حقیقت آن اشاره نموده و کلام حاج ملاهادی سبزواری را در آفرینش آدم و محاسن خلق را بیان کرده و دیدگاه برخی از بزرگان را درباره رزق، غذای روحانی و فقر و غنی منعکس کرده و روایاتی در این باب مطرح می‌نماید. در ادامه به تفسیر معنای شکر، مراحل آن، عاقبت ناشکری، حقیقت تکلیف و هدف از آن و معنای اتمام حجت کردن خداوند بر بشر می‌پردازد و حقیقت هلاکت و

سعادت را در قرآن و روایات بررسی می‌نماید و امتحان الهی را راه شناخت سعید از شقی عنوان می‌کند. حمد فرشتگان و موجودات، حمد در کلام امیرالمؤمنین (ع) و پیامبر اسلام (ص) از مباحث دیگر کتاب است که در شرح دعای اول صحیفه سجادیه به آن‌ها اشاره شده است. در شرح دعای دوم صحیفه سجادیه که درباره صلوات بر محمد (ص) و بیان اوصاف آن حضرت است، نگارنده به توصیف حقیقت محمدیه از

ص: ۱۸۲

دیدگاه آیات و روایات پرداخته و دیدگاه ملاعبدالرزاق فیاض لاهیجی را در این رابطه بیان می‌کند. در ادامه نسبت بین حقیقت محمدی و انسان کامل، راز خلقت حضرت محمد (ص)، بشارت انجیل بر وجود و ظهور محمد (ص)، معرفی القاب و کنیه‌های پیامبر اسلام (ص) و

شرح حوادث دوران کودکی، نوجوانی و جوانی پیامبر به ویژه مسأله ازدواج آن حضرت با خدیجه (س) را بیان نموده و اخلاق و موقعیت ویژه حضرت محمد (ص) در میان پیامبران را از دیدگاهی روایی بررسی می‌کند و گوشه‌هایی از سیره اخلاقی را منعکس می‌کند.

سیر در آفاق و انفس و تفسیر پدیده‌های علمی عالم هستی از مباحث بعدی کتاب است که نگارنده در آن به انعکاس دیدگاههای دانشمندان علم جدید در مورد شگفتی‌های خلقت پرداخته و آیات آفاقی و انفسی قرآن را مطرح و شرح می‌نماید. وی ذیل شرح دعای دوم از صحیفه سجادیه به مباحثی مانند: برخورد کفار با آیات قرآن، نامه اعمال در قرآن، انداز مردم در قرآن، اسلام آوردن سلمان فارسی، رسالت پیامبر برای بشریت، اجابت دعا، ایمان به خدا و فرشتگان و کتب الهی، ایمان به غیب، اوصاف مؤمنان واقعی و درجات آنان، صورت برزخی اعمال از نظر پیامبر اسلام (ص)، برخی آموزه‌های نبوی مانند: آثار سوء بازیچه گرفتن دین، نفخ صور، انداز با قرآن، تبعیت از وحی، قیح دشنام، نماز و زکات، مرگ، تزکیه نفس، راه رسیدن به ولایت، معراج، مراحل نفس، آثار حسنات و سیئات نفسانی، بندگی حقیقی خدا، ریشه‌های سیئات اخلاقی و راه‌های علاج آن‌ها، حالات مختلف نفس در قرآن، مراتب نفس از دیدگاه ملاصدرا و ملاحادی سبزواری، آثار بد متابعت از هوای نفس، توصیف پیامبر (ص) در نهج البلاغه و صفات برجسته آن حضرت اشاره کرده و از منظر قرآنی و روایی به شرح و بررسی آن‌ها پرداخته است.

۴۶. تفسیر و شرح صحیفه سجادیه (جلد ۳) [فارسی - عربی]

انصاریان، حسین، قم، انتشارات دارالعرفان، چاپ اول، ۱۳۸۸، ۳۷۰ صفحه، وزیری.

ص: ۱۸۳

ادامه شرح و تفسیر ادعیه صحیفه سجادیه با رویکرد اخلاقی و عرفانی و شرح دعای دوم و سوم و چهارم آن است. نگارنده در ادامه شرح مقام و منزلت حضرت

محمد (ص) و مقام نبوت آن حضرت که در دعای دوم صحیفه سجادیه آمده است، به بررسی مقام نبوت آن حضرت در آیات و روایات پرداخته و ضمن بیان نقش خانواده در دین به معرفی خاندان پیامبر (ص) در نهج البلاغه پرداخته و شکایت پیامبر (ص) از برخی از بستگان و مباحله آن حضرت همراه با اهل بیت خود اشاره می‌کند. پیامبر (ص) و عصر جاهلیت، اوضاع مردم در عصر جاهلیت، دشواری‌های پیامبر اسلام (ص) در راه تبلیغ دین اسلام و تحمل سختی‌های

آن، تأثیر موعظه در هدایت مردم و مقام رفیع پیامبر (ص) در دنیا و آخرت از مباحث پایانی مربوط به شرح و تفسیر دعای دوم صحیفه سجاده است. در شرح دعای سوم تحت عنوان درود بر فرشتگان نگارنده به بحث درباره حقیقت فرشتگان از دیدگاه قرآن پرداخته و ایمان فرشتگان، عبادت و دعای فرشتگان و مأموریت های مختلف فرشتگان را بررسی می نماید و روایاتی در مورد اصناف فرشتگان الهی و وظایف آنان نقل می نماید. معانی عرش و کرسی و حاملان عرش در کلام علامه مجلسی و علامه طباطبایی از مباحث بعدی کتاب است. در ادامه نگارنده به حقیقت صوراسرافیل در آیات و روایات پرداخته و عالم آخرت و حقایق آن را توصیف نموده و به معرفی فرشتگان مانند جبرئیل، میکائیل و ملائکه حُجُب می پردازد و اوصاف و ویژگی های مختلف فرشتگان مانند عدم پیروی از هوا و هوس را بیان کرده و آثار منفی پیروی از هوای نفس را بررسی می نماید. بندگی کردن فرشتگان یکی دیگر از خصوصیات آن هاست که نگارنده در ذیل آن به بیان انواع بندگی در آیات و روایات و معرفی برخی از بندگان حقیقی در قرآن می پردازد. انواع فرشتگان در قرآن مانند فرشتگان عذاب، فرشتگان رحمت، فرشتگان پیام آور، فرشتگان نگهبان و کاتب اعمال، فرشتگان مرگ، فرشتگان بازپرس در قبر، فرشتگان مأمور بهشت و جهنم، معرفی فرشتگان مالک، رضوان و خزانه دار از مباحث پایانی مربوط به

ص: ۱۸۴

فرشتگان است که ذیل شرح دعای سوم صحیفه سجاده به آن ها اشاره شده است. سپس نویسنده به شرح دعای چهارم صحیفه سجاده می پردازد که مضمون آن درود بر پیروان انبیای الهی (ع) است می پردازد و مباحث مختلفی در ذیل این دعا بیان می کند. مباحثی مانند: دعوت انبیای الهی به هدایت انسان، هدایت انبیاء و مبارزه با شیطان، حقیقت طوایف انسان ها، اقسام حیات در قرآن، حقیقت دعوت انبیاء، زندگی حقیقی از دیدگاه روایات، مساوی بودن صحابه پیامبر (ص) با سایر مردم، نقد دیدگاه های متعصبانه در مورد عدالت همه صحابه، اثبات فسق و فجور برخی از صحابه پیامبر اسلام (ص)، هجرت در قرآن و سنت، حقیقت مودّت اهل بیت (ع) و لزوم آن، معرفی تابعین، سعادت پیروان انبیاء تا روز قیامت، شناخت اسماء و صفات الهی و مراتب معرفت اسماء الهی از مباحثی است که ذیل شرح دعای چهارم صحیفه سجاده به آن ها پرداخته شده است.

۴۷. تفسیر و شرح صحیفه سجاده (جلد ۴) [فارسی - عربی]

انصاریان، حسین، قم، انتشارات دارالعرفان، چاپ اول، ۱۳۸۸، ۴۳۶ صفحه، وزیری.

ادامه شرح و بررسی دعا های صحیفه سجاده از دیدگاه اخلاقی و عرفانی است. در این مجلد نیز ادامه دعای چهارم و شرح دعای پنجم از صحیفه سجاده بیان گردیده است. نگارنده ابتدا معانی اسماء و صفات الهی مانند: الله، واحد، احد، صمد، اول، آخر، سمیع، بصیر، قدیر، قاهر، علی اعلی، باقی، بدیع، باری، اکرم، ظاهر، باطن، حی، حکیم، علیم، حلیم، حفیظ، حق، حسیب، حمید، حفی، رب، رحمن، رحیم، رزّاق، رقیب، رؤف، رائی، سلام، مؤمن، مهیمن، عزیز، جبار، متکبر، سیّد، سبوح، شهید، صادق، صانع، طاهر، عدل، عفو، غفور، غنی، غیاث، فاطر، فرد، فتّاح، فائق، قدیم، ملک، قدوس، قوی و دیگر اسماء و صفات خداوند را بیان نموده و زهد در دنیا و آماده شدن برای جهان آخرت و آمادگی مرگ را از اوصاف پیروان اولیای الهی دانسته است. وی در ادامه به ویژگی های صحابه و تابعان حقیقی پرداخته و ایمان واقعی و معنای شریعت و طریقت را بیان می کند. شناخت ولایت و امامت، بازگشت

به سوی پروردگار در روایات، حالات مرگ و حکمت آن، امتحان الهی و راه نجات از جهنم از مباحث پایانی شرح فرازهای دعای چهارم صحیفه سجادیه است. در شرح دعای پنجم صحیفه سجادیه دعای امام سجاد (ع) درباره خود و دوستانش بیان شده است و مباحثی مانند عجائب عظمت حق در عالم حیوانات و گیاهان، موجودات خاک و کرات دیگر مانند خورشید و عجائب بدن انسان را بیان نموده و مقام انسان در عبادت را بررسی می کند. وی به انحرافات موجود در باب اعتقاد به عظمت حق اشاره نموده و بی نهایت بودن قدرت و دلایل آن را بیان می کند. در ادامه نگارنده دیدگاه علامه طباطبایی را در مورد حکومت خداوند و کلام امام علی (ع) را در مورد قدرت حق بازگو کرده و اوصاف قدرت خداوند را از زبان حضرت بیان می کند. آزادی از خزی دنیا و عذاب آخرت عنوان مبحث بعدی است که نگارنده در ذیل آن به طرق تحصیل سعادت و راههای خلاص از تقمت الهی در کلام معصومین (ع) اشاره نموده و علت نزول نعمت و بلا در دنیا و آخرت را گناهان انسان دانسته و انواع گناهان و آثار منفی آنان را بررسی نموده است.

رحمت واسعه خداوند در قرآن و روایات، مسأله قرب الهی، کرامت انسان، رسوایی مجرمان در پیشگاه خداوند، زیربنای سعادت انسان ها، خودشناسی و ارزش آن، ارزش عمر، راههای امنیت از شر شیطان، قناعت و رسیدن به حیات طیبیه در پرتو آن، اهمیت جود و سخاوت، دعوت به حق و اهمیت تبلیغ دین از دیگر مباحثی است که نگارنده در ذیل شرح دعای پنجم صحیفه سجادیه به آن ها پرداخته است.

۴۸. تفسیر و شرح صحیفه سجادیه (جلد ۵) [فارسی - عربی]

انصاریان، حسین، قم، انتشارات دارالعرفان، چاپ اول، ۱۳۸۸، ۳۹۲ صفحه، وزیری.

شرح ادامه ادعیه صحیفه سجادیه از دیدگاه اخلاقی و عرفانی است. در این مجلد از این مجموعه شرح دعای ششم، هفتم و هشتم از صحیفه سجادیه آمده است. نگارنده در دعای ششم تحت عنوان نیایش در بامداد و شامگاه، به بحث درباره حقیقت شب و روز در قرآن و روایات و خلقت آن پرداخته و چگونگی به وجود آمدن شب و

روز و تحصیل روزی در روز و حکمت گردش شب و روز را بیان و در ادامه به تفسیر حمد و شکر در قرآن و روایات اشاره نموده و فضل و احسان خداوند بر بندگان را در قرآن مورد توجه قرار داده است. دنیا در کلام امام علی (ع) و امام سجاد (ع) و لزوم پرداختن به امور خیر و پرهیز از امور شر و پیروی از سنت و دوری از بدعت از مباحث بعدی کتاب است. امر به معروف و نهی از منکر در قرآن و روایات و مراتب و آثار آن، نصیحت و خیرخواهی در رسالت پیامبر اکرم (ص) و دعاهاى هفته در کلام امام سجاد (ع) از دیگر مباحث مهم در ذیل شرح دعای ششم صحیفه سجادیه است که نگارنده به آن ها اشاره نموده است. در شرح دعای هفتم صحیفه سجادیه تحت عنوان پیشامدهای سخت و اندوهناک نگارنده فلسفه پیشامدهای سخت و مصائب برای اهل توحید و مؤمنان را از منظر قرآنی و روایی را مورد تجزیه و تحلیل قرار می دهد و به نمونه هایی از مصائب و رنج های انبیاء الهی و برخی از مؤمنان و آثار و حکمت آن ها را در قالب ذکر داستان هایی اشاره نموده و دعاهاى امام سجاد (ع) در مورد در امام ماندن از غم و مصیبت را نقل و شرح می نماید. وی همچنین دعاهاى برخی از ائمه (ع) بعد از نماز را نقل نموده و فرازهایی از دعای عرفه و سمات را نقل و شرح می نماید. در شرح دعای هشتم صحیفه سجادیه تحت عنوان پناه بردن به حق به مسایل مهمی مانند بصیرت نفس

در روایات، راههای حسن خلق و راه علاج صفت حرص را در کلام پیامبر (ص) و ائمه (ع) مورد مطالعه قرار می دهد. مباحث دیگری مانند غضب و آثار آن، حقیقت صبر و بردباری، فضیلت عفو و گذشت مردان الهی، اهمیت رفق

و مدارا و مسأله مهرورزی و دلسوزی نسبت به یکدیگر از منظر روایات از جمله مباحثی است که در ذیل شرح دعای هشتم صحیفه سجادیه نگارنده به آن ها پرداخته است.

۴۹. تفسیر و شرح صحیفه سجادیه (جلد ۶) [فارسی - عربی]

انصاریان، حسین، قم، انتشارات دارالعرفان، چاپ اول، ۱۳۸۸، ۴۴۴ صفحه، وزیری.

ص: ۱۸۷

شرح و تفسیر ادعیه موجود در صحیفه سجادیه از منظری عرفانی و اخلاقی است. در این مجلد نیز در ادامه شرح دعای هشتم تحت عنوان پناه بردن به حق نگارنده به مسائل اخلاقی مانند حسد و آثار آن، احکام حسادت، کم صبری، آثار صبر، آثار قناعت، افراط در شهوت، سوء خلق، عصبیت بی جا، خواب غفلت، مشقت بیهوده و بی قاعده، مداومت بر گناه و آثار آن، کوچک شمردن گناه، سختی و سنگینی در برابر طاعت، فخر فروشی، بد رفتاری با زیردستان، یاری ستمگران، طلب ناحق، سخن گفتن از روی نادانی، عجب، آرزوی دراز، معیار صغیر بودن گناهان، تسلط شیطان، سختی های روزگار، اسراف، فقر، زندگی در سختی، مرگ بدون توشه آخرت و تأسف بر این نوع مرگ، علل گزیر از دین، محرومیت از پاداش الهی و افتادن در عقاب و عذاب سخت قیامت می پردازد. در شرح دعای نهم تحت عنوان درخواست بخشش نگارنده حقیقت توبه را بازگو می نماید و ماهیت گناه و بیماری بودن آن را از منظر قرآن و روایات بررسی نموده است. در ادامه این بخش از کتاب نگارنده به مسأله اصرار بر گناه، حقیقت دین و دنیا، آثار دنیوی و دینداری، دنیا و دنیاپرستی در روایات و خلقت معنوی انسان در قرآن و موجبات ثواب و عقاب اشاره می نماید. در بخش بعدی کتاب دعای دهم صحیفه سجادیه تحت عنوان پناه بردن به خداوند به مباحثی مانند عفو خداوند متعال، ثمره معرفت به حقایق، عفو خدا در قرآن و روایات، مناجات با معبود و

شماتت شیطان مورد بحث قرار گرفته است. در شرح فرازهایی از دعای یازدهم تحت عنوان عاقبت به خیری به مباحثی مانند یاد خدا در قرآن، محدود نبودن ذکر، اسرار ذکر در روایات، آثار زندگی بدون گناه، نوشتن اعمال خیر و شر توسط فرشتگان و نظارت بر اعمال بندگان، عاقبت به خیری در دنیا و آخرت و سوء عاقبت برخی از افراد و اقوام در قرآن اشاره نموده است و در ذیل فرازهایی از دعای امام سجاد (ع) به شرح آن ها می پردازد. در شرح دعای دوازدهم از صحیفه سجادیه تحت عنوان اعتراف به گناه و توفیق توبه نگارنده به برخی از مباحث اعتقادی و اخلاقی مانند تکالیف الهی، نور مؤمن، محرّمات الهی

ص: ۱۸۸

در قرآن و روایات، سنت استدراج و مهلت دهی خداوند، اعتراف به تقصیر و گناه، حسن ظن به خدا، لزوم ایمان به خدا و فرشتگان، خدا در کلام امام رضا (ع)، ممنوع بودن اعتراف به گناه در نزد مردم، گشایش باب توبه و اصلاح نفس، تواضع در برابر خداوند، پاداش فراوان در برابر عمل اندک، ضمانت استجابت دعا، گذشت خداوند از گناهان بزرگ، راههای توبه کردن و لزوم امیدواری به خداوند می پردازد و در ذیل شرح این دعا به بحث درباره آن ها می پردازد.

انصاریان، حسین، قم، انتشارات دارالعرفان، چاپ اول، ۱۳۸۸، ۳۹۶ صفحه، وزیری.

شرح دعا‌های صحیفه سجادیه با رویکردی عرفانی، اعتقادی و اخلاقی است. در این مجلد نیز شرح دعای سیزدهم تا هفدهم صحیفه سجادیه بیان شده است. ذیل شرح دعای سیزدهم تحت عنوان درخواست نیازمندا نگارنده به بحث درباره عطای نعمت‌های الهی بدون منت پرداخته و ارزش و جایگاه دعا را از دیدگاه قرآن بیان می‌نماید و به نمونه‌هایی از دعا‌های پیامبران الهی به ویژه پیامبر اسلام (ص) و ائمه (ع) اشاره می‌نماید و خطر استکبار از عبادت الهی و دعا نکردن را گوشزد می‌کند. در ادامه شرح این دعا مباحثی مانند عدم رجوع به خلق در وقت حاجت، جود و سخاوت در روایات، توجه به فقرا، فقر و امتحان الهی، بی‌نیازی مردم در کلام مجلسی (ره) و دریای کرامت خداوند مطرح می‌شود. در شرح فرازهای دعای چهاردهم تحت عنوان ستم و ستم‌دیده نویسنده به بحث درباره مظلوم و ظالم، حکومت خدا در قرآن، عظمت خالق در نهج البلاغه، لزوم یاری مظلوم و دشمنی ظالم پرداخته و دوری از ستم و بازداشتن ستم از دیگران را مورد تأکید قرار می‌دهد. بررسی انواع ظلم در قرآن، بیان ۳۶ مصداق از ظلم و دیدگاه روایات درباره ظلم از مباحث دیگری است که ذیل شرح دعای چهاردهم بیان شده است. در شرح دعای پانزدهم تحت عنوان بیماری یا اندوه و گرفتاری به بحث درباره مسائلی مانند

ص: ۱۸۹

سلامت جسم و طهارت بدن و لباس، پاره‌ای از اوصاف مشرکان و کافران، طهارت در قرآن و روایات، دستورات بهداشتی اسلام، فواید روزه، اهمیت شیر مادر، خواص برخی از میوه‌ها و سبزیجات، بهداشت باطن، خشم و غضب و آثار منفی آن، برخی از رذایل اخلاقی مانند دروغ، حسد، تکبر، خلف وعده، حرص، خودنمایی، اصول کلی بهداشت و طبابت در آموزه‌های اسلامی پرداخته شده است. در شرح دعای شانزدهم تحت عنوان طلب عفو از گناهان و عیوب برخی دیگر از مسائل اخلاقی و اعتقادی مانند: شباهت وجدان انسان با دادگاه رستاخیز، قرآن، نبوت و امامت از دیدگاه روایات، هدف از ارسال رسل و انزال کتب، صفات خداوند، علم و رحمت الهی، رزق و روزی حلال در آیات و روایات، بخشش و کيفر الهی، کیفیت اجرای عدالت در مورد مجرمان توسط خداوند در دنیا و آخرت، پرده پوشی خداوند از بندگان، غفلت از دیدگاه آیات و روایات، اصلاح نفس در آیات و روایات، محل مصرف رزق و روزی، عاقبت دعوت خدا و شیطان، خوف و خشیت از خدا، دهشت‌های روز قیامت، تبدیل سیئات به حسنات و بشارت الهی در بخشش گناهان مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرد.

انصاریان، حسین، قم، انتشارات دارالعرفان، چاپ اول، ۱۳۸۸، ۳۹۷ صفحه، وزیری.

شرحی است عرفانی و اخلاقی بر دعا‌های صحیفه سجادیه. در این مجلد از این مجموعه به شرح دعا‌های هفدهم تا بیستم از ادعیه موجود در صحیفه سجادیه پرداخته شده است. در شرح دعای هفدهم تحت عنوان پناه بردن به حق نگارنده به بحث درباره شیطان و شیطنت‌های او پرداخته و سلطنت نداشتن شیطان بر انسان و اوصاف و ویژگی‌های

شیطان از دیدگاه قرآن و روایات بررسی می نماید. اطاعت نکردن از امر حق و واداشتن دیگران به گناه و انحراف، پیروی از هوا و هوس، امر برفحشا، تزیین دنیا، ایجاد سرگرمی های باطل، ایجاد ترس در قلوب مردم، کشاندن

ص: ۱۹۰

انسان به گمراهی، مکر و حيله، فراموشی یاد خدا و دیگر کارهای ناپسندی که شیطان انسان ها را به آن ها می کشاند از مهم ترین ویژگی های اوصاف شیطان برشمرده شده است. نگارنده از منظر عرفانی نیز به شیطان شناسی اقدام نموده و سخنانی از امام صادق (ع)، امام علی (ع)، امام سجاد (ع) در مورد صفات شیطان نقل نموده و هم چنین ذکر چند حکایت پندآموز در زمینه شیطان شناسی پرداخته است.

در شرح دعای هجدهم تحت عنوان بلا و عافیت نگارنده به بحث درباره حقیقت بلا و اندوه می پردازد و مفهوم بلا و ابتلا و عافیت از بلا و حکمت آن ها را بیان می کند و راه عافیت را در قبولی در آزمایش های الهی در قالب بلا و مصائب دنیا می داند. در شرح دعای نوزدهم تحت عنوان درخواست باران از خداوند متعال به نعمت های مهم خداوند از جمله باران، ابر، باد، هوا، خورشید و آثار حیاتی آن اشاره کرده و دیدگاههای قرآن کریم و روایات و دانشمندان معاصر را در مورد نقش آن ها و هم چنین خواص میوه ها و نیز تأثیر آب در بدن انسان منعکس می کند. تأثیر آب و املاح و مواد معدنی مانند کلسیم، فسفر، منیزیم، کلر،

پتاسیم، سدیم، آهن، ید، مس و روی در بدن و مکانیزم تأثیر میوه ها در بدن انسان و ترکیبات معدنی موجود در گیاهان و میوه ها از جمله مباحث مطرح شده در این بخش از کتاب است. در همین زمینه نگارنده به آثار عظمت حق تعالی در آب و ترکیبات آن اشاره نموده و شوری آب دریا و شیرینی آب باران و سایر ویژگی های حیاتی آب را مورد تجزیه و تحلیل علمی قرار داده و راز خلقت را در کلام امام صادق (ع) و آثار گناه را در آیات قرآن کریم بررسی نموده است.

در شرح دعای بیستم از ادعیه صحیفه سجاده که با عنوان مکارم اخلاق و اعمال پسندیده مطرح شده است نگارنده به تفسیر معنای صلوات و اهمیت آن در روایات پرداخته و ویژگی های ایمان کامل و حقیقت ایمان را در روایات بیان می نماید. در ادامه بحث درباره یقین و نشانه های اهل یقین، اخلاص در نیت و عمل، اصلاح و فساد در قرآن، باب نجات در دنیا و آخرت، عدم احتیاج خداوند به بندگان، استفاده

ص: ۱۹۱

از همه اوقات در راه هدف اخروی، معنای عزت واقعی و دوری از کبر، انجام عبادت بدون عُجب و تکبر، انجام خیر بدون منت و سایر صفات اخلاقی که وی از آن ها به مکارم اخلاق تعبیر می کند پرداخته و دیدگاه روایات و آیات قرآن را در مورد مکارم اخلاق و مصادیق آن ها مانند دروی از فخر فروشی، حسن معاشرت، تواضع، نرم خوئی، اصلاح بین مردم، گسترش عدل و عدالت و مصادیق رذایل اخلاقی مانند کینه توزی، حسد، بدگمانی به دیگران، دشمنی با نزدیکان و تبیین می نماید.

۵۲. تفسیر و شرح صحیفه سجاده (جلد ۹) [فارسی - عربی]

انصاریان، حسین، قم، انتشارات دارالعرفان، چاپ اول، ۱۳۸۸، ۳۸۱ صفحه، وزیری.

شرح و بررسی دعاهای صحیفه سجادیه از دیدگاهی اخلاقی و عرفانی است. در این مجلد نیز در ادامه شرح دعای بیستم صحیفه سجادیه به بحث و بررسی

برخی از مصادیق مکارم اخلاق از دیدگاه قرآن و روایات پرداخته شده است. در همین راستا نگارنده به مباحثی مانند وسعت رزق در پیری، تلاش برای کسب روزی حلال در روایات و کسالت در عبادات، استفاده صحیح از نعمت عمر، برکت در اموال، عوامل تضعیف بصیرت، توفیق برای حرکت در مسیر انبیای الهی، راههای غلبه بر هوای نفس و خواسته های شیطانی، عزت نفس در توانگری و تنگدستی، حقیقت جاه و منزلت و به دست آوردن خیر دنیا در بیداری و دروی از غفلت می پردازد. در شرح دعای بیست و یکم از صحیفه سجادیه تحت عنوان هجوم اندوه و نگرانی از گناه به بحث درباره بی نیاز کردن نیازمندان توسط خداوند متعال، اوصاف قرآن کریم در کلام امام خمینی (ره)، بی نیاز بودن خداوند از انسان از نگاه قرآن، پناهگاه واقعی بودن خداوند، اعتراف به ناتوانی و بیچارگی در برابر خداوند، داستان قارون و متکی بودن وی به قدرت خویش، لزوم ترس از خدا و منت نداشتن فاجر و کافر بر مؤمن می پردازد. در شرح دعای بیست و دوم که با عنوان سختی و دشواری امور مطرح شده است مباحثی درباره تهذیب نفس، صفات ذاتی نفس و صفات ذمیمه نفسانی،

ص: ۱۹۲

اعتماد به خداوند در تمامی امور و توکل بر او مطرح شده و دیدگاه امام علی (ع) در مورد نفس بیان شده است. در ادامه این بخش از کتاب برخی از مسائل اخلاقی مانند اهمیت صبر در سختی ها، نشانه های صابران، دستگیری خداوند از بندگان، پرهیز از حسد، جرأت کردن بر گناه، گسترده‌ی رحمت الهی و جلوه های محبت خداوند، اخلاص در امور و مراتب آن، زهد، نور باطن، وعده و وعیدهای خداوند در قرآن، غم مرگ و فردای قیامت و اجرای حق از منظری روایی مطرح شده است. در شرح دعای بیست و سوم صحیفه سجادیه تحت عنوان عافیت و شکر بر آن نگارنده به مقوله تندرستی کامل در تمام شئون مادی و معنوی پرداخته و لزوم شکر بر چنین نعمت مهمی را گوشزد می نماید. وی امنیت و سلامتی در دین و بدن را بسیار مهم ارزیابی کرده و ارزش حج و عمره و زیارت رسول الله (ص) را از منظر

روایی بررسی می نماید. امنیت در برابر شرارت شیاطین جنی و انسی و شرارت مردم پایان بخش این قسمت از کتاب است. در شرح دعای بیست و چهارم نگارنده به حقوق پدر و مادر و نیکی به والدین از دیدگاه قرآن و روایات می پردازد و لزوم شکرگزاری از زحمات پدر و مادر و عفو گذشت در قبال آنان و به یاد آنان را از دیدگاه روایات بیان می کند. در دعای بیست و پنجم از صحیفه سجادیه، آیات و روایاتی درباره حقوق فرزندان و نقش پدر و مادر در تربیت دینی آنان مطرح شده و پرورش فرزندان براساس محبت اهل بیت (ع) مورد تأکید قرار می گیرد. در شرح دعای بیست و ششم از صحیفه سجادیه نگارنده به حقوق و ارزش همسایگان و دوستان اشاره می نماید و حق همسایه را از دیدگاه قرآن و روایات بیان کرده و ارزش شیعیان واقعی و خصوصیات آنان و ادا کردن حقوق برادران مؤمن را در کلام ائمه (ع) بررسی می نماید. لزوم ملاقات برادران مؤمن، رازدار بودن و عیب پوشی آنان، یاری کردن به مظلوم و برخورد خوب با همسایگان از منظر روایات از مباحث پایانی این مجلد از این مجموعه محسوب می شود.

ص: ۱۹۳

شرح و تفسیر دعا‌های صحیفه سجادیه با رویکردی اخلاقی و عرفانی است. در این مجلد از این مجموعه نیز به شرح دعای بیست و هفتم تا سی و هشتم از ادعیه صحیفه سجادیه پرداخته شده است. در شرح دعای بیست و هفتم تحت عنوان مرزداران نگارنده به توصیف مقام و جایگاه مرزداران و عنایات خاص خداوند به آنان می پردازد و بهشت را پاداش ریاضت های آن ارزیابی می کند. وی ضمن توصیف نعمت های بهشتی برای رزمندگان به عوامل پیروزی مسلمین

در جنگ بدر اشاره نموده و عظمت جهاد در راه خدا و شهادت و ارزش شهید را وصف می کند و آیات و روایاتی در این زمینه نقل می نماید. در شرح دعای بیست و هشتم به اهمیت دعا و راز و نیاز با خداوند متعال پرداخته شده است. در شرح دعای سی و نهم تحت عنوان ضیق روزی، به برنامه رزق و روزی و کسب و روزی حلال اشاره می شود. در شرح دعای سی و ام تحت عنوان پرداخت قرض و دین به اهمیت وام دادن و قرض دادن و مهلت دادن به شخص بدهکار اشاره شده و حرمت ربا در آیات و روایات بررسی شده است. اقتصاد در زندگی و پرهیز از اسراف و تبذیر و توجه به حال فقرا از دیگر مباحث مطرح شده در این بخش کتاب است. در شرح دعای سی و یکم تحت عنوان توبه و بازگشت به بحث درباره اوصاف خداوند و امید به عفو و رحمت الهی پرداخته شده و پیروی نکردن از شیطان و هوای نفس و آلوده نشدن به گناه و اعتراف به گناه در صورت آلوده شدن و اقدام کردن به توبه همه جانبه از گناهان مورد توصیه قرار گرفته است. بیان آثار گناه، توبه در کلام معصومین (ع)، معنای توبه نصوح، داستان هایی در باب توبه و آثار توبه و استغفار از مباحث دیگر مطرح شده در شرح دعای سی و یکم است. در شرح دعای سی و دوم از صحیفه سجادیه تحت عنوان دعای پس از نماز شب نگارنده به اهمیت عبادت و آثار نماز شب و جلب روزی و رفع عذاب جهنم پرداخته و آیات و روایاتی در

ص: ۱۹۴

خصوص آثار معنوی نماز شب و سحرخیزی و حکایاتی در این زمینه ارائه نموده است. در شرح دعای سی و سوم به بحث درباره استخاره و انواع آن از منظر روایی نگریسته شده است. در شرح دعای سی و چهارم تحت عنوان رسوایی گناه ستاریت خداوند، عواقب تلخ گناه در رسوایی انسان در دنیا و آخرت بیان گردیده است. در شرح دعای سی و پنجم تحت عنوان رضا در برابر دنیا داران به حقیقت رضا به قضا و قدر الهی و توصیف مقام رضا در آیات و روایات و عرفا پرداخته شده و تفسیر خیر در کلام امام صادق (ع) و

ارتباط آن با قضا و قدر الهی تبیین شده است. در شرح دعای سی و ششم تحت عنوان دعا هنگام نظر به ابر، برق و شنیدن بانگ رعد به توصیف عجائب خلقت در مورد این پدیده های طبیعی پرداخته شده است. در شرح دعای سی و هفتم به بحث درباره حقیقت شکر در کلام قرآن و روایات و برخی از دانشمندان اسلامی پرداخته شده است و بالاخره در شرح دعای سی و هشتم حقوق انسان بر انسان و لزوم ادای حق دیگران در روایات بررسی شده و لزوم اعتماد به خداوند مورد تأکید قرار گرفته است.

۵۴. تفسیر و شرح صحیفه سجادیه (جلد ۱۱) [فارسی - عربی]

شرح و تفسیر دعا‌های صحیفه سجادیه از دیدگاهی اخلاقی و عرفانی است. در این مجلد از این مجموعه شرح و تفسیر دعا‌های سی و نهم تا چهل و پنجم از ادعیه صحیفه سجادیه ارائه شده است. در شرح دعای سی و نهم از صحیفه سجادیه نگارنده تحت عنوان طلب عفو و رحمت به لزوم درخواست بخشش و گذشت از دیگران پرداخته و سیره پیامبر (ص)، امام سجاد (ع) و امام حسین (ع) و برخی از بزرگان را در زمینه عفو خطای دیگران منعکس می‌نماید. در ادامه وی به نعمت‌ها و عنایات خداوند به انسان‌ها در دنیا و آخرت اشاره کرده و معتقد است که در واقع همه ما مستوجب عقوبت هستیم ولی با این حال باید به رحمت واسعه الهی امیدوار

ص: ۱۹۵

باشیم و مغرور اعمال ناچیز خود نباشیم. غرور در آیات و روایات و سخنان علمای اخلاق آخرین مبحث این بخش از کتاب است. در شرح دعای چهلیم تحت عنوان یاد مرگ نگارنده تفسیری از مرگ در آیات و روایات ارائه نموده و مرگ با هدایت و طاعت را نعمت خداوند ارزیابی می‌نماید. جاهلیت در تاریخ، کلام امام علی (ع) در نهج البلاغه

در زمینه تشویق به عمل نیک، پایداری در راه حق، وصف عاشقان خداوند، فاسقان و گمراهان و تسلیم محض بودن در برابر فرمان‌های الهی از مباحث دیگر این بخش از کتاب می‌باشد. در شرح دعای چهل و یکم تحت عنوان طلب پرده پوشی میزان پرده پوشی خداوند از گناهان بشر مطرح شده و حکایاتی در این زمینه نقل می‌شود و مفهوم میزان در قیامت و توصیف آن بیان می‌گردد. در شرح دعای چهل و دوم تحت عنوان ختم قرآن نگارنده به بحث درباره حقیقت قرآن و ظاهر و باطن آن پرداخته و اوصاف قرآن کریم و وظایف مسلمانان در قبال این کتاب آسمانی را در ضمن بیان روایات و حکایاتی بررسی نموده است. دورنمایی از حقایق قرآن، هماهنگی قرآن با ابعاد وجود انسان، تعداد و نام‌های سوره‌های قرآن، برخی از اسامی و اوصاف قرآن، میزان بودن قرآن و روایاتی درباره عظمت و شأن والای قرآن کریم، برکات دنیوی و اخروی قرآن و نقل و حکایاتی در زمینه آثار معنوی قرآن از دیگر مباحث ارائه شده در این بخش از کتاب می‌باشد.

در شرح دعای چهل و سوم تحت عنوان نگاه کردن به هلال به معیارهای شرعی برای شناختن اوقات شرعی اشاره شده و آیات و روایاتی درباره ماه، ستارگان و خورشید و همچنین مطالبی علمی در مورد کره ماه بیان گردیده است. در شرح دعای چهل و چهارم تحت عنوان ماه مبارک رمضان نگارنده به فواید روزه و ارتباط روزه با سلامتی، کسب تقوا، صبر و توبه اشاره می‌نماید و به تفسیر عظمت شب قدر و ویژگی‌های این شب با توجه به مفاد سوره قدر و برخی از روایات می‌پردازد. فضیلت و حرمت ویژه ماه مبارک رمضان در کلام معصومین (ع)، اهمیت عبادت به ویژه نماز در این ماه، صله رحم در قرآن و روایات، اهمیت زکات در آیات و

ص: ۱۹۶

روایات و نقل برخی از داستان‌ها در این باره از دیگر مباحث ارائه شده در این بخش از کتاب است. در شرح دعای چهل و پنجم نیز

نگارنده به وداع امام سجاد (ع) با ماه مبارک رمضان اشاره نموده و آداب عید فطر و استفاده صحیح از ماه رمضان را بیان می‌نماید.

شرح و تفسیر ادعیه صحیفه سجادیه با دیدگاهی اخلاقی و عرفانی است. در این مجلد از این مجموعه نیز که آخرین مجلد از آن است به شرح دعای چهل و ششم تا پنجاه و چهارم از صحیفه سجادیه پرداخته شده است. در شرح دعای چهل و ششم تحت عنوان بازگشت از نماز فطر و جمعه نگارنده به رحمت واسعه خداوند اشاره نموده و به شرح دعای نماز عید فطر و اهمیت روز جمعه و نماز جمعه و شرح دعای پس از آن می پردازد. دعای امام سجاد (ع) در روز جمعه، اهل سعادت و شقاوت، نعمت های خداوند، حکمت تأخیر در عذاب کفار و گناهکاران و حقیقت شکر از دیگر مباحث مربوط به شرح این دعا است. در شرح دعای چهل و هفتم به شرح مضامین دعای عرفه پرداخته شده و اعمال روز عرفه، اهمیت عرفه و عرفات و وقوف در عرفات و معنای آن، ابعاد معنوی حج و حکمت قربانی در حج مورد بحث و بررسی قرار گرفته است. در شرح دعای چهل و هشتم به ارزش و عظمت عید قربان، فضیلت قربانی و ارزش و اهمیت روز جمعه بررسی شده و مراتب اهل توحید بیان گردیده است. در شرح دعای چهل و نهم تحت عنوان دفع شر دشمنان و رد فشار آنها، نگارنده به بحث درباره سرکشی و تجاوز به حقوق دیگران، حقیقت نفاق، انواع نفاق، حسادت و انگیزه های آن. منت گذاشتن بر دیگران و حقیقت نیاز بندگان پرداخته است. در شرح دعای پنجاهم تحت عنوان مقام ترس از خدا، ارزش توبه،

ص: ۱۹۷

حکمت خلقت انسان و مقام تائبان مورد بحث قرار گرفته و رابطه توبه با نماز غفیله، معنای اسراف، اسباب مغفرت و آمرزش الهی و رابطه عمل با توبه مورد بررسی قرار گرفته است. در شرح دعای پنجاه و یکم تحت عنوان تضرع و زاری نگارنده به اهمیت مناجات و آثار آن اشاره نموده است. در شرح دعای پنجاه و دوم تحت عنوان اصرار در درخواست از خدای تعالی نگارنده به بحث درباره مناجات عاشق و معشوق و شوق لقای پروردگار در روایات پرداخته و مراحل قیامت اعم از مرگ، برزخ، قبر، اشراف الساعه، نفخ صور، محشر، میزان، محاسبه، اعمال، وسیله، حوض، شفاعت، صراط و بهشت و جهنم را بیان می کند. وی آنگاه به انواع شرک و مرز بین توحید و شرک اشاره نموده و توسل و شفاعت را تفسیر می نماید و آن ها را مصداق شرک نمی داند. آثار منفی اسراف بر نفس و تفسیر کلمه اسراف، و توکل و ایمان به خداوند از دیگر مندرجات این بخش از کتاب است. در شرح دعای پنجاه و سوم تحت عنوان ذلت به پیشگاه حضرت حق، به وضع گناهکاران در دنیا و آخرت می پردازد و عقاب دنیوی آنان و برخی از گناهان مانند قطع رحم، قسم و گفتار دروغ، زنا، شراب خواری، قمار، عیب جوئی، تمسخر دیگران، شوخی های بیهوده که دارای عقاب دنیوی هستند را معرفی می نماید و عقاب اخروی این قبیل از گناهان را نیز بررسی می کند. توصیف ابواب بهشت و جهنم نیز مبحث پایانی این بخش از کتاب است. در شرح دعای پنجاه و چهارم نگارنده تحت عنوان درخواست از حق جهت دورگرداندن اندوه ها به شرح مباحثی مانند عوامل غم و اندوه و راههای از بین بردن آن، فضایل برخی از آیات، سوره و اذکار به ویژه آیه الکرسی، مراتب خوف از خدا، اعتماد و امید به خدا و حقیقت تفویض امر به خداوند متعال می پردازد.

ص: ۱۹۸

۵۶. التقابل الدلالي في الصحيفة السجادية للامام علي بن الحسين (ع) [عربی]

السلامي، حوراء غازي عناد، بيروت، العتبة الحسينية المقدسة (قسم العلاقات العامة على هامش مهرجان تراثيل سجادية الاول، چاپ اول، ۳۱۲ صفحه، وزیری).

۵۷. تلخیص الرياض او تحفة الطالبین: المقتطف من رياض السالکین فی شرح صحیفه سید الساجدین [عربی]

مدنی، علی خان بن احمد، بقلم ابی الفضل الحسینی، تهران، مطبعة الحیدری، ۱۳۸۱ ق.

۵۸. التوبة في الصحيفة السجادية [عربی]

بطاط، یوسف حسن، قم: مدین، ۱۴۳۲ ق، ۶۲ صفحه.

گزینش مباحث توبه از کتاب صحیفه سجادیه است. نگارنده معتقد است که هدف اصلی دعاهاى کتاب مزبور تربیت انسان و راهنمایی او به سمت مراتب عالی کمال می باشد و توبه به عنوان وسیله ای برای بازگشت، از جایگاه مهمی در مباحث اخلاق برخوردار است. نگارنده پس از بررسی مفهوم توبه از منظر لغت شناسی و اصطلاح شناسی تلاش نموده با بیان پاره ای از عواقب گناهان، خطر ابتلا به آنها را گوشزد نماید. وی سپس آثار مثبت پشیمانی از گناه و اعتراف به آن را مطرح نموده و در پایان به عدم بازگشت به گناه (توبه ی نصوح) و عجله نمودن در توبه پرداخته است. او در برخی موارد از آیات قرآن و روایاتی از سایر ائمه (ع) نیز بهره جسته است.

۵۹. توبه: شرح دعای سی و یکم از صحیفه سجادیه [فارسی - عربی]

ضیاء آبادی، سید محمد، تهران، کتابخانه صدوق، چاپ اول، ۱۳۶۳، ۲۶۰ صفحه، وزیری.

در این نوشتار شرحی بر دعای سی و یکم از صحیفه سجادیه که در آن به مسأله توبه و حالات شخص تائب و حقیقت و مراتب توبه بیان شده و موانع توبه و شرایط قبول آن بررسی گردیده است. نویسنده نخست به اهمیت دعا و ضرورت آن اشاره

ص: ۱۹۹

کرده و سیره اهل بیت (ع) در این زمینه را منعکس کرده است، آنگاه متن دعای سی و یکم از صحیفه سجادیه را ذکر کرده و پس از آن فقره به فقره به شرح مفاد و پیام های اخلاقی این دعا در موضوع توبه پرداخته است. نویسنده ابتدا به شناخت خدا و موقعیت عبد نسبت به او اشاره کرده و لطف و کرم بی انتهای خدا نسبت به بندگان را توصیف نموده و دوری از خدا و فراق و را شدیدترین عذاب برای عبادت کنندگان دانسته است.

۵ حبیبی، سلمان، کتاب شناسی امام سجاد «علیه السلام»، صحیفه سجادیه و رساله حقوق، ۱ جلد، مجمع جهانی اهل بیت (علیهم السلام) - تهران - ایران،

آنگاه با توجه به فرازهایی از دعای مذکور به مقام خوف و خشیت متقین و رجاء به رحمت پروردگار اشاره کرده و مباحثی در این زمینه از روایات و اقوال دانشمندان نقل می‌نماید. در ادامه به ماهیت گناه و نقش شیطان در گرایش به آن و نقش عقل در دوری از آن پرداخته و داشتن حال تضرع نسبت به خداوند و داشتن سوز دل با پروردگار از ترس گناه را از زبان امام سجاد (ع) بیان می‌کند. در قسمت‌های دیگری از کتاب نویسنده به عواقب منفی گناه اشاره کرده و کیفیت تقاضای عفو از خداوند متعال و کیفیت آن را با توجه به حال و هوای دعای توبه در صحیفه سجادیه تبیین نموده است. اصرار و پافشاری در دعا برای رساندن آن به هدف اجابت و دلگیر نشدن از تأخیر اجابت آن، اهمیت صلوات در اجابت دعا، اهمیت نیت در اعمال و اخلاص در آنها، معنا و شرایط توبه، مضرات اخروی گناه و عقوبت دنیوی آن، وجوب فوری توبه از دیدگاه عقل و قرآن، مراتب و شرایط توبه، لزوم وفادار بودن بر توبه و درجات توبه‌کاران از دیگر مباحثی است که نویسنده در شرح دعای توبه (دعای سی و یکم) از صحیفه سجادیه به آنها اشاره کرده است.

۶۰. توضیح الصحیفۃ السجادیۃ [عربی]

آل عنوز، عبدالرسول، قم، انتشارات داوری، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۲۴۴ صفحه، وزیری.

این اثر روش نو در شناخت معارف و آموزه‌های صحیفه سجادیه بکار برده و توضیح حقایق هر یک از ادعیه را به صورت زیرنویس، ذیل هر سطر از متن دعا قرار داده

ص: ۲۰۰

است و به زبانی ساده و امروزی کلمات، مفاهیم و موضوعات اخلاقی، اعتقادی و تربیتی این مجموعه را شرح می‌دهد. در حقیقت این اثر، شرح مختصر از ۵۴ دعای صحیفه سجادیه است.

[ج]

۶۱. جامعیت قرآن از منظر صحیفه‌ی سجادیه [فارسی]

خراسانی، زهرا، ویراستار: کبری نودهی، قم، انتشارات ابتکار دانش، چاپ دوم، ۱۳۸۶، ۲۰۲ صفحه، وزیری.

در این اثر، سعی نگارنده بر آن است که جامعیت قرآن را از دیدگاه امام سجاد (ع) در صحیفه سجادیه بررسی نماید؛ در این راستا با برشمردن ملاک‌های جامعیت، ویژگی‌های قرآن و برتری آن نسبت به کتاب‌های آسمانی پیشین و نیز بیان فرازهایی که دلالت بر جامعیت قرآن دارند، به تحلیل و تبیین موضوع جامعیت قرآن پرداخته است. همچنین در تبیین جامعیت باید به مسأله خاتمیت توجه بسیار داشت و از آن در ابعاد مختلف، بهره‌ی وافر برد. امام سجاد (ع) با بیان فرازهایی در ادعیه صحیفه سجادیه بر مسأله خاتمیت پیامبر اکرم (ص) تأکید نموده است. ضمناً برای درک و فهم هرچه بیشتر کلام امام سجاد (ع) سعی شده است با استناد به برخی از آیات قرآن مجید، روایاتی از پیامبر اکرم (ص)، کلام مولای متقیان حضرت علی بن ابی طالب (ع) در نهج البلاغه و برخی از روایات معصومین علیهم السلام به ارزیابی موضوع مورد نظر پرداخته است. هدف اصلی این بحث، تبیین نظر امام سجاد (ع) در صحیفه سجادیه درباره جامعیت قرآن خواهد بود. وی در

این کتاب از دیدگاه امام سجاد (ع) در صحیفه‌ی سجاده جامعیت قرآن، ملاک‌های جامعیت قرآن، ارتباط جامعیت قرآن با خاتمیت و جامع بودن قرآن نسبت به کتب آسمانی پیشین را بررسی کرده است؛ ضمن آن که در بخش آغازین کتاب مباحثی از این دست مطرح گردیده است:

ص: ۲۰۱

نگاهی کوتاه به زندگانی امام سجاد (ع)، مسئولیت امام سجاد (ع)، جایگاه صحیفه‌ی سجاده، اسناد صحیفه‌ی سجاده، و تأثیرپذیری امام (ع) از قرآن.

۶۲. جرعه‌های نیایش: گامی نودر معرفی صحیفه سجاده به نوجوانان [فارسی]

حسن زاده، علی، با مقدمه: ستاد اقامه نماز معاونت پرورشی وزارت آموزش و پرورش، قم، انتشارات راه سبز، چاپ اول، ۱۳۸۱، ۴۷ صفحه.

۶۳. الجهاد الصامت فی تحلیل موقف الامام علی بن الحسین فی الصحیفه السجاده [عربی]

صدر، سیدمحمد صادق، بغداد.

۶۴. چیستی و بایستی انسان از دیدگاه صحیفه سجاده [فارسی]

فرزانه، عبدالمجید، شیراز: دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شیراز، ۱۳۹۲، ۱۱۹ صفحه، وزیری.

در این اثر به چیستی و بایستی انسان و این که بشر از لحاظ ماهیت و حقیقت چگونه موجودی است و ویژگی‌های ساختاری و اخلاقی او چیست و انسان ایده‌آل باید از چه خصوصیات و اوصافی برخوردار باشد، از دیدگاه امام سجاد علیه‌السلام صحیفه سجاده پرداخته شده است. این کتاب از سه فصل تشکیل شده است که در فصل اول مربوط به کلیات است به زندگی و شخصیت امام سجاد علیه‌السلام اشاره نموده است و سپس به معرفی صحیفه سجاده و ویژگی‌های آن و در نهایت به مفهوم‌شناسی و واژگان کلیدی پرداخته است. فصل دوم با عنوان چیستی و بایستی انسان به پیدایش و ساختار وجودی انسان، ویژگی‌های مثبت و منفی انسان از دیدگاه صحیفه سجاده

اشاره شده است. فصل سوم با عنوان انسان ایده‌آل از دیدگاه صحیفه سجاده به ویژگی‌های ایمانی، اخلاقی - رفتاری انسان ایده‌آل اشاره شده است.

ص: ۲۰۲

[ح]

۶۵. حاشیه الصحیفه السجاده [عربی]

میرداماد، محمدباقر بن محمد (شارح).

شرحی مختصر با عناوین (قوله قوله) مشتمل بر بحث‌های لغوی، فلسفی، نکات و دقایق کلمات صحیفه است که گاهی نیز در زمینه‌های رجال و علوم هیئت سخن به درازا می‌کشد.

۶۶. حدیث بندگی: شرح موضوعی صحیفه سجاده [فارسی - عربی]

ارفع، سیدکاظم، تهران، انتشارات فیض کاشانی، چاپ اول، ۱۳۸۸، ۸۱۶ صفحه، وزیری.

کتاب حاضر مشتمل بر شرح موضوعی صحیفه سجاده است که با شیوه‌فبایی تنظیم شده است. از جمله موضوعات کتاب می‌توان به توکل، سلامت، دوستی، شکر، همسایه، و یقین اشاره نمود. به تصریح نگارنده، همه این موضوعات هدف بندگی خداوند را دنبال می‌کند.

۶۷. حدائق الصالحین [عربی]

کاشانی، غلام رضا بن عبدالعظیم

شرح عرفانی مفصلی بر صحیفه سجاده است که هر نیایش را در یک "حدیقه" شرح کرده است. مؤلف، پس از دیباچه، ۵ فایده در مورد صحیفه آورده و سپس حدیقه‌ها را آغاز نموده است.

۶۸. الحدیقه الهالیه: شرح دعاء الهلال من صحیفه السجاده [عربی]

العاملی (شیخ بهایی)، محمدبن الحسین، تحقیق: سیدعلی موسوی خراسانی، چاپ اول، قم، انتشارات مؤسسه آل‌البیت لاحیاء التراث، ۱۴۱۰ ق، ۲۰۴ صفحه، وزیری.

ص: ۲۰۳

این مجموعه، شرحی است بر دعای هلال از صحیفه سجاده که به قلم عالم بزرگ قرن دهم، شیخ بهایی به رشته تحریر درآمده است. حدیقه الهالیه، تنها حدیقه به جا مانده از شرح مبسوط صحیفه به نام حدائق الصالحین شیخ بهایی است. مصحح و محقق اثر در مقدمه‌ای درباره دعا و شرایط استجابت، فضایل امام سجاد (ع) از دیدگاه علما و منابع اهل سنت و اوصافی چند از صحیفه سجاده، مباحثی را بیان کرده و سپس زندگی‌نامه شیخ بهایی را آورده است. به گفته محقق کتاب، شرح دعای هلالیه امام سجاد (ع) به قلم شیخ بهایی، مستغنی از تعریف است، چرا که مؤلف در شرح این دعای شریف از علوم و مباحث گوناگون بهره برده است. این نوشتار، از مباحث فلسفی، کلامی، طبیعیات، هیئت، نجوم، ریاضیات، مشحون است و آرا و دیدگاه‌های مختلف علمای شرق و غرب در ذیل کلام نورانی امام سجاد (ع) آمده است. عناوین و موضوعات مطرح شده عبارت‌اند از: مقدمه مصحح: حیاة المؤلف، اساتذته و مشایخه، تلامذه، مؤلفاته القیمه، وفاته، منهج التحقيق و ... مقدمه مؤلف: فی ادعیه الهلال، استحباب الدعاء للتاسی، حکم الترائی للهلال و ...، شرح المقطع الاول من دعاء الصحیفه: البحث اللغوی للمفردات، تفصیل منازل القمر، حیاة القمر وعدمها و ...؛ شرح المقطع الثاني: نکته بلاغیه عرفانیه، حجم القمر بالنسبة الى الشمس کیفیه حصول الخسوف و یادآور می‌گردد فهرس پایان کتاب از دیگر امتیازهای این اثر ارزشمند محسوب می‌شود.

۶۹. حقوق پدر و مادر و فرزندان در صحیفه سجادیه [فارسی]

رجب‌زاده، زهرا، اصفهان، انتشارات علم آفرین، ۱۳۹۳، ۷۷ صفحه، پالتویی.

مؤلف در این اثر به بررسی وظایف والدین و فرزندان در قبال یکدیگر می‌پردازد و این موضوع را از دیدگاه حضرت سجاد (ع) موشکافی و تحلیل می‌کند. از سرفصل‌های این کتاب می‌توان به حق احسان، حق دعا، حق به یاد داشتن پدر و مادر و تربیت مبتنی بر دشمنی با دشمنان خدا اشاره کرد.

ص: ۲۰۴

۷۰. حقوق شهروندی در صحیفه سجادیه [فارسی]

باقری فر، علی، تهران، شهرداری تهران، معاونت امور اجتماعی و فرهنگی، چاپ اول، ۱۳۹۲، ۵۳ ص.

کتاب حاضر از مجموعه آثار برگزیده در نخستین جشنواره دعا و نیایش شمس است.

۷۱. حقوق شهروندی در صحیفه سجادیه [فارسی]

رحب زاده، زهرا، اصفهان، انتشارات علم آفرین، چاپ اول، ۱۳۹۲، ۱۱۲ ص.

این کتاب در پنج فصل تهیه شده است، در فصل اول به معرفی اجمالی صحیفه سجادیه می‌پردازد. فصل دوم مربوط به اصول اساسی در ارتباطات شهروندی است. همچنین در فصل سوم و چهارم به ترتیب به ظلم ستیزی در پرتو دادگری و حقوق متقابل اشاره شده است.

۷۲. حل لغات الصحیفۃ السجادیۃ [عربی]

حسینی منجم، محمدباقر بن محمد شفیع، تحقیق: قیس عطار، مشهد، انتشارات تاسوعا، چاپ اول، ۱۳۷۸، ۲۶۴ صفحه، وزیری.

این کتاب شرح مختصر و مفیدی است بر کتاب صحیفه سجادیه که توسط یکی از دانشوران دینی - که در اواخر قرن یازدهم و اوایل قرن دوازدهم هجری می‌زیسته نوشته شده است. شارح، پس از نقل متن ادعیه سجادیه، در

پاورقی به شرح لغات مشکل آنها می‌پردازد و گاهی نیز به توضیح وجوه بلاغی کلمه‌ها و ترکیب‌ها می‌پردازد.

ص: ۲۰۵

[خ]

۷۳. خداشناسی پرستش، عبادت و خواندن او، اقتباس از کلام الله مجید و نهج الفصاحه و نهج البلاغه و صحیفه سجاده [فارسی]

دژستان، علی اصغر، شیراز، انتشارات نوید شیراز، چاپ اول، ۱۳۷۸، ۱۰۴ صفحه، رقعی.

کتاب حاضر مباحثی است در باب خداشناسی، توحید، عبادت، دعا و پرستش خداوند که به استناد آیات قرآن کریم، نهج الفصاحه، نهج البلاغه و صحیفه سجاده تدوین شده است. سرفصل‌های کتاب عبارتند از: ذات خداوند، صفات خداوند، در یکتایی خداوند، خداوند نه فرزند داشته و نه فرزند کسی بوده است، خداوند پنهان نمی‌شود، ظاهریّت و باطنیّت خداوند، اولیّت و آخریّت خداوند، خداوند تغییرناپذیر است، قدرت و توانایی خداوند، علم و دانایی خداوند، شنوایی خداوند، بینایی خداوند، اشاره و محل برای خداوند قرار دادن، آفریدن مخلوقات.

[د]

۷۴. دانستنی‌های صحیفه سجاده [فارسی]

اسرار، مصطفی، تهران، انتشارات محیا، چاپ اول، ۱۳۷۵، ۲۷۲ صفحه، رقعی.

این اثر، مجموعه‌ای از دانستنی‌ها و اطلاعات مفیدی است درباره کتاب صحیفه سجاده که خواندن آن برای نوجوانان و جوانان بسیار مفید است. مؤلف در این کتاب کوشیده است مفاهیم اصلی و کلیدی هر دعا را با زبانی ساده برای مخاطبان خود شرح کند، تا محتوای کلی آن دعاها در ذهن خوانندگان ترسیم شود. توحید، نبوت، معاد، امامت، عدل، نماز، روزه، جهاد، اخلاق، اقتصاد و ... از جمله موضوعاتی است که در دعا‌های صحیفه سجاده بیان شده‌اند. نگارنده در این کتاب، ضمن تبیین محتوا و شرح دعا‌های صحیفه سجاده، مطالبی چون: امام سجاد (ع)،

ص: ۲۰۶

تاریخچه صحیفه سجاده، محتوای دعا‌های صحیفه سجاده، موضوعات صحیفه سجاده «خداشناسی، نبوت، امامت، معاد، اسلام، ملائکه (فرشتگان)، اخلاق، ذکر و دعا، سیاست، اقتصاد، اجتماع، تاریخ، صحت، امور نظامی، و ...»، دانستنی‌های متفرقه «آیاتی از قرآن که در دعاها آمده، طولانی‌ترین و کوتاه‌ترین دعا، نامه‌های دیگر صحیفه، مظاهر طبیعت و آفرینش در صحیفه و ...» از مفاهیم صحیفه سجاده «ایمان، استغفار، شکر، استخاره، بلاء، تسبیح، توکل، تفاخر، تقوا، توبه، توحید، جهاد، حبّ، حقّ، رضای خدا و ...» را بازگو می‌کند. این اثر می‌تواند منبع خوبی برای طرح سؤال‌ها و مسابقاتی با موضوع صحیفه سجاده برای دانش‌آموزان باشد.

چاپ دیگر: تهران، اندیشه‌ساز، ۱۳۷۸، ۲۷۲ صفحه، آنچه باید بدانیم ۹؛ تهران، انتشارات سبز آرنج، ۱۳۸۷، ۷۲ صفحه، رقعی.

۷۵. دانشگاه درد و درمان [فارسی عربی]

ساعی، علی، تبریز، انتشارات اعظم، ۱۳۹۳، ۲۴۰ صفحه.

این اثر بخشی از مجموعه رمز و راز سلامتی و بیماری می‌باشد که شرحی بر دعای ۱۵ صحیفه سجادیه است. نویسنده در مقدمه کتاب هدف خود را اینچنین بیان می‌نماید: "هدف آن بوده که با کوتاه‌ترین عبارات، بزرگترین مفاهیم ارائه شده و در کوتاه‌ترین زمان نتایج عالی اخذ شود؛ لذا از هرگونه شرح و بسط‌های بی‌مورد حذر، و سعی شده جملات بلند و پاراگراف‌های طولانی در جملات کوتاه اما با عیار بالا ارائه شود. در این کتاب سعی نمودیم تا بیشترین بهره را از آیات و احادیث ببریم و کام خوانندگان را به شراب پاک قرآن و عترت شیرین سازیم..."

۷۶. درآمدی بر اندیشه سیاسی صحیفه سجادیه [فارسی]

برزگر، ابراهیم، تهران، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، چاپ اول، ۱۳۹۱، ۱۴۰ صفحه.

ص: ۲۰۷

این کتاب در قالب متنی پژوهشی و در چهار فصل نوشته شده که بنا به گفته مولف بر این باور شکل گرفته است که اندیشه‌ها و تعالیم عرفانی امام سجاد علیه‌السلام می‌تواند به امکان تاسیس اندیشه، گرایش و رفتار سیاسی بیانجامد. نویسنده کتاب خود را در فصل اول با بررسی رابطه عرفان و سیاست آغاز می‌کند و در ادامه به معرفی اوضاع سیاسی در زمان حیات امام سجاد (ع) می‌پردازد. نویسنده در فصل دوم این کتاب به موضوع عقاید و اندیشه سیاسی می‌پردازد و در آن به موضوع توحید افعالی و بازتاب آن بر سیاست و ارتباط آن با موضوع تفسیر دینی از رویدادها اشاره می‌کند. ارتباط میان گرایش‌های عرفانی و سیاسی در قالب توجه به موضوعاتی چون تهذیب نفس، تولی و تبری و زهد از دیگر موضوعات مطرح شده در این کتاب است که فصل سوم آن را شکل می‌دهد. بررسی ارتباط میان ادعیه و رفتار سیاسی نیز موضوع فصل چهارم این کتاب است.

نویسنده در بخشی از مقدمه این کتاب درباره مفروضات خود در انجام این پژوهش و انتشار آن می‌نویسد: "عرفان ناب اسلامی سرچشمه‌ای جز قرآن، حدیث و سنت ندارد و فرض منشاء غیراسلامی برای آن معقول نیست. به این ترتیب عرفان با حدیث ارتباط برقرار می‌کند. اگر ادعیه معصومین را بخشی از احادیث بدانیم در این صورت دعا یکی از تجلیات متعالی عرفانی است این پژوهش به دنبال بررسی این موضوع است که نشان دهد صحیفه سجادیه به عنوان یک متن در دوران تاسیس و یا استمرار یک نظام سیاسی و اسلامی چه پیامدهایی می‌تواند داشته باشد و چگونه می‌تواند با اندیشه سیاسی، گرایش‌ها و رفتارهای سیاسی نسبت برقرار کند."

۷۷. دراسة حول الصحیفه السجادیة، رواية أبي علي محمد بن همام بن

سهیل الإسکافی المتوفی ۳۳۳ هـ - عن ابن مالک باسناده عن امام زین العابدین (ع) [عربی]

حسینی جلالی، سید محمدحسین: بیروت، مؤسسة الأعلمی، چاپ سوم، ۱۴۲۱ هـ. ق، ۲۲۲ صفحه، وزیري.

ص: ۲۰۸

پژوهشی است درباره نسخه‌شناسی صحیفه سجادیه و صحت و یا عدم صحت انتساب آن به امام سجاد (ع) و معرفی یکی از نسخه‌های خطی صحیفه سجادیه به روایت ابوعلی محمد بن همام اسکافی بغدادی از علی بن مالک. نویسنده ابتدا به کتاب‌های رجالی، حدیثی و فهرست‌ها استناد شده است و تاریخچه کوتاهی از صحیفه سجادیه (در این قسمت

نسخه‌های صحیفه سجاده معرفتی شده و چند نمونه از تفاوت‌های نسخه ابن مالک با نسخه مشهور بیان شده است) و سپس شرح اسناد نسخه‌های متعدد صحیفه و شرح خطبه آن را مورد بررسی قرار داده است. نویسنده، نسخه مذکور را نسخه‌ای منحصر به فرد و معتبرتر از سایر نسخه‌های موجود و از جمله نسخه معروف ابن اعلم دانسته است. این نسخه در کتابخانه آیت‌الله مرعشی به شماره ۱۹۸ نگهداری می‌شود.

۷۸. در سایه‌سار صحیفه: شرح و ترجمه صحیفه سجاده [فارسی - عربی]

مغنیه، محمدجواد، مترجم محمودرضا افتخارزاده، تهران، انتشارات جامی، ۱۳۹۱، ۵۵۲ صفحه، وزیری.

در این اثر به شرح لغوی، قرآنی، روایی، تاریخی، فقهی، کلامی، فلسفی، عرفانی و اژگان، اصطلاحات و تعابیر عرفانی نیایشی حضرت امام علی بن الحسین السجاد (ع) پرداخته است. این کتاب ترجمه کتاب فی ظلال الصحیفه السجاده اثر محمدجواد مغنیه می‌باشد.

۷۹. درس گفتارهای سیری در صحیفه سجاده با تاکید بر سیاست و اخلاق و معیشت [فارسی]

منصور نژاد، محمد، تهران، انتشارات جوان پویا، چاپ اول، ۱۳۹۴،

این اثر شامل ۱۲ درس گفتار حول محور سیاست و اخلاق معیشت با تاکید بر صحیفه سجاده می‌باشد، این درس گفتارها عبارتند از: صحیفه بر اساس علل اربعه،

ص: ۲۰۹

سیری سیاسی در صحیفه سجاده، ولایت و برائت در صحیفه سجاده، اخلاق معیشت در صحیفه.

۸۰. درسهای صحیفه آموزه‌های اعتقادی و عبادی از نگاه صحیفه سجاده [فارسی]

محمدی اشتهاوردی، محمد، تهران، نبوی، چاپ اول، ۱۳۸۹، ۲۳۰ صفحه.

هدف از تدوین این کتاب در حقیقت بر داشتن قطره‌هایی از دریای صحیفه سجاده، به عنوان عالی‌ترین درس‌های انسان سازی در ابعاد گوناگون است. این کتاب در چهار بخش تهیه شده است، که عبارتند از:

بخش اول: معرفت و بینش از نگاه صحیفه سجاده؛

بخش دوم: مسائل اعتقادی از نگاه صحیفه سجاده؛

بخش سوم: احکام عبادی و آموزه‌های تربیتی از نگاه صحیفه سجاده؛

بخش چهارم: مجموعه‌ای دیگر از نکات مهم اعتقادی، اخلاقی و عرفانی

۸۱. درسهایی از متون اسلامی «قرآن، نهج‌البلاغه، صحیفه سجاده» [فارسی]

امین‌زاده، محمدرضا، قم، انصاری، چاپ اول، ۱۳۸۰، ۴۸ صفحه، رقعی.

درس‌هایی از متون اسلامی شامل مجموعه مطالب کوتاهی است که درباره موضوعات متنوعی چون: عرفان، اخلاق، حریت، سیاست، هستی‌گرایی، نفس و زندگی دنیوی تدوین شده است. مباحث کتاب با استناد به آیات قرآن، نهج‌البلاغه و صحیفه سجادیه فراهم آمده است.

۸۲. درس‌هایی از صحیفه سجادیه [فارسی]

کاشانی، منصوره، تهران، انتشارات جهانتاب، چاپ اول، ۱۳۸۸، ۱۶۶ ص.

این کتاب مشتمل بر گفتارهای اخلاقی و بیان فضایل و رذایل روحی و اخلاقی است که در قالب پنجاه و دو درس ارائه شده است. این کتاب با حجم مختصر خود، یکی از کتاب‌های اخلاقی شمرده می‌شود. نویسنده در درس گفتارهای اخلاقی خود،

ص: ۲۱۰

افزون بر تعریف دقیق از مفاهیم اخلاقی به احادیث و آیات قرآنی اشاره و استناد کرده است.

۸۳. درس‌هایی از صحیفه سجادیه زبور آل محمد (ص) [فارسی]

حمزه‌پوراسدی، مظفر، ساری، نشر شوق، ۱۳۹۲، ۳۲ صفحه.

نویسنده در این اثر به شرح دعا‌های پانزدهم و بیست و چهارم صحیفه سجادیه پرداخته است. دعای پانزدهم صحیفه سجادیه در هفت فراز تنظیم شده است و موضوع اصلی آن دعا در هنگام بیماری است. دعای بیست و چهارم صحیفه سجادیه در ۱۵ فراز تنظیم شده است و موضوع آن دعا برای پدر و مادر است.

۸۴. درس‌هایی از صحیفه سجادیه: زبور آل محمد (ص): دعا منبعی برای معارف ... [فارسی - عربی]

محدثی، جواد، قم، انتشارات مفاتیح قرآن، چاپ اول، ۱۳۸۱، ۳۲ صفحه، رقعی.

۸۵. درسی از صحیفه کامله سجادیه [فارسی]

حجازی، عبدالرضا، مشهد، انتشارات ندای اسلام، ۱۳۶۵، ۱۳۲ صفحه.

۸۶. دریای مکرمات (شرحی بر دعای مکارم الخلاق) [فارسی]

میرزایی (لطفی آذر)، فاطمه، قم، انتشارات ارمغان طوبی، چاپ اول، ۱۳۸۸، ۲۲۸ صفحه، رقعی.

کتاب حاضر در بردارنده شرح و تفسیر اخلاقی و عرفانی دعای مکارم‌الاخلاق می‌باشد. نویسنده، فقرات مختلف این دعای شریف را با استفاده از آیات و روایات تفسیر و شرح می‌نماید. وی با این دیدگاه که از منظر امام سجاد (ع)، ابتدای رسیدن

به مکارم اخلاقی، کسب ایمان و یقین بوده و نهایت آن محبت به خدا و اولیای آن می‌باشد. به تفسیر این دعای شریف پرداخته و نخست تعریفی از اخلاق و حسن اخلاق ارائه نموده و اسرار صلوات بر پیامبر (ص) و تسلیم و تبعیت از ایشان را بیان می‌کند. آنگاه به اهمیت ایمان و ابعاد آن و همچنین آثار ایمان و یقین در آیات و

ص: ۲۱۱

روایات پرداخته و نقش نیت را در بازسازی معنوی و اخلاقی انسان مورد بحث و بررسی قرار می‌دهد. در ادامه وی به مسأله خداشناسی و خداجویی پرداخته و آن را در رأس همه امور دنیوی و اخروی معرفی کرده و ضرورت از بین رفتن حجاب‌ها برای رسیدن به خدا را مورد تأکید قرار می‌دهد. وی دنیا طلبی را مهمترین آفت خداجویی و باز ماندن در سیر و سلوک اخلاقی عنوان کرده و حیات واقعی انسان را قرار گرفتن در مسیری ارزیابی کرده است که در آن مسیر فقط و فقط باید خداوند را طلب و غیر او و نهاد.

در ادامه نویسنده به شرح و تفسیر فقراتی دیگر از دعای مکارم الاخلاق پرداخته و «تخلیه» (خالی شدن از غیر خدا و هواهای نفسانی) را نخستین گام برای حرکت در مسیر سیر و سلوک و رسیدن به کمال انسانی معرفی کرده و کبر و عجب را ظلمت و حجابی بزرگ برای تهذیب نفس دانسته است. پس از مرحله تخلیه نگارنده به تحلیل یعنی مرحله آراسته شدن به فضایل اخلاقی و دور شدن از رذایل را مورد بحث قرار داده و رسیدن به کرامت و عزت نفس را عامل مهمی جهت کسب محبت خدا و اولیای الهی و انقطاع از غیر خدا عنوان نموده است. در فقرات پایانی شرح دعای مکارم الاخلاق نویسنده به بحث درباره ارزش عمر و صرف کردن آن در راه محبت خدا پرداخته و بر ضرورت تقوی برای نیل به قرب الهی تأکید کرده است.

۸۷. الدلیل الی موضوعات الصحیفه السجادیة [عربی]

مظفر، محمدحسین، قم، انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ۱۴۰۳ ق، ۳۲۸ صفحه، وزیری.

این نوشتار راهنمای ورود به موضوع ادعیه مندرج در کتاب شریف صحیفه سجادیه محسوب می‌شود تا کسانی که قصد تحقیق در مورد موضوعات ادعیه این کتاب را دارند راحت تر بتوانند به این موضوعات دسترسی پیدا کنند. نویسنده (محقق) تمامی موضوعات ادعیه را در نوزده باب کلی تحت عناوین: توحید، نبوت، امامت، معاد، اسلام، ملائکه، اخلاق، عبادات، ذکر و دعا، سیاست، اقتصاد، انسان، جهان هستی،

ص: ۲۱۲

اجتماع، علم، زمان، تاریخ، سلامتی و امور نظامی و جهاد تقسیم کرده و ذیل هریک از این عناوین کلی عناوین و موضوعات فرعی و جزئی دیگری ذکر نموده است. به عنوان مثال ذیل موضوع اصلی توحید بیست عنوان و موضوع فرعی مانند: وحدانیت و ربوبیت، شرک و الحاد، ذات و صفات الهی، تسبیح و تقدیس خداوند، اسماء حسنی، محبت الهی، صفات و اسمای الهی مانند: اول و آخر، قادر، علام، رحیم، غنی، توکل بر خداوند، کبریایی خدا، قوی، عزیز، عدل الهی، منعم، حکیم، قضا و قدر الهی و حلیم ذکر نموده است. وی با ذکر هر کدام از این موضوعات فرعی شماره دعا و سطر را که این موضوع در آن وجود دارد را ذکر کرده و قسمتی از متن دعا را که مربوط به آن موضوع فرعی است را نیز در جلوی شماره و سطر دعا ذکر می‌نماید.

در موضوع اصلی نبوت عناوین و موضوعات فرعی مانند: وحی، رسالت، انبیای الهی، حبیب مصطفی، اصحاب پیامبر، تابعین و مصدقان پیامبر (ص) و صلوات بر محمد (ص) ذکر شده است، ذیل موضوع اصلی امامت نیز موضوعاتی فرعی مانند خلافت و خلفا، اهل بیت، حجة بن الحسن، ولأ و رجعت گنجانده شده است. ذیل مبحث اصلی معاد موضوعاتی فرعی مانند: دنیا، آخرت، وعد و وعید، موت و نشور، عاقبت، قبر و برزخ، قیامت و بهشت و جهنم آمده است. برای هر کدام از ابواب اصلی نوزده گانه مذکور نیز به همین منوال چندین موضوع فرعی که مرتبط با موضوع اصلی است ذکر شده است.

۸۸. دیار عاشقان: تفسیر جامع صحیفه سجادیه حضرت زین العابدین (ع) [فارسی]

انصاریان، حسین، تهران، هیئت محبین الائمه علیهم السلام، چاپ سوم، ۱۳۷۳، ۷ جلد، صفحه، وزیری.

این اثر شرح و تفسیری جامع بر صحیفه سجادیه است که در هفت جلد به چاپ رسیده است و دو مجلد آن به زبان انگلیسی ترجمه شده است. مولف تمامی دعا‌های صحیفه سجادیه را پس از ترجمه، شرح نموده و مهم‌ترین مباحث مربوط در هر فراز

ص: ۲۱۳

را به تفصیل بیان نموده است. جامعیت مطالب مطرح شده، حکایات و لطایف و اشعار عارفانه و مناجاتی، نثر ساده و روان و یکدست و تقریظ عالمانه علامه محمد تقی جعفری، یکی از کامل‌ترین کتاب در زمینه صحیفه سجادیه را پایه گذاشته است. جلد اول این کتاب به شرح دعای اول صحیفه سجادیه پرداخته است و حیات حضرت امام زین العابدین (ع)، دعای اول در ستایش حضرت حق تعالی، معنای اول و آخر بودن خدا، تفسیر رویت خدا و عدم ادراک ذات حق تعالی، مساله ابداع و معنای بدیع بودن خداوند، هدایت تکوینی در جهان خلقت، مساله تقسیم ارزاق و نقش اراده انسان در آن، مساله مرگ و پاداش و کیفر اعمال، مقام حمد و سپاس و ابرار آن، الهامات الهی در زمینه معرفت، اخلاص، شکر و دوری از شرک از جمله مهم‌ترین موضوعات جلد اول را تشکیل می‌دهد. جلد دوم این اثر به شرح دعای دوم در صلوات بر رسول خدا (ص) اختصاص دارد. دعای سوم (درود بر فرشتگان)، دعای چهارم (درود بر پیروان انبیاء)، دعای پنجم (دعا درباره خود و دوستانش) از مباحث مطرح شده در جلد چهارم می‌باشد. موضوع اصلی جلد چهارم کتاب شرح دعای ششم (به هنگام بامداد و شب) و دعای هفتم (در پیشامدهای سخت و هنگام غم و اندوه) و دعای هشتم (در پناه بردن به حق از سختی‌ها و اخلاق سوء و کردارهای ناپسند می‌باشد. جلد پنجم به دعای نهم (در شوق به طلب مغفرت از خدای بزرگ)، دعای

دهم (در پناه بردن به خدای متعال)، دعای یازدهم (در عاقبت به خیرها)، دعای دوازدهم (در اعتراف به گناه و درخواست توفیق برای توبه، دعای چهاردهم (در ستم‌دیدگی و ستم‌دیدن)، دعای پانزدهم (به هنگام بیماری یا اندوه و گرفتاری)، دعای شانزدهم (طلب گذشت از گناهان با درخواست عفو از عیوب) اختصاص دارد. در جلد ششم به شرح دعای هفدهم (پناه بردن به حق از شیطان و مکر و عدواتش)، دعای هیجدهم (به وقتی که خطر از او می‌گذشت یا سریع به خواسته اش می‌رسید)، دعای نوزدهم (درخواست باران پس از خشکسالی)، دعای بیستم (در مکارم الاخلاق و اعمال ناپسندیده)، دعای بیست و

ص: ۲۱۴

یکم (به هنگام هجوم اندوه و نگرانی از گناه)، دعای بیست و دوم (به هنگام سختی و دشواری امور)، دعای بیست و سوم (به هنگام درخواست عافیت و شکر بر آن)، دعای بیست و چهارم (برای پدر و مادر)، دعای بیست و پنجم (درباره فرزندش)، دعای بیست و ششم (درباره همسایگان و دوستان) پرداخته است. در جلد هفتم از دعای بیست و هفتم تا پنجاه و چهارم مورد شرح و بررسی قرار گرفته‌اند.

چاپ دیگر: ویرایش جدید کتاب تحت عنوان "تفسیر و شرح صحیفه سجادیه" در ۱۲ جلد توسط انتشارات دارالعرفان منتشر شده است.

۸۹. دنیا در صحیفه سجادیه و کلام امام حسین (ع) [فارسی - عربی - انگلیسی]

علوی، سیدعلیرضا، قم، انتشارات دارالکتاب جزایری، چاپ اول، ۱۳۷۸، ۴۲ صفحه.

بیست و پنج حدیث برگرفته از صحیفه سجادیه همراه با پانزده گفتار از امام حسین (ع) در باب دنیا در این نوشتار به طبع رسیده است.

[ر]

۹۰. راهنمای موضوعی صحیفه سجادیه: براساس الدلیل الی موضوعات الصحیفۃ السجادیۃ [فارسی عربی]

شیروانی، علی (تدوین)، تهران، سازمان تبلیغات اسلامی، معاونت پژوهشی و آموزشی، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۷۹۸ صفحه، وزیری.

۹۱. رسالۃ فی السند الصحیفۃ السجادیۃ [عربی]

کلباسی، ابوالمعالی محمد بن ابراهیم، تحقیق: محمد حسین درایتی، قم، موسسه دارالحديث، چاپ اول، ۱۴۲۲ ق، ۱۳۸۰، ضمن «الرسائل الرجالیة ی ازابی المعالی محمد بن ابراهیم الکلباسی، جلد ۲، صفحه ۵۵۹-۶۲۴» ص: ۲۱۵

۹۲. رمضان قاصد عشق: بر اساس دعاهاى صحیفه سجادیه [فارسی]

رجب‌زاده، زهرا، اصفهان، انتشارات علم آفرین، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۴۰ صفحه، رقعی.

در کتاب حاضر، مطالبی در باب ماه رمضان بر اساس دعاهاى صحیفه سجادیه امام زین العابدین (ع) فراهم آمده است. این بخش‌ها عبارت‌اند از: ورود به ماه رمضان براساس دعای چهل و چهارم صحیفه سجادیه، وداع با ماه رمضان بر اساس دعای چهل و پنجم صحیفه سجادیه و عید فطر بر اساس دعای چهل و ششم صحیفه سجادیه.

۹۳. رویش‌سبز: بر اساس دعاهاى صحیفه سجادیه امام زین‌العابدین (ع) [فارسی]

رجب‌زاده، زهرا، قم، دفتر نشر معارف، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۱۶۸ صفحه، رقعی.

مجموعه‌ی حاضر، حاوی نوشتارهایی ادبی برگرفته از دعا‌های صحیفه‌ی سجادیه است که پاره‌ای از این موضوعات را شامل می‌شود: توبه، عاقبت به خیری، طلب

باران، وام و تنگی‌روزی، نماز شب، اعتراف به تقصیر در ادای شکر، طلب عفو و رحمت خدا، و خوف از خدا.

۹۴. روح و ریحان [فارسی]

عبداللهی فریزه‌ندی، اعظم، تهران، انتشارات نظری، چاپ اول، ۱۳۹۲، ۵۵۲ ص.

۹۵. ریاض السالکین فی شرح صحیفه‌ی سید الساجدین (جلد ۱-۷)

مدنی، علی خان بن احمد، تحقیق: سیدمحسن حسینی امینی، قم، انتشارات جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، چاپ سوم، ۱۴۲۱ ق، ۷ جلد، وزیری.

این نوشتار، جامع‌ترین و علمی‌ترین شرح بر صحیفه سجادیه است. شارح که در بیشتر علوم اسلامی - به ویژه در ادبیات و شعر عربی - صاحب نظر بوده، تسلط و اشراف مثال زدنی داشت، با بهره‌گیری از آیات و روایات، شرحی دقیق و جامع بر

ص: ۲۱۶

صحیفه سجادیه به نگارش درآورده است. علمای بزرگی، چون سید محسن امین، صاحب اعیان الشیعه، میرزا عبدالله اصفهانی، شیخ عباس قمی و علامه امینی بر این شرح، تقریظ‌هایی نوشته‌اند.

شارح در مقدمه‌ای، وجه تسمیه ریاض السالکین را به تأسی از کتاب شرح حدائق الصالحین فی شرح صحیفه‌ی السجادیة شیخ بهایی عنوان می‌کند.

وی در این کتاب، از حدود بیش از دوهزار آیه قرآن کریم و حدود سه هزار حدیث و بیش از ۴۵۰ بیت شعر عربی به تناسب فقرات نورانی ادعیه صحیفه سجادیه آورده شده است. بهره‌گیری از قصص و حکایت‌های تاریخی، لطافت خاصی به این اثر داده است. استدلال‌های عقلی، شرح ادبی فقرات ادعیه، نقل اقوال مختلف و بحث پیرامون آن و شرح مبسوط از ویژگی‌های این شرح است. وی در آغاز کتاب، چند سند برای روایت صحیفه نقل و آن را به امام سجاد (ع) رسانده و سند روایی خود را نیز، ذکر کرده و آن گاه شروع به شرح دعا‌های صحیفه کرده است. تراجم رجال سندی اول صحیفه را بازگو کرده و فراز به فراز،

اصطلاح‌های آن را توضیح و سپس، دعاها را فراز به فراز نقل و نکات ادبی آنها را بیان کرده است. آن گاه با به کارگیری آن نکات، مطالب دقیقی را استخراج و اصطلاح‌هایی روایی و حدیثی و رجالی را واکاویده و واژه‌های به کار رفته در متن را بررسی و ریشه و کاربرد و معنا‌های آنها را تبیین، و در تشریح این نکات، گاه از متن کتاب و نیازهای یک شرح بسیار فراتر رفته و به مناسبت، اقوال و احتمالات ادبی را نیز، موشکافی کرده است. وجوه کاربرد افعال و اسماء و ترکیب عبارت‌های دعا، در این شرح به خوبی تشریح شده و در هر بخشی، نکات توضیحی خارج از متن را به خاطر روشن شدن رموز دعاها و زیرعنوان «تتمه» آورده و فلسفه، و حکمت پاره‌ای از خواسته‌های امام سجاد (ع) را نیز

بیان کرده است. نویسنده برای جامعیت بخشیدن به شرح خود، نسخه‌های در دسترس صحیفه را مشاهده و براساس آنها درباره عبارت‌های دعاها اظهار نظر کرده و گاه به ارزیابی آنها نیز، پرداخته و اقوال و دیدگاه‌های ادیبان و شارحان و ص: ۲۱۷

صاحب‌نظران دیگر را نیز، مورد توجه قرار داده است. توجه به معانی گوناگون یک واژه و نیز، احتمال‌های معنایی عبارت‌های مطرح شده در دعا، از ویژگی‌های دیگر این اثر است. بنابراین، می‌توان این شرح را تفسیری ادبی برای صحیفه تلقی کرد که شارح ضمن توجه به آنها، ابعاد سخنان و مفاهیم و موضوعات را به خوبی تبیین کرده است. محقق نیز آن را بر اساس چندین نسخه مقابله و احیا کرده و در پاورقی، مطالب بسیاری به جهت توضیح و غنا بخشیدن به متن آورده است. تعیین مصادر، ترجمه برخی از رجال مطرح شده در نوشته سید علی خان کبیر، تعیین موارد مهم و تهیه چند فهرست فنی از جمله تلاش‌های وی است. او این اثر را با تفکیک متن صحیفه از شرح شارح و نیز جدا کردن افزوده‌های خود از شرح، و اعراب گذاری واژه‌های مبهم، اثری چشم نواز و خواندنی کرده است.

۹۶. ریاض العابدین فی شرح صحیفه مولانا ومولی المؤمنین علی بن الحسین زین العابدین (ع) [عربی]

قهپایی، بدیع الزمان، به کوشش: حسین درگاهی، تهران، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، چاپ اول، ۱۳۷۴، ۸۵۲ صفحه، وزیری.

در این کتاب به شرح دعا‌های صحیفه سجادیه از منظری ادبی و لغوی پرداخته شده است. نویسنده نخست مقدمه نسبتاً مفصلی در مورد دعا، شرایط دعا، حالات شخص دعا کننده، موانع استجاب دعا و اوصاف کتاب صحیفه سجادیه ارائه نموده و سپس به شرح ادعیه این کتاب که مشتمل بر پنجاه و چهار دعا می‌باشد پرداخته است. نویسنده جز به جز متن دعاها را ذکر کرده و سپس به شرح آنها اقدام کرده است. در شرح هر فقره از دعا وی به تبیین مفردات مهم مندرج در دعا پرداخته و پس از تبیین مفردات به شرح کلی دعا مبادرت می‌ورزد. وی برای شرح مفاد دعا از سخنان برخی از اندیشمندان اسلامی نیز کمک گرفته است. ترتیب دعا‌های ذکر شده در این کتاب که مورد شرح قرار گرفته عبارت اند از: حمد و ثنای الهی، صلوات بر

ص: ۲۱۸

پیامبر اکرم، فرشتگان و پیروان و مصدقان پیامبر اسلام (ص)، دعای برای اهل ولایت (شیعیان)، دعا هنگام صبح و شام، دعا در مهمات، اشتیاق به خدا، پناه بردن به خدا، دعای ختم به خیر شدن امور انسان، اعتراف به گناه و توبه، طلب حوائج، دعای مریض‌ها، درخواست از خدا برای از بین بردن گناهان، استعاذه طلب باران، مکارم‌الاخلاق، دعای هنگام غم و پریشانی، دعا در هنگام شدت و گرفتاری، دعای درخواست عافیت از خدا، دعا برای والدین و فرزندان، دعا برای همسایگان و خویشاوندان، طلب رزق، دعا برای پرداخت قرض، دعا بعد از نماز شب، دعای استخاره، دعا هنگام رعد و برق، دعا برای طلب عفو و رحمت الهی، دعا برای ختم قرآن و دعا‌های دیگری که در مورد ماه رمضان و مناسبت‌های دیگر مذهبی از آن حضرت در صحیفه سجادیه فراهم آمده است.

۹۷. ریاض العارفین فی شرح صحیفه سید الساجدین [عربی]

دارابی، محمد بن محمد، تعلیق: محمد تقی شریعتمداری، تحقیق: حسین درگاهی، تهران، انتشارات اسوه، چاپ اول، ۱۳۷۹، ۷۴۲ صفحه، وزیری.

در این کتاب به شرح دعا‌های مندرج در صحیفه سجادیه که مشتمل بر پنجاه و چهار دعا در موضوعات گوناگون عبادی، اخلاقی، عرفانی، اجتماعی و اعتقادی می‌باشد، پرداخته شده است. در ابتدای کتاب کلیاتی از مبحث دعا در اسلام و اهمیت آن ارائه شده و به توصیف کتاب صحیفه سجادیه پرداخته شده است. آنگاه به ترتیب ادعیه موجود در این کتاب به شرح مضامین عالی عرفانی و اخلاقی آنها پرداخته شده است. در شرح هر دعا نگارنده نام روضه بر دعا نهاده و کتاب را در پنجاه و چهار روضه تدوین نموده است که هر روضه در شرح یک دعا از ادعیه صحیفه سجادیه می‌باشد. شرح دعا‌های امام سجاد (ع) در موضوع حمد و ستایش خداوند، ستایش پیامبر اسلام (ص) و صلوات بر آن حضرت، فرستادن صلوات بر حاملان عرش الهی و ملائکه مقرب، صلوات بر پیروان پیامبر اکرم (ص) و تصدیق کنندگان آن حضرت،

ص: ۲۱۹

دعای آن حضرت در حق شیعیان، دعای ایشان در صبح و شام (در طول روز)، دعا هنگام رسیدن بلا و مصیبت و غم و پریشانی، پناه بردن به خدا از شر رذایل اخلاقی، اشتیاق داشتن در طلب مغفرت خدا و پناه بردن به او، دعا برای ختم به خیر شدن، اعتراف به گناه و طلب توبه از خداوند، دعا در طلب حوائج دنیوی، دوست نداشتن ظالمین و کمک به مظلومان، دعا هنگام مرض و گرفتاری، تضرع به درگاه الهی در پوشاندن عیوب و از بین بردن گناهان، پناه بردن به خدا از شر مکر و حيله‌اش و دعا‌هایی در مورد نماز، قرائت قرآن و سایر امور دنیوی و معنوی و شرح فقرات مهم این ادعیه از اصلی ترین مندرجات این کتاب محسوب می‌شود. نویسنده مفردات مهم ادعیه

را از لحاظ لغوی و ادبی شرح کرده تا مراد متکلم از جمله را بهتر تبیین نماید. بنابراین می‌توان گفت که این شرح شرحی ادبی و لغوی صحیفه سجادیه است.

یاد آور می‌گردد. در بخشی از کتاب به طور مختصر به زندگی علمی و آثار مکتوب محمد بن محمد دارابی اشاره شده و این نکته آمده است که شارح این شرح را برای سیدعلی بن علاءالدوله ضیاءالدین نورالله از اسباط قاضی نورالله شوشتری نگاشته است. تعلیقات ارزشمند شیخ محمد تقی شریعتمداری بر غنای مطالب آن افزوده است.

۹۸. ریاض المومنین و حدائق المتقین و فقه الصالحین [عربی]

مجلسی، محمد تقی، محقق علی فاضل، قم، مرکز تحقیقات باقر العلوم، چاپ اول، ۱۴۳۲ ق، ۴۵۱ ص، وزیری.

این کتاب شرحی بر صحیفه سجادیه است. مجلسی در اواخر عمر دو شرح یکی به عربی و دیگری به فارسی بر صحیفه سجادیه نگاشته است. کتاب حاضر شرح فارسی وی است که ناتمام مانده و تنها مشتمل بر مقدمه‌ای در فضل دعا و آداب و

ص: ۲۲۰

شرایط آن است. این کتاب مشتمل بر دوازده لمعه (درخشش) در آداب و شرایط دعا و دوازده نفحه (نسیم خوش) در باب علم و علما است.

مجلسی در ابتدای هر عنوان آیات مربوط به موضوع را می‌آورد و به ترجمه و گاهی تفسیر آن می‌پردازد. وی سپس روایات مربوط به موضوع را می‌آورد و پس از ترجمه، گاهی شرحی بر حدیث می‌نویسد و مکرراً خواننده را به تفکر در احادیث می‌خواند.

[ز]

۹۹. زبان دعا در صحیفه سجاده [فارسی]

سلمانیور، محمدجواد، تهران، دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم، چاپ اول، ۱۳۹۲، ۱۲۸ ص.

پژوهشی در مورد نقش کتاب شریف صحیفه سجاده در نهادینه کردن فرهنگ دعا و بررسی ابعاد زبان دعا در این کتاب است. در ابتدای کتاب به بحث در مورد اقتضای زمانی ظهور هر یک از امامان شیعه پرداخته شده و تناسب زمان امام سجاد (ع) با ظهور دعاها، متعددی از ایشان بررسی شده و دلایل تاریخی، دلیل فطرت و دلایل عقلی ضرورت دعا در حیات انسانی را بیان نموده است. آنگاه نویسنده به تبیین حقیقت زبان دعا پرداخته و آن را وجه مشترک تمامی انسان‌ها خوانده و غیر لفظی بودن، غیر وضعی بودن، فراتر از زبان عرف بودن، غیر نشان مند بودن، دارای معیار حقیقی بودن، و ترجمان قلب و عواطف بودن زبان دعا را مورد بحث و بررسی قرار داده است. در ادامه به بیان اهداف دعا، ارکان اصلی آن، بایست‌های آن، حالات مربوط به آن، ثمرات دعا، عوامل استجاب و موانع استجاب آن را بیان نموده و نقش امام سجاد و صحیفه سجاده را در ترویج فرهنگ دعا و نیایش و

ص: ۲۲۱

فرهنگ‌سازی تعلیم و تربیت و به وسیله دعا را مورد شرح و بررسی قرار داده است. نویسنده بر این باور است که ان امام توانست به وسیله دعا به مابره سیاسی نیز با حکومت بنی امیه پرداخته و در مردم جامعه خویش بصیرتی سیاسی ایجاد نماید و ابعاد معنوی حکومت دینی را به آنان منتقل نماید.

۱۰۰. زین العابدین (ع)، امام الخاشعین [عربی]

صایم، محمد، مصر، المكتبة التوفيقية للطبع والنشر والتوزيع، ۱۴۳۱ ق، ۷۵ صفحه، رقعی.

این کتاب شرحی بر صحیفه سجاده است.

۱۰۱. زلال نیایش: ترجمه و شرح موضوعی صحیفه سجاده نیایش

عارفانه امام سجاد (ع) در ستایش خداوند [فارسی - عربی]

هاشمی، سیدجواد، قم، انتشارات نیلوفرانه، چاپ اول، ۱۳۸۴، ۳۱۶ صفحه، وزیری.

ترجمه و شرح تفصیلی یکی از دعا‌های صحیفه سجادیه در ستایش خداوند است. نویسنده مقدمات متعددی درباره اهمیت صحیفه سجادیه، نیایش در ادیان و آیین‌های مختلف و آداب و شرایط دعا و نیایش بحث نموده و سپس طی سی فراز به توضیح و تبیین دعای ستایش خداوند پرداخته است. این دعا حاوی معارف عمیق اخلاقی، خداشناسی و ارتباط انسان با خدا، شکرگزاری نعمتها، مشیت الاهی، صفات حسنه، مقام فرشتگان، توبه و شهادت است. برخی موضوعاتی مطرح شده عبارت اند از: سیر و سلوک بسوی خدا، نعمت‌های بهشتی، شرایط استجابت دعا، احوال علما و عرفای سالک، نیایش در آیین‌های دینی جهان.

۱۰۲. زیباشناسی زبور آل محمد (ص) [فارسی]

خانلری، احمد، کرمانشاه: دانشگاه آزاد اسلامی، واحد کرمانشاه، ۱۳۹۲، ۱۳۹ صفحه.

ص: ۲۲۲

این کتاب شرح ادبی بر صحیفه سجادیه است.

[س]

۱۰۳. سبک زندگی از منظر امام سجاد (ع) در صحیفه [فارسی]

رضائی بیرجندی، علی، بیرجند، چهاردرخت، چاپ اول، ۱۳۹۲، ۶۸۰ ص.

نویسنده در مقدمه کتاب هدف خود از نگارش کتاب را این گونه بیان می‌کند "با توجه به جایگاه رفیع صحیفه به عنوان بهترین کتاب سبک زندگی دینی و جلوه‌ای زیبا از محاسن کلام معصوم که به فرمایش رهبری: این کتاب پر از معارف الهی و اسلامی است. توحید خالص در صحیفه سجادیه است و اهمیت مسئله سبک زندگی از سوئی دیگر، بر آن شدم تا بحث سبک زندگی را در صحیفه سجادیه به قدر نیاز و قطره‌ای از دریا بررسی و ارائه نمایم، تا

زمینه‌ساز تحقق الگوی سبک زندگی اسلامی باشد، که خود بهترین راهکار موثر و کارآمد برای مقابله با ارزش‌های نظام سلطه و استکبار جهانی است". این کتاب در ۴ بخش شامل: مبانی سبک زندگی، سبک زندگی و رفتارهای فردی، سبک زندگی و اجتماع، سبک زندگی و اقتصاد تهیه شده است.

۱۰۴. سبیلک الی مکارم الاخلاق شرح دعاء مکارم الاخلاق للامام زین العابدین (ع) [عربی]

قاسم، نعیم، بیروت، دارالمحجۃ البیضاء، ۱۴۲۹ ق، ۲۸۷ ص،، وزیری.

این کتاب در سالهای ۱۴۲۵ ق، ۱۴۲۶ ق، ۱۴۲۷ ق نیز چاپ گردیده است.

۱۰۵. سجاده عشق: داستانهایی برگرفته از صحیفه سجادیه [فارسی]

نوری، یحیی، تهران، انتشارات امیری، چاپ اول، ۱۳۷۹، ۱۲۶ صفحه، رقعی.

ص: ۲۲۳

عنوان دیگر: داستانهای برگرفته از صحیفه سجاده

کتاب حاضر، مشتمل بر ۵۴ دعای کوتاه از امام سجاد (ع) است که از کتاب صحیفه استخراج گردیده و با ترجمه آن همراه شده است. ذیل هر دعا، داستان یا روایت کوتاهی در ارتباط با همان دعا از یکی از ائمه معصومان (ع) نقل گردیده است برای مثال: سی و یکمین دعا درباره توبه و بازگشت است. در این دعا امام می‌فرماید "بار خدایا تو به آنچه کرده‌ام داناتری، پس بیامرزش برای من آنچه را که می‌دانی و به قدرت و توانایی خود مرا بازگردان به آنچه دوست داری." ذیل این دعا، شرایط توبه حقیقی از زبان امام سجاد (ع) در قالب حکایت روایت می‌شود.

۱۰۶. سجاده نور [فارسی]

صمدی، قربانعلی، قم: آستانه مقدسه قم، انتشارات زائر، ۱۳۹۱، ۳۶۸ صفحه، وزیری.

در این پژوهش ابعادی از توحید و توضیحاتی در مورد معنای برخی از اسماء و صفات الهی با استناد به ادعیه مندرج در کتاب شریف صحیفه سجاده، بیان گردیده است. نگارنده ابتدا به معناشناسی اسم و صفت و معانی لغوی، اصطلاحی، فلسفی و عرفانی اشاره کرده و رابطه بین اسم و صفت را بررسی نموده است. آنگاه از منظری فلسفی و عرفانی به تحلیل صفات الهی و اقسام این صفات پرداخته و ابعادی از توحید نظری، ذاتی، صفاتی، افعالی و عملی را مورد شرح و بررسی قرار داده است. در ادامه وی به بیان معانی برخی از اسماء و صفات الهی مانند علم، حیات، قدرت، اراده، سمع، بصر و کلام الهی پرداخته و تحلیلی عرفانی از اسم اعظم خدا و برخی دیگر از اسمی او با توجه به ادعیه کتاب صحیفه سجاده ارائه نموده است.

۱۰۷. سروش رمضان: شرحی بر دو نیایش امام سجاد (ع) در آغاز و انجام ماه رمضان [فارسی]

باقریان موحد، سید رضا، موسسه فرهنگی دین پژوهی بشرا، تهران، موسسه فرهنگی دین پژوهی بشرا، ۱۳۹۰، ۲۵۵ ص، وزیری.

ص: ۲۲۴

کتاب حاضر که پانزدهمین جلد از مجموعه نیایش‌ها است، حاوی ترجمه و شرح کوتاهی از دعای استقبال و بدرقه ماه رمضان از کتاب صحیفه سجاده است. در این شرح، ابعاد عرفانی، توحیدی، عبادی، فقهی، اخلاقی و اجتماعی ماه رمضان واکاوی شده است. همچنین پاره‌ای از فضایل عید فطر و آداب خروج از ماه ضیافت الهی بیان شده است. شایان ذکر است در پایان کتاب متن کامل دعای آغاز و بدرقه ماه رمضان به همراه پرسش‌نامه‌ای ضمیمه شده است. این پرسش‌نامه به منظور فراهم کردن امکان برگزاری مسابقه با هدف آموزش مطالب و براساس محتوای کتاب تهیه شده است.

۱۰۸. سلام ای ماه زیبا: برگرفته از صحیفه سجاده (مدرسه امام سجاد ۴) [فارسی]

حیدری ابهری، غلامرضا، قم، نشر جمال، چاپ دوم، ۱۳۸۷، ۱۲ صفحه، خشتی.

این کتاب دعای چهل وسوم صحیفه سجاده است. حضرت سجاد این دعا را به شکل گفتگو با ماه بیان فرموده است. که در کتاب سلام ای ماه زیبا این حالت حفظ شده است. امام زین العابدین (ع) در این دعای فضای تازه‌ای را به روی ما

می‌گشاید و ضمن توجه دادن به شگفتی آفرینش ماه، ما را به این نکته‌ی اساسی توجه می‌دهد که همه‌ی هستی از خدا فرمان می‌برد و آدمی نیز باید هماهنگ با همه هستی، فرمانبر خدا باشد. از نگاه امام چهارم (ع) بندگان خدا، حرکت برخلاف مسیر رود نیست، بلکه اطاعت از پروردگار دقیقاً حرکت همسو با ورد خروشان طبیعت و هماهنگی با انبوه آفریده‌های خداست که در کار خود، از خدا فرمان می‌برند. نمونه‌ای از اطاعت طبیعت از خدای بزرگ را در حرکت منظم ماه و طلوع و غروب تماشایی آن می‌توان دید که موضوع دعای چهل وسوم صحیفه سجادیه است. کتاب سلام ای ماه زیبا به قلم حجت الاسلام حیدری ابهری نگارش یافته است.

ص: ۲۲۵

۱۰۹. سلامتی و بهداشت در صحیفه سجادیه [فارسی]

رضایی، حسن‌رضا، قم: انتشارات پژوهش‌های تفسیر و علوم قرآن، ۱۳۹۲، ۶۵ صفحه، پالتویی.

این کتاب دارای شش گفتار است. در گفتار اول که شامل کلیات کتاب است درباره شناخت‌نامه صحیفه سجادیه، سندنامه و مفهوم شناسی بحث شده است. در گفتار دوم به مباحث درخواست سلامتی و عافیت از زبان امام سجاد (ع) پرداخته شده است. نویسنده در گفتار سوم به مباحث جنین‌شناسی، در گفتار چهارم به اعضای بدن در صحیفه سجادیه و در گفتار پنجم به مرگ پایان حیات پرداخته است و در گفتار آخر مباحث متفرقه بهداشت را مطرح کرده است.

۱۱۰. سلوک جمیل: شرح دعای مکارم الاخلاق صحیفه سجادیه [فارسی - عربی]

انصاری، محمدعلی، مشهد، انتشارات بیان هدایت نور، ۱۳۹۴، ۴۳۳ صفحه.

دعای مکارم‌الاخلاق یکی از دعا‌های معروف امام سجاد (ع) و دعای بیستم صحیفه سجادیه است. این دعا به دلیل دارا بودن محتوا و مضامین عالی و ابعاد تربیتی و سیر و سلوکی از سوی سالکان و عارفان و محققان و دعا پژوهان مورد توجه بسیار قرار گرفته و شرح و تفسیرهای فراوان بر آن نوشته شده است. بررسی این دعا از این جهت دارای اهمیت است که دارای ابعاد گوناگون و از آن جمله توجه به حیات جمعی و تلقین و ارزش گذاری اموری است که فرد در زندگی خود باید آنها را به‌کار گیرد. این دعا از ۲۲ قسمت تشکیل شده که هر قسمت با درود بر محمد و آل محمد شروع گردیده و با درخواستهایی که هر کدام اخلاق پسندیده می‌باشد دنبال می‌گردد و همه آن سی قسمت مضمونشان درخواست توفیق الهی می‌باشد.

عنوان دیگر: سلوک جمیل: شرح دعای ۲۰ صحیفه سجادیه

ص: ۲۲۶

۱۱۱. سياسة الحرب فی دعاء اهل الثغور: منطلقات و ضوابط [فارسی]

عاملی، جعفر مرتضی، بیروت، مرکز الاسلامی للدراسات، ۱۴۳۰ ق،.

ترجمه فارسی آن تحت عنوان "تاکتیک‌های جنگی دفاع از مرزهای اسلامی در دعای اهل الثغور امام سجاد علیه السلام" توسط نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها، دفتر نشر معارف در سال ۱۳۹۳ چاپ گردیده است.

نویسنده کتاب سعی دارد تا از لایه لای این دعاها، سیاست‌های جنگی امام سجاد (ع) را بیان کند و بر همگان مشخص نماید که گرچه امام سجاد (ع) به طور مستقیم وارد جنگ سرد نشدند، اما در قالبی دیگر یعنی دعا به مبارزه با حکومت‌های جائر وقت پرداختند.

۱۱۲. سیاست و اجتماع در صحیفه سجادیه [فارسی]

رهبر، محمد تقی، تهران، سازمان تبلیغات اسلامی، چاپ اول، ۱۳۶۶، ۱۷۱ صفحه، رقعی.

در این نوشتار سعی شده است از منظر سیاسی و اجتماعی به ادعیه موجود در صحیفه سجادیه نگرسته و از لابلای این ادعیه مباحث مهمی در مورد اطاعت، ولایت، حکومت، روابط اجتماعی، سنت‌های الهی، امت و قانون و موضع گیری‌های امام سجاد (ع) در برابر ظلم و ظالمین استخراج گردد. نویسنده ابتدا به معرفی تشیع و عقاید سیاسی اجتماعی آن به ویژه عدم سازش با دستگاه ظلم و حق طلبی امامان شیعه پرداخته و روح جهاد و توجه به امور سیاسی و اجتماعی را در سیره و گفتار امامان از ویژگی‌های بارز آنان شمرده است. آنگاه به جنبه‌های سیاسی و اجتماعی سیره و گفتار امام سجاد (ع) اشاره کرده و داستان‌هایی در این زمینه نقل کرده است. وی به مقطع تاریخی حساس عصر زندگانی امام سجاد (ع) نیز پرداخته و موضع‌گیری‌های امام سجاد (ع) را در مقابل دوستان و دشمنان خویش مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌دهد. در همین راستا نویسنده طرد بدعت و بدعت‌گزاران توسط امام سجاد (ع)، پیوستگی آن حضرت با امت اسلامی و دیدگاه ایشان در قبال فرمانروایی

ص: ۲۲۷

و فرمان برداری در قالب دعا‌های آن حضرت در صحیفه سجادیه اشاره کرده است. در ادامه به بخش‌هایی دیگری از صحیفه سجادیه در موضوعات سیاسی و اجتماعی مانند مهلت امتحان خداوند بر مردم، عزت و ثروت از غیر خدا طلبیدن، شرک قدرت پرستی، شرک در لباس تقدس، سوداگران دین، مفهوم زهد، معیار شخصیت افراد، استکبار تفوق جویی، انقطاع از غیر خدا و موضوعاتی از این دست که از ادعیه صحیفه سجادیه استخراج کرده و آنها را نمونه‌هایی از دیدگاه‌های سیاسی و اجتماعی در این ادعیه بر شمرده است. در بخش دیگری از کتاب نویسنده به مسائلی مانند ولایت و حکومت در صحیفه سجادیه اشاره کرده و نفی سلاطین توسط آن حضرت و همزاد خواندن شیطان و سلطان از

دیدگاه آن حضرت، ولایت اجتماعی امام معصوم، حاکمان ظلم و مسخ شدن شریعت توسط آنان، نقش تقدیر در حکومت، امام و قدرت او در هدایت مردم در طوفان حوادث، آثار و شئون امام، رهبری نهضت‌های فرهنگی و سیاسی توسط امام معصوم، نقش هدایتگری امام و سایر شئون امامت و ولایت ائمه از دیدگاه امام سجاد در صحیفه سجادیه را بررسی نموده است. مواضع امام سجاد (ع) در برابر نظام ظالم و مظلوم در صحیفه سجادیه و موضع آن حضرت در دفاع از مظلومان و شدت علیه ظالمان و عدم حمایت و کمک به ستم‌گران از مباحث پایانی مطرح شده در این کتاب است.

یادآور می‌گردد این کتاب قبلاً با عنوان «آیین جهاد در صحیفه سجادیه» از این نویسنده به چاپ رسیده است.

۱۱۳. سیری در دعای مکارم‌الاخلاق امام سجاد (ع) [فارسی]

طاهائی، فاطمه، مشهد: آستان قدس رضوی، شرکت به‌نشر، ۱۳۹۳، ۲ جلد، وزیری.

کتاب حاضر از سلسله درسهای استاد فاطمه خاموشی (طاهایی) است که شرحی بر دعای مکارم الاخلاق امام سجاد (ع) است. در جلد اول به شرح فراز اول تا هفتم

ص: ۲۲۸

دعای مکارم الاخلاق پرداخته شده است. همچنین جلد دو ممشتمل بر شرح فراز هشتم تا پایان دعاهاست.

۱۱۴. سیری کوتاه در صحیفه سجادیه [فارسی]

احمدی، ذکرالله، همدان، انتشارات عرفان مولی، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۲۰۸ صفحه، رقعی.

نگارنده در این کتاب به تبیین مطالبی در باب صحیفه‌ی سجادیه پرداخته است از جمله: قدمت صحیفه، شرح‌های صحیفه‌ی سجادیه، ترجمه‌های فارسی صحیفه، اهداف صحیفه در فرازهایی از آن، ذکر صلوات در صحیفه، توبه از دیدگاه صحیفه، صحیفه و مسائل اقتصادی، و صحیفه و معجزات علمی. وی همچنین، به گوشه‌هایی از

زندگانی امام سجاد (ع) و موضع‌گیری اصولی آن حضرت در سخت‌ترین شرایط سیاسی زمان و تاکتیک ویژه‌ی ایشان در قالب دعا و نیایش اشاره می‌کند.

۱۱۵. سیمای پاسدار [فارسی عربی]

صلواتی، محمود، تهران: سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۱۳۵۸، ۳۲ صفحه.

این اثر ترجمه و شرحی است بر دعائی که امام سجاد در صحیفه سجادیه برای پاسداران اسلام نوشته است.

۱۱۶. سیمای پیامبر اعظم (ص) در صحیفه سجادیه [فارسی]

سلطان‌مرادی، محمد، قم، انتشارات سبط النبی، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۲۰۴ صفحه، وزیری.

این نوشتار بررسی سیمای مقام عالی و عرفانی پیامبر (ص) در دعای دوم صحیفه سجادیه است. در این نوشتار ویژگی‌های منحصر به فرد پیامبر (ص) بویژه رنج‌ها، خیرخواهی‌ها، هجرت، جنگ‌ها، نصیحت‌ها، یکتاپرستی، دعوت به خدا، شفاعت و درجات اخروی پیامبر اسلام از منظر ادعیه امام سجاد (ع) در صحیفه سجادیه مورد

ص: ۲۲۹

بحث و بررسی قرار گرفته است. در دعای دوم از صحیفه سجادیه امام سجاد (ع) خداوند را به خاطر نعمت بزرگ رسالت شکرگذاری می‌کند و خاتمیت پیامبر (ص)، گواه بودن آن حضرت بر امت‌ها، امانت الهی بودن پیامبر (ص)، نجات پیامبر (ص) و نمونه‌هایی از اخلاق آن حضرت را توصیف می‌کند. در دعای دوم سجادیه و در شش فراز این ویژگی‌ها آمده است.

۱۱۷. سیمای رمضان در صحیفه سجادیه [فارسی]

کریمی جهرمی، علی، قم، انتشارات تشیع، چاپ اول، ۱۳۷۴، ۱۴۳ صفحه، رقعی.

این کتاب مجموعه سخنرانی‌هایی درباره ماه مبارک رمضان است که براساس دو دعای عارفانه از امام سجاد (ع) دعای ورود ماه رمضان و دعای وداع با این ماه

شریف به صورت کتاب تدوین و تنظیم شده است. مؤلف در مقدمه ویژگی آن را اینگونه آورده است: امتیاز این کتاب به محور آن، یعنی دعای حضرت علی بن الحسین (ع) می‌باشد که از یک سو دعا و ترنم عاشقانه و زمزمه بندگی است و از قلب پاک خالص ترین بنده صالح خدا و حجت بالغه و الهی سرچشمه گرفته و برای ماه مبارک رمضان، بهترین تغذیه عاشقان است و از دیگر سو، عالی‌ترین شناخت ماه مبارک رمضان را در بر دارد. به گفته مؤلف اهمیت ماه رمضان در هیچ یک از متون اسلامی مانند این دو دعای شریف، کامل و گسترده جلوه گر نشده است و اگر انسان با دقت و تأمل در این دعای شریفه بنگرد، دید تازه و نوی به ماه مبارک پیدا خواهد کرد و گستره بسیار وسیعی از فضایل و مزایای این ماه شریف در برابر او باز می‌شود. اهم فهرست و موضوعات مطرح شده عبارت اند از: حمد برای هدایت، حمد برای اعطای دین، حمد برای ماه رمضان، صلوات و درخواست اعمال صالح، صلوات و درخواست مقامات عالی، صلوات و درخواست جامع ترین درودها بر پیامبر اکرم (ص)، اوصاف و نعمت‌های پروردگار، فتح باب توبه، سرفرازی امت اسلام به ماه رمضان، در آستانه وداع، درخواست توبه در عید فطر و ...

ص: ۲۳۰

[ش]

۱۱۸. شایانه‌های ارزش: ترجمه و شرح دعای مکارم‌الاخلاق از صحیفه سجاده [فارسی]

ابراهیمی فر، عبدالجواد، تهران، نشر آموزش کشاورزی، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۱۸۸ صفحه، وزیری.

کتاب حاضر، شرح و تبیین دعای مکارم‌الاخلاق - بخشی از صحیفه‌ی سجاده‌ی امام زین‌العابدین (ع) - است که موضوعاتی از این دست را دربرمی‌گیرد: فرق بین ایمان و اسلام، آثار یقین، عبادت و هدف آفرینش، عزت‌خواهی و نفی تکبر، تبدیل حسد بدخواهان به محبت، چشم‌پوشی از بدی، گسترش عدل، نرم‌خویی و فروتنی، عدم تضرع به غیر خدا هنگام ترس، اعتراف به نیکی‌های خدا، نفی ستمگری، اطمینان به فضل الهی، و مردن و زنده ماندن بر دین خدا.

۱۱۹. شرح بعض ادعیه غامضه صحیفه

سبزواری خراسانی، وثوق الحکماء میرزا ابراهیم بن محمدعلی، تهران، [بی نا]، ۱۳۴۹، ۳۴۰ صفحه، رقعی، چاپ سنگی.

۱۲۰. شرح دعای مکارم‌الاخلاق [فارسی - عربی]

ارفع، سیدکاظم، تهران، انتشارات فیض کاشانی، چاپ اول، ۱۳۶۸، ۱۸۴ صفحه، وزیری.

این کتاب شرحی بر دعای مکارم‌الاخلاق و منسوب به امام زین‌العابدین (ع) است. مؤلف با بهره‌گیری از کتاب‌های حدیثی و اخلاقی به شرح این دعای شریف پرداخته و از دیوان حافظ، مثنوی مولوی، دیوان سنایی و برخی دیگر از

شاعران و عارفان، مثال‌هایی آورده است. فهرست برخی عناوین کتاب بدین شرح است: ارزش علم اخلاق، کمال ایمان، کیفیت اخلاص، علائم اخلاص، فوائد اخلاص، ریا، آفت عمل، تواضع، عدالت، خوش اخلاقی، یاد خدا، توبه، رضای پروردگار، توکل به خدا، اسراف، زهد، علم عمل، غفلت، حسنه در دنیا و آخرت و

ص: ۲۳۱

۱۲۱. شرح الصحيفة السجادية [عربی]

حسینی جلالی، محمد حسین، بیروت، العتبة الحسينية المقدسة (قسم العلاقات العامة علی هامش تراویل سجادیه الاول، ۱۴۳۶ ق، ۳ جلد، وزیری.

۱۲۲. شرح الصحيفة السجادية الكاملة

میرداماد، محمدباقر بن محمد، تحقیق: سیدمهدی رجایی، اصفهان، انتشارات مکتبه الخاصه لولی العصر (عج)، چاپ دوم، ۱۴۲۲ ق، ۴۴۰ صفحه، وزیری.

این کتاب شرحی است عالمانه و ارزشمند بر پنجاه و چهار دعای صحیفه سجادیه. شارح با احاطه‌ای که به علوم معقول و منقول داشته، در این شرح مختصر توانسته است مطالب عرفانی و عرشی را که درک و فهم آن برای همگان میسر نیست تبیین کند و گوشه‌هایی از اسرار آن را برای خوانندگان به ارمغان بیاورد. شارح در تدوین این اثر از آیات، روایات، مباحث فلسفی و از کتاب‌های مشهور لغت بهره برده است. وی نخست به تفصیل در شرح مقدمه صحیفه سجادیه به بررسی اسناد صحیفه سجادیه و مباحث رجالی آن پرداخته و سپس آوردن متن ادعیه صحیفه سجادیه به شرح و تفسیر آن مبادرت نموده است. مصحح در مقدمه کتاب ضمن شرح زندگینامه مؤلف، شخصیت و مقام علمی شارح را بیان کرده است.

۱۲۳. شرح صحیفه سجادیه [فارسی]

دزفولی، سید علی بن مرتضی طبیب موسی، دزفول، کتابخانه سید عالمشاه، ۱۴۱۵ ق، ۱۳۷۳، ۲۱۶ صفحه.

شرحی است بر صحیفه سجادیه که مؤلف هر یک از ادعیه را تحت عنوان "تحفه" آورده، سپس با استفاده از اقوال علما و روایات ائمه علیهم السلام به شرح آن‌ها می‌پردازد. همچنین در انتها دعا‌های ایام هفته - که از ملحقات صحیفه می‌باشد - را نیز شرح کرده است.

ص: ۲۳۲

۱۲۴. شرح صحیفه سجادیه [فارسی]

مدرس چهاردهی، محمد علی بن محمدنصیر، تهران، انتشارات مرتضوی، چاپ اول، ۱۳۸۰، ۸۱۰ صفحه، وزیری. (دو جلد در یک مجلد)؛ با تصحیح: محمد پاکتچی، ۱۳۶۰.

۱۲۵. شرح الصحيفة السجادية [عربی]

حسینی نائینی، محمد بن محمد باقر، تحقیق: محمد جواد محمودی، تهران، سازمان تبلیغات اسلامی، پژوهشکده باقرالعلوم (ع)، چاپ اول، ۱۳۸۸، ۱۵۶ صفحه، وزیری. (سلسله شروح صحیفه سجادیه؛ ۱۱).

محقق در مقدمه کتاب به اسم و نسب، تاریخ ولادت و وفات، اقوال علماء در مورد شارح صحیفه و ۴۶ اثر از آثار مولف کتاب اشاره کرده و در ادامه به سخن مصنف در مقدمه شرح و نسخه خطی کتاب، پنج نکته و هفت روش تحقیق اشاره نموده است. مولف در مقدمه خود به نقد و بررسی دو تعلیقه بر صحیفه سجادیه، یکی متعلق به میر محمد باقر حسینی استرآبادی معروف به محقق داماد و دیگری متعلق به محمد بن شاه مرتضی کاشانی معروف به مولی فیض اشاره کرده و در ادامه به التحفه الرضویه متعلق به میرزا قاضی بن کاشف الدین محمد اردکانی و نیز الکلمات الطریفه متعلق به علامه مجلسی "و ریاض السالکین (هشت جلد) متعلق به "صدرالدین علی بن احمد حسینی حسنی" اشاره کرده که در شرح خویش از آن‌ها نیز بهره برده است. در ادامه شرح دعای ۲۶ با عنوان دعای حضرت سجاد (ع) در حق همسایگان آمده و ضمن آن به ترجمه لغوی، شرعی و شرح و بسط کلمات دعای شریف پرداخته شده

است. شرح دعای ۲۷ ادامه دهنده مطالب کتاب است که دعای حضرت برای اهل ثغور یا مرزداران حکومت اسلامی، نام گرفته است.

۱۲۶. شرح الصحیفه السجادیه [عربی]

رازی، محمد سلیم، تحقیق: محمد جواد محمودی، تهران، سازمان تبلیغات اسلامی، پژوهشکده باقرالعلوم (ع)، چاپ اول، ۱۳۸۸. (سلسله شروح صحیفه سجادیه)

ص: ۲۳۳

شرح و تفسیر دعاهاى سى و هشتم تا پنجاه و چهارم از ادعیه مندرج در صحیفه سجادیه است. در این نوشتار که دومین مجلد از شرح صحیفه سجادیه است. باقی مانده دعاهاى صحیفه سجادیه یعنی دعاهاى مبنی بر طلب عفو و رحمت از خداوند متعال، دعای ختم قرآن، دعای رویت هلال و داخل شدن در ماه مبارک رمضان، دعای روز عید فطر، دعای روز عرفه، دعای روز جمعه و عید قربان، دعای در امان ماندن از کید دشمنان، دعای تضرع به درگاه الهی، دعای پافشاری کردن بر حاجات خویش از خداوند متعال، دعای خاکساری به درگاه الهی و دعای کشف هموم و برطرف شدن مشکلات و گرفتاری‌ها مورد شرح و تفسیر قرار گرفته است. نگارنده با استناد به آیات و روایات و با رویکردی لغوی و ادبی به شرح این ادعیه پرداخته است.

۱۲۷. شرح الصحیفه السجادیه [عربی]

شهید ثانی، زین الدین بن علی (نوه شهید ثانی)، تحقیق محمد رضا فاضلی، تهران، سازمان تبلیغات اسلامی، پژوهشکده باقرالعلوم (ع)، چاپ اول، ۱۳۸۸، ۸۵۴ صفحه، وزیری. (سلسله شروح صحیفه سجادیه)

این کتاب شرحی است مبسوط به زبان عربی که در شیوه و روش شرح شبیه تفسیر مجمع البیان است به این صورت که ابتدا متن بخشی از دعا و سپس بحث لغت و در ادامه اعراب و در انتها بحث معنای عبارت دعا آمده است. مولف در این شرح از عموی خود شیخ علی کبیر نقل مطالب کرده است و نیز از نسخه پدر بزرگ خود صاحب معالم نیز مطالبی آورده است. این شرح مسجع است و در

ضمن آن اشعار مناسب هر مطلبی را آورده که به نظر میرسد سروده خود ایشان است.

۱۲۸. شرح الصحیفه السجادیه [عربی]

لبنانی، محمدحسین بن محمدحسن، تحقیق محمدرضا فاضلی، تهران، سازمان تبلیغات اسلامی، پژوهشکده باقرالعلوم (ع)، چاپ اول، ۱۳۸۸، ۶۵۹ صفحه، وزیری. (سلسله شروح صحیفه سجادیه).

ص: ۲۳۴

این کتاب شرحی است بر شش دعا از صحیفه سجادیه که مشتمل بر بسیاری از مباحث نحوی که نویسنده از کتاب شرح کافیہ رضی و ابن هشام و سایر نحویین نقل کرده است. نویسنده از شرح ریاض السالکین سیدعلی خان مدنی بدون اشاره به آن و نیز شرح الفرائد الطریقه علامه مجلسی استفاده کرده است. مولف در شرح دعای پنجم و ششم به صورت مختصر به شرح پرداخته است.

۱۲۹. شرح الصحیفه السجادیه [عربی]

مجلسی، محمدباقر بن محمدتقی، تحقیق: علی فاضلی، تهران، سازمان تبلیغات اسلامی، پژوهشکده باقرالعلوم (ع)، چاپ اول، ۱۳۸۸، ۳۲۰ صفحه، وزیری. (سلسله شروح صحیفه سجادیه)

مجلسی در اواخر عمر دو شرح یکی به عربی و دیگری به فارسی بر صحیفه سجادیه نگاشته است. کتاب حاضر شرح عربی وی است که ناتمام مانده و تنها مشتمل بر شرح دعای اول تا دعای سوم صحیفه است.

۱۳۰. شرح صحیفه سجادیه [فارسی]

تنکابنی، میرزا محمد بن سلیمان، تهران، انتشارات شمس الضحی، چاپ اول، ۱۳۸۴، ۳۳۶ صفحه، وزیری.

در این نوشتار به شرح چهل و چهار دعا از ادعیه سجادیه پرداخته شده است. نویسنده به صورت مختصر به شرح الفاظ و مفاد این ادعیه پرداخته

است. وی نخست کلیاتی درباره دعا و اهمیت و شرایط و آداب آن و استجابات دعا و موانع استجابات آن ارائه کرده آنگاه به بررسی اسناد صحیفه سجادیه پرداخته و فهرست دعاها را بیان نموده است. در شرح دعای اول که حمد و ستایش الهی است نویسنده توضیح نسبتاً مفصلی درباره خداشناسی و توحید مطرح نموده و از منظر اعتقادی به موضوع نگریسته و برخی از صفات خداوند را بررسی کرده است.

ص: ۲۳۵

در شرح دعاها بعدی تا دعای چهل و چهارم شرح ادعیه بیشتر به صورت ترجمه می‌باشد و جز در موارد اندک که نگارنده به شرح برخی از لغات مهم مندرج در دعا می‌پردازد، در اغلب موارد توضیح زیادی در مورد مفاد آیه نمی‌دهد و به صورت تحت‌اللفظی به ترجمه دعا بسنده می‌نماید. در ابتدای شرح هر دعا نیز توضیح مختصری در مورد موضوع آن دعا ارائه کرده و سپس جز به جزء متن عربی را ذکر نموده و به صورت ترجمه‌ای آن را شرح کرده است. در برخی جاها نیز نویسنده از لحاظ صرف و نحو به توضیح مختصر مفاد ادعیه اقدام نموده و از لحاظ لغوی به تبیین مفهوم دعا پرداخته

است. در برخی موارد نیز برای شرح دعاها از روایات و آیات قرآن نیز بهره جسته و توضیح مختصری راجع به ابعاد مختلف دعای مورد نظر می‌دهد.

۱۳۱. شرح صحیفه سجادیه [فارسی]

خراسانی سبزواری، ابراهیم، محقق حامد ناجی اصفهانی، اصفهان، مرکز تحقیقات رایانه‌ای حوزه علمیه اصفهان، چاپ اول، ۱۳۹۱ ش.، ۴۷۷ صفحه، وزیری.

کتاب شرح صحیفه سجادیه اثر گرانمایه میرزا محمد ابراهیم سبزواری معروف به (وثوق الحکماء) از شاگردان حکیم حاج ملا هادی سبزواری می‌باشد که تنها

نسخه چاپ سنگی آن در سال ۱۳۴۷ هـ. ق، به چاپ رسیده و اکنون موجود می‌باشد، این کتاب شرح فارسی شش دعا به ترتیبی که در کتاب آمده (اول، نوزدهم، ششم، پنجاه و دوم، هفتم و سوم) صحیفه سجادیه (زبور آل محمد) می‌باشد که با مضامین عرفانی است که برای فهم بهتر مخاطب از آیات قرآن و روایات و اشعار استفاده شده است.

ص: ۲۳۶

۱۳۲. الشرح الكبير على الصحیفۃ السجادیة .. [عربی]

جزایری، نعمت‌الله بن عبدالله، تحقیق: حسین تقی‌زاده، تهران، سازمان تبلیغات اسلامی، پژوهشکده باقرالعلوم (ع)، چاپ اول، ۱۳۸۸، ۷۰۸ صفحه، وزیری. (سلسله شروح صحیفه سجادیه).

شرح دعا‌های صحیفه سجادیه است. در این نوشتار ضمن ارایه توصیفی از کتاب صحیفه سجادیه و اسناد آن، به بیان اهمیت شب قدر و عظمت آن پرداخته شده، آنگاه به ترتیب کتاب صحیفه سجادیه، به شرح دعا‌های این کتاب پرداخته شده است. حمد و ثنای الهی، صلوات بر پیامبر (ص)، دعای حمله عرش و فرشتگان مقرب الهی، دعای عاقبت به‌خیری، دعای طلب توبه، دعای رفع حوائج دنیوی، دعای دفع مرض و غم و غصه‌های مختلف زندگی، دعای استغفار، دعای مکارم‌الاخلاق، دعای استعاذه از شیطان، دعای پناه بردن به خدا و سایر ادعیه مندرج در صحیفه سجادیه از اصلی‌ترین مفاد این کتاب است.

۱۳۳. شرح ملحقات الصحیفۃ السجادیة

حسینی الجزائری، سید نعمت الله بن عبدالله، تهران، ۱۳۰۶ (در آخر کتاب نورالانوار، مؤلف چاپ شده)، «الذریعه ۱۴/ ۸۷»

۱۳۴. شرح و ترجمه صحیفه سجادیه [فارسی - عربی]

روغنی قزوینی، محمد صالح، تحقیق: علی فاضلی، تهران: سازمان تبلیغات اسلامی، پژوهشکده باقرالعلوم (ع)، چاپ اول، ۱۳۸۸، ۶۴۹ صفحه، وزیری، عربی و فارسی. (سلسله شروح صحیفه سجادیه)

۱۳۵. شرح و ترجمه صحیفه سجادیه [فارسی - عربی]

فهری زنجانی، سیداحمد، تهران، انتشارات اسوه، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۳ جلد، وزیری.

شرح و ترجمه روان از صحیفه سجادیه است. نویسنده بعد از نقل متن دعا با خط زیبایی جلی به شرح فرازاها و مضامین آن پرداخته شده است. در واقع ترجمه‌ای از

ص: ۲۳۷

دعاها صورت نگرفته جز همان مضامین و تبیین‌ها و تحلیل نکته‌ها و آموزه‌ها که در دعا آمده. برای شرح مضامین از روایات و آیات استفاده شده است. شارح نکات و اصول اخلاقی و اعتقادی را تشریح کرده و به شبهات هم پاسخ داده است. این شرح رویکردی اخلاقی عرفانی دارد. یادآور می‌گردد. در نخستین جلد شرح و ترجمه صحیفه سجادیه؛ شرح و ترجمه دعای اول تا انتهای دعای یازدهم و در جلد دوم شرح و ترجمه دعای دوازدهم تا انتهای دعای سی و یکم و در جلد سوم شرح و ترجمه دعای سی و دوم تا دعای پنجاه و چهارم صحیفه سجادیه صورت گرفته است.

۱۳۶. شرح و تفسیر دعای مکارم اخلاق [فارسی - عربی]

فلسفی، محمدتقی، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، چاپ دوازدهم، ۱۳۸۶، ۳ جلد، وزیری.

این کتاب، در واقع مجموعه سخنرانی‌ها و مجالس معنوی مؤلف در تهران و قم است که بعدها پس از استخراج از نوار و انجام دادن اصلاحات تغییرهایی به شکل کتاب به چاپ رسیده است. مهم‌ترین امتیازات این شرح و تفسیر عبارتند از: نثر و شیوه بیان مطالب، بسیار ساده و روان است؛ به طوری که هر انسان علاقه‌مندی با هر میزان اطلاعات مذهبی می‌تواند به خوبی از این کتاب بهره بگیرد و با خواندن آن از معارف الهی لذت ببرد. پیچیده‌ترین مباحث معنوی و فکری در این کتاب، با زبانی ساده و شیرین مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است و خواننده از خواندن آن احساس کسالت نمی‌کند. از آن جا که مؤلف سالیان سال در روایات و احادیث اهل بیت (ع) مطالعه و تحقیق نموده و احادیث را از جهات متعدد مورد بررسی و توجه قرار داده است، ضمن ترجمه و تفسیر دعای مکارم الاخلاق به مناسبت هر جمله، یک یا چند حدیث ذکر کرده که بر غنای مطالب افزوده و ارزش کتاب را دوچندان نموده است. موضوع اصلی اثر، دعای مکارم الاخلاق است، اما ضمن شرح و تفسیر آن، یک دوره کامل از معارف و عقاید اسلامی به طور خلاصه بیان شده

ص: ۲۳۸

است؛ از مباحث اعتقادی مانند ایمان و کفر تا مباحث اخلاقی مانند عزت نفس، عجب و مؤلف در ابتدای هر فصل، جمله یا جمله‌هایی کوتاه از دعای مکارم الاخلاق را در ابتدا ترجمه و پس از آن شرح و تفسیر کرده و ضمن آن، مهم‌ترین مبحث مربوط را با استناد به آیات و احادیث تبیین کرده است.

عناوین و موضوعات اصلی جلد نخست این مجموعه عبارت‌اند از: پیامبر الهی و دعا، ذکر صلوات و دعا، درخواست ایمان، فرق بین اسلام و ایمان، درجات و مراتب ایمان، ایمان کامل، یقین برتر، بهترین نیت بهترین عمل، تکمیل نیت، تصحیح یقین، درخواست اصلاح نفس، خدا و کفایت امر بندگان، قیامت و کارهای مورد پرسش، صرف عمر و هدف خلقت، غنا و فقر از دیدگاه اسلام، وسعت رزق، بی‌اعتنایی به ثروت مال اندوزان، عزت نفس، ناسازگاری عزت با تکبر، بندگی خداوند، عجب و فساد عبادت، انجام کار خیر برای مردم، ابطال خیر بر اثر منت گذاردن، تخلیق به مکارم اخلاق، درخواست مصونیت از مباهات، توازن بین جسم و روح، بهره‌مندی از هدایت صالح، پایداری در راه حق، نیت صحیح

منزه از تردید، درخواست طول عمر مشروط، اصلاح خصلت ناپسند، عیب‌های مورد ملامت، تتمیم کرامت خلق، درخواست محبت دشمنان، درخواست تبدیل حسد به مودت، درخواست تبدیل بدگمانی به اطمینان، تبدیل دشمنی نزدیکان به دوستی، تبدیل جدایی ارحام به پیوستگی، تبدیل ترک یاری به نصرت، تبدیل دوستی مدارا کنندگان به محبت واقعی، تبدیل تلخی نا امنی به حلاوت امنیت، درخواست دستی توانا در مقابل ظلم، درخواست زیان گویا در مقابل دشمن، درخواست پیروزی بر معاند، درخواست دفع خدعه مکاران، درخواست قدرت برای دفع ستمگران، رد عیبجویی بدخواهان، مصون ماندن از شرّ ارباب، اطاعت از آن کسی که به درستکاری می خواند، پیروی از راهنمای سعادت، مقابله خیرخواهانه با فریبکار، غش غیرقابل عفو، تلافی قطع رابطه به

نیکی، بذل نمودن به کسی که محروم ساخته، پیوند دوستی در مقابل قطع رابطه و به نیکی یاد کردن غیب کننده.

ص: ۲۳۹

مجلد دوم از مجموعه‌ی «شرح و تفسیر دعای مکارم اخلاق» که حاوی تعالیم مهم و درس‌هایی آموزنده و انسان ساز است. شامل این عناوین می‌باشد: شکر نعمت و کفران آن، چشم پوشی از بدی‌ها، زیور صالحین، زینت متّقین، گسترش عدل، فرو بردن غیظ، فرو نشاندن آتش خشم، پراکندگان را پیوند دادن، ایجاد صلح و سازش، نشر خوبی‌های دیگران، پنهان داشتن عیوب مردم، طبع نرم در معاشرت، فروتنی و تواضع، حسن رفتار، نرم خوبی و ملایمت، حسن خلق در معاشرت، پیشی گرفتن در کارهای خوب، گسترش تفضّل، خودداری از ملایمت، ترک احسان نابجا، حق‌گویی و تحمل مشقّت، کم شمردن کارهای خوب، بسیار شمردن کارهای بد، اطاعت باری تعالی در تمام عمر، همگامی با مسلمین، اجتناب از نظرهای اختراعی، درخواست وسعت رزق در کبر سن، درخواست قوّت در ایام ناتوانی، مصونیت از مسامحه در عبادت، محفوظ ماندن از فقد بصیرت، پرهیز از انجام کارهای خلاف محبت حق، دوری جستن از خدا بریدگان، جدا نشدن از علاقمندان به حق، طلب نمودن حاجت از خدا، تضرّع فقط در پیشگاه خدا، یاری نخواستن از غیر خدا موقع اضطرار، موقع فقر در مقابل غیر خدا خاضع نشدن، هنگام ترس در مقابل غیر خدا تضرّع نمودن، مستحقّین خذلان پروردگار، مستحقّین اعراض باری تعالی، دریاد عظمت الهی بودن، در فکر قدرت پروردگار بودن، مآل اندیشی به زبان دشمن باری تعالی، فحش و دشنام، سخنان قبیح، تعرض به آبروی مسلمان، گواهی باطل، غیبت از اهل ایمان، بدگویی به افراد حاضر، ستایش باری تعالی، مدح شایسته خداوند، بیان مجد و عظمت پروردگار، شکر نعمتهای الهی، اعتراف به احسان خداوند، شمارش عطایای بزرگ پروردگار، درخواست دفع ستم دیگران، درخواست ستم نکردن به دیگران، مصون ماندن از ضلالت یا هدایت الهی،

مصون ماندن از فقر در یرتو عطای باری تعالی، برکنار ماندن از طغیان با تفضل پروردگار و ...

مجلد سوم شامل این عناوین می‌باشد: میانه روی، اهل حق و صواب، هدایت و راهنمایی، درخواست شایستگی، درخواست پیروزی قیامت، به سلامت گذاشتن از

ص: ۲۴۰

صراط، عوامل استخلاص نفس، عوامل اصلاح نفس، پناه دل‌های غمگین، امید محرومان، فریاد رس گرفتاران، جایگزین از دست رفته‌ها، صالح به جای فاسد شده‌ها، مقبول به جای مطرودها، قبله مسلمین، عافیت به جای بلا، صدقه و دفع بلا، پاداش انفاق بهترین، درخواست کفایت از عیبجویی مردم، تمنای امنیت روز معاد، درخواست حسن ارشاد مردم،

درخواست دفع عوامل ضرر و زیان، تقاضای نعمت غذا، امام و درخواست اصلاح، تمنای مداوا و درمان، سایه رحمت الهی، جامه خوشنودی خداوند، گزینش حق در امور مشکل، انتخاب پاکیزه تر در کارهای مشابه، در تناقض ملل مرضی خدا را گزیدن، درخواست تاج لیاقت، حسن انجام کار، درخواست هدایت صادقانه، گشایش مالی و امتحان خداوند، گذران بودن مشقت، زندگی خالی از رنج پی در پی، درخواست مردود نشدن دعا، خدای را نه ضدی است و نه همتا، برکناری از اسراف و مصونیت از تباه شدن رزق، برکت و افزایش مال، بر اتفاق با هدایت الهی، وظیفه طلب رزق، رزق رساندن خدا از جایی که گمان نمی رود، فعالیت برای رزق و باز نماندن از عبادت، درخواست قضا و حوایج، درخواست پناه دادن از خدا، معشیت آسان و آبرومندی در اجتماع، تنگدستی و کاهش قدر و منزلت، از روزی خواری خدا رزق خواستن، مضیقه مالی و تحقیر، طلب عطا از افراد فاقد فضیلت، درخواست سلامت برای عبادت، درخواست فراغت برای زهد، درخواست علم با عمل، تمنای کف نفس معتدل، درخواست پایان عمر با عفو الهی، تمنای برآوردن آرزوی رحمت الهی، نیل به رضای الهی به سهولت، درخواست اعمال پسندیده در همه حالات، به یاد خدا بودن در تمام مواقع، اطاعت الهی در مهلت عمر، درخواست راه آسان برای محبت

خداوند، نیل خیر دنیا و آخرت از راه محبت باری تعالی، برترین درود خداوند بر رسول اکرم (ص) و درخواست حسنه دنیا و آخرت و مصونیت از عذاب.

۱۳۷. شرحی بر دعای ۲۵ صحیفه سجادیه [فارسی عربی]

رضوانی، داوود، قم: ندای ملکوت، ۱۳۹۳، ۱۶۰ صفحه.

ص: ۲۴۱

دعای بیست و پنجم صحیفه سجادیه در ۱۳ فراز تنظیم شده و موضوع اصلی آن دعا برای فرزندان است.

۱۳۸. شرحی بر دعای بیست و هفتم صحیفه سجادیه (مرزداران در دعای امام سجاد (ع)) [فارسی - عربی]

بیات زنجان، بیت‌الله، قم، مهر امیرالمومنین (ع)، ۱۳۸۹، ۳۰۰ صفحه، رقعی.

شرحی بر دعای ۲۷ صحیفه سجادیه است. این دعا که به موضوع اهل ثغور یا «مرزداران» اختصاص یافته است، متشکل از ۱۱۰ فراز است که نگارنده در قالب ۴۲ فصل به شرح آن پرداخته است و متناسب با مباحث، عبارات دعا تقطیع گشته و متن و ترجمه‌ی هر قسمت در ابتدای فصل‌ها آورده شده است. در این دعا، قسمت مهمی از سیاست حفظ امنیت جامعه‌ی اسلامی و مسایل جنگ از نظر مالی، تسلیحاتی و نیروی انسانی و روحیه‌ی آن‌ها و پشتیبانی مالی و سیاسی آن و نفرین بر دشمن به صورت روشن و صریح از خداوند خواسته شده و آموخته است که برای حفظ مرزهای کشور اسلامی و امنیت داخلی آن، از کدام سیاست باید پیروی گردد و از چه امکاناتی باید استفاده شود. علاوه بر این نحوه‌ی تامین نیروی انسانی و چگونگی روحیه‌ی آن‌ها نیز بیان شده است. در ابتدا مطالبی درخصوص اهمیت و معنای دعا و نیایش و دیدگاه قرآن درباره آن، ایراد گردیده است.

۱۳۹. شهود و شناخت: ترجمه و شرح صحیفه سجادیه [فارسی - عربی]

ممدوحی کرمانشاهی، حسن، قم، مؤسسه بوستان کتاب، چاپ دوم، ۱۳۸۵، ۴ جلد، وزیری.

این کتاب، شرحی است بر دعاهای صحیفه سجادیه که ابتدا مؤلف در قالب برنامه‌ای رادیویی در رادیو معارف اجرا کرده و سپس بنا به حُسن استقبال شنوندگان به شکل کتاب تدوین شده است. شیوه کار مؤلف، این گونه است که ابتدا هریک از دعاها به فرازهایی تقسیم شده و پس از ترجمه، به شرحی مختصر و بیانِ نکته‌های مهم

ص: ۲۴۲

مبادرت شده است. غالبِ مطالبِ طرح شده در شرح، با سعی در ساده نویسی از قرآن کریم، کتاب‌های روایی مرجع، نهج البلاغه، تفسیر المیزان، اسفار، شفا، فصوص الحکم، فتوحات مکیه و تمهید القواعد تنظیم و تبیین گردیده است. پیش گفتار عالمانه و محققانه مؤلف، از مهم‌ترین امتیازهای این کتاب محسوب می‌شود. آیه الله جوادی آملی بر این کتاب، مقدمه‌ای محققانه نوشته و ضمن آن اهمیت دعا و نیایش در فرهنگ اسلامی را با استناد به آیات، روایات و کلام بزرگانی چون ابن سینا تبیین نموده است.

در جلد نخست از مجموعه‌ی حاضر، ۱۳ دعا از «صحیفه‌ی سجادیه» ترجمه و شرح شده است. که عناوین آن عبارت اند از: نیایش از دیدگاه عقل و نقل، تعریف دعا، ضرورت دعا، پیشینه دعا، اقسام دعا، ارکان دعا، نمونه‌هایی از ادب پیامبران با خداوند متعال در قرآن، آثار و فواید دعا، موانع دعا، زبان دعا، درباره صحیفه، شرح دعاهای صحیفه سجادیه، در ستایش خداوند، درود بر پیامبر اکرم (ص)، دعا برای حاملان عرش و فرشتگان مقرب، دعا برای پیامبران انبیای الهی، دعا برای خود و دوستان، دعا هنگام صبح و شام، دعا هنگام گرفتاری و ناراحتی، پناه بردن به خدا از اخلاق و افعال ناهنجار، آمرزش خواهی از درگاه خدا، دعا هنگام پناه بردن به خدا، دعا برای حسن عاقبت، توبه و اعتراف به درگاه خداوند و درخواست حوایج.

جلد دوم از این مجموعه، دربرگیرنده‌ی متن عربی، ترجمه، و شرح دعای چهاردهم تا سیام «صحیفه‌ی سجادیه» است. عناوین و موضوعات مطرح شده در جلد دوم بدین شرح است: دعا به هنگام مظلوم واقع شدن و مشاهده کردار ستمگران، دعا به

هنگام بیماری؛ اندوه و گرفتاری، طلب عفو و آمرزش از درگاه خداوند، پناه بردن به خدا از شیطان و دشمنی‌ها و نیرنگ‌های آن، دعای درخواست بارش باران، دعا به هنگام دفع ناگواری‌ها و اجابت خواسته‌ها، دعای درخواست مکارم اخلاق و کردارهای پسندیده، دعا به هنگام پیش آمد اندوه و غصه اشتباهات، دعا در حال سختی، گرفتاری و پیچیدگی امور، دعا برای عافیت، دعا برای پدر و مادر، دعا برای

ص: ۲۴۳

فرزندان، دعا برای همسایگان و دوستان، دعا برای مرزداران، دعا هنگام پناه بردن به خدا، دعا به هنگام تنگدستی، دعا برای پرداخت بدهی.

جلد سوم از این مجموعه متضمن شرح و ترجمه و تفسیر برخی دعاهای صحیفه‌ی سجادیه است که با دعای سی و یکم شروع شده و با دعای چهل و پنجم به پایان می‌رسد. عناوین دعاها عبارت‌اند از: دعای درخواست توبه، دعای اعتراف به گناه بعد از نماز شب، دعای استخاره، دعا هنگام مشاهده‌ی حال گرفتاران و رسواشدگان بر اثر گناه، دعا برای خشنودی از داده‌ها، دعا به هنگام دیدن ابر و شنیدن آذرخش، اعتراف به کوتاهی در ادای شکر خدا، پوزش خواهی از

کوتاهی در حقوق مردم، درخواست عفو و زحمت الهی، دعا هنگام شنیدن خبر مرگ دیگران و گاه یاد کردن مرگ، درخواست پوزش و نگاه‌داری، دعای ختم قرآن، دعا هنگام رویت هلال، دعا هنگام ورود ماه رمضان، دعای وداع با ماه رمضان.

مجلد چهارم از مجموعه‌ی «شهود و شناخت» حاوی ترجمه و شرح دعای چهل و ششم تا پایان «صحیفه‌ی سجادیه» است. عناوین موضوعات عبارت‌اند از: دعای عید فطر و روز جمعه، دعای روز عرفه، دعای روز عید قربان و جمعه، دعا برای دفع کید و مکر دشمنان، دعا به هنگام بیم و خشیت، دعا به هنگام زاری و تضرع، دعا به هنگام اصرار و پافشاری به درگاه خدا، دعا به هنگام اظهار خاکساری در درگاه خدا، دعای برای برطرف شدن ناراحتی.

در پایان جلد چهارم نمایه دوره چهار جلدی شامل نمایه آیات قرآن، نمایه روایات، نمایه اشعار، نمایه معصومان، نمایه اعلام و نمایه موضوعات فراهم آمده

است که برخی از عناوین کلی نمایه موضوعات عبارت‌اند از: آخرت، آسمان، آفرینش، خالق، اسماء و صفات الهی، امامان و اهل بیت (ع)، امر به معروف، انسان کامل، انفاق، بخشش الهی، بندگی، پیامبران، تکالیف الهی، توحید، ثروت و بی‌نیازی، جامعه اسلامی، حق الناس، حق تعالی و بندگان، حقوق رزمندگان، حقوق فرزندان تربیت، حقوق والدین، خشوع، ذکر، ابوبیت، رحمت، رزق و روزی، روزه ماه رمضان،

ص: ۲۴۴

شب قدر، شکر، شفاعت، عافیت، قرآن، قیامت، قضاوت، گناه، نظام هستی، مناجات، ولایت تکوینی و

[ص]

۱۴۰. صحیفه زمردین در سخنان سید ساجدین و سرچشمه حیات [فارسی - عربی]

حسن زاده آملی، حسن، ترجمه: محمدحسین نائیجی، قم، انتشارات الف، لام، میم، چاپ اول، ۱۳۸۲، ۱۷۶ صفحه، رقعی.

این اثر ترجمه و متن کتاب «الصحیفه الزبرجدیه فی کلمات سجادیه» و «قصیده ینبوع الحیاء» حضرت آیه الله حسن زاده آملی است. در این نوشتار به شرح سخنان و ادعیه امام سجاد (ع) پرداخته شده است و معارف بلند عرفانی مندرج در آن استخراج گردیده است. نگارنده ابتدا به عظمت قرآن و کلام الهی و نیز علم و معرفت ائمه (ع) اشاره کرده و سخنان آن بزرگواران را سخنانی عرشی توصیف کرده که قابل قیاس با هیچ کلامی نیست، آنگاه به اهمیت دعا اشاره نموده و به توصیف عظمت ادعیه وارد شده در کتاب صحیفه سجادیه و بلاغت بالای این کتاب را وصف می‌نماید. وی همچنین به تعدد صحیفه‌های سجادیه و انواع گردآوری دعا‌های امام سجاد (ع) در قالب این کتاب پرداخته و نگارش‌ها و تحقیق‌های متعدد بر این کتاب را معرفی می‌نماید. در بخش دیگری از کتاب

نویسنده به منزلت دعا پرداخته و آن را بابتی از ابواب رحمت خدا و سبب نزول نعمت‌ها می‌داند. وی معتقد است مضامین برخی از دعا‌های وارده به حدی سنگین است که از عهده فهم عقول عادی خارج است. نویسنده نشر همه معارف را از

جانب اهل بیت پیامبر (ص) دانسته و نمونه‌هایی از سخنان بلیغ و پرمغز ائمه (ع) را ذکر و شرح می‌نماید. وی به شرح کوتاه دعای سی و هفتم از صحیفه سجاده پرداخته و معتقد است که هر اثری دلالت از شأن و

ص: ۲۴۵

مقام مؤثر خویش می‌کند و دعاها را وارد شده از امام سجاد (ع) در صحیفه سجاده که دارای مضامین بلند عرفانی و معرفتی نیز دلالت بر عظمت شأن آن امام داشته و او را به خوبی به ما معرفی می‌نماید. در پایان این بخش از کتاب نویسنده سلسله روایانی که وی از ایشان صحیفه کامله سجاده را نقل می‌کند معرفی نموده است.

بخش دوم کتاب به نام «ینبوع الحیاء» یعنی سرچشمه حیات است که در آن اشعاری در هفتصد و پنجاه و چهار بیت سروده شده و ترجمه آن نیز در صفحه مقابل آمده است. در این اشعار، حقایق عرفانی و کشفی و شهودی بیان شده است.

۱۴۱. صحیفه زندگی (در پرتو سیره و سخن امام سجاد (ع)) [فارسی]

گروه مولفان، قم، دفتر نشر معارف، چاپ اول، ۱۳۹۳، ۲۷۲ ص، وزیری.

بررسی سبک زندگی اسلامی با استناد به ادعیه وارد شده از امام سجاد (ع) و نیز سیره عملی ایشان در زندگی فردی و اجتماعی است. در کتاب حاضر نخست ابعاد از زندگانی و شخصیت امام سجاد و فضایل معنوی آن امام ارایه شده و پس از آن حضور پررنگ ایشان در واقعه کربلا و پس از آن و به ویژه زنده نگه داشتن یاد امام حسین (ع) به بهانه‌های مختلف، مورد تجزیه و تحلیل اجمالی قرار گرفته است. آنگاه به نقش دعاها و نیایش‌های وارد شده از امام سجاد و مفاهیم و آموزه‌های اخلاقی، تربیتی، خانوادگی و نیز استفاده از اندیشه‌های آن امام در بهره‌گیری صحیح در سبک

زندگی اشاره شده و میراث فکری و عملی برجای مانده از ایشان تبیین شده است. نویسنده روش زاهدانه زیستن امام سجاد، انجام عبادات، مؤنانه زیستن، ادای حقوق دیگران در سطوح مختلف اعم از زن، فرزند، والدین، خویشاوندان، همسایگان و عموم مردم را بهترین الگو برای سبک زندگی اسلامی عنوان نموده و تحلیلی اجمالی از رساله حقوق ایشان و نیز برخی از ادعیه وارد شده در صحیفه سجاده ارایه نموده است.

ص: ۲۴۶

۱۴۲. صحیفه سجاده با اشاراتی به بهداشت روانی [فارسی]

احمدی فراز، مهدی، تدوین نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها، معاونت پژوهشی دانشگاه معارف اسلامی، قم، دفتر نشر معارف، چاپ اول، ۱۳۹۲، ۴۰۸ ص.

از جمله جلوه‌های عمیق و دقیق صفحات صحیفه امام ترسیم بهداشت روانی و تعلیم راهکارهای آن است که انسان امروز به ویژه جامعه دینی ما بیش از پیش به آن نیازمند است. در این اثر نویسنده تلاش نموده تا با رویکرد بهداشت روانی، دعاها ۵۴ گانه این صحیفه را بررسی کند و منطبق با آن کلام نورانی، نکات و دریافت‌هایی را در این راستا اصطیاد نماید.

۱۴۳. الصحيفة السجادية خصائصها ومضامينها [عربی]

عبود، شلتاغ، مؤسسه آل البيت عليهم السلام، چاپ اول، [بی تا].

۱۴۴. الصحيفة السجادية دروس عالیة فی التربية الذاتية [عربی]

الجزائری، عزالدین (شرح و تقدیم)، بیروت الغدیر، چاپ سوم، ۱۹۹۷. ۱۴۱۷ م، ۳۲۵ صفحه، وزیرى.

۱۴۵. الصحيفة السجادية الكاملة مع الدليل الموضوعی والمعجم اللغوی والفهارس [عربی]

انصاریان، علی (محقق)، دمشق، المستشارية الثقافية للجمهورية الإسلامية الإيرانية فی دمشق، چاپ اول، ۱۴۳۳ ق، ۷۱۷ صفحه.

چاپ دیگر: تهران، مجمع جهانی اهل بیت (عليهم السلام) ۱۴۲۸ ق، ۶۴۲ ص.

۱۴۶. الصحيفة السجادية من ادعية الامام زين العابدين شرح كلمات و دروس [عربی]

دخیل، علی محمدعلی، بیروت، دارالبلاغه، چاپ اول، ۱۴۲۳ ق، ۳۱۲ ص، وزیرى.

ص: ۲۴۷

۱۴۷. صحیفه سجادیه موضوعی [فارسی - عربی]

غرویانی، محسن، قم، نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها، چاپ اول، ۱۳۸۲، ۸۲۷ صفحه.

تنظیم موضوعی و دسته‌بندی محتوایی به همراه ترجمه و اعراب‌گذاری صحیفه سجادیه است. تهیه‌کننده در استخراج این موضوعات تلاش کرده که بیشتر مطالب مورد نیاز اقشار مختلف مثل روحانیون، دانشجویان، فرهنگیان، خطباء و استادان حوزه علمیه را انتخاب و گزینش کند. ابواب نوزده‌گانه و کلی این مجموعه مشتمل است بر: توحید، نبوت، امامت، معاد، اسلام و احکام آن، فرشتگان، اخلاق، طاعت و بندگی، ذکر و دعا، سیاست، اقتصاد انسان‌شناسی، عالم هستی و وجود، اجتماع و آداب معاشرت، علم و دانش، ایام و اوقات، تاریخ، صحت و تندرستی و جهاد و مسائل نظامی.

۱۴۸. عرفان عرفه: ترجمه و شرح و تفسیر موضوعی دعای عرفه امام حسین و امام سجاد (عليهم السلام) [فارسی - عربی]

فاضلی، قادر، تهران، انتشارات فضیلت علم، چاپ اول، ۱۳۸۷، ۳۲۸ صفحه، رقعی.

یکی از اعمال حج و قوف در عرفات از ظهر تا غروب روز نهم ذی‌الحجه است. در صحرای عرفات دعاها و نیایش‌های خاصی خوانده می‌شود و در این میان دعای

حضرت امام حسین (ع) بسیار معروف است. پس از دعای ایشان نیز دعای عرفه امام سجاد (ع)، دعایی پربار به شمار می‌آید. نگارنده در کتاب حاضر ضمن بیان دعای عرفه این دو بزرگوار با استناد به آیات، احادیث و اشعاری چند به

ترجمه و شرح آنها می‌پردازد؛ وی در شرح دعاها به موضوع توحید، اسماء و صفات الهی، تجلی و ظهور الهی، برهان وجوبی، نعمت واسع الهی، قضا و قدر و نیز نظام احسن و اجمل و اتقن خلقت اشاره می‌کند.

ص: ۲۴۸

۱۴۹. عرفان عملی در صحیفه سجادیه [فارسی - عربی]

رکنی یزدی، فاطمه، مشهد: بنیاد پژوهشهای اسلامی، ۱۳۹۱، ۲۸۸ صفحه.

این اثر پژوهشی دانشگاهی و روشمند است که تدوین و تنظیم آن با راهنمایی و مشاوره دو تن از دانشمندان دانشگاه و حوزه سامان یافته است و به اثبات این فرضیه می‌پردازد که با توجه به کامل بودن تعلیمات پیامبر اکرم و امامان معصوم ما می‌توان از دعا‌های امام زین العابدین (ع) منازل و مراحل سلوک الی‌الله را استخراج کرده و در طریق معرفت خداوند چنانکه حق است، پیش رفت. محقق با حوصله‌ای در خور و الگویی مناسب سرانجام به نکات تازه‌ای دست یافته، که نشان می‌دهد عرفان شیعی با تصوف رایج بین اهل سنت تفاوت بنیادین دارد و آنها را بر شمرده است. کتاب حاضر در دو بخش کلی عرضه می‌شود: بخش اول مباحث مقدماتی برای ورود به بحث اصلی که عبارت است از: عرفان، دعا، زندگی امام سجاد (ع)، صحیفه سجادیه و بخش دوم: مراحل سلوک بر اساس دعا‌های صحیفه سجادیه و دیگر ماثورات است و در پایان به بیان دستاوردهای پژوهش را ذکر نموده است.

۱۵۰. عطر معرفت: (گلوآزگانی از گلستان معرفت توبه، شرح دعای ۳۱ صحیفه سجادیه) [فارسی]

ضیاء آبادی، سیدمحمد، تهران، موسسه بنیاد خیریه الزهرا سلام‌الله علیها، ۱۳۹۳، ۱۵۱ صفحه، پالتویی.

موضوع کتاب حاضر، گزیده‌هایی از صحیفه سجادیه و نقد و تفسیرهایی بر آموزه‌های آن است. در این کتاب مطالبی درباره آداب دعا، روش‌های رسیدن به مقام‌های والای عرفانی و معنوی از میان منابع معتبر حدیث و روایات اسلامی ذکر شده است. همچنین چگونگی غلبه بر شیطان و تأثیر دعا و راز و نیاز با خدا در یافتن راه درست و طریق مستقیم ذکر شده است. دیگر مباحث کتاب عبارتند از: اقسام گناه و راه توبه از آنها، استجاب هر دعا، شرایط جلب رحمت خدا، تأثیر صلوات در اجابت دعا، تأثیر نیت در عمل، لزوم تعجیل در توبه و ...

ص: ۲۴۹

[ف]

۱۵۱. الفرائد الطریفه فی شرح الصحیفه [عربی]

مجلسی، محمد بن باقر بن محمد تقی، تحقیق: سید مهدی رجائی، اصفهان، کتابخانه علامه مجلسی، ۱۴۰۷، ۳۴۳ صفحه.

شرح مختصری است بر صحیفه سجادیه، اما ظاهراً این شرح نیز ناتمام مانده و فقط تا دعای چهارم آن نوشته شده است. امیرمحمد حسین بن محمد صالح خاتون آبادی (شاگرد علامه مجلسی) بنا به وصیت خود علامه پس از رحلت او درصدد برآمد که به اتمام این شرح بپردازد چنان که در فهرست تألیفات علامه مجلسی نوشته است: "و این حقیر بنا به وصیت آن مرحوم مبرور شروع در اتمام آن نموده‌ام و الحال بحمدالله تعالی شرح یک دعا نوشته شده است، امید چنان است که خدای تعالی به زودی توفیق اتمام دهد".

۱۵۲. فرهنگ‌نامه موضوعی صحیفه سجادیه [فارسی - عربی]

سجادی، سیداحمد با همکاری جمعی از محققان مرکز تحقیقات رایانه ای حوزه علمیه اصفهان، قم، موسسه فرهنگی مطالعاتی الزهراء (س)، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۳ جلد، وزیری.

با توجه به این که صحیفه سجادیه امام زین العابدین (ع) دارای مفاهیم و مطالب بلند و عمیق دینی است و از آنجایی که نیاز به وجود فرهنگ واژه‌ای

جامع برای آن کتاب بی بدیل و ارزشمند احساس می‌شد، محققان مرکز تحقیقات رایانه‌ای حوزه علمیه اصفهان را برآن داشت تا با سبکی جدید به موضوع نگاری زبور آل محمد (ص) و تدوین آن همت نمایند. در این اثر که در ۳ مجلد عرضه شده است، ۹۲۲۶ عنوان به صورت مدخل گنجانده شده است و در کل شامل ۹۰۰ موضوع اصلی و ۷۹۵ موضوع فرعی می‌شود. همچنین در این کتاب ذیل هر یک از عناوین و موضوعات که بر اساس حروف الفبا تنظیم شده‌اند، متن یا متن‌های مرتبط گنجانده

ص: ۲۵۰

شده و شماره دعا و فراز دعا آورده شده است. در پایان جلد سوم این مجموعه نیز متن کامل صحیفه سجادیه و ترجمه روان آن آورده شده است.

۱۵۳. فهارس ریاض السالکین [عربی]

مظفر، محمدحسین، قم، انتشارات جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، چاپ اول، ۱۴۱۹ ق، ۲ جلد، وزیری.

کتاب ریاض السالکین که شرح تفصیلی صحیفه سجادیه است، فواید و معارف بسیاری را در خود جای داده که دستیابی به آنها به جهت پراکندگی، گاه مشکل می‌نموده است. نویسنده این کتاب با ترتیب دادن فهرست‌های فنی و علمی برای کتاب، راه دستیابی به این معارف را هموار ساخته است. گذشته از فهرست‌های متعارف شامل فهرست آیات، احادیث، کتابها و اعلام و قبایل و مانند آنها، فهرست مباحث علمی مثل مباحث بلاغی، صرفی، نحوی، فلکی، و همچنین فهرست قصه‌ها و حکایات و تواریخ و امثال و کلمات شایع ترتیب یافته است. این فهرستهای ۳۵ گانه یک جلد از کتاب را به خود اختصاص داده است. در جلد دوم، فهرست آیاتی که در صحیفه سجادیه اقتباس شده، قاموس صحیفه سجادیه، فهرست مقایسه‌ای بین نهج البلاغه و صحیفه سجادیه، و راهنمای موضوعی و لفظی ریاض السالکین فراهم گردیده است. در پایان، فهرست نتایج بررسی فهرستی کتاب آمده است، که خود چهلمین فهرست کتاب را

تشکیل می‌دهد. نویسنده در فهرست اخیر به مقابله سخنان مولف ریاض‌السالکین در موارد گوناگون کتاب پرداخته و به نتایجی چون بازیابی قائلین بعضی از اقوال - در مواردی که نام برده نشده‌اند - و یا تفاوت رای مولف رسیده است.

۱۵۴. فی رحاب الصحیفه [عربی]

الودود، عبدالامیر، بغداد، ۱۹۶۶ م،

ص: ۲۵۱

۶

۱۵۵. فی رحاب الصحیفه السجادیه [عربی]

الموسوی، عباس علی، بیروت، دارالمرتضی؛ مؤسسه الصراط، چاپ اول، ۱۴۱۱ ق، ۹۴۳ صفحه، وزیری.

در این نوشتار به شرح دعا‌های صحیفه سجادیه پرداخته شده است. نویسنده پس از ارائه متن هر کدام از دعا‌های مندرج در صحیفه سجادیه ابتدا از منظر لغوی به لغات مهم موجود در آن دعا اشاره نموده و معانی آنها بررسی کرده و سپس با ذکر هر فقره از دعا به شرح مضامین بلند اخلاقی، عرفانی، عبادی، فقهی و اعتقادی آن پرداخته است. وی نخست به ابعاد از شخصیت و زندگانی امام سجاد (ع) اشاره کرده و حضور وی در کربلا و جریان اسارت او را نیز بیان نموده است. در همین راستا نگارنده به مکارم و سجایای اخلاقی امام سجاد (ع) اشاره کرده و به توصیف عبادات طولانی ایشان پرداخته و گوشه‌هایی از فضایل و کرامات آن حضرت را توصیف و جریان شهادت ایشان را ذکر می‌کند. سپس مقدمه‌ای در مورد نگارش صحیفه سجادیه و سرگذشت آن ارائه نموده و به شرح دعا‌های مندرج در آن پرداخته است، نویسنده متن پنجاه و چهار دعای موجود در صحیفه سجادیه را به ترتیب ذیل ذکر کرده و به شرح مفاد مهم آن دعاها پرداخته است. موضوع این دعاها عبارت از: حمد و ستایش خداوند، صلوات بر

محمد (ص) و آل او، صلوات بر حاملان عرش و مصدقان پیامبر اسلام (ص)، دعا برای خویش و برخی از خواص آن حضرت، دعای ایشان هنگام صبح و شام، دعا در هنگام مهمات، استعاذه، اشتیاق، التجاء به خداوند، عاقبت به خیری، اعتراف به گناهان، طلب حوائج دنیوی، هنگام مرض بیماری‌ها، دعا برای در امان ماندن از شیطان، محذورات دنیوی، برای طلب باران، دعای مکارم الاخلاق، دعا هنگام غم و غصه و شدت گرفتاری، دعا برای عافیت از بیماری، دعا برای پدر و مادر، دعا برای فرزندان، دعا برای همسایگان، دعا برای گشایش رزق،

ص: ۲۵۲

دعای برای ادای دین، دعای توبه، دعا در نماز شب، دعا برای استخاره، دعا هنگام ابتلا شدن به مشکل یا گناه، دعا برای راضی بودن به قضای الهی و هنگام شنیدن رعد و برق، دعای شکر، دعا برای طلب بخشش از خداوند، دعای ختم قرآن، دعا‌های ماه مبارک رمضان، دعا‌های روز جمعه و برخی دیگر از دعا که دارای مضامین اخلاقی است، می باشد.

۱۵۶. فی ظلال الصحيفة السجادية [عربی]

مغنیة، شیخ محمد جواد (شرح)، تحقیق: سامی الغیری، قم، دارالکتاب الاسلامیه، چاپ اول، ۱۳۸۱، ۶۷۲ صفحه، وزیری؛ بیروت، دارالتعارف، ۱۹۷۹ م.

شرح صحیفه سجادیه یکی از آثار برجسته‌ی مرحوم استاد مغنیه است که در آن به شرح لغوی، قرآنی، روایی، تاریخی، فقهی، کلامی، فلسفی، عرفانی و ازگان، اصطلاحات و تعابیر عرفانی نیایشی حضرت امام علی بن الحسین السجاد (ع) پرداخته است. ترجمه فارسی آن تحت عنوان: در سایه سار صحیفه: شرح و ترجمه صحیفه سجادیه از سوی انتشارات جامی در سال ۱۳۹۱ چاپ گردیده است.

۱۵۷. قا موس الصحيفة للامام زين العابدين (ع) [عربی]

حسینی، ابوالفضل، تهران، مرکز فرهنگی انتشاراتی رایحه، چاپ اول، ۱۳۷۸، ۴۶۹ صفحه، وزیری.

[ک]

۱۵۸. کتابشناخت صحیفه سجادیه [فارسی]

تهیه و تنظیم توسط دارالقرآن امام حسین علیه السلام، واحد خاوران، قم، انتشارات رسالت، چاپ اول، ۱۳۹۱، ۲۸۰ ص، وزیری.

ص: ۲۵۳

کتاب‌شناسی صحیفه سجادیه می‌باشد که با توجه به اهمیت این اثر، به عنوان سومین مرجع اصیل اسلامی، در یازده بخش و سه مقدمه پیرامون کلیات، زندگی امام سجاد (ع) و زندگی راوی صحیفه، زید بن علی بن الحسین (ع)، تدوین یافته است. صحیفه سجادیه، شامل چندین دعا با مضامین بلند اخلاقی، عرفانی، اجتماعی، سیاسی و ... می‌باشد که با بهترین بیان عربی و زیباترین اسلوب و معانی، صادر شده است. معرفی‌نامه‌ها، موضوعات کلی، مستدرک‌ها، سندشناسی‌ها، ترجمه‌ها، شرح‌ها، تعلیقات و حاشیه‌ها، معجم‌ها، تک‌نگاری‌ها، نرم‌افزارها و نشریات، عناوین بخش‌های این اثر را به خود اختصاص داده است.

۱۵۹. کتابنامه صحیفه سجادیه [فارسی - عربی]

درگاهی، حسین، تهران، انتشارات راین، چاپ اول، ۱۳۷۸، ۴۸ صفحه، رقعی.

این کتاب فهرستی است از آثار مکتوبی که راجع به صحیفه سجادیه نوشته شده است. مؤلف در این اثر به شکل گذرا فهرستی از این آثار را آورده و برخی از آنها را به صورت مختصر توصیف کرده است. بهره‌گیری از این اثر کوچک برای کسانی که در خصوص صحیفه سجادیه پژوهش و تحقیق می‌کنند مفید است. نسخه‌های خطی صحیفه سجادیه، نسخه‌های چاپی صحیفه سجادیه، سندهای صحیفه سجادیه، ملحقات صحیفه سجادیه، شرح‌های ملحقات صحیفه سجادیه، مستدرکات صحیفه سجادیه، فهرست‌های صحیفه سجادیه، شرح‌های عربی صحیفه سجادیه، ترجمه، شرح‌های فارسی صحیفه سجادیه، ترجمه و شرح‌های انگلیسی صحیفه سجادیه، آثار پراکنده عربی، شرح‌های لغات صحیفه سجادیه، آثار پراکنده فارسی و از جمله مباحث و عناوین کتاب است.

[گ]

۱۶۰. گزیده مفاهیم طبی و بهداشتی از صحیفه سجادیه [فارسی]

اسدی‌پویا، علی‌اکبر، شیراز، شرکت تعاونی ناشران فارس؛ دانشگاه علوم پزشکی شیراز، چاپ اول، ۱۳۸۰، ۸۰ صفحه، جیبی.

ص: ۲۵۴

در این کتاب به استخراج مفاهیم طبی و بهداشتی از بطن صحیفه سجادیه اقدام شده است.

[ل]

۱۶۱. لذت تندرستی (شرح دعای پانزدهم امام سجاد در صحیفه سجادیه) [فارسی]

صالحی اصل، عزت الله، تهران، انتشارات زعیم، چاپ اول، ۱۳۹۲، ۵۶ ص،، رقعی.

کتاب حاضر شرحی کوتاه بر دعای پانزدهم امام سجاد علیه السلام است، این دعا که در صحیفه سجادیه تحت عنوان: دعای آن حضرت هنگامی که بیمار می‌شد یا دچار اندوه یا عارضه ای می‌گردید از دعا‌های آرامبخش بیماران است و در واقع بیانگر نوع نگاه آن امام معصوم به بیماری می‌باشد.

۱۶۲. لغت نامه صحیفه سجادیه [فارسی - عربی]

پژوهش مرکز تحقیقات رایانه‌ای حوزه علمیه اصفهان (تهیه و تدوین)، اصفهان، نشر گلشن دانش، چاپ اول، ۱۳۸۲، ۳۶۰ صفحه، وزیری.

احساس نیاز به در دست داشتن لغتنامه فارسی صحیفه سجادیه به عنوان یکی از لوازم پژوهش و ترجمه این متن، محققان مرکز تحقیقات رایانه‌ای حوزه علمیه اصفهان را بر آن داشت تا با سبکی جدید و با بررسی شرح‌ها و ترجمه‌های موجود، یکی از برترین و عالمانه‌ترین شرح‌های عربی صحیفه یعنی «ریاض السالکین» را برگزیده و مبنای کار قرار

داده و به تدوین لغتنامه صحیفه سجادیه همت نمایند. در کتاب «لغتنامه صحیفه سجادیه» برای اولین بار تمامی کلماتی که معانی آنها در فهم عبارات صحیفه سجادیه مؤثر بوده به زبان فارسی ترجمه و در دسترس علاقه مندان قرار داده شده است. ترجمه سلیس و روان لغات، فراوانی لغات، به روز بودن سبک ترجمه و چینش لغات از ویژگی‌های لغتنامه حاضر است که در حد اشراف به معانی

ص: ۲۵۵

دقیق لغات، ابزار قابل اعتماد در ترجمه و فهم صحیفه به شمار می‌رود. همچنین جهت ترجمه لغات در محدودهای وسیع تر از لغات ترجمه شده از زیاض‌السالکین از فرهنگ لغات عربی لسان العرب و المنجد و از فرهنگ لغات فارسی معین و عمید استفاده شده است.

۱۶۳. لوامع الانوار العرشیه فی شرح الصحیفه السجادیه [عربی]

موسوی حسینی شیرازی، محمدباقر، به کوشش: مجید هادی زاده، به نظارت: مرکز تحقیقات کامپیوتری حوزه علمیه اصفهان، اصفهان، انتشارات الزهراء، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۶ جلد، وزیری.

این اثر، یکی از بهترین و کامل ترین شرح‌های صحیفه سجادیه است. مؤلف، به تفصیل و با ذوق عرفانی و فلسفی به شرح صحیفه پرداخته و زیبایی‌های لفظی و معنایی آن را نشان می‌دهد. وی ابتدا سند صحیفه را مورد بررسی و بحث قرار داده و با استناد به احادیث مأثوره این اثر را صحیح السند قلمداد می‌کند سپس زیر عنوان «اللمعه» با ذکر فrazی از دعاها به توضیح فقرات دعاها پرداخته است. وی در این شرح عالمانه، علاوه بر استفاده از روایات و

آیات بر کلمات حکما و اشعار شاعرانی چون مولوی استناد کرده و مقاصد خود را تحت عنوان شرح آورده است.

در باره اهمیت این کتاب مرحوم شیخ عباس قمی: "شرح صحیفه او را این حقیر دیده‌ام. از شرح صحیفه سیدعلی خان بزرگ تر است به مشرب عرفان نوشته". (جلد ۶، صفحه ۶۳).

و نیز علامه تبریزی "لوامع الانوار در شرح صحیفه سجادیه از شرح صحیفه سیدعلی خان مبسوط تر و به گواهی بعضی از اعلام، ادق و اتقن از آن است به صاحب نظر و تحقیق بودن نگارنده اش برهان قاطع است". (جلد ۶، صفحه ۶۳).

این شرح در مجموع ۵۴ لمعه تشکیل شده که لمعه اول در شب دوشنبه ۲۴ صفر ۱۲۲۹ ق. آغاز شده و لمعه آخر عصر شنبه ۱۲ شعبان ۱۲۳۲ ق. به پایان رسیده است.

ص: ۲۵۶

مؤلف در مقدمه، شکایت زیادی از بدی روزگار و وضع مردم می‌کند و اظهار می‌دارد که برای فرار از آنها و جلوگیری از اضطراب به وجود آمده از قلب و دلش و همچنین صفا گرفتن جان و رسیدن به امور حقیقی و نورانی به شرح صحیفه سجادیه پرداخته است.

تصحیح عالمانه و انتقادی و استخراج مصادر و اسناد جمله‌ها از دیگر ویژگی‌ها و امتیازات این کتاب است.

نویسنده در جلد اول به شرح و توضیح سند صحیفه سجادیه و شرح دعای اول و در جلد دوم به شرح دعای دوم تا دعای یازدهم و در جلد سوم به شرح دعای دوازدهم تا دعای بیست و پنجم و در جلد چهارم به شرح دعای بیست و ششم تا چهل و سوم و در جلد پنجم به شرح دعای چهل و چهارم تا دعای پنجاه و چهارم پرداخته است و در جلد ششم مطالبی چون مقدمه مصحح، زندگی نامه مؤلف، آثار علمی و محتوای کتاب و روش کتاب و الفهرس الاجمالی لارجاع الادعیه الی مواضعها فی مجلدات هذا الشرح و الفهرس التفصیلی لارجاع قطعات الادعیه الی مواضعها فی مجلدات هذا الشرح و همچنین فهرس فنی کتاب شامل فهرست آیات قرآن کریم، فهرست احادیث قدسی، فهرست احادیث، فهرست اشعار و ... فراهم آمده است.

[م]

۱۶۴. ما و صحیفه سجادیه [فارسی]

معاونت فرهنگی شورای سیاستگذاری ائمه جمعه (تهیه و تنظیم)، ویراستار: مهدی ابوطالبی یزدی، تهران، معاونت فرهنگی شورای سیاستگذاری ائمه جمعه، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۲ جلد، وزیری.

این مجموعه که با هدف ارتقاء بینش ائمه محترم جمعه در خصوص صحیفه سجادیه و بهره‌گیری از جدیدترین نظریات علمی متخصصین فن صورت گرفته است. تلاش

ص: ۲۵۷

دارد صحیفه سجادیه را از زوایای گوناگون به خواننده محترم معرفی کرده و اقوال و آثار مختلف تدوین شده در این خصوص را برای مخاطب و ائمه محترم جمعه بیان داشته که اهم عناوین موضوعات و اسامی نویسندگان آن عبارت اند از: صحیفه سجادیه گنجینه‌ای گرانبها/ سید رضا تقوی، صحیفه سجادیه یا زبور آل محمد (ص)/ جعفر سبحانی، اسناد و شرح های صحیفه سجادیه/ رضا استادی، جایگاه صحیفه سجادیه در بین دانشمندان/ غلامعلی نعیم آبادی، سیاست اسلام در عصر تشریع دعا/ حسن ممدوحی، ادعیه ائمه اطهار (ع) و تبیین معارف اسلامی/ سید احمد خاتمی، صحیفه سجادیه و تقویت محبت به خدا/ حسین انصاریان، نگاهی گذرا به صحیفه سجادیه/ محسن کازرونی، بایسته های صحیفه سجادیه/ سید احمد سجادی، شیوه های جذب مخاطب/ حسین راستگو، بهداشت در صحیفه سجادیه/ سید محمد تقی آیت اللهی، ضرورت پرداختن به صحیفه سجادیه/ محمد سلطان مرادی، معرفی صحائف سبعه/ عبدالعلی پور اکبر، بررسی اسناد و شروح صحیفه سجادیه/ سید حسین تقوی، معارف و ویژگی های صحیفه سجادیه/ سید کاظم طباطبایی، ویژگی های صحیفه

سجادیه/ سید احمد میر عمادی، سیری در زندگانی امام سجاد/ محمد حسین قائمی، امام زین العابدین (ع) و مقتضیات زمان و مکان/ محمد سالاری، شرایط سیاسی و اجتماعی امام سجاد (ع)/ سید رضی شکوری، تعلیم و تربیت در صحیفه سجادیه/ علی جنتی نیا، صحیفه سجادیه و آسیب شناسی اجتماعی/ ابوالقاسم یعقوبی، ضرورت آشنایی نسل جوان با صحیفه سجادیه/ یدالله زمانی گندمانی، نیایش از دیدگاه امام سجاد (ع)/ مرتضی کیانی، تأثیر دعا در تربیت انسان/ سید مرتضی فاطمیان و شمیم صحیفه سجادیه/ نقی باقری.

۱۶۵. مبانی عرفان در صحیفه سجاده [فارسی]

بختیار، مریم، اهواز، انتشارات خاتم سبز، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۳۲۴ صفحه، وزیری.

ص: ۲۵۸

مباحث کتاب شامل بررسی صحیفه سجاده از بعد عرفانی است که نگارنده این موضوعات را در کتاب انتخاب و تبیین نموده است. پژوهشی در عرفان، دعا و نیایش، حمد الهی، عرفان نظری (ذات حق، اسما، و صفات حق، اراده ازلیه، رحمت حق، انسان کامل و قضا و قدر) عرفان عملی (ایمان، صبر، توکل، تسلیم، توبه، تقوا، ورع، خوف، رجا، خشوع، زهد، رضا، یقین، اخلاص، شکر، خوب، محبت و توحید).

۱۶۶. محمد (ص) راز آفرینش: ترجمه و شرح موضوعی صحیفه سجاده [فارسی]

هاشمی، سیدجواد، قم، انتشارات آیات بینات، چاپ دوم، ۱۳۸۵، ۳۹۷ صفحه، وزیری.

محور اصلی این کتاب دومین دعا از صحیفه سجاده است که موضوع آن، تحیت و درود امام زین العابدین (ع) بر حضرت ختمی مرتبت، محمد مصطفی (ص) است. این دعا در ۲۶ فراز است. نویسنده آیات و روایات را در کنار هم قرار داده و شرحی مبسوط و جامع از این دعا در برابر خوانندگان قرار داده است. در

ابتدای بحث ترجمه‌ای روان و واژه به واژه از آن آورده و آنگاه به شرح موضوعی آن پرداخته است. فضایل انسانی در اخلاق نبوی، معراج سفرنامه الهی آسمانی پیامبر (ص)، اصل حاکم در روابط خارجی پیامبر، جایگاه انبیا در بهشت، شکوفه های تحیت بر پیامبر، برخی از عناوین و موضوعات این شرح جامع است.

۱۶۷. مرزداران: دعای بیست و هفتم صحیفه سجاده امام زین العابدین (ع) [فارسی - عربی]

رجب‌زاده، زهرا، اصفهان، انتشارات علم آفرین، چاپ اول، ۱۳۸۴، ۳۲ صفحه، رقعی.

این دعا در ۱۸ فراز تنظیم شده و موضوع اصلی آن دعای برای مرزداران است.

ص: ۲۵۹

۱۶۸. مظالم: با الهام از دعای ۳۸ صحیفه سجاده [فارسی]

دستغیب، عبدالحسین، قم، جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، دفتر انتشارات اسلامی، ۱۳۹۳، ۱۹۶ ص.

مؤلف در این اثر، حقوق دیگران را از نظر اسلامی معرفی می‌نماید و اهمیت آن را با عبارات شیرین و رسا بیان می‌کند. این اثر، پس از پیشگفتار، در یازده جلسه به شرح ذیل سامان یافته است: جلسه اول تا سوم به نقل جملاتی از کلمات نورانی امام سجاد علیه السلام می‌پردازد. در جلسه چهارم، حقوق والدین، حقوق فرزندان نسبت به والدین و بالعکس، حقوق مؤمنین نسبت به همدیگر، حقوق همسایگان، همسران و همسفران و ... مطالبی ارزشمند ارائه می‌دهد. در جلسه پنجم و ششم، به معنای واژه‌ی «صراط» و مطالبی پیرامون آن اشاره نموده و از عقبه‌ی مظالم و صاحبان حقوق، شادی مؤمنین از عبور بر صراط و صدمه دیدن انسان از دوزخ، فراخ بودن جهنم و درجات، رنگ، لباس و گرزهای جهنم،

نمونه‌هایی از عذاب دوزخ و نجات یافتن اهل سلم و تسلیم از عذاب الهی، سخن به میان آمده است. در جلسه هفتم به این پرسش پاسخ داده می‌شود که اساساً اکنون بهشت و جهنم وجود دارد یا نه؟ و اگر وجود دارد، در کجا هستند؟ سپس به جایگاه کفار در دوزخ و مؤمنین در رضوال الهی و درخواست از خداوند برای نجات از مظالم عباد، مطالبی در خور فهم عوام و خواص در میان می‌نهد. در جلسه هشتم، «عدل» و «عدالت» از نگاه برخی از آیات و روایات، محور بحث قرار گرفته و این که «ایمان» همان «عدل» و «کفر» همان «ظلم» است و اساس کائنات و موجودات در پهنه‌ی گیتی و هستی، بر بنیاد «عدل» استوار است. و در جلسه نهم نیز بحث «عدالت» دنبال شده و به شعبات عدالت و محور آن که «علم» و «حلم» باشند و به مصادیق و مواردی از ظلم، ملاحظات قابل توجهی اعمال گردیده است. در جلسه دهم و یازدهم - که جلسه پایانی است - مجدداً کلام سابق امام سجاد (ع) محور سخن شهید محراب قرار گرفته

ص: ۲۶۰

با این بسط و شرح که از مظالم به سختی بازخواست خواهد شد و آمرزش حق‌الناس مشروط به رضایت صاحبان حق است و بررسی دقیق و بی ملاحظه‌ی حق‌الناس پیش روست و سپس نمونه‌هایی از ایثار مولای متقیان علی (ع) را یاد نموده مجدداً اقسام ظلم، اعم از ظلم مالی، جانی و عرضی را با رویکردی نوین و با توضیحاتی قابل توجه مورد عنایت قرار داده و بحث «مظالم» و مطالب پیرامون را به فرجام می‌برد.

۱۶۹. المعانی الجلیة فی شرح الصحيفة السجادية [عربی]

شعبان، نبیل، تهران، انتشارت بین المللی الهدی، ۱۳۶۷. ۱۴۰۹، ۴۳۲ صفحه، وزیری.

۱۷۰. معجم اعراب الفاظ الصحيفة السجادية [عربی]

عباس، محمد جلیل، بیروت، العتبة الحسينية المقدسة (قسم العلاقات العامة) علی هامش مهرجان تراپیل سجادیه الاول، چاپ اول، ۱۴۳۶ ق، ۳ جلد، وزیری

۱۷۱. معماهای صحیفه سجادیه [فارسی]

حسن زاده، علی، قم، انتشارات پارسایان، چاپ اول، ۱۳۷۹، ۲۲۷ صفحه، رقعی.

این نوشتار، مجموعه‌ای است از ۸۵۰ معماها و سؤال‌هایی درباره مضامین و مفاهیم دعا‌های صحیفه سجادیه که برای آشنایی نوجوانان و جوانان با معارف و فرهنگ اسلامی بسیار مفید است و در دو بخش تهیه شده است. بخش اول که به طرح سؤالات و معماها از مفهوم صحیفه سجادیه و مختصری درباره امام سجاد (ع) و نیز ۵۴ دعای آن اختصاص دارد و بخش دوم، پاسخ معماهاست. فهرست برخی عناوین سؤالات و معماها چنین است: صحیفه به چه معناست؟ سند صحیفه تا چه اندازه معتبر است؟ نام چند تن از پیامبران در صحیفه آمده است؟ حضرت سجاد (ع) در زمان حیات چه معصومانی می زیسته است؟ دعای اول صحیفه سجادیه با سوره اول قرآن چه تشابهی دارد؟ در دعای اول چه صفاتی برای اسمای الهی ذکر شده

ص: ۲۶۱

است؟، براساس دعای پنجم، سلامت قلب و آسایش تن در چیست؟ در دعای ششم ذکر «الحمد لله و صلوات» چند بار آمده اس؟، و ...

۱۷۲. المعجم المفهرس الالفاظ الصحیفة السجادیة [عربی]

قرشی، سید علی اکبر، قم، انتشارات دارالتبلیغ الاسلامی، ۱۳۹۱، ۸۲۳ صفحه، وزیری؛ دمشق، سفارت جمهوری اسلامی ایران.

۱۷۳. المعجم المفهرس لالفاظ الصحیفة السجادیة [عربی]

انصاریان، علی، بیروت، دارالتعارف.

۱۷۴. المعجم المفهرس لالفاظ الصحیفة السجادیة الجامعة [عربی]

درایتی، مصطفی و همکاران، تهران، مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران، چاپ اول، ۱۳۷۷، ۷۴۰ صفحه، وزیری.

۱۷۵. ملوک الکلام: شرح فرمایشات چهارمین امام در بیست تکلیف روزانه امام [فارسی - عربی]

یونسیان، علی اصغر، تهران، انتشارات آیین زمان، چاپ اول، ۱۳۸۷، ۲۷۲ صفحه، رقعی.

این کتاب به شرح دعای ششم صحیفه سجادیه که درباره وظایف روزانه مؤمنین است، می پردازد. در این اثر به نحو روشن و واضح و موجز و مفهم، به شرح ۲۰ وظیفه روزانه هر مومن از این دعا پرداخته شده است.

۱۷۶. المناجات الخمسة عشر للامام زین العابدین علی بن الحسین (ع): مناجات های پانزده گانه امام سجاد (ع) [عربی]

الهی قمشه ای، مهدی، اصفهان، مهرقائم (عج)، چاپ اول، ۱۳۸۲، ۶۴ صفحه.

۱۷۷. مناجاتی از امام سجاد (ع): دعای ابوحمزه ثمالی [فارسی - عربی]

صادقی، اصغر (مترجم)، تهران، نشر آفاق، چاپ اول، ۱۳۸۱، ۵۲ صفحه، پالتویی.

چاپ دوم، ۱۳۸۳.

ص: ۲۶۲

۱۷۸. منهج الامام السجّاد (ع) فی التوحید و السلوک و التریبة [عربی]

عبود، شلتاغ، بیروت، دارالهادی، چاپ اول، ۱۴۲۳ ق، ۲۰۸ صفحه، وزیری.

در این نوشتار تحقیقی درباره ابعاد مختلف عرفانی، اعتقادی، اخلاقی و سیاسی امام سجاد علیه السلام صورت گرفته و تحلیلی مختصر از معارف مختلف ارائه شده توسط آن امام در کتاب صحیفه سجادیه و ادعیه مندرج در آن ارائه گردیده است. نویسنده سعی کرده است معارف نابی که از آن امام در روایات و ادعیه مأثور از ایشان رسیده است را شرح و تفسیر نماید و از منظر عرفانی، سیاسی، فرهنگی، علمی، اخلاقی، ادبی و هنری به توصیف کتاب گرانقدر صحیفه سجادیه

بپردازد. وی نخست به تبیین مفهوم دعا و اهمیت آن در اسلام پرداخته و ابعاد انسان ساز آن را بیان کرده و آثار دنیوی و اخروی دعا را بررسی کرده و سیره پیامبر اسلام (ص) و سایر انبیاء را در این زمینه تصویر کرده است. آنگاه از منظر توحیدی و عرفانی به صحیفه سجاده نگریسته و عرفان ناب شیعی را در این کتاب جستجو نموده است. از نظر نویسنده معرفت حقیقی خداوند و حقیقت زهد و عرفان در ادعیه صحیفه سجاده وجود دارد. از نظر نویسنده صحیفه سجاده کتابی است جامع بویژه در موضوعاتی چون خدا شناسی و الهیات که ما را از بسیاری از کتب در این زمینه بی نیاز می کند. وی در ادامه به نقش و تأثیر کتاب صحیفه سجاده در تبیین مسایل سیر و سلوک در عصر کنونی پرداخته و ارزش وقت و اوقات فراغت انسان که بیهوده از بین می رود را مورد تأکید قرار داده و به ویژه به جوانان توصیه می کند در اوقات فراغت خویش با ادعیه غنی صحیفه سجاده مأنوس شوند و سیر و سلوک معنوی خویش را در این کتاب جستجو نمایند. وی عناصر مهم سیر و سلوک در طول روز را با توجه به توصیه های امام سجاد در صحیفه سجاده بیان کرده و لزوم برنامه ریزی برای عبادت و سایر کارهای شخصی را مورد تأکید قرار می دهد. در بخش دیگری از کتاب نگارنده از منظر اخلاقی به صحیفه سجاده نگریسته و مباحثی مانند توبه و استغفار، ذکر اعتراف و تذلل به درگاه خداوند، خوف و رجای

ص: ۲۶۳

الهی، مکارم اخلاقی و پناه بردن به خداوند از رذایل اخلاقی در صحیفه سجاده را مورد بحث قرار داده است. در قسمت دیگری از کتاب نویسنده از منظر سیاسی به صحیفه سجاده نگریسته و دیدگاه امام سجاد (ع) نسبت به ظلم و ظالمین و عدم یاری کردن به آنان، یاری کردن به مظلومین و مسأله ولایت را برجسته کرده است وی صحیفه سجاده را کتاب کامل برای اصلاح نفس انسانی ارزیابی کرده و از منظر هنری نیز به توصیف این کتاب پرداخته است.

۱۷۹. مکارم اخلاق در صحیفه [فارسی]

احمدوند، فردین، قم: آستانه مقدسه قم، انتشارات زائر، ۱۳۹۱، ۴۴۴ صفحه.

مروری بر مباحث ناب اخلاقی مندرج در ادعیه صحیفه سجاده و شرح اجمالی آنهاست. در این نوشتار ضمن بررسی معنای لغوی و اصطلاحی اخلاق، به بررسی ویژگی های اخلاق اجتماعی پرداخته شده و تعریفی از اخلاق توصیفی و اخلاق هنجاری و همچنین مباحثی در مورد وضعیت دنیای کنونی در زمینه اخلاق و اخلاقی زندگی کردن ارائه گردیده است. در ادامه نگارنده به معرفی اجمالی امام سجاد (ع) و ویژگی های دوران حیات ایشان پرداخته و توصیفی از کتاب صحیفه سجاده و محتوای اخلاقی و عرفانی این کتاب شریف مطرح نموده است. آنگاه نویسنده مباحث اخلاقی مندرج در این کتاب مانند مسایل خانوادگی، مسئولیت والدین در قبال فرزندان و بر عکس، بیان اصول و مبانی اخلاق اجتماعی، رعایت اخلاق اقتصادی، بیان الگوهای رفتاری، اصلاح ذات بین، اصل دوست داشتن مردم، اصل عدم پذیرش سلطه کفار و اصل حرکت به نفع

دیگران را مورد شرح و بررسی قرار داده و کتاب صحیفه سجاده را یک کتاب محوری در زمینه اخلاق معرفی کرده است.

ص: ۲۶۴

۱۸۰. المواهب الغيبية شرح دعاء استعاذه الامام السجاد (ع) [عربی]

حسین، محمدعلی، محمد برکت (محقق)، قم، مرکز ابحاث باقر العلوم، چاپ اول، ۱۳۹۱ ش، ۲۶۴ ص،، وزیری. (سلسله الشروح علی الصحيفة السجادية)

شرح دعای استعاذه امام سجاد (ع) در کتاب صحیفه سجاده است. در ابتدای این کتاب کلیاتی در مورد فضایل و رذایل اخلاقی در کتاب صحیفه سجاده بویژه مسأله استغفار ارایه گردیده و سپس به شرح دعای مذکور پرداخته شده است. نویسنده بر ضرورت استعاذه برای در امان ماندن از وسوسه‌ها و مکاید شیطان تاکید کرده و برخی از وسوسه‌های ابلیس مانند: عدم صبر، غلبه حسد در قلب انسان، کم شدن قناعت، القای شهوت، متابعت از هوای نفس، کبر و غرور، کوچک شمردن معصیت، طولانی شدن آرزوها، مباحثات کردن بر مال و ثروت، محروم کردن از ثواب و فراموش کردن عقاب الهی را نام برده و استعاذه را عامل مهمی در از بین بردن این قبیل وسوسه‌ها، عنوان کرده است.

۱۸۱. الموسوعة السجادية [عربی]

جرادی، شفیق (اشراف العام)، هیئت التحریر: احمد ماجد، سمیر خیرالدین، حبیب فیاض، محمد زراقت، طارق عسلی، بیروت، معهد المعارف الحکمیة، ۲۰۰۶ م، ۳ جلد.

این مجموعه دارای سه جلد می‌باشد، جلد اول آن با عنوان صحیفه سجاده منتشر شده است که شامل سه بخش است: بخش اول الدراسات السندیة: پژوهشی سندی در مورد صحیفه سجاده است که توسط سمیر خیرالدین به نگارش درآمده است. بخش دوم کتابشناسی صحیفه سجاده است که توسط محمد زراقت نوشته شده است. بخش سوم متن صحیفه سجاده همراه با توضیح کوتاه لغات در پانویس‌ها است.

ص: ۲۶۵

جلد دوم یک کار پژوهشی تحلیلی جهت تبیین تعداد کلمات صحیفه و تنظیم کردن براساس الفبا و نوشتن تعداد تکرار کلمات است.

جلد سوم با عنوان المعجم المفهرس لالفاظ الصحیفه منتشر شده است که راهنمایی برای الفاظ صحیفه سجاده است، توسط احمد ماجد و سمیر خیرالدین نگارش یافته است.

[ن]

۱۸۲. نجوای عارفانه: شرحی بر دعای چهل و هفتم صحیفه سجاده (دعای روز عرفه) [فارسی]

سجادی، احمد، تهران، بنیاد قرآن و عترت، چاپ اول، ۱۳۸۴، ۱۷۹ صفحه، رقعی.

دعای چهل و هفتم از کتاب صحیفه سجاده، در این اثر شرح داده شده است. تعریف دعا و فضیلت آن، شرایط کمال دعا، موانع استجاب دعا، اقسام دعا، عوامل موثر در استجاب دعا، روایت‌های صحیفه سجاده، شرح‌ها و ترجمه‌های صحیفه سجاده، تعداد دعاها، صحیفه سجاده، سرزمین عرفات و روز عرفه و ... بخشی از فصل‌هایی این کتاب است.

۱۸۳. نسخه های خطی شروح و ترجمه های صحیفه سجاده [فارسی]

حکیم، سیدمحمدحسین، قم، کتابخانه بزرگ حضرت آیه الله العظمی مرعشی نجفی، چاپ اول، ۱۳۸۲، ۲۰۸ صفحه، وزیری.

این نوشتار، گزارشی است از نسخه های خطی شرح ها و ترجمه های صحیفه سجاده. این کتاب فقط شرح ها و ترجمه هایی از صحیفه سجاده را شامل می شود که نسخه یا نسخه هایی خطی از آنها هم اکنون در دسترس است که برای شناسایی آنها تمامی فهرست های نسخه های خطی مربوط به کتابخانه های مختلف ایران و دیگر کشورها به دقت بررسی شده است. مؤلف، مطالب خود را در دو بخش کتابشناسی و نسخه شناسی آورده است. نخست تا آنجا که مقدور بوده توضیحاتی جامع درباره کتابشناسی هر اثر شامل (نام کتاب، نام نگارنده، سال نگارش و ...) ارائه داده و سپس

ص: ۲۶۶

آغاز و انجام نسبتاً مفصلی از هر کتاب آورده شده است تا در معرفی سبک هر اثر سودمند واقع شود. آنگاه به نسخه شناسی پرداخته و مشخصات هر نسخه ذکر شده است.

سیر تاریخی صحیفه پژوهی، مستدرکات صحیفه سجاده، کتابشناسی صحیفه سجاده، دست نوشته های کهن صحیفه تا قرن دهم، شروح و ترجمه های صحیفه، آمال العارفین فی شرح صحیفه سیدالساجدین، تلخیص ریاض السالکین، شرح دعای السجاده، شفاء الصدور فی شرح الزبور، لغات صحیفه، نور الانوار فی شرح کلام خیر الاخیار و ... از جمله مباحث کتاب می باشد.

۱۸۴. نسخه شفا بخش: دعای پانزدهم صحیفه سجاده [فارسی - عربی]

فتاحی معصوم، حسین؛ به اهتمام: کانون فرهنگی میثاق شهدا، مشهد، سخن گستر، ۱۳۸۶، ۱۹ صفحه.

این اثر به شرح دعای پانزدهم صحیفه سجاده می پردازد. دعای پانزدهم صحیفه سجاده در ۷ فراز تنظیم شده و موضوع اصلی آن دعا در هنگام بیماری است.

۱۸۵. نسیم بهشت: شرح صحیفه ی سجاده [فارسی - عربی]

شریعتمداری، محمدتقی، تهران، انتشارات گلستان کوثر، ۱۳۹۳، ۳۵۲ صفحه،

در این کتاب به شرح و توضیح بخش های از دعا های صحیفه سجاده پرداخته اند. استفاده از مطالب این کتاب اگرچه به زبان فارسی روان نگاشته شده است نیازمند آشنایی با مقدمات علمی است. در جلد اول این کتاب شرح بیست دعای اول صحیفه سجاده آمده است. این کتاب، شرح به معنای رایج آن نیست که متکفل توضیح تمام جملات صحیفه باشد؛ بلکه مجموعه

یادداشت های علمی است که ذیل برخی از جملات صحیفه نوشته شده و ذیل جملات آن به ترتیب ورود در صحیفه مرتب شده اند.

ص: ۲۶۷

درایتی، مصطفی و همکاران، تهران، مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران، چاپ اول، ۱۳۷۷، ۶۳۷ صفحه، وزیری.

نمایه‌نامه موضوعی حاضر با روشی نوین و ابتکاری، متن ارزشمند و با شکوه صحیفه سجادیه را برای پژوهشگران قابل دسترس کرده است. از آنجایی که صحیفه سجادیه موجود، دارای ۵۴ دعا است. آنچه که از متن کتاب بر می‌آید، تعداد دعا‌های آن ۷۵ بوده که ۲۱ دعا آن مفقود شده است. عالمان بزرگواری بر این صحیفه، مستدرکاتی نگاشته‌اند که در برخی به دعا‌های مفقود شده اشاره شده است و در برخی دعا‌های دیگر منسوب به امام سجاد (ع) را از طرق و اسناد مختلف، بر آن افزوده اند.

«سید محمدباقر ابطحی اصفهانی» با ترکیبی از صحیفه سجادیه کامله و پنج کتاب مستدرک دیگر، اثری جدید به نام «الصحیفه السجادیة الجامعة» پدید آورده، که تقریباً تمامی دعا‌های منسوب به حضرت زین العابدین علی بن الحسین (ع) را یکجا عرضه می‌کند. این کتاب با تصحیح، تعلیق و توضیحات مفید ایشان با چاپی چشم نواز از طرف موسسه امام مهدی (عج) ارائه شده است. مجموعه دعا‌های در این صحیفه، به ۲۷۰ دعا افزایش یافته و اسناد و مأخذ آن همراه با تحقیقی کامل در سلسله رواه و فهرست های گوناگون، بهره برداری از آن را فزونی بخشیده است.

کتاب حاضر به علت جامعیت دعاها؛ محور و مبنای تهیه «نمایه‌نامه موضوعی» قرار گرفته است. این نمایه موضوعی شامل تمام ادعیه مأثور و منسوب به امام سجاد (ع) می باشد اعم از صحیفه مشهور و سایر صحائف غیر مشهور. مؤلف در مقدمه، کتاب «الصحیفه السجادیة الجامعة» را معرفی کرده، سپس ضرورت پرداختن به فرهنگ دعا و نیایش را یادآوری و آنگاه پیشینه معجم نویسی و روش های آن را بیان می کند. بعد از مقدمه موضوع های صحیفه در قالب الفاظ و واژه ها با آدرس

ص: ۲۶۸

شماره دعا آورده شده است. در بخش دیگر متن کامل «الصحیفه السجادیة الجامعة» - که شامل ۲۷۰ نیایش امام سجاد (ع) است - آمده است. در بخش دیگر نیز، ریشه و معانی لغات صحیفه سجادیه به ترتیب ذکر شده است. در این فرهنگ بیش از ۷۵۰۰ مدخل اصلی و ۳۵۰۰ مدخل ارجاعی و ۸۰۰ معادل فارسی گزینش و در مجموع ۲۰۰۰۰ مورد، ثبت اطلاعات صورت گرفته است. و جلد دوم که با عنوان «المعجم المفهرس لالفاظ الصحیفه السجادیة الجامعة» به چاپ رسیده، در حقیقت الالفاظ صحیفه سجادیه است که به شماره دعا و بخش های دعا که در جلد اول موجود است ارجاع می دهد.

ذوعلم، محمدحسین؛ تصحیح و تحشیه علی ذوعلم، تهران، انتشارات رایحه عترت، چاپ دوم، ۱۳۹۳، ۴۱۲ ص.

موضوع اصلی کتاب، شرح دعای شریف مکارم الاخلاق است که با استناد و استفاده از آیات قرآن کریم و احادیث اهل بیت علیهم السلام و نیز ذکر حکایات و روایات تاریخی، خواننده را به نکات این دعای شریف آشنا می‌سازد. در این اثر همراه با شرح دعا، به مناسبت، هم اصول عقاید به طور مختصر و اجمالی بیان شده و هم به تربیب، نکاتی درباره الگوها و نمونه‌های عینی و عملی اخلاق الهی - یعنی پیامبر اکرم و صدیقه کبری و ائمه معصومین صلوات الله علیهم

اجمعین - ارائه شده که مجموعه کاملی را از سه رکن اساسی برای تربیت انسان، تشکیل می‌دهد. این سه رکن عبارتند از: رکن اول: اعتقاد و باور به حقایق و اصولی که پشتوانه نظری و اعتقادی ارزش‌های اخلاقی باشد؛ رکن دوم: ارزش‌ها و اصول اخلاقی و نیز راهکارها و شیوه‌های رسیدن به آن اصول است و رکن سوم وجود نمونه‌های عینی و اسوه‌های عملی است که امکان پذیر بودن عمل به ارزش‌ها و اصول اخلاقی را ثابت می‌کند.

ص: ۲۶۹

۱۸۸. نورالانوار فی شرح صحیفه السجادیه [عربی]

جزائری، سید نعمت الله، بیروت، دارالمحجۃ البیضاء؛ دارالرسول الاکرم، چاپ اول، ۱۴۲۰ ق، ۴۰۸ صفحه، وزیری.

در این نوشتار از منظر قرآنی و روایی به شرح و تفسیر ادعیه سجادیه پرداخته شده است. بدین صورت که نگارنده برای تبیین مفاد این ادعیه مفردات مهم مندرج در دعا و فقرات مهم آن را ذکر کرده و پس از بیان مفهوم و معنای آنها، آیاتی از قرآن کریم و روایاتی از معصومین (ع) را که در ارتباط با موضوع و مفاد آن دعا و مضامین عالی عرفانی و اخلاقی آن است را ذکر کرده و با استفاده از سخنان برخی دیگر از اندیشمندان اسلامی به شرح و تفسیر دعا‌های امام سجاد (ع) در صحیفه سجادیه می‌پردازد. نگارنده از جوانب گوناگون به واژه‌های کلیدی موجود در دعا توجه کرده و سعی نموده است مراد امام سجاد (ع) از ذکر این کلمات یا جملات و پیوند دادن این جملات با آیات و روایات را تبیین نماید و از لحاظ لغوی و ادبی نیز سخنان آن حضرت را شرح نماید. به عنوان مثال اگر در دعایی صحبت از ملائکه می‌شود نگارنده آیات و روایاتی که مربوط به ملائکه و انواع آنها و کارهای مختلفی که آنان انجام می‌دهند ذکر کرده و از ابعاد گوناگون به توصیف ملائکه و اعمال آنان می‌پردازد.

۱۸۹. نیایش عرشیان: واژگان صحیفه کامله سجادیه [فارسی - عربی]

قره‌الاعیان، زهرا و فاطمه لاجوردی؛ ترجمه و شرح متن سید علینقی فیض الاسلام، تهران، انتشارات فقیه، چاپ اول، ۱۳۹۲، ۵۷۲ صفحه.

این اثر با تمرکز بر واژگان صحیفه به واکاوی لغات پرداخته است. نویسندگان در مقدمه کتاب درباره شیوه کارشان چنین توضیح می‌دهند:

۱- ابتدا واژه‌های صحیفه سجادیه استخراج گردیده، سپس با جستجو در کتابهای معتبر لغت، معنایی که با موضوع سخن مرتبط بوده، انتخاب و نگاشته شده است.

ص: ۲۷۰

۲- در بررسی واژگان، واژه مورد نظر در صورتی که جمع بوده، مفرد آن مشخص گردیده و در صورتی که ترکیبی بوده، تفکیک شده است، سپس ترجمه لغت و نهایتاً ریشه آن ارائه گردیده است.

۳- در مواردی که کلمه‌ای نیاز به توضیح بیشتر داشته، شرح جامعتری در ذیل کلمه مورد نظر آمده است.

۴- ضمائر در آخر کلمات معنا شده‌اند تا برای مخاطبان فارسی زبان روان‌تر باشد. مانند: ائمانا

۵- در مرحله تفکیک، افعالی که به جهت عواملی چون نصب، جزم و ... تغییر یافته‌اند، فعل به صورت اصلی‌اش نوشته شده است.

۶- واژه‌ها با توجه به شرایطشان در جمله ترجمه شده‌اند.

۷- از آوردن مجدد ریشه واژه‌هایی که تغییری در آنها صورت نگرفته است، خودداری شده است.

۸- در همه واژه‌ها از آوردن تنوین روی حرف آخر کلمه پرهیز شده است.

۹- صفحات خالی و بدون متن پایان بعضی از دعاها به جمله‌ای زیبا اختصاص یافته که تخصیص این جملات برگرفته از کلمات گهربار در دعا‌های حضرت سجاد (ع) بوده و خارج از الگوی اصلی کتاب صحیفه سجادیه ترجمه و شرح مرحوم حاج سید علینقی فیض‌الاسلام می‌باشد.

۱۹۰. نیایش معلولین: ادعیه امام سجاد (ع) در دشواری‌ها و نیازها [فارسی - عربی]

صلواتی، محمود، ویراستار، محمد نوری، قم، دفتر فرهنگ معلولین، ۱۳۹۱، ۸۰ ص، پالتویی.

در این اثر مضمون و محتوای همه ادعیه اختصاص به معلولان و بیان نیازها، آلام و درد دل‌های معلولان است. زندگی معلولان سراسر رنج و دشواری است اما همه اینها را با توکل به خداوند و اتکاء بر توانایی‌های خود، تحمل می‌کنند و خود را

ص: ۲۷۱

راضی در پناه خداوند حس می‌نمایند. معلولان با زمزمه این نیایش‌ها به درمان روح و روان خود می‌پردازند. این جلد شامل گزیده‌ای از ادعیه امام سجاد (ع) است که توسط آقای محمود صلواتی آماده شده است. در هر دعا نخست متن عربی، سپس ترجمه آن آمده است. مولف با شم شاعرانه و ادبی خود به ترجمه دعاها اقدام و تلاش نموده ترجمه‌ای دلنشین عرضه کند.

[و]

۱۹۱. وقتی بارون بارون می‌باره: برگرفته از دعای نوزدهم صحیفه سجادیه [فارسی]

حیدری‌بهری، غلامرضا، تهران، نشر جمال، چاپ اول، ۱۳۸۶، ۱۲ صفحه، خشتی.

این کتاب برگرفته از دعای نوزدهم صحیفه سجادیه است که مطالب آن می‌تواند گامی کوچک به دنیای بزرگ صحیفه سجادیه شمرده شود در این دعا، امام سجاد (ع) ما را به فهمی الهی در مطالعه پدیده‌های هستی رهنمود می‌سازند. امام سجاد علیه‌السلام باران را به عنوان مخلوق خدا و نشانه‌ای از رحمت پروردگار به ما می‌شناساند. اگر فرزندان ما به طبیعت به عنوان آفریده‌ی پروردگار و آینه‌ی جمال خدای بزرگ بنگرند، هم از تماشای آن بیشتر لذت می‌برند و هم به

علم و دانش، بیشتری علاقمند می‌گردند و در نهایت از توحید عمیق‌تری برخوردار می‌شوند. این کتاب برداشتی از دعای نوزدهم صحیفه سجادیه است که برای کودکان تهیه شده است.

ص: ۲۷۲

[۵-]

۱۹۲. همایش صحیفه: ویژه نامه نشست مقدماتی همایش بین‌المللی امام سجاد (ع) (شماره دوم - بیست و هفتم مرداد ماه) ۱۳۸۶ [فارسی]

ستاد برگزاری چهارمین اجلاس مجمع عمومی مجمع جهانی اهل بیت (ع) و نشست مقدماتی همایش امام سجاد (ع)، قم، مجمع جهانی اهل بیت (ع)، ۱۳۸۶، ۴۰ صفحه.

ص: ۲۷۳

فصل دوم: ترجمه‌های فارسی صحیفه سجادیه

۱. پیشوای چهره بر خاک سایندگان «صحیفه سجادیه» [فارسی - عربی]

فولادوند، محمدمهدی (ترجمه)، تهران، سازمان تبلیغات اسلامی، حوزه هنری، سوره مهر، چاپ اول، ۱۳۷۹، ۴۱۹ صفحه، وزیری.

۲. ترجمه ساده و روان صحیفه کامله سجادیه زبور آل محمد (ص) [فارسی - عربی]

مجاهدی، محمدعلی (مترجم)، قم، موسسه انتشارات حضور، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۴۱۶ صفحه، وزیری.

۳. ترجمه صحیفه سجادیه [فارسی - عربی]

رضایی، محمدمهدی (مترجم)، ویراستار: مؤذن‌زاده، رضا، قم، نشر جمال، ۱۳۸۳ چاپ اول، ۲۸۰ صفحه، پالتویی؛ قم، انتشارات اسوه، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۳۲۸ صفحه، رقعی. قم، منشوروحی، چاپ اول، ۱۳۸۴، ۳۲۸ صفحه، رقعی.

۴. ترجمه صحیفه کامله سجادیه [فارسی - عربی]

انصاریان، حسین، ویرایش: حسین استاد ولی، تهران، انتشارات پیام آزادی، چاپ سیزدهم، ۱۳۸۲، ۳۲۰ صفحه، وزیری.

۵. ترجمه صحیفه کامله سجادیه حضرت امام زین‌العابدین (ع) [فارسی - عربی]

حسینی، جعفر (مترجم)، قم دار الثقلین، چاپ اول، ۱۳۸۰، ۳۴۴ صفحه.

۶. ترجمه منظوم صحیفه سجاده [فارسی - عربی]

تشکری آرانی، شهاب، تهران، انتشارات اسوه، چاپ اول، ۱۳۸۸، ۳۴۰ صفحه، رقعی.

ص: ۲۷۴

۷. ترجمه و شرح صحیفه کامله سجاده [فارسی - عربی]

فیض الاسلام، سید علی نقی، تهران، ۱۳۷۶ ق، ۴۰۳ صفحه، وزیری، تهران، مرکز نشر آثار فیض. الاسلام ۱۳۶۶، ۴۲۰ صفحه، تهران: ۱۳۶۷، ۴۲۲ صفحه؛ تهران: فقیه، ۱۳۶۹، ۴۱۰ صفحه؛ تهران: فیض الاسلام، ۱۳۶۹، ۴۱۰ صفحه.

۸. ترجمه و شرح و توضیح صحیفه سجاده [فارسی - عربی]

واحد مطالعات و تحقیقات اسلامی سازمان اوقاف، (زیر نظر)، تهران، اسوه، سازمان اوقاف و امور خیریه، چاپ چهارم، ۱۳۸۱، ۵۷۲، صفحه، وزیری.

۹. ترجمه و شرح صحیفه کامله سجاده: پنجاه و چهار دعای امام زین العابدین (ع) (بریل) [فارسی - عربی]

فیض الاسلام (مترجم و شارح)، خطاط: طاهر خوشنویس، تهران، مجتمع خدمات بهزیسی نابینایان رودکی، ۱۳۷۷، (۵ جلد)، «به زبان بریل ویژه نابینایان».

۱۰. ترنم‌های آسمانی: ترجمه منظوم صحیفه سجاده [فارسی - عربی]

کفاش، محمدناصر، مشهد: عروج اندیشه، ۱۳۹۱، ۱۸۰ صفحه.

نویسنده در این کتاب ۵۵ نیایش از صحیفه سجاده را به صورت نظم ترجمه کرده است. که تعدادی از آنها عبارتند از: در ستایش خدای عزوجل، پس از ستایش در طلب رحمت به رسول خدا (ص)، در طلب رحمت بر حاملان عرش و فرشتگان مقرب، در ذکر خاندان حضرت محمد (ص)، در طلب رحمت بر پیروان پیامبر و ... همچنین در ابتدای کتاب شعری از نورالدین عبدالرحمان جامی در فضیلت حضرت امام سجاد علیه السلام آورده شده است.

ص: ۲۷۵

۱۱. در خلوت عابدین: ترجمه منظوم صحیفه سجاده امام علی بن الحسین زین العابدین (ع) [فارسی - عربی]

توکلی، علی (سراینده)، مشهد، نشر مرندیز، چاپ اول، ۱۳۷۹، ۳۰۲ صفحه، وزیری.

۱۲. دعای عرفه حضرت امام سجاد (ع) [فارسی - عربی]

یاسی پور، غلامرضا (مترجم)، تهران، انتشارات هنر و اندیشه، ۱۳۸۸، ۱۰۱ صفحه.

۱۳. سجاده عشق: ترجمه‌ای منظوم از صحیفه سجاده [فارسی - عربی]

ظهاری جمکرانی، ابراهیم، قم، انتشارات مشهور، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۱۱۰ صفحه، رقعی.

۱۴. سرود آسمانی: نیایش های جاودانی حضرت امام علی بن الحسین (ع) (صحیفه سجادیه) [فارسی - عربی]

موسوی گرمارودی، علی، (مترجم)، تهران، شهرکتاب، هومس، چاپ اول، ۱۳۸۶، ۴۶۴ صفحه، وزیری.

۱۵. سفینه نور: پرتوی از صحیفه کامله سجادیه [فارسی - عربی]

محروقی، مجید، تهران، مجید محروقی، چاپ اول، ۱۳۸۲، ۲۳۰ صفحه.

عنوان دیگر: سفینه نور: منظومه صحیفه کامله سجادیه.

۱۶. صحیفه سجادیه [فارسی - عربی]

خلخالی، کاظم (ترجمه)، مقدمه: شهید سید محمد باقر صدر، تهران، انتشارات کاظمی، ۱۳۶۲، ۶۵۸ صفحه.

۱۷. صحیفه سجادیه [فارسی - عربی]

اسدی توپسرکانی، سهراب، ویراستار: اسماعیلی، سلیمان، تهران، انتشارات ستایش حور، چاپ اول، ۱۳۸۴، ۳۵۰ صفحه، وزیری.

ص: ۲۷۶

۱۸. صحیفه سجادیه [فارسی - عربی]

مبشری، اسدالله (مترجم)، با مقدمه: مهدی بازرگان، تهران، انتشارات نشرنی، چاپ دوم، ۱۳۸۱، ۳۳۰ صفحه، وزیری.

۱۹. صحیفه سجادیه [فارسی - عربی]

شعرانی، ابوالحسن (ترجمه)، تهران، [بی نا]، ۱۳۷۸، ۲۶۰ صفحه، رقعی.

۲۰. صحیفه سجادیه امام زین العابدین (ع) [فارسی - عربی]

محمودزاده، محسن (مترجم)، تهران، نشر محمد، چاپ اول، ۱۳۸۱، ۲۴۴ صفحه، وزیری.

۲۱. صحیفه سجادیه امام علی بن الحسین (ع) با ترجمه فارسی [فارسی - عربی]

ممدوحی کرمانشاهی، حسن (مترجم)، قم، بوستان کتاب قم، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۴۴۸ صفحه، وزیری.

۲۲. صحیفه سجادیه به روایت ابن شکیب [فارسی - عربی]

سجادی، سیداحمد (به اهتمام)، قم، موسسه فرهنگی مطالعاتی الزهراء (س)، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۳۶۰ صفحه، وزیری.

۲۳. صحیفه سجادیه کامله [فارسی - عربی]

عقیقی بخشایشی، عبدالرحیم (مترجم)، قم، دفتر نشر نوید اسلام، چاپ اول، ۱۳۸۱، ۴۲۰ صفحه، وزیری.

۲۴. صحیفه سجادیه منظوم [فارسی - عربی]

سلطانی لرگانی کجوبی، محمد حسین (شاعر)، تهران، انتشارات آرون، چاپ اول، ۱۳۷۹، ۲۸۶ صفحه، وزیری.

ص: ۲۷۷

۲۵. صحیفه سجادیه منظوم [فارسی - عربی]

اسدی تویسرکانی، سهراب (مترجم)، تهران، انتشارات راه ظفر، چاپ اول، ۱۳۸۲، ۳۵۰ صفحه، وزیری.

۲۶. صحیفه سجادیه همراه با رساله حقوق [فارسی - عربی]

راشدی، لطیف (مترجم)، ویراستار: باقریان، سیدرضا، تهران، شرکت چاپ و نشر بین‌الملل، چاپ سوم، ۱۳۸۵، ۴۸۸ صفحه، وزیری.

۲۷. صحیفه سجادیه [فارسی - عربی]

اسماعیل‌زاده، رسول (مترجم)، تهران، موسسه الهدی، چاپ اول، ۱۳۸۲، ۴۰۸ صفحه، وزیری.

۲۸. صحیفه سجادیه [فارسی - عربی]

آیتی، حمید (مترجم)، ویراستار: اسوار، موسی، خطاط: ناصری، کاظم، سیمون، پرفکر (مذهب)، تهران، انتشارات صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران (سروش)، چاپ چهارم، ۱۳۸۰، ۳۸۰ صفحه، وزیری.

۲۹. صحیفه سجادیه [فارسی - عربی]

تقدسی‌نیا، خسرو (مترجم)، قم، موسسه فرهنگی انتشاراتی ائمه (ع)، چاپ اول، ۱۳۸۱، ۳۲۴ صفحه، وزیری

۳۰. صحیفه سجادیه [فارسی - عربی]

حجتی، سیدمهدی (مترجم)، قم، انتشارات بخشایش، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۲۹۲ صفحه، وزیری.

۳۱. صحیفه سجادیه [فارسی - عربی]

صلواتی، محمود (مترجم)، اصفهان، موسسه فرهنگی انتشاراتی فرهنگ مردم، مبارک، چاپ اول، ۱۳۸۱، ۳۲۰ صفحه، رقعی.

ص: ۲۷۸

۳۲. صحیفه سجادیه [فارسی - عربی]

فاضل، جواد (مترجم)، ویراستار: دهنوی، حسین، قم، انتشارات پارسایان، چاپ سوم، ۱۳۸۳، ۳۸۰ صفحه، وزیری. قم، انتشارات شهاب الدین، چاپ اول، ۱۳۸۲، ۳۷۶ صفحه، وزیری. قم، انتشارات روایت قلم، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۳۷۶ صفحه، وزیری.

۳۳. صحیفه سجادیه [فارسی - عربی]

فرمودی، محمد (مصحح)، قم، انتشارات ارمغان یوسف، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۴۱۶ صفحه، جیبی.

۳۴. صحیفه سجادیه [فارسی - عربی]

مولوی نیا، جواد (مترجم)، قم، انتشارات مصطفی، چاپ اول، ۱۳۸۰، ۳۲۰ صفحه، وزیری.

۳۵. صحیفه سجادیه: زبور آل محمد (ص): سخنان حضرت امام زین العابدین (ع) [فارسی - عربی]

الهی قمشه‌ای، مهدی (مترجم)، ویراستار: سید حسین وزیری، تهران، موسسه انتشاراتی دانش هوشیار، چاپ اول، ۱۳۸۴، ۳۴۴ صفحه، وزیری. قم، نیلوفرانه، چاپ اول، ۱۳۸۲، ۴۱۶ صفحه، جیبی.

۳۶. صحیفه سجادیه: مجموعه دعاهاى امام زین العابدین (ع) [فارسی - عربی]

قمی، عباس (نویسنده)، مترجم: مهدی، الهی قمشه‌ای، قم، انتشارات وفایی، چاپ اول، ۱۳۸۴، ۳۵۲ صفحه، وزیری.

۳۷. صحیفه کامله سجادیه [فارسی - عربی]

بلاغی، سیدصدرالدین (مترجم)، ویراستار: سیروس صدوقی، تهران، دارالکتب الاسلامیه، چاپ اول، ۱۳۸۰، ۲۶۴ صفحه، وزیری؛ تهران، شرکت سهامی انتشار

ص: ۲۷۹

کتاب؛ انتشارات حسینییه ارشاد، ۱۳۶۱، ۶۶۰ صفحه؛ تهران، محمود آخوندی، چاپ سوم، ۱۳۶۱، ۳۲۲ صفحه.

۳۸. صحیفه کامله سجادیه [فارسی - عربی]

رجالی تهرانی، علیرضا (مترجم)، قم، انتشارات خادم الرضا (ع)، چاپ هشتم، ۱۳۸۵، ۴۸۰ صفحه، وزیری.

۳۹. صحیفه کامله سجادیه [فارسی - عربی]

صفایی، غلامعلی (مترجم)، خطاط: حمزه اکبری، تهران، موسسه فرهنگی قدرولایت، چاپ اول، ۱۳۸۲، ۳۲۴ صفحه، وزیری.

۴۰. صحیفه کامله سجادیه: زبور آل محمد (ص)، یا انجیل اهل بیت (علیهم السلام)، متن کامل صحیفه سجادیه با ترجمه [فارسی - عربی]

عماد زاده، حسین (مترجم)، به اهتمام: محمود فرهادی، تهران، انتشارات گلبرگ، چاپ دوم، ۱۳۸۱، ۳۸۴ صفحه، جیبی.

۴۱. صحیفه کامله سجاده: شیوه نوین در ترجمه متن و لغات به همراه فهرست موضوعی و تفصیلی [فارسی - عربی] هاشمی، سید جواد، (مترجم)، تحقیق: زهره حمیدی، قم، انتشارات آیات بینات، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۵۸۴ صفحه، وزیری.

۴۲. صحیفه کامله سجاده: همراه با پیامهای پاسخگوی نیازها: شیوه های نوین در ترجمه و شرح متن و لغات و تفسیر نکات مهم [فارسی - عربی]

فتاحی، سید حمید، قم، انتشارات میرفتاح، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۷۲۰ صفحه، وزیری.

۴۳. صحیفه کامله سجاده امام زین العابدین (ع) با ترجمه منظوم [فارسی - عربی] اصغری هشتروندی، ناصر (مترجم)، تهران، انتشارات عارف کامل، چاپ اول، ۱۳۸۴، ۳۷۶ صفحه، وزیری.

ص: ۲۸۰

۴۴. صحیفه کامله سجاده امام سجاد حضرت علی بن الحسین زین العابدین (ع) [فارسی - عربی] رجبی، باقر (مترجم)، قم، مؤسسه انتشارات مشهور، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۳۱۸ صفحه، جیبی.

۴۵. صحیفه کامله سجاده منظوم: قسمتی از دیوان نسیمی «وفا» [فارسی - عربی] نسیمی، جمشید، تبریز، انتشارات اختر، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۱۴۳ صفحه.

۴۶. صحیفه کامله سجاده همراه با مناجات خمسہ عشر [فارسی - عربی] مطوف راشدی، سعید (مترجم)، با مقدمه: لطیف راشدی، ویراستار: حسن عزیزی، قم، انتشارات صبح پیروزی، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۴۸۲ صفحه، وزیری.

۴۷. صحیفه کامله سجاده [فارسی - عربی]

خلجی، محمدتقی (مترجم)، قم، انتشارات میثم تمار، چاپ اول، ۱۳۸۱، ۴۲۴ صفحه، جیبی.

۴۸. صحیفه کامله سجاده [فارسی - عربی]

شیروانی، علی (مترجم)، ویراستار: علی زینتی، قم، دارالفکر، چاپ اول، ۱۳۸۰، ۲۷۴ صفحه، وزیری.

۴۹. صحیفه کامله سجاده [فارسی - عربی]

عرب، یاسر (مترجم)، تهران، انتشارات گلی، چاپ اول، ۱۳۸۰، ۴۶۰ صفحه، جیبی.

ص: ۲۸۱

۵۰. صحیفه کامله سجاده: با ترجمه دقیق و روان [فارسی - عربی]

جعفری، سیدعلیرضا (مترجم)، قم، انتشارات نبوغ، چاپ دوم، ۱۳۸۳، ۳۷۰ صفحه، وزیری.

۵۱. صحیفه کامله: مجموعه ادعیه حضرت امام علی بن الحسین (علیهما السلام) [فارسی - عربی]

جوادی، حیدر (مترجم)، قم، انتشارات انصاریان، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۶۷۲ صفحه، وزیری.

۵۲. صحیفه کامله‌ی سجادیه [فارسی - عربی]

استادولی، حسین (مترجم)، قم، انتشارات الهادی، چاپ دوم، ۱۳۸۴، ۳۲۶ صفحه، وزیری.

۵۳. صحیفه سجادیه اثر گرانقدر حضرت امام سجاد زین‌العابدین (ع) [فارسی - عربی]

مجد، امید، (با ترجمه شعری) تهران، امیدمجد، ۱۳۸۵، ۳۸۱ صفحه.

۵۴. کتاب شریف صحیفه کامله سجادیه: مجموعه دعاها‌ی امام علی بن الحسین حضرت سجاد (ع) [فارسی - عربی]

شاهمرادی، علی‌اکبر، قم، انتشارات عصر رهایی، چاپ اول، ۱۳۸۶، ۳۳۶ صفحه، وزیری.

۵۵. متن کامل صحیفه سجادیه [فارسی - عربی]

رسولی، محمد (مترجم)؛ قم، انتشارات فاطمه الزهراء (س)، چاپ چهارم، ۱۳۸۸، ۴۳۲ صفحه، رقعی.

۵۶. مجموعه‌ی نظم صحیفه سجادیه منطبق با ترجمه‌ی محمدتقی خلیجی [فارسی - عربی]

احمدی، سمیه، تهران، انتشارات کلام حق، ۱۳۹۱، ۳۰۹ صفحه.

ص: ۲۸۲

۷

۵۷. متن کامل صحیفه سجادیه [فارسی - عربی]

سپهرخراسانی، احمد (مترجم)، تهران، انتشارات اشرفی، چاپ اول، ۱۳۸۲، ۵۰۴ صفحه، وزیری.

۵۸. متن کامل صحیفه سجادیه امام زین‌العابدین (ع) زیور آل محمد (ص) یا انجیل اهل بیت (علیهم السلام) [فارسی - عربی]

تهران، انتشارات بدرقه جاویدان، چاپ اول، ۱۳۸۴، ۳۸۲ صفحه، وزیری.

۵۹. متن کامل صحیفه سجادیه با ترجمه روان [فارسی - عربی]

محمدی اشتهااردی، محمد (مترجم)، بوشهر، انتشارات موعود اسلام، چاپ دوم، ۱۳۸۳، ۶۴۰ صفحه، وزیری.

۶۰. متن کامل صحیفه سجادیه حضرت علی بن الحسین زین العابدین (ع) [فارسی - عربی]

رحمت کاشانی، حامد (مترجم)، با مقدمه: سید کاظم ارفع، تهران، انتشارات پیام عدالت، چاپ سوم، ۳۶۸ صفحه، وزیری.

۶۱. متن کامل و ترجمه صحیفه کامله سجادیه بانضمام رساله الحقوق ودعاهایی دیگر از امام زین العابدین (ع) [فارسی - عربی]

عزیزی، عباس (مترجم)، قم، انتشارات صلا، چاپ سوم، ۱۳۸۵، ۴۰۰ صفحه، جیبی.

۶۲. متن کامل و ترجمه صحیفه مبارکه سجادیه: انجیل اهل بیت (علیهم السلام) وزبورخاندان حضرت محمد (ص) و ... [فارسی - عربی]

ثقفی تهرانی، حسن، تهران، انتشارات هاد، چاپ چهارم، ۱۳۸۴، ۴۱۴ صفحه، وزیری.

ص: ۲۸۳

۶۳. متن کامل و ترجمه مبارکه سجادیه [فارسی - عربی]

ارفع، سید کاظم، تهران، انتشارات فیض کاشانی، چاپ دوم، ۱۳۸۱، ۳۷۲ صفحه، وزیری.

۶۴. منظومه سجادیه [فارسی - عربی]

جونپوری، سید سجاد حسین، هندوستان، لکهنو، ۱۳۷۷ ق.

۶۵. نغمه‌های آسمانی، یا، (صحیفه سجادیه منظوم) شامل ۳۸۰۵ بیت [فارسی - عربی]

شادرخ، سیدحسین (شاعر)، تهران، انتشارات راه علم، چاپ اول، ۱۳۸۴، ۳۴۴ صفحه، وزیری.

۶۶. نگاهی منظوم به صحیفه سجادیه [فارسی عربی]

تشکری آرانی، شهاب، قم: سازمان اوقاف و امور خیریه، انتشارات اسوه، ۱۳۸۸.

۶۷. نیایش‌های جاویدان: ترجمه منظوم صحیفه کامله سجادیه [فارسی - عربی]

ثابتی، فرزین (شاعر)، تهران، انتشارات سبحان، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۲۰۰ صفحه، وزیری.

ص: ۲۸۵

فصل سوم: ترجمه‌های غیرفارسی

۱. آشنایی با صحیفه سجادیه [انگلیسی]

مجددقیهی، محمدعلی؛ ترجمه کاظم بهوجانی، قم: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی (ص)، ۲۰۱۱ م، ۱۵۲ صفحه.
از جمله موضوعات این کتاب می‌توان به عناوینی همچون: معرفی صحیفه سجادیه، زندگی امام سجاد علیه‌السلام، ترسیم کلی از مبارزه ائمه علیهم‌السلام، مسئولیت امام سجاد (ع)، دعای ختم قرآن اشاره نمود.

۲. برای مامان و بابا [انگلیسی]

حیدری ابهری، غلامرضا، قم، انتشارات انصاریان، ۱۳۹۳، ۱۲ صفحه.

۳. به سوی خوبی‌ها [انگلیسی]

حیدری ابهری، غلامرضا، مترجم عباس عندلیب، قم، انتشارات انصاریان، ۱۳۹۳، ۱۲ صفحه.

۴. ترجمه صحیفه کامله امام زین العابدین (ع) [اردو]

رضا، سید قاسم (مترجم)، لاهور، ۱۳۶۰ ق، ۹۰۰ صفحه،

۵. ترجمه صحیفه کامله امام علی بن الحسین (ع) [اردو]

حسین، سید مهدی (مترجم)، لکنهو، تألیفات شیعه در شبه قاره هند، سید شهنسوار حسین نقوی، قم، دلیل ما، ص ۱۹۰»

۶. ترجمه صحیفه کامله امام علی بن الحسین (ع) [اردو]

لکنهوی، سید علی (مترجم)، لکنهو، ۱۹۸۴ م، «تألیفات شیعه در شبه قاره هند، سید شهنسوار حسین نقوی، قم، دلیل ما، ص ۱۹۰»

ص: ۲۸۶

۷. ترجمه صحیفه کامله امام علی بن الحسین (ع) [اردو]

هادی، محمد (مترجم)، «تألیفات شیعه در شبه قاره هند، سید شهنسوار حسین نقوی، قم، دلیل ما، ص ۱۹۰»

۸. چهارده اختر تابناک: زندگانی چهارده معصوم (علیهم‌السلام). امام زین العابدین (ع) [انگلیسی]

احمدی بیرجندی، احمد؛ مترجم احمد رضوانی، قم، بنیاد پژوهش‌های اسلامی، ۱۳۹۰، ۴۴ صفحه.

این کتاب از کتاب "چهارده اختر تابناک: زندگانی چهارده معصوم علیهم‌السلام (کوتاه و به زبان ساده)" برگزیده و ترجمه شده است.

۹. دعای مکارم الاخلاق [انگلیسی]

گروهی از مترجمین، قم، انتشارات انصاریان، چاپ اول، [بی تا]، ۴۸ صفحه، رقعی.

۱۰. دیار عاشقان: تفسیر جامع صحیفه سجادیه (۱) [انگلیسی]

انصاریان، حسین؛ ترجمه: محمود فرخ پی، قم، انتشارات انصاریان، ۲ جلد، وزیری،

این کتاب دربردارنده شرحی از زندگانی امام سجاد (ع) و سپس تفسیر ۵۴ دعای صحیفه سجادیه می‌باشد.

۱۱. زبور آل محمد، انجیل اهل بیت (علیهم السلام)، صحیفه کامله [اردو]

اثر مولانا مفتی جعفر حسین صاحب که از سوی کتابخانه حیدری بمبئی و میرزا علی در سال ۱۳۷۹ ق در یک جلد به چاپ رسیده است. این کتاب با مقدمه‌ای در عظمت ابعاد معنوی و علمی صحیفه شروع شده و در آن ۵۴ دعا به همراه ادعیه روزانه از حضرت امام سجاد (ع) ترجمه شده است.

۱۲. الصحیفه الکامله السجادیه [آلبانیایی]

سلیمانی، سلیم (مترجم)، مؤسسه اهل بیت کوزوو، ۱۹۹۹ م، ۳۳۱ صفحه، جیبی.

ص: ۲۸۷

این اثر از روی ترجمه بوسنیایی به زبان آلبانیایی ترجمه شده و شامل ۵۴ دعای صحیفه، ادعیه روزانه و مناجات خمسۀ عشر می‌باشد.

۱۳. الصحیفه السجادیة. [آلبانیایی]

ترجمه آقای ادین لوحیا، به لحاظ تسلط وی به زبان آلبانیایی دارای نمودهای زیباشناختی و انعکاس دهنده جلوه‌های ادبی آن نیز هست.

۱۴. الصحیفه السجادیة [آلبانیایی]

اصطفی، حاج سلیم (مترجم)، تحقیق: شیخ ولنت (عباس) مریا، تیرانا (آلبانی)، جمعیه النسیم؛ مرکز الابحاث القرآن والحديث، چاپ اول، ۲۰۰۸ م. ۱۴۲۹ ق، ۵۱۱ صفحه، جیبی.

۱۵. صحیفه سجادیه [اردو]

جوادی، علامه ذیشان حیدر (مترجم)، قم، انتشارات انصاریان، چاپ اول، ۶۷۲ صفحه، وزیری

این کتاب با مقدمه‌ای در باب دعا و نیایش شروع شده و شامل این بخش‌ها می‌باشد: ۶۸ دعای صحیفه، ادعیه روزانه، مناجات خمسۀ عشر و در نهایت شرح ۶۸ دعای وارده می‌باشد. شارح در این اثر، از تحقیقات علامه مفتی جعفر حسین صاحب نیز استفاده کرده است.

۱۶. صحیفه سجادیه [اردو]

حسینی صدرافاضل الکنهو، سیدمرتضی (تحقیق و ترجمه)، لاهور، مکتبه امامیه و اداره علوم آل محمد (ص) لاهور، ۱۹۵۸-۱۹۶۲.

۱۷. صحیفه سجادیه [اسپانیولی]

انزالدوا مورالس، محمدعلی (مترجم)، تهران، سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۹۹۷ م.

اولین ترجمه صحیفه سجادیه توسط مرحوم محمد علی انزالدوا از اهالی مکزیکی به زبان اسپانیولی است و مترجم از ترجمه انگلیسی آقای موهانی و اصل عربی آن

ص: ۲۸۸

استفاده نموده است. همچنین مقدمه شهید محمد باقر صدر به همراه زندگی امام سجاد در ابتدای آن آمده است. اثر شامل ترجمه ۵۴ دعای صحیفه می باشد.

۱۸. صحیفه سجادیه [انگلیسی]

موهانی، احمد، و لاله بختیاری (مترجمان)، ویراستار: ضیاء الدین سعدی، انجمن امام صاحب الزمان (عج)، ۱۳۶۶ ش، ۱۹۸۷ م، ۶۰۲ صفحه.

۱۹. صحیفه السجادیه [انگلیسی]

موهانی، احمد (مترجم)، تهران، سازمان تبلیغات اسلامی، معاونت روابط بین الملل، ۱۳۴۰۵ ق، ۱۹۸۴ م، ۶۳۲ صفحه، رقعی.

۲۰. صحیفه سجادیه [انگلیسی]

این کتاب پس از ترجمه مقدمه آیت الله سید محمد باقر صدر، به ترجمه ۵۴ دعا از صحیفه سجادیه پرداخته شده است.

۲۱. الصحیفه الکامله السجادیه [انگلیسی]

چیتیک، ویلیام (مترجم)، قم، انتشارات انصاریان، ۲۰۰۶ م.

این اثر ترجمه‌ای دقیق و عالمانه از پژوهشگر بزرگ اسلامی، پروفیسور ویلیام چیتیک می باشد. مترجم ابتدا در مقدمه ای ۳۰ صفحه ای به حیات امام، دعا و نیایش در اسلام، اسماء الهی، توحید و مفاهیمی مانند آن می پردازد و سپس با قرار دادن متن عربی و لفظ خوانی لاتین و ترجمه انگلیسی آن در مقابلش به آفرینش اثری پرداخته است که آوازه ای جهان شمول به صحیفه سجادیه بخشیده است.

۲۲. الصحیفه السجادیه ادعیه و مناجات الامام علی بن الحسین (ع) [انگلیسی]

چیتیک، ویلیام (مترجم)، قم، نشر برگزیده، ۳۰۱ صفحه، وزیری.

۲۳. صحیفه العابدین فی حیاة الامام زین العابدین و سید الساجدین (ع) [اردو]

بلغرامی، سید اولاد حسین، (الذریعة، جلد ۱۵، صفحه ۲۲).

ص: ۲۸۹

۲۴. صحیفه کامله [انگلیسی]

حسین، سید مسرور، ۱۹۲۹ م. «تألیفات شیعه در شبه قاره هند، سید شهسوار حسین نقوی، قم، دلیل ما، ص ۱۹۰»

۲۵. صحیفه سجادیه [بلغاری]

وسیلنوف، الکساندر (مترجم)، تهران، انتشارات بین المللی الهدی، چاپ اول، ۱۳۷۹، ۴۸۰ صفحه، وزیری

مترجم در این اثر به ترجمه مقدمه پروفیسور ویلیام چیتیک به زبان بلغاری پرداخته و سپس ۵۴ دعای صحیفه را برای اولین بار به زبان بلغاری ترجمه نموده است.

۲۶. صحیفه سجادیه [تاجیکی]

استروشنی، ملا معروف (مترجم)، تهران، انتشارات بین المللی الهدی، چاپ اول، ۱۳۷۶، ۵۲۷ صفحه، وزیری

اثر شامل ترجمه ۵۱ دعای صحیفه می‌باشد. ویژگی این اثر دارا بودن همزمان متن عربی، ترجمه فارسی و ترجمه تاجیکی به خط سریلیک می‌باشد.

۲۷. صحیفه سجادیه [تامیلی]

مدنی، لافر (مترجم)، تهران، انتشارات بین المللی الهدی، چاپ اول، ۱۳۸۶، ۴۷۵ صفحه، وزیری

مترجم با استفاده از متن عربی به ترجمه ۵۴ دعای صحیفه پرداخته و در پایان مناجات خمسہ عشر آن امام را نیز ترجمه نموده است. اثر در ۴۷۵ صفحه و برای اولین بار به زبان تامیل ترجمه شده و با متن عربی و در قطع وزیری منتشر شده است. این ترجمه در سایت‌های اینترنتی نیز قابل دسترسی می‌باشد. این اثر همچنین

ص: ۲۹۰

در همان سال ۲۰۰۷ توسط سازمان حوزه‌ها و مدارس علمیه خارج کشور همراه با اصلاحات تجدید چاپ شد.

۲۸. صحیفه سجادیه [تائی]

ترجمه به زبان تائی از حجت الاسلام شیخ غلامعلی اباذر. ایشان امام جمعه و مبلغ در پایتخت تایلند (بانکوک) می‌باشد. (منبع سایت مرکز ساماندهی ترجمه و نشر معارف اسلامی و علوم انسانی).

۲۹. الصحیفۃ السجادیۃ [ترکی]

حسینی (قره‌قوش)، سید سجاد (مترجم)، قم، مجمع جهانی اهل بیت علیهم السلام، چاپ اول، ۱۳۷۶، ۴۰۴ صفحه، رقعی.

۳۰. صحیفه سجادیه [ترکی - آذربایجانی]

گروه مترجمین سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی (مترجم)، تهران، انتشارات بین المللی الهدی، چاپ اول، ۱۳۸۲، ۲۰۶+۲۰۲ صفحه، وزیری

این اثر شامل متن عربی ۵۴ دعای صحیفه در یک بخش کتاب و ترجمه آنها به زبان ترکی آذری و به الفبای سیریلیک در بخش دیگر آن می باشد.

۳۱. صحیفه سجاده [ترکی - آذری]

اسماعیل زاده، رسول، انتشارات بین المللی الهدی، ۲۰۰۳ م.

اثر شامل متن عربی ۵۴ دعای صحیفه در یک بخش کتاب و ترجمه آنها به زبان ترکی آذری و به الفبای سیریلیک در بخش دیگر آن می باشد. مترجم ترجمه قرآن کریم به زبان آذری را نیز در کارنامه خود دارد.

(منبع: سایت مرکز ساماندهی ترجمه و نشر معارف اسلامی و علوم انسانی)

۳۲. صحیفه سجاده [ترکی - استانبولی]

حسینی (قره قوش)، سید سجاد (مترجم)، ناشر: avi matb aacilik چاپ اول، ۱۹۹۶، چاپ چهارم، ۲۰۰۵ م، ۴۱۵ صفحه، وزیری.

ص: ۲۹۱

اثر شامل ترجمه ترکی استانبولی ۵۴ دعای صحیفه می باشد که پس از پایان متن عربی هر دعا، ترجمه ترکی آن قرار گرفته است. ترجمه از اصل عربی صورت گرفته و در مواردی، از ترجمه مرحوم فیض الاسلام استفاده شده است.

۳۳. صحیفه سجاده [ترکی استانبولی]

تراپی، مرتضی (مترجم)، قم، انتشارات انصاریان، ۱۳۸۰، ۴۴۰ صفحه، وزیری

مترجم پس از ذکر مقدمه کوتاهی درباره امام زین العابدین (ع) به ترجمه ۵۴ دعای صحیفه و ادعیه روز پرداخته است.

۳۴. صحیفه سجاده [دانمارکی]

ترجمه به زبان دانمارکی از زکریا مجید. این ترجمه از سال ۱۳۸۶، شروع شده و به اتمام رسیده است.

(منبع: سایت مرکز ساماندهی ترجمه و نشر معارف اسلامی و علوم انسانی)

۳۵. صحیفه سجاده [روسی]

تهران، انتشارات بین المللی الهدی، چاپ اول، ۱۳۷۶، ۵۲۷ صفحه، وزیری

اثر شامل ترجمه ۵۴ دعا به زبان روسی است. کتاب شامل دو بخش است که در یک بخش اصل عربی و در بخش دیگر آن ترجمه اثر چاپ شده است.

۳۶. الصحيفة السجادية [روسی]

قم، انتشارات مجمع جهانی اهل بیت (ع)، چاپ اول، ۱۳۸۱، ۴۴۲ صفحه، وزیری.

۳۷. صحیفه سجادیه [روسی]

تهران، انتشارات محبان الحسین (ع)، چاپ اول، ۱۳۸۰، ۲۱۶ صفحه، رقعی

۳۸. صحیفه سجادیه [روسی]

بنیاد مطالعات اسلامی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی با همکاری انتشارات ایستوک در مسکو، ویراستار، «تاراس چرنینکو. (منبع: خبرگزاری کتاب ایران: ۱۶ / ۹ / ۱۳۸۸).

ص: ۲۹۲

۳۹. صحیفه سجادیه [سوئدی]

هاشمی، فضل الله (مترجم)

این ترجمه از انگلیسی به سوئدی صورت پذیرفته است

۴۰. صحیفه سجادیه [فرانسوی]

مهدوی دامغانی، فریده (مترجم)، تهران، انتشارات بین المللی الهدی، چاپ اول، ۱۳۸۲، ۲۲ + ۲۳۷ صفحه.

این اثر با پیشگفتاری از مترجم درباره امام سجاد (ع) و اسناد صحیفه آغاز شده و سپس به ترجمه ۶۱ دعای صحیفه، ادعیه روزانه و مناجات خمسه عشر پرداخته است. از خصوصیات این ترجمه در کنار هم قرار گرفتن متن عربی، لفظ خوانی لاتین آن و ترجمه فرانسه می باشد.

۴۱. الصحيفة الكاملة السجادية [بوسنیایی]

روسمیر محمد و محمد علی هازیز (مترجم)، ناشر DLD، ۱۹۹۷ م، ۳۲۹ صفحه، رحلی،

این اثر، نخستین ترجمه صحیفه سجادیه به زبان بوسنیایی می باشد. مقدمه ای در باب اهل بیت علیهم السلام و صحیفه سجادیه دارد و پس از آن مناجات خمسه عشر ترجمه شده است.

۴۲. الصحيفة الكاملة السجادية [ترکی استانبولی]

ترجمه: سید سجاد حسینی، قم، انتشارات مجمع جهانی اهل بیت (ع)، ۱۹۹۷ م، ۴۰۴ صفحه، رقعی.

ص: ۲۹۳

۴۳. صحیفه سجادیه [کردی]

حسینی موذن، سیدعلی (مترجم)، قم: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی (ص)، ۱۴۳۵ ق، ۳۸۳ صفحه.

۴۴. صحیفه سجادیه [کردی]

مرادی، توفیق (مترجم)، برای اداره کل تبلیغات اسلامی استان کردستان، قم، انتشارات کعبه دل، ۱۳۹۰، ۵۱۳ صفحه.

۴۵. الصحیفه السجادیه [مالایو]

ترجمه مالایو (اندونزی و مالزی) اثر جلال الدین رحمت که از سوی انتشارات شهید مطهری اندونزی در سال ۱۹۹۸ میلادی چاپ شده است.

۴۶. فرازهایی از دعا‌های صحیفه سجادیه [به زبان‌های روسی و ازبکی و عربی و فارسی]

مخوداف، فیض و دوران کریم‌اف با همکاری رایزنی فرهنگی سفارت جمهوری اسلامی ایران در کشور ازبکستان (مترجم)، تهران، انتشارات بین‌المللی الهدی، چاپ اول، ۱۳۸۷.

۴۷. مطالعه صحیفه سجادیه [اردو]

حسینی جلالی، محمد حسین، ترجمه: طیب رضا نقوی، شیکاگو، انتشارات اوپن اسکول، ۱۶۵ صفحه.

ص: ۲۹۵

بخش سوم: کتابشناسی رساله حقوق امام سجاد (ع)

فصل اول: شرح‌های رساله حقوق

فصل دوم: ترجمه‌های فارسی رساله حقوق

فصل سوم: ترجمه‌های غیر فارسی رساله حقوق

ص: ۲۹۷

فصل اول: شرح‌های رساله حقوق

[۱]

۱. آئین بندگی: ترجمه رساله حقوق امام سجاد (ع) [فارسی - عربی]

حسن‌زاده، صادق، قم، انتشارات کیش مهر، چاپ اول، ۱۳۸۶، ۹۲ صفحه، رقعی.

رساله حقوق امام سجاد از آثار ماندگار فرهنگ شیعه است. این اثر حاوی یک دوره از مسئولیت‌ها و وظایف مسلمانان و مردم در قبال همه پدیده‌ها و حقایق هستی است. امام با دیدی وسیع علاوه بر ذکر مسئولیت مردم در مقابل همدیگر و وظایف آنها در مقابل خداوند از حقوق زیردستان، حقوق عبادات، حقوق اعضای بدن و حقوق پرندگان و حیوانات هم سخن گفته است. در واقع نظام اخلاقی اسلام و ابعاد اخلاق خانوادگی، اخلاق عبادی، اخلاق اجتماعی، اخلاق سیاسی و فرهنگی در این اثر آمده است. ترجمه روان و شیوای فارسی در صفحه سمت چپ و متن اعراب‌گذاری شده در صفحه سمت راست منعکس شده است. برخی از عناوین کتاب عبارت اند از: حق خدای تبارک و تعالی، حق خویشتن، حق زبان، حق گوش، حق چشم، دستت، حق پاهایت، حق گدا، حق آن کسی که از او چیزی بخواهند، حق کسی که تورا ارشاد نموده، حق کسی که به تو بدی کرده، حق عموم هم‌کیشان، حق اهل ذمه، از سخنان امام سجاد (ع) درباره زهد، نامه امام سجاد (ع) به محمد بن مسلم زهری که در آن وی را نصیحت کرده، سخنان کوتاه امام سجاد (ع)، حق نماز، حق روزه، حق صدقه، حق قربانی، حق آن که بر تو تسلط دارد، حق استاد تو، حق مالک، حق مردم زیرسلطه تو، حق دانش‌آموختگان تو، حق همسر، حق

برده، حق مادرت،

ص: ۲۹۸

حق پدرت، حق فرزند، حق برادرت، حق آن که به تو نعمت رهایی داده، حق آن کس که به تو نیکی کرده، حق اذان گو، حق پیش‌نماز، حق هم‌نشین، حق همسایه، حق دوست، حق شریک، حق دارایی، حق بستان کار، حق آن کس که با او نشست و برخاست داری، حق کسی که علیه تو شکایت کرده، حق خصمی که تو علیه او اقامه دعوی کرده ای، حق کسی که جویای تدبیر و نظر توست، حق مشاور، حق اندرز جوی تو، حق اندرز گوی تو، حق سالمند، حق خردسال ...

۲. اسلام و حقوق متقابل: شرحی بر رساله حقوق امام چهارم حضرت علی بن الحسین زین العابدین (ع) [فارسی - عربی]

میردامادی، سیدباقر، قم، انتشارات حضور، چاپ اول، ۱۳۹۱ ش.، ۳۲۰ ص.، رقعی.

بیان و شرح درس‌هایی از رساله حقوق امام سجاد (ع) در موضوعات گوناگون، با استناد به آیات و روایات معصومین (ع) و طرح داستان‌هایی در این باره است. در ابتدای هر درس، یکی از این حقوق به همراه ترجمه آن بیان گردیده و سپس یک یا چند آیه در ارتباط با آن ذکر شده و در پایان هر مبحث، اشعاری به مناسبت ذکر گردیده است. حقوق خداوند، حقوق انسان‌ها، حقوق اعضای بدن بر انسان، حقوق عبادات بر انسان، حقوق سایر مردم و حقوق بستگان نسبی، عناوین بخش‌های شش‌گانه این نوشتار را به خود اختصاص داده است. البته در برخی از فصول، بحث‌های مفصل‌تری نیز مطرح گردیده که از آن جمله، می‌توان به نحوه برخورد اسلام با موضوع برده‌داری و اهداف اسلام از جنگ، اشاره نمود.

[ب]

۳. بایسته‌ها در گفتار امام سجاد (ع): نکاتی از رساله حقوق امام سجاد (ع) [فارسی]

حسینی، سیدحسین، تهران: انتشارات منیر، چاپ اول، ۱۳۹۳، ۲۰۷ ص.

ص: ۲۹۹

این کتاب از ۴ بخش در ۱۸ گفتار تشکیل شده است. حقوق از دیدگاه امام سجاد (ع)، نخستین حق، حق نفس، حق گوش، حق چشم، حق دست و پا، حق شکم، حق دامن، حق نماز، حق حج و روزه، حق صدقه، حق مال، حق برادر مومن، حق معلم، حق همسایه، حق معروف، حق جلیس و حق صاحب، حق شریک و حق غریم و حق خلیط هیچ‌ده گفتار این مجموعه را تشکیل می‌دهند.

۴. بوسه می زنم بر او: برگرفته از رساله حقوق (مدرسه امام سجاد ۳) [فارسی]

حیدری صدر، مهدی (شعر)، غلامرضا حیدری ابهری (نثر)، تصویر گر: کلثوم نظری، قم، نشر جمال، چاپ اول، ۱۳۸۸، ۱۲ صفحه، خشتی.

۵. بی‌کران معارف: وظایف انسان در آینه رساله حقوق حضرت سجاد (ع) [فارسی - عربی]

اخوان، محمدعلی، قم، محمدعلی اخوان، بوستان کتاب قم، چاپ اول، ۱۳۸۲، ۶۴ صفحه، جیبی.

[ت]

۶. تفصیل الحقوق: شرح روائی علی رساله الحقوق للامام السجاد (ع) [عربی]

رمزی طبسی، محمد حسن، مشهد، یوسف فاطمه (ع)، چاپ اول، ۲۹۶ صفحه، وزیری.

۷. توحید مفضل (ترکیب شده با رساله حقوق امام سجاد (ع)) [فارسی]

مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، ساده نویسی، پاورقی و تحریر، سید جواد موسوی نجفی، مشهد، انتشارات برکات اهل بیت علیهم السلام، چاپ اول، ۱۳۸۶، ۱۷۹ صفحه، رقعی.

ص: ۳۰۰

۸. توخدای بی شریکی: برگرفته از رساله حقوق (مدرسه امام سجاد ۱) [فارسی]

حیدری صدر، مهدی (شاعر)، غلامرضا حیدری ابهری (نثر)، تصویر گر: کلثوم نظری، قم، نشر جمال، چاپ اول، ۱۳۸۸، ۱۲ صفحه، خشتی.

[ح]

۹. حق [فارسی - عربی]

ناصری، مهناز، تهران، انتشارات محراب عشق، چاپ اول، ۱۳۸۲، ۴۵ صفحه.

این کتاب فرازهایی از کتاب ترجمه و شرح رساله الحقوق امام سجاد (ع)، تألیف محمد سپهری می باشد

۱۰. حق و تعالیم حقوقی در اسلام از منظر پیامبر اعظم (ص) و امام علی (ع): به همراه رساله حقوق امام سجاد (ع) [فارسی - عربی]

قلندری بردسیری، حمید و کاظم عابدینی، قم، انتشارات فراگفت، چاپ اول، ۱۳۸۶، ۱۱۲ صفحه، رقعی.

نگارنده در کتاب حاضر به توضیح حق و تعالیم حقوقی در اسلام از دیدگاه پیامبر اکرم (ص)، امیرالمومنین و امام سجاد (ع) پرداخته است.

۱۱. حق و حقوق [فارسی - عربی]

موسوی خراسانی، حسن، قم، انتشارات نبوغ، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۱۷۵ صفحه، رقعی. عنوان روی جلد: حق و حقوق: شناخت الگوهای انواع حقوق، حق و حقوق از زبان امام سجاد «ع».

ص: ۳۰۱

مجموعه آموزه های دینی و حدیثی در باب تعریف حق و باطل، معنای حقوق، امتیازات حق، و حق و حقوق از زبان امام سجاد (ع) است. حق همسر، حق والدین، حق مال، حق الناس و حقوق عبادات، از جمله این حقوق است که با ذکر داستانها و توصیه های اخلاقی نیز همراه است.

۱۲. حقوق آموزش [فارسی]

یثربی کاشانی، سیدمحمد، قم، انتشارات علامه بهبهانی، چاپ اول، ۱۳۸۹، ۱۰۴ صفحه.

کتاب حاضر شرحی بر کتاب "رساله حقوق" اثر امام سجاد (ع) است. در این نوشتار با محور قرار دادن رساله حقوق، پیرامون حقوق اخلاقی متقابل استاد و شاگرد مطالبی بیان شده است.

۱۳. حقوق اجتماعی - ۱ [فارسی]

یثربی کاشانی، سیدمحمد، قم، انتشارات علامه بهبهانی، چاپ اول، ۱۳۹۰، ۱۳۶ صفحه.

کتاب حاضر شرحی بر کتاب "رساله حقوق" اثر امام سجاد (ع) است. حضرت امام سجاد علیه السلام در فرازهایی از رساله حقوق به تبیین حق همسایه و دوست پرداخته اند که در این نوشتار با محور قرار دادن این متن به تبیین حق همسایه و دوست پرداخته شده است.

۱۴. حقوق اجتماعی - ۲ [فارسی]

یثربی کاشانی، سیدمحمد، قم، انتشارات علامه بهبهانی، چاپ اول، ۱۳۹۰، ۱۵۲ صفحه.

کتاب حاضر شرحی بر کتاب "رساله حقوق" اثر امام سجاد (ع) است. حضرت امام سجاد علیه السلام در فرازهایی از رساله حقوق به تبیین حق همنشین، حق هم‌کیش، حق بدی‌کننده و حق شادکننده پرداخته‌اند، در این نوشتار با محور قرار دادن این متن به تبیین حقوق فوق پرداخته شده است.

ص: ۳۰۲

۱۵. حقوق اجتماعی - ۳ [فارسی]

پیشری کاشانی، سیدمحمد، قم، انتشارات علامه بهبهانی، چاپ اول، ۱۳۹۰، ۱۶۰ صفحه.

کتاب حاضر شرحی بر کتاب "رساله حقوق" اثر امام سجاد (ع) است. حضرت امام سجاد علیه السلام در فرازهایی از رساله حقوق به تبیین حق مشورت‌کننده، حق مشورت‌خواه، حق پند‌خواه، حق پند‌دهنده و حق طرفین‌دعوا پرداخته‌اند، در این نوشتار با محور قرار دادن این متن به تبیین حقوق فوق پرداخته شده است.

۱۶. حقوق اخلاقی: براساس رساله الحقوق امام سجاد (ع) و ۱۵۰ نکته آموزنده و سازنده [فارسی - عربی]

مشفق پورطالقانی، محمدرضا، تهران، انتشارات راستان، چاپ اول، ۱۳۸۰، ۲۵۲ صفحه، رقعی.

در این کتاب که براساس رساله حقوق امام سجاد (ع) تدوین شده، مناسبات اخلاقی میان انسان و خدا، انسان و نفس، انسان و اعضا، انسان و افعال و انسان و دیگران، بررسی و تبیین شده است. افزون بر آن با استناد به آیات قرآن، احادیث و روایات در مورد حقی که در این ارتباط به وجود می‌آید، سخن می‌رود. برخی از حقوق عبارت‌اند از: حق خداوند، حق نفس، حق زبان، حق گوش، حق روزه، حق معلم، حق همسر، حق پدر، حق مشاور و حق سالخورده.

۱۷. حقوق اخلاقی، اجتماعی در اسلام: ترجمه حقوق علامه نوری طبرسی به ضمیمه رساله حقوق پنجاه‌گانه امام سجاد (ع) [فارسی - عربی]

نوری، حسین بن محمدتقی، مترجم سیدمرتضی حسینی اصفهانی، ویراستار سیدمهدی حسینی، قم، انتشارات فرهنگ قرآن، ۱۳۸۸، ۵۸۴ صفحه، وزیری.

ترجمه و تدوین بخشی از کتاب "دارالسلام فیما يتعلق بالرویا و المقام" نوشته حسین نوری طبرسی از علمای قرن چهاردهم هجری قمری است. در کتاب حاضر

ص: ۳۰۳

مجموعه احادیثی در باب آداب اجتماعی و رعایت حقوق دیگران و همچنین توصیه‌های اخلاقی گردآوری شده است. نویسنده برای هر یک از توصیه‌های اخلاقی که با عنوان حقوق از آن‌ها یاد کرده، عنوانی انتخاب کرده و مباحث را بر اساس ترتیب الفبایی هر یک از حقوق تنظیم کرده است. مترجم کتاب، متن عربی احادیث را در پاورقی آورده و رساله حقوق امام سجاد (ع) را به پایان کتاب اضافه کرده است.

۱۸. حقوق از دیدگاه امام سجاد (ع) [فارسی]

عطایی، محمدحسین، مشهد، موسسه فرهنگی هنری و انتشاراتی ضریح آفتاب، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۷۶ صفحه، وزیری.

این کتاب دربردارنده سخنان گهربار و نظریات امام سجاد (ع) در رابطه با مساله حقوق است. افزون بر آن شرح مختصری از زندگینامه امام (ع) نیز در کتاب نگاشته شده است. برخی از موضوعات کتاب عبارتند از: حقوق اجتماعی، حقوق راهنمایان، حقوق زیردستان، حقوق خویشاوندان، حقوق افعال آدمی، حق اعضای بدن و ...

۱۹. حقوق از دیدگاه امام سجاد علی بن الحسین زین العابدین (ع) (شرح رساله الحقوق) [فارسی - عربی]

مشایخی، قدرت الله، قم، انتشارات انصاریان، چاپ اول، ۱۳۷۹، ۵۹۱ صفحه، وزیری.

پاره‌ای از مباحث کلامی و اخلاقی را در ضمن شرح رساله حقوق امام سجاد (ع) بیان کرده است. نویسنده در مقدمه، به تحلیل در باره مفهوم حق و حقوق به تبیین انواع و تقسیمات حق و هم چنین به حقوق از دیدگاه امام سجاد (ع) می‌پردازد و ضمن بررسی سند رساله حقوق و با استفاده از منابع شیعه بر صحت آن گواهی می‌دهد. وی از ترجمه‌ها و شرح‌های آن نیز نام می‌برد. نویسنده در این کتاب بندهایی از خطبه را با ترجمه فارسی همراه کرده و مضامین آن را با استناد به آیات

ص: ۳۰۴

و احادیث و اقوال علما و عرفا و مفسران شرح داده است. علاوه بر حق خداوند و حق نفس و اعضای بدن و حق عبادات، حقوق این افراد و گروه‌ها نیز بیان شده است. سرفصل‌های اصلی کتاب عبارت اند از: حق خداوند، حق نفس و اعضای بدن (زبان، گوش، چشم، پا، دست، شکم، دامن)، حق افعال عبادی (نماز، روزه، حج، صدقه، قربانی)، حقوق پیشوایان (حق حاکم، استاد، مولا)، حقوق زیر دستان (مردم، شاگرد، همسر، برده)، حقوق خویشاوندان (مادر، پدر، فرزندان، برادر)، حقوق عمومی (حق آزاد کننده، آزاد شده، احسان کننده، مودن، امام جماعت، همنشین، همسایه، همراه، شریک، مال، طلبکار، معاشر، مدعی و مدعا علیه، مشورت کننده، مشاور، نصیحت خواه، نصیحت کننده، بزرگ، کوچک، سائل و مسئول، خوشحال کننده، کسی که به تو بدی کرده، همکیشان و حق اهل کتاب.

۲۰. حقوق اسلامی شامل وظایف فردی و اجتماعی [علی بن حسین امام چهارم] [فارسی]

ناصری، علی اکبر، تهران، نشر کتاب، ۱۳۴۳، ۲۸۳ صفحه.

۲۱. حقوق اقتصادی [فارسی]

یثربی کاشانی، سیدمحمد، قم، انتشارات علامه بهبهانی، چاپ اول، ۱۳۹۰، ۲۰۰ ص.

کتاب حاضر شرحی بر کتاب "رساله حقوق" اثر امام سجاد (ع) است. در این نوشتار با محور قرار دادن رساله حقوق، به تبیین حقوق صدقه، ثروت، بستانکار و سائل و مسئول پرداخته شده است.

۲۲. حقوق جسم - ۱ [فارسی]

یثربی کاشانی، سیدمحمد، قم، انتشارات علامه بهبهانی، چاپ اول، ۱۳۸۹، ۸۶ ص.

کتاب حاضر شرحی بر کتاب "رساله حقوق" اثر امام سجاد (ع) است. در این نوشتار با محور قرار دادن رساله حقوق، به تبیین حق چشم، گوش، دست و پا پرداخته است.

ص: ۳۰۵

۲۳. حقوق جسم - ۲ [فارسی]

یثربی کاشانی، سیدمحمد، قم، انتشارات علامه بهبهانی، چاپ اول، ۱۳۸۹.

کتاب حاضر شرحی بر کتاب "رساله حقوق" اثر امام سجاد (ع) است. در این نوشتار با محور قرار دادن رساله حقوق، به تبیین حق نفس، غریزه جنسی، زبان و شکم پرداخته شده است.

۲۴. حقوق حج [فارسی]

یثربی کاشانی، سیدمحمد، قم، انتشارات علامه بهبهانی، چاپ اول، ۱۳۸۹، ۸۸ ص.

کتاب حاضر شرحی بر کتاب "رساله حقوق" اثر امام سجاد (ع) است. حج و قربانی از جمله عبادات واجب بر عهده هر مسلمانی می‌باشند. امام سجاد علیه‌السلام در فرازهایی از رساله حقوق به بیان حج و قربانی پرداخته‌اند، که با رعایت آنها می‌توان از آثار این عبادت بهتر بهره‌مند شد. در این نوشتار با محور قرار دادن رساله حقوق، پیرامون حق حج و قربانی مطالبی بیان شده است.

۲۵. حقوق خانواده - ۱ [فارسی]

یثربی کاشانی، سیدمحمد، قم، انتشارات علامه بهبهانی، چاپ اول، ۱۳۹۰، ۱۷۲ ص.

کتاب حاضر شرحی بر کتاب "رساله حقوق" اثر امام سجاد (ع) است. در این نوشتار با محور قرار دادن رساله حقوق، به تبیین حق مادر، پدر، همسر و کودک پرداخته شده است.

۲۶. حقوق خانواده - ۲ [فارسی]

یثربی کاشانی، سیدمحمد، قم، انتشارات علامه بهبهانی، چاپ اول، ۱۳۹۰، ۱۹۱ ص.

کتاب حاضر شرحی بر کتاب "رساله حقوق" اثر امام سجاد (ع) است. در این نوشتار با محور قرار دادن رساله حقوق، به تبیین حق فرزند، برادر بزرگسالان پرداخته شده است.

ص: ۳۰۶

۲۷. حقوق سیاسی [فارسی]

یثربی کاشانی، سیدمحمد، قم، انتشارات علامه بهبهانی، چاپ اول، ۱۳۹۰، ۱۳۴ ص.

این کتاب حاضر شرحی بر کتاب "رساله حقوق" اثر امام سجاد (ع) است. در این نوشتار با محور قرار دادن رساله حقوق، به تبیین حق فرمانروا، حق اهل ذمه و حق زیردست پرداخته شده است.

۲۸. حقوق شهروندی، حقوق همسایه به ضمیمه رساله حقوق امام سجاد (ع) [فارسی - عربی]

روح بخش، سیدعلی، قم، انتشارات ورع، ۱۳۹۰، ۱۲۸ ص،، رقعی.

در این نوشتار در دو بخش ابتدا به بحث درباره حقوق شهروندی و حقوق همسایه پرداخته شده و سپس مفاد رساله حقوق امام سجاد (ع) همراه با ترجمه آن درج گردیده است. نویسنده ابتدا تعریفی از همسایه و شهروند و نسبت بین آنها ارائه کرده و سپس اهمیت رعایت حقوق همسایه و مصادیق این حقوق را بیان کرده است. وی

تکریم همسایه، ترک آزار او، نیکی کردن به همسایه، احترام و اعتماد به او، بردباری در قبال آزار و اذیت همسایه، عفو و گذشت نسبت به خطاهای همسایه، کمک کردن به همسایه در حل مشکلات او، دفاع غیابی از همسایه، عیادت او، تعزیت همسایه و ترک عیب‌جویی از همسایه را از مصادیق حقوق همسایه عنوان کرده و چگونگی رعایت حقوق همسایه در این امور را بیان کرده است. در بخش دوم متن رساله حقوق امام سجاد (ع) و ترجمه آن که در آن انواع حقوق اجتماعی از جمله حقوق همسایه و حقوق همشهری و شهروندی بیان شده است ذکر شده است.

۲۹. حقوق فراموش شده (حضرت سجاد (ع)) [فارسی]

ا قدمی، عبدالکریم، تهران، [بی نا]، ۱۳۳۷ ش، ۱۳۲ صفحه، وزیری.

۳۰. حقوق متقابل در اسلام: شرح رساله حقوق امام سجاد (ع) [فارسی]

فقیه، محسن، مشهد، موسسه انتشارات امامت، ۱۳۶۳، ۴۱۹ صفحه.

ص: ۳۰۷

۳۱. حقوق نیایش [فارسی]

یشربی کاشانی، سیدمحمد، قم، انتشارات علامه بهبهانی، چاپ اول، ۱۳۸۹، ۱۶۴ ص.

کتاب حاضر شرحی بر کتاب "رساله حقوق" اثر امام سجاد (ع) است. در این نوشتار با محور قرار دادن رساله حقوق، به تبیین حقوق پروردگار بر انسان‌ها پرداخته شده است.

۳۲. حقوق نیکوکار [فارسی]

یشربی کاشانی، سیدمحمد، قم، انتشارات علامه بهبهانی، چاپ اول، ۱۳۹۰، ۱۶۳ ص.

کتاب حاضر شرحی بر کتاب "رساله حقوق" اثر امام سجاد (ع) است. حضرت امام سجاد علیه السلام در فرازهایی از رساله حقوق به تبیین حقوق نیکوکاران پرداخته

است. در این نوشتار با محور قرار دادن رساله حقوق به تبیین حق نیکوکار، حق امام جماعت و حق مؤذن پرداخته شده است.

[ر]

۳۳. راز احقاق حق: تلخیص از رساله‌ی حقوق امام سجاد (ع) [فارسی - عربی]

اخوت، زهرا سادات، کرج، سیدمحمود اخوت، چاپ اول، ۱۳۹۲، ۴۸ ص.

کتاب حاضر برگزیده کتاب «رساله‌ی حقوق امام سجاد علیه‌السلام» ترجمه شیخ صدوق است.

۳۴. راه و رسم زندگی از نظر امام سجاد (ع) [فارسی]

گلزاده غفوری، علی، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۵۵، ۲۲۳ صفحه، رقعی.

این کتاب ترجمه و شرحی از رساله حقوق امام سجاد است. مطالبی که در این کتاب به آنها اشاره شده است، عبارتند از:

ص: ۳۰۸

حقوقی که به عهده داریم و باید آنها را انجام دهیم، حق آفریدگار بر ما، نسبت به اعضاء خود چه تکالیفی داریم؟، حق عبادات را چگونه ادا کنیم؟ حق کسانی که برای ما زحمت می‌کشند، یا، به هر ترتیبی به ما نیکی کرده اند؟ حقوق کسانی که تحت اداره ما هستند از نظر علم آموزی یا امور زندگی ...

۳۵. رساله الحقوق للامام زين العابدين (ع) [عربی]

موسوی، سید عباس علی، بیروت، دارالمرتضی، ۱۴۳۱ ق.، چاپ هفتم، ۲۵۵ ص.، وزیری.

این کتاب شرحی بر رساله حقوق امام سجاد علیه‌السلام است.

۳۶. رساله الحقوق للامام السجاد (ع) والان العالمی لحقوق الانسان دراسه تربويه مقارنه [عربی]

جزایری، علی فاخر محسن، بغداد، جامعه بغداد (قسم العلوم التربويه والنفسیه)، ۱۴۳۱ ق.، ۶۰۰ ص.

۳۷. رساله حقوق امام سجاد (ع) [فارسی - عربی]

عقیل، محسن، ترجمه و تحقیق رضا جلیلی، قم، انتشارات مستجار، ۱۳۹۳، ۴۹۵ ص.

این اثر شرحی بر رساله حقوق امام سجاد علیه‌السلام است.

۳۸. رساله حقوق امام سجاد (ع): شرح نراقی [فارسی - عربی]

حیدری نراقی، علی محمد، قم، انتشارات مهدی نراقی، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۶۰۸ صفحه، وزیری.

نویسنده ابتدا فرازهایی از متن را نقل کرده و سپس به ترجمه و تحلیل آن پرداخته است. در تحلیل مفاهیم، از علوم زیست شناختی و علوم تربیتی و تفسیر استفاده شده است. برخی مباحث حقوقی از دیدگاه امام سجاد (ع) به صورت موضوعی فراهم آمده، عبارت‌اند از: حق خداوند، حق نفس، حق زبان، حق گوش، حق چشم، حق پا، حق دست، حق شکم، حق عورت، حق نماز، حق روزه، حق حج و قربانی،

ص: ۳۰۹

حق صدقه، حق حاکم، حق استاد آموزگار، حقوق مالک و برده، حق رعیت، حق شاگرد، حق همسر، حق مادر و پدر، حق فرزند، حق برادر، حق احسان کننده، حق مؤذن، حق امام جماعت، حق هم‌نشین، حق همسایه، حق دوست و همراه، حق شریک، حق مال، حق طلب‌کار، حق مدعی و مدعی علیه، حق مشورت کننده و مشاور، حق نصیحت خواه و نصیحت کننده، حق بزرگسالان، حق خردسالان، حق مسائل و مسئول، حق خوشحال کننده، حق دشمن، حق هم‌کیشان، و حق اقلیت‌های دینی.

[س]

۳۹. سبک زندگی بر اساس رساله امام سجاد (ع) [فارسی]

مقامی، مهدی، مشهد، موسسه فرهنگی تدبیر در قرآن و سیره، چاپ اول، ۱۳۹۲، ۸۰ ص.

در این نوشتار رساله حقوق امام سجاد بصورت تدبیری ارائه شده است برخی از ویژگی‌های این اثر عبارتند از:

یکم. هدف در این نوشتار، تبیین تدبیری و مجموعی است نه ترجمه.

دوم. تبیین نموداری رساله از ویژگی‌های این اثر است.

سوم. نثر ساده، روان و کاربردی در مقایسه با آثار مشابه، از دیگر مزایای آن است.

این کتاب از سه بخش تشکیل شده است. در بخش اول، حق خدا نسبت به خدا؛ در بخش دوم، حق خدا نسبت به انسان و در بخش پایانی نیز حقوق انسان نسبت به دیگران را که شامل پیشوایان، زبردستان، خویشاوندان و دیگر صاحبان حق می‌شود- از رساله حقوق امام سجاد (ع) استخراج کرده و در دسترس مخاطبان قرار داده است.

ص: ۳۱۰

۴۰. سلسله رساله الحقوق للامام زين العابدين (ع) للنائشة [عربی]

اعداد مرکز دار العلم للدراسات، بیروت، دارالمحجة البيضاء، ۱۴۲۳ ق.، ۱۵۰ ص.، وزیری.

۴۱. سیری در رساله حقوق امام سجاد (ع): سلسله گفتارهای حضرت آیت الله سیدمحمد یثربی [فارسی - عربی]

یثربی کاشانی، سیدمحمد، قاسم نصیرزاده (تهیه کننده)، قم، فرهنگ آفتاب، چاپ سوم، ۱۳۸۴، ۳ جلد، وزیری.

این کتاب مروری است تفصیلی به شرح مفاد رساله حقوق امام سجاد علیه‌السلام که شامل سلسله گفتارهای اخلاقی حضرت آیت الله سیدمحمد یثربی در تشریح رساله حقوق امام سجاد (ع) می‌باشد. نویسنده در ضمن مباحث حقوق به مباحث اخلاقی می‌پردازد و در ذیل هر یک از حقوق توضیح مفصلی راجع به موضوع آن و

ابعاد مختلف آن حقوق ارائه می‌دهد. در این کتاب که در سه جلد تدوین شده ابتدا نگاهی به شخصیت و زندگانی امام سجاد علیه السلام به ویژه پس از واقعه کربلا صورت گرفته و دیدگاه شیعه و اهل سنت درباره این امام مطرح شده و ویژگی‌های اخلاقی ایشان تبیین گردیده است. آنگاه نگارنده به صورت مفصل انواع حقوق خداوند، انسان‌ها و اعضای بدن و حقوق سایر موجودات را بیان کرده است. وی ابتدا از حقوق خداوند شروع می‌کند و مهمترین حق خداوند بر بندگان را حق عبادت و طاعت انسان‌ها نسبت به خداوند دانسته و به همین مناسبت توضیحی درباره عبادت، انگیزه‌های عبادت، آفات عبادت، انواع عبادت، و ویژگی‌های عبادت حقیقی ارائه می‌نماید. در ادامه مباحث جلد اول کتاب حق نفس بر انسان، حق زبان، حق گوش و چشم، حق دست و پا، حق شکم، حق غریزه جنسی و شهوت، حق نماز، حق صدقه، حق حج، حق قربانی، حق فرمانروا و حق معلم به صورت مسبوط بیان شده است و در مورد هریک از این حقوق ابتدا متن رساله حقوق را ذکر کرده آنگاه به شرح مفاد متن می‌پردازد و از ابعاد مختلف درباره آن حق بحث می‌کند.

ص: ۳۱۱

در جلد دوم از این مجموعه نیز ادامه حقوق مطرح شده که عبارت اند از حق مالک نسبت به برده یا بنده، حق رعیت نسبت به حاکم، حق دانش آموز نسبت به معلم، حق همسر نسبت به شوهر و بالعکس، حق برده و غلام نسبت به مولای خویش، حق مادر و پدر نسبت به فرزندان، حقوق فرزندان نسبت به والدین، حق برادر نسبی و دینی نسبت به برادر خویش، حق مولا بر بنده آزاد شده او و بالعکس، حق احسان کننده بر احسان شونده و حق مؤذن می‌باشد. در مورد هر یک از این حقوق نیز نویسنده به تناسب موضوع توضیحات مفصلی پیرامون آن حق می‌دهد. به عنوان مثال در مورد حقوق متقابل والدین و فرزندان مباحث مهمی در مورد خانواده و اخلاق و معاشرت افراد در محیط خانه ارائه می‌دهد و یا در مورد حقوق همسران نسبت به هم درباره مباحث زن و حقوق فردی، خانوادگی و

اجتماعی او مباحث مهمی مطرح می‌نماید. در جلد سوم و پایانی این مجموعه ادامه حقوق مطرح شده در رساله حقوق امام سجاد (ع) مانند حق امام جماعت، حقوق همنشین، حق همسایه، حقوق دوستان، حق شریک، حق ثروت، حق بستانکار (طلبکار)، حقوق و آداب معاشرت در اسلام، حقوق طرفین دعوا، حقوق مشورت کننده و مشورت شونده (مشورت دهنده)، حقوق افرادی که نصیحت خواه ما هستند، حقوق بزرگسالان و خردسالان، حق متقابل سائل و مسئول، حقوق شادمان کننده، حق بدی کننده، حق هم کیش و حقوق اهل ذمه بیان شده است. در پایان مباحثی درباره سند رساله حقوق و اثبات مستند بودن این رساله و استناد آن به امام سجاد مطرح شده است.

[ش]

۴۲. شخصیت و عظمت حضرت امام زین العابدین (ع) و شرح حقوق خمسین [فارسی]

ترابی، ابوتراب، قم، انتشارات نسیم حیات، ۱۳۸۸، ۴۰۴ صفحه.

ص: ۳۱۲

۴۳. شرح احکام القانونیه فی رساله الحقوق للامام زین العابدین (ع) [عربی]

عبودی، عباس، بیروت، منشورات الحلبي، ۲۰۱۲ م، ۱۹۲ ص.

۴۴. شرح رساله حقوق از سرچشمه نور ولایت و حکمت مولانا علی بن الحسین بن ابیطالب علیه الصلوه والسلام [فارسی]

لطفی، اسماعیل، تهران، انتشارات ثامن الحجج، چاپ اول، ۱۳۸۷، ۵ جلد، وزیری.

این اثر شرح و توضیح مختصری بر آموزه‌ها و معارف و تعلیمی است که در رساله حقوق امام سجاد (ع) آمده است. نگارنده در این مجموعه، مفاد ۵۱ حق را با استفاده از آیات و روایات به تفصیل معرفی کرده و ابعاد مختلف آن را شرح داده است که

عبارتند از: ج ۱: حاوی شرح ده حق؛ ج ۲: حاوی حق صلاه، حق حج و حق صوم؛ ج ۳: حاوی شرح ده حق؛ ج ۴: حاوی شرح ده حق؛ ج ۵: حاوی شرح ۱۹ حق.

۴۵. شرح رساله الحقوق للامام زين العابدين (ع) [عربی]

قبانجی، سید حسن، بیروت، موسسه دارالتفسیر، چاپ سوم، ۱۹۶۳ م، ۲ جلد، وزیری؛ نجف اشرف، مطبعة الاداب، ۱۹۶۴ م، ۶۶۰ صفحه، وزیری؛ قم، موسسه اسماعیلیان، ۴۰۶، بیروت، دارالاضواء، ۱۴۰۹، ۲ جلد، ۱۳۱۰ صفحه، وزیری.

۴۶. شرح رساله الحقوق للامام زين العابدين علي بن الحسين (ع) [عربی]

درویش، سیدطاهر عیسی، بیروت، دار و مکتبه الهلال؛ دارالبحار، چاپ اول، ۲۰۰۴ م، ۲۴۷ صفحه، وزیری.

۴۷. شرح رساله الحقوق للامام زين العابدين (ع) [عربی]

ساعدی نجفی، مهدی، بیروت، دار المرتضی، ۱۴۲۶ ق، ۸۶۴ ص، وزیری.

ص: ۳۱۳

۴۸. شرح رساله حقوق امام سجاد (ع) و مختصری از زندگانی آن حضرت [فارسی]

حاجیانی دشتی، عباس، قم، انتشارات موعود اسلام، چاپ اول، ۱۳۸۷، ۲۰۸ صفحه، وزیری.

مختصری از زندگانی امام سجاد (ع) و شرح و ترجمه مطالب مندرج در کتاب و رساله الحقوق منسوب به ایشان است. در نوشتار حاضر ابتدا گوشه‌ای از زندگانی و فضایل امام سجاد برشمرده شده و آنگاه اسناد روایی مربوط به کتاب رساله الحقوق بررسی شده است. در ادامه نگارنده ابتدا اصل متن عربی کتاب را ذکر کرده و پس از ترجمه توضیحاتی راجع به فقرات مهم آن ارائه می‌نماید. حقوق خداوند، اعضاء و جوارح

بدن انسان، حقوق رهبران و امامان، حقوق رعیت و زیردستان، حقوق خویشاوندان، حق نفس انسان بر او، بررسی معنای عبادت و اقسام عبادت‌کنندگان از مباحث مهم مندرج در این کتاب است.

۴۹. شرحی بر رساله حقوق حضرت سجاد (ع) [فارسی]

میرتقی، مصطفی، یزد، مصطفی میرتقی، چاپ اول، ۱۳۷۲، ۸۷ صفحه.

۵۰. شرحی بر رساله حقوق امام سجاد (ع): به پیوست متن اعلامیه‌ی جهانی حقوق بشر و اعلامیه‌ی اسلامی حقوق بشر

صحتی سهروردی، محمد، قم، فقه الثقلین، چاپ دوم، ۱۳۹۳، ۴۰۵ صفحه.

[ص]

۵۱. صاحبان حق در رساله حقوق امام سجاد (ع) [فارسی]

محمدی‌راد، حمید، قم، دار الغدیر، چاپ دوم، ۱۳۷۸، ۲۲۴ صفحه، رقعی.

ص: ۳۱۴

نویسنده با استفاده از آیات و احادیث معصومین (ع) و با شیوه‌ای اخلاقی به موضوع صاحبان حق پرداخته است. وی از رساله‌ی الحقوق امام سجاد (ع) نیز بهره برده است. مؤلف ابتدا به بحث منشأ حقوق پرداخته است. آنگاه از حق خداوند و حق قرآن سخن به میان آورده است. سپس حق اعضاء و جوارح را بیان کرده است. انواع غذاهای حرام و میانه‌روی در خوردن غذای حلال از دیگر موضوعات این کتاب است.

۵۲. صاحبان حقوق در رساله حقوق امام سجاد (ع) [فارسی]

احمدی ندوشن، علیرضا، یزد، انتشارات نیکوروش، چاپ اول، ۱۳۸۱، ۲۶ صفحه.

۵۳. فی رحاب رساله‌ی الحقوق: شرح رساله‌ی الحقوق للإمام زین العابدین (ع) [عربی]

قاسم، نعیم، بیروت، دارالمحجّة البيضاء، چاپ اول، ۱۴۲۴ ق، ۶۸۵ صفحه، وزیری.

عنوان دیگر: شرح رساله‌ی الحقوق للإمام زین العابدین (ع)

۵۴. قبسات من رساله‌ی الحقوق [عربی]

القطیفی، ضیاء السید عدنان الخباز، قم، دار زین العابدین علیه السلام، چاپ اول، ۱۴۳۱ ق، ۲۶۴ صفحه، وزیری.

۵۵. القانون الاخلاقی فی رساله‌ی الحقوق للإمام علی بن الحسین زین العابدین (ع) [عربی]

مشایخی، قدرت الله، ترجمه کمال السید، قم، موسسه انصاریان، چاپ اول، ۱۴۳۲ ق، ۶۷۲ ص، وزیری.

رویکردی اخلاقی به حقوق با توجه به رساله‌ی الحقوق امام سجاد علیه السلام است. در این پژوهش به تجزیه و تحلیل مواد حقوقی مندرج در این رساله پرداخته شده و ابعاد مختلف حقوق اجتماعی و فردی از منظر امام سجاد بررسی گردیده است. نگارنده عناوین حقوقی رساله حقوق امام زین‌العابدین را به همراه متن مربوط به آن

ص: ۳۱۵

ذکر نموده و سپس به شرح حقوق اعضای بدن انسان مانند چشم، گوش، پاها، دست‌ها، شکم، فرج (عورت) و حقوق عبادی مانند حق نماز، روزه، حج، صدقه (انفاق)، قربانی، حق حاکم بر رعیت، حق استاد بر شاگرد، مولی و عبد، رئیس و مرئوس، شاگرد بر معلم، زوج و زوجه، مالک و مملوک، حقوق خویشاوندان اعم از پدر و مادر، فرزند، برادر و سایر حقوق اجتماعی پرداخته است. در بخش دیگری از کتاب، حقوق خداوند بر انسان مانند حق اطاعت و بندگی و حقوق نفس بیان شده و ابعاد مختلف این موضوعات مورد بررسی اخلاقی و حقوقی قرار گرفته است. نگارنده برای شرح دیدگاه‌های امام سجاد از آیات، روایات و سایر موازین حقوقی و اخلاقی بهره گرفته و زوایای مختلف انواع حقوق را تبیین نموده است.

۵۶. قصص و عبر من رساله الحقوق [عربی]

الزهیری الجعفری، اشرف، بیروت، دارالامیره للطباعة والنشر والتوزیع، چاپ اول، ۱۴۳۱ ق، ۲۹۳ ص،، وزیری.

[ک]

۵۷. کودکم مواظب باش: برگرفته از رساله حقوق (مدرسه امام سجاد ۵) [فارسی]

حیدری صدر، مهدی (شعر)، غلامرضا حیدری ابهری (نثر)، تصویرگر: کلثوم نظری، قم، نشر جمال، چاپ اول، ۱۳۸۸، ۱۲ صفحه، خشتی.

[گ]

۵۸. گزیده رساله حقوق امام سجاد (ع) [فارسی]

مجمع دینی صادقیه (گردآورنده)، تهران، انتشارات اندیشه پویا، چاپ اول، ۱۳۸۱، ۱۷۲ صفحه، رقعی.

ص: ۳۱۶

[ل]

۵۹. لحظه‌ای نشو غافل: برگرفته از رساله حقوق (مدرسه امام سجاد ۲) [فارسی]

حیدری صدر، مهدی (شعر)، غلامرضا حیدری ابهری (نثر)، تصویرگر: کلثوم نظری، قم، نشر جمال، چاپ اول، ۱۳۸۸، ۱۲ صفحه، خشتی.

[م]

۶۰. مبانی قرآنی رساله الحقوق امام سجاد (ع) [فارسی]

عرفانی طلب، حسینعلی، سبزوار، خمسه النجباء، چاپ اول، ۱۳۹۲، ۲۵۲ ص.

کتاب حاضر در اصل پایان نامه نویسنده در مقطع کارشناسی ارشد رشته علوم قرآن و حدیث است. این اثر به شرح رساله حقوق امام سجاد علیه السلام می پردازد و مبنای هریک از حقوق مطرح شده در رساله حقوق امام سجاد در قرآن مورد بررسی قرار گرفته و آیات مربوطه آورده شده است. این اثر از پنج فصل تشکیل شده است که در فصل اول با عنوان کلیات و مفاهیم به کلیات تحقیق، معنانشناسی واژه حق، مستندات قرآنی حق، سیری در زندگانی و حیات علمی امام سجاد (ع)، امام سجاد (ع) از دیدگاه شیعه و اهل سنت و آثار امام سجاد (ع) پرداخته شده است. فصل دوم حقوق الهی را مورد بررسی قرار داده است که مهم ترین موضوعات مطرح شده در آن عبارتند از: حق الله، حق الصلاة، حق الصوم و حق الصدقه. فصل سوم به حقوق فردی مشتمل بر حق نفس، حق اللسان، حق السمع، حق بصر، حق رجل، حق ید، حق بطن، حق فرج اشاره نموده است. فصل چهارم نیز به حقوق اجتماعی شامل: حق معلم، حق شاگرد، حق همسر، حق مادر، حق پدر، حق فرزند، حق برادر، حق موذن، حق همسایه، حق مال و ثروت و حق سائل و مسئول پرداخته شده است. در فصل پنجم به نتیجه گیری مباحث مطرح شده پرداخته است.

۶۱. مدرسه امام سجاد (ع) [فارسی]

شعر از مهدی وحیدی صدر، نثر غلامرضا حیدری ابهری قم، نشر جمال، چاپ چهارم، ۱۳۸۷، ۱۲ صفحه

ص: ۳۱۷

کتاب مدرسه ی امام سجاد نخستین بازنویسی رساله حقوق برای کودکان است، که برای گروه سنی ب و ج تهیه گردیده است.

۶۲. مثل عروسک ها: منظومه ای در باره حقوق بدن بر انسان: برداشتی آزاد از رساله الحقوق امام سجاد (ع) [فارسی]

علوی فرد، یحیی، قم: موسسه بوستان کتاب، ۳۰. ۱۳۹۲ ص.: مصور.

نویسنده در کتاب حاضر از رساله حقوق امام سجاد (ع) الهام گرفته و قصد داشته است تا به صورت غیرمستقیم نوجوانان را با بخشی از فضای روز قیامت آشنا کند. مثل عروسک ها یک داستان منظوم تخیلی - تمثیلی برای گروه سنی نوجوان است که موضوع آن به حقوق اعضای بدن بر انسان اختصاص دارد. نویسنده در این اثر سعی کرده که حقوق اعضای بدن و اهمیت آنها را به مخاطب یادآوری کند. او برای بیان این موضوع از داستانی تخیلی بهره برده که منظوم است. استفاده از وزن و قافیه در این اثر منظوم بر جذابیت کار افزوده است.

شخصیت اصلی این داستان، نوجوانی است که خواب وحشتناکی می بیند و اعضایش یکی یکی از او می گریزند و ... داستان با بیداری او به پایان می رسد. این بیداری برای او خیلی خوشایند است. شاعر در ادامه اثر خود، به صورت غیر مستقیم فضای خواب را مثل فضای روز قیامت به تصویر می کشد که اعضا در آن به حرف می آیند. همچنین ترتیب فرار اعضا را به همان ترتیبی قرار می دهد که هنگام مرگ اتفاق می افتد.

ص: ۳۱۸

۶۳. معجم اعراب الفاظ رساله الحقوق [عربی]

عباس، محمدجلیل، بیروت، العتبه الحسینیة المقدسة (قسم العلاقات العامة) علی هامش مهرجان تراثیل سجادیة الاول، چاپ اول، ۱۴۳۶ ق، ۴۶۳ ص، وزیری.

۶۴. منتخب رساله حقوق امام سجاد (ع): شرح نراقی [فارسی - عربی] حیدری نراقی، علی محمد، قم، انتشارات مهدی نراقی، چاپ اول، ۱۳۸۷، ۳۶۸ صفحه، جیبی.

۶۵. منتخبی از رساله حقوق حضرت امام سجاد (ع) [فارسی - عربی]

دفتر نمایندگی سازمان تبلیغات اسلامی در کارخانه تولید آلومینیوم ایران (ایرالکو) (تهیه و تنظیم)، تهران، انتشارات ارغنون، چاپ اول، ۱۳۷۱، ۵۹ صفحه، جیبی.

۶۶. منشور حق: برگزیده‌ای از رساله حقوق امام سجاد (ع) [فارسی - عربی]

تهران، انتشارات کارا، چاپ اول، ۱۳۸۰، ۲۷ صفحه.

۶۷. منشور متعالی حقوق در اسلام: رساله حقوق وجود مبارک امام سجاد (ع) [فارسی]

طباطبایی، سیدعلی، قم، مطبوعات دینی، چاپ اول، ۱۳۹۲، ۱۱۶ ص.

متن و ترجمه رساله حقوق امام سجاد (ع) می‌باشد که به‌همراه مقدمه مفصلی درباره آن، ارایه گردیده است. امام (ع) در این رساله، حقوق طیف وسیعی از افراد و اشیاء بر انسان را مورد توجه قرار داده که برخی از آن‌ها عبارت‌اند از: حق خداوند متعال، حق انسان بر خودش، حق اعضا و جوارح و اعمال عبادی و همچنین، حق اقشار گوناگون مردم. نگارنده در ابتدا مقدمه‌ای بر این اثر نوشته که حجم بیش‌تر مطالب کتاب را به خود اختصاص داده و در خلال آن، هشتاد نکته درباره این رساله، بیان نموده است. برخی از نکته‌ها بدین شرح است: مفهومی بودن حقوق و نه ماهوی بودن

ص: ۳۱۹

آن، ارتباط ثبوت حقوق به بینش توحیدی، شناخت انسان، پیام انسان رشدیافته و به کمال‌رسیده، شناخت آزادی و اخلاق، ملاک انسانیت انسان، اصول حیات معقول انسانی، عبودیت و بندگی، نکته‌های مهم توحیدی، فقر محض بودن انسان، مطرح کردن نگاه‌های آلوده به‌عنوان علتی برای اضطراب قلب و راز قرارگرفتن دستور احسان به والدین در کنار فرمان توحید عبادی.

۶۸. مهربان و خندان باش: برگرفته از رساله حقوق (مدرسه امام سجاد ۴) [فارسی]

حیدری صدر، مهدی (شعر)، غلامرضا حیدری ابهری (نثر)، تصویرگر: کلثوم نظری، قم، نشر جمال، چاپ اول، ۱۳۸۸، ۱۲ صفحه، خشتی.

ص: ۳۲۱

فصل دوم: ترجمه های فارسی رساله حقوق

۱. اساس عرفان واقعی: ترجمه‌ای روان بر رساله حقوق حضرت زین‌العابدین (ع) [فارسی عربی]

کاظمی، محسن، نشر میم، ۱۳۸۵، ۹۶ صفحه.

۲. ترجمه رساله حقوقی امام سجاد (ع) [فارسی عربی]

بهتاش، محمدرضا (مترجم)، تهران، نشر سبحان، چاپ اول، ۱۳۸۹، ۹۶ صفحه.

چاپ دوم، ۱۳۹۳.

۳. ترجمه رساله‌الحقوق امام چهارم حضرت علی بن‌الحسین زین‌العابدین (ع) به نظم فارسی [فارسی عربی]

راحتی سبزواری، حسن، مشهد: ضریح آفتاب، ۱۳۸۵، ۷۹ صفحه.

۴. ترجمه رساله الحقوق: به انضمام کلمات قصار آن حضرت (من کتاب تحف العقول عن آل الرسول للحرانی) [فارسی عربی]

نادری، غلام حسین، تهران، انتشارات اسلامیة، ۴۰ ۱۳۶۰ صفحه.

۵. ترجمه رساله الحقوق امام سجاد (ع): سیمای مؤمنین [فارسی عربی]

قبادی، محمدصادق، قم، انتشارات حلم، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۹۶ صفحه، جیبی.

در این نوشتار حقوقی را که حضرت امام سجاد (ع) ذکر کرده است. به صورت موضوعی دسته‌بندی شده و در هفت فصل بیان گردیده است. در فصل اول حق خداوند بر مردم چون: تقوی، نصیحت و همکاری برای اقامه حق در جامعه، نیکی، شکر، رضا و صبر، زیارت برادر مؤمن .. ذکر شده است. در فصل دوم حقوق اعضاء

ص: ۳۲۲

و جوارح بدن چون حق نفس، حق زبان، حق گوش، حق چشم، حق پا، حق دست، حق شکم، حق عورت، بیان گردیده است. در فصل سوم حقوق واجبات مانند حق نماز، حق روزه، حق حج و قربانی، حق صدقه، برشمرده شده است. در فصل چهارم حقوق فرمانروایان و سرپرستان از قبیل حق معلم و حق ولی ذکر می‌شود. در فصل پنجم حق رعیت اعم از شاگرد، همسر و غلام بیان شده است و در فصل ششم حقوق خویشاوندان نسبت به هم و بالاخره در فصل هفتم نیز حقوق متقابل مردم نسبت هم بیان می‌گردد.

۶. ترجمه و شرح رساله الحقوق امام سجاد (ع) [فارسی عربی]

سپهری، محمد، قم، انتشارات دارالعلم، چاپ ششم، ۱۳۸۰، ۱۹۶ صفحه، وزیری.

نویسنده در این کتاب با استفاده از آیات، روایات و سخنان دانشمندان اسلامی به شرح و بررسی انواع حقوق ذکر شده در کتاب رساله الحقوق امام سجاد (ع) پرداخته است. وی ابتدا مروری به زندگی درخشان امام سجاد (ع) داشته و سپس به معرفی شیخ صدوق به عنوان یکی از دانشمندان فقها و محدثان بزرگ اسلامی که کتاب رساله الحقوق امام سجاد (ع) از بین منابع روایی و کتاب های ایشان نقل شده است پرداخته است. نویسنده با اشاره به حوادث مهم دوران امام سجاد (ع) به معرفی و توصیف دو کتاب صحیفه سجادیه و رساله الحقوق آن امام و همچنین ترجمه ها و شرح های رساله الحقوق و بررسی سند این رساله و ارائه متن رساله و ترجمه آن، به شرح مفاد این رساله پرداخته است. نویسنده هریک از حقوق را به صورت جداگانه ذکر کرده و سپس توضیحی کلی درباره مفهوم آن حق ارائه کرده و آنگاه با استفاده از آیات قرآن و روایات معصومین به توضیح بیشتر مفاد حقوق الهی، حقوق انسان ها و حقوق سایر جانداران پرداخته است. وی همچنین اشعاری از شاعران، سخنانی از متفکران غیراسلامی و اسلامی نیز در تبیین سخنان خویش استفاده نموده است. حقوقی را که وی طبق متن رساله الحقوق امام سجاد (ع) به آنها اشاره کرده و شرح

ص: ۳۲۳

می نماید عبارت از: حق خداوند بر بندگان، حق نفس انسان بر او، حق زبان، حق گوش، حق پاها، حق معده و حق عورت انسان بر او، حق نماز، حق حج، حق روزه، حق صدقه، حق هدی (قربانی در راه خدا) حق حاکم و رعیت نسبت به هم، حق معلم و شاگرد نسبت به یکدیگر، حق مولی بر عبد، حق زیر دستان بر مولی و رئیس، حقوق متقابل همسران، حق متقابل والدین و فرزندان نسبت به هم، حقوق برادران دینی و نسبی نسبت به هم، حقوق آزاد شونده و آزاد کننده، حقوق مؤذن و امام جماعت حقوق همنشین، حقوق همسایه، حق همراه، حق شریک، حق مال، حق طلبکار، حق معاشرت با مردم، حق مدعی، حق طرف مخاصمه، حق مشورت کننده و نصیحت خواه، حق بزرگتر و کوچکتر، حق سائل و مسئول، حق بدی کننده و شاد کننده، حق همکیشان و حق اهل ذمه می باشد.

۷. ترجمه رساله حقوق امام سجاد (ع) [فارسی عربی]

مولوی نیا، محمد جواد، قم، انتشارات موسسه انتشاراتی امام عصر (عج)، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۱۲۸ صفحه، رقعی.

مؤلف در این کتاب به زندگی و سجایای امام سجاد (ع) و حوادث زمان وی و ذکر خلفای معاصرش می پردازد. نیز با اشاره به آثار ماندگار امام سجاد (ع) و ادعیه منقول از امام سجاد (ع) مانند صحیفه سجادیه، مناجات خمسۀ عشر، دعای ابوحمزه ثمالی و رساله حقوق، به معرفی اجمالی ابوحمزه ثمالی از یاران آن حضرت می پردازد. بخشی از کتاب به تبیین و توضیح رساله حقوق امام سجاد (ع) اختصاص دارد. در این رساله پس از تشریح معنای حق، حقوقی که بر گردن هر مسلمان قرار دارد مانند حق خداوند، حق انسان بر خودش، حق نماز، حق روزه، حق صدقه، حق پیشوا، حق دوست، حق خویشان، حق پدر و مادر، حق رعیت و زیردستان و دیگران در قالب پنجاه بند بیان شده است. در بخشی دیگر مطالبی در باره قرآن و

تفسیر برخی از آیات از زبان امام سجاد (ع) و روایات رسول خدا (ص) و

ص: ۳۲۴

امیرالمؤمنین (ع) به روایت امام سجاد (ع) و نیز روایات فقهی و برخی از مباحث عقیدتی و کلامی مورد بحث و بررسی قرار گرفته است. این کتاب به شیوه توصیفی و تحلیلی تهیه شده و در آن از منابع سنی و شیعی استفاده گردیده است. عنوان دیگر: رساله حقوق امام سجاد (ع): حقوق و روابط اجتماعی، قم، انتشارات خرم، چاپ اول، ۱۳۷۹، ۱۲۸ صفحه، رقعی.

۸. رساله حقوق امام سجاد (ع) [فارسی عربی]

افشاری، محمدحسین (مترجم)، قم، انتشارات مشهور، ۱۳۸۸، ۱۰۴ صفحه.

۹. رساله حقوق امام سجاد (ع) [فارسی عربی]

خورشیدی، محمدحسین (مترجم)، قم، انتشارات انتخاب اول، ۱۳۸۹، ۴۸ صفحه.

۱۰. رساله حقوق امام سجاد (ع) [فارسی عربی]

روحانی معین، داوود (مترجم)، قم، انتشارات طاووس بهشت، ۱۳۹۳، ۹۵ صفحه.

۱۱. رساله حقوق امام سجاد (ع) [فارسی عربی]

شیروانی، علی، قم، انتشارات دارالفکر، چاپ اول، ۱۳۸۲، ۱۳۶ صفحه، رقعی.

رساله الحقوق از امام سجاد (ع) در متون قدیمی از جمله کتاب تحف العقول، من لایحضره الفقیه و خصال نقل شده و اینک متن عربی این رساله با ترجمه فارسی با این موضوعات فراهم آمده است: حق خداوند، حق انسان بر خود، حقوق کارهای عبادی، حقوق پیشوایان، حقوق رعیت، و حق خویشاوندی، حق نفس، حق زبان، حق گوش، حق چشم، حق پا، حق دست، حق شکم، حق عورت، حق نماز، حق روزه، حق حج و قربانی، حق صدقه، حق حاکم، حق معلم، حقوق مالک، حق زیر دست،

حق متعلم، حق همسر، حق مادر و پدر، حق فرزند، حق برادر، حق نیکو کار،

ص: ۳۲۵

حق اذان گو، حق امام جماعت، حق هم‌نشین، حق همسایه، حق هم صحبت، حق شریک، حق مال و دارایی، حق طلب‌کار، حق معاشر، حق طرف مدعی تو، حق مشورت کننده، حق اندرزخواه و اندرزگو، حق سال خردگان، حق خردسالان، حق سائل و مسئول، حق شاد کننده، حق کسی که از او به تو بدی رسیده، حق هم‌کیشان، و حق اهل ذمه.

۱۲. رسالة الحقوق للامام زين العابدين (ع) [عربی]

تهران، انتشارات بین المللی الهدی، چاپ اول، ۱۳۷۶، ۵۶ صفحه، جیبی.

۱۳. رساله الحقوق امام سجاد (ع) [فارسی عربی]

رنجبری حیدرباغی، احمد، قم، انتشارات حضور، چاپ دوم، ۱۳۸۵، ۸۰ صفحه، جیبی.

۱۴. رساله‌الحقوق امام سجّاد (ع) [فارسی عربی]

عزیزی، عباس (مترجم)، قم، انتشارات صلاه، ۱۳۹۳، ۷۹ صفحه.

۱۵. رساله الحقوق امام سجّاد (ع) [فارسی عربی]

رزاقی، محمود (مترجم)، اصفهان، انتشارات همگام با هستی، چاپ اول، ۱۳۸۸، ۱۲۰ صفحه، رقعی.

۱۶. رساله الحقوق للامام زين العابدين (ع) [عربی]

تهران، مجمع جهانی اهل بیت (ع)، ۱۴۱۸. ق، ۵۶ صفحه، جیبی.

۱۷. رساله الحقوق للامام علي بن الحسين (ع) [عربی]

قم، انتشارات انصاریان، چاپ اول، ۱۳۸۰، ۴۰ صفحه، رقعی.

۱۸. رساله حقوق امام سجّاد (ع) [فارسی عربی]

مشهد، انتشارات برکات اهل بیت علیهم السلام، چاپ اول، ۱۳۸۹، ۹۵ صفحه.

ص: ۳۲۶

۱۹. رساله حقوق [فارسی عربی]

میانجی، ابراهیم، تهران، انتشارات مرتضوی، ۱۳۵۹، ۴۰ صفحه.

۲۰. رساله حقوق [فارسی عربی]

مختار، عبدالهادی (تحقیق)، بغداد، [بی نا]، ۱۳۶۹، ۱۷۹ صفحه؛ تهران، انتشارات دارالتوحید، ۱۴۰۲، ۳۶ صفحه، جیبی.

۲۱. رساله حقوق امام زين العابدين (ع) [فارسی عربی]

موسوی گلپایگانی، جمال الدین (مترجم)، (تهران)، مرکز نشر پاشا، ۱۳۷۶، ۳۲ صفحه.

۲۲. رساله حقوق امام سجّاد (ع) [فارسی عربی]

دهقانی، رضا، تهران، انتشارات نسیم حیات، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۸۸ صفحه، جیبی؛ قم، دارالفکر، چاپ دوم، ۱۳۸۵، ۱۳۶ صفحه، رقعی.

۲۳. رساله حقوق امام سجّاد (ع) [فارسی عربی]

کشفی شاهرودی، محمد، تهران، انتشارات دانشوران، چاپ اول، ۱۳۷۷، ۶۳ صفحه؛ شاهرودی، محمد، تهران، انتشارات صائب، چاپ اول، ۱۳۸۱، ۸۰ صفحه، رقعی.

در این کتاب احادیثی از امام سجاد (ع) درباره حقوق اعم از حق چشم، گوش، حق نماز، روزه صدقه، استاد، خویشاوندان، پدر، برادر، امام جماعت، همسایه، شریک، حق بزرگسالان و خردسالان گردآمده است. متن عربی این احادیث با ترجمه فارسی همراه است.

۲۴. رساله شریفه حقوق حضرت امام سجاد (ع) [فارسی عربی]

اصغری همدانی، علی، قم، انتشارات سلسله، چاپ اول، ۱۳۸۶، ۱۱۲ صفحه، رقعی.

ترجمه‌ای روان از رساله حقوق امام سجاد (ع) است. در مقدمه مطالبی درخصوص مسئولیت‌انسان در برابر خدا و آفریده‌های او و نیز اهمیت رساله حقوق امام سجاد (ع)

ص: ۳۲۷

بیان شده؛ سپس متن کامل رساله که مشتمل بر پنجاه و یک حق است اعراب‌گذاری و ترجمه و در ۵۱ فصل تدوین گردیده است. در پایان رساله حدیثی ارزشمند از امام باقر (ع) درباره بازخواست قرار گرفتن همه مردم در روز قیامت نسبت به حقوق این دنیا آمده است. در این رساله، امام سجاد با نگاهی تیزبین و حکیمانه و در کمترین عبارات وظایف و تعهدات انسان را نسبت به آنچه با او مرتبط است بیان می‌کند. در این رساله حق خداوند و حاکم و همسایه، حق دشمن و دوست و شریک، حق اعضای بدن، حق عبادات، حق معلم و حق همسر، مجموعه‌ای از حقوق معنوی، اجتماعی، سیاسی و خانوادگی را تشکیل داده است.

۲۵. رساله‌ی حقوق امام سجاد (ع) [فارسی عربی]

حسین پور، عبدالعلی، اصفهان، انتشارات شهید حسین فهمیده، چاپ دوم، ۱۳۸۵، ۴۸ صفحه، جیبی. ۱۳۸۶، ۱۱۲ صفحه، رقعی.

۲۶. صراط المومنین در ترجمه رساله حقوقیه حضرت امام زین العابدین (ع) [فارسی عربی]

اسلامی جاسبی، قوام، قم، علامه [مرکز پخش]، ۱۳۵۶، ۲۳۲ صفحه، وزیری. (کتابخانه مدرسه عالی فقه و معارف اسلامی حجتیه)

۲۷. صفات متقین (ترجمه رساله الحقوق امام سجاد (ع) [فارسی عربی]

قبادی، محمدصادق (مترجم)، قم، انتشارات حلم، ۱۳۸۵، ۹۶ صفحه.

۲۸. طریق نور: ترجمه و شرح رساله الحقوق امام سجاد (ع) و ...

[فارسی عربی]

حجازی، زهرا سادات، تهران، انتشارات تام، چاپ اول، ۱۳۸۰، ۱۳۴ صفحه، رقعی.

ص: ۳۲۸

۲۹. گوهر گرانمایه بها: ترجمه رساله حقوق سخنان امام چهارم امام زین العابدین پیرامون بخشی از وظایف انسان‌ها در جامعه اسلامی [فارسی - عربی]

نجفی، ضیاء الدین، تهران، انتشارات آثار اهل بیت (ع)، ۱۳۹۱، ۵۴ صفحه.

۳۰. مائده آسمانی یا ترجمه رساله حقوق امام زین العابدین (ع) [فارسی عربی]

قهستانی، معصوم، مشهد، کتابفروشی جعفری، [بی تا].

۳۱. متن و ترجمه رساله حقوق امام سجاد (ع) [فارسی عربی]

خلیلی، محمدجواد (مترجم)، تدوین و ویرایش محمدهادی زاهد غروی، قم، انتشارات علامه بهبهانی، ۱۳۸۹، ۱۲۵ صفحه.

۳۲. متن و ترجمه‌ی رساله الحقوق امام سجاد (ع) [فارسی عربی]

رنجبری حیدر باغی، احمد (مترجم)، قم، انتشارات حضور، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۸۰ صفحه.

ص: ۳۲۹

فصل سوم: رساله حقوق (ترجمه های غیرفارسی)

۱. حقوق از دیدگاه امام سجاد (ع) [آذری کریل]

مشایخی، قدرت الله، قم، انتشارات انصاریان، ۱۳۸۶، وزیری

۲. حقوق از دیدگاه امام سجاد (ع) [آذربایجانی بریل]

مشایخی، قدرت الله، ترجمه، فائق ولی اوف، قم، انتشارات انصاریان، چاپ اول، ۱۳۸۴، ۵۹۲ صفحه، وزیری.

۳. حقوق از دیدگاه امام سجاد (ع): شرح رساله الحقوق [اردو]

مشایخی، قدرت الله، ترجمه: نثار احمد زین پوری، قم، انتشارات انصاریان، چاپ اول، ۱۳۸۴، ۵۴۲ صفحه، وزیری.

۴. حقوق از دیدگاه امام سجاد (ع) [انگلیسی]

مشایخی، قدرت الله؛ پیراوی، علی (مترجم)، قم، انتشارات انصاریان، ۱۴۲۳ ق.، وزیری.

۵. حقوق از دیدگاه امام سجاد (ع) [فرانسه]

مشایخی، قدرت الله؛ مهدوی دامغانی، فریده (مترجم)، قم، انتشارات انصاریان، ۱۴۳۳ ق. وزیری.

۶. رساله حقوق [اردو]

زین پوری، نثار احمد (مترجم)، تهیه کننده معاونت امور بین الملل مجمع جهانی اهل بیت علیهم السلام با همکاری نمایندگی مجمع، چاپ اول، ۱۳۹۱ ش.

۷. رساله الحقوق الامام علی بن الحسین زین العابدین (ع) [اردو]

توحید، محمد علی (مترجم)، البلاغ المبین.

ص: ۳۳۰

۸. رساله حقوق [ارمنی]

گروه مترجمان، معاونت امور بین الملل مجمع جهانی اهل بیت علیهم السلام با همکاری رایزنی جمهوری اسلامی ایران در ایروان، چاپ اول، ۱۳۹۳ ش.

۹. رساله حقوق [امهری]

تهیه کننده معاونت امور بین الملل مجمع جهانی اهل بیت علیهم السلام با همکاری رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در اتیوپی، چاپ اول، ۱۳۹۳ ش.

۱۰. رساله حقوق [انگلیسی]

پیراوی، علی و خانم لیزا زینب مورگان، مترجم، انتشارات انصاریان، ۲۰۰۶ م.

کتاب در بردارنده رساله الحقوق امام علی بن الحسین علیه السلام و ترجمه آن به زبان انگلیسی است. مترجمان در این اثر از ترجمه پروفیسور ویلیام چیتیک برای همنوایی شکلی ترجمه نیز استفاده کرده اند و به شرح اصل رساله نیز پرداخته اند.

۱۱. رساله حقوق [انگلیسی]

رضوی، سعید اختر (مترجم)، تهران، موسسه جهانی خدمات اسلامی، ۱۳۷۰

۱۲. رساله حقوق [انگلیسی]

چیتیک، ویلیام (مترجم)، مؤسسه فرهنگی اسلامی، ۱۴۱۱ هـ، وزیری.

۱۳. رساله حقوق [انگلیسی]

سلیمان، حسین (مترجم)، قم، انتشارات یاس الزهراء، ۱۳۹۱ ش، ۴۵ صفحه.

۱۴. رساله الحقوق للامام علی بن الحسین (ع) [پرتغالی]

خزرجی، شیخ طالب حسین (مراجعة و اشراف و تعلیق)، ترجمه: ناصرالدین طالب الخزرجی، برزیل، مرکز اسلامی در برزیل، چاپ اول، ۱۴۲۶ ق. - ۲۰۰۵ م، ۱۵۴ صفحه، رقعی.

ص: ۳۳۱

۱۵. رساله حقوق [تاجیکی]

حکیم جان، ح. (مترجم) با همکاری کانون فرهنگی دانش پژوهان تاجیکستان، چاپ اول، ۱۳۹۱ ش.

۱۶. رساله حقوق [تاگالوگ]

هاویر، زینب (مترجم)، تهیه کننده مجمع جهانی اهل بیت علیهم السلام با همکاری ریزی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در مانیل، چاپ اول، ۱۳۹۱ ش.، وزیری.

۱۷. رساله حقوق [تایلندی]

شریف، محمد (مترجم)، تایلند، مجمع جهانی اهل بیت علیهم السلام، ۱۳۹۳ ش.

۱۸. رساله حقوق [چینی]

سو، سلیمان بای جی (مترجم)، مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی (ص)، نمایندگی المصطفی در چین، ۱۳۹۳ ش.، ۶۰ صفحه.

۱۹. رساله حقوق امام سجاد (ع) [روسی]

نراقی، مهدی، ترجمه محمود فیض، تهران، انتشارات بین المللی الهدی، ۲۰۰۰ م.

۲۰. رساله حقوق [صربی]

دراگوویچ، الکساندر (مترجم)، تهیه کننده معاونت امور بین الملل مجمع جهانی اهل بیت علیهم السلام با همکاری ریزی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در صربستان، چاپ اول، ۱۳۹۱ ش.

۲۱. رساله حقوق از دیدگاه امام سجاد (ع) [فرانسه]

مشایخی، قدرت الله، ترجمه، کمال جیروم، قم، انتشارات انصاریان، چاپ اول، ۱۳۸۴، ۵ صفحه، رقعی.

۲۲. رساله حقوق [فرانسه]

کورسل، کمال ژروم (مترجم)، دفتر نشر فرهنگ اسلامی.

ص: ۳۳۲

۲۳. رساله حقوق [مالایی]

زهیری، کامل و عسکری، حسن (مترجمان)، مجمع جهانی اهل بیت علیهم السلام،

۲۴. رساله حقوق امام سجاد (ع) [یونانی]

میستاکیدو، لینا (مترجم)، یونان، انتشارات سیدریس، ۲۰۰۶ م، ۴۷ صفحه.

۲۵. رساله حقوق [هندی]

ترجمه گروه مترجمان، تهیه معاونت امور بین الملل مجمع جهانی اهل بیت علیهم السلام با همکاری رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در دهلی نو، چاپ اول، ۱۳۹۳ ش.

۲۶. رساله حقوق [هلندی]

تهیه شده توسط مجمع جهانی اهل بیت علیهم السلام.

ص: ۳۳۳

بخش چهارم: نسخه‌های خطی

ص: ۳۳۵

۸

نسخه‌های خطی (گزیده) ۹

۸ حبیبی، سلمان، کتاب شناسی امام سجاد «علیه السلام»، صحیفه سجادیه و رساله حقوق، ۱ جلد، مجمع جهانی اهل بیت (علیهم السلام) - تهران - ایران، چاپ: ۱، ۱۳۹۴ ه.ش.

۹ (۱) - یاد آور می گردد. در این اثر برخی از نسخه های خطی آمده است. محققان و پژوهش گران محترم برای اطلاع بیشتر می توانند به کتب ذیل مراجعه نمایند.

۱- الذریعه الی تصانیف الشیعه، شیخ آقابزرگ تهرانی.

۲- کتابنامه صحیفه سجادیه، درگاهی، حسین، تهران، انتشارات راین، چاپ اول، ۱۳۷۸، ۴۸ صفحه، رقعی.

۳- فهرستواره کتاب های فارسی، جلد ۷ و ۸ (بخش عرفان) منزوی، احمد، تهران، مرکز دایره المعارف اسلامی، چاپ اول، ۱۳۸۲، ۱۴۹۷ صفحه، وزیری.

۴- موسوعه زیارات المعصومین علیهم السلام، مؤسسه امام الهادی، قم، انتشارات پیام امام هادی (ع)، چاپ اول، ۱۳۸۳، (جلد ۱) ۴۳۰ صفحه، وزیری.

۱. آمال العارفين في شرح صحيفه سيد الساجدين [عربی]

برغانی قزوینی، میرزا عبدالوهاب بن محمد صالح، (کتابخانه آیه الله مرعشی - شماره ۸۸۵۴)، فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه عمومی آیت الله العظمی مرعشی نجفی، جلد ۲۳، صفحه ۴۱ - ۴۲.

۲. اثبات امامه علی بن الحسین (ع) [عربی]

عیاشی، ابی النضر محمد بن مسعود بن محمد بن عیاش السلمی السمرقندی، معروف به عیاشی، (الذریعه، جلد ۱، صفحه ۸۵).

۳. اخبار علی بن الحسین (ع) [عربی]

جلودی الازدی البصری، ابی احمد عبدالعزیز بن یحیی بن احمد بن عیسی، (الذریعه، جلد ۱، صفحه ۳۴۱).

ص: ۳۳۶

۴. اخبار علی بن الحسین (ع) [عربی]

جعابی البغدادی، ابی بکر محمد بن عمر بن محمد بن سالم بن البراء بن سبره بن سیار التمیمی المعروف بالجعابی البغدادی، (الذریعه؛ جلد ۱، صفحه ۳۴۲).

۵. ادعیه زین العابدین (ع) [عربی]

علوی الحسینی، ناصر بن الرضا بن محمد بن عبد الله، (الذریعه، جلد ۱، صفحه ۳۹۶).

۶. اسفار الداعین علی شرح صحیفه سید العابدین

شامی، محمد بن علی بن احمد، (کتابخانه عمومی خدابخش پتنه - هندوستان، شماره ۲۷۰۳).

۷. الازهار اللطیفه فی شرح مفردات الصحیفه

حسینی الاعرجی الحلی، محمد رضا بن الحسن، (الذریعه، جلد ۱، صفحه ۵۳۴ و جلد ۱۳، صفحه ۳۵۱).

۸. البدیعه النونیة فی مدح الامام السجاد زین العابدین علی بن الحسین (ع) [عربی]

(الذریعه، جلد ۳، صفحه ۷۴).

۵- نسخه های خطی شروح و ترجمه های صحیفه سجادیه، حکیم، سید محمد حسین، قم، کتابخانه بزرگ حضرت آیه الله العظمی مرعشی نجفی، چاپ اول، ۱۳۸۲، ۲۰۸ صفحه، وزیر ی.

۶- کتاب شناسی نیایش، باقریان موحد، رضا، قم، بوستان کتاب قم، چاپ اول، ۱۳۸۶، ۵۱۲ صفحه، رقعی.

۹. التحفة الرضوية في شرح الصحيفة السجادية [عربی]

اردكاني يزدي، قاضي بن كاشف الدين محمد، (كتابخانه ملك تهران، شماره ۵۸۳۴؛ شماره ۵۷۴۶ و ...).

۱۰. التعليقة على الصحيفة السجادية [عربی]

موسوی الكركي، حسين ابن حسن ابن محمد، (الذريعة، جلد ۶، صفحه ۱۴۵).

ص: ۳۳۷

۱۱. الصحيفة السجادية السادسة [عربی]

مازندرانی الحائری، شیخ محمد صالح بن فضل الله، (الذريعة، جلد ۱۵، صفحه ۲۱).

۱۲. الفوائد الشريفة في شرح الصحيفة [عربی]

كفعمی، تقی الدين ابراهيم بن علی، (الذريعة، جلد ۱۳، صفحه ۳۴۶ و جلد ۱۶، صفحه ۳۴۳ و ۳۴۶).

۱۳. المواهب السنية في شرح الصحيفة الكاملة [عربی]

تونى، عبدالواسع بن علامى، (الذريعة، جلد ۲۶، صفحه ۱۹۷، كتابخانه دانشگاه تهران، شماره ۶۲۱۷).

۱۴. المواهب الشريفة في شرح دعاء التوبة من الصحيفة [عربی]

عبد اللطيف، ميرزا محمد محسن، (كتابخانه دانشگاه، تهران، شماره ۲۰۶۵، كتابخانه دانشگاه الازهر، مصر، شماره ۱۸۸ ادعيه).

۱۵. النكت اللطيفة في شرح الصحيفة [عربی]

طريحي، فخر الدين، (الذريعة، جلد ۳، صفحه ۳۵۵ و جلد ۲۴، صفحه ۳۰۶).

۱۶. تبيان اللغة

گیلانی چهاردهی، میرزا محمد علی بن محمد نصیر (كتابخانه آستان قدس رضوی، شماره ۶۱۱۰)، فهرست الفبایی کتب خطی آستان قدس رضوی، صفحه ۱۰۳ (در شرح لغات قرآن مجید و صحیفه سجادیه کامله)

۱۷. ترجمه صحیفه سجادیه

روغنی قزوینی، محمد صالح بن محمد باقر، (آستان قدس رضوی، شماره ۳۱۹۹).

ص: ۳۳۸

۱۸. ترجمه صحیفه سجادیه

صفی، محمد، (دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی مشهد، شماره ۲۲۱)

۱۹. ترجمه صحیفه سجادیه

صالح مازندرانی، محمد هادی بن محمد، معروف به مترجم، (الذریعة، جلد ۴، صفحه ۱۱۲ و جلد ۱۳ صفحه ۳۵۹).

۲۰. ترجمه ملحقات صحیفه سجادیه

حسینی خاتون آبادی، محمد حسین بن محمد صالح، (کتابخانه آستان قدس رضوی، شماره ۱۱۹۸۳).

۲۱. ترجمه الصحیفه السجادیة وملحقاته

نیشابوری، حسن بن ابی القاسم، (کتابخانه دانشگاه استانبول - ترکیه، شماره ۷۳۰۹.Fv۳۰۹.IUK).

۲۲. ترجمه صحیفه سجادیه

ایمور ترکان، صفی قلی بن نوروز، (کتابخانه احسان بخش دانش آباد (شهر لاهور) - پاکستان، شماره ۳۷).

۲۳. تلخیص ریاض السالکین

مؤلف (گمنام)، (کتابخانه مرعشی نجفی، شماره ۱۱۴۸۲)؛ فهرست مرعشی ج ۲۹ صفحه ۱۰۸ - ۱۰۹؛ مرکز احیاء میراث اسلامی قم شرحی بر صحیفه سجادیه، شماره ۲۴۰۹).

۲۴. حاشیة الصحیفه السجادیة [عربی]

طباطبایی النائینی، میرزا رفیع الدین محمد بن حیدر، (الذریعة، جلد ۶، صفحه ۱۴۶).

ص: ۳۳۹

۲۵. حاشیة الصحیفه الکامله السجادیة

طباطبایی الشولستانی، علی ابن حجة الله بن شرف الدین علی بن عبدالله بن حسین بن محمد بن عبدالملک، معروف به امیر شرف الدین، (الذریعة، جلد ۶، صفحه ۱۴۶ و جلد ۱۳، صفحه ۳۵۳).

۲۶. حاشیة علی الصحیفه السجادیة [عربی]

تبریزی الاصفهانی، میرزا عباد الله بن عیسی، (الذریعة، جلد ۶، صفحه ۱۴۶، و جلد ۱۳، صفحه ۳۵۳).

۲۷. حاشیة علی الصحیفه السجادیة [عربی]

رشتی، مولی عبدالغفار، (الذریعة، جلد ۶، صفحه ۱۴۵ و جلد ۱۳، صفحه ۳۵۲).

۲۸. حاشیة علی الصحیفه الکامله [عربی]

حلی، ابن ادیس، (آستان قدس رضوی، شماره ۱۴۸۴۹).

۲۹. حاشیة علی شرح الصحیفه الکامله السجادیة [عربی]

مختارى النائى، بهاء الدين محمد، (الذريعة، جلد ٦، صفحه ١٢٤).

٣٠. رساله فى شرح دعا أبى حمزه ثمالى فى السحر [عربى]

خوانسارى، سيد ابى القاسم جعفر بن الحسين بن قاسم بن محب الله، (الذريعة، جلد ٢١، صفحه ٤٠١).

٣١. روضات المتألهين فى شرح صحيفه سيد الساجدين [عربى]

كاشانى، مولى عبدالرسول المدنى ابن محمد، (الذريعة، جلد ٦ صفحه ٣٠٦).

٣٢. زهد على بن الحسين (ع) [عربى]

شيخ صدوق، ابن جعفر محمد بن على بن الحسين بن موسى بن بابويه القمى، (رجال النجاشى، صفحه ٣٩١).

٣٣. سند الصحيفه السجاديه [عربى]

حسينى، نجم الدين محمد بن الحسن، (الذريعة، جلد ١٢، صفحه ٢٣٥).

ص: ٣٤٠

٣٤. شرافه الأعمال فى شرح دعاء مكارم الأخلاق من (الصحيفه السجاديه) [عربى]

تستري، شيخ محمد جواد بن محمد على بن جعفر، (الذريعة، جلد ١٣، صفحه ٤٤).

٣٥. شرح الصحيفه [عربى]

حسينى التبريزى القزوينى، ميرزا ابراهيم بن مير محمد معصوم بن مير فصيح بن مير أطباء، (الذريعة جلد ١٣، صفحه ٣٤٦).

٣٦. شرح الصحيفه [عربى]

كوكيانى اليمانى، جمال الدين، (الذريعة، ج ١٣، صفحه ٣٤٩).

٣٧. شرح الصحيفه [عربى]

لاهيلى، ميرزا حسن عبدالرزاق، (الذريعة، جلد ١٣، صفحه ٣٤٩).

٣٨. شرح الصحيفه [عربى]

قزوينى، مولى خليل بن الغازى، (الذريعة، جلد ١٣، صفحه ٣٥١).

٣٩. شرح الصحيفه [عربى]

صالح الطباطبائى، صدر الدين نصير الدين محمد، (الذريعة، جلد ١٣، صفحه ٣٥٢).

۴۰. شرح الصحيفة [عربی]

ابن مفتاح، ابی الحسن عبدالله بن ابی القاسم ابن مفتاح الزیدی الیمانی، (الذریعة، جلد ۱۳، صفحه ۳۵۳).

ص: ۳۴۱

۴۱. شرح الصحيفة [عربی]

صنعاوی الزیدی، سید محسن بن قاسم بن اسحاق، (الذریعة، جلد ۱۳، صفحه ۳۵۶).

۴۲. شرح الصحيفة [عربی]

حسینی الفارسی الشیرازی، سید محمد باقر، (الذریعة، جلد ۱۳، صفحه ۳۴۶).

۴۳. شرح الصحيفة [عربی]

کرکی، نور الدین ابی الحسن علی بن عبدالعالی، (الذریعة، جلد ۱۳، صفحه ۳۵۳).

۴۴. شرح الصحيفة السجادية [عربی]

طالقانی، ملا رضا علی، (الذریعة، ج ۱۳ صفحه ۳۵۱؛ مسجد گوهرشاد مشهد، شماره ۸۰۶؛ آستان قدس رضوی، شماره ۸۸۳۷).

۴۵. شرح الصحيفة السجادية [عربی]

حسینی اصفهانی، سید عبدالله بن علی بن خلیفه سلطان، (مجلس سنا، تهران، شماره ۲۱۳)، فهرست مجلس سنا، جلد ۱ صفحه ۹۹).

۴۶. شرح الصحيفة السجادية [عربی]

صاحب معالم عاملی، علی بن زین العابدین بن محمد بن حسن، معروف بن شیخ علی صغیر، (الذریعة، جلد ۱۳، صفحه ۳۵۳-۳۵۴؛ کتابخانه آستان قدس رضوی، شماره ۱۰۸۵۴، دانشگاه تهران، شماره ۴۲، مجلس شورای اسلامی، شماره ۷۰۴۳).

۴۷. شرح الصحيفة السجادية [عربی]

مجلسی، محمد تقی بن مقصود علی، (الذریعة، جلد ۶، صفحه ۱۴۵ و جلد ۱۳، صفحه ۳۴۸، کتابخانه دانشگاه تهران، شماره ۱۸۴۹).

ص: ۳۴۲

۴۸. شرح الصحيفة السجادية [عربی]

رازی، ملا محمد سلیم، (الذریعة، جلد ۱۳، صفحه ۳۵۱-۳۵۲؛ کتابخانه دانشگاه تهران، شماره ۳۸).

۴۹. شرح الصحيفة السجادية [عربی]

روغنی قزوینی، محمد صالح بن محمد باقر، (الذریعة، جلد ۱۳، صفحه ۳۵۲، کتابخانه مرعشی، شماره ۴۸۳۴).

۵۰. شرح الصحيفة السجادية [عربی]

الفتونی، ابو الحسن بن محمد طاهر، (الذریعة، جلد ۱۳، صفحه ۳۴۶).

۵۱. شرح الصحيفة السجادية [عربی]

بلاغی، عباس بن حسن بن عباس بن محمد بن محمد، (الذریعة، جلد ۱۳، صفحه ۳۵۲).

۵۲. شرح الصحيفة السجادية [عربی]

مشهدی قمی، میرزا محمد بن محمد رضا بن اسماعیل، (الذریعة، جلد ۱۳، صفحه ۳۵۶، کتابخانه مرعشی، قم، شماره ۴۹۳۱، آستان قدس رضوی، شماره ۱۰۱۲۰ و ...).

۵۳. شرح الصحيفة [عربی]

اصفہانی، تاج الدین حسن بن محمد، (الذریعة، جلد ۱۳، صفحه ۳۵۰).

۵۴. شرح الصحيفة [عربی]

بختیاری الحویزی، یعقوب بن ابراهیم، (الذریعة، جلد ۱۳، صفحه ۳۵۹).

۵۵. شرح دعاء افتتاح ماه مبارک رمضان (دعای ۴۴) [عربی]

سردودی، میرزا محمد حسن بن محمد حسین بن عبدالمطلب بن فتح الله بن علی محمد بن جلیل، (کتابخانه مجلس شورای اسلامی، شماره ۱۲۳۲۸).

ص: ۳۴۳

۵۶. شرح دعاء الاستسقاء (دعای نوزدهم صحیفه) [عربی]

نائینی، محمد رضا بن محمد رشید، (کتابخانه مجلس شورای اسلامی، مجموعه طباطبائی، شماره ۱۰۳۲).

۵۷. شرح دعاء السجاد

هروی اصفهانی، محمد تقی بن حسین علی، (کتابخانه دانشگاه اصفهان، شماره ۱۴۶).

۵۸. شرح دعاء الصباح والمساء [عربی]

صادق، محمد، (مجلس شورای اسلامی، شماره ۱۲۴۹، صفحه ۵۲۲-۶۱۱؛ مرعشی قم، شماره ۲۱).

۵۹. شرح صحیفه سجادیه

گیلانی تنکابنی، میرزا سلیمان بن محمد، (کتابخانه مرعشی، قم، شماره ۱۳۶۱).

۶۰. شرح صحیفه سجادیه

مطیع بن محمود، (دانشگاه مدینه العلم امام خالصی - کاظمین، شماره ۴۱: ۲/۳)

۶۱. شرح صحیفه سجادیه

لاهیجی، قطب الدین محمد بن علی شریف، (کتابخانه مرعشی، شماره ۴۸۲۹؛ آستان قدس رضوی، شماره ۵۱۸، آستان قدس رضوی شماره ۸۱۶۵ و ...)

۶۲. شرح یکی از کلمات حضرت سجاد (ع) از صحیفه سجادیه

بحرانی، محمد بن عبدالله بن علی، (دانشکده الهیات مشهد، شماره ۶۶۶).

ص: ۳۴۴

۶۳. شفاء الصدور فی شرح الزبور

حسینی مولوی شهرستانی، سید عبدالرحیم بن محمد (جلد ۱ - ۲)، (کتابخانه ملک تهران، شماره ۴۰۶۰؛ کتابخانه آصفیه هند، شماره ۲۸۳) (ادعیه)

۶۴. کتاب الدعوات عن زین العابدین (ع) [عربی]

جعفری، ابی القاسم زین بن اسحاق، (الذریعه، جلد ۸، صفحه ۲۰۲).

۶۵. لغات صحیفه [عربی]

عبدالباقی، محمد، (الذریعه، جلد ۱۳، صفحه ۳۵۷؛ کتابخانه سر یزدی، یزد، شماره ۱۳۴۰).

۶۶. لوامع الانوار العرشیة فی شرح الصحیفه السجادیة [عربی]

موسوی شیرازی، سید محمد باقر بن محمد ملا باشی، (الذریعه، جلد ۱۳، صفحه ۳۴۷، و جلد ۱۸، صفحه ۳۶۲؛ کتابخانه مجلس شورای اسلامی، شماره ۷۱۶۳؛ آستان قدس رضوی، شماره ۹۳۲۰ و ...).

۶۷. ملحقات الصحیفه السجادیة [عربی]

صوفی زیابادی قزوینی، محمد تقی بن مظفر، (کتابخانه مرعشی قم، شماره ۹۹۴۴).

۶۸. وفاة زین العابدین [عربی]

آل عصفور البحرانی، حسین بن محمد بن احمد بن ابراهیم، (الذریعه، جلد ۲۵، صفحه ۱۱۹).

ص: ۳۴۵

بخش پنجم: پایان نامه‌ها

فصل اول: امام سجاد (ع)

فصل دوم: صحیفه سجادیه

فصل سوم: رساله حقوق

ص: ۳۴۷

فصل اول: امام سجاد (ع)

۱. ابعاد سیاسی دعا از دیدگاه امام سجاد (ع) / نگارش: معصومه صادقی. - به راهنمایی سعید بهشتی. - (دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی، رشته تاریخ فلسفه آموزش و پرورش، گرایش تعلیم و تربیت اسلامی)؛ ۱۳۷۶.

۲. استراتژی مبارزاتی چهار امام (امام سجاد، امام باقر، امام صادق و امام کاظم (علیهم السلام)) / پژوهشگر: بتول قاسمی. - (دانشگاه باقرالعلوم «ع»؛ ۱۳۸۲.

۳. اصول و اهداف تعلیم و تربیت از دیدگاه امام سجاد (ع) / دانشجو: مسعود صفایی مقدم. - کارشناسی ارشد (دانشگاه تربیت مدرس)؛ ۱۳۶۶.

۴. الگوی تربیت اخلاقی مبتنی بر آموزه‌های امام سجاد (ع) / دانشجو: حسین مهدوی منش. - به راهنمایی مهدی ایزدی؛ استاد مشاور: سعید بهشتی. - کارشناسی ارشد (دانشگاه امام صادق علیه السلام، دانشکده الهیات و معارف اسلامی)؛ ۱۳۹۰.

۵. امامان و بردگان (از امام یکم تا پایان حیات امام پنجم (ع)) / پدیدآور: سعیده کرمی. - استاد راهنما: هادی وکیلی استاد مشاور: مریم معزی. - کارشناسی ارشد (دانشگاه فردوسی مشهد، دانشکده ادبیات و علوم انسانی دکتر علی شریعتی)؛ ۱۳۹۲.

۶. اوضاع سیاسی - اجتماعی عصر امام سجاد (ع) و مبارزات، فعالیتها و مواضع آن حضرت در قبال آن / نویسنده: سعید سلیمی. - استاد راهنما: احمد بهشتی؛ استاد مشاور: حسین توفیقی. - کارشناسی ارشد (دانشگاه تربیت مدرس، رشته الهیات و معارف اسلامی)؛ ۱۳۷۴.

ص: ۳۴۸

۷. اوضاع فرهنگی مدینه در عصر امام سجاد (ع) (با تأکید بر نقش امام سجاد (ع)) (از سال ۶۱ تا ۹۵ هـ) / دانشجو: علی یاسری. - استاد راهنما: نعمت الله صفری فروشانی؛ استاد مشاور: محمدرضا کاشفی. - کارشناسی ارشد؛ ۱۳۸۵.
۸. بررسی جایگاه امام سجاد (ع) در حدیث شیعه / نگارش زهره طباطبایی. - به راهنمایی مریم حاجی عبدالباقی؛ استاد مشاور عباس مصلائی پور. - (دانشگاه آزاد اسلامی (تهران شمال)، دانشکده الهیات و معارف اسلامی).
۹. بررسی علل، چگونگی قیام‌های دوره امام سجاد (ع) و موضع گیری‌های آن حضرت در برابر آنها / دانشجو: ابوالحسن اسدی. - استاد راهنما: فواد پور آیین؛ استاد مشاور: صالح پرگاری. - کارشناسی ارشد (دانشگاه تربیت معلم تهران، دانشکده ادبیات و علوم انسانی)؛ ۱۳۹۲.
۱۰. بررسی مبانی قرآنی و روایی دعای روز جمعه و عید قربان امام سجاد (ع) / دانشجو: زهره دولتی. - استاد راهنما: سیده فاطمه هاشمی؛ استاد مشاور: احمد رضا غایی. - کارشناسی ارشد (دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی)؛ ۱۳۹۲.
۱۱. بررسی مثنی سیاسی - اجتماعی امام علی بن الحسین (ع) / پدیدآور: محمود کرمی. - استاد راهنما: محمد جواد نجفی. - کارشناسی ارشد (دانشگاه قم، دانشکده الهیات)؛ ۱۳۹۲.
۱۲. بیان در دیوان امام سجاد (ع) / نویسنده مجید حسینی. - استاد راهنما ولوی؛ استاد مشاور فردانی. - کارشناسی ارشد (دانشگاه آزاد اسلامی، واحد مرکزی، رشته زبان و ادبیات عرب)؛ ۱۳۸۴.
- ص: ۳۴۹
۱۳. تبیین انسان کامل از منظر امام سجاد (علیه‌السلام) / دانشجو: فاطمه گل باغی. - استاد راهنما: فاطمه علایی رحمانی، استاد مشاور: بی بی سادات رضی بهابادی. - کارشناسی ارشد (دانشگاه الزهراء، دانشکده الهیات)؛ ۱۳۹۱.
۱۴. تبیین تربیت اخلاقی از منظر امام سجاد (ع) / دانشجو: طاهره جابری انصاری. - استاد راهنما: محمد نجفی. - کارشناسی ارشد (دانشگاه اصفهان، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی)؛ ۱۳۹۱.
۱۵. تحلیل قرآنی سیره عبادی و اخلاقی امام سجاد (ع) / دانشجو: بهزاد عطاران. - استاد راهنما: ولی الله تقی پورفر. - کارشناسی ارشد (دانشکده اصول دین)؛ ۱۳۸۸.
۱۶. تحلیل قرآنی سیره سیاسی اجتماعی امام سجاد (ع) / دانشجو: فیض علی ملازاده. - استاد راهنما: محمد ابراهیم ایزدخواه؛ استاد مشاور: ولی الله تقی پورفر. - کارشناسی ارشد (دانشکده اصول دین)؛ ۱۳۹۰.
۱۷. تحلیلی از زندگانی سیاسی - اجتماعی امام سجاد (ع) / پژوهشگر: محمدحسن زاهدی توچائی. - استاد راهنما: علی اکبر غفاری صفت. - کارشناسی ارشد (دانشگاه امام صادق (ع)، دانشکده الهیات و معارف اسلامی و ارشاد)؛ ۱۳۷۱.
۱۸. تربیت اخلاقی از دیدگاه امام سجاد (ع) / نگارش کیوان حیدری. - استاد راهنما سعید خرم‌روی؛ استاد مشاور عیسی ابراهیم‌زاده. - کارشناسی ارشد (دانشگاه پیام‌نور، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، گروه علمی علوم تربیتی، رشته تاریخ و فلسفه تعلیم و تربیت)؛ ۱۳۸۸.

۱۹. جریان‌های سیاسی دوران امام سجاد (ع) و موضع گیری‌های آن حضرت در قبال آن / دانشجو: حمید خوشنویس. - استاد راهنما: یعقوب آژند. - کارشناسی ارشد؛ ۱۳۷۹.

ص: ۳۵۰

۲۰. رابطه متقابل امامان شیعه و ایرانیان از امام سجاد (ع) تا سال ۶۲ هـ. ق / دانشجو: احسان نیری. - استاد راهنما: هاشم آقاجری. - کارشناسی ارشد (دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده علوم انسانی)؛ ۱۳۸۸.

۲۱. روش‌شناسی روایات تفسیری امام سجاد (ع) / دانشجو: عذرا میثاقی. - استاد راهنما: سهیلا جلالی کندی؛ استاد مشاور: فتحیه فتاحی زاده. - کارشناسی ارشد (دانشگاه الزهراء، دانشکده الهیات)؛ ۱۳۸۸.

۲۲. زندگی و اندیشه سیاسی امام سجاد (ع) / پژوهشگر: مریم آدامون. - استاد راهنما: اصغر منتظرالقائم. - کارشناسی ارشد (دانشگاه آزاد اسلامی، واحد نجف آباد)؛ ۱۳۷۹.

۲۳. زندگانی و سیره امام سجاد (ع) / پژوهشگر: پروین حبیبی کرد علیوند. - (دانشگاه باقرالعلوم (ع))؛ ۱۳۸۴.

۲۴. سیره اخلاقی و سیاسی امام سجاد (ع) / رقیه معتمدی. - استاد راهنما: سیدمرتضی موسوی جاجرمیاستاد مشاور: طوبا ولی پور. - (حوزه علمیه خراسان، مدرسه علمیه الزهراء (س) - بجنورد).

۲۵. سیره اخلاقی و سیاسی امام سجاد (ع) / ملیحه اسلمی. - استاد راهنما: علی کاظمی؛ استاد مشاور: محمدجواد زنجانی طبسی. - (حوزه علمیه خراسان، دانشکده مدرسه علمیه الزهراء (س) - طبس).

۲۶. سیره اخلاقی و سیاسی امام سجاد (ع) / نویسنده: زهرا حاجی محمدی. - استاد راهنما: علی اکبر نوایی شورورزی؛ استاد مشاور: مریم افخم بطحائی. - (حوزه علمیه خراسان، مدرسه علمیه نرجس «س»).

ص: ۳۵۱

۲۷. سیره اخلاقی و سیاسی امام سجاد (ع) / نویسنده: نسرين بختیاری. - استاد راهنما: علی باقرزاده فاروجی؛ استاد مشاور: فاطمه آدینه پور مقدم دوین. - (حوزه علمیه خراسان، مدرسه علمیه پیروان حضرت زهرا «س»).

۲۸. سیره اخلاقی، سیاسی و علمی امام سجاد (ع) / نویسنده: مهري رجبی. - استاد راهنما: اعظم رحمت آبادی؛ استاد مشاور: طوبی ولی پور بیرانوند. - (حوزه علمیه خراسان، مدرسه علمیه پیروان حضرت زهرا «س»).

۲۹. سیره امام سجاد (ع) در منابع متقدم شیعی و سنی با تکیه بر تاریخ یعقوبی و تاریخ طبری / پدیدآور: خدیجه خدایی. - استاد راهنما: هادی وکیلی؛ استاد مشاور: علی ناظمیان فرد. - کارشناسی ارشد (دانشگاه فردوسی مشهد، دانشکده ادبیات و علوم انسانی)؛ ۱۳۹۳.

۳۰. سیری در زندگی امام سجاد (ع) / نویسنده: صغری نیازمند. - استاد راهنما: صدیقه رضایی استاد مشاور: مریم تقوی مندی. - (حوزه علمیه خراسان، مدرسه علمیه نرجس (س) - فریمان).

۳۱. شیوه‌های تربیت از دیدگاه امام سجاد (ع) / پژوهشگر: زهرا فلاح پور. - (دانشگاه باقرالعلوم «ع»؛ ۱۳۸۰.

۳۲. شیوه‌های تربیتی از دیدگاه امام سجاد (ع) / نویسنده: کبری احمدی. - استاد راهنما اعظم رحمت آبادی؛ استاد مشاور طاهره آشفته یزدی. - (حوزه علمیه خراسان، مدرسه علمیه زهراء اطهر «س»).

۳۳. عرفان در سیره علمی و عملی امام سجاد (ع) / نویسنده: زیبا زاد سیرجان. - استاد راهنما: شهرام پازوکی؛ استاد مشاور: غلامحسین دینانی مزینانی. - کارشناسی ارشد (پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی)؛ ۱۳۷۹.

ص: ۳۵۲

۳۴. گونه‌شناسی مکتب تفسیری امام سجاد (ع) با تأکید بر جریان‌ات عصری / دانشجو: محبوبه خوش رنگ. - استاد راهنما: محسن قاسم پور؛ استاد مشاور: پرویز رستگار جزی. - کارشناسی ارشد (دانشگاه کاشان، دانشکده علوم انسانی)؛ ۱۳۹۱.

۳۵. نقش امام سجاد (ع) در رهبری شیعه بعد از واقعه کربلا / نویسنده: محسن رنجبر. - کارشناسی ارشد (موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، رشته تاریخ)؛ ۱۳۷۸.

۳۶. نقش امام سجاد (ع) در معارف اعتقادی امامیه / دانشجو: سید احمد احمدزاده. - استاد راهنما: علی راد؛ استاد مشاور: رسول رضوی. - کارشناسی ارشد (دانشکده علوم حدیث)؛ ۱۳۹۲.

۳۷. نقش زنان در نهضت کربلا پیش از عاشورا تا زمان امام سجاد (ع) / پژوهشگر: حمیرا ریاضی. - (دانشگاه باقرالعلوم «ع»).

۳۸. وضعیت سیاسی فرهنگی تشیع در عصر امام سجاد (ع) / دانشجو: محسن کشوری. - استاد راهنما: حجت اله ایزدی؛ استاد مشاور: حسن شهرکی پور. - کارشناسی ارشد (دانشگاه پیام نور استان تهران، دانشکده الهیات)؛ ۱۳۸۹.

ص: ۳۵۳

فصل دوم: صحیفه سجادیه

۱. آداب حسنه از نظر صحیفه سجادیه / نگارش زهرا مصباح. - استاد راهنما محمدعلی مهدوی راد. - کارشناسی ارشد (دانشگاه آزاد اسلامی، رشته علوم قرآن و حدیث)؛ ۱۳۸۳.

۲. آرایه‌های بدیعی در صحیفه سجادیه / نویسنده: صدیقه مظفری. - استاد راهنما: سید محمد رضا ابن الرسول؛ استاد مشاور: محمد خاقانی. - کارشناسی ارشد (دانشگاه اصفهان، رشته زبان و ادبیات عرب)؛ ۱۳۸۷.

۳. آداب و آث - ار توبه و استغفار براساس نهج البلاغه و صحیفه سجادیه / پژوهشگر: اعظم عربها. - استاد راهنما: محمد مهدی مظاهری. - (دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شمال تهران)؛ ۱۳۷۹.

۴. استعاره در متون مذهبی: بررسی راهکارهای استفاده شده در ترجمه استعارات صحیفه سجاده امام سجاد (ع) / پژوهشگر سجاد پیرمادیان. - استاد راهنما حسین وحیددستجردی؛ استاد مشاور محسن شاهرخی. - کارشناسی ارشد (دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهر رضا، دانشکده علوم انسانی، گروه زبان انگلیسی، رشته زبان انگلیسی)؛ ۱۳۹۲.

۵. استغفار و آثار تربیتی آن در صحیفه علویه و صحیفه سجاده / پژوهشگر سمیرا آزاد. - استاد راهنما: احمد رضا غایی؛ استاد مشاور: سیده فاطمه هاشمی. - کارشناسی ارشد (دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، رشته علوم قرآن و حدیث)؛ ۱۳۸۸.

ص: ۳۵۴

۶. اسلوب ادبی در صحیفه سجاده / نگارنده سعیده نواصر. - استاد راهنما سهیلا پرستگاری؛ استاد مشاور ماجد نجاریان. - کارشناسی ارشد (دانشگاه آزاد اسلامی، واحد فلاورجان، گروه آموزش زبان و ادبیات عرب)؛ ۱۳۹۲.

۷. اخلاق شهروندی در اسلام (با تکیه بر قرآن، نهج البلاغه و صحیفه سجاده) / محمد حسنی. - استاد راهنما ابراهیم فتح‌الهی؛ استاد مشاور ناصر محمدی. - کارشناسی ارشد (دانشگاه پیام نور، مرکز تهران، رشته فلسفه اخلاق)؛ ۱۳۸۹.

۸. اصول اخلاق اجتماعی در صحیفه سجاده / پژوهشگر: فردین احمدوند. - استاد راهنما: عسکر دیرباز؛ استاد مشاور: احمد عابدی. - کارشناسی ارشد (دانشگاه قم، دانشکده الهیات و معارف اسلامی)؛ ۱۳۸۹.

۹. اصول تربیتی و اخلاقی در صحیفه کامله سجاده / نویسنده: معصومه شرف الدین الموسوی. - استاد راهنما: محمد ذبیحی؛ استاد مشاور زهرا خزاعی. - کارشناسی ارشد (دانشگاه قم، رشته فلسفه و کلام اسلامی)؛ ۱۳۸۶.

۱۰. اصول و مبانی تربیتی در صحیفه کامله سجاده / نویسنده: دریه حق دوست. - استاد راهنما: علی شریعتمداری؛ استاد مشاور: ابوالقاسم وافی. - کارشناسی ارشد (دانشگاه قم)؛ ۱۳۷۳.

۱۱. اعراب دعا‌های صحیفه سجاده از اول دعای دوازدهم تا آخر دعای بیست و پنجم / پژوهشگر فریبرز باقری. - استاد راهنما ولی‌الله شجاع‌پوریان؛ استاد مشاور جواد سعدون زاده. - (دانشگاه آزاد اسلامی، واحد آبادان، خرمشهر)؛ ۱۳۷۹.

۱۲. اعراب دعای صحیفه سجاده از دعای ۲۶ تا ۴۲ / پژوهشگر: سید اسحاق بلندنظر. - (دانشگاه آزاد اسلامی، واحد خرمشهر و آبادان)؛ ۱۳۷۸.

ص: ۳۵۵

۱۳. اعراب دعا‌های صحیفه سجاده از دعای ۴۳ تا ۵۴ / پژوهشگر: محمد گنجی. - استاد راهنما ولی‌الله شجاع‌پوریان؛ استاد مشاور جواد سعدون زاده. - (دانشگاه آزاد اسلامی - واحد آبادان خرمشهر)؛ ۱۳۷۸.

۱۴. برداشت‌های فلسفی از سخنان امام سجاد (ع) / نگارش طاهره نقیان. - استاد راهنما احمد عابدی؛ استاد مشاور محمد ذبیحی. - کارشناسی ارشد (دانشگاه قم، دانشکده علوم انسانی)؛ ۱۳۷۸.

۱۵. بررسی آثار تربیتی حمد و شکر در آیات و روایات (با تاکید بر صحیفه سجاده) / پژوهشگر: نرگس الماسی. - استاد راهنما: فتح الله نجارزادگان، استاد مشاور: ناصر رفیعی. - کارشناسی ارشد (دانشکده اصول الدین)؛ ۱۳۸۴.

۱۶. بررسی آموزه‌های اخلاق سیاسی در صحیفه سجادی / سارا توحیدیان. - استاد راهنما: محمدجواد نجفی. - کارشناسی ارشد (دانشگاه قم، دانشکده الهیات و معارف اسلامی، ۱۳۸۹.

۱۷. بررسی آیات قرآن و دعا‌های صحیفه سجاده / نگارش عباس شیرین. - استاد راهنما: سیدمحمد امام زاده. - کارشناسی (دانشکده علوم قرآنی)؛ ۱۳۸۳.

۱۸. بررسی ابعاد تربیت فردی و اجتماعی در صحیفه سجاده / پژوهشگر: مهری فاضل قاضیانی. - استاد راهنما: مهشید ایزدی؛ استاد مشاور: فهیمه انصاریان. - کارشناسی ارشد (دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی، دانشکده روانشناسی و علوم اجتماعی، گروه تاریخ و فلسفه آموزش و پرورش، رشته تاریخ و فلسفه آموزش و پرورش، گرایش تعلیم و تربیت اسلامی)؛ ۱۳۹۰.

۱۹. بررسی ادبی مفاهیم و مضامین دعا در صحیفه سجاده / پژوهشگر: فاطمه شفی زاده. - استاد راهنما: صادق سیاحی؛ استاد مشاور: غلام رضا کریمی

ص: ۳۵۶

فرد. - کارشناسی ارشد (دانشگاه شهید چمران اهواز، دانشکده الهیات و معارف اسلامی)؛ ۱۳۹۱.

۲۰. بررسی تطبیقی ادب دعا و مرتبه شکرگزاری در صحیفه سجاده. - کارشناسی ارشد (رشته علوم قرآن و حدیث)؛ ۱۳۸۸.

۲۱. بررسی تطبیقی مزامیر داود (ع) با ادعیه صحیفه سجاده / پژوهشگر: فریبا باقری نجف آبادی. - استاد راهنما: دیاری؛ استاد مشاور: ناصح. - کارشناسی ارشد (دانشگاه قم، دانشکده علوم انسانی)؛ ۱۳۷۸.

۲۲. بررسی جنبه‌های زیبا شناختی توابع در صحیفه سجاده / معصومه موسوی. - استاد راهنما: محمود آبدانان مهدیزاده؛ استاد مشاور: غلامرضا کریمی فرد. - کارشناسی ارشد (دانشگاه شهید چمران اهواز، دانشکده الهیات و معارف اسلامی)؛ ۱۳۸۹.

۲۳. بررسی جلوه‌های زیبایی شناختی صحیفه سجاده / پژوهشگر: حسن خلف. - استاد راهنما: مرضیه آباد؛ استاد مشاور: بلاسم محسنی. سید حسین سیدی. - دکتری (دانشگاه فردوسی مشهد، دانشکده ادبیات و علوم انسانی دکتر علی شریعتی)؛ ۱۳۹۳.

۲۴. بررسی دعا‌های صحیفه سجاده با تاکید بر عناصر بلاغی / دانشجو: علی خانی. - استاد راهنما: سید محمد رضی مصطفوی نیا. - کارشناسی ارشد (دانشگاه قم، دانشکده ادبیات و علوم انسانی)؛ ۱۳۹۳.

۲۵. بررسی سندی و متنی صحیفه سجاده / پژوهشگر: احمد غلامعلی. - استاد راهنما: محمدعلی مهدوی راد؛ استاد مشاور: عبدالهادی مسعودی. - کارشناسی ارشد (دانشکده علوم حدیث)؛ ۱۳۸۸.

ص: ۳۵۷

۲۶. بررسی عناصر سه گانه ادبی (عاطفه، خیال، اسلوب) در صحیفه سجاده. - کارشناسی ارشد (دانشگاه شهید بهشتی)؛ ۱۳۸۶.

۲۷. بررسی مبانی، اهداف، اصول و روش‌های تربیتی بر اساس دعا‌های صحیفه سجاده / احمد ابوالفتحی. - استاد راهنما: کاظم اکرمی؛ استاد مشاور: محمد حسن آموزگار. - کارشناسی ارشد (دانشگاه علامه طباطبائی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، رشته تاریخ و فلسفه آموزش و پرورش)؛ ۱۳۸۷.

۲۸. بررسی مبانی و روش‌های تربیت اجتماعی از دیدگاه امام سجاد (ع) در صحیفه سجاده / دانشجو: فرشته ملاسمانی. - استاد راهنما: علی قایمی، استاد مشاور: سعید بهشتی. - کارشناسی ارشد (دانشگاه علامه طباطبائی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، رشته تاریخ و فلسفه آموزش و پرورش)؛ ۱۳۸۸.

۲۹. بررسی مباحث صرفی، نحوی و بلاغی در صحیفه سجاده / پژوهشگر: غلامرضا کریمی فرد. - استاد راهنما: محمود شکیب. - کارشناسی ارشد (دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده علوم انسانی)؛ ۱۳۷۰.

۳۰. بررسی مستندات قرآنی سیمای اخلاقی مؤمن در صحیفه سجاده. - کارشناسی ارشد (رشته اخلاق)؛ ۱۳۹۰.

۳۱. بررسی مضامین مشترک صحیفه سجاده و مناجات‌های منثور فارسی تا پایان قرن هفتم هجری / دانشجو: صغری صالحی ساداتی. - استاد راهنما: اسحاق طغیانی؛ استاد مشاور: محمدرضا ابن الرسول. - کارشناسی ارشد (دانشگاه اصفهان، دانشکده ادبیات و علوم انسانی)؛ ۱۳۸۷.

۳۲. بررسی مفردات صحیفه سجاده / پژوهشگر: شیما عابدین نسب. - استاد راهنما: منصور پهلوان؛ استاد مشاور: حمیدرضا مستفید. - کارشناسی ارشد (دانشکده اصول دین)؛ ۱۳۸۸.

ص: ۳۵۸

۳۳. بررسی موارد تربیتی کودکان در قرآن، نهج البلاغه، صحیفه سجاده / پژوهشگر: مهرانگیز مافی. - کارشناسی ارشد (دانشگاه آزاد اسلامی واحد، علوم تحقیقات و فناوری)؛ ۱۳۸۲.

۳۴. بررسی نقش صحیفه سجاده در تفسیر قرآن / دانشجو: امید صبوری. - استاد راهنما: محسن صمدانیان؛ استاد مشاور: رضا شکرانی. - کارشناسی ارشد (دانشگاه اصفهان، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، رشته الهیات علوم قرآن و حدیث)؛ ۱۳۸۷.

۳۵. بررسی و پژوهش در خصوص جایگاه آیات قرآنی در صحیفه سجاده / نگارش زهرا آجورلو. - استاد راهنما احمد حسینی رنجبر؛ استاد مشاور محمد غفرانی. - کارشناسی ارشد (دانشگاه آزاد اسلامی (تهران شمال)، دانشکده الهیات و معارف اسلامی، گروه علوم قرآن و حدیث، رشته علوم قرآن و حدیث)؛ ۱۳۸۶.

۳۶. بررسی و مقابله ترجمه‌های فارسی صحیفه سجادیه از دعای اول تا دعای هشتم / نگارش اکرم حسینی سرتشنیزی. - استاد راهنما سهیلا پرستگاری؛ استاد مشاور ماجد نجاریان. - کارشناسی ارشد (دانشگاه آزاد اسلامی، رشته ادبیات عرب)؛ ۱۳۹۲.

۳۷. بررسی و مقابله ترجمه‌های فارسی صحیفه سجادیه (۴۷-۴۵) / نگارش لیلا احسنی. - استاد راهنما سهیلا پرستگاری؛ استاد مشاور سیدرضا سلیمان زاده‌نجفی. - کارشناسی ارشد (دانشگاه آزاد اسلامی، واحد فلاورجان، رشته زبان و ادبیات عرب)؛ ۱۳۹۳.

۳۸. بررسی و مقابله ترجمه‌های فارسی صحیفه سجادیه (۵۴-۴۸) / نگارنده مینا صفدریان‌کروی. - استاد راهنما سهیلا پرستگاری؛ استاد مشاور ماجد

ص: ۳۵۹

نجاریان .. - کارشناسی ارشد (دانشگاه آزاد اسلامی، واحد فلاورجان، رشته زبان و ادبیات عرب)؛ ۱۳۹۳.

۳۹. بررسی و مقایسه‌ی دو مفهوم توجه و هشپاری در صحیفه سجادیه و روان شناسی / نگارش فرحناز تحویلیان. - استاد راهنما: فریبرز باقری؛ استاد مشاور هادی وکیلی. - کارشناسی ارشد (دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم تحقیقات، رشته روان شناسی عمومی)؛ ۱۳۹۱.

۴۰. بررسی و نقد مسئله عدالت در صحیفه سجادیه و مقایسه آن با نظرات امام راحل (ره) / نگارش فروغ حاجی اصغر شعیراف. - استاد راهنما محمدباقر حجتی؛ استاد مشاور احمد حسنی رنجبر. - کارشناسی ارشد، (رشته الهیات، گرایش علوم قرآن و حدیث)؛ ۱۳۸۶.

۴۱. بومی سازی و بیگانه‌سازی در ترجمه‌های انگلیسی صحیفه سجادیه / نگارش معصومه سجادی. - استاد مشاور فرزانه فرحزاد. - کارشناسی ارشد (دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، دانشکده زبان و ادبیات)؛ ۲۰۱۳ م.

۴۲. بیان (تشبیه استعاره کنایه) در ۲۵ دعای اول صحیفه سجادیه / پژوهشگر طاهره رسولی. - استاد راهنما علی‌رضا باقر؛ استاد مشاور باقر قربانی زرین. - کارشناسی ارشد (دانشگاه آزاد اسلامی (تهران مرکزی)، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، رشته زبان و ادبیات عرب)؛ ۱۳۸۲.

۴۳. بیماری‌های روحی و اخلاقی دعای هشتم صحیفه سجادیه و درمان کاربردی آنها از دیدگاه قرآن، نهج البلاغه و روایات / محمد مرجانه. - استاد راهنما محمدهادی امین ناجی؛ استاد مشاور ناصر محمدی. - کارشناسی ارشد (دانشگاه پیام نور، مرکز شیراز، دانشکده الهیات، گروه الهیات و معارف اسلامی)؛ ۱۳۹۰.

ص: ۳۶۰

۴۴. پژوهشی در استخراج مضامین قرآنی از صحیفه سجادیه ی امام سجاد (ع) / پژوهشگر میهن بهمنش. - استاد راهنما: محمد غفرانی. - کارشناسی ارشد (دانشگاه آزاد اسلامی تهران، واحد شمال، رشته علوم قرآن و حدیث)؛ ۱۳۷۹.

۴۵. پیوند قرآن با صحیفه سجادیه / پژوهشگر: طیبه حسینی. - استاد راهنما: مرتضی ایروانی نجفی. - کارشناسی ارشد (دانشگاه تربیت مدرس)؛ ۱۳۷۸.

۴۶. تأثیر پذیری لغوی و معنایی صحیفه سجادیه از قرآن کریم / پژوهشگر: فاطمه حاجی پور. - استاد راهنما: عزت الله مولایی نیا؛ استاد مشاور: مصطفی شیروی خوزانی. - کارشناسی ارشد (دانشگاه قم)؛ ۱۳۸۸.

۴۷. تبیین ارتباط متن قرآنی با واقعیت در صحیفه سجادیه / پدیدآور: لیلا طاهری. - استاد راهنما: علی حسینی؛ استاد مشاور: بی بی زینب حسینی. - کارشناسی ارشد (دانشگاه یاسوج، دانشکده علوم انسانی)؛ ۱۳۹۳.

۴۸. تجلی قرآن کریم در صحیفه سجادیه / نگارش ربابه محمدزاده سرایی. - استاد راهنما علی اصغر باستانی؛ استاد مشاور بابک فرزانه. - کارشناسی ارشد (دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران شمال، دانشکده الهیات و معارف اسلامی، رشته الهیات و معارف اسلامی گرایش علوم قرآن و حدیث)؛ ۱۳۸۲.

۴۹. تجلی قرآن در صحیفه سجادیه / پژوهشگر: سلمان علی رحیمی. - استاد راهنما: محمد احسانی فر؛ استاد مشاور: محمد تقیبزاده. - کارشناسی ارشد (جامعه المصطفی العالمیه، دانشکده الهیات و معارف اسلامی)؛ ۱۳۸۵.

۵۰. تحلیل فلسفی و عرفانی اسماء و صفات الهی در صحیفه سجادیه / دانشجو: قربانعلی صمدی. - استاد راهنما: احمد عابدی؛ استاد مشاور: علی اله بداشتی. - کارشناسی ارشد (دانشگاه قم، دانشکده الهیات و معارف اسلامی)؛ ۱۳۸۴.

ص: ۳۶۱

۵۱. تحلیل و بررسی عوامل و موانع قرب الهی در ادعیه با تأکید بر صحیفه سجادیه / نویسنده: هادی محمد خواه. - استاد راهنما: اسماعیل دار ابکلایی؛ استاد مشاور: حسین مقیسه. - کارشناسی ارشد (دانشگاه شهید بهشتی، دانشکده الهیات و ادیان، رشته مدرسی معارف اسلامی)؛ ۱۳۹۱.

۵۲. تحلیل و بررسی مشکلات نحوی صحیفه سجادیه / نویسنده نعمت الله حسنی ساطحی. - استاد راهنما نصراله شاملی. - کارشناسی ارشد (دانشگاه اصفهان)؛ ۱۳۸۴.

۵۳. تربیت اخلاقی در صحیفه کامله سجادیه / پژوهشگر: سعیده داودی راد. - استاد راهنما: علی قایمی. - کارشناسی ارشد (دانشگاه تربیت مدرس)؛ ۱۳۷۵.

۵۴. تربیت اخلاقی از دیدگاه صحیفه سجادیه / پژوهشگر: رحمت خرم شکوه. - استاد راهنما: صمد دیلمقانی موحد. - کارشناسی ارشد (دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی)؛ ۱۳۸۱.

۵۵. تربیت در صحیفه سجادیه / پژوهشگر: علی رحیمی ریگ - ی. - استاد راهنما: محمد باقر سعدی روشن. - (دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اراک)؛ ۱۳۷۹.

۵۶. تربیت معنوی در صحیفه سجادیه / پژوهشگر محمد برزوئی. - استاد راهنما گل بابا سعیدی؛ استاد مشاور صمد موحد. - کارشناسی ارشد (دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی، دانشکده علوم اجتماعی و روانشناسی، رشته تاریخ و فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی)؛ ۱۳۸۴.

۵۷. ترجمه کتاب صفراء لغویه و نقدیه فی الصحیفه السجادیه، تحلیل زبان‌شناختی و نقدی صحیفه سجادیه / پژوهشگر: فاطمه شرکایی. - استاد راهنما: حجت اله فسنتری؛ استاد مشاور: مهدی خرمی. - کارشناسی ارشد (دانشگاه تربیت معلم، دانشکده الهیات و معارف اسلامی)؛ ۱۳۹۱.

ص: ۳۶۲

۵۸. تصویر ادبی و بلاغی در صحیفه سجادیه / نگارش اصغر مکوندی. - [استاد راهنما] حسین چوبین؛ [استاد مشاور] محمود شکیب انصاری. - کارشناسی ارشد (دانشگاه آزاد اسلامی واحد آبادان و خرمشهر، رشته زبان و ادبیات عربی)؛ ۱۳۸۱.

۵۹. تقوی در نهج البلاغه و صحیفه سجادیه / پژوهشگر: فاطمه اعتمادیان. - کارشناسی ارشد (دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی)؛ ۱۳۷۸.

۶۰. توحید در صحیفه سجادیه / پژوهشگران: محمد حسین مظفر، زهرا نقدعلی. - استاد راهنما: محمد واعظ زاده خراسانی. احمد عابدی؛ استاد مشاور: فتح الله نجارزادگان. محمدعلی مهدوی راد. - کارشناسی ارشد (دانشکده اصول الدین)؛ ۱۳۸۱.

۶۱. تعالیم عرفانی امام سجاد (ع) در صحیفه سجادیه / نویسنده: محمد لطیفی. - استاد راهنما: محمد تقی فعالی؛ استاد مشاور: محمد نصیری. - کارشناسی ارشد (دانشگاه ادیان و مذاهب، دانشکده مذاهب، رشته تصوف و عرفان اسلامی)؛ ۱۳۸۹.

۶۲. تقدم و تأخر دعا برای خود و دیگران در صحیفه سجادیه / نگارش شیما عزیزی. - استاد راهنما مرتضی بدخشان. - کارشناسی ارشد (دانشگاه آزاد اسلامی، واحد دزفول گروه زبان و ادبیات عرب، رشته گرایش زبان و ادبیات عرب)؛ ۱۳۹۳.

۶۳. التوحید فی الصحیفه السجادیة. - کارشناسی ارشد، (رشته علوم قرآن و حدیث)؛ ۱۳۸۲.

۶۴. جامعیت قرآن از منظر صحیفه سجادیه / پژوهشگر: زهرا خراسانی. - استاد راهنما: رضا سیفی. - (دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اراک)؛ ۱۳۸۱.

ص: ۳۶۳

۶۵. جایگاه اخلاق در صحیفه کامله سجادیه / دانشجو: پری سیما اقتصادی فرد. - استاد راهنما: محمدهادی معرفت؛ استاد مشاور: محمد شریفانی. - کارشناسی ارشد (دانشکده اصول دین)؛ ۱۳۸۰.

۶۶. جایگ - اه خوف و رجاء در صحیفه سجادیه / پژوهشگر: فریبا صباحی. - استاد راهنما: خلیل اله امینی. - (دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شمال تهران)؛ ۱۳۸۱.

۶۷. جایگاه و نقش اهل بیت (علیهم السلام) در صحیفه سجادیه / نویسنده: نسرین جمال پور مطلق. - استاد راهنما: محمدعلی مهدوی راد. - کارشناسی ارشد (دانشگاه تهران)؛ ۱۳۸۲.

۶۸. جلوه‌های توحید و یگانگی خداوند در صحیفه سجادیه / پژوهشگر: افسانه اسماعیل زاده. - استاد راهنما: بهروان حسن. - (دانشگاه آزاد اسلامی، واحد سبزوار)؛ ۱۳۷۸.

۶۹. خدا و صفاتش در دعا‌های صحیفه سجادیه و مقایسه آن با نظر برخی فیلسوفان مسلمان (ابن سینا و شیخ اشراق و ملاصدرا) / پژوهشگر: زینب تاجیک ایجدان. - استاد راهنما: زهره توازیانی؛ استاد مشاور: نرگس نظر نژاد. - کارشناسی ارشد (دانشگاه الزهراء، دانشکده الهیات)؛ ۱۳۹۲.

۷۰. خداشناسی در صحیفه سجادیه / پژوهشگر: اظهر علی موسوی. - استاد راهنما: محمدعلی مجد فقیهی؛ استاد مشاور: محسن اصغری. - کارشناسی ارشد (جامعة المصطفی العالمیه، دانشکده الهیات و معارف اسلامی)؛ ۱۳۸۶.

۷۱. خداشناسی در صحیفه سجادیه / پژوهشگر: اسحاق استحقاقی. - حسین هوشنگی. - کارشناسی ارشد (دانشگاه امام صادق (ع)، دانشکده الهیات و معارف اسلامی و ارشاد)؛ ۱۳۸۲.

ص: ۳۶۴

۷۲. درس‌های خداشناسی بر گرفته از صحیفه سجادیه حضرت علی بن الحسین (ع). - کارشناسی ارشد (رشته فلسفه و کلام اسلامی)؛ ۱۳۷۹.

۷۳. دلالت‌های تربیتی از منظر صحیفه سجادیه / پژوهشگر حسن عموزاده سماکوش. - استاد راهنما فرشته کردستانی؛ استاد مشاور سیدفرهاد افتخارزاده .. - کارشناسی ارشد (دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی، دانشکده روانشناسی و علوم اجتماعی، گروه علوم تربیتی، رشته علوم تربیتی، گرایش تاریخ فلسفه آموزش و پرورش و تعلیم و تربیت اسلامی)؛ ۳۸۹.

۷۴. دور الصحیفه السجادیه فی تریبه الفرد و المجتمع / دانشجو: عصری فاضل البانی. - استاد راهنما: علی النصیری؛ استاد مشاور: علی المعموری. - کارشناسی ارشد؛ ۱۳۸۵.

۷۵. ذات و صفات حق در صحیفه سجادیه / نویسنده: سید محمد موسوی بایگی. - استاد راهنما نجفقلی حبیبی. - کارشناسی ارشد (دانشگاه تهران، رشته الهیات)؛ ۱۳۷۲.

۷۶. راه‌های جلوگیری از وسوسه‌های شیطانی با تکیه بر صحیفه سجادیه / پژوهشگر: مهراطم جزینی درچه. - استاد راهنما: سیده فاطمه هاشمی؛ استاد مشاور: محسن احتشامی نیا. - کارشناسی ارشد (دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، گروه علوم قرآن و حدیث)؛ ۱۳۹۲.

۷۷. رفتارشناسی سیاسی امام سجاد (ع) با تکیه بر صحیفه سجادیه / پژوهشگر قربان برزگر. - استاد راهنما علی اکبر امینی؛ استاد مشاور اکبر اشرفی .. - کارشناسی ارشد (دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی، دانشکده علوم سیاسی، رشته اندیشه‌های سیاسی در اسلام)؛ ۱۳۸۷.

ص: ۳۶۵

۷۸. رویکرد صحیفه سجادیه به اخلاق اجتماعی / نویسنده: حمیدرضا حق شناس. - استاد راهنما: محمد علی تجری؛ استاد مشاور: محمود تقی زاده داوری. - کارشناسی ارشد (دانشگاه قم، رشته علوم قرآن و حدیث).

۷۹. رویکرد عرفانی به گناه با تاکید بر صحیفه سجادیه / نگارش زهرا اردکانیان. - استاد راهنما محمد تقی فعالی؛ استاد مشاور ابوالفضل محمودی. - کارشناسی ارشد (دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم تحقیقات، رشته عرفان اسلامی)؛ ۱۳۸۸.

۸۰. سیری بر صحیفه سجادیه / نویسنده: زهره یعقوب پور. - استاد راهنما مرجانه عذرا مرادی؛ استاد مشاور احمد یعقوب پور. - (حوزه علمیه خراسان، مدرسه علمیه پیروان حضرت زهرا (س)).

۸۱. شاخصه‌های مهم ورود و خروج ماه مبارک رمضان با محوریت دعای وداع صحیفه سجادیه / دانشجو: نرگس مبینی. - استاد راهنما: سید فاطمه هاشمی؛ استاد مشاور: سید محمد رضوی. - کارشناسی ارشد (دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، گروه علوم قرآن و حدیث)؛ ۱۳۹۱.

۸۲. شرح و بررسی اسما و صفات الهی در صحیفه سجادیه / دانشجو: فاطمه علمی راد. - استاد راهنما: سید مرتضی حسینی شاهرودی؛ استاد مشاور: عزیزالله فیاض صابری. - کارشناسی ارشد (دانشگاه فردوسی مشهد، دانشکده الهیات و معارف اسلامی شهید مطهری)؛ ۱۳۹۰.

۸۳. شرح و بررسی دعای ختم قرآن در صحیفه سجادیه از دیدگاه قرآن و روایات / پدیدآور: معصومه عیوضی. - استاد راهنما: فاطمه هاشمی؛ استاد

ص: ۳۶۶

مشاور: سید محمد رضوی. - کارشناسی ارشد (دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی)؛ ۱۳۹۲.

۸۴. صور خیال در صحیفه سجادیه / دانشجو: محمد منوچهری. - استاد راهنما: احمد نهیرات؛ استاد مشاور: حسن سرباز. - کارشناسی ارشد (دانشگاه کردستان، دانشکده ادبیات و علوم انسانی)؛ ۱۳۹۰.

۸۵. فرهنگ و شرح لغات صحیفه سجادیه / پژوهشگر: افسانه علی حوری. - استاد راهنما: محمدحسین معصومی. - (دانشگاه آزاد اسلامی، واحد قم)؛ ۱۳۸۱.

۸۶. قرآن از منظر امام سجاد (ع) / نگارش حمید رجب پور. - به راهنمایی استاد سید منذر حکیم. - کارشناسی ارشد (دانشکده علوم حدیث، رشته علوم حدیث)؛ ۹۰.

۸۷. قرآن در صحیفه سجادیه / پژوهشگر: مصطفی محمدی عراقی. - استاد راهنما: سید محمدباقر حجتی. - کارشناسی ارشد (دانشگاه تهران، دانشکده الهیات و معارف اسلامی)؛ ۱۳۷۰.

۸۸. قلب سلیم در صحیفه سجادیه / پژوهشگر بی بی فاطمه مظلوم. - به راهنمایی استاد راهنما: محمدرضا مشایی. - کارشناسی ارشد (دانشگاه تربیت مدرس، رشته الهیات و معارف اسلامی)؛ ۱۳۷۳.

۸۹. معاد و امامت در صحیفه سجادیه. - کارشناسی ارشد (رشته فلسفه و کلام اسلامی)؛ ۱۳۸۰.

۹۰. معجم الافعل الوصفی مع الاستشهاد بالقرآن و نهج البلاغه و الصحیفه السجادیه / پژوهشگر ایرج صالحی. - استاد راهنما علیرضا باقر؛ استاد مشاور هوشنگ زندی. - کارشناسی ارشد (دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی، دانشکده الهیات، ادبیات و علوم انسانی، رشته ادبیات عرب)؛ ۱۳۸۴.

ص: ۳۶۷

۹۱. مفاهیم قرآن در صحیفه سجادیه / پژوهشگر: پریسا احمدی. - استاد راهنما: قاسم بستانی؛ استاد مشاور: علی مطوری. - کارشناسی ارشد (دانشگاه شهید چمران اهواز، دانشکده الهیات و معارف اسلامی)؛ ۱۳۸۸.

۹۲. مقابله‌ی ترجمه‌های فارسی صحیفه سجادیه (از دعا‌های ۳۲ تا دعا‌ی ۳۸) / نگارنده سوسن امیری سامانی. - استاد راهنما سهیلا پرستگاری؛ استاد مشاور اکرم السادات میرممتاز. - کارشناسی ارشد (دانشگاه آزاد اسلامی، واحد فلاورجان، رشته زبان و ادبیات عرب)؛ ۱۳۹۲.

۹۳. مقایسه نیایشهای عطار و مولانا در مثنوی معنوی با صحیفه سجادیه / نگارش سیمین بختیاری. - استاد راهنما رضا اشرف‌زاده؛ استاد مشاور سیدرضا محمود مهدوی دامغانی. - کارشناسی ارشد (دانشگاه آزاد اسلامی، واحد مشهد، رشته زبان و ادبیات فارسی)؛ ۱۳۹۲.

۹۴. نبوت و امامت در صحیفه سجادیه / دانشجو: هانیه داوند. - استاد راهنما: عبدالرضا زاهدی؛ استاد مشاور: محمود دشتی. - کارشناسی ارشد (دانشکده اصول الدین)؛ ۱۳۸۶.

۹۵. نظام سیاسی در صحیفه سجادیه / حمیدرضا ابراهیمی آشتیانی. - (دانشگاه باقرالعلوم (ع))؛ ۱۳۷۸.

۹۶. نقش تربیتی استغفار در صحیفه سجادیه / پژوهشگر: محمد حسین مبلغی. - استاد راهنما: سیدصادق موسوی نسب. - کارشناسی ارشد (دانشگاه مرکز جهانی علوم اسلامی، دانشکده مدرسه عالی فقه و معارف اسلامی)؛ ۱۳۸۵.

۹۷. نقش معاد باوری بر تربیت اخلاقی از دیدگاه صحیفه سجادیه / پدیدآور: مهدی رحیمی. - استاد راهنما: اکبر حسینی قلعه بهمن؛ استاد مشاور: محمد علی مجد فقیهی. - کارشناسی ارشد (دانشگاه معارف اسلامی قم)؛ ۱۳۹۲.

ص: ۳۶۸

۹۸. نمایه نامه داده‌ها و مطالب صحیفه سجادیه / پژوهشگر محمدصادق حق‌شناس. - استاد راهنما احمدرضا غایی؛ استاد مشاور محمدمهدی پورگل. - کارشناسی ارشد (دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، گروه علوم قرآن و حدیث، رشته علوم قرآن و حدیث)؛ ۱۳۸۵.

۹۹. همطرازی اسلوب‌های تأکید در ترجمه صحیفه سجادیه (با بهره‌گیری از دعا‌های مناسب‌ها و با تأکید بر ترجمه‌های الهی قمشه‌ای، بلاغی، فیض الاسلام، موسوی گرمارودی) / دانشجو: اکرم کریمی راد. - استاد راهنما: مینا جیگاره؛ استاد مشاور: سهیلا صلاحی مقدم. - کارشناسی ارشد (دانشگاه الزهراء علیها السلام، دانشکده ادبیات، زبانهای خارجی و تاریخ).

۱۰۰. هویت و انتساب صحیفه سجادیه با تکیه بر شاخصه‌های متن / پژوهشگر: حامد خانی. - استاد راهنما احمد پاکتچی. - کارشناسی ارشد (دانشگاه امام صادق (ع)، دانشکده الهیات و معارف اسلامی و ارشاد؛ ۱۳۸۲.

ص: ۳۶۹

فصل سوم: رساله حقوق

۱. بررسی تطبیقی حقوق بشر با مبانی اسلام، تکیه بر نهج البلاغه و رساله حقوق امام سجاد (ع) / نویسنده هیفاء مسجدی. - استاد راهنما: علی مظہر قراملکی؛ استاد مشاور: مجید وزیری. - کارشناسی ارشد (دانشگاه آزاد اسلامی تهران، رشته فقه و مبانی حقوق اسلامی)؛ ۱۳۸۵.

۲. بررسی فقهی حقوق خانواده در رساله حقوق امام سجاد (ع) / نویسنده ایمان ضیاء جلدی. - استاد راهنما محمدجواد وزیری فرد؛ استاد مشاور یوسف علوی وثوقی. - کارشناسی ارشد (دانشگاه قم، رشته فقه و مبانی حقوق اسلامی)؛ ۱۳۸۶.

۳. بررسی فقهی رساله حقوق امام سجاد (ع) / نگارش امیر صادق زاده. - استاد راهنما محسن ولایتی؛ استاد مشاور سیدحسین موسوی راد. - کارشناسی ارشد (دانشگاه آزاد اسلامی واحد سبزوار)؛ ۱۳۹۲.

۴. بررسی مفاهیم و فضایل اصلی اخلاق از منظر رساله حقوق امام سجاد (ع) / نگارش سیدعلی آیت اللهی. - استاد راهنما سیدحسن اسلامی؛ استاد مشاور سیدمحمد میردامادی .. - کارشناسی ارشد (دانشگاه پیام نور، دانشکده الهیات و علوم انسانی، گروه فلسفه اخلاق، رشته فلسفه اخلاق)؛ ۱۳۸۸.

۵. ترجمه و تحقیق کتاب الرایه لحقوق الله و تطبیق آن با رساله حقوق امام سجاد (ع) / نگارنده غلامرضا مرادی. - استاد راهنما: غلامحسین ابراهیمی

ص: ۳۷۰

دینانی و اسماعیل منصوری لاریجانی؛ استاد مشاور علی شیخ الاسلامی. - دکتری (دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران)؛ ۱۳۹۱.

۶. ترجمه و شرح رساله الحقوق امام سجاد (ع) / نویسنده محمد سپهری. - استاد راهنما جعفر سامی الدبونی. - کارشناسی ارشد (دانشگاه تهران، رشته الهیات)؛ ۱۳۶۸.

۷. تطبیق رساله حقوق امام سجاد (ع) با قرآن / نویسنده: نسرين احمدی. - استاد راهنما: خلیل الله احمدوند. - (دانشگاه شهید اشرفی اصفهانی، رشته علوم قرآنی)؛ ۱۳۸۵.

۸. شرح رساله الحقوق امام سجاد (ع) / نویسنده احمد فغانی. - استاد راهنما مصطفی محقق داماد؛ استاد مشاور جعفر نكونام و محمدتقی دیاری. - (دانشگاه قم، رشته علوم قرآن و حدیث)؛ ۱۳۸۳.

۹. مبانی فقهی حقوق اعضای بدن با تاکید بر رساله حقوق امام سجاد (ع) / پژوهشگر: فاطمه نوری دهنوی. - استاد راهنما: دکتر سید محمد جواد وزیری فرد، استاد مشاور: دکتر حمیده عبداللهی. - کارشناسی ارشد (دانشگاه قم، دانشکده الهیات)؛ ۱۳۹۱.

۱۰. مبانی قرآنی رساله الحقوق امام سجاد (ع) / دانشجو: حسینعلی عرفانی طلب. - استاد راهنما: احمد فغانی. - کارشناسی ارشد (دانشکده علوم حدیث)؛ ۱۳۸۸.

ص: ۳۷۱

نمایه پدیدآورندگان

آبروی، غلامرضا / ص ۱۰۲

آجورلو، زهرا / ص ۳۵۸

آدامون، مریم / ص ۳۵۰

آزاد، سمیرا / ص ۳۵۳

آراغلو، شادمان (مترجم) / ۱۵۶

آستان قدس رضوی، اداره امور فرهنگی / ص ۶۷

آصفی، محمد مهدی / ص ۳۳

آل عصفور البحرانی، حسین بن محمد / ص ۳۴۴

آل عنوز، عبدالرسول / ص ۱۹۹

آل قطیط، هشام / ص ۱۰۷

آل هرید، منذر کاظم / ص ۶۱

آیت اللهی، سیدعلی / ص ۳۶۹

آیت اللهی، سید مهدی / ص ۴۴، ۱۳۶، ۱۵۳

- آیتی، حمید (مترجم) / ص ۲۷۷
- اباذر، غلامعلی (مترجم) / ص ۲۹
- ابراهیمی آشتیانی، حمیدرضا / ص ۳۶۷
- ابراهیمی، سمیه / ص ۹۷
- ابراهیمی فر، عبدالجواد / ص ۲۳۰
- ابراهیمی فر، علی اصغر / ص ۱۶۷، ۵۲
- ابطحی، سعیده / ص ۱۴۷
- ابن الجوزی، ابی الفرج / ص ۱۲۲
- ابن خلکان، ابی العباس شمس الدین احمد بن محمد بن ابی بکر / ص ۱۲۳
- ابن حجر العسقلانی، شهاب الدین أحمد بن علی / ص ۱۲۲
- ابن سعد / ص ۱۲۲
- ابن شهر آشوب، محمد بن علی / ص ۱۳۸
- ابن عساکر، علی بن حسن / ص ۶۳
- ابن مفتاح، ابی الحسن عبدالله / ص ۳۴۰
- الاربلی، علی بن عیسی بن ابی الفتح / ص ۱۲۹، ۷۴
- ابوالفتحی، احمد / ص ۳۵۷
- ارجمند. س. / ص ۳۹
- احسنی، لیلا / ص ۳۵۸
- احمدزاده، سیداحمد / ص ۳۵۲
- احمدوند، فردین / ص ۳۵۴، ۲۶۳
- احمدی، پریسا / ص ۳۶۷
- احمدی، حبیب الله / ص ۳۸
- احمدی، ذکرا الله / ص ۲۲۸، ۱۷۳

احمدی، سمیہ (مترجم) / ص ۲۸۱

احمدی، فاطمہ / ص ۱۷۴

احمدی، کبری / ص ۳۵۱

احمدی، مہدی / ص ۱۵۶

احمدی، نسرین / ص ۳۷۰

احمدی بیرجندی، احمد / ص ۹۰، ۲۸۶

احمدی فراز، مہدی / ص ۲۴۶

احمدی میانجی، علی / ص ۱۳۷

احمدی ندوشن، علیرضا / ص ۳۱۴

ص: ۳۷۲

اخوان، محمدعلی / ص ۲۹۹

اخوت، زهرا سادات / ص ۳۰۷

اردکانیان، زهرا / ص ۳۵۶

اردکانی یزدی، قاضی بن محمد / ص ۱۷۵، ۳۳۶

ارفع، سیدکاظم / ص ۳۱، ۱۱۰، ۲۰۲، ۲۳۰، ۲۸۳

اسبیر، محمدعلی / ص ۷۹، ۸۴

استادولی، حسین (مترجم) / ص ۲۷۳، ۲۸۱

استحقاقی، اسحاق / ص ۳۶۳

استروشنی، ملا معروف (مترجم) / ص ۲۸۹

اسدی، ابوالحسن / ص ۳۴۸

الاسدی، مختار / ص ۴۴

اسدی پویا، علی اکبر / ص ۲۵۳

اسرار، مصطفی / ص ۲۰۵

اسلام، جواد (مترجم) / ص ۱۵۵

اسلمی، ملیحه / ص ۳۵۰

اسماعیل، خفاف / ص ۳۵

اسماعیل زاده، افسانه / ص ۳۶۳

اسماعیل زاده، رسول (مترجم) / ص ۲۷۷، ۱۰۲۹۰

استادی، رضا / ص ۴۳، ۹۱

اسدی تویسرکانی، سهراب (مترجم) / ص ۲۷۷، ۲۷۵

اسفندیاری محتشم السلطنه، حسین / ص ۱۶۲

اسلامی جاسبی، قوام / ص ۳۲۷

اسوار، موسی (ویراستار) / ص ۲۷۷

اشتهاردی، علی پناه / ص ۱۱۶

اصطفی، حاج سلیم (مترجم) / ص ۲۸۷

اصفهانی، تاج الدین حسن بن محمد / ص ۳۴۲

اصفهانی (عمازاد زاده)، عمالدین حسین / ص ۹۰

اصغری همدانی، علی (مترجم) / ص ۳۲۶

اصغری هشترودی، ناصر (مترجم) / را اردکانیان. -- مه ص ۲۷۹

اعتمادیان، فاطمه / ص ۳۶۲

الاعرجی، زهیر / ص ۴۵

افتخارزاده، محمودرضا (مترجم) / ص ۲۰۸

افراسیابی (نهادندی)، علی / ص ۲۷

افشاری، محمدحسین (مترجم) / ص ۳۲۴

اقدمی، عبدالکریم / ص ۳۰۶

اکبرپور، حبیب‌الله / ص ۱۳۵

البانی، عصری فاضل / ص ۳۶۴

الماسی، نرگس / ص ۳۵۵

الهی قمشه‌ای، مهدی (مترجم) / ص ۱۶۸، ۱۶۹، ۱۷۰، ۱۷۱، ۲۶۱، ۲۷۸

الامانة العامة للعتبة الكاظمية المقدسة / ص ۴۳

امیرخانی، غلام‌حسین / ص ۷۹

امیری سامانی، سوسن / ص ۳۶۷

امین، حسن / ص ۱۰۰

امین، سیدعبدالودود / ص ۴۷

امین‌زاده، محمدرضا / ص ۲۰۹

ص: ۳۷۳

امین عاملی، سید محسن / ص ۸۶، ۱۱۰

امیدوار، امید / ص ۳۱

انزالدوا مورالس، محمدعلی (مترجم) / ص ۲۸۷

انتشارات انصاریان / ص ۳۲۵

انتشارات برکات اهل بیت (علیهم السلام) / ص ۳۲۵

انتشارات بین المللی الهدی / ص ۲۹۱، ۳۲۵

انصاری، محمدعلی / ص ۲۲۵

انصاریان، حسین / ص ۲۳، ۱۰۰، ۱۷۹، ۱۸۱، ۱۸۲، ۱۸۴، ۱۸۵، ۱۸۶، ۱۸۸، ۱۸۹، ۱۹۱، ۱۹۳، ۱۹۴، ۱۹۶، ۲۱۲، ۲۷۳، ۲۸۶

انصاریان، علی / ص ۲۴۶، ۲۶۱

ایران پرست، سعید / ص ۱۰۷

ایرانمنش، فاطمه / ص ۱۷۶

ایمانی یامچی، حسین / ص ۲۵۷

ایمور ترکان، صفی قلی بن نوروز / ص ۳۳۸

اینجه، وحد الدین (مترجم) / ص ۱۵۴

بابایی آملی، ابراهیم / ص ۵۹، ۱۰۹

باقر، حسین / ص ۴۲، ۱۲۷

باقری، فریرز / ص ۳۵۴

باقری فر، علی / ص ۲۰۴

باقری نجف آبادی، فریا / ص ۳۵۶

باقریان، احمد / ص ۱۵۹

باقریان، سیدرضا (ویراستار) / ص ۲۷۷

باقریان موحد، سید رضا / ص ۲۲۳

بحرانی اصفهانی، عبدالله / ص ۱۲۳

بحرانی، شیخ عبدالله بن نور الله / ص ۷۴

بحرانی، محمد بن عبدالله / صص ۳۴۳

بحرانیه، سید عبدالله / ص ۳۶

البخاری الکلاباذی، ابی نصر أحمد بن محمد بن الحسین / ص ۱۲۲

بختیار، مریم / ص ۲۵۷

بختیاری، سیمین / ص ۳۶۷

بختیاری، لاله (مترجم) / ص ۲۸۸

بختیاری، نسرین / ص ۳۵۱

بختیاری الحویزی، یعقوب بن ابراهیم / ص ۳۴۲

- بدرخانی، ایرج / ص ۵۸
- برکت، محمد (محقق) / ص ۲۶۴
- برزگر، ابراهیم / ص ۲۰۶
- برزگر، قربان / ص ۳۶۴
- برزوئی، محمد / ص ۳۶۱
- برغانی قزوینی، میرزا عبدالوهاب بن محمد صالح / ص ۳۳۵
- بطاط، یوسف حسن / ص ۱۹۸
- بغدادی، محمود / ص ۱۲۵، ۱۴۳
- بلاغی، سیدصدرالدین (مترجم) / ص ۲۷۸
- بلاغی، عباس بن حسن / ص ۳۴۲
- بلگرامی، سید اولاد حسین / ص ۲۸۸
- بلندنظر، سیداسحاق / ص ۳۵۴
- بنیاد مطالعات اسلامی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی / ص ۲۹۱
- بهتاش، محمدرضا (مترجم) / ص ۳۲۱
- بهتاش، یدالله / ص ۱۰۳
- ص: ۳۷۴
- بهمنش، میهن / ص ۳۶۰
- بهمنی رامهرمزی، محمدعلی / ص ۱۷۹
- بهوجانی، کاظم (مترجم) / ص ۲۸۵
- بیات زنجانی، بیتالله / ص ۲۴۱
- بیگدلی، لیلا / ص ۱۶۵
- پارسا، غلامعلی / ص ۴۱
- پژوهشکده تحقیقات اسلامی / ص ۶۰

پورحسینی، سیدعلی / ص ۱۲۱

پهلوانی، احمد / ص ۱۰۵

پیراوی، علی (مترجم) / ص ۳۱۹، ۳۳۰

پیرمادیان، سجاد / ص ۳۵۳

پیشوائی، مهدی / ص ۱۱۶

پیوندی، محمدرضا (ویراستار) / ص ۱۵۲

تاجیک ایجدان، زینب / ص ۳۶۳

تاجیک ورامینی، اصغر / ص ۱۳۵

تبریزی الاصفهانی، میرزا عبدالله / ص ۳۳۹

تحویلیان، فرحناز / ص ۳۵۹

ترابی، ابوتراب / ص ۳۱۱

ترابی، احمد / ص ۳۹

ترابی، مرتضی (مترجم) / ص ۲۹۱

تستری، شیخ محمد جواد / ص ۳۴۰

تشکری آرانی، شهاب (مترجم) / ص ۲۸۳، ص ۲۸۴

تقدس، علیرضا / ص ۸۱

تقی اف، زین العابدین / ص ۳۱

تقدسی نیا، خسرو (مترجم) / ص ۲۷۷

تقی زاده، حسین / ص ۲۳۶

تقیان، حبیب الله / ص ۸۶

تلاقی، علی اکبر / ص ۱۲۵

تنکابنی، میرزا محمد بن سلیمان / ص ۲۳۴

توحید، محمدعلی (مترجم) / ص ۳۲۹

توحیدیان، سارا/ ص ۳۵۵

توکلی، علی (مترجم)/ ص ۲۷۵

تونی، عبدالواسع بن علامی/ ص ۳۳۷

ثابتی، فرزین (شاعر)/ ص ۲۸۳

ثقفی تهرانی، حسن (مترجم)/ ص ۲۸۲

جابری انصاری، طاهره/ ص ۳۴۹

جبرالحسن، کریم/ ص ۴۰

جرادی، شفیق/ ص ۲۶۴

جزایری، بشیر (مترجم)/ ص ۷۴

الجزائری، عزالدین/ ص ۲۴۶

جزایری، علی فاخر محسن/ ص ۳۰۸

جزایری، نعمت‌الله بن عبدالله/ ص ۲۳۶

جزائری، سید نعمت الله/ ص ۲۶۹

الجزایری شوشتری، سید نور الدین محمد بن نعمت الله/ ص ۱۲۶

جزینی درچه، مهراظم/ ص ۳۶۴

جعابی البغدادی، ابی بکر محمد/ ص ۳۳۶

جعفری، ابی القاسم زین بن اسحاق/ ص ۳۴۴

جعفری، سیدعلیرضا (مترجم)/ ص ۲۸۱

جعفری نیکو، فاطمه/ ص ۹۸

جلالی، محمد محسن/ ص ۲۴

جلودی الازدی البصری، ابی احمد عبدالعزیز/ ص ۲۳۶

ص: ۳۷۵

جلیلی، رضا (مترجم)/ ص ۳۰۸

- جمال پور مطلق، نسرین / ص ۳۶۳
- جمعية المعارف الاسلامیة الثقافیة / ص ۴۷
- جوادى، حیدر (مترجم) / ص ۲۸۱
- جوادى، علامہ ذیشان حیدر (مترجم) / ص ۲۸۷
- جوادى، مرتضى / ص ۹۱
- جونپوری، سیدسجاد حسین / ص ۲۸۳
- جیروم، کمال (مترجم) / ص ۳۳۱
- چیتیک، ویلیام (مترجم) / ص ۲۸۸، ۳۳۰
- حاتم، شیخ نوری / ص ۷۴
- حاتمی طبری، کاظم / ص ۹۹
- حاتمی موسوی، اکرم / ص ۱۳۶
- حاج حسین، حسن / ص ۴۰
- حاجی اصغر شعراف، فروغ / ص ۳۵۹
- حاجیانی دشتی، عباس / ص ۳۱۳
- حاجی پور، فاطمه / ص ۳۶۰
- حاجی محمدی، زهرا / ص ۳۵۰
- الحائری، جعفر عباس / ص ۵۴
- حایری، جعفر / ص ۷۶، ۱۰۶
- حبیب، جمیل ابراهیم / ص ۱۳۲
- حبیبی، سلمان / ص ۱۲۹
- حبیبی کرد علیوند، پروین / ص ۳۵۰
- حجازی، زهرا سادات (مترجم) / ص ۳۲۷
- حجازی، عبدالرضا / ص ۲۱۰

- حجازی، علاء الدین / ص ۱۷۳
- حجتی، سید مہدی (مترجم) / ص ۲۷۷
- حجوانی، مہدی (ویراستار) / ص ۳۲
- حریفی، محمود / ص ۵۵
- حریری، محمد یوسف / ص ۱۲۵
- حسن زاده، صادق / ص ۲۹۷
- حسن زاده، علی / ص ۲۰۱، ۲۶۰
- حسن زاده آملی، حسن / ص ۲۴۴
- حسنی ساطحی، نعمت اللہ / ص ۳۶۱
- حسنی، سید رضا / ص ۱۶۴
- حسنی، علی اکبر / ص ۲۹
- حسنی، محمد / ص ۳۵۴
- حسین، سید مسرور / ص ۲۸۹
- حسین، سید مہدی (مترجم) / ص ۲۸۵
- حسین، محمد علی / ص ۳۶۴
- حسین پور، عبدالعلی (مترجم) / ص ۳۲۷
- حسینی، ابوالفضل / ص ۲۵۲
- حسینی، اعظم السادات / ص ۱۰۱
- حسینی، سید جعفر / ص ۷۸
- حسینی، جعفر، (مترجم) / ص ۲۷۳
- حسینی، سید رحیم (محقق) / ص ۱۲۸، ص ۱۳۹
- حسینی، سید حسین / ص ۲۹۸
- حسینی، سید مہدی (ویراستار) / ص ۳۰۲

حسینی، طیبہ / ص ۳۶۰

حسینی، مجید / ص ۳۴۸

حسینی، محسن / ص ۱۳۹

حسینی امینی، سید محسن / ص ۲۱۵

حسینی، نجم الدین محمد بن الحسن / ص ۳۳۹

ص: ۳۷۶

حسینی اصفهانی، سیدمرتضی (مترجم) / ص ۳۰۲

حسینی اصفهانی، سید عبدالله / ص ۳۴۱

حسینی الاعرجی الحلّی، محمد رضا / ص ۳۳۶

حسینی امینی، سیدمحسن (محقق) / ص ۲۱۵

حسینی التبریزی القزوینی، میرزا ابراهیم / ص ۳۴۰

حسینی جلالی، محمد جواد / ص ۹۹

حسینی جلالی، سید محمدرضا / ص ۶۴، ۶۶

حسینی جلالی، سید محمد حسین / ص ۱۳۹، ۲۰۷، ۲۳۱، ۲۹۳

حسینی خاتون آبادی، محمد حسین / ص ۳۳۸

حسینی سرتشنیزی، اکرم / ص ۳۵۸

حسینی شیرازی، سیدحسن / ص ۱۴۱

حسینی شیرازی، محمد / ص ۳۵

حسینی صدرالافاضل الکنهوی، سیدمرتضی / ص ۲۸۷

حسینی طهرانی، سیدمحمدحسین / ص ۱۶۵

حسینی الفارسی الشیرازی، سید محمد باقر / ص ۳۴۱

حسینی (قارا قوش)، سیدسجاد (مترجم) / ص ۲۹۰، ۲۹۲

حسینی قمی، سیدعلی / ص ۱۲۹

حسینی مدنی شیرازی سیدعلی خان/ ص ۲۱۵

حسینی منجم، محمدباقر بن محمد شفیع/ ص ۲۰۴

حسینی موذن، سیدعلی (مترجم)/ ص ۲۹۲

حسینی مولوی شهرستانی، سید عبدالرحیم/ ص ۳۴۴

حسینی نائینی، محمد بن محمدباقر/ ص ۲۳۲

حق دوست، دریه/ ص ۳۵۴

حق شناس، حمیدرضا/ ص ۱۶۲، ۳۶۵

حق شناس، محمدصادق/ ص ۳۶۸

حکیم، سید محمد حسین/ ص ۲۶۵

حکیم، سید منذر/ ص ۹۹، ۱۵۳، ۱۵۴

حکیم جان، ح. (مترجم)/ ص ۳۳۱

حکیمی، محمد رضا/ ص ۵۹

حکیمی، محمود/ ص ۷۸ ف ۱۰۷

حلی، ابن ادیس/ ص ۳۳۹

حماسیان، حسین (صابر کرمانی)/ ص ۸۶

حمزه پوراسدی، مظفر/ ص ۲۱۰

حمودی، حسین باقر/ ص ۳۶

حمیدی، زهره (ویراستار)/ ص ۲۷۹

حیدرآبادی، قطب الدین محمدعلی/ ص ۶۳

حیدرزاده، عباس/ ص ۱۹

حیدری، سید جمال/ ص ۱۲۸

حیدری، کیوان/ ص ۳۴۹

حیدری ابهری، غلامرضا/ ص ۱۳۸، ۱۶۷، ۱۷۲، ۲۲۴، ۲۷۱، ۲۸۵

حیدری صدر، مهدی / ۲۹۹، ۳۰۰، ۳۱۵

حیدری نراقی، علی محمد / ص ۳۰۸، ۳۱۸

ص: ۳۷۷

خاتمی، سید احمد / ص ۱۱۲

خاتمی، سید روح الله / ص ۱۶۱

خاقانی، محمد عبدالمنعم (مترجم) / ص ۲۹

خامنه ای، سید علی / ص ۵۶، ۱۱۴

خانلری، احمد / ص ۲۲۱

خانی، حامد / ص ۳۶۸

خانی، علی / ص ۳۵۶

خداخواه، صدیقه / ص ۲۲

خدایی، خدیجه / ص ۳۵۱

خراسانی، زهرا / ص ۲۰۰، ۳۶۲

خرم شکوه، رحمت / ص ۳۶۱

خزانه دارلو، محمد علی / ص ۱۰۲

خزاعی، ماجد / ص ۱۰۹

خزایی، محمد جواد / ص ۱۴۷

خزرجی، شیخ طالب حسین / ص ۳۳۰

الخزرجی، ناصرالدین طالب (مترجم) / ص ۳۳۰

خسروی، موسی (مترجم) / ص ۶۴

خفاجی، نافع / ص ۱۲۵

خلجی، محمد تقی / ص ۱۶۳، ۲۸۰

خلخالی، کاظم (مترجم) / ص ۲۷۵

خلف، حسن / ص ۳۵۶

خلیلی، سپیده / ص ۳۹

خلیلی، محمدجواد (مترجم) / ص ۳۲۸

خوانساری، سید ابی القاسم / ص ۳۳۹

خورشیدی، محمدحسین (مترجم) / ص ۳۲۴

خوش‌رنگ، محبوبه / ص ۳۵۲

خوشنویس، حمید / ص ۳۴۹

خویی، مصطفی محمدبن محمد / ص ۱۰۲

دادور، مهدی / ص ۱۵۵

دارابی، محمدبن محمد / ص ۲۱۸

دارالقرآن امام حسین (ع)، واحد خواهران / ص ۲۵۲

دانش، موسی (مترجم) / ص ۶۶

دانشگاه آزاد اسلامی واحد یزد / ص ۱۳۴

دانشور، محمد (ویراستار) / ص ۶۷

داودی پور، امیر محمد / ص ۴۷

داودی راد، سعیده / ص ۳۶۱

داورزنی، علیرضا / ص ۶۴

داوری، محمود / ص ۴۰

داوند، هانیه / ص ۳۶۷

دباغ، محمدرضا عباس / ص ۱۰۸

دخیل، احمدعلی / ص ۷۳

دخیل، علی محمدعلی / ص ۴۴، ۱۰۹ ف ۲۴۶

دبیرخانه جشنواره صحیفه سجادیه / ص ۲۰

دبیرخانه کانون های فرهنگی و هنری مساجد استان هرمزگان / ص ۱۰۵

دراگوچ، الکساندر / ص ۳۳۱

درانی، محمد رحیم / ص ۱۵۶

درایتی، محمدحسین (محقق) / ص ۲۱۴

درایتی، مصطفی / ص ۲۶۱، ۲۶۷

درگاهی، حسین / ص ۲۱۷، ۲۱۸، ۲۵۳

دروره، زهیر یوسف / ص ۳

ص: ۳۷۸

درویش، سیدطاهر عیسی / ص ۳۱۲

دزفولی، سید علی بن مرتضی طیب موسی / ص ۲۳۱

دژستان، علی اصغر / ص ۲۰۵

دستغیب، عبدالحسین / ص ۲۵۹

دعایی، سیدمحمد محسن / ص ۲۵

دعوتی، میرابوالفتح / ص ۶۹

دفتر نمایندگی سازمان تبلیغات اسلامی در کارخانه تولید آلومینیوم ایران / ص ۳۱۸

دلیلی صالحی، علی اصغر (ویراستار) / ص ۶۷

دولتی، زهره / ص ۳۴۸

ده بزرگی، احد / ص ۱۱۹

دهقانی، رضا (مترجم) / ص ۳۲۶

دهکردی، حسین / ص ۱۶۶

دهکردی، فاطمه / ص ۹۵

دهنوی، حسین (ویراستار) / ص ۲۷۸

الذهبی، شمس الدین محمد بن أحمد بن عثمان / ص ۱۲۲

ذوعلم، علی / ص ۲۶۸

ذوعلم، محمدحسین / ص ۲۶۸

راحتی سبزواری، حسن (مترجم) / ص ۳۲۱

رازی، محمدسلیم / ص ۲۳۲، ۳۴۲

راشدی، لطیف (مترجم) / ص ۲۷۷

رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در تیرانا / ص ۱۵۶

رجالی تهرانی، علیرضا / ص ۱۰۱، ۲۷۹

رجایی، سیدمهدی (محقق) / ص ۲۳۱، ۲۴۹

رجب پور، حمید / ص ۳۶۶

رجب‌زاده، زهرا / ص ۱۷۶، ۲۰۳، ۲۰۴، ۲۱۵، ۲۵۸

رجبی، باقر (مترجم) / ص ۲۸۰

رجبی، مهدی / ص ۳۵۱

رحمت، جلال‌الدین (مترجم) / ص ۲۹۳

رحمت کاشانی، حامد (مترجم) / ص ۲۸۲

رحیمی، مهدی / ص ۵۳، ۳۶۷

رحیمی ریگ-ی، علی / ص ۳۶۱

رحیمی، سلمان علی / ص ۳۶۰

رزاقتی، محمود (مترجم) / ص ۳۲۵

رسولی، طاهره / ص ۳۵۹

رسولی، محمد، (مترجم) / ص ۲۸۱

رشتی، مولی عبدالغفار / ص ۳۳۹

رضا، سید قاسم (مترجم) / ص ۲۸۵

رضا (نوری)، مسعود / ص ۱۷۱

رضایی، حسن رضا/ ص ۲۲۵

رضایی، محمد مهدی (مترجم)/ ص ۲۷۳

رضائی بیرجندی، علی/ ص ۲۲۲

رضوانی، احمد (مترجم)/ ص ۲۸۶

رضوانی، داوود/ ص ۲۴۰

رضوانی، مجتبی/ ص ۱۶۷

رضوی، احسان حیدر/ ص ۱۵۴

رضوی، سعید اختر (مترجم)/

رضی، احمد (ویراستار)/ ص ۱۰۲

رفاعی، عبدالجبار/ ص ۱۳۶

رکنی یزدی، فاطمه/ ص ۲۴۸

ص: ۳۷۹

رمزی طبسی، محمد حسن/ ص ۲۹۹

رمضانی، عباس/ ص ۷۹، ۱۲۷

رنجبر، محسن/ ص ۵۲، ۳۵۲

رنجبر، محمود (ویراستار)/ ص ۱۶۷

رنجبری حیدر باغی، احمد (مترجم)/ ص ۳۲۵، ۳۲۸

روح افزا، سعید/ ص ۱۹

روحانی، حبیب/ ص ۸۸

روحانی معین، داوود (مترجم)/ ص ۳۲۴

روح بخش، سید علی/ ص ۳۰۶

روحی، محمد/ ص ۷۶

روس میر محمد، محمد علی هازیز (مترجم)/ ص ۲۹۲

- روغنی قزوینی، محمد صالح / ص ۲۳۶، ۳۳۷، ۳۴۲
- رہبر، محمد تقی / ص ۱۶۰، ۲۲۶
- ریاضی، حمیرا / ص ۳۵۲
- زاد سیرجان، زیبا / ص ۳۵۱
- زارع، محبوبہ / ص ۴۹
- زارع، محمد حسین / ص ۹۲
- زارع مولایی، صدیقہ / ص ۳۷
- زاہدی توجائی، محمد حسن / ص ۳۴۹
- زاہدی زرنق، فہیمہ / ص ۱۷۳
- زیبیدی، ماجد ناصر / ص ۱۲۶
- زرین تاج، عبد اللہ (مترجم) / ص ۱۵۶
- زکی زادہ رنانی، علیرضا / ص ۱۴۸
- زند، مجید / ص ۱۶۸
- الزہیری الجعفری، اشرف / ص ۳۱۵
- زیدی، سید حمید الحسن (مترجم) / ص ۱۵۳
- زینتی، علی (ویراستار) / ص ۲۸۰
- زینی وند، تورج / ص ۱۶۴
- زین پوری، نثار احمد (مترجم) / ص ۳۲۹
- زہیری، کامل (مترجم) / ص ۳۲۲
- سازمان اوقاف. واحد مطالعات و تحقیقات اسلامی / ص ۲۷۴
- ساعدی، کاظم جواد / ص ۷۳
- ساعدی نجفی، مہدی / ص ۳۱۲
- ساعی، علی / ص ۲۰۶

سالمی، محمد / ص ۱۵۹

سبحانی، کریم / ص ۱۰۵

سبزواری خراسانی، وثوق الحکماء میرزا ابراهیم بن محمدعلی / ص ۲۳۰، ۲۳۵

سپاهی یونسی، عباسعلی / ص ۱۵۲

سپهر، عباسعلی خان / ص ۱۴۱

سپهر خراسانی، احمد (مترجم) / ص ۲۸۲

سپهر، محمد تقی بن محمد علی / ص ۲۱

سپهری، محمد (مترجم) / ص ۳۲۲، ۳۷۰

ستاد برگزاری شب شعر عاشورا / ص ۱۵۲

ستاد برگزاری چهارمین اجلاس مجمع عمومی مجمع جهانی اهل بیت (علیهم السلام) / ص ۲۷۲

سجادی، سیداحمد / ص ۲۴۹، ۲۷۶

سجادی، احمد / ص ۲۶۵

سجادی، سیدمحمد (ویراستار) / ص ۱۶۸

سجادی، معصومه / ص ۳۵۹

ص: ۳۸۰

سردودی، میرزا محمد حسن / ص ۳۴۲

سروش، عبدالکریم / ص ۶۸

السلامی، حوراء غازی عناد / ص ۱۹۸

سلیمی، سعید / ص ۳۴۷

سلطان مرادی، محمد / ص ۲۲۸

سلطانی لرگانی کجویی، محمد حسین / ص ۲۷۶

سلمانیپور، محمدجواد / ص ۲۲۰

سلیمان، حسین / ص ۳۳۰

- سلیمانی، سلیم (مترجم) / ص ۲۸۶
- سمامی، امید / ص ۱۵۱
- سماوی نجفی، محمد / ص ۱۳۰
- سو، سلیمان بای جی (مترجم) / ص ۳۳۱
- سیدالاهل، عبدالعزیز / ص ۸۷، ۱۰۰
- السید، کمال / ص ۱۹، ۴۴، ۱۴۹، ۳۱۴
- سیدی، حسین / ص ۱۹، ۱۴۸
- سیف، محمود / ص ۳۹
- سیما اقتصادی فرد، پری / ص ۳۶۳
- شادرخ، سیدحسین (شاعر) / ص ۲۸۳
- شاهمرادی، علی اکبر (مترجم) / ص ۲۸۱
- شاکر العشی، اسحاق / ص ۳۱، ۴۶
- شاکری، حسین / ص ۱۰۴، ۱۳۸، ۱۴۱
- شامی، محمد بن علی بن احمد / ص ۳۳۶
- شاهین، عبدالله (مترجم) / ص ۱۵۶
- شرف الدین، حیدر / ص ۵۹
- شرف الدین موسوی، معصومه / ص ۳۵۴
- شرفی، شراره / ص ۶۸
- شرکایی، فاطمه / ص ۳۶۱
- شریعت، محمدصادق (مترجم) / ص ۹۳، ۹۷
- شریعتمداری، محمدتقی / ص ۲۶۶
- شریعتی، علی / ص ۳۶، ۹۸، ۱۳۷
- شریف، محمد (مترجم) / ص ۳۳۱

- شریفی، محمود/ ص ۶۷، ۱۰۶، ۱۳۷
- الشروقانی، عبدالله/ ص ۳۲
- شعبان، نبیل/ ص ۲۶۰
- شعبانی، راضیه/ ص ۱۲۳
- شعرانی، ابوالحسن (مترجم)/ ص ۲۷۶
- شفی زاده، فاطمه/ ص ۳۵۵
- شمس الدین، سعید تقی/ ص ۴۶
- شمس الدین، مهدی/ ص ۱۲۵
- شوشتری، سلطان علی صابر/ ص ۱۱۷
- شهبازی، زهرا (ویراستار)/ ص ۸۰
- شهرستانی، عبدالامیر/ ص ۲۴
- شهید ثانی، زین الدین بن علی/ ص ۲۳۳
- شهیدی، سید جعفر/ ص ۷۴، ۹۳
- شیخانی، علی باقر/ ص ۳۷
- شیخ صدوق، ابن جعفر محمد/ ص ۳۳۹
- شیخی، حمیدرضا (ویراستار)/ ص ۶۶
- شیرازی، رضا/ ص ۱۱۳
- شیروانی، علی/ ص ۲۱۴، ۲۸۰، ۳۲۴
- شیرین، عباس/ ص ۳۵۵
- صابری، حسین (محقق)/ ص ۱۳۸
- صاحب، جعفر حسین/ ص ۲۸۶
- صاحب معالم عاملی، علی بن زین العابدین/ ص ۳۴۱
- ص: ۳۸۱

- صاحبی، مسلم / ص ۱۰۶
- صادقی، اصغر / ص ۲۶۱
- صادقی، معصومه / ص ۳۴۷
- صادق، محمد / ص ۳۴۷
- صادق‌زاده، امیر / ص ۳۶۹
- صادق کوهستانی، عطیه / ص ۶۱
- صادقی، اکبر / ص ۷۵
- صادقی اردستانی، احمد / ص ۴۰، ۷۶، ۱۰۶
- الصاغر جی، مامون (محقق) / ص ۱۲۲
- صالح، حسین / ص ۱۰۲
- صالح الطباطبائی، صدر الدین نصیر الدین / ص ۳۴۰
- صالح مازندرانی، محمد هادی / ص ۳۳۸
- صالحی، ایرج / ص ۳۳۸
- صالحی، عبدالله / ص ۶۶
- صالحی، محمد / ص ۹۷
- صالحی، سید محمد / ص ۱۱۱
- صالحی اصل، عزت الله / ص ۲۵۴
- صالحی ساداتی، صغری / ص ۳۵۷
- صایم، محمد / ص ۲۲۱
- صباحی، فریبا / ص ۳۶۳
- صبوری، امید / ص ۳۵۸
- صحتی سهروردی، محمد / ص ۳۱۳
- صدر، سید محمد صادق / ص ۲۰۱

- صدوقی، سیروس (ویراستار)/ ص ۲۷۸
- صغیر، محمد حسین علی / ص ۳۲
- صفایی، غلامعلی (مترجم)/ ص ۲۷۹
- صفایی مقدم، مسعود/ ص ۱۳۲، ۳۴۷
- صفدریان کرویہ، مینا/ ص ۳۵۸
- صفرزادہ، داوود/ ص ۱۳۱
- صفی، محمد/ ص ۳۳۸
- صلواتی، محمود/ ص ۲۲۸، ۲۷۰، ۲۷۷
- صمدی، قربانعلی / ص ۲۲۳، ۳۶۰
- صنعاہی الزیدی، سید محسن / ص ۳۴۱
- صوفان، احسان (مترجم)/ ص ۳۶
- صوفی زیابادی قزوینی، محمد تقی / ص ۳۴۴
- ضیاء آبادی، سید محمد/ ص ۱۹۸، ۲۴۸
- ضیاء جلدی، ایمان/ ص ۳۶۹
- طالقانی، سید محمد حسین / ص ۱۵۰
- طالقانی، ملا رضا علی / ص ۳۴۱
- طاهائی، فاطمہ/ ص ۲۲۷
- طاہایی، کمال الدین / ص ۹۲
- طاہری، لیلا/ ص ۳۶۰
- طاہریان، امیرمسعود/ ص ۱۱۹
- طباطبایی، زہرہ/ ص ۳۴۸
- طباطبایی، سیدعلی / ص ۳۱۸
- طباطبایی، علیرضا/ ص ۷۱

طباطبايى الشولستانى، على ابن حجة الله / ص ۳۳۹

طباطبايى النائينى، ميرزا رفيع الدين / ص ۳۳۸

طباطبايى نسب، سيد محمد رضا / ص ۱۰۱

طريحي، فخر الدين / ص ۳۳۷

طيبى، ناهيد / ص ۱۱۸

ص: ۳۸۲

ظهابى جمكرانى، ابراهيم (مترجم) / ص ۲۷۵

عابدى، احمد على / ص ۱۵۵

عابدين نسب، شيما / ص ۳۵۷

عابدينى، كاظم / ص ۳۰۰

عاشور، سيد على / ص ۱۳۹

عاملى، جعفر مرتضى / ص ۱۷۴، ۲۲۶

العاملى (شيخ بهايى)، محمد بن الحسين / ص ۲۰۲

عباس، احسان (محقق) / ص ۱۲۲، ۱۲۳

عباس، محمد جليل / ص ۲۶۰ ف ۳۱۸

عباسى، على / ص ۱۱۹

عبدالباقي، محمد / ص ۳۴۴

عبدالحليم، محمود / ص ۱۰۸

عبدالرحيم، محمد / ص ۸۳، ۱۰۰

عبدالساده، رسول كاظم / ص ۱۰۸

عبد اللطيف، ميرزا محمد / ص ۳۳۷

عبداللهى، على اصغر (ويراستار) / ص ۹۷

عبداللهى، مهدى / ص ۱۲۴

عبداللہی فریزہندی، اعظم / ص ۲۱۵

عبدی اسکندری تربقان، مجتبی / ص ۹۸

عبود، شلتاغ / ص ۲۴۶، ۲۶۲

عبودی، عباس / ۳۱۲

عرب، یاسر (مترجم) / ص ۲۸۰

عربها، اعظم / ص ۳۵۳

عرفانی طلب، حسینعلی / ص ۳۱۶، ۳۷۰

عزیزی، شیما / ص ۳۶۲

عزیزی، حسن (ویراستار) / ص ۲۸۰

عزیزی، عباس (مترجم) / ص ۲۸۲

عسکری، حسن (مترجم) / ص ۳۳۲

عسگری منفرد، منصوره (ویراستار) / ص ۹۸

عشایری منفرد، محمد / ص ۱۱۱۷۵

عصفوری بلادی بحرانی، شیخ حسین بن علی / ص ۱۵۰

عطا، عبدالقادر احمد / ص ۴۱

عطار، قیس (محقق) / ص ۲۰۴

عطاران، بهزاد / ص ۳۴۹

عطاردی، عزیزالله / ص ۱۳۴

عطایی، زینب / ص ۲۰

عطایی، محمدحسین / ص ۳۰۳

عطایی، محمدرضا (مترجم) / ص ۲۷۶

العطیه، ماجد / ص ۸۳

عقیل، محسن / ص ۱۳۷، ۳۰۸

عقیقی بخشایشی، عبدالرحیم (مترجم) / ص ۲۷۶

علمی راد، فاطمه / ص ۳۶۵

علوی، سیدعلیرضا / ص ۲۱۴

علوی فرد، یحیی / ص ۳۱۷

العلی، علی فرحان / ص ۴۹

علی برزی، ابراهیم / ص ۱۵۲

علی حوری، افسانه / ص ۳۶۶

علوی الحسینی، ناصر بن الرضا / ص ۳۳۶

علیزاده، حسین / ص ۱۶۷

علیزاده، مهدی (مترجم) / ص ۱۱۸

عمادزاده، حسین (مترجم) / ص ۲۷۹

ص: ۳۸۳

عموزاده سماکوش، حسن / ص ۱۶۵، ۳۶۴

عندلیب، عباس (مترجم) / ص ۲۸۵

عیّاشی، ابی النضر محمد ... / ص ۳۳۵

عیسی فر، احمد / ص ۱۳۱

عیوضی، معصومه / ص ۳۶۵

غرویّان، محسن / ص ۱۴۵، ۲۴۷

الغریری، سامی (محقق) / ص ۲۵۲

غفوری، علی / ص ۱۴۲

- غلامعلی، احمد / ص ۳۵۶
- غیاثی کرمانی، محمدرضا / ص ۲۷
- فاخوری، محمود (محقق) / ص ۱۲۲
- فاضل، جواد / ص ۹۷، ۲۷۸
- فاضل قاضیانی، مهری / ص ۳۵۵
- فاضلی، علی (محقق) / ص ۱۷۵، ۲۱۹، ۲۳۴، ۲۳۶
- فاضلی، قادر / ص ۲۴۷
- فاضلی، محمدرضا (محقق) / ص ۲۳۳
- فتاحی، حسین / ص ۳۲
- فتاحی، سید حمید (مترجم) / ص ۲۷۹
- فتاحی معصوم، حسین / ص ۲۶۶
- الفتونی، ابو الحسن بن محمد طاهر / ص ۳۴۲
- فدوی اردستانی، حامد / ص ۱۵۰
- فرخ پی، محمود (مترجم) / ص ۲۸۶
- فربودی، محمد (مصحح) / ص ۲۷۸
- فرجی، مجتبی (محقق) / ص ۱۳۷
- فرزانه، عبدالمجید / ص ۲۰۱
- فریبا، کلهر / ص ۱۳۳
- فضل الله، سید محمد حسین / ص ۱۶۰
- فغانی، احمد / ص ۳۷۰
- فقیه، شبیر / ص ۱۳۴
- فقیه، محسن / ص ۳۰۶
- فقیه، محمد مهدی / ص ۸۵

- فلاح پور، کبری / ص ۳۵۱
- فلسفی، محمد تقی / ص ۲۳۷
- فوزی، محمد / ص ۱۱۸
- فولادزاده، عبدالامیر / ص ۳۶
- فولادوند، محمد مهدی (مترجم) / ص ۲۷۳
- فهری زنجانی، سید احمد / ص ۲۳۶
- فہیم کرمانی، مرتضی / ص ۸۵
- فیض، محمود (مترجم) / ص ۳۳۱
- فیض الاسلام، سید علینقی / ص ۲۶۹، ۲۷۴
- فیض کاشانی، محمد بن المرتضی / ص ۱۷۷
- قاسم، نعیم / ص ۲۲۲، ۳۱۴
- قاسمی، بتول / ص ۳۴۷
- قاسمی، صدیقہ / ص ۷۹
- قاسمی، محمد / ص ۱۳۴
- القاضی، سعد / ص ۳۳
- قاضی زاہدی، احمد / ص ۱۳۲
- قاضی زاہدی گلپایگانی، علی / ص ۹۲
- قانع، سعید / ص ۲۵
- قائم امیری، علی / ص ۸۰
- قبادی، محمد صادق (مترجم) / ص ۳۲۱، ۳۲۷
- قبانجی، سید حسن / ص ۳۱۲
- ص: ۳۸۴
- قدیانی، عباس / ص ۳۱، ۶۹

- قره‌الاعیان، زهرا/ ص ۲۶۹
- قوشی، باقر شریف/ ص ۶۱، ۷۳، ۱۴۰، ۱۵۶
- قرشی، سید علی اکبر/ ص ۲۶۱
- قرشی، مهدی باقر (محقق)/ ص ۱۴۰
- قربانپور، رمضانعلی/ ص ۶۷
- القزوینی، مریم سید امیر محمد/ ص ۱۲۸
- قزوینی، مولی خلیل بن الغازی/ ص ۳۴۰
- القطفی، ضیاء السید عدنان الخباز/ ص ۳۱۴
- قلندری بردسیری، حمید/ ص ۳۰۰
- قمی، عباس/ ص ۱۹، ۹۵، ۲۷۸
- قنبری، احسان/ ص ۶۸، ۶۹
- قهپایی، بدیع الزمان/ ص ۲۱۷
- قهستانی، معصوم/ ص ۳۲۸
- قیومی اصفهانی، جواد/ ص ۲۱
- کاشانی، غلام رضا بن عبدالعظیم/ ص ۲۰۲
- کاشانی، منصوره/ ص ۲۰۹
- کاشانی، مولی عبدالرسول المدنی/ ص ۳۳۹
- کاظمی، محسن (مترجم)/ ص ۳۲۱
- کاظمی نایینی، سیدرضا موسی/ ص ۱۵۰
- الکاف، علی (مترجم)/ ص ۱۵۴
- کافی، محمد مهدی/ ص ۸۲
- کانون فرهنگی دانش پژوهان تاجیکستان/ ص ۳۳۱
- کتانی، سلیمان/ ص ۳۳

- کتابی، سرور/ ص ۲۲
- الکتابی، محمد بن شاکر/ ص ۱۲۲
- کرکی، نور الدین ابی الحسن/ ص ۳۴۱
- کرمی، بختیار/ ص ۱۴۴
- کرمی، سعیده/ ص ۳۴۷
- کرمی، محمود/ ص ۳۴۸
- کریم‌اف، دوران (مترجم)/ ص ۲۹۳
- کریمی، رضا/ ص ۱۲۶
- کریمی جهرمی، علی/ ص ۲۲۹
- کریمی‌راد، اکرم/ ص ۳۶۸
- کریمی فرد، غلامرضا/ ص ۳۵۷
- کریمیان، منصور/ ص ۵۶
- کشاوری، محمد مهدی/ ص ۹۸
- کشفی شاهرودی، محمد (مترجم)/ ص ۳۲۶
- کشوری، محسن/ ص ۳۵۲
- کعبی، ملا داود/ ص ۸۱
- کفاش، حمیدرضا/ ص ۵۸، ۹۲
- کفاش، محمدناصر/ ص ۲۷۴
- کفعمی، تقی الدین ابراهیم/ ص ۳۳۷
- کلباسی، ابوالمعالی محمد بن ابراهیم/ ص ۲۱۴
- کمپانی، فضل الله/ ص ۷۱
- کمیته مطالعات و تحقیقات مجمع جهانی اهل بیت (علیهم السلام)/ ص ۱۵۶
- کورسل، کمال ژروم (مترجم)/ ص ۳۳۱

کوکبانی الیمانی، جمال الدین / ص ۳۴۰

گروه آموزشی و پژوهشی شهیری / ص ۱۳۱

گروه تحقیق و پژوهش جهان رایانه / ص ۱۱۱

گروه تحقیق و پژوهش مجمع شاعران اهل بیت (علیهم السلام) / ص ۱۳۵

ص: ۳۸۵

گروه ترجمه مجمع جهانی اهل بیت (علیهم السلام) / ص ۱۵۶

گروه مترجمین سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی / ص ۲۹۰

گروه معارف نشر آئل / ص ۶۱

گروه مولفان دفتر نشر معارف / ص ۲۴۵

گل باغی، فاطمه / ص ۳۴۹

گلزاده غفوری، علی / ص ۳۰۷

گلزار، مارتا (مترجم) / ص ۱۵۵

گنجی، محمد / ص ۳۵۵

گیلانی تنکابنی، میرزا سلیمان / ص ۳۴۳

گیلانی چهاردهی، میرزا محمد / ص ۳۳۷

لاجوردی، فاطمه / ص ۲۶۹

لاهیجی، میرزا حسن عبدالرزاق / ص ۳۴۰

لاهیجی، قطب الدین محمد / ص ۳۴۳

لطفی، اسماعیل / ص ۳۱۲

لطیفی، محمد / ص ۳۴۳

لنابانی، محمدحسین بن محمدحسن / ص ۲۳۳

لکنهوی، سید علی (مترجم) / ص ۲۸۵

لوحیا، ادین / ص ۲۸۷

- لیاقتدار، محمدباقر / ص ۱۷۸
- اللیثی، عبدالله (محقق) / ص ۱۲۲
- مازندرانی الحائری، شیخ محمد صالح / ص ۳۳۷
- مافی، مهرانگیز / ص ۳۵۸
- مبشری، اسدالله (مترجم) / ص ۲۷۶
- مبلغی، محمد حسین / ص ۳۶۷
- مبینی، نرگس / ص ۳۶۵
- مجاهدی، محمدعلی (مترجم) / ص ۲۷۳
- مجاهدی، محمد (مترجم) / ص ۱۵۵
- مجد، امید (مترجم) / ص ۲۸۱
- مجد فقیهی، محمدعلی / ص ۱۵۹، ۲۸۵
- مجلسی، محمد باقر / ص ۴۹، ۶۳، ۲۳۴، ص ۲۴۹، ۲۹۹
- مجلسی، محمدتقی / ص ۲۱۹، ۳۴۱
- مجمع جهانی اهل بیت (علیهم السلام) / ص ۲۷، ۲۹۱، ۳۲۵، ۳۳۱، ۳۳۲
- مجمع جهانی اهل بیت (علیهم السلام)، معاونت امور بین الملل / ص ۳۲۹، ۳۳۰ ف ۳۳۱، ۳۳۲
- مجمع دینی صادقیه / ص ۳۱۵
- مجید، زکریا (مترجم) / ص ۲۹۱
- مجیدی، حسن (مترجم) / ص ۱۷۴
- محبوبی، مجید / ص ۱۲۳
- محدثی، جواد / ص ۷۳، ۱۰۹، ۲۱۰
- محدثی، مهدی / ص ۷۷
- محروقی، مجید (مترجم) / ص ۲۷۵
- محسن بیگی، مطهره (مترجم) / ص ۱۷۴

محمد خواه، هادی / ص ۳۶۱

محمدی راد، حمید / ص ۳۱۳

محمدزاده، راضیه / ص ۱۴۴

محمدزاده، مرضیه / ص ۱۲۱

محمدزاده سرایی، ربابه / ص ۳۶۰

محمدی، علی / ص ۹۸

محمدی اشتیاردی، محمد / ص ۹۹، ۱۴۵، ۲۰۹، ۲۸۲

ص: ۳۸۶

محمدی عراقی، مصطفی / ص ۳۶۶

محمودزاده، محسن (مترجم) / ص ۲۷۶

محمودی، محمدباقر (محقق) / ص ۶۳

محمودی، محمدجواد (محقق) / ص ۲۳۲

محوذاف، فیض (مترجم) / ص ۲۹۳

مختار، عبدالهادی (محقق) / ص ۳۲۶

مختاری النائی، بهاء الدین محمد / ص ۳۳۹

مدرس چهاردهی، محمدعلی بن محمد نصیر / ص ۲۳۲

مدرسی، سیدهادی / ص ۳۲

مدرّسی، سید محمدتقی / ص ۴۱، ۹۲، ۹۷

مدنی، علی خان بن احمد / ص ۱۹۸

مدنی، لافر (مترجم) / ص ۲۸۹

مرادحاصل، امیر مهدی / ص ۷۷، ۸۰

مرادی، توفیق (مترجم) / ص ۲۹۳

مرادی، غلامرضا / ص ۳۶۹

- مرتضوی زاده، محمدتقی / ص ۵۲
- مرجانه، محمد / ص ۳۵۹
- مرکز دار العلم للدراسات / ص ۳۱۰
- مرکز تحقیقات رایانه ای حوزه علمیه اصفهان / ص ۲۵۴
- مسجدی، هیفاء / ص ۳۶۹
- مشایخی، قدرت الله / ص ۳۰۳، ۳۱۴، ۳۲۹، ۳۳۱
- مشفق پور طالقانی، محمدرضا / ص ۳۰۲
- مشهدی قمی، میرزا محمد / ص ۳۴۲
- مصباح، زهرا / ص ۳۵۳
- مصباح یزدی، محمد تقی / ص ۱۰۵
- مصطفی پور، سمیه / ص ۲۰
- مطهری، مرتضی / ص ۱۰۶
- مطیع بن محمود / ص ۳۴۳
- مطوف راشدی، سعید / ص ۲۸۰
- مظاهری، علی اکبر / ص ۲۲
- مظفر، حسین / ص ۹۶
- مظفر، محمد حسین / ص ۲۱۱، ۲۵۰
- مظفری، صدیقه / ص ۳۵۳
- مظفری، محمد / ص ۷۶
- مظلوم، بی بی فاطمه / ص ۳۶۶
- معاونت پرورشی و فرهنگی وزارت آموزش و پرورش / ص ۲۷
- معاونت فرهنگی شورای سیاستگذاری ائمه جمعه / ص ۲۵۶
- معتمدی، رقیه / ص ۳۵۰

معهد سيد الشهداء (ع) للمنبر الحسيني (اعداد) / ص ۱۰۷

مغنيه، محمدجواد / ص ۲۰۸، ۲۵۲

مقامي، مهدي / ص ۳۰۹

مقيسه، اعظم / ص ۵۶

مكوندي، اصغر / ص ۳۶۲

ملازاده، فيض علي / ص ۳۴۹

ملاسلماي، فرشته / ص ۳۵۷

ملاحمدي، مجيد / ص ۲۰، ۱۴۱

ملك پورافشار، ابراهيم / ص ۹۲

ملكي، مصطفى / ص ۱۲۰

ص: ۳۸۷

ممدوحى کرمانشاهى، حسن / ص ۲۴۱، ۲۷۶

المنذرى الكاظم، سامى جواد / ص ۴۷

منصور نژاد، محمد / ص ۲۰۸

منگنه چي، حجت / ص ۱۷۲

منوچهرى، محمد / ص ۳۶۶

مورگان، ليزا زينب (مترجم) / ص ۳۲۰

موذن زاده، رضا / ص ۲۷۳

مؤسسه الامام الحسين (ع) / ص ۳۱

مؤسسه امام الهادى / ص ۱۴۰

مؤسسه البلاغ / ص ۳۰، ۱۰۶، ۱۵۴

موسسه پیام امام هادى (ع) / ص ۴۸

موسوى، اظهر على / ص ۳۶۳

- موسوی، جعفر / ص ۹۲
- موسوی، سید عباس علی / ص ۳۰۸
- موسوی، سیدمهدی / ص ۱۳۱
- موسوی، سید هاشم / ص ۸۳، ۱۲۵، ۱۲۶
- الموسوی، عباس علی / ص ۲۵۱، ۳۰۸
- موسوی، معصومه / ص ۳۵۶
- موسوی بایگی، سید محمد / ص ۳۶۴
- موسوی حسینی شیرازی، محمدباقر / ص ۲۵۵
- موسوی خراسانی، حسن / ص ۳۰۰
- موسوی خراسانی، سیدعلی / ص ۲۰۲
- موسوی شیرازی، سید محمد باقر / ص ۳۴۴
- موسوی کاشانی، سید محمد حسن / ص ۵۰
- موسوی الکرکی، حسین ابن حسن / ص ۳۳۶
- موسوی گرمارودی، علی / ص ۲۷۵
- موسوی گلپایگانی، جمال الدین (مترجم) / ص ۳۲۶
- موسوی مقرر، سید عبدالرزاق / ص ۳۰، ۷۳، ۸۵، ۸۸
- مولوی نیا، جواد (مترجم) / ص ۲۷۸
- مولوی نیا، محمد جواد (مترجم) / ص ۳۲۳
- موهانی، احمد (مترجم) / ص ۲۸۸
- مهدوی دامغانی، احمد / ص ۱۱۳
- مهدوی دامغانی، فریده (مترجم) / ص ۲۹۲، ۳۲۹
- مهدوی منش، حسین / ص ۳۴۷
- مهدی پور، محمود / ص ۶۷

مهران، محمدیومی / ص ۴۷

میانجی، ابراهیم (مترجم) / ص ۳۲۶

میثاقی، عذرا / ص ۳۵۰

میر تقی، مصطفی / ص ۳۱۳

میر داماد، محمدباقر بن محمد / ص ۲۰۲، ۲۳۱

میر دامادی، سیدباقر / ص ۲۹۸

میرزاخانی، حسین / ص ۲۲

میرزایی، حسین / ص ۶۹

میرزایی (لطفی آذر)، فاطمه / ص ۲۱۰

میستاکیدو، لینا (مترجم) / ص ۳۲۲

ناجی اصفهانی، حامد / ص ۲۳۵

نادری، غلام حسین (مترجم) / ص ۳۲۱

نادری، ناصر / ص ۴۸

ص: ۳۸۸

ناصری، علی اکبر / ص ۳۰۴

ناصری، محمد / ص ۵۵

ناصری، مسلم / ص ۲۰، ۱۱۴

ناصری، مهناز / ص ۳۰۰

نائیجی، محمد حسین (مترجم) // ص ۲۴۴

نائینی، محمد رضا بن محمد رشید / ص ۳۴۳

نजारزادگان، فتح الله (محقق) / ص ۱۷۷

نجفی، ضیاء الدین / ص ۳۲۸

نجفی، محمد جواد / ص ۱۰۴

نجفی یزدی، سیدجلیل / ص ۱۳۸

نحوی، طهماسب / ص ۱۰۳

ندیمی، عباس / ص ۱۴۸

نراقیف مهدی / ص ۳۳۱

نسیمی، جمشید (مترجم) / ص ۲۸۰

نصیرزاده، قاسم / ص ۳۱۰

نعمتی، جواد / ص ۹۵

نعیم آبادی، غلامعلی / ص ۱۱۸

نعیمی، جواد / ص ۱۰۳

نقوی، طیب رضا (مترجم) / ص ۲۹۳

نقدعلی، زهرا / ص ۳۶۲

نقیان، طاهره / ص ۳۵۵

نگهبان، حمیدرضا (ویراستار) / ص ۷۳

نگهبان، سیدجلال / ص ۴۴

نمازی، عبدالنبی / ص ۹۶

نواصر، سعیده / ص ۳۵۴

نودهی، کبری (ویراستار) / ص ۲۰۰

نورائی یگانه‌قمی، احمد / ص ۱۱۵

نوری، حسین بن محمدتقی / ص ۳۰۲

نوری، یحیی / ص ۲۲۲

نوری، محمد / ص ۲۷۰

نوری دهنوی، فاطمه / ص ۳۷۰

نیازمند، صغری / ص ۳۵۱

نیری، احسان / ص ۳۵۰

نیشابوری، حسن بن ابی القاسم / ص ۳۳۸

واحد تحقیقاتی گل نرگس (عج) / ص ۱۲۰

واعظ موسوی، علی اکبر / ص ۵۵، ۱۰۶

وجدانی، حسین (مترجم) / ص ۸۶، ص ۸۷، ۱۱۰

وحیدی صدر، مهدی / ص ۳۱، ۷۱ ف ۷۶، ۱۱۴، ۱۳۳

الودود، عبدالامیر / ص ۲۵۰

وزارت کار وامور اجتماعی، دفتر امور فرهنگی / ص ۱۲۳

وزیری، سیدحسین (ویراستار) / ص ۲۷۸

وسام، بغدادی / ص ۹۹، ۱۵۳، ۱۵۴

وسیلنوف، الکساندر (مترجم) / ص ۲۸۹

ولی اوف، فائق (مترجم) / ص ۳۲۹

هادی، محمد (مترجم) / ص ۲۸۶

هادی زاده، مجید / ص ۲۵۵

هادی منش، ابوالفضل / ۲۷، ۵۳، ۶۸، ۷۱، ۱۳۲، ۱۴۸

هازیب، محمدعلی / ص ۲۹۲

هاشمی، سیدجواد / ص ۲۲۱، ۲۵۸، ۲۷۹

هاشمی، فضل الله (مترجم) / ص ۲۹۲

ص: ۳۸۹

هاشمی نجفی، سیدعلی بن الحسین / ص ۱۱۷

هاویر، زینب (مترجم) / ص ۳۳۱

هروی اصفهانی، محمد تقی / ص ۳۴۳

هنرمندنیبا، اسماعیل / ص ۳۶

هیئت تحریریه مؤسسه در راه حق / ص ۵۹، ۸۶، ۱۵۵، ۱۵۶

هیئت مسابقات سراسری آموزشی قران و عترت / ص ۱۶۰

یاسری، علی / ص ۳۴۸

الیاسری عبدالله شمخی موسی / ص ۳۶

یاسی پور، غلامرضا، (مترجم) / ص ۲۷۵

یام ییی، ایوب (مترجم) / ص ۱۵۳

یزبک، محمدحسین / ص ۸۱

یشری کاشانی، سیدمحمد / ص ۳۰۱، ۳۰۲، ۳۰۴، ۳۰۵، ۳۰۶، ۳۰۷

یعقوب پور، زهره / ص ۳۱۰، ۳۶۵

یونسیان، علی اصغر / ص ۲۶۱

ص: ۳۹۱

نمایه عناوین (فارسی - عربی)

آشنایی با حضرت امام سجاد (ع) برگرفته از منتهی الامال / ص ۱۹

آشنایی با سیره و زندگانی امام زین العابدین (ع) / ص ۱۹

آشنایی با صحیفه سجادیه / ص ۱۵۹

آشنایی با صحیفه سجادیه: تجلی پیام جاوید عاشورا / ص ۱۵۹

آشنایی با صحیفه سجادیه «أخت القرآن» / ص ۱۶۰

آفاق الروح فی ادعیة الصحیفۃ السجادیة / ص ۱۶۰

آفتاب در زنجیر: مروری تحلیلی بر زندگی امام سجاد (ع) / ص ۱۹

آفتاب در سجده (روایت داستانی زندگی امام سجاد (ع)) / ص ۲۰

آفتاب سرخ غمگین: نگاهی نو به زندگی و زمانه امام سجاد (ع) / ص ۱۹

- آمال العارفين في شرح صحيفه سيد الساجدين (ع) / ص ۳۳۵
- آهو و شکارچی: قصه‌هایی از زندگی امام سجاد (ع) / ص ۲۰
- آهوی غمگین: داستان‌هایی از زندگی امام سجاد (ع) / ص ۲۰
- آینه مکارم: شرح دعای مکارم الاخلاق امام سجاد (ع) / ۱۶۱
- آیین بندگی: ترجمه رساله حقوق امام سجاد (ع) / ص ۲۹۷
- آیین جهاد در صحیفه سجادیه / ۱۶۰
- آیین اجابت با زبور آل محمد (ص) / ص ۲۰
- الابعاد الانسانیة والحضاریة فی الصحیفۃ السجادیة للامام علی بن الحسین (ع) / ص ۱۶۱
- اثبات امامة علی بن الحسین (ع) / ص ۳۳۵
- احوال السید الساجدین امام زین العابدین (ع) / ص ۲۱
- اخبار علی بن الحسین (ع) / ص ۳۳۵
- اخلاق اجتماعی در صحیفه سجادیه / ۱۶۲
- اخلاق در قرآن کریم و صحیفه سجادیه / ص ۱۶۴
- اخلاق محتشمی: شرح متن صحیفه سجادیه حضرت امام زین العابدین .. / ص ۱۶۲
- ادعیه زین العابدین (ع) / ص ۳۳۶
- ادعیه الامام زین العابدین (ع) / ص ۲۱
- ارمغانی از آسمان: براساس داستانی از زندگانی امام سجاد (ع) / ص ۲۲
- از انسان چه می خواهند؟ گفتار حضرت امام زین العابدین (ع) / ص ۲۳
- از زینت عبادت‌کنندگان امام سجاد (ع) برام بگو / ۲۲
- الازهار اللطیفة فی شرح مفردات الصحیفۃ / ص ۳۳۶
- ص: ۳۹۲
- از ژرفای حج: پیام امام سجاد (ع) به «شبلی» در باب فلسفه حج / ص ۲۲
- اساس عرفان واقعی: ترجمه‌ای روان بر رساله حقوق حضرت زین العابدین (ع) / ص ۳۲۱

- اسالیب الاصلاحات الاجتماعیه عند الامام زین العابدین (ع) / ص ۲۴
- از محراب تا سنگر: شرحی فشرده بر نیایش زیباترین روح پرستنده درباره مرزداران اسلام / ص ۲۲
- اسرار حج از امام سجاد (ع) / ص ۲۴
- اسرار خاموشان: شرح صحیفه سجادیه / ص ۱۶۳
- اسلام و حقوق متقابل: شرحی بر رساله حقوق امام چهارم حضرت علی بن الحسین زین العابدین (ع) / ص ۲۹۸
- اسفار الداعین علی شرح صحیفه سید العابدین / ص ۳۳۶
- اسوه علم و دانش: امام سجاد (ع) / ص ۲۵
- اسوه کامل: بررسی مقاطع زندگی و ابعاد نورانی وجود اقدس حضرت زین العابدین و .. / ص ۲۵
- اسوه نیایش: برگزیده‌ای از سیره‌ی امام سجاد (ع) برگرفته از کتاب چهارده آینه خورشید / ص ۲۷
- اسوه‌ی نیایش: سیره‌ی امام زین العابدین (ع) / ص ۲۷
- اشعار فرزددق در مدح امام زین العابدین (ع) / ص ۲۷
- اعتراض آتشین: خطبه حضرت سجاد (ع) / ص ۲۷
- اعلام الهدایه: الامام علی بن الحسین زین العابدین (ع) / ص ۲۷
- الامام الرابع الامام علی بن الحسین زین العابدین (ع) / ص ۲۹
- امام چهارم (ع) پاسدار انقلاب خونین کربلا
- الامام زین العابدین (ع) / ۳۰ - ۳۱
- امام زین العابدین (ع): برای دبستانی‌ها / ص ۳۲
- الامام زین العابدین (ع) حوار مع یزید / ص ۳۲
- الامام زین العابدین (ع) صاحب الصحیفه الربانیة و حامل الآلام المزیئه / ص ۳۲
- الإمام زین العابدین (ع) العقائد - الداعیة - الانسان / ص ۳۲
- الامام زین العابدین علی بن الحسین رضی الله عنهما / ص ۳۳
- الامام زین العابدین علیه الحسین (ع) دورة التفافی والسیاسی / ص ۳۳
- الامام زین العابدین عنقود مرصع / ص ۳۳

الامام زين العابدين (ع) في شعر القدماء والمعاصرين / ص ٣٥

الامام زين العابدين (ع): قدوه الصالحين / ص ٣٥

الامام زين العابدين (ع): كهف المومنين و منار العارفين / ص ٣٦

الامام زين العابدين (ع) و جهوده في علوم القرآن / ص ٣٦

امام زين العابدين يادگ - ار كربلا / ص ٣٦

امام سجاد (ع) / ص ٣٦

الامام السجاد (ع) / ص ٣٦

ص: ٣٩٣

الامام السجاد (ع): اجمل روح عابده / ص ٣٦

امام سجاد (ع) از دیدگاه اهل سنت / ص ٣٧

امام سجاد (ع): از ولادت تا اسارت تا شهادت / ص ٣٧

الامام السجاد (ع)، اضواء على سيرته / ص ٣٩

امام سجاد (ع): الكوى زندگى / ص ٣٨

امام سجاد (ع) پس از بلاى كربلا / ص ٣٩

امام سجاد (ع) پیشوای چهارم / ص ٣٩

امام سجاد (ع) جمال نیایشگران / ص ٣٩

الامام السجاد جهاد و امجاد ... / ص ٤٥

امام سجاد (ع):، خطبه‌ها و نامه‌ها / ص ٤٠

الامام السجاد: دراسة تحليلية / ص ٤٠

امام سجاد (ع) زینت ساجدين / ص ٤٠

الامام السجاد على زين العابدين رضى الله عنه / ص ٤١

الامام السجاد (ع) قدوة و اسوة / ص ٤١

امام سجاد (ع) و شهدا: بررسى تطبیقى سیره شهدا با فرازهایی از صحیفه سجادیه / ص ١٦٤

امام سجاد (ع) قهرمان مبارزه با تهاجم فرهنگی / ص ۴۱

الامام السجّاد محاولة لاكتشاف دور الامام الرابع في الامة من خلال ... / ص ۴۲

الامام السجاد (ع) و المفاهيم التربويه / ص ۴۳

امام سجاد و داستان حره / ص ۴۳

امام شناسی (صحیفه سجادیه) / ص ۱۶۵

امام عشق و عبادت شرح زندگانی حضرت امام زین العابدین سروده به مثنوی / ص ۴۴

الامام علی بن الحسین / ص ۴۴

الامام علی ابن الحسین (ع) زین العابدین / ص ۴۶

الامام علی بن الحسین زین العابدین (ع) / ص ۴۵

الامام علی بن الحسین دراسة تحليلیه / ص ۴۴

الامام علی بن الحسین السجاد (ع) / ص ۴۷

الامام علی بن الحسین «زین العابدین» و الخلافة الاسلامیه / ص ۴۶

الامام علی زین العابدین (ع) / ص ۴۷

امام السجاد (ع) / ص ۴۷

امام مهدی و منتظران از زبان امام سجاد (ع) / ص ۴۷

انسان از منظر قرآن و صحیفه سجادیه و دلالت‌های تربیتی آن / ص ۱۶۵

انوارالسجاد / ص ۴۷

انوار هدایت: چهل حدیث معتبر در موعظه و حکمت به ضمیمه صحیفه امام سجاد (ع) پیرامون زهد / ص ۴۸

بازگشت به صحیفه سجادیه: منتخبی از دعاها و ارزشمند امام سجاد (ع) در صحیفه سجادیه / ص ۱۶۶

باغ آسمان: چهل قصه از زندگانی امام سجاد (ع) / ص ۴۸

باغ سیب، درخت شکیب: هفتاد و دو شاخه از درخت یادگار عاشورا امام زین العابدین (ع) / ص ۴۹

ص: ۳۹۴

بال در بال ملائک (گلگشتی در متن دعای چهل و چهارم صحیفه سجادیه) / ص ۱۶۷

- بایسته‌ها در گفتار امام سجاد (ع): نکاتی از رساله حقوق امام سجاد (ع) / ص ۲۹۸
- ببلیو جرافیا الامام زین العابدین (ع) / ص ۴۹
- بحار الانوار الجامعة لدرر اخبار الائمة الاطهار (جلد ۴۶) / ص ۴۹
- البديعية النونية في مدح الامام السجاد زين العابدين علي بن الحسين (ع) / ص ۳۳۶
- برامام سجاد (ع) و امام باقر (ع) چه گذشت؟ / ص ۵۰
- برای مامان و بابا: برگرفته از صحیفه سجادیه / ص ۱۶۷
- بررسی نظام تربیتی صحیفه سجادیه / ص ۱۶۷
- بررسی نقش امام سجاد (ع) در رهبری شیعه پس از واقعه کربلا / ص ۵۲
- بر کرانه صحیفه سجادیه / ص ۱۶۸
- برگی از صحیفه‌ی سجادیه (آشنایی با امام سجاد (ع) و حقوق والدین) ... / ص ۱۶۸
- برگی از صحیفه‌ی سجادیه ۱ دوره اول متوسطه (پایه هفتم) / ص ۱۶۸
- برگی از صحیفه سجادیه ۴ دوره دوم متوسطه (پایه اول) / ص ۱۶۹
- برگی از صحیفه سجادیه ۵ دوره دوم متوسطه (پایه دوم) / ص ۱۷۰
- برگی از صحیفه‌ی سجادیه ۶ دوره دوم متوسطه (پایه سوم) / ص ۱۷۰
- برگی از صحیفه سجادیه ۷ دوره دوم متوسطه (پایه چهارم) / ص ۱۷۱
- برگزیده کتاب نور نیایش: پژوهشی در سیره و زندگانی امام سجاد (ع) / ص ۵۳
- برگزیدگان: سیری کوتاه در زندگی چهارده معصوم: حضرت امام سجاد (ع) برای نوجوانان / ص ۵۳
- بکاء الامام السجاد (ع) اسرار و نتائج / ص ۵۳
- بلاغه الامام علی بن الحسین: خطب، رسائل، کلمات / ص ۵۴
- بوسه می زنم بر او: برگرفته از رساله حقوق (مدرسه امام سجاد ۳) / ص ۲۹۹
- به سوی خوبی‌ها: برداشتی از دعای مکارم الاخلاق دعای بیستم صحیفه‌ی سجادیه / ص ۱۷۲
- بهترین پرهیزکاران (زندگینامه امام سجاد (ع)) / ص ۵۵
- بهترین زندگی در پرتو سخنان امام سجاد (ع) / ص ۱۷۱

بیان حق، یا، خطبه امام زین العابدین علی بن الحسین (ع) / ص ۵۵

بیراهه‌ها (رهیافت‌هایی از دعای هشتم صحیفه سجادیه) / ص ۱۷۲

بی‌کران معارف: وظایف انسان در آینه رساله حقوق حضرت سجاد (ع) / ص ۲۹۹

پاسدار حماسه جاوید: معصوم ششم، امام سجاد (ع) / ص ۵۵

پرتوی از خطبه امام زین العابدین (ع) / ص ۵۵

ص: ۳۹۵

پرسش و بخشش، راه نجات: داستانی از زندگانی حضرت امام حسین (ع) و حضرت امام سجاد (ع) / ص ۵۶

پرواز / ۵۶

پژوهشی در صحیفه امام سجاد (ع): بررسی و تحقیق از تاریخ صحیفه سجادیه و .. / ص ۱۷۳

پژوهشی در زندگی امام سجاد (ع) / ص ۵۶

پنجاه و هفت درس زندگی از سیره عملی حضرت امام سجاد (ع) / ص ۵۸

پیام‌آوران عشق و رستگاری: خطبه‌ها و سخنان حضرت امام سجاد (ع) و زینب کبری (س) / ص ۵۸

پیام‌آوران کربلا: خطبه‌های امام سجاد (ع) در کوفه و شام و ... / ص ۵۹

پیام معصومین (ع) به انسانها و انسانیتها (۶): امام سجاد (ع) / ص ۵۹

پیامی از صحیفه سجادیه / ص ۱۷۳

پیشوای چهارم حضرت امام سجاد (ع) / ص ۵۹

پیشوای چهره برخاک ساینده‌گان «صحیفه سجادیه» / ص ۲۷۳

پیک صحیفه سجادیه / ص ۱۷۳

تاریخ اسلام در عصر امامت امام سجاد (ع) و امام باقر (علیهماالسلام) / ص ۶۰

تاریخ زندگی امام سجاد (ع) / ص ۶۱

تاریخ زندگی چهارده‌معصوم: (امام زین العابدین (ع) / ص ۶۱

تاکتیک‌های جنگی دفاع از مرزهای اسلامی در دعای اهل الثغور امام سجاد (ع) / ص ۱۷۴

تبیان اللغة / ۳۳۷

تجلی قرآن در صحیفه ی مبارکه ی سجادیه: با ترجمه ای نوین ... / ص ۱۷۴

تحریر العبد بین الامام السجاد (ع) و الرئيس لنکولن / ص ۶۱

التحفة الرضویة فی شرح الصحیفة السجادیة / ص ۱۷۵

تحفه رضویه شرح صحیفه سجادیه / ص ۱۷۵

تحلیل ادبی نهج البلاغه و صحیفه سجادیه / ص ۱۷۵

تحلیلی از زندگانی امام سجاد (ع) / ص ۶۱

تخمیس مدح سیدنا زین العابدین (تخمیس قصیده فرزددق) / ص ۶۳

تربیت در صحیفه سجادیه / ص ۱۷۶

ترجمة الامام زین العابدین علی بن الحسین (ع) / ص ۶۳

ترجمه جلد یازدهم بحار الانوار: در زندگانی حضرت امام علی بن الحسین السجاد. / ص ۶۳

ترجمه رساله حقوق امام سجاد (ع) / ص ۳۲۳

ترجمه رساله حقوقی امام سجاد (ع) / ص ۳۲۱

ترجمه رساله الحقوق امام چهارم حضرت علی بن الحسین زین العابدین (ع) به نظم فارسی / ص ۳۲۱

ترجمه رساله الحقوق امام سجاد (ع): سیمای مؤمنین / ص ۳۲۱

ص: ۳۹۶

ترجمة رسالة الحقوق: به انضمام کلمات قصار آن حضرت ... / ص ۳۲۱

ترجمه ساده و روان صحیفه کامله سجادیه زبور آل محمد (علیهم السلام) / ۲۷۳

ترجمه صحیفه سجادیه / ص ۲۷۳، ۳۳۷، ۳۳۸

ترجمة الصحیفة السجادیة وملحقاته / ص ۳۳۸

ترجمه صحیفه کامله سجادیه / ص ۲۷۳

ترجمه صحیفه کامله سجادیه حضرت امام زین العابدین (ع) / ص ۲۷۳

ترجمه ملحقات صحیفه سجادیه / ص ۳۳۸

ترجمه منظوم صحیفه سجادیه / ص ۲۷۳

ترجمه و شرح رساله الحقوق امام سجاده (ع) / ص ۳۲۲

ترجمه و شرح صحیفه کامله سجاده / ص ۱۷۷، ص ۱۲۲۷۴

ترجمه و شرح کوتاهی بر خطبه امام سجاده (ع) / ص ۶۴

ترجمه و شرح و توضیح صحیفه سجاده / ص ۲۷۴ ترجمه و شرح صحیفه کامله سجاده: پنجاه و چهار دعای امام زین العابدین (ع) (بریل) / ص ۲۷۴

ترنم آفتاب: فرهنگ جامع موضوعی صحیفه سجاده / ص ۱۷۶

ترنم‌های آسمانی: ترجمه منظوم صحیفه سجاده / ص ۲۷۴

تعلیقات علی الصحیفه السجاده / ص ۱۷۷

التعلیقه علی الصحیفه السجاده / ص ۳۳۶

تعلیم و تربیت از دیدگاه امام سجاده (ع): بررسی اجمالی نکات تربیتی دعای مکارم الاخلاق / ص ۱۷۸

تفسیر دعای مکارم الاخلاق / ص ۱۷۹

تفسیر و شرح صحیفه سجاده / ص ۱۷۹، ۱۹۷

تفصیل الحقوق: شرح روائی علی رساله الحقوق للامام السجاده (ع) / ص ۲۹۹

التقابل الدلالی فی الصحیفه السجاده للامام علی بن الحسین (ع) / ص ۱۹۸

تلخیص ریاض السالکین / ص ۳۳۸

تلخیص الریاض او تحفه الطالبین: المقتطف من ریاض السالکین فی شرح ... / ص ۱۹۸

توبه: شرح دعای سی و یکم از صحیفه سجاده / ص ۱۹۸

التوبه فی الصحیفه السجاده / ص ۱۹۸

توحید مفضل (ترکیب شده با رساله حقوق امام سجاده (ع)) / ص ۲۹۹

تو خدای بی شریکی: برگرفته از رساله حقوق (مدرسه امام سجاده ۱) / ص ۳۰۰

توضیح الصحیفه السجادیه / ص ۱۹۹

جامعیت قرآن از منظر صحیفه‌ی سجادیه / ص ۲۰۰

جرعه‌های نیایش: گامی نودرمعرفی صحیفه سجادیه به نوجوانان / ص ۲۰۱

جهاد الامام السجاد زین العابدین علی بن الحسین بن علی بن ابی طالب (ع) / ص ۶۴

جهاد امام سجاد (ع) / ص ۶۶

الجهاد الصامت فی تحلیل موقف الامام علی بن الحسین فی الصحیفه السجادیه / ص ۲۰۱

ص: ۳۹۷

چهل حدیث از امام زین العابدین (ع): گهرهای سجادی / ص ۶۷

چهل حدیث از امام سجاد (ع) / ص ۶۷

چهل حدیث از امام سجاد (ع): زینت عارفان / ص ۶۷

چهل حدیث از حضرت زین العابدین (ع) / ص ۶۷

چهل حدیث سیره سجادی / ص ۶۷

چهل داستان و چهل حدیث از امام زین العابدین (ع) / ص ۶۶

چیستی و بایستی انسان از دیدگاه صحیفه سجادیه / ص ۲۰۱

حاجی خردسال: امام سجاد (ع) / ص ۶۸

حاشیه‌ی الصحیفه‌ی السجادیه / ص ۲۰۲

حاشیه‌ی الصحیفه‌ی السجادیه / ص ۳۳۸

حاشیه‌ی الصحیفه‌ی الکامله‌ی السجادیه / ص ۳۳۹

حاشیه‌ی علی شرح الصحیفه‌ی الکامله‌ی السجادیه / ص ۳۳۹

حاشیه‌ی علی الصحیفه‌ی السجادیه / ص ۳۳۹

حاشیه‌ی علی الصحیفه‌ی الکامله / ص ۳۳۹

حدیث بندگی و دلبردگی / ص ۶۸

حدیث بندگی: شرح موضوعی صحیفه سجادیه / ص ۲۰۲

حدائق الصالحين / ص ۲۰۲

الحدیقه الهالیه: شرح دعاء الهلال من صحیفه السجاده / ص ۲۰۲

حضرت امام زین العابدین (ع) / ص ۶۹

حضرت امام زین العابدین (ع) امام چهارم / ص ۶۹۹

حضرت امام سجاد (ع) / ص ۶۸، ۶۹

حضرت امام سجاد علیه السلام: پاسدار خون شهیدان / ص ۷۵

حضرت سجاد (ع) / ص ۷۱

حضرت شهربانو (سلام الله علیها) - مادر امام سجاد (ع) / ص ۷۱

حضرت علی بن الحسین (سجاد) (ع): گل عبادت / ص ۷۱

حضور و مراقبه همراه با شرح مناجات العارفين / ص ۷۱

حق / ص ۳۰۰

حق و تعالیم حقوقی در اسلام از منظر ... به همراه رساله حقوق امام سجاد (ع) / ص ۳۰۰

حق و حقوق / ص ۳۰۰

حقوق آموزش / ص ۳۰۱

حقوق اجتماعی ۱ / ص ۳۰۱

حقوق اجتماعی ۲ / ص ۳۰۲

حقوق اجتماعی ۳ / ص ۳۰۲

حقوق اخلاقی: براساس رساله الحقوق امام سجاد (ع) و .. / ص ۳۰۲

حقوق اخلاقی، اجتماعی در اسلام: ترجمه حقوق ... / ص ۳۰۲

حقوق از دیدگاه امام سجاد (ع) / ص ۳۰۳

حقوق از دیدگاه امام سجاد علی بن الحسین زین العابدین (ع) (شرح رساله الحقوق) / ص ۳۰۳

حقوق اسلامی شامل وظایف فردی و اجتماعی / ص ۳۰۴

حقوق اقتصادی / ص ۳۰۴

حقوق پدر و مادر و فرزندان در صحیفه سجادیه / ص ۳۰۳

ص: ۳۹۸

حقوق جسم / ۱ ص ۳۰۴

حقوق جسم / ۲ ص ۳۰۵

حقوق حج / ص ۳۰۵

حقوق خانواده / ۱ ص ۳۰۵

حقوق خانواده / ۲ ص ۳۰۵

حقوق سیاسی / ص ۳۰۶

حقوق شهروندی، حقوق همسایه به ضمیمه رساله حقوق امام سجاد (ع) / ص ۳۰۶

حقوق شهروندی در صحیفه سجادیه / ص ۲۰۴

حقوق شهروندی در صحیفه سجادیه / ص ۲۰۴

حقوق فراموش شده (حضرت سجاد (ع)) / ص ۳۰۶

حقوق متقابل در اسلام: شرح رساله حقوق امام سجاد (ع) / ص ۳۰۶

حقوق نیایش / ص ۳۰۷

حقوق نیکوکار / ص ۳۰۷

حکمت‌های سجادی: ترجمه توضیح چهل حدیث از امام سجاد (ع) / ص ۷۳

حکم و وصایا الامام زین العابدین (ع) / ص ۷۳

حل لغات الصحیفه السجادیه / صص ۲۰۴

حیاء الامام زین العابدین (ع) / صص ۷۳

حیاء الامام زین العابدین (ع): دراسة و تحلیل / ص ۷۳

حیاء الامام علی بن الحسین (ع) / ص ۷۳، ۷۴

حیاء الامام السجاد (ع): عوالم العلوم / ص ۷۴

حیاء الامامین زین العابدین (ع) و محمد الباقر (ع) / ص ۷۴

الحیاء السیاسة للامام السجاد (ع) / ص ۷۴

خدشناسی پرستش، عبادت و خواندن او، اقتباس از ... و صحیفه سجادیه / ص ۲۰۵

خطبه حضرت سجاد و زینب علیهما السلام /

خطبه‌ها، نامه‌ها و سخنان امام سجاد علی بن الحسین (ع) / ص ۷۶

خلاصة البیان فی احوال شاه زنان ام الامام سید الساجدین علی بن حسین (ع) / ص ۷۶

خورشید محراب: حکایتی از زندگی امام سجاد (ع) / ص ۷۶

داستان زندگی امام سجاد (ع) / ص ۷۷

داستانهای امام سجاد (ع) و صادقین (علیهما السلام) برگرفته از بحارالانوار / ص ۷۸

داستان‌هایی از زندگانی امام سجاد (ع): زندگینامه امام سجاد علی بن الحسین (ع) / ص ۷۸

داستان‌هایی از زندگی امام حسن مجتبی و امام سجاد (ع): حیات پاکان ۲ / ص ۷۷

دانستنی‌های صحیفه سجادیه / ص ۲۰۵

دانشگاه درد و درمان / ص ۲۰۶

دانه‌های مروارید: داستان‌ها و روایت‌هایی از زندگی حضرت امام سجاد (ع) / ص ۷۹

درآمدی بر اندیشه سیاسی صحیفه سجادیه / ص ۲۰۶

دراسات عن الامامین علی زین العابدین و علی الرضا (ع) / ص ۶۹

دراسة حول الصحیفۃ السجادیة، رواية أبي علی محمد ... / ۲۰۷

ص: ۳۹۹

درخلوت عابدین: ترجمه منظوم صحیفه سجادیه امام علی بن الحسین زین العابدین (ع) / ص ۲۷۵

در سایه‌سار صحیفه: شرح و ترجمه صحیفه سجادیه / ص ۲۰۸

درس گفتارهای سیری در صحیفه سجادیه با تاکید بر سیاست و اخلاق و معیشت / ص ۲۰۸

درسهای صحیفه آموزه‌های اعتقادی و عبادی از نگاه صحیفه سجادیه / ص ۲۰۹

درسهایی از صحیفه سجادیه / ص ۲۰۹

درس‌هایی از صحیفه سجادیه زبور آل محمد ... / ص ۲۱۰

- درسهای از صحیفه سجاده: زبور آل محمد .../ ص ۲۱۰
- درسهای از متون اسلامی «قرآن، نهج البلاغه، صحیفه سجاده»/ ص ۲۰۹
- درسی از صحیفه کامله سجاده/ ص ۲۱۰
- در فضائل علی بن الحسین زین العابدین علیه صلوات المصلین/ ص ۷۹
- در قله سجود حضرت امام سجاد (ع)/ ص ۸۰
- در مکتب پیشوای ساجدان امام علی بن الحسین (ع)/ ص ۸۰
- الدروع الداویدیة فی معاجز العترة الاحمدیة (جلد ۱): احوال الامام السجاد (ع)/ ص ۸۱
- دریای مکرمت (شرحی بر دعای مکارم الخلاق)/ ص ۲۱۰
- دعای عرفه حضرت امام سجاد (ع)/ ص ۲۷۵
- الدلیل الی موضوعات الصحیفه السجادیة/ ص ۲۱۱
- الدموع الناطقه الامام علی بن الحسین (ع)/ ص ۸۱
- دنیا در صحیفه سجاده و کلام امام حسین (ع)/ ص ۲۱۳
- دنیای ناشناخته نیایش: نگرشی بر نیایش امام سجاد سید الساجدین (ع)/ ص ۸۱
- دیار سجده: چهل حدیث از سیره سید الساجدین در سفر به بیت الحرام/ ص ۸۲
- دیار عاشقان: تفسیر جامع صحیفه سجاده حضرت زین العابدین (ع)/ ص ۲۱۲
- دیوان اشعار مذهبی «قصر نور»: دفتر سوم، حضرت امام سجاد (ع) و .../ ص ۸۳
- دیوان زین العابدین رضی الله عنه علی بن الحسین بن علی بن ابی طالب/ ص ۸۳
- دیوان الامام السجاد زین العابدین علی بن الحسین بن علی بن ابی طالب/ ص ۸۳
- ذکریات المعصومین (علیهم السلام): ج. ۶. ذکر وفاء الامام زین العابدین (ع)/ ص ۸۴
- راز احقاق حق: تلخیص از رساله‌ی حقوق امام سجاد (ع)/ ص ۳۰۷
- راهنمای موضوعی صحیفه سجاده: براساس الدلیل الی موضوعات الصحیفه السجادیة/ ص ۲۱۴
- راه و رسم زندگی از نظر امام سجاد (ع)/ ص ۳۰۷
- رحله فکریه فی ریاض عبقریه الامام زین العابدین (ع)/ ص ۸۴

رحم الطيب قصة حياة السيدة شهربانو ام الامام السجاد (ع) / ص ٨٥

ص: ٤٠٠

رساله حقوق / ص ٣٢٦

رسالة الحقوق للامام زين العابدين (ع) / ص ٣٠٨

رسالة الحقوق امام زين العابدين (ع) / ص ٣٢٥

رساله حقوق امام سجاد (ع) / ص ٣٠٨، ٣٢٤، ٣٢٥

رساله الحقوق للامام السجاد (ع) والان العالمى لحقوق الانسان دراسه ... / ص ٣٠٨

رساله الحقوق للامام على بن الحسين (ع) / ص ٣٢٥

رساله حقوق امام سجاد (ع): شرح نراقي / ص ٣٠٨

رساله شريفه حقوق حضرت امام سجاد (ع) / ص ٣٢٦

رساله حقوق امام سجاد (ع) / ص ٣٢٧

رساله فى السند الصحيفه السجادية / ص ٢١٤

رسالة فى شرح دعا أبى حمزة ثمالى فى السحر / ص ٣٣٩

رمضان قاصد عشق: بر اساس دعاهاى صحيفه سجادية / ٢١٥

روح و ريحان / ص ٢١٥

روضات المتألهين فى شرح صحيفه سيد الساجدين / ص ٣٣٩

رويش سبز: بر اساس دعاهاى صحيفه سجادية امام زين العابدين (ع) / ص ٢١٥

رهبر آزادگان سيد ساجدان على بن الحسين / ص ٨٥

رياض السالكين فى شرح صحيفه سيد الساجدين / ص ٢١٥

رياض العابدين فى شرح صحيفه مولانا ومولى المؤمنين على بن الحسين زين العابدين (ع) / ص ٢١٧

رياض العارفين فى شرح صحيفه سيد الساجدين / ص ٢١٨

رياض المومنين و حدائق المتقين و فقه الصالحين / ص ٢١٩

زبان دعا در صحيفه سجادية / ص ٢٢٠

زبور صالحان در کلام دیگران: زندگی و سیره امام سجاد (ع) / ص ۸۶

زلال نیایش: ترجمه و شرح موضوعی صحیفه سجادیه نیایش عارفانه امام سجاد (ع) / ... ص ۲۲۱

زندگانی امام چهارم، حضرت امام سجاد (ع) / ص ۸۶

زندگانی امام زین العابدین (ع) /

زندگانی امام زین العابدین علی بن حسین (ع) / ص ۸۶، ۸۷

زندگانی امام سجاد (ع) / ص ۹۰

زندگانی امام سجاد علی بن الحسین (علیهما السلام) / ص ۹۰

زندگانی با سعادت امام سجاد (ع) / ص ۹۱

زندگانی چهارده معصوم (علیهم السلام)، یا، تتمه القصص داستانهای شگفت‌انگیز / ص ۹۲

زندگانی حضرت امام زین العابدین (ع): گزیده‌ای از منتهی الامال / ص ۹۲

زندگانی حضرت امام سجاد (ع) / ص ۹۲

زندگانی حضرت امام سجاد زین العابدین (ع) / ص ۹۲

زندگانی حضرت امام سجاد (ع) / ص ۹۲

ص: ۴۰۱

زندگانی حضرت بی‌بی شهربانو مادر گرامی امام سجاد (ع) / ص ۹۲

زندگانی زین العابدین حضرت امام سجاد (ع) / ص ۹۲

زندگانی علی بن الحسین (ع) / ص ۹۳

زندگانی قهرمان کربلا حضرت سجاد (ع): سجده عشق همراه با داستانی پندآموز / ص ۹۵

زندگی امام زین العابدین (ع) / ص ۹۵

زندگی امام سجاد (ع) / ص ۹۶

زندگی سیاسی امام سجاد (ع) / ص ۹۶

زندگی چهارده معصوم (علیهم السلام): سیری در زندگانی امام زین العابدین (ع) / ص ۹۷

زندگی علی بن الحسین سیدالساجدین (ع) / ص ۹۷

- زندگی و سیره معصومین (امام زین العابدین (ع)) / ص ۹۷
- زندگی و سیمای حضرت امام علی بن الحسین زین العابدین (ع) / ص ۹۷
- زندگینامه امام زین العابدین (ع) / ص ۹۸
- زندگی نامه امام سجاد (ع) / ص ۹۸
- زندگینامه و خطبه امام سجاد در شام / ص ۹۸
- زهد علی بن الحسین (ع) / ص ۳۳۹
- زیباترین روح پرستنده امام سجاد (ع) / ص ۹۸
- زیباشناسی زبور آل محمد (ص) / ص ۲۲۱
- زید فرزند امام سجاد (ع) شهید انقلابگر / ص ۹۹
- زین العابدین (ع) / ص ۹۹
- زین العابدین (ع)، امام الخاشعین / ص ۲۲۱
- زین العابدین حضرت امام سجاد (ع) / ص ۹۹
- زین العابدین علی بن الحسین بن علی بن ابی طالب / ص ۱۰۰
- زین العابدین علی بن الحسین (ع) / ص ۱۰۰
- زین العابدین علی بن الحسین بن علی بن ابی طالب (ع) / ص ۱۰۰
- زین العابدین (ع) کیست / ص ۱۰۰
- زینت پرهیزگاران: نکاتی پیرامون زندگی و شخصیت امام سجاد (ع) / ص ۱۰۱
- زینت عابدان امام سجاد (ع) / ص ۱۰۱
- زینت عابدان: شرح حال زندگانی حضرت امام سجاد، زین العابدین (ع) / ص ۱۰۱
- زینت عبادت کنندگان حضرت امام سجاد (ع) / ص ۱۰۲
- زینة المدایح: شرح قصیده فرزددق در مدح امام سجاد (ع) / ص ۱۰۲
- سالار عشق و عبادت: بررسی سیره اخلاقی، اجتماعی و عرفانی امام سجاد (ع) / ص ۱۰۳
- سبک زندگی از منظر امام سجاد (ع) در صحیفه / ص ۲۲۲

سبک زندگی بر اساس رساله امام سجاد (ع) / ص ۳۰۹

سیبک الی مکارم الاخلاق شرح دعاء مکارم الاخلاق للامام زین العابدین (ع) / ص ۲۲۲

ص: ۴۰۲

سپهرسبز ستایش: قصه زندگانی امام سجاد (ع) / ص ۱۰۳

ستارگان درخشان: سرگذشت امام چهارم حضرت سجاد (ع) و ... / ص ۱۰۴

ستاره ساجدین: زندگانی امام زین العابدین (ع) / ص ۱۰۳

السجاد علی (ع): کتاب علمی، ادبی، تاریخی یبحث فی حیاہ النبی (ص) / ص ۱۰۴

سجاده عشق: ترجمه‌ای منظوم از صحیفه سجادیه / ص ۲۷۵

سجاده عشق: داستانهای برگرفته از صحیفه سجادیه / ص ۲۲۲

سجاده نور / ص ۲۲۳

سجاده‌های خورشید (منتخب مجموعه مقالات) کنگره بن المللی امام سجاد (ع) / ص ۱۰۵

سجاده‌های خورشید ۲: مجموعه سخنرانی‌های منتخب کنگره بین المللی امام سجاد (ع) / ص ۱۰۵

سجاده‌های سلوک: شرح مناجات‌های حضرت سجاد (ع) / ص ۱۰۵

سخنان علی بن الحسین (ع) / ص ۱۰۶

سخنان گهربار امام سجاد (ع) / ص ۱۰۶ سخنی پیرامون امام زین العابدین (ع) / ص ۱۰۶

سرچشمه نور یا هفت دعا از امام زین العابدین علی بن الحسین السجاد (ع) / ص ۱۰۶

سرچشمه‌های نور: فرازهایی از زندگانی امام زین العابدین (ع) / ص ۱۰۶

سرود آسمانی: نیایش‌های جاودانی حضرت امام علی بن الحسین (ع) / ص ۲۷۵

سروش رمضان: شرحی بر دو نیایش امام سجاد (ع) در آغاز و انجام ماه رمضان / ص ۲۲۳

سفینه نور: پرتوی از صحیفه کامله سجادیه / ص ۲۷۵

سلام ای ماه زیبا: برگرفته از صحیفه سجادیه (مدرسه امام سجاد ۴) / ص ۲۲۴

سلامتی و بهداشت در صحیفه سجادیه / ص ۲۲۵

سلسلة رسالة الحقوق للامام زین العابدین (ع) للناشئة / ص ۳۱۰

- سلوا زين العابدين (ع) عن حقوق العالمين / ص ۱۰۷
- سلوك جميل: شرح دعای مكارم الاخلاق صحيفه سجاديہ / ص ۲۲۵
- سند الصحيفۃ السجاديۃ / ص ۳۳۹
- سياست الحرب فى دعاء اهل الثغور: منطلقات و ضوابط / ص ۲۲۶
- سياست و اجتماع در صحيفه سجاديہ / ص ۲۲۶
- سيد البكائين: شهادة الامام زين العابدين (ع) / ص ۱۰۷
- سيد ساجدين / ص ۱۰۷
- سيد الساجدين: زندگانی حضرت امام سجاد (ع) برگرفته از منتهی الآمال حاج شيخ عباس قمی (ره) / ص ۱۰۷
- سیدنا زين العابدين (ع) / ص ۱۰۸
- سيرة الائمة زين العابدين - الباقر - الصادق (عليهما السلام) / ص ۱۰۸
- ص: ۴۰۳
- سيرة الامام زين العابدين (ع) عند الجمهور / ص ۱۰۸
- سیره امام سجاد (ع) / ص ۱۰۸
- سيرة الامام على بن الحسين زين العابدين (ع) / ص ۱۰۹
- سيرة حياة الامام على بن الحسين (ع) سيد العابدين و سلالۃ الوصيين / ص ۱۰۹
- سیره سجادی: ترجمه و توضیح چهل حدیث درباره سیره امام سجاد (ع) / ص ۱۰۹
- سیره علمی و عملی امام سجاد (ع)، داستان مختار ثقفی / ص ۱۰۹
- سیره عملی اهل بیت (عليهم السلام) امام زين العابدين (ع) / ص ۱۱۰
- سیره معصومان: امام حسن، امام حسين، امام زين العابدين (ع) / ص ۱۱۰
- سیره و زندگانی کامل امام سجاد (ع) / ص ۱۱۱
- سیری در دعای مكارم الاخلاق امام سجاد (ع) / ص ۲۲۷
- سیری در رساله حقوق امام سجاد (ع): سلسله گفتارهای حضرت ... / ص ۳۱۰
- سیری در زندگانی امام زين العابدين (ع): سيد الساجدين / ص ۱۱۱

سیری کوتاه در صحیفه سجاده / ص ۲۲۸

سیمای پاسدار / ص ۲۲۸

سیمای پیامبر اعظم (ص) در صحیفه سجاده / ص ۲۲۸

سیمای حماسی امام سجاد (ع) / ص ۱۱۲

سیمای رمضان در صحیفه سجاده / ص ۲۲۹ شام غریبان (داستان زندگی امام سجاد (ع) / ص ۱۱۳

شاهدخت والاتبّار شهربانو والده معظمه امام علی بن الحسین (ع) / ص ۱۱۳

شاهزاده خانم: بانو شهربانو مادر امام سجاد (ع) / ص ۱۱۴

شایانه‌های ارزش: ترجمه و شرح دعای مکارم‌الاخلاق از صحیفه سجاده / ص ۲۳۰

شتر سرگردان: مجموعه دوازده قصه از زندگانی امام سجاد (ع) / ص ۱۱۴

شخصیت و سیره امام سجاد / ص ۱۱۴

شخصیت و عظمت حضرت امام زین‌العابدین و شرح حقوق خمسين / ص ۳۱۱

شرافة الأعمال فی شرح دعاء مکارم الأخلاق من (الصحيفة السجادية) / ص ۳۴۰

شرح احکام القانونیه فی رسالۃ الحقوق للامام زین العابدین (ع) / ص ۳۱۲

شرح بعض ادعیه غامضه صحیفه / ص ۲۳۰

شرح خطبه امام سجاد (ع) در مسجد جامع شام / ص ۱۱۵

شرح دعاء افتتاح ماه مبارک رمضان (دعای ۴۴) / ص ۳۴۲

شرح دعاء الاستسقاء (دعای نوزدهم صحیفه) / ص ۳۴۳

شرح دعاء السجاد / ص ۳۴۳

شرح دعاء الصباح والمساء / ص ۳۴۳

شرح دعای مکارم‌الاخلاق / ص ۲۳۰

شرح رسالۃ الحقوق للامام زین العابدین (ع) / ص ۳۱۲

ص: ۴۰۴

شرح رساله الحقوق الامام زین العابدین علی بن الحسین (ع) / ص ۳۱۲

شرح رساله حقوق از سرچشمه نور ولايت و حكمت مولانا على بن الحسين بن ابيطالب عليه الصلوه و السلام/ ص ۳۱۲

شرح رساله حقوق امام سجاد (ع) و مختصرى از زندگاني آن حضرت/ ص ۳۱۳

شرح زندگاني امام زين العابدين على بن الحسين (ع)/ ص ۱۱۶

شرح زندگاني چهارمين امام شيعيان على بن الحسين سيدالساچدين حضرت امام زين العابدين (ع) و شرح صحيفه سجاده/ ص ۱۱۶

شرح الصحيفه/ ص ۳۴۰، ۳۴۱، ۳۴۲

شرح الصحيفه السجديه الكامله/ ص ۲۳۱

شرح صحيفه سجديه/ ص ۲۳۱، ۲۳۲، ۲۳۴، ۲۳۵، ۳۴۳

شرح الصحيفه السجديه/ ص ۲۳۲، ۲۳۳، ۲۳۷

شرح قصيده الفرزدق و تخامسيها/ ص ۱۱۷

الشرح الكبير على الصحيفه السجديه .../ ص ۲۳۶

شرح ملحقات الصحيفه السجديه/ ص ۲۳۶

شرح ميميه ابى فراس/ ص ۱۱۷

شرح و ترجمه صحيفه سجديه/ ص ۲۳۶

شرح و تفسير دعای مكارم اخلاق/ ص ۲۳۷

شرح يکى از کلمات حضرت سجاد (ع) از صحيفه سجديه/ ص ۳۴۳

شرحى بر خطبه امام سجاد (ع) در نزديکى مدينه/ ص ۱۱۸

شرحى بر دعای ۲۵ صحيفه سجديه/ ص ۳۴۰

شرحى بر دعای بيست و هفتم صحيفه سجديه (مرزداران در دعای امام سجاد (ع)) / ص ۲۴۱

شرحى بر رساله حقوق حضرت سجاد (ع) / ص ۳۱۳

شرحى بر رساله حقوق امام سجاد (ع): به پيوست متن اعلاميهى جهاني حقوق بشر و اعلاميهى اسلامى حقوق بشر/ ص ۳۱۳

شفاء الصدور فى شرح الزبور/ ص ۳۴۴

شهربانو: بازکاوى و پژوهشى درباره همسر امام حسين (ع) / ص ۱۱۸

- شهود و شناخت: ترجمه و شرح صحیفه سجادیه / ص ۲۴۱
- شیفتگان مکتب اهل بیت (علیهم السلام) (یاران امام سجاد (ع)) / ص ۱۱۸
- صاحبان حق در رساله حقوق امام سجاد (ع) / ص ۳۱۳
- صاحبان حقوق در رساله حقوق امام سجاد (ع) / ص ۳۱۴
- صحیفه زمردین در سخنان سید ساجدین و سرچشمه حیات / ص ۲۴۴
- صحیفه زندگی (در پرتو سیره و سخن امام سجاد (ع)) / ص ۲۴۵
- صحیفه سجادیه / ص ۲۷۵، ۲۷۶، ۲۷۷
- صحیفه سجادیه اثر گرانقدر حضرت امام سجاد زین العابدین (ع) / ص ۲۸۱
- صحیفه سجادیه امام زین العابدین (ع) / ص ۲۷۶
- ص: ۴۰۵
- صحیفه سجادیه امام علی بن الحسین با ترجمه فارسی / ص ۲۷۶
- صحیفه سجادیه با اشاراتی به بهداشت روانی / ص ۲۴۶
- صحیفه سجادیه به روایت ابن شکیب / ص ۲۷۶
- الصحیفۃ السجادیة خصائصها و مضامینها ص ۲۴۶
- الصحیفۃ السجادیة دروس عالیہ فی التریبۃ الذاتیہ / ص ۲۴۶
- صحیفه سجادیه: زبور آل محمد (ص): سخنان حضرت امام زین العابدین (ع) / ص ۲۷۸
- الصحیفۃ السجادیة السادسة / ص ۳۳۷
- صحیفه سجادیه کامله / ص ۲۷۶
- الصحیفۃ السجادیة من ادعیۃ الامام زین العابدین شرح کلمات و دروس / ص ۲۴۶
- صحیفه کامله سجادیه / ص ۲۷۸، ۲۷۹، ۲۸۰
- صحیفه کامله ی سجادیه / ص ۲۸۱
- صحیفه کامله سجادیه امام زین العابدین (ع) با ترجمه منظوم / ص ۲۷۹
- صحیفه کامله سجادیه امام سجاد حضرت علی بن الحسین زین العابدین (ع) / ص ۲۸۰

صحیفه کامله سجادیه: با ترجمه دقیق و روان / ص ۲۸۱

صحیفه کامله سجادیه: زبور آل محمد (ص)، یا انجیل اهل بیت (ع)، متن کامل صحیفه سجادیه با ترجمه / ص ۲۷۹

صحیفه کامله سجادیه: شیوه نوین در ترجمه متن و لغات به همراه فهرست موضوعی و تفصیلی / ص ۲۷۹

الصحیفه السجادیة الكاملة مع الدلیل الموضوعی والمعجم اللغوی ... / ص ۲۴۶

صحیفه کامله سجادیه منظوم: قسمتی از دیوان نسیمی «وفا» / ص ۲۸

صحیفه کامله سجادیه: همراه با پیامهای پاسخگوی نیازها: شیوه های نوین در ترجمه و شرح متن و لغات و تفسیر نکات مهم / ص ۲۷۹

صحیفه کامله سجادیه همراه با مناجات خمسه عشر / ص ۲۸۰

صحیفه کامله: مجموعه ادعیه حضرت امام علی بن الحسین (ع) / ص ۲۸۱

صحیفه سجادیه: مجموعه دعاهاى امام زین العابدین (ع) / ص ۲۷۸

صحیفه سجادیه منظوم / ص ۲۷۶، ص ۲۷۷

صحیفه سجادیه موضوعی / ص ۲۴۷

صحیفه سجادیه همراه با رساله حقوق / ص ۲۷۷

صحیفه محرم: برگزیده شعر معاصر مذهبی در ستایش امام سجاد (ع) / ص ۱۱۹

صراط المومنین در ترجمه رساله حقوقیه حضرت امام زین العابدین (ع) / ص ۳۲۷

صفات متقین: ترجمه رساله الحقوق امام سجاد (ع) / ص ۳۲۷

طریق نور: ترجمه و شرح رساله الحقوق امام سجاد (ع) و ... / ص ۳۲۷

طوفان خطبه‌ها: خطبه‌های امام حسین (ع)، خطبه امام سجاد (ع) ... / ص ۱۱۹

ص: ۴۰۶

عابدترین پدر دنیا: امام سجاد (ع) / ص ۱۱۹

عاشقانه‌های امام سجاد (ع) / ص ۱۲۰

عجایب و معجزات شگفت‌انگیزی از امام سجاد (ع) (اثبات حقانیت مذهب تشیع) / ص ۱۲۰

عرفان عرفه: ترجمه و شرح و تفسیر موضوعی دعای عرفه امام حسین و امام سجاد (ع) / ص ۲۴۷

عرفان عملی در صحیفه سجادیه / ص ۲۴۸

عطر معرفت: (گلوآزگانی از گلستان معرفت توبه، شرح دعای ۳۱ صحیفه سجادیه) / ص ۲۴۸

علم و محراب علی بن حسین (ع) / ص ۱۲۱

علی بن الحسین (ع) امام سجاد (ع) / ص ۱۲۱

علی بن الحسین بن أبی طالب الهاشمی العلوی: زین العابدین. فی: سیر أعلام النبلاء / ص ۱۲۲

علی بن الحسین بن أبی طالب زین العابدین «فی: فوات الوفيات / ص ۱۲۲

علی بن الحسین بن علی بن أبی طالب (ع) فی: صفوة الصفوة / ص ۱۲۲

علی بن الحسین بن علی بن أبی طالب (ع) فی: الطبقات الكبرى / ص ۱۲۲

علی بن الحسین بن علی بن أبی طالب الهاشمی ... فی: تهذيب التهذيب / ص ۱۲۲

علی بن الحسین بن علی بن أبی طالب، أبو الحسن المعروف بزین العابدین. فی: وفيات الاعیان / ص ۱۲۳

علی بن الحسین بن علی بن علی بن أبی طالب، أبو الحسن. فی: رجال صحيح البخاری / ص ۱۲۲

عوالم العلوم و المعارف الاحوال من الآيات والاخبار والاقوال الامام علی بن الحسین (ع) / ص ۱۲۳

غزال طلائی / ص ۱۲۳

الفرائد الطریفة فی شرح الصحیفه / ص ۲۴۹

فرازهایی از دعاهاى صحیفه سجادیه به زبان‌های روسی و ازبکی و عربی و فارسی

فرشته‌ای در کویر (قصه‌هایی از زندگی امام سجاد (ع)) / ص ۱۲۳

فرهنگ و آداب کار در کلام امام سجاد (ع) / ص ۱۲۳

فرهنگ‌نامه موضوعی صحیفه سجادیه / ص ۲۴۹

فروغ عاشورا در گفتار امام سجاد (ع) / ص ۱۲۴

فریاد یک رهبری (زندگانی معصوم ششم) / ص ۱۲۵

فریادی در محراب: زندگانی حضرت امام سجاد (ع) / ص ۱۲۵

فضایل السجاد (ع) / ص ۱۲۵

الفوائد الشریفة فی شرح الصحیفه / ص ۳۳۷

فهارس رياض السالكين / ص ٢٥٠

في رحاب الامام زين العابدين (ع) / ص ١٢٥

في رحاب رسالة الحقوق: شرح رسالة الحقوق للامام زين العابدين (ع) / ص ٣١٤

في رحاب رسول الله و اهل بيته: الامام على بن الحسين زين العابدين ... / ص ١٢٥

ص: ٤٠٧

في رحاب سياسة الامام زين العابدين (ع) / ص ١٢٥

في رحاب الصحيفة / ص ٢٥٠

في رحاب الصحيفة السجادية / ص ٢٥١

في ظلال الصحيفة السجادية / ص ٢٥٢

قاموس الصحيفة للامام زين العابدين (ع) / ص ٢٥٢

القانون الاخلاقي في رسالة الحقوق للامام على بن الحسين زين العابدين (ع) / ص ١٣٣١٤

قبسات من رسالة الحقوق / ص ٣١٤

قرآن از دیدگاه امام سجاد (ع) / ص ١٢٦

قصر نور (دفتر سوم) حضرت امام سجاد (ع) و ... / ص ١٢٦

قصص زين العابدين الامام على بن الحسين (ع) / ص ١٢٦

قصص المعصومين: امام سجاد (ع) / ص ١٢٦

قصص و عبر من رسالة الحقوق / ص ٣١٥

قصه زندگی امام سجاد (ع) / ص ١٢٧

قيادة الميسره في رؤية الامام السجاد (ع) / ص ١٢٧

القيم الاخلاقية في سيرة و دعاء الامام زين العابدين (ع) / ص ١٢٨

کتاب التوحید للامام زین العابدین (ع) ویلیه الندیة / ص ۱۲۸

کتاب الدعوات عن زین العابدین (ع) / ص ۳۴۴

کتاب شریف صحیفه کامله سجادیه: مجموعه دعاهاى امام على بن الحسین حضرت سجاد (ع) / ص ۲۸۱

کتابشناخت صحیفه سجادیه / ص ۲۵۲

کتابشناسی امام چهارم ... / ص ۱۲۸

کتابنامه حضرت امام سجاد (ع) / ص ۱۲۹

کتابنامه صحیفه سجادیه / ص ۲۵۳

کرامات و مقامات عرفانی امام سجاد (ع) / ص ۱۲۹

کشف الغمه فی معرفة الائمة: امام سجاد، امام صادق، امام کاظم، امام رضا (ع) / ص ۱۲۹

الکواکب السماویة فی شرح القصيدة الفرزدقیه / ص ۱۳۰

کودکم مواظب باش: برگرفته از رساله حقوق / ص ۳۱۵

گزیده رساله حقوق امام سجاد (ع) / ص ۳۱۵

گزیده زندگانی حضرت سجاد (ع) / ص ۱۳۱

گزیده مفاهیم طبی و بهداشتی از صحیفه سجادیه / ص ۲۵۳

گزیده‌ای از خطبه امام سجاد (ع) و حضرت زینب (س) در کوفه، شام و مدینه / ص ۱۳۰

گذر از فتنه: شگردهای فتنه‌گران و راهکارهای مقابله با آن از منظر امام سجاد (ع) / ص ۱۳۱

گذری بر زندگانی امام العارفین علی ابن الحسین (ع) / ص ۱۳۱

گلچین سخنان اثربخش: گلچینی از زیباترین نیایش‌های روزانه امام سجاد (ع) / ص ۱۳۱

گنجینه نور: پرسش‌های مردم و پاسخ‌های امام سجاد (ع) / ص ۱۳۲

ص: ۴۰۸

گوهر گرانمایه بها: ترجمه رساله حقوق سخنان امام چهارم امام زین‌العابدین (ع) پیرامون بخشی ... / ص ۳۲۸

لحظه‌ای نشو غافل: برگرفته از رساله حقوق (مدرسه امام سجاد ۲) / ص ۳۱۶

لذت بخشش امام سجاد (ع) / ص ۱۳۲

لذت تندرستی (شرح دعای پانزدهم امام سجاد در صحیفه سجادیه) / ص ۲۵۴

لغات صحیفه / ص ۳۴۴

لغت نامه صحیفه سجادیه / ص ۲۵۴

لمحات من سیره و اقوال الامام زين العابدين الزاهد العابد (ع) / ص ۱۳۲

لوامع الانوار العرشیه فی شرح الصحیفه السجادیه / صص ۲۵۵، ۳۴۴

مائده آسمانی یا ترجمه رساله حقوق امام زين العابدين (ع) / ص ۳۲۸

ما و صحیفه سجادیه / ص ۲۵۶

مبانی تربیت از نگاه امام سجاد (ع) / ص ۱۳۲

مبانی عرفان در صحیفه سجادیه / ص ۲۵۷

مبانی قرآنی رساله الحقوق امام سجاد (ع) / ص ۳۱۶

متن کامل صحیفه سجادیه / ص ۲۸۱

متن کامل صحیفه سجادیه / ص ۲۸۲

متن کامل صحیفه سجادیه امام زين العابدين (ع) زیور آل محمد (ص) یا انجیل اهل بیت (علیهم السلام) / ص ۲۸۲

متن کامل صحیفه سجادیه با ترجمه روان / ص ۲۸۲

متن کامل صحیفه سجادیه حضرت علی بن الحسین زين العابدين (ع) / ص ۲۸۲

متن کامل و ترجمه صحیفه کامله سجادیه بانضمام رساله الحقوق ودعاهایی دیگر از امام زين العابدين (ع) / ص ۲۸۲

متن کامل و ترجمه صحیفه مبارکه سجادیه: انجیل اهل بیت و زیورخاندان حضرت محمد (ص) و ... / ص ۲۸۲

متن کامل و ترجمه مبارکه سجادیه / ص ۲۸۳

متن و ترجمه رساله حقوق امام سجاد (ع) / ص ۳۲۸

متن و ترجمه رساله الحقوق امام سجاد (ع) / ص ۳۲۸

مثل آسمان امام سجاد (ع) / ص ۱۳۳

مثل عروسک‌ها: منظومه‌ای در باره حقوق بدن بر انسان: برداشتی آزاد از رساله الحقوق امام سجاد (ع) / ص ۳۱۷

مجموعه با علی یا علی: امام سجاد (ع) / ص ۱۳۳

مجموعه چکیده مقالات همایش ملی سبک زندگی امام سجاد (ع) / ص ۱۳۴

مجموعه‌ی نظم صحیفه سجادیه منطبق با ترجمه‌ی محمدتقی خلیجی / ص ۲۸۱

محمد (ص) راز آفرینش: ترجمه و شرح موضوعی صحیفه سجادیه / ص ۲۵۸

مدایح و مرثی‌های اهل البیت (علیهم السلام): ولادت ... / ص ۱۳۴

مدرسه امام سجاد (ع) / ص ۳۱۶

المدينة الفاضلة بین الامام السجاد و افلاطون رویه‌ی للدولة الاسلامیة المعاصرة / ص ۱۳۴

مرزداران: دعای بیست و هفتم صحیفه سجادیه امام زین‌العابدین (ع) / ص ۲۵۸

ص: ۴۰۹

مسند الامام السجاد (ع) / ص ۱۳۴

مشق عزاء: مجلس چهاردهم امام سجاد (ع)، ورود به شام، مجلس یزید لعین / ص ۱۳۵

مصائب الاولیاء (علیهم السلام)، مقتل چهارده معصوم جلد دوم: امام سجاد (ع) تا امام عصر / ص ۱۳۵

مظالم: با الهام از دعای ۳۸ صحیفه سجادیه / ص ۲۵۹

المعانی الجلیه فی شرح الصحیفه السجادیه / ص ۲۶۰

معجزات امام سجاد (ع) / ص ۱۳۵

معجم اعراب الفاظ رساله الحقوق / ص ۳۱۸

معجم اعراب الفاظ الصحیفه السجادیه / ص ۲۶۰

معجم ماکتب عن الرسول واهل البیت صلوات الله علیهم: جلد ۸ / ص ۱۳۶

المعجم المفهرس الالفاظ الصحیفه السجادیه / ص ۲۶۱

المعجم المفهرس لالفاظ صحیفه السجادیه الجامعه / ص ۲۶۱

معصوم ششم حضرت امام زین‌العابدین (ع) / ص ۱۳۶

معماهای صحیفه سجادیه / ص ۲۶۰

مفاهیم اخلاقی از دیدگاه زیباترین روح پرستنده / ص ۱۳۶

مقتل معصومین (علیهم السلام) جلد سوم: شهادتنامه امام زین‌العابدین ... / ص ۱۳۷

مکاتیب الامام الحسن والحسین وعلی بن الحسین ... / ص ۱۳۷

مکارم اخلاق در صحیفه / ص ۲۶۳

مکتب سجاد / ص ۱۳۷

ملحقات الصحیفه السجادیه / ص ۳۴۴

ملوک الکلام: شرح فرمایشات چهارمین امام در بیست تکلیف روزانه امام / ص ۲۶۱

المناجات الخمسه عشر للامام زین العابدین علی بن الحسین (ع) / ص ۲۶۱

مناجاتی از امام سجاد (ع): دعای ابوحمزه ثمالی / ص ۲۶۱

من اروع ما قاله الامام زین العابدین (ع) / ص ۱۳۷

من امام سجاد (ع) را دوست دارم / ص ۱۳۸

مناقب اهل البيت (عليهم السلام): در احوالات و فضایل حضرت سجاد ... / ص ۱۳۸

مناقب خاندان نبوت و امامت (برگردان فارسی مناقب آل ابی طالب): ... / ص ۱۳۸

منتخب رساله حقوق امام سجاد (ع): شرح نراقی / ص ۳۱۸

منتخبی از رساله حقوق حضرت امام سجاد (ع) / ص ۳۱۸

من سیره العظماء السجاد علی (ع) /

منشور حق: برگزیده‌ای از رساله حقوق امام سجاد (ع) / ص ۳۱۸

منشور متعالی حقوق در اسلام: رساله حقوق وجود مبارک امام سجاد (ع) / ص ۳۱۸

منهج الامام السجاد (ع) فی التوحید و السلوک و التریبه / ص ۲۶۲

منظومه سجادیه / ۲۸۳

موارد الاعتبار فی سیره الامام زین العابدین (ع) / ص ۱۳۹

ص: ۴۱۰

المواهب السنیة فی شرح الصحیفه الکامله / ص ۳۳۷

المواهب الشریفه فی شرح دعاء التوبه من الصحیفه / ص ۳۳۷

المواهب الغیبیه شرح دعاء استعاذه الامام السجاد (ع) / ص ۲۶۴

- موسوعة الامام زين العابدين (ع) / ص ۱۳۹
- موسوعة الامام زين العابدين (ع) / ص ۱۳۹
- موسوعة زيارات المعصومين (عليهما السلام) / ص ۱۴۰
- الموسوعة السجادية / ص ۲۶۴
- موسوعة سيره اهل البيت (ع): الامام زين العابدين (ع) / ص ۱۴۰
- موسوعة الكلمة: كلمة الامام زين العابدين (ع) / ص ۱۴۱
- موسوعة المصطفى والعترة: السجاد على (ع) / ص ۱۴۱
- مهربان ششم امام سجاد (ع) / ص ۱۴۱
- مهربان و خندان باش: برگرفته از رساله حقوق (مدرسه امام سجاد ۴) / ص ۳۱۹
- ناسخ التواريخ حضرت سجاد (ع) / ص ۱۴۱
- نامه‌ای از امام زين العابدين به زهری / ص ۱۴۲
- نجوای عارفانه: شرحی بر دعای چهل و هفتم صحیفه سجادیه (دعای روز عرفه) / ص ۲۶۵
- نسبت به فرزند، دانش آموز کودک چه تکالیفی داریم؟ / ص ۱۴۲
- نسخه شفابخش: دعای پانزدهم صحیفه سجادیه / ص ۲۶۶
- نسخه‌های خطی شروح و ترجمه‌های صحیفه سجادیه / ص ۲۶۵
- نسیم بهشت: شرح صحیفه‌ی سجادیه / ص ۲۶۶
- النظرية السياسية لدى الامام زين العابدين / ص ۱۴۳
- نقش امام سجاد (ع) در احیای دین / ص ۱۴۴
- نقش تبلیغی حضرت امام سجاد (ع) در حادثه کربلا / ص ۱۴۴
- نغمه‌های آسمانی، یا، (صحیفه سجادیه منظوم) شامل ۳۸۰۵ بیت / ص ۲۸۳
- نکته‌های اخلاق و عرفان در مناجاتهای سید ساجدان / ص ۱۴۵
- النکت اللطیفه فی شرح الصحیفه / ص ۳۳۷
- نگاهی بر زندگانی امام سجاد (ع) / ص ۱۴۵

نگاهی منظوم به صحیفه سجادیه / ص ۲۸۳

نگره ئی بر یکی از خطبه‌های امام سجاد (ع) / ص ۱۴۷

نگین محراب: آشنایی با زندگی‌نامه‌ی حضرت امام زین‌العابدین (ع) / ص ۱۴۷

نمایه‌نامه موضوعی صحیفه سجادیه / ص ۲۶۷

[۹۵] نود و پنج [پرسش در محضر امام سجاد (ع) / ص ۱۴۸

نورالآفاق شرح دعای مکارم الاخلاق / ص ۲۶۸

نورالانوار فی شرح صحیفه السجادیه / ص ۲۶۹

نور نیایش: پژوهشی در زندگانی و سیره امام سجاد (ع) / ص ۱۴۸

نیایش: امام سجاد (ع) / ص ۱۴۸

ص: ۴۱۱

نیایش عرشیان: واژگان صحیفه کامله سجادیه / ص ۲۶۹

نیایش معلولین: ادعیه امام سجاد (ع) در دشواری‌ها و نیازها / ص ۲۷۰

نیایش‌های جاویدان: ترجمه منظوم صحیفه کامله سجادیه / ص ۲۸۳

نیلوفر نیایش: نگاهی نو به زندگی و شخصیت امام سجاد (ع) / ص ۱۴۸

و سلاحه البکاء او ابک یا ولدی الحبيب / ص ۱۴۹

وصایای چهارده معصوم (علیهم السلام): ج. ۴. وصیتهای امام سجاد، امام باقر ... / ص ۱۵۰

وفاء الامام السجاد علی بن الحسین (علیهم السلام) / ص ۱۵۰

وفاء زین العابدین / ص ۳۴۴

وقتی بارون بارون می‌بارد: برگرفته از دعای نوزدهم صحیفه سجادیه / ص ۲۷۱

ولاده امام زین العابدین (ع) / ص ۱۵۰

ویژگی‌های امام سجاد، الخصائص السجادیه / ص ۱۵۰

همراه با امام سجاد (ع) ویژه نوجوانان عزیز / ص ۱۵۱

همایش صحیفه: ویژه نامه نشت مقدماتی همایش بین‌المللی امام سجاد (ع) / ص ۲۷۲

یادگار عاشورا حضرت سجاد (ع) / ص ۱۵۱

یادگار کربلا: امام سجاد (ع) / ص ۱۵۲

یادواره دوازدهمین مراسم شب شعر عاشورا ویژه امام سجاد حضرت علی بن الحسین (ع) / ... ص ۱۵۲

یار مهربان: داستان‌هایی از زندگانی امام سجاد (ع) / ص ۱۵۲

نمایه عناوین (آذربایجانی بریل)

حقوق از دیدگاه امام سجاد (ع) / ص ۳۲۹

نمایه عناوین (آذری - کریل)

پیشوای چهارم حضرت امام سجاد (ع) / ص ۱۵۵

حقوق از دیدگاه امام سجاد (ع) / ص ۳۲۹

نمایه عناوین (آلبانیایی)

زندگینامه امام سجاد (ع)، امام باقر، امام صادق، امام کاظم (ع) / ص ۱۵۶

الصحیفه السجادیه / ص ۲۸۷

الصحیفه الکامله السجادیه / ص ۲۸۶

نمایه عناوین (اردو)

اعلام الهدایة. ج. ۶. الامام علی بن الحسین زین العابدین (ع) / ص ۱۵۳

الامام زین العابدین (ع) / ص ۱۵۴

پیشوای چهارم حضرت امام سجاد (ع) / ص ۱۵۵

ترجمه صحیفه کامله امام زین العابدین (ع) / ص ۲۸۵

ترجمه صحیفه کامله امام علی بن الحسین (ع) / ص ۲۸۵

ترجمه صحیفه کامله امام علی بن الحسین (ع) / ص ۲۸۵، ۲۸۶

ص: ۴۱۲

حقوق از دیدگاه امام سجاد (علیهم السلام): شرح رسالۃ الحقوق / ص ۳۲۹

رسالۃ الحقوق / ص ۳۲۹

رساله الحقوق الامام علی بن الحسین زین العابدین (ع) / ص ۳۲۹

زبور آل محمد، انجیل اهل بیت، صحیفه کامله / ص ۲۸۶

صحیفه سجادیه / ص ۲۸۷

صحیفه العابدین فی حیات الامام زین العابدین و سید الساجدین (ع) / ص ۲۸۸

مطالعه صحیفه سجادیه / ص ۲۹۳

نمایه عناوین (ارمنی)

رساله حقوق / ص ۳۳۰

نمایه عناوین (ازبکی)

فرازهایی از دعاها و صحیفه سجادیه به زبانهای روسی و ازبکی و عربی و فارسی /

نمایه عناوین (اسپانیولی)

پیشوای چهارم حضرت امام سجاد (ع)

صحیفه سجادیه / ص ۱۵۵، ۲۸۷

نمایه عناوین (امهری)

رساله حقوق / ص ۳۳۰

نمایه عناوین (اندونزیایی)

اعلام الهدایه. ج. ۶. الامام علی بن الحسین (ع) زین العابدین / ص ۱۵۴

نمایه عناوین (انگلیسی)

آشنایی با صحیفه سجادیه / ص ۲۸۵

برای مامان و بابا / ص ۲۸۵

به سوی خوبیها / ص ۲۸۵

پیشوای چهارم حضرت امام سجاد (ع) / ص ۱۵۵

چهارده اختر تابناک: زندگانی چهارده معصوم (علیهم السلام). امام زین العابدین (ع) / ص ۲۸۶

حقوق از دیدگاه امام سجاد (ع) / ص ۳۲۹

دعای مکارم الاخلاق / ص ۲۸۶

دیار عاشقان: تفسیر جامع صحیفه سجادیه (۱) / ص ۲۸۶

رساله حقوق / ص ۳۳۰

صحیفه سجادیه / ص ۲۸۸

الصحیفه الکامله السجادیه / ص ۲۸۸

الصحیفه السجادیه ادعیه و مناجات الامام علی بن الحسین (ع) / ص ۲۸۸

صحیفه کامله / ص ۲۸۹

مقتبس من حیات المعصومین الاربعه عشر (علیهم السلام) فی تاریخ الاسلام حیات الامام زین العابدین (ع) / ص ۱۵۶

نمایه عناوین (برمه‌ای)

پیشوای چهارم و پنجم حضرت امام سجاد و امام محمدباقر (علیهما السلام) / ص ۱۵۶

نمایه عناوین (بلغاری)

با چهارده معصوم آشنا شویم: امام زین العابدین (ع) / ص ۱۵۵

صحیفه سجادیه / ص ۲۸۹

نمایه عناوین (بوسنیایی)

الصحیفه الکامله السجادیه / ص ۲۹۲

نمایه عناوین (پرتغالی)

ص: ۴۱۳

رساله الحقوق للامام علی بن الحسین (ع) / ص ۳۳۰

نمایه عناوین (پشتو)

پیشوای چهارم حضرت امام سجاد (ع) / ص ۱۵۶

نمایه عناوین (تاجیکی)

پیشوای چهارم حضرت امام سجاد (ع) / ص ۱۵۶

رساله حقوق / ص ۳۳۱

صحیفه سجادیه / ص ۲۸۹

نمایه عناوین (تاگالوگ)

رساله حقوق / ص ۳۳۱

نمایه عناوین (تامیلی)

صحیفه سجادیه / ص ۲۸۹

نمایه عناوین (تائی)

صحیفه سجادیه / ص ۲۹۰

نمایه عناوین (تایلندی)

آشنایی با معصومین (ع)، معصوم ششم حضرت امام علی زین العابدین (ع) / ص ۱۵۳

رساله حقوق / ص ۳۳۱

نمایه عناوین (ترکی)

اعلام الهدایة. ج. ۶. الامام علی بن الحسین (ع) زین العابدین / ص ۱۵۴

پیشوای چهارم حضرت امام سجاد (ع) / ص ۱۵۶

الصحيفة السجادية / ص ۲۹۰

نمایه عناوین (ترکی آذربایجانی)

صحیفه سجادیه / ص ۲۹۰

نمایه عناوین (ترکی - استانبولی)

با چهارده معصوم آشنا شویم: امام زین العابدین (ع) / ص ۱۵۵

صحیفه سجادیه / ص ۲۹۰، ۲۹۱

الصحيفة الكاملة السجادية / ص ۲۹۲

نمایه عناوین (چینی)

رساله حقوق / ص ۳۳۱

نمایه عناوین (دانمارکی)

صحیفه سجادیه / ص ۲۹۱

نمایه عناوین (روسی)

رساله حقوق امام سجاد (ع) / ص ۳۳۱

صحیفه سجادیه / ص ۲۹۱

الصحیفه السجادیة / ص ۲۹۱

فرازهایی از دعا‌های صحیفه سجادیه به زبان‌های روسی و ازبکی و عربی و فارسی / ص ۲۹۳

نمایه عناوین (سوئدی)

صحیفه سجادیه / ص ۲۹۲

نمایه عناوین (صربی)

رساله حقوق / ص ۳۳۱

ص: ۴۱۴

نمایه عناوین (فرانسوی)

حقوق از دیدگاه امام سجاد (ع) / ص ۳۲۹

رساله حقوق / ص ۳۳۱

رساله حقوق از دیدگاه امام سجاد (ع) / ص ۳۳۱

صحیفه سجادیه / ص ۲۹۲

نمایه عناوین (کردی)

صحیفه سجادیه / ص ۲۹۲، ۲۹۳

نمایه عناوین (مالایی)

رساله حقوق / ص ۳۳۲

الصحیفه السجادیة / ص ۲۹۳

نمایه عناوین (یونانی)

رساله حقوق امام سجاد (ع) / ص ۳۳۲

نمایه عناوین (هلندی)

رساله حقوق / ص ۳۳۲

نمایه عناوین (هندی)

رساله حقوق / ص ۳۳۲

ص: ۴۱۵

نمایه عناوین پایان نامه ها

آداب حسنه از نظر صحیفه سجادیه / ص ۳۵۳

آداب و آث - ار توبه و استغفار براساس نهج البلاغه و صحیفه سجادیه / ص ۳۵۳

آرایه‌های بدیعی در صحیفه سجادیه / ص ۳۵۳

ابعاد سیاسی دعا از دیدگاه امام سجاد (ع) / ص ۳۴۷

اخلاق شهروندی در اسلام (با تکیه بر قرآن، نهج البلاغه و صحیفه سجادیه) / ص ۳۵۴

استراتژی مبارزاتی چهار امام (امام سجاد، امام باقر، ... / ص ۳۴۷

استعاره در متون مذهبی: بررسی راهکارهای استفاده شده در ترجمه / ص ۳۵۳

استعارات صحیفه سجادیه امام سجاد (ع) / ص ۳۵۳

استغفار و آثار تربیتی آن در صحیفه علویه و صحیفه سجادیه / ص ۳۵۳

اسلوب ادبی در صحیفه سجادیه / ص ۳۵۴

اصول اخلاق اجتماعی در صحیفه سجادیه / ص ۳۵۴

اصول تربیتی و اخلاقی در صحیفه کامله سجادیه / ص ۳۵۴

اصول و اهداف تعلیم و تربیت از دیدگاه امام سجاد (ع) / ص ۳۴۷

اصول و مبانی تربیتی صحیفه کامله سجادیه / ص ۳۵۴

اعراب دعای صحیفه سجادیه از دعای ۲۶ تا ۴۲ / ص ۳۵۴

اعراب دعا‌های صحیفه سجاده از دعای ۴۳ تا ۵۴/ ص ۳۵۵

اعراب دعا‌های صحیفه سجاده از دعای ۱۲ تا ۲۵/ ص ۳۵۴

الگوی تربیت اخلاقی مبتنی بر آموزه های امام سجاد (ع)/ ص ۳۴۷

امامان و بردگان (از امام یکم تا پایان حیات امام پنجم (ع))/ ص ۳۴۷

اوضاع سیاسی - اجتماعی عصر امام سجاد و مبارزات، فعالیتها و مواضع آن حضرت در قبال آن/ ص ۳۴۷

اوضاع فرهنگی مدینه در عصر امام سجاد (ع) با تاکید بر نقش امام سجاد (ع)/ ص ۳۴۸

برداشت‌های فلسفی از سخنان امام سجاد (ع)/ ص ۳۵۵

بررسی آثار تربیتی حمد و شکر در آیات و روایات (با تاکید بر صحیفه سجاده)/ ص ۳۵۵

ص: ۴۱۶

بررسی آموزه‌های اخلاق سیاسی در صحیفه سجاده/ ص ۳۵۵

بررسی آیات قرآن و دعا‌های صحیفه سجاده/ ص ۳۵۵

بررسی ابعاد تربیت فردی و اجتماعی در صحیفه سجاده/ ص ۳۵۵

بررسی ادبی مفاهیم و مضامین دعا در صحیفه سجاده/ ص ۳۵۵

بررسی تطبیقی ادب دعا و مرتبه شکرگزاری در صحیفه سجاده/ ص ۳۵۶

بررسی تطبیقی حقوق بشر با مبانی اسلام، تکیه بر نهج البلاغه و رساله حقوق امام سجاد (ع)/ ص ۳۶۹

بررسی تطبیقی مزامیر داود (ع) با ادعیه صحیفه سجاده/ ص ۳۵۶

بررسی جایگاه امام سجاد (ع) در حدیث شیعه/ ص ۳۴۸

بررسی جلوه‌های زیبایی شناختی صحیفه سجاده/ ص ۳۵۶

بررسی جنبه‌های زیبا شناختی توابع در صحیفه/ ص ۳۵۶

بررسی دعا‌های صحیفه سجاده با تاکید بر عناصر بلاغی/ ص ۳۵۶

بررسی سندی و متنی صحیفه سجاده/ ص ۳۵۶

بررسی علل، چگونگی قیام های دوره امام سجاد (ع) و موضع گیری های آن حضرت در برابر آنها/ ص ۳۴۸

بررسی عناصر سه گانه ادبی (عاطفه، خیال، اسلوب) در صحیفه سجاده/ ص ۳۵۷

بررسی فقهی حقوق خانواده در رساله حقوق امام سجاد (ع) / ص ۳۶۹

بررسی فقهی رساله حقوق امام سجاد (ع) / ص ۳۶۹

بررسی مباحث صرفی، نحوی و بلاغی در صحیفه سجادیه / ص ۳۵۷

بررسی مبانی، اهداف، اصول و روش‌های تربیتی بر اساس دعا‌های ... / ص ۳۵۷

بررسی مبانی قرآنی و روایی دعای روز جمعه و عید قربان امام سجاد (ع) / ص ۳۴۸

بررسی مبانی و روش‌های تربیت اجتماعی از دیدگاه امام سجاد (ع) / ... / ص ۳۵۷

بررسی مستندات قرآنی سیمای اخلاقی مؤمن در صحیفه سجادیه / ص ۳۵۷

بررسی مثنوی سیاسی - اجتماعی امام علی بن الحسین (ع) / ص ۳۴۸

بررسی مضامین مشترک صحیفه سجادیه و مناجات‌های منثور فارسی ... / ص ۳۵۷

بررسی مفاهیم و فضایل اصلی اخلاق از منظر رساله حقوق امام سجاد (ع) / ص ۳۶۹

بررسی مفردات صحیفه سجادیه / ص ۳۵۷

ص: ۴۱۷

بررسی موارد تربیتی کودکان در قرآن، نهج‌البلاغه، صحیفه سجادیه / ص ۳۵۸

بررسی نقش صحیفه سجادیه در تفسیر قرآن / ص ۳۵۸

بررسی و پژوهش در خصوص جایگاه آیات قرآنی در صحیفه سجادیه / ص ۳۵۸

بررسی و مقابله ترجمه‌های فارسی صحیفه سجادیه از دعای اول تا دعای هشتم / ص ۳۵۸

بررسی و مقابله ترجمه‌های فارسی صحیفه سجادیه (۴۷-۴۵) / ص ۳۵۸

بررسی و مقابله ترجمه‌های فارسی صحیفه سجادیه (۵۴-۴۸) / ص ۳۵۸

بررسی و مقایسه‌ی دو مفهوم توجه و هشیاری در صحیفه سجادیه و روان‌شناسی / ص ۳۵۹

بررسی و نقد مسئله عدالت در صحیفه سجادیه و مقایسه آن با نظرات امام ... / ص ۳۵۹

بیان در دیوان امام سجاد (ع) / ص ۳۴۸

بیان (تشبیه استعاره کنایه) در ۲۵ دعای اول صحیفه سجادیه / ص ۳۵۹

بیماری‌های روحی و اخلاقی دعای هشتم صحیفه سجادیه و درمان ... / ص ۳۵۹

بومی سازی و بیگانه سازی در ترجمه های انگلیسی صحیفه سجاده/ ص ۳۵۹

پژوهشی در استخراج مضامینی قرآنی از صحیفه سجاده امام سجاد (ع)/ ص ۳۶۰

پیوند قرآن با صحیفه سجاده/ ص ۳۶۰

تأثیر پذیری لغوی و معنایی صحیفه سجاده از قرآن کریم/ ص ۳۶۰

تبیین ارتباط متن قرآنی با واقعیت در صحیفه سجاده/ ص ۳۶۰

تبیین انسان کامل از منظر امام سجاد (ع)/ ص ۳۴۹

تبیین تربیت اخلاقی از منظر امام سجاد (ع)/ ص ۳۴۹

تجلی قرآن کریم در صحیفه سجاده/ ص ۳۴۹

تجلی قرآن در صحیفه سجاده/ ص ۳۶۰

تحلیل فلسفی و عرفانی اسماء و صفات الهی در صحیفه سجاده/ ص ۳۶۰

تحلیل قرآنی سیره عبادی و اخلاقی امام سجاد (ع)/ ص ۳۴۹

تحلیل قرآنی سیره سیاسی اجتماعی امام سجاد (ع)/ ص ۳۴۹

تحلیل و بررسی عوامل و موانع قرب الهی در ادعیه با تأکید بر صحیفه سجاده/ ص ۳۶۱

تحلیل و بررسی مشکلات نحوی صحیفه سجاده/ ص ۳۶۱

تحلیلی از زندگانی سیاسی - اجتماعی امام سجاد (ع)/ ص ۳۴۹

ص: ۴۱۸

تربیت اخلاقی از دیدگاه صحیفه سجاده/ ص ۳۶۱

تربیت اخلاقی از دیدگاه صحیفه سجاده/ ص ۳۴۹

تربیت اخلاقی در صحیفه سجاده/ ص ۳۶۱

تربیت در صحیفه سجاده/ ص ۳۶۱

تربیت معنوی در صحیفه سجاده/ ص ۳۶۱

ترجمه کتاب صقراء لغویه و نقدیه فی الصحیفه السجاده تحلیل .../ ص ۳۶۱

ترجمه و تحقیق کتاب الرعايه لحقوق الله و تطبیق آن با رساله حقوق امام سجاد (ع)/ ص ۳۶۹

ترجمه و شرح رسالۃ الحقوق امام سجاد (ع) / ص ۳۷۰

تصویر ادبی و بلاغی در صحیفه سجادیه / ص ۳۶۲

تطبیق رساله حقوق امام سجاد (ع) با قرآن / ص ۳۷۰

تعالیم عرفانی امام سجاد (ع) در صحیفه سجادیه / ص ۳۶۲

تقدم و تاخر دعا برای خود و دیگران در صحیفه سجادیه / ص ۳۶۲

تقوی در نهج البلاغه و صحیفه سجادیه / ص ۳۶۲

توحید در صحیفه سجادیه / ص ۳۶۲

التوحید فی الصحیفه السجادیة / ص ۳۶۲

جامعیت قرآن از منظر صحیفه سجادیه / ص ۳۶۲

جایگاه اخلاق در صحیفه کامله سجادیه / ص ۳۶۳

جایگاه - اه خوف و رجاء در صحیفه سجادیه / ص ۳۶۳

جایگاه و نقش اهل بیت (علیهم السلام) در صحیفه سجادیه / ص ۳۶۳

جریان‌های سیاسی دوران امام سجاد (ع) و موضع‌گیری‌های آن حضرت در قبال آن / ص ۳۴۹

جلوه‌های توحید و یگانگی خداوند در صحیفه سجادیه / ص ۳۶۳

خداشناسی در صحیفه سجادیه / ص ۳۶۳

خداشناسی در صحیفه سجادیه / ص ۳۶۳

خدا و صفاتش در دعا‌های صحیفه سجادیه و مقایسه آن با نظر برخی فیلسوفان ... / ص ۳۶۳

درسهای خداشناسی بر گرفته از صحیفه سجادیه حضرت ... / ص ۳۶۴

دلالت‌های تربیتی از منظر صحیفه سجادیه / ص ۳۶۴

دور الصحیفه السجادیه فی تربیه الفرد و المجتمع / ص ۳۶۴

رابطه متقابل امامان شیعه و ایرانیان از امام سجاد (ع) تا سال ۲۶۰ هـ. ق / ص ۳۵۰

ص: ۴۱۹

راه‌های جلوگیری از وسوسه‌های شیطانی با تکیه بر صحیفه سجادیه / ص ۳۶۴

- رفتارشناسی سیاسی امام سجاد (ع) با تکیه بر صحیفه سجادیه / ص ۳۶۴
- روش شناسی روایات تفسیری امام سجاد (ع) / ص ۳۵۰
- رویکرد صحیفه سجادیه به اخلاق اجتماعی / ص ۳۶۵
- رویکرد عرفانی به گناه با تاکید بر صحیفه سجادیه / ص ۳۶۵
- ذات و صفات حق در صحیفه کامله سجادیه / ص ۳۶۴
- زندگانی و سیره امام سجاد (ع) / ص ۳۵۰
- زندگی و اندیشه سیاسی امام سجاد (ع) / ص ۳۵۰
- سیره اخلاقی و سیاسی امام سجاد (ع) / ص ۳۵۰ و ۳۵۱
- سیره اخلاقی، سیاسی و علمی امام سجاد (ع) / ص ۳۵۱
- سیره امام سجاد (ع) در منابع متقدم شیعی و سنی با تکیه بر تاریخ یعقوبی و تاریخ طبری / ص ۳۵۱
- سیری بر صحیفه سجادیه / ص ۳۶۵
- سیری در زندگی امام سجاد (ع) / ص ۳۵۱
- شاخصه‌های مهم ورود و خروج ماه مبارک رمضان با محوریت دعای وداع صحیفه سجادیه / ص ۳۶۵
- شرح رساله الحقوق امام سجاد (ع) / ص ۳۷۰
- شرح و بررسی اسما و صفات الهی در صحیفه سجادیه / ص ۳۶۵
- شرح و بررسی دعای ختم قرآن در صحیفه سجادیه از دیدگاه قرآن و روایات / ص ۳۶۵
- شیوه‌های تربیت از دیدگاه امام سجاد (ع) / ص ۳۵۱
- شیوه‌های تربیتی از دیدگاه امام سجاد (ع) / ص ۳۵۱
- صور خیال در صحیفه سجادیه / ص ۳۶۶
- عرفان در سیره علمی و عملی امام سجاد (ع) / ص ۳۵۱
- فرهنگ و شرح لغات صحیفه سجادیه / ص ۳۶۶
- قرآن از منظر امام سجاد (ع) / ص ۳۶۶
- قرآن در صحیفه سجادیه / ص ۳۶۶

قلب سلیم در صحیفه سجایه / ص ۳۶۶

گونه‌شناسی مکتب تفسیری امام سجاد (ع) با تأکید بر جریانات عصری / ص ۳۵۲

مبانی فقهی حقوق اعضای بدن با تأکید بر رساله حقوق امام سجاد (ع) / ص ۳۷۰

مبانی قرآنی رساله الحقوق امام سجاد (ع) / ص ۳۷۰

معاد و امامت در صحیفه سجادیه / ص ۳۶۶

معجم الافعل الوصفی مع الاستشهاد بالقرآن و نهج البلاغه و الصحیفه السجادیه / ص ۳۶۶

مفاهیم قرآن در صحیفه سجادیه / ص ۳۶۷

مقابله‌ی ترجمه‌های فارسی صحیفه سجادیه (از دعا‌های ۳۲ تا دعای ۳۸) / ص ۳۶۷

ص: ۴۲۰

مقایسه نیایش‌های عطار و مولانا در مثنوی معنوی با صحیفه سجادیه / ص ۳۶۷

نبوت و امامت در صحیفه سجادیه / ص ۳۶۷

نظام سیاسی در صحیفه سجادیه / ص ۳۶۷

نقش امام سجاد (ع) در رهبری شیعه بعد از واقعه کربلا / ص ۳۵۲

نقش امام سجاد (ع) در معارف اعتقادی امامیه / ص ۳۵۲

نقش تربیتی استغفار در صحیفه سجادیه / ص ۳۶۷

نقش زنان در نهضت کربلا پیش از عاشورا تا زمان امام سجاد (ع) / ص ۳۵۲

نقش معاد باوری بر تربیت اخلاقی از دیدگاه صحیفه سجادیه / ص ۳۶۷

نمایه نامه داده‌ها و مطالب صحیفه سجادیه / ص ۳۶۸

وضعیت سیاسی فرهنگی تشیع در عصر امام سجاد (ع) / ص ۳۵۲

همطرازی اسلوب‌های تأکید در ترجمه صحیفه سجادیه (با بهره‌گیری از دعا‌های مناسب‌ها و با تأکید بر ترجمه‌های

الهی قمشه‌ای، بلاغی، فیض الاسلام، موسوی گرمارودی) / ص ۳۶۸

هویت و انتساب صحیفه سجادیه با تکیه بر شاخصه‌های متن / ص ۱۴۳۶۸

ص: ۴۲۱